ئاقسۇ ناھىيىسى

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

جۇڭگو خەلق ئەدەبىياتى توپلىمى
شىنجاڭ تومى
290700

ئاقسۇ زېمىنى

توپلاپ نەشرگە تەييارلىغۇچى
تەھرىرى : تۇنىياز مەتنىياز

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى
1993- يىل ئۈرۈمچى

تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: ئابلىمىت سادىق
تەھرىر : تۇنىياز مەتنىياز
مەسئۇل تەھرىر : غوجاخۇن خۇدابەردى
فوتو سۈرەتلەرنى: تۇنىياز مەتنىياز، توختى ھەسەن
قەيۇم قادىرلار تارتقان
مۇقاۋىنى: شادىيە ھاشىم لايىھىلىگەن
قىستۇرما رەسىملەرنى: پەرھات ئىبرايىم
ئابدۇللا توختى ئىشلىگەن

جۇڭگو خەلق قوشاقلىرى شىنجاڭ تومى

ئاقسۇ نەزمىلىرى

توپلاپ نەشرگە تەييارلىغۇچى: تۇنىياز مەتنىياز

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى قۇرۇلۇش يولى 9- قورۇ. پ : 830002)
ئاقسۇ ۋىلايەتلىك خەلق ئىبغىز ئەدەبىياتى توپلاملىرى ئىشخانىسى تۈزدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
«قەشقەر گېزىتى» مەتبەئەسىدە بېسىلدى
فورماتى: 1168×850مم، 1/32، باسما تاۋاق 22
1993- يىل 5- ئاي 1- نەشرى. 1- بېسىلىشى
ISBN7—5371--1535—4/I·543
تىراژى: 3570—1
باھاسى: قاتتىق مۇقاۋىلىقى14 يۈەن

ئاقسۇ ژىلايەتلىك پارتكوم شۇجىسى كاك كېجەننىڭ بېغىشلىمىسى :

热烈祝贺

阿克苏民间歌谣正版。

文化艺术的沃土

康克俭

一九九三年四月

مەدەنىيەت - سەنئەتنىڭ مۇنبەت زېمىنى ئاقسۇ نەزمىلىرىنىڭ
نەشر قىلىنغانلىقىنى قىزغىن تەبرىكلەيمەن.

كاك كېجەن

1993- يىلى 4- ئاي

ئاقسۇ ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ ۋالىيسى مەمتىمىن زاكىرنىڭ بېغىشلىمىسى:

(«ئاقسۇ نەزمىلىرى» نىڭ نەشر قىلىنىشى مۇناسىۋىتى بىلەن)

ئاقسۇ - دۇنياغا مەشھۇر قەدىمكى يېپەك يولىنىڭ مۇھىم ئۆتكىلى، سۇيى مول تۇپرىقى مۇنبەت گۈزۈچ ماكانى.

«ئاقسۇ نەزمىلىرى» - ئەنە شۇ باياشات، گۈزەل ماكاندا ياشاپ كىلىۋاتقان باتۇر ئەمگەكچان، مېھماندوست سەنئەت خۇمار خەلقىمىزنىڭ نەچچە مىڭ يىللىق سىياسى ئىقتىسادىي، ئىجتىمائي ھاياتى ۋە مول تۇرمۇش سەرگۈزەشتىلىرىنىڭ بەدىئى خاتىرىسىدۇر.

نۆۋەتتىكى ئىسلاھات، ئىشكىنى ئېچىۋېتىش دولقۇنىدا، پارتىيە، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ قىممەتلىك مەدەنىي مىراسلىرىنى قېزىش توپلاش، نەشر قىلىش خىزمىتىگە ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈشى نەتىجىسىدە «ئاقسۇ نەزمىلىرى» دىن ئىبارەت بۇ بىباھا گۆھەر بۇزگىچە نۇر چاقنىتىپ، كەڭ كىتابخانلار بىلەن يۈز كۆرۈشتى. بۇ، ھەممىمىز ئاپىرىن ئوقۇشقا ئەرزىيدىغان، كىشى قەلبىگە ئىلھام بەخش ئېتىدىغان خۇشاللىنارلىق ئىش.

مەن مۇشۇ مۇناسىۋەت بىلەن «ئاقسۇ نەزمىلىرى» نى توپلاش ۋە نەشر قىلىش ئىشىغا كۆڭۈل بۆلۈپ قوللىغان ھەر مىللەت كادىرلىرىغا ۋە بۇ بىر جاپالىق قۇرۇلۇشقا ئەمگەك سىڭدۈرگەن ژىلايەتلىك «ئۇچ توپلام» ئىشخانىسىدىكى خادىملارغا، ھەمدە بۇ خىزمەتنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا سېخىلىق بىلەن ماتېرىيال تەمىن ئەتكەن خەلق ئېغىز ئەدەبىيات - سەنئەت پېشۋالىرى، خەلق سەنئەتچىلىرى، خەلق قوشاقچىلىرى ۋە ئەلنەغمىچىلىرىگە چىن قەلبىمدىن تەشەككۈر ئېيتىمەن.

بىز ئاقسۇ دىيارىدا تۇنجى نۆۋەتلىك كۆسەن ئەدەبىيات - سەنئەت بايرىمى ئۆتكۈزۈش ھارپىسىدا بۇ توپلام نەشردىن چىقتى.

مەن ئىشىنىمەنكى، بىز پارتىيىنىڭ ئەدەبىيات - سەنئەتنى «خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، قەدىمكىنى بۈگۈنكى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، قەدىمكىدىن يېڭىنى يارىتىش» ئاڭچىنىدا چىڭ تۇرۇپ، مەدەنىي مىراسلىرىمىزنى قېزىش، رەتلەش ۋە نەشر قىلىش جەھەتتە تېخىمۇ تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ، خەلقىمىزنىڭ ماددىي ۋە مەنىۋى تۇرمۇشىنى تېخىمۇ بېيىتىش ئۈچۈن تۆھپە قوشالايمىز.

مەمتىمىن زاكىر

1993- يىل 1- ماي.

ئۇيغۇر كتاب توربېكتى
www.uyghurkitap.com

ۋىلايەتلىك پارتكوم شۇجىسى كاك كېجەنبىلەن ۋالىي مەمتىمىن زاكىر «ئاقسۇ نەزمىلىرى» نىڭ ماقالىلىرىنى كۆزدىن كەچۈرمەكتە.

ۋالىي مەمتىمىن زاكىر «ئاقسۇ نەزمىلىرى» توغرىسىدا يولىيورۇق بەرمەكتە.

بۈگۈنكى ئاقسۇ

يېڭى يۈرتتا

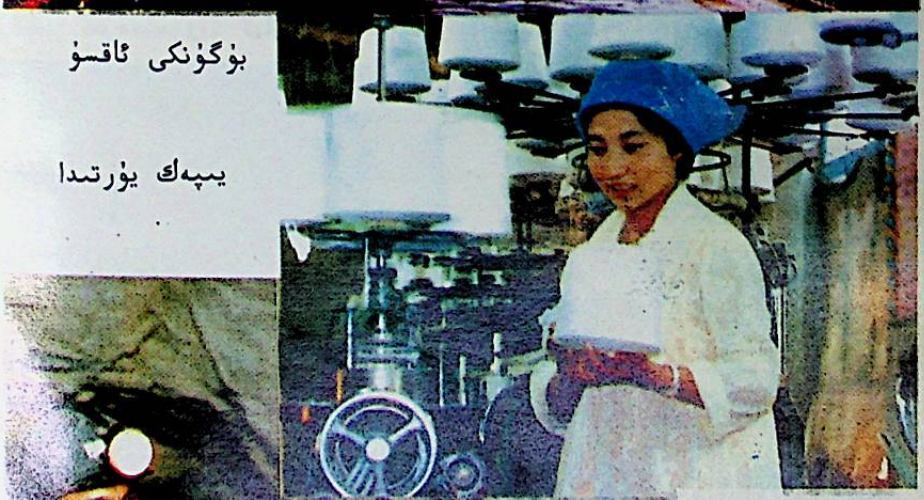

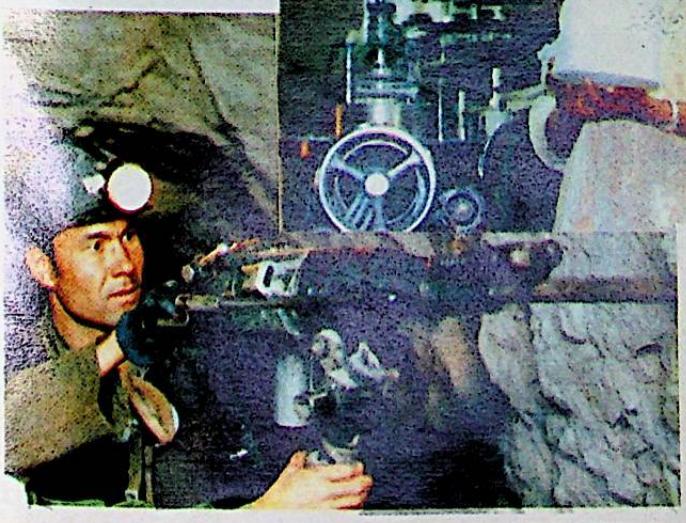

بايدىكى

كۆمۈر كان

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

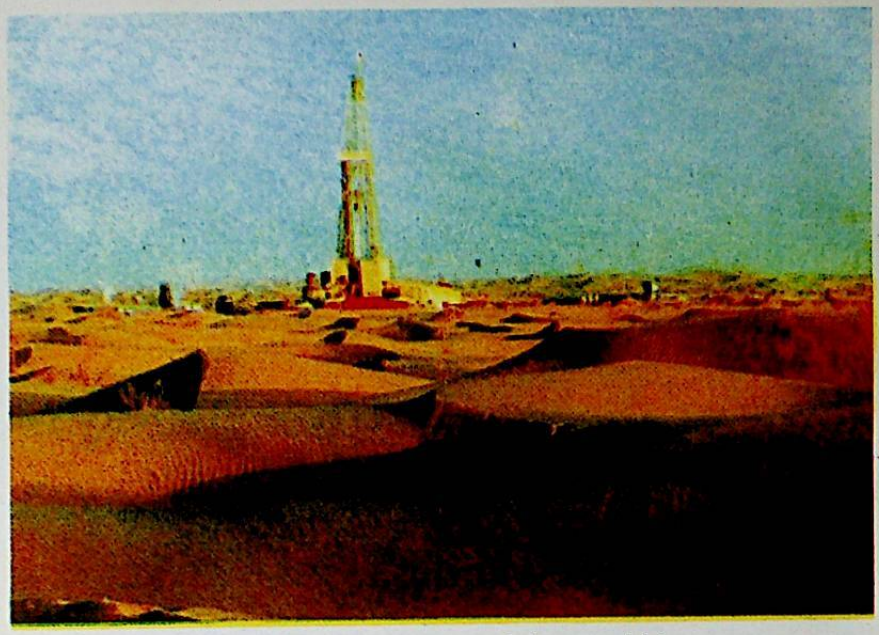

شايار نېفتلىكىدىن بىر كۆرۈنۈش

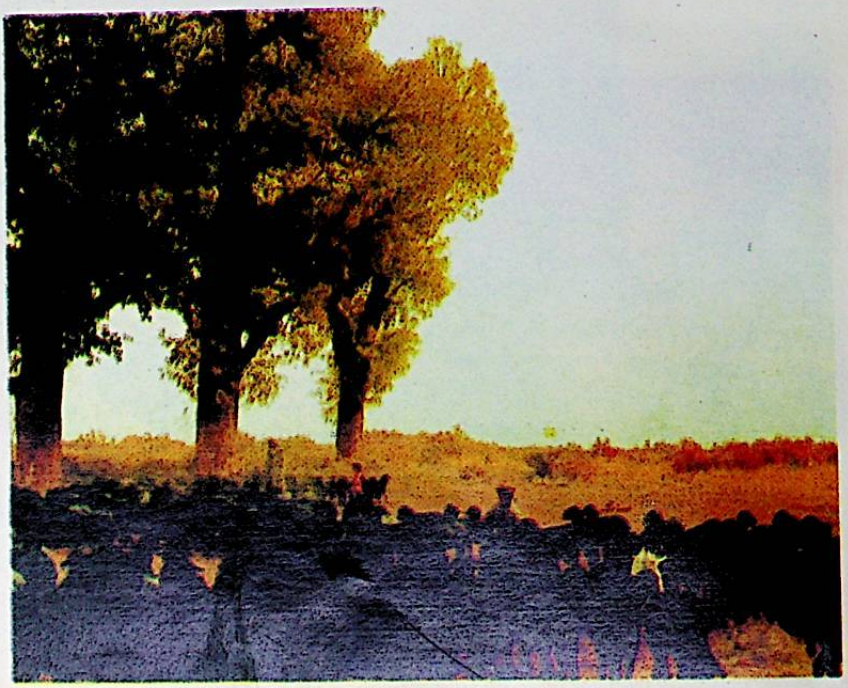

ئاقسۇ دەريا ۋادىسىدىن بىر كۆرۈنۈش

گۈرۈچ ماكانى - ئاقسۇ

ئاقسۇدىكى كان بايلىقلىرى

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

دولان دېيارىدا «دولان مۇقامى» نىڭ تېكىستلىرىنى توپلاش

«ئاقسۇ نەزمىلىرى» نىڭ تەھرىرى ئىش ئۈستىدە

ش ئۇ ئا ر خەلق ئەدەبىياتى توپلاملىرى ئىشخانا مىسىنىڭ مۇدىرى ئابلىمىت سادىق «ئاقسۇ نەزمىلىرى» نىڭ ماقالىلىرىنى تەكشۈرۈپ بېكىتمەكتە

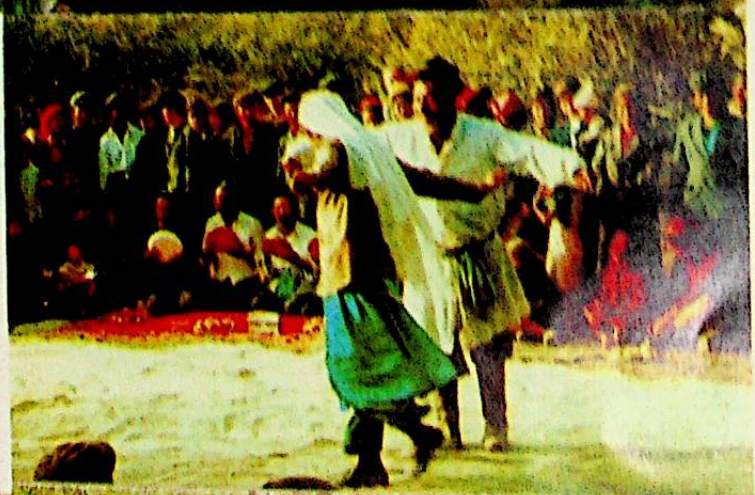

دولان
مەشرەپتەدىن
كۆرۈنۈشلەر

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

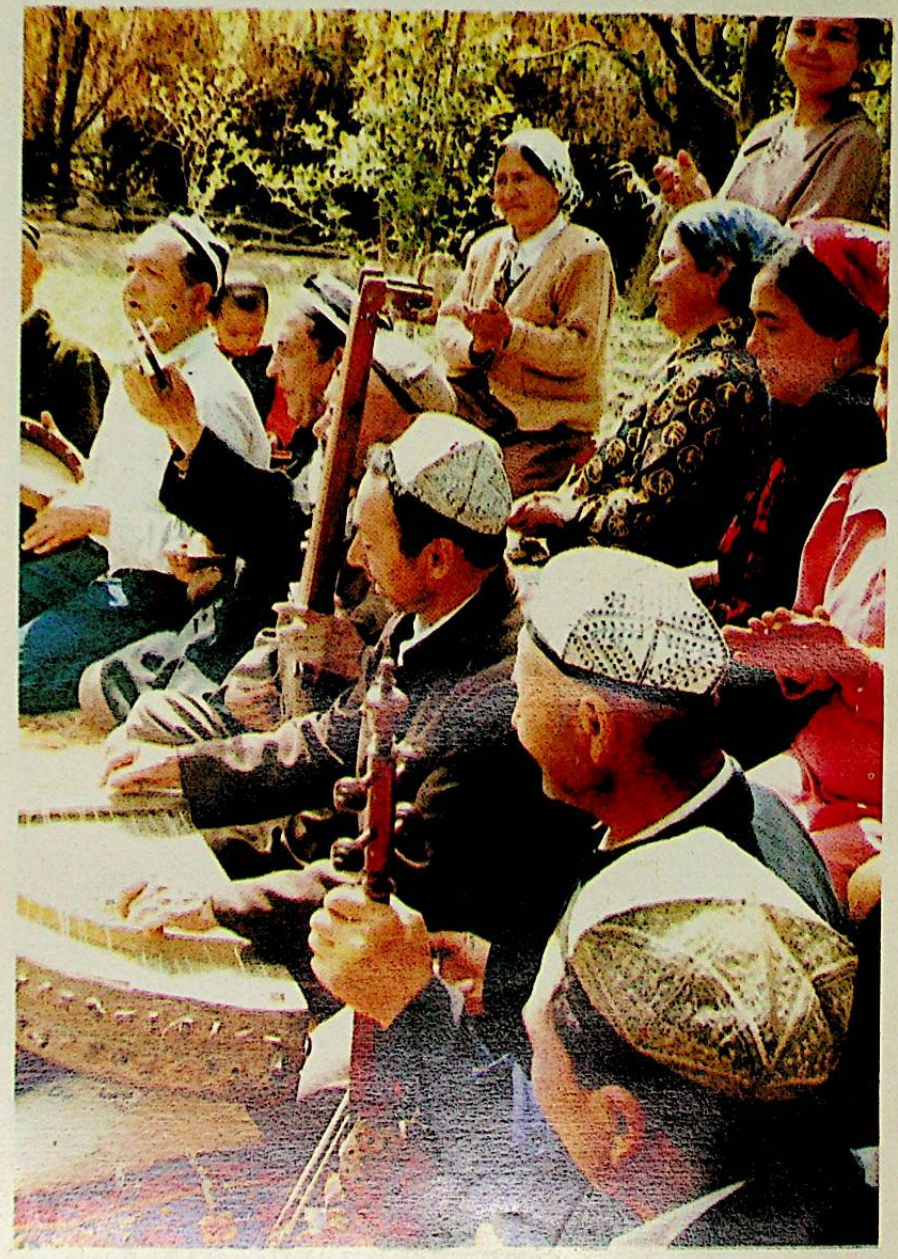

ئولان مۇقامى

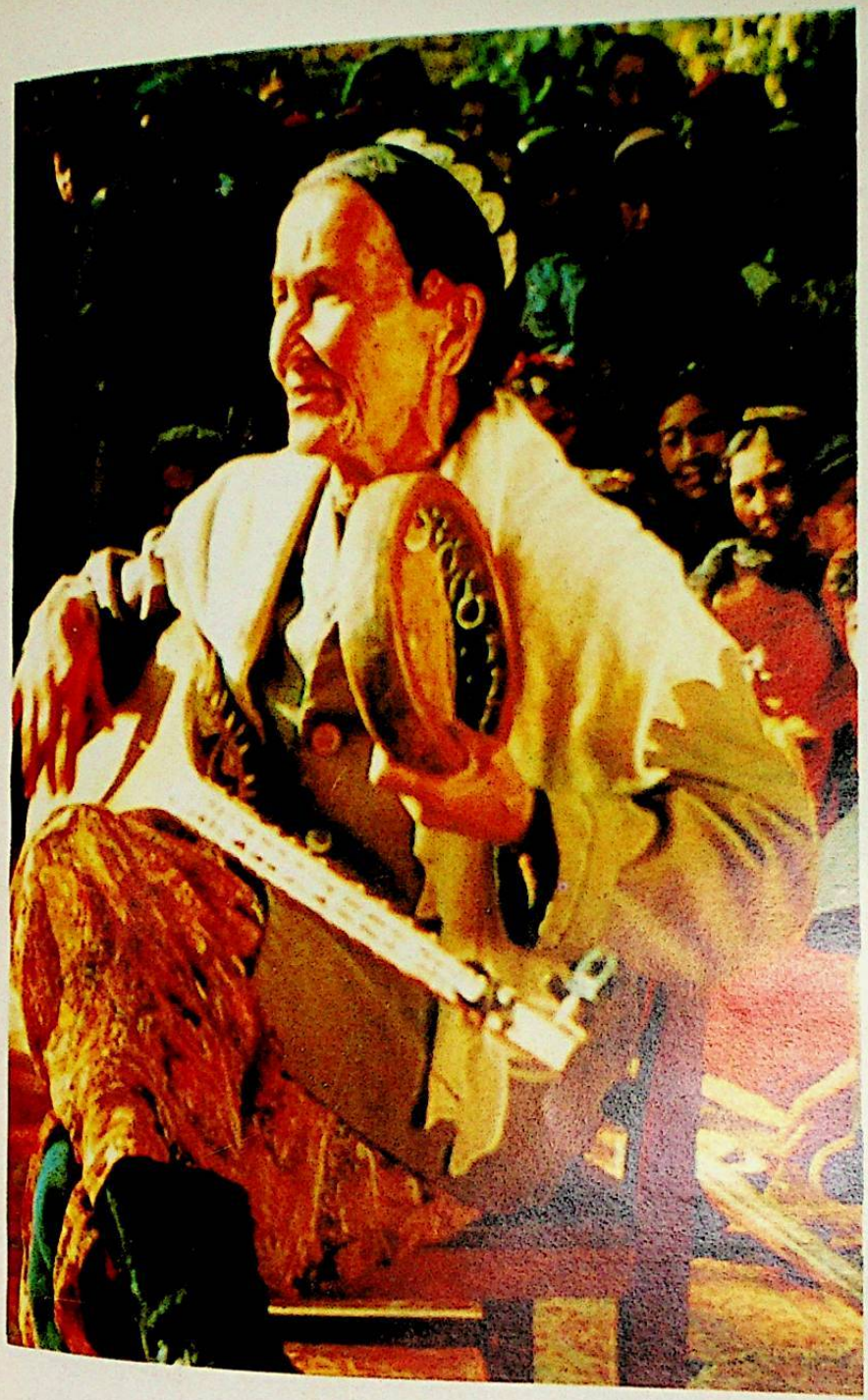

داڭلىق خەلق سازەندىسى ـ نىساخان

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

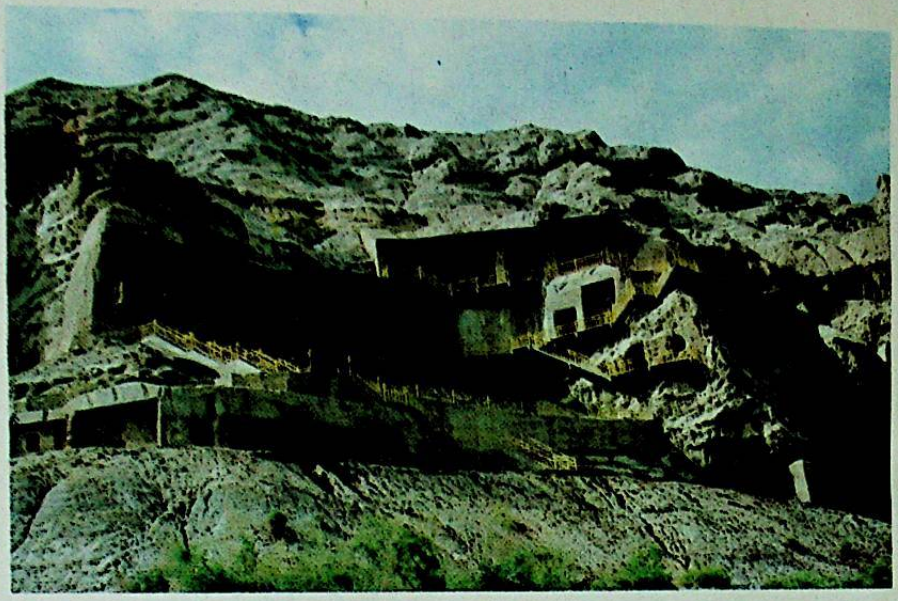

پايدىكى قىزىل مىڭئۆي

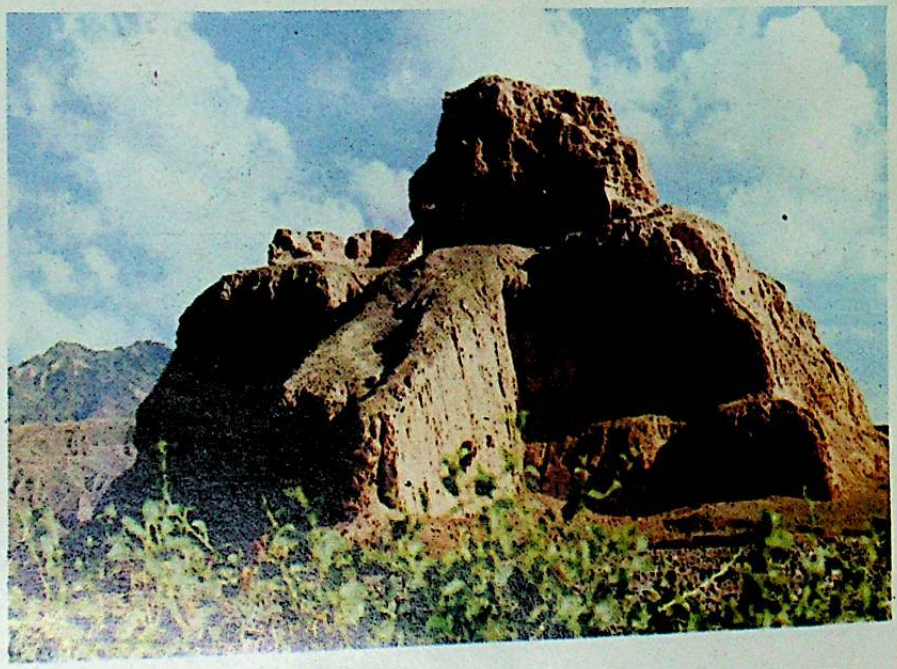

كۇچادىكى سۇبېشى قەدىمكى شەھەر خارابىسىدىن كۆرۈنۈش

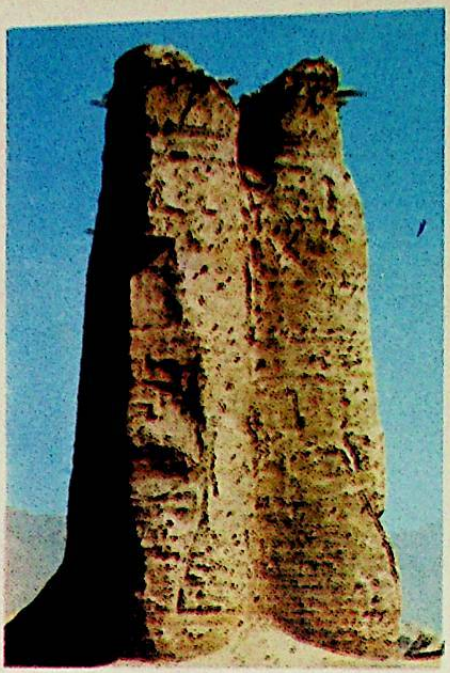

قەدىمكى تۇر

مىڭئۆيدىكى تام سۈرەتلىرى

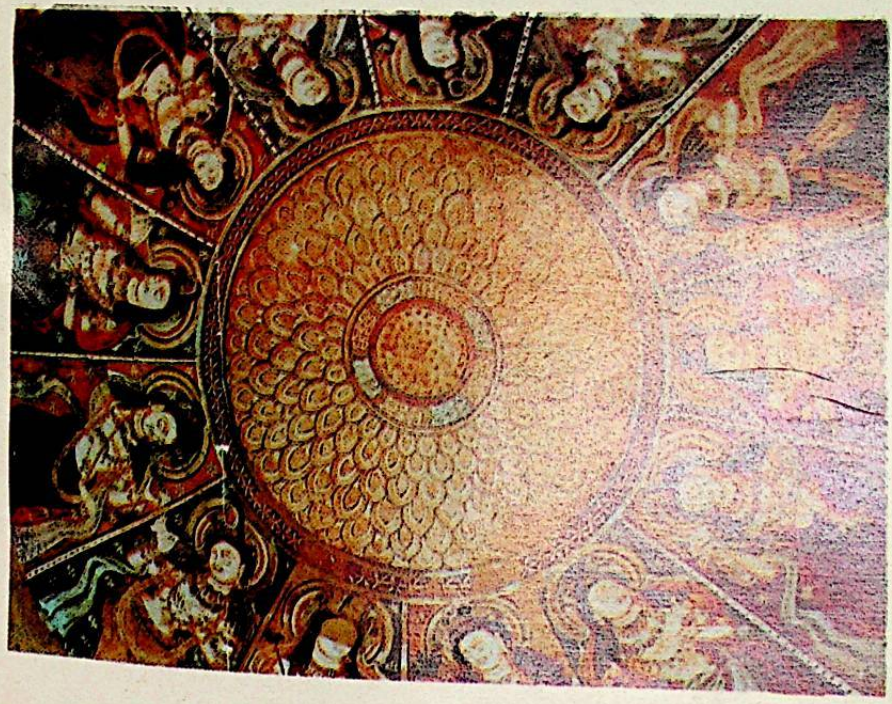

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

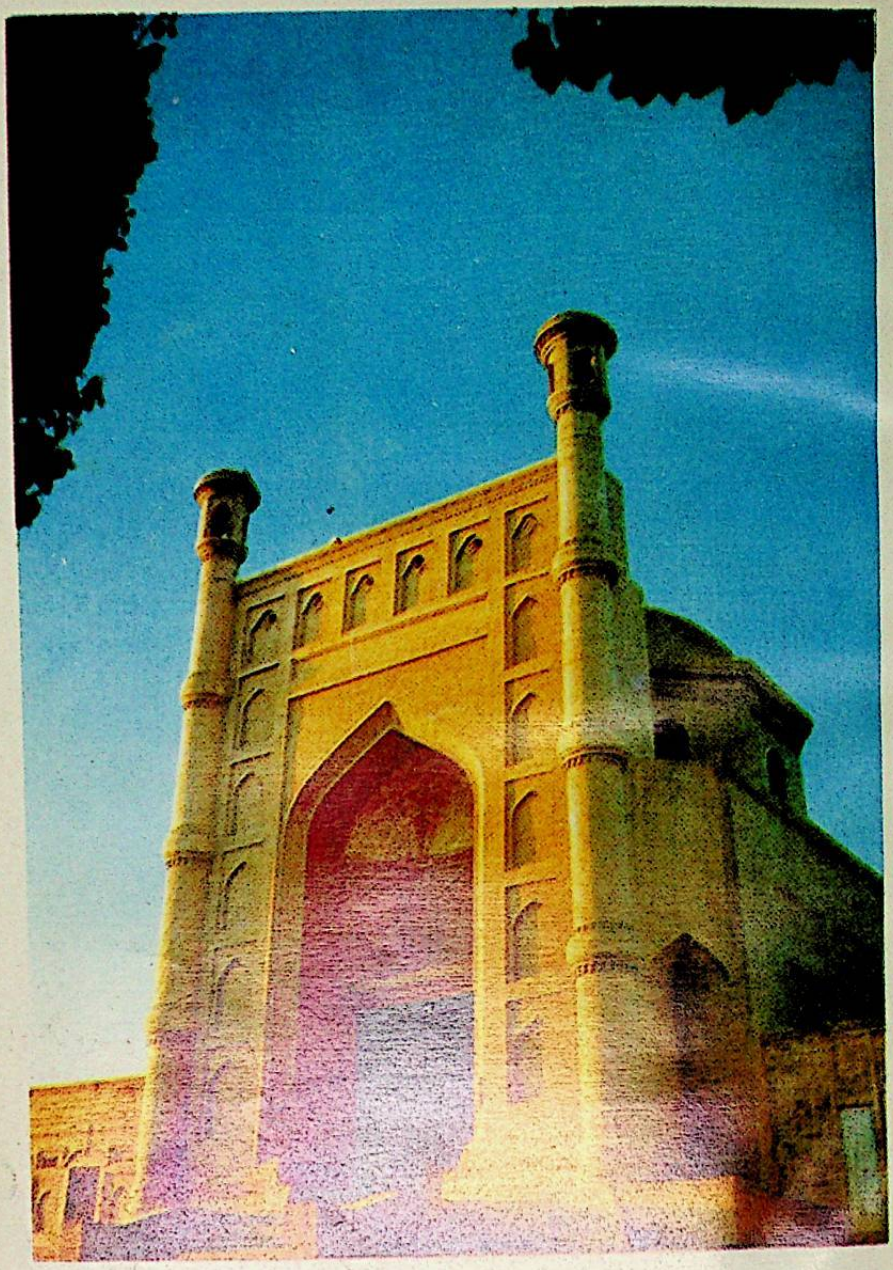

300 يىلدىن ئارتۇق تارىخقا ئىگە كۆچا مەسچىتى

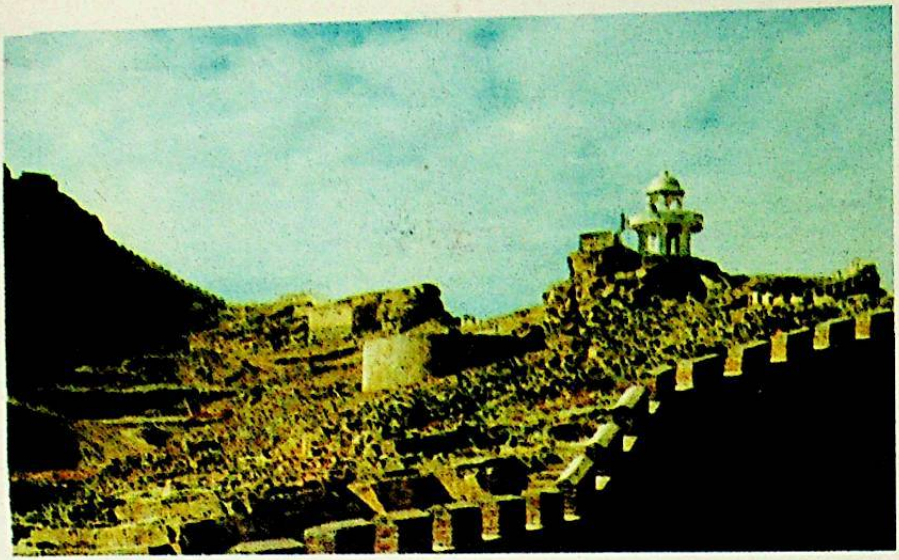

ئۈچتۇرپاندىكى مۆلجەر تېغى

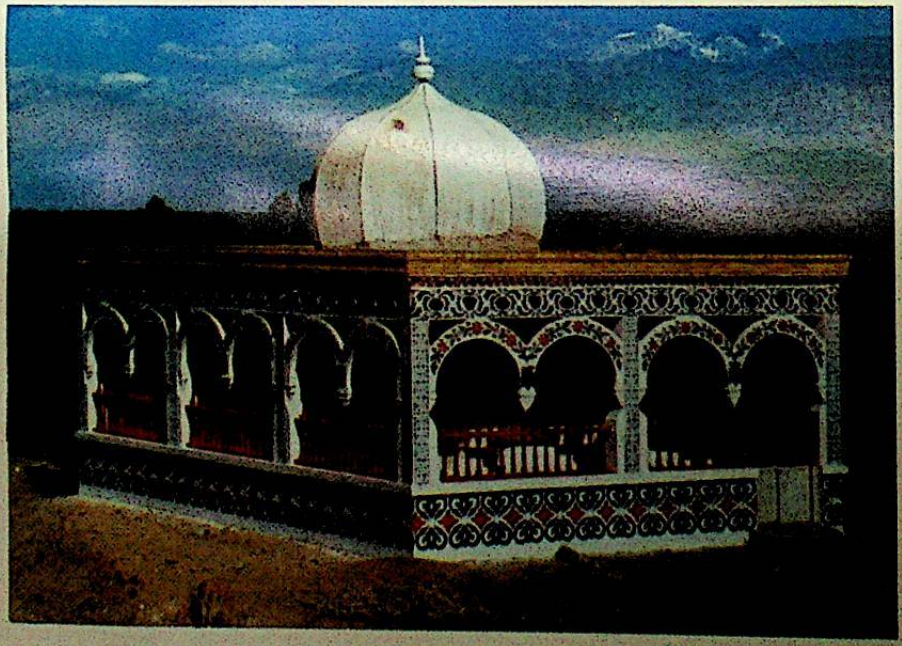

ئۈچتۇرپاندىكى «يەتتە قىزلىرىم» مەقبەرىسى

كىرىش سۆز

ئاقسۇ «قەدىمىي يىپەك يولى» نىڭ ئوتتۇرا قىسمى، تەكرىتاغلىرىنىڭ جەنۇبى، تەكلىماكان قوملۇقىنىڭ شىمالىدىكى تۈپرىقى مۇنبەت، يەر ئاستى بايلىقى مول بوستانلىق بولۇپ، نوپۇسى بىر مىليون 544 مىڭدىن ئارتۇق. ئۇيغۇرلار ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 76.25 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ.

ئاقسۇ قەدىمىي مەدەنىيەتكە ئىگە يۇرت. بايدىكى قەزىل مىڭئۆيى، كۇچادىكى قۇمتۇرمىڭئۆيى، سىم - سىم مىڭئۆيى، مازار بېغى مىڭئۆيى، قىزىلقاغدىكى تور قاتارلىقلار دۆلەت دەرىجىلىك مۇھاپىزەت قىلىنىدىغان قەدىمىي مەدەنىيەت ئىزلىرى بولۇپ، ئۇ ئەجدادلىرىمىزنىڭ جۇڭخۇا مىللەتلىرى مەدەنىيەت خەزىنىسىگە، شۇنداقلا ئىنسانىيەت مەدەنىيەت خەزىنىسىگە قوشقان ئۇلۇغۋار تۆھپىلىرىنىڭ بىر قىسمى.

«ناخشا - ئۇسسۇل ماكانى» دېگەن نام بىلەن تونۇشلۇق بولغان ئاقسۇ دىيارىدىكى ئەمگەكچان، سەنئەتخۇمار ئەجدادلىرىمىز ناھايىتى مول خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ۋە خەلق سەنئىتى بايلىقلىرىنى يارىتقان. ئۇيغۇر كلاسسىك مۇزىكىسى بولغان ئون ئىككى مۇقامنىڭ ئانىسى ھېسابلىنىدىغان ئۆزگىچە ئالاھىدىلىككە ئىگە دولان مۇقاملىرى، تېكىستلىرىنىڭ خىلمۇ خىللىقى، مۇزىكىسىنىڭ يېقىملىقلىقى بىلەن كەڭ تارقالغان كۇچار ناخشىلىرى ئەنەنىۋى بايلىقلىرىمىزنىڭ گۈلتاجىسى بولۇپ جۇملىدىن تۇرپىدۇ. بۇ ئەدەبىيات-سەنئەت بايلىقلىرى ئۇزۇن زامانلاردىن بۇيان ئېغىزدىن-ئېغىزغا كۆچۈپ، ئەۋلادتىن - ئەۋلادقا مىراس قېلىپ بىزگىچە

يېتىپ كەلدى. بۇ مىراسلار ھازىرمۇ خەلقىمىزنىڭ مەنىۋى ھاياتىنى بېيىتىشتا ئۆزىنىڭ رولىنى جارى قىلدۇرۇپلا قالماستىن، يەنە خەلقىمىزنىڭ سىياسىي - ئىجتىمائىي ھاياتى، تارىخى، تۇرمۇش ئۆرپى - ئادەتلىرى، پەلسەپىۋى قاراشلىرى، تىلى قاتارلىقلارنى چۈشىنىش ۋە تەتقىق قىلىشتىمۇ ئىنتايىن قىممەتلىك بىرىنچى قول ماتېرىياللاردۇر.

ئازادلىقتىن كېيىن ئاقسۇ خەلق ئەدەبىيات - سەنئىتى بايلىقلىرىنى توپلاش، رەتلەش، نەشر قىلىش جەھەتلەردە بەزى خىزمەتلەر ئىشلەنگەن بولسىمۇ، بىراق ئىزچىل ۋە كەڭ دائىرىلىك ئېلىپ بېرىلمىغانىدى.

پارتىيە 11- نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3- ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن خەلق ئەدەبىيات - سەنئىتى بايلىقلىرى ۋە بۇ جەھەتتىكى خىزمەتلەر ئۆزىنىڭ تېگىشلىك ئورنىغا ئىگە بولدى.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى مەدەنىيەت مىنىستىرلىكى، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى دۆلەت مىللىي ئىشلار كومىتېتى، جۇڭگو خەلق ئەدەبىيات - سەنئەت تەتقىقات جەمئىيىتىنىڭ 1984- يىل 808- نومۇرلۇق ھۆججىتى ۋە جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى ش ئۇ ئار كومىتېتى بەنگۇڭتىڭ بىلەن ش ئۇ ئار خەلق ھۆكۈمىتى بەنگۇڭتىڭنىڭ 1987- يىل 44- نومۇرلۇق ھۆججىتىنىڭ روھىغا ئاساسەن، ۋىلايىتىمىزدە ۋە ھەر قايسى ناھىيىلەردە خەلق ئەدەبىياتىنى توپلاشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىلىرى، ئىشخانىلىرى قۇرۇلۇپ، خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنى توپلاش ۋە بۇ ئاساستا خەلق ئەدەبىياتى توپلاملىرى ئىشلەش خىزمىتى قانات يايدى. ھەر دەرىجىلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتلەرنىڭ قوللىشى، كەسپىي خادىملار، ھەۋەسكارلار، ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلار، خەلق قوشاقچىلىرى، چۆچەكچىلىرى

ۋە سەنئەتكارلىرىنىڭ يېقىندىن ياردەم قىلىشى بىلەن تەۋەسىمىزدىكى سەككىز ناھىيە، بىر شەھەردە نۇرغۇنلىغان قىممەتلىك خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى بايلىقلىرى توپلاندى ۋە قوتقۇزۇۋېلىندى.

قولىمىزدىكى «ئاقسۇ نەزمىلىرى» ئاقسۇ دىيارىدىكى ئۇيغۇر خەلق قوشاقلىرىنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېرىگە ئىگىلىرىنى تاللاش ئاساسىدا تۈزۈلدى. «ئاقسۇ نەزمىلىرى» — «دولان توققۇز مۇقامىنىڭ تېكىستلىرى»، «كۈچا ناخشىلىرىنىڭ تېكىستلىرى ۋە كۈچا مەشرەپلىرى»، «ئەمگەك قوشاقلىرى»، «سىياسىي قوشاقلار»، «مۇراسىم قوشاقلىرى»، «مۇھەببەت قوشاقلىرى»، «تۇرمۇش قوشاقلىرى ۋە باشقا قوشاقلار»، «تارىخىي قوشاقلار»، «بالىلار قوشاقلىرى»، «ئاقسۇ خەلق ئەلنەغمىچىلىرى» قاتارلىق ئون قىسىمدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، مەزمۇنىنىڭ موللىقى، شەكلىنىڭ خىلمۇخىللىقى، يەرلىك تۇسنىڭ قويۇقلۇقى، تىلىنىڭ يېقىملىق ۋە ئاممىبابلىقى بىلەن كىشىنى ئۆزىگە جەلپ قىلىدۇ.

تارىختىن بۇيان كۆرۈلمىگەن بۇ قېتىمقىدەك كەڭ كۆلەملىك توپلاش پائالىيىتىدە ئاقسۇ دىيارىدىكى خەلق قوشاقلىرىنىڭ كۆپ قىسمى توپلانغان بولسىمۇ، لېكىن تەلتۆكۈس بولدى دەپ ئېيتالمايمىز، ئەلۋەتتە. يەنە بىر قىسىم قىممەتلىك خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى بايلىقلىرى بىزنىڭ قوتقۇزۇۋېلىشىمىزنى كۈتمەكتە. بۇنىڭدىن كېيىن ھەممىمىزنىڭ ئورتاق تىرىشچانلىقى ئارقىسىدا بۇ مەدەنىيەت مىراسلىرىمىزنىڭمۇ يورۇقلۇققا چىقىشىغا ئىشەنچىمىز كامىل. مانا شۇ سەۋەبتىن كىتابىمىزدا بىر قىسىم بوشلۇقلارنىڭ بولۇشى، شۇنداقلا سەۋىيىمىزنىڭ چەكلىكلىكى تۈپەيلىدىن بەزى يەتەرسىزلىكلەرنىڭ كۆرۈلۈشى تەبىئىي. كەڭ كىتابخانىلارنىڭ تەنقىدىي ياردەم بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ـ تەھرىرىدىن

دولان توققوز موقامسنك
تيكستلري

www.uyghurkitap.com

مۇندەرىجە

دولان توققۇز مۇقاملىرىنىڭ تەكشىتلىرى 1

كۇچا خەلق مەشرەپلىرى ۋە كۇچا ناخشىلىرى

نىڭ تەكشىتلىرى 43

ئەمگەك قوشاقلىرى 113

سىياسىي قوشاقلار 141

مۇراسىم قوشاقلىرى 205

مۇھەببەت قوشاقلىرى 237

تۇرمۇش قوشاقلىرى ۋە باشقا قوشاقلار 603

تارىخىي قوشاقلار 633

بالىلار قوشاقلىرى 647

ئاقسۇ خەلق ئەلنەغمىچىلىرى 663

1. باش بایاۋان مۇقامى

مۇقام

هاۋا① بىلەن ئادەم② قېنى، ئەيسا③ بىلەن مۇسا④ قېنى؟
ئىككى ئالەم سەردارى غوجام رۇسۇلىللا⑤ قېنى؟

قايتۇرما:

ۋاي ئاللا... ۋاي ئاللا... ۋاي ئاللا...

گۆرنىڭ ئىچى قاراڭغۇلۇق، قايدىن چۈشەر يورۇقچىلىق؟
بىچارە بولۇپ ياتقۇلۇق، بۇ دۇنيانىڭ پايانى يوق.

قايتۇرما:

چېكىتمە

يارەپ مەن ئادا بولدۇم، غەمگە مۇپتىلا بولدۇم،
بىر كۆرۈپ جامالىڭنى، ئاشىق بىقارار بولدۇم.

سەنەم (1- ئاھاڭ)

ئەل مېنى يامان دەيدۇ، بىلمەيمەن يامانلىقنى،
كەچ يېتىپ، سەھەر قوپۇپ، تىلەيمەن ئامانلىقنى.

قايتۇرما:

ۋاي - ۋاي... مەستان يارەي، ۋاي - ۋاي... زالىم يارەي،
ئايارەي، دەردىڭ يامان، ئايارەي، ئايارەي.

بىزنى سورىغان يارغا، بارساڭلار سالام دەڭلار،
يار بىزنى سوراپ قالسا، شەھىرىدە ئامان دەڭلار.

---

① هاۋا — هاۋا ئانام، ② ئادەم — ئادەم ئاتام، ③ ئەيسا — ئەيسا پەيغەمبەر، ④ مۇسا — مۇسا پەيغەمبەر، ⑤ غوجام رۇسۇلىللا — مۇھەممەت پەيغەمبەر.

قايتۇرما:

ۋاي-ۋاي...زالىم ياره‌ي، ۋاي - ۋاي... مه‌ستان ياره‌ي
ئايارە‌ي، ده‌ردمك يامان ئايارە‌ي - ئايارە‌ي.

سه‌نـه‌م (2- ئاهاڭ)

يار يامانلاپ باردۇ، قانداق قىلىپ ئالدىۋالاي،
ئالدىدا چاينى قويۇپ، ئويناپ - كۈلۈپ ئالدىۋالاي.

قايتۇرما:

ئاتا مه‌نده بولمسا، ئانا مه‌نده بولمسا،
ئه‌مدى مه‌ن قانداق قىلاي، كۆڭۈلدىكى يار بولمسا.

قايتۇرما:

هوزۇر (سه‌لسه)

كۆرگىلى كه‌لگه‌نمىدۇ، كۆيدۈرگىلى كه‌لگه‌نمىدۇ؟
كۆيۈپ ئۆچكه‌ن ئوتنى ياندۇرغىلى كه‌لگه‌نمىدۇ؟

چىشىڭنى ئۇنچىدىن ده‌يمۇ، لېۋىڭنى غۇنچىدىن ده‌يمۇ؟
ئىشىكتىن يه‌لپۇنۇپ چىقساڭ، يېڭى باغنىڭ گۈلى ده‌يمۇ؟

قايتۇرما:

ۋاي - ۋاي... ۋاي - ۋاي...

سىرىلمه (1- ئاهاڭ)

تېره‌كلىكا تېره‌كلىك، مارالبېشى تېره‌كلىك،
ئاشىنا تۇتساڭ جۇۋان تۇت، ئويىنغىلى يۈره‌كلىك.

قايتۇرما:

قاشىڭ بىله‌ن قارايسه‌ن، زولپىڭ بىله‌ن باغلايسه‌ن،
مه‌ن ساڭا نېمه قىلغان، ئۆلتۈرگىلى چاغلايسه‌ن.

سەرىلمە (2- ئاھاڭ)

نادامەت ئەيلىگەن بىلەن ئۆلۈپ كەتكەن تىرىلمەيدۇ،
ئاھ ئۇرۇپ، پەريادىلە رچەكسەڭ، قەبرىدىن ئاۋاز كەلمەيدۇ.

قايتۇرما:

دەردىگە بولاي جانانىخان ۋاي - ۋاي...
باراي دەپ نەچچە ياد ئەتتىم، پىيادە مەن بارالمىدىم،
سېنىڭ ئايدەك جامالىڭنى، مەن بېرىپ كۆرەلمىدىم.

قايتۇرما:

2. بوم بايقۇش مۇقامى

مۇقام

بارچە كىشىل داۋاسى بار، يار ئوتىنىڭ داۋاسى يوق،
سورىسام تېۋىبلار ئېيتمىدۇ، يار ئوتىنىڭ داۋاسى يوق.

قايتۇرما:

ۋاي ئاللا... ۋاي ئاللا... ۋاي ئاللا...
جاننىغۇ بەردى خۇدا، بىر كۈن ئامانەت ئالمىدۇ،
مىڭ مۇشەققەتلەر بىلەن سالغان ئىمارەت قالمىدۇ.

قايتۇرما:

چېكىتمە

گۈلمىدى ئاچىلغىلى، غۇنچىمىدى ساچىلغىلى،
ۋەدىگىز شۇنداقمىدى ئۆلمەي تۇرۇپ ئايرىلغىلى.

سەنەم

كەتسەڭ كېتىۋەر يارىم، سەندىن نېمە پەرۋايىم،
شۇل باشىم ئىشەن بولسا، ھەر جايدا مېنىڭ يارىم.

ئەل مېنى يامان دەيدۇ، بىلمەيمەن يامانلىقىنى،
كەچ يېتىپ سەھەر قوپۇپ، تىلەيمەن ئامانلىقىنى.

سەن چىمەنلىك گۈلى بولساڭ، مەن چىمەنلىك بۇلبۇلى،
سەن چىرايىڭغا ئىشەنسەڭ، مەن خۇدايىمنىڭ قۇلى.

سايراڭ بۇلبۇلۇم سايراڭ، چىنارنىڭ شېخى سۇنسۇن،
يار ئايرىلمەن دەيدۇ، ئايرىلىپ كۆڭلى تىنسۇن.

ئاتنىڭ ئاتلىقى باردۇر، ناۋاتنىڭ تاتلىقى باردۇر،
سەن ئۆزۈڭنى داڭلايسەن، سەندىن باشقا يار باردۇر.

ھوزۇر (سەلىقە)

ئاتنى باغلاڭ خادىغا، مالنى ھايداڭ شادىغا،
بىر يىگىتنىڭ بېشىدىن يەتتە چوكان سادىغا.

قايتۇرما:

ئايارەي... ئاھ ... جان بالىخان ... يار سېنىڭ دەردىڭ.

سىرىلمە (1- ئاھاڭ)

سېنىڭ ئايدەك جامالىڭغا خۇدايىم نۇرىنى سالدى،
ئەزەلدىن تا قىيامەتكە مېنىڭ جېنىمنى شۇ ئالدى.

ئۆلەرمەنمۇ، كۆيەرمەنمۇ، ئۆزۈمنى چاغلىيالمايمەن،
يامان - ياخشى گۇناھ قىلساڭ، ئەقىدە باغلىيالمايمەن.

سىرىلمە (2- ئاھاڭ)

غەزەلنى تولا ئېيتسام، ئەل مېنى ساراڭ دەيدۇ،
مېنى باققان ئانام بولسا، دەردى بار بالام دەيدۇ.

قاشلىرىڭغا كۆيدۇممەن، لەۋلىرىڭگە سۆيدۇممەن،
بارچە يەرلىرىڭ ياخشى، جۇپ ئالماڭغا كۆيدۇممەن.

ئوقەت قىلمىدىڭ دەيسەن، قانداق قىلمەن ئوقەت،
يار يادىمغا يەتكەندە، تەندە قالمىدى تاقەت.

قايتۇرما:

ۋاي - ۋاي ... ۋاي ... ۋاي، ۋايىۋايەي.

3. سىم بايا‌ۋان مۇقامى

مۇقام

ئۆلۈمگە ھېلىلەر قىلغان لوقمان ھېكىم① قالدىمۇ؟
خۇدادىن ئۆمۈر تىلەپ، ئىستىگەن جان قالدىمۇ؟

ئاھ ئۇرارمەن، ئاھ ئۇرارمەن، ئاھلىرىم تۇتقاي سېنى،
كۆز يېشىم دەريا بولۇپ، لەھەڭلىرىم يۇتقاي سېنى.

چېكىتمە

ئاتلارنى ھەيدەيدىكەن مۇز داۋان بىلەن،
بىر ياخشىنى قىنايدىكەن بىر يامان بىلەن.

سەنەم

ھاۋا ئايلىناي دەيدۇ، مەنمۇ ئايلىنارمەنمۇ،
دۇشمەننىڭ سۆزى بىلەن ياردىن ئايرىلارمەنمۇ.

سېنى ئۇنداق ياراتمىتۇ، مېنى مۇنداق ياراتمىتۇ،
ئىككىمىزنىڭ ئاراسىدا ئاقار دەريا ياراتمىتۇ.

بۇغداي تېرىدىم تۇزگە، تەڭدىن تولىسى كۆزگە،
شۇنچە خەق ئاراسىدا ئەجەب كۆيىمەن سىزگە.

بۇگۈن ئايغا ئون يەتتە، مەن ئۆزۈم خىيالەتتە،
مەندىن باشقا يار تۇتساڭ، ئەرزىم بار قىيامەتتە.

① لوقمان ھېكىم — مەشھۇر تېۋىپ.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

هوزۇر (سەلبقە)

ئاق ئالمىنىڭ شاخىدەك، ئېگىلمەسەن ئاق جۇۋان؟
ئىچىمدىكى دەردىمنى سەن بىلمەسەن ئاق جۇۋان؟

سىرىلمە (1- ئاھاڭ)

بارارغا يوللىرىڭ بولغاي، قىزىل گۈل ھەمراھىڭ بولغاي،
سېنىڭدەك نازىنىن يارغا، مېنىڭدەك قۇللىرىڭ بولغاي.

ئاسماندىن ئالاي ئاينى، قوينۇمغا سالاي يارنى،
باغ - باغ ئېتىلى يارنى، ئېچىلسۇن ئىچى - قارنى.

سىرىلمە (2- ئاھاڭ)

دەردى بولمىسا يارنىڭ ئېيتامدۇ تولا ناخشا،
ناخشا ئېيتقانغا يار كەلمەس، ئەسلى بىر كۆڭۈل خوشى.

كېچە بولسا ياتمايدۇ تېرەك بېشىدا قاغا،
نېمە ئانچە يىغلايسەن، ۋاپا قىلمىغان يارغا.

4. بايراۋان مۇقامى

مۇقام

يارىمنى كەپتۇ دەپ ئاڭلاپ، بېلىمنى سەيلىگە باغلاپ،
يارىمنى كەتتى دەپ ئاڭلاپ، بايراۋان چۆللىدە يىغلاپ،

جاھاندا نېمىلەر ياخشى، ئاتا بىلەن ئانا ياخشى،
ۋاپاسىز قەرىنداشتىن، ۋاپادار ئاشنا ياخشى.

چېكىتمە

دوستقا دوست قىلدىڭ مېنى، دۇشمەنگە دوست قىلدىڭ مېنى،
سۇرى ياسىنىنى ئوقۇپ، ئايرىلغۇسىز قىلدىڭ مېنى.

قايتۇرما:

ھەق ئاللا، خارابىك مەن،
شەھسىزدە گادايمۇمەن... ئايارەي.

سەنەم

مەن باردىم كېچە بىلەن، ئېرىقتىنىك ئىچى بىلەن،
قولۇم باغلىنىپ قاپتۇ يارىمنىك چېچى بىلەن.

قايتۇرما:

مەن باغىڭغا كىرمەيمەن، ئانارىڭنى ئۈزمەيمەن،
ئەدى كەلدىم ئەقلىمگە، نادان بىلەن يۈرمەيمەن.

مەن مەھەلەڭگە بارمايمەن، مەھەلەڭنىڭ گېپى يامان،
بارمايمەن دېيەلمەيمەن، كۆيۈك ئوتلىرىڭ يامان.

قايتۇرما:

ھوزۇر (سەلسىلە)

كېۋەزلىككە كىرىپ باقسام، كېۋەزلەر غوزا باغلاپتۇ،
مېنىڭ ئاقسۇددىكى يارىم، بېلىگە پوتا باغلاپتۇ.

سىرداشلىمە (1- ئاھاڭ)

يىگىتلىك ياشتا بولۇر، ياخشى جۈۋان قاشتا بولۇر،
ئاۋۋال ئاخشام سۆيىسىلە، تاڭ ئاتقىچە ناشتا بولۇر.

ھاۋارەڭ تونىنى كىيىپ ھاۋادا ئۇچىنايدۇ كۆڭۈل،
ياخشىنى ياندا قويۇپ، يامانىنى خالايدۇ كۆڭۈل.

ئالما ئاتارىم كېلىدۇ، كىرپىڭ سانارىم كېلىدۇ،
باشىغا گۈلنى قىسىپ، خۇشخۇي نىگارىم كېلىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

سەرىلمە (2- ئاھاڭ)

ئىشىك ئالدى كۆل بولسا، قاپاق تېرەك ئۆسمەمدۇ،
كۆڭۈلدىكى يار بولسا، كۆڭلۈم تاغدەك ئۆسمەمدۇ.

ئىشىك ئالدى قارا ياغاچ، پالتا ئۇرسام تېگى تاش،
سېنى ئالسام ئارام يوق، جاننى ئالغان قەلەم قاش.

مەن راۋابنى چالمەن، چالسام راۋابقا ئوخشىماس،
قىز قوچاقلاپ ياتمەن، ئەسلى جۇۋانغا ئوخشىماس.

5. موغال بایاۋان مۇقامى

مۇقام

خۇدايا ئول خۇداۋەندە، ئەجەب ئادەم بىنا قىلدىڭ،
يارالغان ئادەمزاتنى ئۆلۈمگە ئاشنا قىلدىڭ.

كېتەردە خوش دېمەي كەتكەن مېنىڭ مۇنداق يارىم يوق،
پېشانەمگە پۈتۈلگەننى، ئۇنى تارتماسلىققا چارەم يوق.

چېكىتمە (1- ئاھاڭ)

كەلمىگەن يەرگە كېلىپ داپنى سوقالمايدۇ كىشى،
چەككىلى تاماكا يوق، ئويىنغىلى نەدە كىشى.

چېكىتمە (2- ئاھاڭ)

ئاتادەك مېھرىبان قايدا، ئانادەك مېھرىبان قايدا،
بېشىمغا كۈنلەر چۈشكەندە، ئانادەك مېھرىبان قايدا.

سەنەم

ياشلىقىم - پاشالىقىم، ھەر تەرەپتىن گۈل كېلۈر،
ياشلىقىمدا سۆيمىسەك، قېرىغاندا كىم كېلۈر.

ئاق تەڭگە پۇلۇم بولسا، ئاق يەرگە ساراي سالسام،
ئاق جۇۋان مېنىڭ بولسا، بويىنىغا گىرە سالسام.

باشىمدىكى دوپپامنى قارا يىپتا يۆمەيمەن،
بىزنىڭ قارا كۆز يارنى ئۇچ كۈن بولدى كۆرمەيمەن.

هوزۇر (سەلىقە)

بۇلبۇللار بىلۇر باغقا كاككۇك كەلگەننى،
نادانلار بىلۇر يارغا ئەلەم يەتكەننى.

قايتۇرما:

سىرىلمە (1 ـ ئاھاڭ)

يار بىلەن ئويناپمەن دەپ، سۇندى مېنىڭ نازۇك قولۇم،
يارىمنىڭ ياغلىقىدا تاڭسام ساقايمايدۇ قولۇم.

كەتتىما كۆڭلى قارا، بارامسەن يارىم دېمىدى،
ئالدىدا چاينى قۇيۇپ، ئىچەمسەن يارىم دېمىدى.

سىرىلمە (2 ـ ئاھاڭ)

گۈلمۇ دەپ سۆيدۇم سېنى، گۈلدىن بەتتەر قىلدىڭ مېنى،
سەن ئۆزۈڭ ئەپسۇن ئوقۇپ، ئايرىلغۇسىز قىلدىڭ مېنى.

قايتۇرما:

سىزمۇ كېلىڭ، مەنمۇ باراي يولدا تۇرۇڭ، جان بالىخان...

مەن ئۆلەرمەن، مەن ئۆلەرمەن، يولدا قويمائلار مېنى،
يولدا قويسائلار قويۇڭلار، چۆلدە قويمائلار مېنى.

سىرىلمە (3 ـ ئاھاڭ)

مەن يارنى كۆردۇم، مەستانە بولدۇم،
ئەقلى ـ هوشۇمدىن دىۋانە بولدۇم.

دېۋانە قىلغان ئايدەك يۈزۈڭدۇر،
مەستانە قىلغان شەرىن سۆزۈڭدۇر.

6. سامۇك بايباۋان مۇقامى

مۇقام

خۇدانىڭ ئەمرىنى تۇتماي مۇسۇلمانمەن دېگەن بىلەن،
قارائىغۇ گۆر ئازابىدىن قۇتۇلماقلىق يەسى مۇشكۇل.

جاھانغا پادىشاھ بولساڭ، ئۆلەرسەن ئاقىۋەت بىر كۈن،
ياقاسى، يېڭى يوق تونىنى كىيىپ، ياتارسەن ئاقىۋەت بىر كۈن.

چېكىتمە (1 ـ ئاھاڭ)

قىزىلگۈل ئاراسىدا، بويۇڭنى كۆرۈپ قالدىم،
ئەمدى ئېيتمىسام بولماس، مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم.

قايتۇرما:

يۇمىلاق خېنىم يارەي...

چېكىتمە (2 ـ ئاھاڭ)

كەچ بولدى، زاۋال بولدى، ياربمغا ئۇۋال بولدى،
ساچىنى ئۇزۇن سالمىپ، بىر ياخشى جۇۋان بولدى.

قايتۇرما:

ئاق جۇۋان قايان بارسەن... قاراكۆزجانىنى ئالىسەن... ئايارەي.

سەنەم

بۇ راۋاب قانداق راۋاب، قوي تارىسى سالغان راۋاب،
ياخشى مېھمان كەپتۇ دەپ، توي بىلمىپ چالغان راۋاب.

قايتۇرما:

ۋاي - ۋاي زالىم يارەي... ۋاي - ۋاي مەستان يارەي...
دەردىڭ يامان ئايارەي... ئايارەي.

جۇۋان ئايلام تۇم بىلەك، چوكان ئايلام تۇم بىلەك،
ئۆيمىگىز قەيەردىرەك؟ مەنمۇ باراي شۇ يەرگىرەك.

بىر قويۇم ئىككىنى تۇغدى، بېرىپ كۆرۈڭ قوزاسىنى،
كىم يامانلىق ئەيلىسە، خۇدا بېرۇر جازاسىنى.

سوپىياڭ سېرىق بولۇر، يول ياقىسى تېرىق بولۇر،
ئىككى يار تۇتقان خېنىمنىڭ چىرايى سېرىق بولۇر.

قايتۇرما:

هوزۇر (سەلىقە)

ئاللا ياردىم خىيالىڭنى بىلىپ بولمايدۇ،
سەنلەر يۇرگەن كوچىلاردا يۇرۇپ بولمايدۇ.

سىرىلمە (1 - ئاھاڭ)

(يار سېنىڭ دەردىڭ ئاھاڭىدا)

سېنى دەپ كەلدىم بۇ يەرگە، كەلگىنىم پۇشمان ماڭا،
ئالتە تال قارا چاچىمنىڭ ھەممىسى دۇشمەن ماڭا.

بارسىلا بىللە بارايلى، ئايرىلىپ قالغان يامان،
ئايرىلغانغا كىم ئۆلۈپتۇ، يولدا يالغۇزلۇق يامان.

سىرىلمە (3 - ئاھاڭ)

سېنىڭ ئاشىناڭ مېنىڭ دوستۇم، سارايدا مەشرەپ ئويناپلى،
كۆزىگە ئىلمىغان يارىنىڭ بېشىغا دەسسەپ ئويناپلى.

ئاتاسى ئۆلمىگەن كىم بار، ئاناسى ئۆلمىگەن كىم بار،
كىشىنىڭ يۈرتىغا بېرىپ مۇساپىر بولمىغان كىم بار.

كەتسەڭ كېتىۋەر ياردىم، سېنىڭدىن نېمە پەرۋايىم،
شۇل باشىم ئامان بولسا، ھەر جايدا مېنىڭ ياردىم.

7 . جۇلا بايماۋان مۇقامى

مۇقام

ئاناسى پاتمە ـ زۆھرە①، ئاتاسى شاھى مەردانىدۇر②،
خۇدا يولىدا جانىبەرگەن يۈسۈپ③ بىلەن زىلەيخا④ دۇر.

سەن ئەزىز ئەتكەن قولۇڭنى خار ئېتەلمەيدۇ كىشى،
سەن ئۆزۈڭ خار ئەيلىسەڭ، نەگە بارسا خار كىشى.

چېكىتمە

باردى دەيدۇ، يانىدى دەيدۇ، خىيال ئۆزۈمنىڭ،
ئۇرغان بىلەن سەكسەن قامچا، ياردىم ئۆزۈمنىڭ.

سېنى دېسەم، سېنى دېسەم، كويۇڭدا يۈرسەم،
سارايىڭغا مەسچىت سالىپ، نامازىڭنى ئوقۇسەم.

سەنەم (1 ـ ئاھاڭ)

ئاي دېسەم ئايدىن چىرايلىق يۈزلىرىڭ تۇرسا سېنىڭ،
جان دېسەم جاندىنمۇ تاتلىق سۆزلىرىڭ تۇرسا سېنىڭ.

قايتۇرما:

---

① پاتمە ـ زۆھرە ـــ مەھەممەت پەيغەمبەرنىڭ قىزلىرى.
② شاھى مەردان ـــ ھەزرىتى ئەلى.
③ يۈسۈپ ـــ يۈسۈپ پەيغەمبەر.
④ زىلەيخا ـــ يۈسۈپ پەيغەمبەرنىڭ ئايالى.

ئا... مەستان یارەي، ئا بىر گۈل یارەي...
ئایارەي دەردىڭ یامان... ئایارەي... ئایارەي!

ئىككى تاغ ئاراسىدا، قاما بىلەن قۇندۇز بار،
كەچ بولسىمۇ كەل یارىم، ئاي بولمىسا یۇلتۇز بار.

سەنەم (2 ـ ئاھاڭ)

قوغۇن تېرىدىم خەندەك، خەقمۇ تېرىسۇن مەندەك،
خەق سۆيگەننى سۆيمەيمەن، ئۆزۈمنىڭ سۆيگىنى قەندەك.

قايتۇرما:

ھوزۇر (سەلقە)

سېنىڭ جېنىڭ، مېنىڭ جېنىم بىر جان ئەمەسمۇ،
سېنىڭ ئۇچۇن مېنىڭ جېنىم قۇربان ئەمەسمۇ.

قايتۇرما:

كېلىڭ ئۇينايلى یار بىلەن بوستان،
كېلىڭ ئۇينايلى باغ بىلەن بوستان.

سىرىلمە (1 ـ ئاھاڭ)

سەھرامۇ سەھرا كۆرگىلى كەلدىم،
یاخشى یامانىنى بىلگىلى كەلدىم.

یاخشى ـ یامانىنى ھېچكىشى بىلمەس،
یولدا قوشۇلغان ھەمراھى بولماس.

بولسا قاناتىم ئۇچسام ھاۋاغا،
ئەرزىمنى ئېيتاي قادىر خۇداغا.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

سىرىلمە (2 ـ ئاھاڭ)

تۇنلەر كېچىدە توخۇلار پەرياد ئېتىدۇ،
ھايۋان جېنىدا دوستىنى ياد ئېتىدۇ.

ئى يارىم، سېنىڭ جۇپتى ـ ئانارىڭ يوقمىتى؟
ئالدىراپ بەرگەن كۆڭۈلنىڭ ئەتىۋارى بولمىدى.

قارا مىلتىقىنىڭ ئوقى ھاۋادا ئۇچتى پىرقىراپ،
مېھرىبان يارنىڭ ئوتى جاندىن ئۆتتى سىرقىراپ.

سەنسەن مېنى سەن، خارابە قىلدىڭ مېنى سەن،
ئوتلارغا سېلىپ كاۋاپى قىلدىڭ مېنى سەن.

سىرىلمە (3 ـ ئاھاڭ)

يارىم سەن، نىگارىم سەن، نىگارىم كەلگەن ئوخشايدۇ،
ئۇچاي دېسەم ئۇچالمادىم، قاناتىم سۇنغان ئوخشايدۇ.

سېنى دەيمۇ، سېنى دەيمۇ، سېنىڭ دەردىڭگە يىغلايمۇ،
سەندىن ئايرىلىپ بۇ شەھەردە، غېرىب بولغانغا يىغلايمۇ.

سىرىلمە (4 ـ ئاھاڭ)

خېنىيارنىڭ① چىگىسى، ئاللىيەي، ئاللا،
مولا مېھمان ئىگىسى، ئاللىيەي، ئاللا،

ئاشقىلىققا يارىماس، ئاللىيەي، ئاللا،
جۇۋانلىنىڭ قېرىسى، ئاللىيەي، ئاللا،

① خېنىيار ـــ جاي ئىسمى.

8. چۆل بایاۋان مۇقامى

مۇقام

ئەلھەمدۇلىللا بایاۋاندا، تېنەپ قالدىم بۇ جاڭگالدا،
پۇتۇمغا كۆك تىكەن تەگسە، ئالالماي ئەقلىم ھەيراندا.

ئەجەبمۇ كەلمىدىك ياردىم، يولۇڭغا بارغۇدەك بولدۇم،
قولۇمغا قوش پىچاق ئېلىپ، يۈرەكنى يارغۇدەك بولدۇم.

چېكتىمە

مەھەللەمدىن، مەھەللىسىگە يولى بارمىدۇ؟
بولۇپتىمەن دەرد ئاغرىقى، دورا بارمىدۇ؟

دەرد ئاغرىقى بولغانلارنىڭ دورىسى مەندە،
كەچتە يېتىپ، سەھەر قوپۇپ يارنى سۆيگەندە.

سەنەم

ئالما گۈلى گۈل بولامدۇ قىزىرىپ تۇرغان بىلەن،
كىشىنىڭ يارى يار بولۇمدۇ ھېجىيىپ تۇرغان بىلەن،
قايتۇرما:
ۋاي - ۋاي زالىم يارەي...
ۋاي - ۋاي مەستان يارەي، ئايارەي... ئايارەي.

ئالما گۈلى گۈل بولامدۇ، باشقا قىسسا بىر قۇچاق،
كىشىنىڭ يارى يار بولامدۇ، ئۆلگىچە جانغا پىچاق.

بارغۇچە باغ بىلەن باردىم، يانغۇچە ياردىم بىلەن،
ئاقىۋەت باشىم كېتەدۇر قاراكۆز سەنىڭ بىلەن.

قايتۇرما:

ۋاي - ۋاي زالىم يارەي... ۋاي... ۋاي مەستان يارەي.

ھوزۇر (سەلتە)

قاشقىنىڭ قاراسىگە ئوسما قويغىنىڭ يالغان،
مەن كۆيسەم ساڭا كۆيدۇم، سېنىڭ كۆيگىنىڭ يالغان.

قايتۇرما:

ۋاي - ۋاي... ۋاي... ۋايۋا... يەي.

سىرىلمە (1 - ئاھاڭ)

قاشقىنىڭ قاراسىگە، خال بولاي ئاراسىگە،
ئەسلى رەھمىڭ كەلمەيدۇ، مۇسۇلمان بالاسىگە.

ئېرىقنى ئويۇپ قويدۇم سۇلار تولۇپ ئاقسۇن دەپ،
يارغا - يار كېرەك بولسا، يارمۇ كېلىپ باقسۇن دەپ.

سىرىلمە (2 - ئاھاڭ)

يارىم بارمىغان تويغا مەن سورىماي بارالمايمەن،
يارىنىڭ كۆڭلى بەك نازۇك، چاي قۇيۇپ ئالالمايمەن.

قارچىغام ئۇچۇپ كەتتى بىر غېرىچ بېغى بىلەن،
راست گەپنى ئېيتساڭچۇ، ئوينايمەن سېنىڭ بىلەن.

ئالمىنى ئويۇپ قويدۇم، نەشپۈتنى سويۇپ قويدۇم،
كۆڭلۈم چۈشمىگەن يارنى جايىدا قويۇپ قويدۇم.

9. دولامەت بايئاۋان مۇقامى بىرىنچى مەشرەپنى

مۇقام

ئۆلۈم دەيدۇ، ئۆلۈم دەيدۇ، ئۆلۈمنىڭ نۆۋىتى يوقتۇر،
ئۆلۈمگە رۇسلىغان جايىنىڭ ئىشىك ھەم تۆكلۈكى يوقتۇر.

ئۆلۈپ كەتسەك، بۇرادەرلەر، ئۆلۈپ كەتتى دېمەس هېچكىم،
جىنازامنى كۆتەرگەندە، يىغامنى يىغلىماس هېچكىم.

چېكىتمە

كېلىڭ ياردىم، كېلىڭ ياردىم، بىللە بارايلى،
بىز كۆزلىگەن مەنزىلگە بىللە يېتەيلى.

ئاشۇ تۇرغان شامالباغدا چىراغ كۆيەمدۇ؟
چىراغ ئەمەس، يارنىڭ ئوتى، يۈرەك كۆيەمدۇ؟

ئورمىكىزنى مەن ئوردۇم، ئۇنچىكىزنى سايلىماي،
يېنىكىزدا يار تۇتتۇم، ئوتىكىزغا پايلىماي.

سەرىلمە

قارىغاي بولۇر تاغدا، گۈللەر ئاچىلۇر باغدا،
دوستلىرىم دۇشمەن بولدى، ئايرىلدۇق يامان چاغدا.

كەتمەكنى خىيال ئەيلەپ، باغلار ئارا يول سالدۇق،
ئويۇننى تولا ئويناپ يۈرەكلەرگە داغ سالدۇق.

مەن ئاتامدىن ئايرىلىپ، سۇندى قاناتىم قايرىلىپ،
مەن يىغلىماي كىم يىغلىسۇن جانىم ئانامدىن ئايرىلىپ.

دولامەت باياۋان مۇقامى ئىككىنچى مەشرەپى

(چېكىتمىسىز بولۇپ، ئون خىل نەغمىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)

1 - نەغمە

سەنەم (1 - ئاھاڭ)

ياردىم ئۆتتى يانمىدىن، كۆيدۇرۇۋەتتى جانىمدىن،
ئۆلمەي تۇرۇپ ئايرىلدىم خۇما كۆزلۈك يارىمدىن.

قايتۇرما:
هەق ئاللا ـ ئاللا... خارابنىڭ مەن...
شەھەرنىڭدە گادايىڭمەن، هەق ئاللا... دەردىڭ يامان.

ئاتام مەككە، ئانام مەككە، تۇغۇلدۇم بىر كۈن ئۆلمەككە،
ئاتا ـ ئانىدىن مىراس قالغان قارا يەرگە كۆمۈلمەككە.

كېتەرمەنغۇ، كېتەرمەنغۇ، كۆزۈڭدىن يۇتەر مەنغۇ،
هەر قانچە يامان بولسام، يادىڭغا يېتەرمەنغۇ.
قايتۇرما:

سەنەم (2ـ ئاھاڭ)

ئالىمان قارچۇغام بولسا، قوندۇرسام بىلەكىمگە،
ياخشى يار مېنىڭ بولسا، بىر تاڭسام يۈرەكىمگە.
باغىڭغا كىرەر بولساڭ، قولۇڭغا پەنەر ئالغىن،
يۈرىكىم سۇ بولۇپ ئاقتى، هالىمدىن خەۋەر ئالغىن.
قايتۇرما:

ياندۇرغۇسى (چۈشۈرگىسى) 1ـئاھاڭ

(جانىمەي مەشۇقۇم ئاھاڭىدا)

قاشىڭنى ئاتتىڭ، بىزنى تاشلىۋەتتىڭ،
يوقمىدى خۇدايىڭ، زار-زار يىغلاتتىڭ.

چەللەڭدە كەپتەر، تاماكا سەپەر،
تاماكاڭنى چەكمەيمەن، يارىمنى تەپەر.

2-ئاھالا

تاغقا چىقتىم داۋانسىز، يارغا كۆيدۈم ئارمانسىز.
كۆيگۈنىمنى بىلمىدى كۆڭلى قارا ۋاپاسىز.

ئايۋان سالدۇرۇپ قويدۇم، بېدەباستۇرۇپ قويدۇم.
يوغان سۆزلىمەك ياردىم، سىزنىمۇ كۆرۈپ قويدۇم.

3-ئاھالا

بىر بىلەيمۇ يارنى، ئىككى بىلەيمۇ يارنى،
شېشىدىن ساندۇق ياساپ، ساقلاپ سۆيەيمۇ يارنى.

يار بىلەن ئىچسەم ھاراق بىر پىيالە تولمىدى،
ئالدىراپ بەرگەن كۆكۈلنىڭ ئەتىۋارى بولمىدى.

4-ئاھالا

(بىۋاپا يار ئاھاڭىدا)

ئى خۇدايا، خۇدايا، چىنە-تەخسىدە بۇغدايا،
سېنى ماڭا، مېنى ساڭا جۈرە قىلغان خۇدايا.
قايتۇرما:
ئاللادۇيا - ئاللادۇ، جاننى خۇدا ئاللادۇ،
خۇدا ئالمىسا جاننى، بەندە قانداق ئاللادۇ.

2 - مەشرەپى

ئېگىز-ئېگىز تاغ بېشىدىن سىرىلدىم تۈزگە،
بىلەمسىزكىن - بىلمەمسىزكىن، كۆيىمەن سىزگە.

ئېگىز - ئېگىز تاغ بېشىدا چىراغ كۆيەرمۇ؟
چىراغ ئەمەس يارنىڭ ئوتى شۇنداق كۆيەرمۇ؟

دورا دەيدۇ، دورا دەيدۇ قىچا ياغىنى،
ئەقلىم بولسا سۆيەرمەنمۇ كىشىنىڭ يارىنى.

كۆرەي دېسەم كۆرۈنمەيدۇ ئۆستەكنىڭ باشى،
شامال كەلسە يەلپۈنەمدۇ ياربمنىڭ چاچى.

ياندۇرغۇسى (چۈشۈرگە) 1 ـ ئاھاڭ

بېشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ كۆلگە چۈشتى شولىسى،
يېڭىياچە يارتۇتسام، يىراق ئىكەن ھويلىسى.

باغقا كىردىم شوراڭدىن، تۆتنى ئالدىم غوراڭدىن،
ئانىسى يامان ئىكەن، ئايرىۋەتتى جورامدىن.

2 ـ ئاھاڭ

ئى خېنىم، ساقلاپ تۇرۇپ، ئەسلىدە ماڭغىم كەلمىدى،
قاش ـ كۆزىنى ئوينىتىپ، چىقسا خېنىم جان قالمىدى.

قايتۇرما:

ئا...يالىرىڭ قەندەكمۇ ... سۆيگەن يارلىرىڭ مەندەكمۇ.

بىز كىرگەن قومۇشلۇققا يولۋاسمۇ كىرەلمەيدۇ،
مەن سۆيگەن قارا كۆزنى باشقىلار سۆيەلمەيدۇ.

قايتۇرما:

يارنىڭ ئۆيى جەينەكتە، قەستىم يارنى كۆرمەكتە،
يار مەندىن چاناي دەيدۇ، قاراپ باقسۇن ئەينەككە.

قايتۇرما:

ئانام بەرگەن ئاق كۆڭلەك، كات ئۈستىدە قاتلاقلىق،
سەن يارىمنىڭ گەپلىرى يۈرىكىمدە ساقلاغلىق.

3 - مەشرەپى

سەنەم

غملدىر - غملدىر سۇ ياخشى، تېمىلغملى مۇز ياخشى.
ئۇنداق - مۇنداق جۇڭاندىن ئويىنىغملى قىز ياخشى.
قايتۇرما:

ۋاي - ۋاي ئاللا ياردىم يار سەنەم.

ئىشىك ئالدى گۈل بولسا، بۇلجا تېرەك ئۆسمەمدۇ،
كۆڭلۈمدىكى يار بولسا، بويۇم تاغدەك ئۆسمەمدۇ.

ئەتىگەندە شەبنەمدە، يورغىلايدۇ بوز توشقان،
بىزنىڭ قارا كۆز يارنىڭ لېۋىگە شېكەر قوشقان.
قايتۇرما:

ۋاي ... ۋاي ئاللا ... يار سەنەم.

مەن باغىڭغا كىرمەيمەن، ئانارىڭنى ئۈزمەيمەن،
ئەمدى كەلدىم ئەقلىمگە، نادان بىلەن يۈرمەيمەن.

يانداۋرغۇسى

(1 - ئاھاڭ)

كېلىڭ ياردىم ئويناپلى، دەريا بويى بويلايلى،
بېلىقلارغا ئەرز ئېيتىپ، بىز خۇداغا يىغلايلى.

ئاسمانىنى ئالاڭ دەيدۇ، يۇلتۇزنى شالاڭ دەيدۇ،
مەن سىزنى ئالاي دېسەم، دۇشمەنلەر ساراڭ دەيدۇ.

2 - ئاھاڭ

بىلمىگەنلەر ئېيتىدۇ: ئالمىخان قانداق نېمە؟
بېشى پاخپاق، قوڭى دوڭغاق، شۇنداققىنە بىر نېمە.

قايتۇرما:

جېنىمما ئالمىخان پوندەك،
خېنىمما ئالمىخان پوندەك.

ئالمىخاننىڭ بېغى بار، باغ ئىچىدە دېڭى بار،
ئالمىخانغا سەپ سېلىڭلار ئوق قېشىدا مېڭى بار.

ئالمىخاننىڭ ئۆيلىرى، زىلچا - گىلەم كىگىزى،
ئالمىخانىنى ئالما قىلغان ئۇپا - ئەڭلىك پەدىزى.

ئالمىخاننىڭ بېغىدا ئۇچ تۈپ ئانارى قەشقىرى،
ئالمىخانغا سەپ سېلىڭلار، ئۇتتۇر چىشى تاشقىرى.

ئالمىخاننىڭ ئاقلىقى ئاتمىغان ئاق پاختىدۇر،
سۆڭگىچىنىڭ گۆشى يوق، رەندە سالغان تاختىدۇر.

ئالمىخانغا ئۆتۈك ئالسام، پاتمىدى پايپاق بىلەن،
ئەمدى مەن قانداق قىلارمەن ئالمىخان مايماق بىلەن.

قايتۇرما:

4 - مەشرەپى

سەنەم (1 - ئاھاڭ)

باغدا قىزىل گۈل، سايرايدۇ بۇلبۇل،
ھەر جايدا بولماس سەندەك قىزىل گۈل.

ھەر جايدا بولسا، سېنىڭچە بولماس،
شاخىدا بۇلبۇل، نازىڭچە بولماس.

ئاتلىق مېڭىپتۇق، قالدۇق پىيادە،
قانداق قىلارمىز، تەقدىر - ئىرادە.

هەر جايغا بارساڭ، هەقنى ئۇنۇتما،
قارا كۆزۈڭدىن ياشنى قۇرۇتما.

سەنەم (2 - ئاھاڭ)

باغدا بۇلبۇل سايرايدۇ گۈلگە قونسام دەپ،
ياتسام ئۇيقۇم كەلمەيدۇ يارنى سۆيسەم دەپ.

مېنىڭ ئېتىم سەمرىمەيدۇ ئېكىز ئوتتىدا،
يۈرەك باغرىم كاۋاپ بولدى يارنىڭ ئوتىدا.

هوزۇر (ياندۇرغۇسى)

1- ئاھاڭ

قۇلاق سېلىڭ گۈلجامال، مېنىڭ سىزگە سۆزۈم بار،
بولدۇم ئاشىق مەن سىزگە، يۈرىكىمدە ئوتۇم بار.

ئەجەب ياخشى سۆز قىلدىڭ، ئەگرى ئىشنى تۈز قىلدىڭ،
تەشنالىققا سۇ بېرىپ، ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇردۇڭ.

دەردىڭگە بولاي دەرمان، بىرگە ئىشلەيلى شۇنان،
ئەگەر سەن ۋاپا قىلساڭ، مەشۇقىڭ مەن هەر قاچان.

2 - ئاھاڭ

مەن باردىم كېچە بىلەن، ئېرىقنىڭ ئىچى بىلەن،
قولۇم باغلىنىپ قاپتۇ يارىمنىڭ چېچى بىلەن.

ئۇرۇمچىنىڭ كوچىسى، هەر دوقمۇشتا مۇنچىسى،
مېنىڭ سۆيگەن يارلىرىم قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسى.

5 - مەشرەپى

سەنەم

ياری دەيدۇ، ياری دەيدۇ يـاردا يوقتۇر ۋاپا،
ياردىن ئېغىز ئاچساڭلار قىلىدۇ جانغا جاپا.

ئالما بەرسەك يەمدىلا؟ شاپتۇل بەرسەك يەمدىلا؟
ئالمىمۇ، شاپتۇلمۇ يوق، ئاخىر نادامەت يەمدىلا؟

كېچىمۇ كېچە بولسا، كۈندۈزمۇ كېچە بولسا،
يار بىلەن تېپىشقاندا تاك ئاتماي كېچە بولسا.

ياندۇرغۇسى (1 - ئاھاڭ)

(ۋاي دادەي ئاھاڭىدا)

يارىمنىڭ ئاتاسى يوق، بېلىدە پوتاسى يوق،
يېڭىياچـە يار تۇتسام، دەردى بـار، ۋاپاسى يوق.

قايتۇرما:

ئادايىڭمەن، گادايىڭمەن،
شەھرىڭدە مۇساپىرمەن.

ئېرىقنىڭ تېگى لايدۇر، دەسسىسەم لىغىلدايدۇ،
يۈرىكىم جىغىلدايدۇ، ئېرى كەلگەن ئوخشايدۇ.

تاللىرىنىڭ سايىسى چۈشۈپ قاپتۇ ھويلىغا،
يار يولىغا تەلمۇرۈپ كۆزۈم كېتىپتۇ ئۇيقۇغا.

قايتۇرما:

ئادايىڭمەن گادايىڭمەن،
شەھرىڭدە مۇساپىرمەن.

2 - ئاھاڭ

(يارلىرىم ئاھاڭدا)

ئۆينىڭ ئارقىسى خامان، پۇر - پۇر ئۇچىدۇ سامان،
يېڭى يارنىڭ ئوتلارى دوزاخ ئوتىدىن يامان.

يارىمنى كۆرەرمەنمۇ، لېۋىگە سۆيەرمەنمۇ؟
دوست - دۇشمەن ئاراسىدا دەرد بىلەن ئۆلەرمەنمۇ؟

قايتۇرما:

ئەي يارلىرىم قەندەكمۇ...
سۆيگەن يارلىرىڭ مەندەكمۇ.

3 - ئاھاڭ

(بىۋاپا يار باقمىدى ئاھاڭدا)

سېنى ئۇنداق، مېنى مۇنداق ياراتمىتۇ،
ئىككىمىزنىڭ ئاراسىدا ئاقار دەريا ياراتمىتۇ.

قايتۇرما:

باشىم ئۆستى، چاچىم ئۆستى، چۈشتى مېنىڭقاشىمگە،
نى جاپالار ، نى سەۋدالار چۈشتى مېنىڭ باشىمگە.

قايتۇرما:

بىۋاپا يار باقمىدى تاشلىدى كەتتى ... يارىم ئايارەي.

ئات مىنمىمۇ يۈرگەنسىز، تون كىيمىمۇ يۈرگەنسىز،
ئوتىڭىزدا كۆيگەننى چىرايىمدىن بىلگەنسىز.

6 - مەشرەپ

سەنەم

(يار سېنىڭ دەردىڭ يامان ئاھاڭدا)

ئاتمىش ئالتە دەريا سۇيى بىر بولۇپ ئاقتى،
يارىم بىلەن ئويناي دېسەم، ئوقەتتىڭ ۋاقتى.

قايتۇرما:

يار سېنىڭ دەردىڭ ئايارەي ... ئايارەي،

قارامۇقۇم چېچىلىپ كەتتى، تىرىشىپ بەرسىلە،
سۆيەي دېسەم بويۇم يەتمەس، ئېگىشىپ بەرسىلە.

قايتۇرما:

يار سېنىڭ دەردىڭ ئايارەي...
يارسېنىڭ دەردىڭ يامان ئايارەي

بېغىڭدىكى ئالمائنى چىشلەپ يەيمەن، ئۇزمەيمەن،
سېنىڭدەك لېۋەن ياردىن ئۆلسەم ئۇمىد ئۇزمەيمەن.

قايتۇرما:

ياندۇرغۇسى

1 - ئاھاڭ

ياريم كېلىدۇ دۆڭ مەھەللىنىڭ باشىغا بىلەن.
قوينۇم تولىدۇ كۆزۈمدىكى ياشىم بىلەن.

گۈلمىدى ئاچىلغىلى، غۇنچەمدى ساچىلغىلى،
ۋەدىمىز شۇنداقمىدى ئۆلمەي تۇرۇپ ئايرىلغىلى.

2 - ئاھاڭ

(چىمىنىڭگە بويلاپ ئاھاڭدا)

ئاچىلىپ قاپتۇ باغنىڭ گۈللىرى،
ئەجەب ئويناپتۇ دولان بالىلىرى.

قايتۇرما:

چىمىنىڭگە بويلاپ چىمەنلىكۈل ... ئۆزۈڭ ياشايسەن،

ياريم بىلەن مەن باردىم، باغدىن گۈل ئۈزۈپ ياندىم،
ياريم ئۇندا يار تۇتسا، مەن ئۇمىد ئۈزۈپ ياندىم.

قايتۇرما:

چىمىنىڭگە بويلاپ چىمەننىڭ ئۆزۈڭ ياشايسەن.

ئاسمانغا چىقاي دەمسەن، بۇلۇتقا مىنەي دەمسەن،
ئۆزى كەلمىگەن يارنى چىللاپ كەلتۈرەي دەمسەن.

قايتۇرما:

چىمىنىڭگە بويلاپ چىمەننىڭ ... ئۆزۈڭ ياشايسەن.

3 - ئاھاڭ

يارنىڭ بېغىغا كىرسەم، ئالما تۈگمىدەك بوپتۇ،
كىچىككىنە يارىم بار قايرىپ سۆيگىدەك بوپتۇ.

قايتۇرما:

ئالمىچى ئانارلىرىڭ قەندەكمۇ...
سۆيگەن يارلىرىڭ مەندەكمۇ.

شايىدىن شاپاق دوپپا، شاپتۇل شاخىدا قالدى،
ئاز كۈن ئويناپ ئايرىلدۇق، ئىچىمدە ئوتلىرىڭ قالدى.

قايتۇرما:

7 - مەشرەپ

سەنەم

(سوقا مەستان يارەي ئاھاڭىدا)

بارىمەنۇ بارىمەن، يارىم قېشىغا بارىمەن،
ئارىدا ئىككى قونۇپ يارىم قېشىغا بارىمەن.

قايتۇرما:

سوقا مەستان يارەي ئايارەي... چىلگە پۇرايدۇ قوينىڭىز،
چاپىنىمنىڭ يېڭىنى خىنىم ئايلام ئۇشلىغان،
چوكان ئالمايمەن دېسەم، بېشىمغا بەشنى مۇشلىغان.
ئى خىنىم، سۆزۈڭ چىراي، ئوتۇڭغا مەن قانداق چىداي؟!
ئېگىز ئايۇانغا چىقىپ تاڭ ئاتقۇچە راۋاب چالاي.

قايتۇرما:

سوقامەستان يارەي... ئايارەي... چىلگە پۇراپدۇ قوينىڭىز.

مەن راۋابنى چالسەم، چالسام راۋابقا ئوخشىماس،
جۇۋان قۇچاقلاپ ياتسەم، قىز بالىغا ئوخشىماس.

ياندۇرغۇسى (1 - ئاھاڭ)

(ئاچىلدى گۈلۈم ئاھاڭدا)

قاپقارادۇر قاشلىرىڭىز، سىلكىنەدۇر چاچلىرىڭىز،
مېنى ئويلاپ كەلدىمۇ كىرپىك ئارا ياشلىرىڭىز؟

قايتۇرما:

ئاچىلدى گۈلۈم، ساچىلدى گۈلۈم،
يارىنىڭ ئىشقىدا سايراڭ بۇلبۇلۇم.

باغقا كىردىم گۈل ئۈزەي دەپ، گۈل ياتار شېخى بىلەن،
گۈل ئېچىلغاندا كېلىڭ، باغلاپ بېرەي بېغى بىلەن.

2 - ئاھاڭ

قىزىلگۈلنى دېمىسەم، غۇنچىسىنى ئۈزگۈم يوق،
سەن يارىمنى دېمىسەم، بۇ شەھرىڭدە يۇرگۈم يوق.

قايتۇرما:

ئېتىم ئورۇق، چىلان تورۇق...
مىنەي دېسەم ئىسكەتى يوق.

ئاسماندىكى توپ يۇلتۇز ئايىنىڭ گۈلى مەن، دەيدۇ،
ئون بەش ياشتا قىز بالىلا ئاشنا بولىمەن، دەيدۇ.

قايتۇرما:

8 - مەشرەپى

سەنەم

(يارىيار ئايلىنىمەن ئاھاڭدا)

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم شۇبرغان يامان قاردا،
بېشىمدا ھەر بالا تۇرسا، يەنە تويمۇدۇم يارغا.

قايتۇرما:

يارىيار ئايلىنىمەن يارەي... يار سېنىڭ دەردىڭ يامان.

ئاھ خېنىم، ئالتۇن خېنىم، تىللا بويۇڭدىن ئۆرگىلەي،
ئىشقى‌ئوتۇڭدا مەن سېنى پەرۋانىلەردەك چۆرگىلەي.

قاش ئاتارىم كېلىدۇ، كىرپىڭ سانارىم كېلىدۇ،
قولىدا پىيالىسى، تەشنا نىگارىم كېلىدۇ.

قايتۇرما:

ھوزۇر (ياندۇرغۇسى)

1 - ئاھاڭ

چىڭگىلىڭ ئاھ چىڭگىلىڭ، سۇ بويىدا چىڭگىلىڭ،
سۆيسەڭ ياخشىنى سۆيگىن، بولمىسا مەندەك يۇرگىلىڭ.

باغ ئارىلاپ شاپتۇلى، ئۇچقان كېمىڭ كەپتىرى؟
ئوقۇسام ئادا بولماس، سەن يارىمنىڭ خەتلىرى.

ئالا ئىتىڭ يامان ئىكەن، زەنجىرىڭدە باغلاپ قوي،
مەن كۆيسەم ساڭا كۆيدۇم، سۆيمىسەڭمۇ قاراپ قوي.

بۇگۈن ئايغا ئون‌يەتتە، يارىم كېلۇر ئەلۋەتتە،
يارىم كەلسە پات كەلسۇن، مەن قالماي خىجالەتتە.

www.uyghurkitap.com

2 - ئاھاڭ

ئىشىك ئالدى كۆلمەنچەك، مۇز توڭلاپتۇ ئەينەكتەك،
بىز ئىككىمىز ئايرىلدۇق كاككۇك بىلەن زەينەپتەك.

ئىشىك ئالدىدا قۇدۇق، قۇدۇق بېشىدا تۇردۇق،
بىزنىڭ يارلا ئۇينىپتۇ، بىزمۇ ئوينىغاچ تۇردۇق.

ئاق بۇز ئېتىڭ ئامانمۇ؟ بېدە يەمدۇ سامانمۇ؟
يار ئوينىسا ئوينىپتۇ، بىز ئوينىساق يامانمۇ؟

9 - مەشرەپ

سەنەم

(ئوينايمەن سېنىڭ بىلەن ئاھاڭدا)

شىلدىر - شىلدىر قومۇشقا، شەبنەم چۈشتى نېمىشقا؟
قەدىر بىلمەس نادانغا كۆڭلۈم چۈشتى نېمىشقا؟

قايتۇرما:
ئوينايمەن سېنىڭ بىلەن،
كۆڭلۈمنى ئالالامسەن؟

يېڭى ئايدەك كۆرۈنۈپ، غايىب بولارنى بىلمىدىم،
ئالتە كۈن مېھمان بولۇپ تاشلاپ كېتەرنى بىلمىدىم.
كەتسەڭ كېتىۋەر يارىم، سەندىن نېمە پەرۋايىم،
شۇل باشىم ئامان بولسا، ھەر يەردە مېنىڭ يارىم.

قايتۇرما:
قاشىڭ بىلەن قارايسەن، زۇلپىڭ بىلەن باغلايسەن،
مەن ساڭا نېمە قىلغان، ئۆلتۈرگىلى چاغلايسەن.

قايتۇرما:

ھورۇر (ياندۇرغۇسى)

1 - ئاھاڭ

چىرايىڭنى بىر كۆرسەم، سىرىڭ ئالسام، سۆيەتتىم،
گەپ - سۆزۈڭنى تۇمارداڭ تېخىمۇ ئالسام يۈرەكتىم،

قايتۇرما:

ئايدەك يۈزلىرى... ناۋاتتەك سۆزلىرى،
ئېيتسام- ئېيتسام تۈگىمەيدۇ شېرىن سۆزلىرى.

ياردىم كەتتى ئۇياقتا، مەنمۇ كەلدىم بۇياقتا،
ياردىم بىلەن ئىككىيلەن پىچىرلاشتۇق قۇلاقتا.

2 - ئاھاڭ

مۇھەببەتنى ئاسان چاغلاپ، غازاڭ قىلدىڭ باھارىمنى،
ئەجەب سەزمەپتىمەن باشتا پۇشايمانغا قالارىمنى.

زىمىستان كۆرمىگەن بۇلبۇل باھارنىڭ قەدرىنى بىلمەس،
جاپانى چەكمىگەن ئاشىق ۋاپانىڭ قەدرىنى بىلمەس.

ئاي بىلەن كۈننى قېتىپ ئەلچى ئەۋەتتىم مەن ساڭا،
ئايمۇ ياندى، كۈنمۇ ياندى، ھېچ خەۋەر يوقتۇر ماڭا.

10 - مەشرەپ

سەنەم

ئاق لەيلى، يېشىل لەيلى، يارنىڭ بېغىدا سەيلى،
يار كېلەمدۇ، كەلمەمدۇ، يارنىڭ ئۆزىنىڭ مەيلى.

قايتۇرما:

ھەي يارەي... ھەي يارەي... ھەي يارەي... ئا يارەي.

پۇر-پۇر بۆدۈنەم ئۇچتى، گۈلنىڭ تۆۋىگە چۈشتى،
جەينەكچە بويى بىلەن يارنىڭ كويىغا چۈشتى.

جەينەكچە دېمەڭ بىزنى، كۆيدۈرۈالمىز سىزنى،
ھەر قانچە كىچىك بولساق، سەكرەپ سۆيىمىز سىزنى.

ھوزۇر (ياندۇرغۇسى)

خۇمارىما خۇمارىم، خۇمارىمدىن ئايرىلدىم،
خۇمارىمنى دەپ بېرىپ، شۇڭقارىمدىن ئايرىلدىم.

قاشىك بىلەن كۆزۈڭگە، ئاشنا بولدۇم ئۆزۈڭگە،
ئىچمەدىكى دەردىمنى ئېيتالمىدىم ئۆزۈڭگە.

كۆرگىنىم يامان بولدى، چىرايىم سامان بولدى،
يار بىلەن كۆرۈشكىلى بەش - ئالتە زامان بولدى.

كۆرگىنىم چارشەم① بازا، كۆرمىگىنىم سەيشەم② بازا،
يار يادىمغا يەتكەندە، گېلىمدىن ئۆتمەيدۇ غىزا.

بارسىلا كەلمەيدىلا، ياغلىقلىرى قالسۇن ماڭا،
يىغلىسام يېشىمنى ئېيتاي، ھەمراھ بولۇپ تۇرسۇن ماڭا.

2- ئاھاڭ

يامان يولۇاس يولدا يېتىپ شىرغا يول بەرمەس،
ئاتاسىدىن قارغىش ئالغان ئىلگىرى كەلمەس.

ئۇيان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ ئالاي كۆڭلۈڭنى،
قارچىغانىڭ بالىسىدەك ئېگەي بوينۇمنى.

دولان مەشرىپىدە چاي تۇتۇش قوشىقى

چايى دەيدۇ، چايى دەيدۇ،
چاينىڭ قايماقى بار.
قەستىمىزغۇ چايدا ئەمەس،
ئويناپ كۆڭۈل ئاچماقى بار.

خاقانى چىندىن كەلگەن چاي،
ئاپئاق ئايلام ئەتكەن چاي.
چاپاق ئايلام ساتقان چاي،
تاپقىنىم مۇشۇ بىر پىيالە چاي.

---

① چارشەم — چارشەنبە.
② سەيشەم — سەيشەنبە.

مېنى كەمستەمەي ئىچەرلا،
چىيىمنى ئىچىپ بولۇپ.
پىيالەمنى بېرەرلا،
جېدەل تاپماي كەتەرلا.

دولان مەشرىپىدىكى مەرۋازلىق قوشاقلىرى

شەرىق ـ شەرىق ئىككام قىرىق،
ئەدىمە تچىلمك، زىيا پەتچىلمك.
تەڭدىمە تچىلمك، قوشنىدارچىلىق،
ئەل ـ ئاغىنىدارچىلىق، مەھەللىدارچىلىق.

كەتتى ئۆستەڭ ياقىلاپ،
تاش بىلەن قۇمنى ساناپ.
يارنى كەتتى دەپ ئاڭلاپ،
قالدۇق يۇرەكنى تاتىلاپ.

تاماشا ئاكامدىن × × مەڭ دوللار كەتتى،
ئاموت ئاخۇندىن × × سەرياچەن كەتتى.
شاھزادەخان بىلەن مەمتاخۇندىن يۇز ياچەن كەتتى،
زىمىدىخاندىن ئەللىك سەر داچەن كەتتى.

ئۇجمە ياڭرىقتىن * كەتتى،
ئايكۆل * سايرىقتىن كەتتى.
توخۇلا * سەكپاچىدىن كەتتى،
بالداڭ * قارىمۇقچىدىن كەتتى.

قۇمباش * بېشىرىقتىن كەتتى،
ئاۋات غوروچۆلدىن * كەتتى.

* جاي ئىسمى

قۇملۇق چىغانچۆللىدىن * كەتتى،
شاقۇر پىچاق سۇندىدىن * كەتتى.

ئاقسۇ ساق - ساق ماراللىدىن * كەتتى،
مارالبېشى ئاقساقمارالدىن * كەتتى.
قارىتال يېڭى مەھەللىدىن * كەتتى،
غوروچۆل ئارا مەھەللىدىن * كەتتى.

ئات ئېگىرى بىلەن كەتتى،
كالا جۈپى بىلەن كەتتى.
مال قوتىنى بىلەن كەتتى،
توخۇ كاتىكى بىلەن كەتتى.

ئوي مەھەللىدىن كەتتى، دۆڭ مەھەللىدىن كەتتى،
نەغمىچىلەر نىڭ غەيرىتى ئېشىپ كەتتى.
ئۇسسۇلچىلار ھېرىپ كەتتى،
پۇت - قوللىرى تېلىپ كەتتى.

يۇرەكلىرى سېلىپ كەتتى،
ئەترايىغا قاراپ كەتتى.
ئوينىغانلار ئويناپ كەتتى،
ئوينىمىغانلار نەگە كەتتى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە غوروچۆل يېزىسىدىكى دولان ئەلنەغمىچىلىرىدىن ئابدۇرېھىم ئابدۇرىزى قۇربان، سەيىت سوپى، ئېمىر ئېمىرھەم، ئېمىر ئەمەت.

توپلىغۇچى: تۇرسۇنباي مەتنىياز، ئابدۇقادىر مۇسا.

توپلانغان ۋاقتى: 1981 - يىل 1 - ئاي، ئاۋات.

* جاي ئىسمى

«دولان توققۇز مۇقامى» نىڭ تېكىستلىرى ۋە دولان مەشرەپى

«دولان توققۇز مۇقامى»ـ ئۇيغۇر سەنئەتشۇناسلىقىدا ئەڭ قەدىمىي، قويۇق ھەم مۇكەممەل يەرلىك ئالاھىدىلىككە ئىگە، يۇرۇشلەشكەن چوڭ تېپتىكى ناخشا ـ ئۇسسۇل ۋە مۇزىكىدىن تەركىب تاپقان خەلق سەنئىتىنىڭ گۈلتاجسىدۇر ھەمدە ئۇيغۇر كلاسسىك مۇزىكىسى «12 مۇقام» نىڭ ئاساسىدۇر. ئۇ دولان دەريا‌سى ۋادىسىدا ياشاپ كېلىۋاتقان ئىجادچان سەنئەتكارلار تەجادىلىرىمىزنىڭ نەچچە مىڭ يىللار بۇرۇن ئىجاد قىلىپ، بۇگۈنگە قەدەر ئەۋلادمۇ ئەۋلاد ئۇزۇلدۇرمەي داۋام ئېتىپ كەلگەن مەنىۋى ھاياتىنىڭ بىباھا بايلىقىدۇر.

ئاقسۇ خەلقى، بولۇپمۇ دولان دەريا‌سى ۋادىسىدا ياشاپ كېلىۋاتقان ئەمگەكچى خەلق ئۆزىنىڭ بۇ قىممەتلىك سەنئەت بايلىقىنى ئۇزۇلدۇرمەي داۋاملاشتۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئىجادىيەت قىلىپ كەلمەكتە.

«دولان توققۇز مۇقامى» نىڭ ئۇسلۇبى، كۆيى، ئاھاڭ‌ۋە نەغمە شەكىللىرى ئۆزىگە خاس يەرلىك ئالاھىدىلىككە ئىگە بولۇپ، ئۇ باشقا جايلاردىكى ئۇيغۇر مۇقاملىرىدىن ئالاھىدە پەرقلىنىدۇ.

ئۇ، مۇقام نامىلىرى ۋە مۇقام تېكىستلىرى جەھەتتىنمۇ بىر پۈتۈن خاسلىققا ئىگە بولۇپ، ئۇنىڭ مۇقام نامىلىرى كۆپىنچە «بايا‌ۋان» ئاتالغۇسى بىلەن ئاتىلىدۇ. «بايا‌ۋان»سۆزى ئۇيغۇر تىلىدا، بىپايان دەشتى، چۆل دېگەندەك مەنالارنى بىلدۈرىدۇ.

دېمەك، دولانلىقلارنىڭ ئانا ماكانى قەدىمدىن تارتىپ «تەكلىماكان» دېگەن نام بىلەن ئاتىلىپ كېلىۋاتقان پايانـ

ئۇيغۇر كتاب توپلاشتۇرۇش

سىز مۇنبەت زېمىن بولغىنى ئۈچۈن، بۇ خىلۇەت ماكان، ئۆز-
زىگەخاس يەرلىك پۇراق ۋە ئالاھىدىلىككە ئىگە بولغان مۇكەممەل بۇ
سەنئەتنى ھېچقانداق مۇقام ياكى ناخشا - ئۇسسۇل سەنئىتىگە
بېقىندۇرماي ئۆزگىچە خاسلىققا ئىگە يەرلىك ئالاھىدىلىك بە-
لەن ئىجاد قىلغان ۋە ساقلاپ قالغاندۇر.

دولان مۇقامىنىڭ مۇقام تېكىستامرى ۋە مەشرەپ ئاھاڭ-
لىرى، دولانلىقلار ئارىسىدىكى خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ
خەلق قوشاقلىرى ژانىرىنى گەۋدە قىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ تې-
كىستلىرى، ئەڭ پىشقان خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى بايلىقىنىڭ
جەۋھەرلىرىدۇر. ئۇ شەكىل ۋە مەزمۇن جەھەتتىن ھېچقانداق
چەكلىمىگە ئۇچرىمايدۇ. دولان مەشرەپلىرىدىكى تېكىستلەرمەش-
رەپ كەيپىياتىغا ماس ھالدا ئۆزگىرىپ بارىدۇ. ئۇنىڭدا مۇقام
ھەم قېلىپلاشقان تېكىستنىڭ بولۇشىمۇ تەلەپ قىلىنمايدۇ.
بۇ تېكىستلەرنىڭ كۆپ قىسمى مۇھەببەت قوشاقلىرى بولۇپ،
يەنە بىر قىسىم تېكىستلەر ئەمگەك، تۇرمۇش ئىلمى توغرى-
سىدىكى قوشاقلار، ھەجۋى قوشاقلار ۋە مەۋسۇم قوشاقلىرى،
ئۆرپ - ئادەت قوشاقلىرىغا ئوخشاش كۆپ خىل مەزمۇنلاردىكى
خەلق قوشاقلىرىنى قوبۇل قىلغان.

« دولان » دېگەن نام ئاقسۇ ۋىلايىتىنىڭ خېلى كۆپ
جايلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، ئاۋات، ئاقسۇ، شايار،
كۇچار، باي، توقسۇ، ئاقسۇ كونىشەھەر قاتارلىق ناھىيىلەر-
نىڭ خېلى كۆپ يەرلىرىدە دولانلىقلار خېلى قەدىمدىن بۇيان
ماكانلاشقانلىقى ئۈچۈن، بۇ جايلاردا ھازىرغىچە « دولان مە-
ھەللىسى » دېگەن نام بىلەن ئاتىلىپ كېلىۋاتقان جايلار خې-
لى كۆپ. ئەنە شۇ دولانلىقلار ئارىسىدا تارقىلىپ كېلىۋاتقان
« دولان مەشرىپى » بۈگۈنگە قەدەر ئاقسۇ ۋىلايىتىنىڭ ھەم-
مىلا يېرىدە ئومۇملاشقان. بولۇپمۇ ئاۋات، شايار، ئاقسۇ

شەھەری، ئاقسۇ كونىشەھەرلەردە دولان مەشرىپى كۆنسېرى جانلىنىپ، بېيىپ كەلمەكتە.

«دولان مەشرىپى» خەلقنىڭ قائىدە - يوسۇن ئەدەب - ئەخلاق ۋە ئادەمگەرچىلىكنى ئۆگىنىشكە ئاساس سالغۇچىدۇر. ئۇ قەدىمدىن تارتىپ تاكى بۈگۈنكى ئەۋلادلارغىچە ئۆز ئالا-ھىدىلىكى بويىچە بىر قاتار مەشرەپ ئىنتىزامىنى شەكىللەن-دۈردى. ئۇ كىشىلەردىن جەمئىيەت ئەخلاقىنى ھمايە قىلىش، ئۆرپ - ئادەتلىرىمىزگە خىلاپ ئىشلارنى چەكلەش، شۇ ئار - قىلىق ئەۋلادلارنى ئەدەب - ئەخلاقلىق قىلىپ تەربىيىلەشنى مەقسەت قىلىپ كەلدى.

مەشرەپلەردە يۇقىرىقى مەقسەتنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈ-چۈن « يىگىت بېشى »، قازى، مىرشاپ بېگى، دورغا دېگەنگە ئوخشاش تەرتىپ ساقلىغۇچىلار تۇرغۇزۇلغان بولۇپ، ئۇلار ھەر قايسى مەشرەپ سورۇنلىرىدا خالىس باشقۇرغۇچى ھەم مەشرەپنى قىزىتقۇچى خادىملار ھېسابلىنىدۇ.

مەشرەپتە قەدىمدىن تارتىپ داۋام قىلىپ كېلىۋاتقان « جازا» ھېلىمۇ مەۋجۇت. ئۇنىڭ خىللىرىمۇ كۆپ بولۇپ، ئا-ساسەن مەشرەپ ئىنتىزامىنى بۇزغان (رۇخسەتسىز مەشرەپ سورۇنىدىن چىقىپ كەتكەن، كېچىكىپ كىرگەن ياكى نەغمە-ئۇسسۇل بولۇۋاتقاندا تەرتىپكە رىئايە قىلمىغان ۋە سەۋەبسىز قاتارى مەشرەپكە كەلمىگۈچىلەر) لارغا مەشرەپ « جازا »-سى بېرىلىدۇ، جازانى مەشرەپ ئەھلى بەلگىلەيدۇ. ئاۋۋال بىر كىشى يۇقىرىقى سەۋەبلىكلەرنى سادىر قىلغانلار ئۈستى-دىن يىگىت بېشىغا « ئەرز » قىلىدۇ. يىگىت بېشىنىڭ ئاپ-شۇرۇقى بىلەن « قازى » سوراق قىلىدۇ. گۇۋاھچىلار ئۇنى دە-لىللەيدۇ، قازى مەشرەپ ئەھلى ماقۇل كۆرگەن « جازا » نى جاكارلايدۇ. ئاندىن «دورغا» ئىجرا قىلىدۇ. جازانىڭ تۈرى

كۆپ بولۇپ، «سامسا يېقىش»، «جۇۋازغا قېتىش»، «مونەك تۆگۈش»، «سۇرىتنى تارتىش»، «ئىككى خوتۇن ئېلىپ بېرىش» كە ئوخشاش جازانى مەشرەپ سورۇنىدا ئىجرا قىلىپ، مەشرەپ كەيپىياتىنى قىزىتسا، يەنە بەزى جازالار — «گۇناھكار» نىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالىغا ئاساسەن، ئەل - يۇرتقا «ناماقۇللۇق مەشرەپى» ئۆتكۈزۈپ بېرىش جازاسى بېرىلىدۇ. ۋە يۇرتقا ئاش، چاي بېرىش سېلىنمۇ سېلىنىدۇ.

دولان مەشرەپلىرىنىڭ تۈرى كۆپ بولۇپ، دولانلىقلار ئارىسىدا ھازىرغىچە تۆۋەندىكى بىر قانچە خىل مەشرەپ ساقلىنىپ كەلمەكتە.

1. ھېيت - بايرام مەشرەپى: بۇ ئاساسەن شۇ يۇرتنىڭ كاتتا يېغىلىش ۋە ھېيت - ئايەم كۈنلىرى ئۆتكۈزۈلىدىغان مەشرەپ بولۇپ، ئۇنىڭ كۆلىمى كەڭ، تاماشىبىنلىرى كۆپ، داغدۇغىلىق ئۆتكۈزۈلىدۇ.

2. توي - تۆكۈن مەشرىپى: بىر ئائىلىدە ئۆتكۈزۈلگەن تويىنى قوتلۇقلاش، تەبرىكلەش يۈزىسىدىن ئۆتكۈزۈلگەن مەشرەپ بولۇپ، ئۇنىڭغا تويغا ئىشتىراك قىلغۇچىلار نىڭھەمىسى قاتنىشىدۇ.

3. قاتارى مەشرەپ: بۇ، دولان يېزىلىرى ۋە دولانلىقلار ئولتۇراقلاشقان جايلاردا ئېڭ كۆپ ئۆتكۈزۈلىدىغان مەشرەپ بولۇپ، دائىرىسى ئانچە چوڭ بولمايدۇ. ئۇ، بىر نەچچە ئائىلە، بىر قانچە مەھەللە ۋە كەنت ئىچىدىلا ئۆز ئارا كېڭىشىش ئارقىلىق ئۆتكۈزۈلىدۇ. ئۇنىڭ قاتنىشىدىغانلىرى كۆپ بولۇپ، بۇ خىل سورۇنلار مەشرەپ ئويناش بىلەنلا چەكلىنىپ قالمايدۇ. كېشىلەر ئۆز ئارا مۇھىم ئىشلار ئۈستىدە كېڭىشىش، مەسلىھەت بېرىش، بىرەر بالا - قازا ياكى بەختسىزلىككە ئۇچرىغۇچىلارغا ھال سوراش، ياردەم قىلىش قاتارلى

بىرلىرى ئۇستىدە ئورتاق مەسلىھەتلىشىش ۋە يامان ئىش قىلغۇچىلارنى جازالاش، تەنقىد - تەربىيە بېرىشكە ئوخشاش ئىشلار ئۇستىدە قارار چىقىرىدۇ.

دولان خەلقى قاتار مەشرەپتە، ئۆزىنىڭ قورامىغا يەتكەن بالىلىرىنى مەشرەپ ئەھلىگە قېتىپ، ئەل - يۇرتنىڭ كوللېكتىپ ئىنتىزامىغا قوشىدۇ ۋە ھەممە كىشى مەشرەپتە ئۆز ئارا ئەدەب - ئەخلاق، قائىدە - يوسۇن ئۆگىتىدۇ ۋە ئۆگىنىدۇ.

4. ناماقۇللۇق مەشرىپى: ناماقۇللۇق سۆزى — ئۇيغۇرلاردا بىرەر كىشى، باشقا بىر كىشى ياكى جامائەت ئالدىدا ئۆزىگە كۆزگەن سەۋەنلىكلىرىنى تونۇش ۋە يۇرت ئەھلىگەھۆزۇر ئېيتىش دېگەندەك مەنانى بىلدۈرىدۇ.

ناماقۇللۇق مەشرىپىنى مەشرەپ ئەھلى تەرىپىدىن جازالانغۇچى ئۆتكۈزۈپ بېرىدۇ.

5. ئاداۋەتنى يۇيۇش مەشرىپى: بىرەر يۇرتتا كىشىلەر ئۆز ئارا ئاداۋەتلىشىپ قالسا، يۇرت ئەھلى يىغىت بېشى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، بىر قېتىملىق مەشرەپ ئۆتكۈزۈپ ئاداۋەتلەشكۈچى تەرەپلەرنى چاقىرىپ، مەشرەپ ئەھلى ئالدىدا ئۇلارنىڭ ئاداۋەتنى يۇيۇۋېتىشىنى، بىر-بىرىگەچاي تۇتۇپ بېرىشىنى تەكلىپ قىلىدۇ. ئۇلار ئۆز ئارا چاي تۇتۇشقاندىن كېيىن ئاداۋەت يۇيۇلۇپ كېتىدۇ. يەنە كۆڭلىدە داۋاملىق ئاداۋەت ساقلىغۇچىلار بولسا، يۇرت ئەھلى تەرىپىدىن ئەيىبلىنىدۇ.

دولان مەشرەپلىرى كىشىلەرنى، بولۇپمۇ ياشلارنى مىللىي ئۆرپ - ئادەت ۋە مىللىي ئەنئەنە بىلەن تەربىيىلەيدىغان رولىنى كۆنسېرى ناماياں قىلىپ كەلمەكتە.

دولان مۇقامى ۋە مەشرەپلىرى بىر پۈتۈن، سىستېمىلىق چوڭ ناخشا ھەم مۇزىكىلىق خەلق سەنئىتىدۇر، بۇگۈنگە

قەدەر ئۇنىڭ يۈرۈشلەشكەن تېكىستلىرى خەلق ئارىسىدا ئېيتىلىپ، رادىئو ئىستانسىلىرىنىڭ سەنئەت پروگراممىلىرىدا بېرىلىۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ، توپلاپ رەتلىنىپ، مەتبۇئاتلاردا ئېلان قىلىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولالمىغانىدى.

پارتىيىنىڭ 11- نۆۋەتلىك قۇرۇلتىيى 3- ئومۇمىي يىغىنىنىڭ ئىلھامى بىلەن سابىق ئاۋات ناھىيىلىك پارتكوم بىلەن خەلق ھۆكۈمىتى 1981- يىلى باھاردا ئاۋات ناھىيىسىدە دولان مۇقامىنى كەڭ كۆلەمدە توپلاش، قېزىش مەقسىتىدە بىر قېتىملىق ئەلنەغمىچىلەر كۇرسى چاقىرىپ، خەلقىمىزنىڭ بۇ قىممەتلىك بايلىقىنى ھەقىقىي رەۋىشتە قوغۇزۇپ قالدى. بىز ئاقسۇ نەزىملىرىنى تۈزۈش، نەشر قىلىش مۇناسىۋىتى بىلەن ئەينى يىللاردا بۇ خەيرلىك ئىشقا ئالاھىدە ئېتىبار بەرگەن ئاۋاتناھىيىلىك پارتكومنىڭ سابىق شۇجىسى ماموت مەمەت، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ سابىق ھاكىمى ئابدۇللا ھەسەن قاتارلىق يولداشلارغا مەتبۇئات يۈزىدە بارلىق كىتابخانلار تامىدىن رەھمەت ئېيتىمىز.

ـ تەھرىردىن

كوچا خلق مەشرەپلىرى
ۋە
كوچا ناخشىلىرىنىڭ
تېكىستلىرى

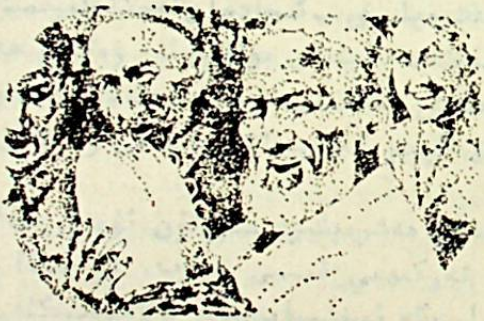

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

كۇچا خەلق مەشرەپلىرى

خەلق مەشرەپلىرى ــ ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئۇزاق يىللىق كۆرەش تارىخى ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش تارىخى داۋامىدا، سەنئەتخۇمار ئەجدادلىرىمىز تەرىپىدىن ئىجاد قىلىنىپ، ئۇزاق ئەسىرلەردىن بۇيان بۇگۈنگە قەدەر خەلقىمىزنىڭ مەنىۋى تۇرمۇش ئادىتى سۈپىتىدە داۋام قىلىپ كەلگەن ئەنئەنىۋى، ئۇنىۋېرسال قىممەتلىك بەدىئىي سەنئەت مىراسلىرى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

خەلق مەشرەپلىرى ــ بارلىق خەلق سەنئىتىنىڭ ئانىسىدۇر. ئۇ، خەلق ئارىسىدا ئەدەب ــ ئەخلاق، قائىدە ــ يوسۇن ۋە ھەر خىل سەنئەت ماھارىتىنى ئۆگىنىش، تارقىتىش ۋە ئومۇملاشتۇرۇش ھەمدە ئۇنى ئەۋلادتىن ــ ئەۋلادقىچە مول مەزمۇنلار بىلەن داۋام ئەتتۈرۈشكە مۇستەھكەم ئاساس يارىتتى.

خەلق مەشرەپلىرى ــ ئىجادچان ئەجدادلىرىمىز يارىتقان قىممەتلىك سەنئەت بايلىقى بولۇپ، ئۇ، زەڭدار ھەم چوڭقۇر بەدىئىي ئىپادىلەش شەكلىنى مۇجەسسەملەشتۈرگەندۇر. ئۇنىڭ جېنى ــ خەلق ئىبغىز ئەدەبىياتى بايلىقى ۋە خەلق ئەلنەغمە سەنئىتىدۇر.

كۇچا خەلق مەشرەپلىرى ــ پۈتۈن ئۇيغۇر خەلق مەشرەپلىرىنىڭ بىر تەركىبىي قىسمى بولۇپ، ئۇ باشقا جايلاردىكى خەلق مەشرەپلىرىگە ئوخشىمايدىغان ئالاھىدىلىككە ئىگە.

كۇچا مەشرەپلىرى ــ «تەزە»، «سەنەم» دىن ئىبارەت ئىككى چوڭ ئەلنەغمە شەكلى بويىچە داۋاملىشىدۇ. مەشرەپ ئەھلى جەم بولۇپ، ئەلنەغمە باشلىنىش بىلەن مەشرەپ ئۆسۈلى ئويناپلىدۇ. ئالدى بىلەن ئەلنەغمە «تەزە» دىن باشلىنىدۇ.

بۇ چاغدا ئەر ئۇسسۇلچىلار ئالماش قول ھەرىكىتى بىلەن بىر قولنى بەلگە قويۇپ، بىر قولنى كۆككە يېيىپ، بەزىدە ئىككى قولنى ئېگىز كۆتۈرۈپ لەرزان ئۇسسۇل باشلايدۇ. ئايال-لار تۆت بارمىقىنى يېرىم يۇمۇپ، ئەرلەرگە ماس ئۇسسۇل ھەرىكىتى بىلەن ئۇسسۇلنى ئەۋجىگە كۆتۈرىدۇ.

ئەلنەغمە «سەنەم» پەدىلىرىگە يۆتكەلگەندە ئەرۋەئايال ئۇسسۇلچىلار جۇپ - جۇپى بىلەن ئەلنەغمە رىتمىگە ئەگىشىپ، گاھ يۆگۈمە ھەرىكەت بىلەن، گاھ ئارقىسىغا يېنىپ يۆگۈشۈپ ئۇسسۇل ئويناىدۇ.

كۇچا مەشرەپلىرىدىكى ئەلنەغمە پەدىلىرى ئاھاڭ جەھەتتىن چەكلىمىگە ئۇچرىمايدۇ. ئۇ سازەندىلەرنىڭ ماھارەتىگە باغلىق بولۇپ، ئۇلار قانچەكۆپ ئاھاڭ ۋە ناخشا بىلسە، ئەلنەغمە شۇنچە ئۇزاق داۋام قىلىپ، مەشرەپ شۇنچە جانلىق تۈس ئالىدۇ.

مەشرەپ داۋامىدا يىگىت بېشى مەشرەپ كەيپىياتىنى جانلاندۇرۇش ئۈچۈن «ئۆرۈمە» قىلىش ئارقىلىق مەشرەپ ئەھلىگە شادلىق بېغىشلايدۇ. مەشرەپ ئەھلى ئۇسسۇلچىلار-نىڭ ماھارىتىگە قايىللىق ۋە رازىمەنلىككە تولغان ھاياجان پەيتلىرىدە ئالاھىدە رەڭدار پەتنۇسلارغا پۇل ياكى قىممەتلىك رەخت قاتارلىق نەرسىلەرنى سېلىپ يىگىت بېشىغا سۇنىدۇ. يىگىت بېشى ئۇنى دەرھال قوبۇل قىلىپ، ئۆرۈمە قىلغۇچىنىڭ ئىسمىنى ئاتاپ تۇرۇپ، قىزىقارلىق سۆز سەنئىتى بىلەن مەشرەپ ئەھلىنى ئارىلاپچىقماندىن كېيىن «ئۆرۈمە» نى سازەندىلەرنىڭ ئالدىغا ئىززەت - ئېكرام بىلەن قويىدۇ. بۇ چاغدا بىر نەچچە ياش بېشىنى بىر يەرگە جەم قىلىپ، ھۇ... بەللى... دەپ بارىكاللا توۋلايدۇ. مەشرەپ تېخىمۇ قىزغىن كەيپىياتقا چۆمۈلىدۇ.

كۇچا مەشرەپلىرىدىمۇ «دولان مەشرىپى» گە ئوخشاش قىزىقارلىق مەشرەپ ئويۇنلىرى بىرگە ئېلىپ بېرىلىدۇ. بۇنداق ئويۇنلار، مەشرەپ راسا ئەۋجىگە چىقىپ، سازەندە ۋە ئۇسسۇلچىلارغاھاردۇق يەتكەنچاغدا، يىگىت بېشى تەرىپىدىن تەشكىللىنىپ، قائىدە - يوسۇنلۇق ھالدا ئېلىپ بېرىلىدۇ. بۇ خىل ئويۇن «چىلىم» ئويناش دەپ ئاتىلىپ، ئالدى بىلەن يىگىت بېشى داپ ياكى بىر تال گۈلنى ئېلىپ، ئايالار سورۇنىغا كېلىدۇ ۋە ئۆزى خالىغان ئايالغا ئۇنىھۆرمەت بىلەن سۇنۇپ، ئويۇنغا تەكلىپ قىلىدۇ. ئايال سورۇنغا چۈشىدۇ، بىر جۈپ كىشى گۈلنى مەركەز قىلىپ، ئايرىم - ئايرىم ھالدا ئوڭ قولىنى بېسىپ ئۈچ قېتىم يېرىم ئايلىنىدۇ. ئۇلارھەرقېتىم ئايلانغاندا تولىمۇ خۇشخۇي تەبەسۇمغاتولىدۇ. ئاندىن يىگىت «چىلىم» نى ئايالغا سۇنۇۋېتىپ، بېيىت ئوقۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئايال ئۆزى بىلمىدىغان ئەڭ ياخشى بېيىتتىن بىرنى ئوقۇپ بېرىپ «چىلىم» نى قولىغا ئالىدۇ ۋە ئۇمۇ ئۆزى خالىغان بىر ئەرنى «چىلىم» ئويناشقا تەكلىپ قىلىدۇ، ئويۇن مۇشۇ ھالەتتە بىر پەس داۋام قىلغاندىن كېيىن، ئەلنەغمە باشلىنىپ، مەشرەپ يەنە داۋام قىلىدۇ. مۇشۇ خىل تەكرارلىنىش ئىچىدە كۇچا مەشرەپلىرى بىر ۋە بىر نەچچە كۈن ناھايىتى قىزغىن ئۆتكۈزۈلىدۇ.

كۇچا مەشرەپلىرىنىڭ تۈرى ناھايىتى كۆپ بولۇپ، كۇچا خەلقى ئارىسىدا تۆۋەندىكى بىر قانچە خىل مەشرەپ بۇگۈنگە قەدەر ساقلىنىپ كەلمەكتە ۋە ئوينالماقتا.

1. چىللاق مەشرىپى

چىللاق سۆزى ــ ئۇيغۇرلاردا تەكلىپ قىلىش، مېھمانغا چاقىرىش دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

مېھماندوست كۇچا خەلقى ئارىسىدا، تارىختىن بۇيان داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان بىر كەنت خەلقى يەنە بىر كەنت خەلقىنىڭ كەنت ياكى مەھەللە بويىچە مېھماندارچىلىققا چاقىرىدىغان بىر خىل ئادەت تاكى يېقىنغاقەدەردا ۋاملىشىپ كەلگەن. بۇنداق مېھماندارچىلىق تولىمۇ كۆڭۈللۈك بولۇپ، بىر خىل كوللېكتىپ كۆڭۈل ئېچىش سورۇنى ھېسابلىنىدۇ. بۇنداق مېھمانغا چاقىرىشتا، چاقىرغۇچى كەنتنىڭ يېگىت بەشى قارشى تەرەپنىڭ يېگىت بەشىنى بىلەن كىگىشكەندىن كېيىن مېھمانغا چاقىرىشىدۇ. ساھىبخان كەنت خەلقى، كاتتا سوۋۇن تۇزگەندىن باشقا، يەنە ھەر قايسى ئائىلىلەرمۇ ئۆز ئالدىغا ئالاھىدە مېھمان كۈتۈش تەييارلىقىنى قىلىدۇ. ئالدى بىلەن مېھمانلار (چوڭ - كىچىك، ئەر - ئايال، قېرى - ياش) نىڭ ھەممىسى كەنت بويىچە تەييارلانغان سورۇندا شاد - خورام ئۇچرىشىدۇ، مەشرەپ ئويىنايدۇ، بۇ كۈنى كەنت ئىچى قاينىاق بايرام ھەم بازار تۇسىگە كىرىدۇ. ھەر خىل تىجارەتچىلەرمۇ بۇ كۈننى ئۆز تىجارەتلىرى بىلەن جانلاندۇرۇۋېتىدۇ. كەچتە ساھىبخان كەنت خەلقى، ئۆز مېھمانلىرىنى ئۆيلىرىگە ئېلىپ كېتىدۇ. بۇنداق مەشرەپلەر كۆلىمى ئەڭ كەڭ، كوللېكتىپ مەشرەپ بولۇپ، ساھىبخان كەنت بىلەن، مېھمان كەنت خەلقى بىر-بىرىگە بېقىشىپ تەييارلانغان كەڭ سورۇندا ئولتۇرىدۇ، ئاش - چاي تارتىلىدۇ. ئاندىن يېگىت بەشى مەشرەپنىڭ باشلانغانلىقىنى جاكارلايدۇ ھەم ئۆزى باش بولۇپ، مېھمانلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئولارنى ئۇسسۇلغا تەكلىپ قىلىدۇ. ئاستا - ئاستا ئىككى تەرەپ گىرەلىشىپ ئوسسۇل ئويناىدۇ. مەشرەپ «چىلىم» ئويۇنى ۋە بېيىت ئوقۇش بىلله داۋام قىلىدۇ. مەشرەپ كۈنبويى داۋام قىلىپ قالماستىن كېچىلىرىمۇ داۋاملىشىۋېرىدۇ (كىشىلەرنىڭ كەيپىياتىغا

قاراپ)، مەشرەپ بىر نەچچە كۈن ئۆتكۈزۈلگەندىن كېيىن مېھ-
ماندارچىلىق تاماملىنىپ، مېھمانلار قايتىش ئالدىدا، سا-
ھىبخان كەنت خەلقىنى مېھمانغا تەكلىپقىلىدۇ ۋە كاتتا مەش-
رەپ ئۆتكۈزۈپ ئۇزىتىدۇ. بۇ «چىللاق مەشرىپى» دەپ
ئاتىلىدۇ.

2. سەيلە مەشرىپى

كۈچا يېزىلىرىدا «كەكلىك سەيلىسى» دەپ ئاتىلىدى-
غان بىر خىل باغ سەيلىسى ئەۋلادمۇ ئەۋلاد داۋاملىشىپ
كەلگەن بولۇپ، كەكلىك باققۇچىلار ئۆزئارا كەكلىك سوقۇش-
تۇرۇش ئۇچۇن ، ھەر يىلى ياز باشلىنىپ ، باغلار بۆك - با-
راقسان بولغان ، ئۆرۈكلەر رەڭ تۈزۈپ ئالا - سېرىق بولغان
پەيتتە كەكلىك سولانغان قەپەزلىرىنى كۆتۈرۈشۈپ چوڭ -
چوڭ باغلارغا جەم بولىدۇ . بۇ تاماشانى كۆرۈش ئۇچۇن ،
يىراق - يېقىندىن كۆپلىگەن كىشىلەر توپلىشىدۇ. كەك-
لىك سوقۇشتۇرۇش باشلىنىدۇ. باغنىڭ بىر تەرىپىدە مەشرەپ،
يەنە بىر تەرىپىدە چېلىشىش ئېلىپ بېرىلىدۇ . بىر تەرەپتە
بولسا مەمۇرچىلىق بىلەن تولغان بازار ئۆتكۈزۈلىدۇ . باغ
سەيلىسى ناھايىتى قىزغىن ھەم كۆڭۈللۈك ئۆتىدۇ . تاماشا
ئاخىرلاشقاندىن كېيىن يېگىت بېشى كېپىنكى كۈنلىرى ئۆتە-
كۈزۈلىدىغان باغ سەيلىسىنىڭ ئورنى ۋە ۋاقتىنى جاكارلايدۇ.
شۇنداق قىلىپ بۇ خىل سەيلە بىر ئاي ئەتراپىدا داۋام قى-
لىپ ، ئەككىنچى يىلى ئوخشاش مەزگىلدە يەنە باشلىنىدۇ .
مۇنداق سەيلە كۈنلىرى ئۆتكۈزۈلىدىغان مەشرەپلەر ، كۈچار
خەلقى ئارىسىدا «سەيلە مەشرىپى» دەپ ئاتىلىپ كەلمەكتە.

3. ئوغلاق مەشرىپى

كۈچا يېزىلىرىدا ئەتىياز پەسلى بىر ياكى بىر قانچە
كەنت خەلقى بىرلىشىپ ، كەڭ مەيدان تەييارلاپ ئۇ يەردە

ئۇيغۇر كتاب توپلاشتۇرۇش ئورنى www.uyghurkitap.com

ئوغلاق تارتىشىش ئويۇنى ئېلىپ بارىدۇ. ئويۇنغا ھەر قايسى تەرەپلەردىن ماھىرلار ئەكۈرۈك ئاتلىرىنى مىنىپ كېلىپ بەيگىگە چۈشىدۇ. بەيگە ئالدىدا سىمىز بىر دانە ئوغلاق بوغۇزلاپ تەييارلىنىدۇ، بەيگە باشلانغاندىن كېيىن يېگىت بەشى ئوغلاقنى چەۋەندازلار ئارىسىغا تاشلايدۇ. ئۇنى كىم ئاۋۋال ئالسا، ئۇ، شۇ ھامان ئېتىنى چاپتۇرۇپ ئۆزى خالىغان تەرەپكە ئېلىپ قاچىدۇ. باشقا چەۋەندازلار ئوغلاقنى تارتىۋېلىش ئۈچۈن قوغلايدۇ، ئويۇن داۋام قىلىدۇ. ئوغلاقنى كىم تارتىۋالسا، ئۇ يەنە داۋاملىق ئات چاپتۇروپ قاچىدۇ ۋە مەھەللە ئارىلاپ كېتىۋېتىپ ئۆزى خالىغان بىر كىشىنىڭ ھويلىسىغا ئوغلاقنى تاشلايدۇ ـ دە، بەيگە ئاخىرلىشىدۇ. لېكىن شۇ كۈنى ئوغلاق تاشلانغان ھويلا ئىگىسى قوي سويۇپ پۈتۈن مەھەللىگە ئاش-چاي تارتىپ كاتتا مەشرەپ ئۆتكۈزۈپ بېرىدۇ. بۇ «ئوغلاق مەشرىپى» دەپ ئاتىلىدۇ.

4. قارلىق مەشرىپى

قىش كىرىپ تۇنجى قار يېغىقان كۈنى، خالىغان بىر كىشى «قارلىقنامە» يېزىپ ئۆزى ئۆزىنىڭ يېقىن دوست ـ يارەنلىرىنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ «قارلىقنامە» نى سەزدۈرمەستىن يوشۇرۇپ قويۇپ، قايتىش ئالدىدا: «قارلىق بېسىۋالمىسۇن!» دەپ توۋلىغىنىچە ئۆز ئۆيىگە قاراپ قاچىدۇ. ئۆي ئىگىسى قوغلايدۇ، مۇبادا «قارلىق» تاشلىغۇچى يېرىم يولدا توتۇۋېلىنسا، ئۇنىڭ يۈزىگە قارا سۈرتۈلۈپ، ئېشەككە تەتۈر مىندۈرۈلۈپ، «سازايى» قىلدۇرۇشقا ئوخشاش قىزىقارلىق ئويۇنغا قالىدۇ (جازالىنىدۇ). ئەگەر ئۆي ئىگىسى ئۇنى توتۇۋالالمىسا، شۇ كۈنى كەچتە يا كېيىنەتىسى ئالاھىدە تەييارلىق بىلەن ئەلنەغمىچى، ئوسۇلچىۋاش-چاي تەييارلاپ، ئەل ـ يۇرتنىڭ تەلىپى قانىغۇدەك مەشرەپ

ئۆتكۈزۈپ بېرىدۇ. بۇ خىل مەشرەپ «قارلىق مەشرىپى» دېگەن نام بىلەن بۇگۈنگىچە داۋام قىلىپ كەلمەكتە.

5. بەزمە مەشرىپى

بەزمە مەشرىپى، ئاساسەن، شەھەر ئىچىدىكى ھەر خىل ھۈنەرۋەن، كاسىپ، سودىگەرلەر ئارا ياز كۈنلىرى ھاۋا ئىسسىق ئۇجمە، ئۆرۈك قاتارلىق يازلىك مېۋىلىرى پىشقان كۈنلەردە ئارام ئېلىش، ئۆزئارا مېھماندارچىلىق قىلىش ۋە زىيارەت بېرىش يۈزىسىدىن ئۆتكۈزۈلىدۇ. بەزمە ئۇيۇشتۇرغۇچى ئۆز مېھمانلىرىنىڭ شەرىپىگە كاتتا داستىخان ۋە ماھىر نەغمىچى، ئۇسسۇلچىلارنى تەييارلاپ، كەڭ، گۈزەل باغقاسورۇن تۈزۈپ مەشرەپ ئۆتكۈزۈپ بېرىدۇ. مەشرەپتە يەنە ماھىر داستانچىلار، سازەندىلەر ئۆز ماھارىتىنى كۆرسىتىپ، سورۇن كەيپىياتىغا شادلىق بېغىشلايدۇ. بۇ خىل مەشرەپ بەزمە مەشرىپى دەپ ئاتىلىپ داۋام قىلىپ كەلمەكتە.

6. قاتارى مەشرەپ

قاتارى مەشرەپ، خەلق ئارىسىدا بىر ياكى بىر نەچچە مەھەللىنى ئاساس قىلىپ، ھەپتىدە بىرقېتىم ئۆتكۈزۈلىدىغان خەلق مەشرىپى بولۇپ، بۇنىڭ قاتناشقۇچىلىرىمۇ ناھايىتى كۆپ بولىدۇ. بۇ خىل مەشرەپنى كىشىلەر ئۆزلىرى كېڭىشىپ ئۆتكۈزىدۇ، كېلەر نۆۋەتتىكى مەشرەپ ئۆتكۈزۈش نۆۋىتىگىمۇ كەلسە، شۇ ئۆز لايىقىدا تەييارلىق قىلىپ مەشرەپ ئەھلىنى رازى قىلىدۇ. مەشرەپتە «غاز ئويۇنى»، «جەرەن ئويۇنى» دېگەنگە ئوخشاش خەلق ئويۇنلىرى ئوينىلىدۇ. قاتارى مەشرەپ يىلنىڭ قايسى پەسلىدە بولىمسۇن چەكلىمىگە ئۇچرىمايۇ ئۆتكۈزۈلۈۋېرىدۇ.

7. سوقا مەشرەپ

كۇچا يېزىلىرىدا قەدىمدىن بۇگۈنگىچە داۋام قىلىپ كە-

www.uyghurkitap.com

لىنۇاتقان بىر خىل مەشرەپ بولۇپ، ئۇ ئەتىياز، ياز ۋە قىش پەسىللىرى دېھقانلار تېزىشى- يىغىش مەۋسۇملىرىدا ئېتىز- ئېرىق ۋە ئىش مەيدانلىرىدا ھاردۇق يەتكەن ھامان چوڭراق ھويلا- ئارام يا كى بىرەر باغقا جەم بولۇپ راسا قانغۇچە، ھار- دۇقلىرى چىققۇچە شاد- خۇراملىق ئىچىدە مەشرەپ ئويناپ تارقىشىدۇ. بۇ مەشرەپتە ئالاھىدە رەسمىيەتلەر كۆپ بولمە- غىنى ئۈچۈن، كىشىلەر ئۇنى «سوقا مەشرەپ» دەپ ئاتايدۇ.

8. نوروز مەشرىپى

نوروز- مۇسۇلمانلارنىڭ ئەنئەنەۋى بايرامكۇنى بولۇپ، ئۇزاق تارىختىن بۇيان ئەجدادلىرىمىز ئارىسىدا مول مەز- مۇنلۇق خەلقسەنئىتى ۋە ئاممىۋى تەنتەربىيە ھەرىكىتى بىلەن بېيىپ كەلمەكتە. ئۇ، قىش ئۇزاپ، باھار باشلىنىپ، كىشىلەر يېڭى بىر يىلنى كۈتۈۋالىدىغان، ھەممە جايدا ئەتىيازلىق تېرىلغۇغا ئالدىراش تەييارلىنىۋاتقان خاسىيەتلىك كۈنلەر- دە ئۆتكۈزۈلىدۇ.

نوروز بايرىمى كۈنى مەيلى كۈچادا بولىمىسۇن يا كى تەكرىتىغىنىڭ شىمالىي ۋە جەنۇبىي، تەكلىماكاننىڭ قايسى بىر چېتىدە بولمىسۇن، كاتتا سورۇن تۈزۈلۈپ، كىشىلەر يېڭى باھارنى كۈتۈۋېلىشىدۇ. دار ئۇيۇنى، مەشرەپ قاتارلىق كۆپ خىل ئەنئەنىۋى ئويۇنلار بىرلىكتە ئېلىپ بېرىلىدۇ. كۈچار يېزىلىرىدا ئۆتكۈزۈلىدىغان بۇ خىل مەشرەپ «نوروز مەشرىپى» دەپ ئاتىلىپ بۈگۈنگىچە داۋام قىلىپ كەلمەكتە.

9. توي مەشرىپى

مېھماندوست ئەجدادلىرىمىز ئارىسىدا، ئەۋلادمۇ ئەۋ- لاد داۋاملىشىپ كەلگەن توي ئۆتكۈزۈش ئادىتى ناھايىتى نۇرغۇن قائىدە- يوسۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. «توي مەشرە- پى» ئەنە شۇ ئەنئەنەۋى ئادەتلىرىمىزنىڭ بىرسى بولۇپ،

ئۇيغۇرلار ياشايدىغانلىكى جايداتوي مەشرەپسىز ئۆتكۈزۈلمەيدۇ. كۇچار دىيارىدىكى توي مەشرەپلىرى باشقا جايلاردىكى توي مەشرەپلىرىدىن ئالاھىدە پەرقلىق ئۆتكۈزۈلىدۇ. توي باشلىنىشى بىلەن يىراق - يېقىندىن كەلگەن مېھمانلار كەڭ، ئازادە ھويلا - ئارام ياكى باغلارغا تەييارلانغان سورۇنغا جەم بولۇپ، بۇ قۇتلۇق كۈننى تەبرىكلەپ (قىز تەرەپ ھەم ئوغۇل تەرەپنىڭ ئائىلىلىرىدە) مەشرەپ ئويناىدۇ، ھەتتا قىز كۆچۈرۈشمۇ مەشرەپ ئىچىدە ئېلىپ بېرىلىدۇ. قىز، ئوغۇلنىڭ ئۆيىگە يۆتكەپ كېلىنگەندىن كېيىن، ئوغۇل ئىگىسى ئائىلىسىدە يەنە كاتتا مەشرەپ ئۆتكۈزۈلۈپ، پۈتۈن ئەل ئارىسىدا ئۆز شادلىقىنى ئىپادىلەيدۇ. بۇ «توي مەشرىپى»دېيىلىدۇ.

10 . يۇز ئاچقۇ مەشرىپى

تويى بولغان قىز، يىگىتنىڭ ئۆيىگە يۆتكەپ كېلىنگەندىن كېيىن، قىز قولدىشى ۋە ئۇنىڭ ھامىيلىرى ھەم يىگىت تەرەپنىڭ نەچچە ئون مېھمانلىرى بىر ئۆيگە جەم بولۇپ مەشرەپ ئۆتكۈزۈپ، قىزنىڭ يۈزىنى تۇنجى قېتىم يىگىت تەرەپ ئالدىدا ئاچىدۇ. ئاندىن كېيىن قىز ۋە يىگىتمۇ مېھمانلار بىلەن بىللە مەشرەپتە ئوسسۇل ئويناىدۇ. بۇنداق مەشرەپلەرنىڭ ۋاقتى ئانچە ئۇزۇن بولمايدۇ. بۇ مەشرەپنى خەلق «يۈز ئاچقۇ مەشرىپى» دەپ ئاتايدۇ.

11 . قوغۇن مەشرىپى

كۈز پەسلى ھەر خىل مېۋىلەر پىشىپ، ھەممە يەردە مەمۇرچىلىق بولغان كۈنلەردە، دېھقانلار مەھەللە بويىچە كاتتا باغ ياكى كەڭ ھويلىلارغا يىغىلىپ، قوغۇن ۋە باشقا مېۋىلەر بىلەن مېھمان بولۇشقاندىن كېيىن، يەنە نەغمە - ناۋا قىلىشىپ، ئوسسۇل ئويناپ، مەشرەپ ئۆتكۈزۈپ، ئۆزئارا كۆڭۈل ئېچىشىدۇ. بۇ مەشرەپ ئىكۈچا يېزىلىرىدا «قوغۇن مەشرىپى»

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

دېگەن نام بىلەن ئومۇملاشقان.

12 . ھېيت مەشرەپى

كۇچا يېزىلىرىدا ھەر يىلى روزى ھېيت ۋە قۇربان ھېيت كۈنلىرى، ھېيت نامىزىدىن كېيىن قېرى - ياش، ئەر ئايالار ئايەملىك كىيىم - كېچەكلىرىنى كىيىشىپ، ھېيتنى قوتلۇقلايدۇ ۋە مەشرەپ ئويناپدۇ، بۇ مەشرەپلەرنىڭ ۋاقتى ئانچە ئۇزۇن داۋام قىلمايدۇ ھەمدە ئارتۇقچە كۆپ قائىدە-جوسۇنلارمۇ تەكىتلەنمەيدۇ. بۇ، ھېيت مەشرەپى دەپ ئاتىلىدۇ.

تەييارلىغۇچى: نىياز مەخمۇت

كۇچا ناخشىلىرىنىڭ تېكىستلىرى

قەدىمدىن «ناخشا ـ ئۇسسۇل ماكانى» دېگەن پەخرلىك نام بىلەن ئاتىلىپ كېلىۋاتقان كۇچا دىيارى، بۇگۈنكى ئۇيغۇر سەنئىتىنىڭ ئەڭ بۇرۇن شەكىللەنگەن ئانا ماكانىدۇر.

كۇچا خەلق ناخشىلىرى، ئۆزگىچە يەرلىك ئالاھىدىلىكى ۋەمىللىي خۇسۇسىيەتلىرى بىلەن، ئۇيغۇر ناخشا ـ مۇزىكا سەنئىتى تارىخىدا ئالاھىدە ئورۇننى ئىگىلەيدۇ.

كۇچا خەلق ناخشىلىرىنىڭ تېكىستلىرى، خەلق قوشاقلىرىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇ مېھنەتكەش، سەنئەتخۇمار ئەجدادلىرىمىزنىڭ كامالەتكە يەتكەن ئەقىل ـ ئىدراكىنىڭ ئەڭ مۇكەممەل ھېسسىياتلىق تۇيغۇ بىلەن ئىپادىلىنىشىدۇر. بۇ ناخشىلار تېما جەھەتتىن كەڭ، تېكىستلىرى مول مەزمۇنلۇق بولۇپ، ئۇنىڭغا خەلقنىڭ مۇھەببەت ۋە نەپرىتى، گۈزەل ئارزۇ ئىستەكلىرى چوڭقۇر سىڭدۈرۈلگەن.

كۇچا خەلق ناخشىلىرىنىڭ ئاھاڭلىرى جۇشقۇن ھەم لىرىكىلىق بولۇپ، ئۇنى بارلىق ئۇيغۇرچا لغۇ ئەسۋابلىرى بىلەن لەززان ھەم ئوبرازلىق ئورۇنلىغىلى بولىدۇ.

كۇچا ناخشىلىرى خېلى بۇرۇنلا يۇرۇشلەشىپ، بىر سىستېمىغا كىرگەن مۇكەممەل ناخشىلاردۇر. ئۇ، كۇچادىكى ماھىر خەلق سەنەتكارلىرىدىن مەرھۇم نىساخان ئاچىنىڭ بىر ئۆمۈرجاپالىق ئەمگىكى ئارقىلىق بۇگۈنكى سەنئەت بېغىمىزنى تېخىمۇ مول مەزمۇنغا ھەم رەڭدار شەكىلگە ئىگە قىلدى.

بىز خەلقىمىزنىڭ بۇ قىممەتلىك سەنئەت بايلىقى ھېراسىنى قوغداش، ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش ۋە كېيىنكى ئەۋلادلارغا قالدۇرۇش نىيىتىدە ئۇزاق يىل ئىزدىنىش ۋە قېزىپ توپلاش ئارقىلىق كىتابخانلارنىڭ ھوزۇرىغا سۇندۇق.

ـ تەھرىردىن

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

بىز ئوينايلى خۇش

قىزىلگۈللەر ئېچىلىپتۇ،
باغچا ئىچىدە.
قاراقاش يارىم ئولتۇرۇپتۇ،
ھوجرا ئىچىدە.

كۈلمىسەڭمۇ كۈلدۈرىمەن،
غىدىقلاپ بېقىپ.
سۆزلىمىسەڭمۇ سۆزلەتتۈرىمەن،
قوشاقلار قېتىپ.

ئېگىز ئاسماندىن چۈشۈپتۇ،
مۇشتەك ئالا تاش.
كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىدۇ،
زالىم قارا قاش.

ھەر يان چىمەنگۈل يارەي،
ئاچىلدى گۈللەر.
باغلار ئازادە يارەي،
خۇشال بۇلبۇللار.

ئاقتۇر بىلىكىم ئاقتۇر

ئاقتۇر بىلىكىم ئاقتۇر،
ياردىن تەلىيىم يوقتۇر.

یاردىن تەلىيم بولسا،
ئۆلسەم ئارمىنىم يوقتۇر.

ئاقتۇر بىلىكىم ئاقتۇر،
بېرىپ رەمچىگە رەم باقتۇر.
رەمچى ئېيتىدۇ يالغان،
دەردىڭگە داۋا يوقتۇر.

بارسىلا بىللە بارايلى

بارسىلا بىللە بارايلى،
ئايرىلىپ قالغان يامان.
ئايرىلغانغا كىم ئۆلۈپتۇ،
يولدا يالغۇزلۇق يامان.

مەن بۇ يەرگە كەلمەس ئىدىم،
يار كەلتۈردى مېنى.
ئوتقا سالسا كۆيمەس ئىدىم،
يار كۆيدۈردى مېنى.
قايتۇرما:
ئوتۇڭ يامان، ھەي دادەي، دەردىڭ يامان،
كۆيدۈرۈشۈڭ ئاندىن يامان.

كەلمەشمۇ

شۇندىن ـ شۇنغا كەلمەشمۇ،
سەن يار ئۇچۇندۇر.
جەۋرۇ جاپا چەكمەشمۇ،
دىدار ئۇچۇندۇر.

چىمەنىڭگە يەتمىگۈنچە،
سايرايدۇ بۈلبۈل.
بۇ مېنىڭ سايراشلىرىم،
سەن يار ئۈچۈندۇر.

كۆيمەمدۇ كىشى

كۈلمەمدۇ كىشى، ئۆلمەمدۇ كىشى،
كۆيگەن يارىنى سۆيمەمدۇ كىشى.
كۆيكەن يارىنى بىر سۆيسە كىشى،
ئەقلى ـ هوشىدىن كەتمەمدۇ كىشى.

هاۋادىكى بىر قۇشمەن،
يار دەردىدە بىهوشمەن.
ئەقلىڭ بولسا بىل يارىم،
ئالتۇن بىلەن كۇمۇشمەن.

غەم قىلما يېنىڭدىمەن

ئالتۇن قەپىزىم بولسا،
بۈلبۈلنى باقاي دەيمەن.
كۆڭلۈمدىكى يارىمنى،
باغرىمغا ياقاي دەيمەن.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
باغدىكى تېرەكلەرگە.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
ئوت كەتتى يۈرەكلەرگە.

قايتۇرما:
ئوتۇك ياماق، دەردىك ياماق،
كۆيدۇرۇشۇك ئاندىن ياماق.

ئاللا ياردىم

ئاللا ياردىم، خىيالىڭنى،
بىلىپ بولمايدۇ.
سەن يۈرگەن كوچىلاردا،
يۈرۈپ بولمايدۇ.

ئاللا ياردىم، ئۆگزىسىگە،
كىشىمىش يېيىۋېپتۇ،
سېنىڭ بىلەن يۈرگىنىمنى،
دۇشمەن بىلىۋېپتۇ.

ئاللا ياردىم، باشىڭدىكى،
مەنچىستىر بۆكمۇ؟
ئەۋۋەلىدە ئويناۋالدۇق،
ئەمدى يول يوقمۇ؟

ئاللا ياردىم، بۇ دەردنى،
مەنلا تارتايمۇ؟
ئوتىڭىزدا كۆيۈپ ـ پىشىپ،
مۇزدا ياتايمۇ؟

كارىز ناخشىسى①

ئالتە شەھەرگە داڭ كەتتى،
بۇ يىل كارىزىڭ سەيلىسى.

① ئەينى يىللاردىكى كۆچا ۋاقىلىرى خەلقە زۇلۇم سېلىپ كارىز كولاتقان. بۇ ناخشانى شۇ يىللاردىكى زۇلۇم ئۈستىدىن قىلىنغان شىكايەت تۈرى.

بىر تەرەپتە نەغمىسى بار،
ياش بالىلارنىڭ غەلۋىسى.

زۇكگەن① غوجام ئۆي سالدۇ،
تۆت بۇرجىكىگە گۈل قويۇپ.
بىر بۇرجىكى قالغاندا،
ئاخىرەتكە يول قويۇپ.
قايتۇرما:
ئالتۇن بالىخان ماداردىم يوق،
سېنىڭدىن باشقا ياردىم يوق.

زۇكگەن غوجام ۋارقىراپ،
كارىزغا چىقتى ئالدىراپ.
زۇكگەن غوجامنى دەي - دەيگە سالغان،
سەلەي بىلەن ماموت سىراپ.

كارىز يولى ئوي لەكزە،
چۇرىسى قومۇش لەكزە.
زۇكگەن غوجامنى يوقاتقان،
بەش جىڭ ھاراق خوخەنزە.

زۇكگەن غوجامنىڭ ئاتلىرى،
قارا ياغاچقا باغلاقلىق.
زۇكگەن غوجامنىڭ دەۋايى،
قىيامەتكە قاراقلىق.

كارىز يولى ھەيۋەتلىك،
ئىچكەن سۇيى شەربەتلىك.

① ئوردا ئەمەلدارلىرى.

كاربزدا ئۆلۈپ كەتتى،
زۇكگەن غوجام رەھمەتلىك.

قايتۇرما:

ئالتۇن بالىخان مادارىم يوق،
سېنىڭدىن باشقا يارىم يوق.

سۇلتان بۇغراخان

بىر سەر ئالتۇن ئون مىسقال،
بىر پۇك كېمىپ كەتكەن يوق.

قايتۇرما:

سۇلتان بۇغراخان،
ئون سەككىزمىك ئالەمدە،
مۇرادىغا يەتكەن يوق.

يارىدىن ئايرىلغىلى،
كىمنىك خىيالى بار ئىدى.
ئايرىۋەتتى ئول خۇدا،
نە گۇناھىم بار ئىدى.

ئېتىكىمگە سۇ تولدى،
سۇ ئەمەس، ياشىم مېنىك.
دوست - دۇشمەن ئاراسىدا،
پاتمىغان باشىم مېنىك.

يامغۇر ياغىدۇ تاشقا،
دەردلەر كېلىدۇ باشقا.
ئۆلۈمنىك نۆۋىتى كەلسە،
باقمايدۇ قېرى - ياشقا.

ئوي تۆگمەنگە نو قويدۇم،
دۆڭ تۆگمەنگە گۈلدۈرمە.
دەردىڭنى قورساقتا بىل،
دۈشمىنىڭگە بىلدۈرمە.

چىلگە سارغىيىپ قاپتۇ،
كېۋەزلىكتە پىلەكتە.
سەن سورىما مەن ئېيتماي،
دەردىم تولا يۈرەكتە.

بالىخان دادەي

بالىخان دادەي ئۆيۈڭ نەدە؟
شايارىدىكى لەڭگەردە.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسىز،
چارشەنبە سەھەرلەردە.

تېرەكسىز ھويلىغا كىرسەم،
بېشىمدىن ئاپتىپىڭ ئۆتتى.
بويۇڭدىن ئۆرگىلەي ياردىم،
سېنىڭ قەدرىڭ ماڭا يەتتى.

بۈلبۈل سايراپ ئۆتەرمۇ؟
يار ناخشا ئېيتىپ كېلەرمۇ؟
ئىككى ياخشى بىر بولۇپ،
مۇرادىغا يېتەرمۇ؟

ئاشنام بۇدۇڭتەي

ئاشنام بۇدۇڭتەي،
چىقسۇن چىنارغا.

ئالسۇن ماباڭنى،
سالسۇن پاچاقلا.
قايتۇرما:
ۋاي شېرىنجان.

ياردىم ئويناپدۇ،
ياۋاغ داۋزىسىدا.
كۆرگىلى بولمايدىكەن،
شاخنىڭ دالدىسىدا.

ئالمىنىڭ ئاقى،
بادامنىڭ شاخى،
مىڭ تىللاغا ئەرزىيدۇ،
لەۋەننىڭ نازى.

يار مىرادىغا يەتتى

ئۇيانمۇ تاغ، بۇيانمۇ تاغ،
باغراشنىڭ تاغى.
قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
ياردىمنىڭ باغى.

ياردىم نەگە كەتتى،
شەن يامۇلغا كەتتى.
بېرىۋالسا كەلمەيدۇ، دادەي،
يار مىرادىغا يەتتى.
قايتۇرما:
بارسى دەيدۇ، يانسى دەيدۇ،
مەيلىم ئۆزۈمنىڭ.

ئۇرغان بىلەن سەكسەن قامچا،
يارىم ئۆزۈمنىڭ.

ئايدەك جامالىڭ

شۇندىن شۇنغا كەلمىشىم،
سەن يار ئۇچۇندۇر.
جەۋرى - جاپا چەكمىشىم،
سەن يار ئۇچۇندۇر.

قەلەمدەك قاشلىرىڭ،
ئايدەك جامالىڭ.
مېنى ئوتلاغا سېلىپ،
نەدۇر خىيالىڭ.
قايتۇرما:
چىمەنلىكە يەتمىگىچە،
سايرايدۇ بۇلبۇل.
بۇ مېنىڭ سايراشلىرىم،
سەن يار ئۇچۇندۇر.

باغىدىكى گۈللەرگە،
بۇلبۇل قونسا سايرايدۇ.
ساڭا كۆيگەن ئوتلاردا،
ساماۋەر قويسا قاينايدۇ.

ئېگىز - ئېگىز تاغ باشىدا،
چىراغ كۆيەدۇر.
چىراغ ئەمەس يارىنىڭ ئوتى،
يۈرەك كۆيەدۇر.

ئېگىز تاغقا چىقماق يارىم،
سىرىلدى دەيدۇ.
تال چۈشقىنى ئەگمەك يارىم،
كۆرۈشتى دەيدۇ.

ئېگىز تاغقا چىققان بىلەن،
كۆرۈشەلمەدۇ.
تال چۈشقىنى ئەگكەن بىلەن،
سۆيۈشەلمەدۇ.

ئەل ئامان

ئاربدا تاغ بولمىسا،
يارنى كۆرەتتىم پاتمۇ پات.
يۈرىكىمگە قان تولۇپتۇ،
لەيلى گۈلدەك قاتمۇ قات.

گۈل - گۈلىستان بولغۇدەك.
ئالەم گۈلىستان بولغۇدەك.
ياخشىلار بىر جايدا بولسا،
چۆللەرمۇ بوستان بولغۇدەك.

قايتۇرما:

ئەل ئامان دوستلار ئامان،
كۆيدۇرۇشۇڭ ئاندىن يامان.

ئاھ ئۇرارمەن

ئاھ ئۇرارمەن، ئاھ ئۇرارمەن،
ئاھلىرىم تۇتقاي سېنى.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

كۆز يېشىم دەريا بولۇپ،
بېلىمقلىرىم يۇتقاي سېنى.

قايتۇرما:

رەھىم قىلساڭ ئۇتتىن ئالغىن،
كۆيمىسۇن جانىم مېنىڭ.

ئاھ ئۇرارمەن، ئاھ ئۇرارمەن،
ئاھلىرىم ئالەمچە بار.
بىۋاپا يار دەردىدە،
كۆز يېشىم دەريا چە بار،

جورا بوللىلى قاچماڭ

ياريمسەن، نىگارىمسەن،
بوينۇمدا تۇمارىمسەن.
قاراڭغۇ كېچىلەردە،
ياندۇرغان چىراغىمسەن.

قېشىڭ دەيمۇ، كۆزۈڭ دەيمۇ،
سىياقىڭ قىلدى ۋەيرانە.
جاھاننى ئىزدىسەم يوقتۇر،
سېنىڭدەك ياخشى مەردانە.

قايتۇرما:

ئانارلىق باغقا گۈل چاچماڭ،
جورا بوللىلى قاچماڭ.

ھەر جايدا سېنى دەيمەن

مەن يىراقتىن يارنى كۆردۈم،
يار مېنى كۆردىمىكىن؟

يۇرىكىمگە ئوت تۇتاشتى،
يار ئۇنى بىلدىمىكىن؟

ئاپتاپتەك ئاي يۈزۈڭگە،
قىپقىزىل خالىڭ بولاي.
ئەۋرىشىمدەك بويلىرىڭغا،
شايى رومالىڭ بولاي.

قايتۇرما:

ھەر جايدا سېنى دەيمەن،
كېلىڭا يارىم بىرگە بولايلى.

سالامەت قىلسا ئويناپمەن

بارارغا يوللىرىڭ بولسۇن،
يانارغا ھەمراھىڭ بولسۇن.
سېنىڭدەك نازدىنمن يارغا،
مېنىڭدەك قۇللىرىڭ بولسۇن.

قايتۇرما:

سالامەت قىلسا ئويناپمەن.

مىڭدىن بىرىنى ئېيتسام،
تۈگىمەيدۇ مېنىڭ دەردىم.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
ئۈزۈلمەيدۇ كۆڭۈل رىشتىم.

قايتۇرما:

ئاق لەيلى، قىزىل لەيلى،
يارىنىڭ بارمىدۇر مەيلى.
بولسا ـ بولمىسا مەيلى،
يارىنىڭ ئۆزىنىڭ مەيلى.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆرگۈلدى پەلەك

كۆچانى چۆل دەيدۇ،
چۆل ئەمەسكەن ئاۋاتكەن.
بىزنىڭ يارنى قەنتەدەيدۇ،
قەنتتىن ئارتۇق ناۋاتكەن.

ئۆرگۈلدى پەلەك،
چۆرگۈلدى پەلەك.
يارنىڭ ئىشقىدا،
كۆيىدۇ يۈرەك.

ئۆرگۈلدى پەلەك،
چۆرگۈلدى پەلەك.
يارىم يوق ھېنىڭ،
سېنىڭدىن بۆلەك.

ئايرىۋەتسە ئاداۋىتى يوق

بولمايمەنا بولمايمەن،
سېنىڭ بىلەن بولمايمەن.
سېنىڭ بىلەن يۈرگىنچە،
تەنھا يۈرۈپ ئۆيىنايمەن.

قايتۇرما:

ئايرىۋەتسە دوست ئاداۋىتى يوق،
كۆڭلىنى ئالسا خاپىلىقى يوق.

كۆچەت تىكتىم باغ بولدى،
بىر قاراڭغۇ باغ بولدى.

یارىم قىلغان ئاداۋەت،
يۈرىكىمگە داغ بولدى.
قايتۇرما:
ئايرىۋەتسە دوست ئاداۋىتى يوق،
كۆڭۈلنى ئالسا خاپىلىقى يوق.

ئالتۇن ئىكەن يارلار

سېنىڭ دەردىڭدە ئاۋارى،
قويمايدۇ كۆڭۈل كارى.
ئۆزۈڭ بىلسەن يارىم،
دەردلەرگە نېمە چارى.

قىمىرلايدىكەن يارلار،
چىمىرلايدىكەن يارلار.
مەپىگە چىقسا ئەزايى،
ئالتۇن ئىكەن لېۋەن يارلار.

مېنىڭ بۇ خەستە كۆڭلۈمنى،
چىرايلىق مەشۇقۇم ئالدى.
راست گېپىڭنى ئېيت يارىم،
جان كەچكىنە قالدى.

مېنىڭ دەردىمنى سەن تارتقان،
سېنىڭ دەردىڭنى مەن تارتقان.
كېچىلەر تالى مەجنۇندەك،
بىللە چىرمىشىپ ياتقان.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

مىراجىخان

ئۆزۈڭ مۇندا باراملسەن،
مېنى مۇندا يەنە قويامسەن.
مېنى مۇندا قويامسەن،
ئۆزۈم سالغان باغچامدا،
ئوينىغىلى يەنە قويامسەن،
ئا، بالام مىراجىخان.

ئارقىدا قىمار ئويناپ،
سەيپۇڭ قارىنى مەن ئوتۇپ،
زەيتۇنبىخانىڭ دەردىدە،
پارە - پارە يەنە قان يۇتۇپ،
ئا، بالام مىراجىخان.

سېرىق قۇشقاچ بولۇپ سايراپ،
چىمەنىڭ يولىغا قاراپ.
قارا كۆزۈم بېسىر بولدى.
يولىغا قاراپ،
چىمەنىڭ يولىغا قاراپ.

قارا كۆزۈم بېسىر بولدى،
سېنىڭ يولۇڭغا مەن قاراپ،
جېنىم بالام مىراجىخان.

ھەج سۇلتاندا مىڭ ئۆلەم،
خۇدانىڭ ئىلكىدە قەلەم،
يىغلىمائلار خالايمقلار،
مائا كەلگەن دەرد - ئەلەم،
ۋاي بالام مىراجىخان.

مىڭدىن بىرىنى ئېيتسام،
تۇغمە يدۇ مېنىڭ دەردىم.
ۋاي دەردىم، تۇغمە يدۇۋاي ئېيتسام.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
ئۇزۇلمە يدۇ كۆڭۈل رىشتىم.

ئاسمىنىڭدا ئاي بارمۇ؟

زىمىستان كۆرمىگەن بۇلبۇل،
باھارنىڭ قەدرىنى بىلمەس.
جاپانى چەكمىگەن ئاشىق،
ۋاپانىڭ قەدرىنى بىلمەس.

ئىگىز ئاسماندا تۇۋرۇك يوق،
ئاقار دەريادا كۆۋرۈك يوق.
جىمى ئالەم گۇۋاھ بولسۇن،
سېنىڭدىن باشقا ياردىم يوق.

قايتۇرما:

ئاسمىنىڭدا ئاي بارمۇ؟
باغلىرىڭدا جاي؟
قىزىلگۈلدەك بويلىرىڭدىن،
جان ئايلىناي.

بىرگە بولايلى

ياردىم بىلەن ئىككىمىز،
ئۇيناپ تاماشا قىلىمىز.

باغ ئىچىنى ئايلىنىپ
كۆڭلىمىزنى ئاچىمىز.،

قايتۇرما:

ئۆرگىلەي بىرگە بولايلى،
چۆرگىلەي ھەمراھ بولايلى.

سايراك بۇلبۇلۇم سايراك،
چىنارنىڭ شاخلىرى سۇنسۇن.
يار ئايرىلمەن دەيدۇ،
ئايرىلىپ كۆڭلى تىنسۇن.

باغ ئىچىدە بىر گۈل بار

باغ ئىچىدە بىر گۈل بار،
گۈل شېخىدا بۇلبۇل بار.
ئازادلىقنىڭ يوللىرىغا،
بىزدە بۇيۇك مەقسەت بار.

گۈل ئېچىلدى شىنجاڭدا،
تىكەنلەر ئۇنەلمەيدۇ.
بىرلىك ئىتتىپاقىمىزنى،
دۇشمەنلەر بۇزالمايدۇ.

يۈرىكىم چاك - چاك بولدى

يۈرىكىم چاك - چاك بولدى،
لېۋىڭدىن سۇ ئىچەي ياردىم.
كېتەرىيولۇڭغا باش قويۇپ،
ئەجەل يەتسە ئۆلەي ياردىم.

غەربىب ئاۋاردىدۇر كۆڭلۈم،
ئۆتەر يولۇم ماكان بولماس.
ئوتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
خۇنۇم ئەلگە داۋا بولماس.

يار دەپ مەن ئادا بولدۇم،
غەمگە مۇپتىلا بولدۇم.
بىر كۆرۈپ جامالىڭنى،
ئاشىق بىقارار بولدۇم.
قايتۇرما:
ئۇچلىماك بىلەكىمنى،
كۆيدۇرمەك يۈرەكىمنى.

دەرد - ئەلىمىڭ يامان

بارغۇچە باغ بىلەن باردىم،
يانغۇچە كوچاڭ بىلەن.
خۇشمۇ - خۇش بەتنام كۆتەردىم،
مېھرىبان سەن يار بىلەن.

كۆرگىلى كەلدىڭلىمۇ؟
كۆيدۇرگىلى كەلدىڭلىمۇ؟
كۆيۈپ ئۆچكەن ئوتلىنى،
ياندۇرغىلى كەلدىڭلىمۇ؟
قايتۇرما:
دەردىڭ يامان، ۋاي ئەلىمىڭ يامان،
كۆيدۇرۇشۇڭ ئاندىن يامان.

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
ياردىم ئوپۇنغان باغدا.
تامامى جانىم كۆيەدۇر،
سېنى ياد ئەيلىگەنچاغدا.

بۇلبۇل سايراپ ئۆتەرمۇ؟
يار ناخشا ئېيتىپ ئۆتەرمۇ؟
ئىككى ياخشى بىر بولۇپ،
مىرادىغا يېتەرمۇ؟

باغقا كىردىم شوراڭدىن،
تامايىم يوق غوراڭدىن.
قادىر ئاللا خۇدايىم،
ئايرىۋەتتى جورامدىن.

كەتمەكنى خىيال ئەيلەپ،
باغچا بىلەن يول ئالدىم.
مەشرەپنى تولا ئويناپ،
يار كۆڭلىگە ئوت سالدىم.

ئويناك دەردى بار باللا

قېشىڭ دەيمۇ، كۆزۈڭ دەيمۇ،
سىياقىڭ قىلدى ۋەيرانە.
جاھاننى ئىزدىسەم يوقتۇر،
سېنىڭدەك ياخشى ئامەردانە.

قايتۇرما:
ئانارلىق باغقا گۈل ساچتى،
بەخت بىزگە قۇچاق ئاچتى.
ئويناك دەردى بار باللا،
زامان بىزگە قۇچاق ئاچتى.

جان بالىخان

ئەجەبمۇ يارا شىپتۇ،
ئاي يۈزۈڭگە قەلەم قاش.
دەردىڭنى تولا تارتتىم،
رەھىم قىلغىن قەلەم قاش.
قايتۇرما:
ئوك چېكەكدە جۇكخۇا گۈل،
قارىمايسەن جان بالىخان.

ئەجەبمۇ كەلمىدىك ياردىم،
يولۇڭغا بارغىدەك بولدۇم.
قولۇمغا قوش پىچاق ئېلىپ،
يۈرەكنى يارغۇدەك بولدۇم.
قايتۇرما:
ئوك چېكەكدە جۇكخۇا گۈل،
قارىمايسەن جان بالىخان.

بارغىچە باغ بىلەن باردىم

بارغۇچە باغ بىلەن باردىم،
يانغۇچە كوچاك بىلەن.

قاتمۇ ـ قات بەتنام كۆتەردىم،
مېھرىبان سەن يار بىلەن.

باغ گۈلى، باغنىڭ گۈلى،
كۆيدۈرىدۇ يارنىڭ ئوتى.
مەيلىغۇ كۆيدۈرسىمۇ،
شۇ مېھرىبان يارنىڭ ئوتى.
قايتۇرما:
دەردىڭ يامان، ئەلىمىڭ يامان
كۆيدۈرۈشۈڭ ئاندىن يامان.

ئاپتاپتەك ئاي يۈزۈڭگە

ئاپتاپتەك ئاي يۈزۈڭگە،
قىپ ـ قىزىل خالىڭ بولاي.
تال چۈشتەك بويلىرىڭغا،
شايى رومالىڭ بولاي.

مەن يىراقتىن يارنى كۆردۈم
يار مېنى كۆردىمىكىن؟
يۈرىكىمگە ئوت تۇتاشتى،
يار شۇنى بىلدىمىكىن.
قايتۇرما:
ئەمگەكچى مېھنىڭ يارىم،
كېلىڭلار دوستلار ئويناىلى.

ئالتۇن تەقىر باشىمدا

ئالتۇن تەقىر باشىمدا،
خۇما كۆز يار قاشىمدا.

ئەزىز جانىم سادىغاڭ كەتسۇن،
يىگىرمە ئالتە ياشىمدا.

بىللە قاتار ئويىنىشايلى،
ھېچبىر ئارمان قالمىسۇن.
كىمنىڭ مەيلى كىمگە بولسا،
قايلاپ بېرىپ ئويناسۇن.
قايتۇرما:
ئويناپلى يار كۆلەيلى،
كۆڭۈلدە ئارمان قالمىسۇن.

شەلىرىڭ ئامان

1 - ئاھاڭ

ئاۋاتى يەي، ئاۋاتى،
بەشكېرەمنىڭ ناۋاتى.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن، شەلىرىڭ ئامان،
لەۋەن يار خاراۋاتى.
قايتۇرما:
ئاللا - ئاللا لەيلىگىلار،
ئويىنىمىساڭلار مەيلىگىلار.
بۇلبۇل سايراپ ئۆتەرمۇ،
يار ناخشا ئېيتىپ ئۆتەرمۇ؟
ئىككى ياخشى بىر بولۇپ، شەلىرىڭ ئامان،
مىرادىغا يېتەرمۇ؟
بۇغداي باغلىغان باغلىق،
يۈرەكنى داغلىغان ياغلىق.

قىلىقىڭنى دېمىسەم، شەلىرىڭ ئامان،
چىرايلىقلىقىڭ چاغلىق.

بۇلبۇلجان

يار دەپ مەن ئادا بولدۇم،
غەمگە مۇپتىلا بولدۇم.
بىر كۆرۈپ جامالىڭنى،
ئاشىق بىقارار بولدۇم.

بۇلبۇلجان، بۇلبۇلجان،
سايراپ ئۆتىسىز.
باغرىمغا يېقىپ ئىشقى ئوتىنى،
بىر چىرايلىق قاراپ ئۆتىسىز.

گۈل ئىكەنۇ گۈل ئىكەن،
رەنا، رەيھان گۈل ئىكەن.
قامىتى گۈلدىن گۈزەل،
ئۆزى شوخ بۇلبۇل ئىكەن.

كۆچانى چۆل دەيدۇ،
چۆل ئەمەسكەن ئاۋاتكەن.
بىزنىڭ يارنى قەنت دەيدۇ،
قەنتتىن ئارتۇق ناۋاتكەن.

يارىم نەگە كەتتى

ئويانمۇ-تاغ، بۇيانمۇ تاغ،
ئىلىنىڭ تاغى.

مەن قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
يارىمنىڭ باغى.

بۈگۈنمىكىن، ئەتىمىكىن،
يارىم كەتكۈدەك.
ئالتە ئاي يازدىن ئويىنغانىم،
بىكار كەتكۈدەك.

قايتۇرما:

يارىم نەگە كەتتى؟
شايارغا كەتتى.
بېرىڭلا كەلمەيدۇ،
بۇ يۈرەككە ئوت كەتتى.

بارارغا يوللىرىڭ بولسۇن

بارارغا يوللىرىڭ بولسۇن،
قىزىلگۈل ھەمراھىڭ بولسۇن،
سېنىڭدەك نازىنىن يارغا،
مېنىڭدەك قۇللىرىڭ بولسۇن.

قايتۇرما:

ئوڭ چېكىڭىزدە جۇڭخۇا گۈل،
قارىمايسىز جان بالىخان.

ئەجەبمۇ يارا شىپتۇ،
ئاي يۈزۈڭگە قەلەم قاش،
دەردىڭنى تولا تارتتىم،
رەھمە قىلغىن باغرى تاش.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

بۇلبۇل كېلىپ نەگە قونار

مەن بېلىمنى باغلىدىم،
قىل بىلەن ھەم سىم بىلەن.
سەن ئەقىدە باغلىساڭ،
ئۆمرۈم ئۆتەر سەن بىلەن.

بۇ چىنار ئېگىز چىنار،
چىقماي تۇرۇپ شاخى سۇنار.
شاخلىرى سۇنسا ئەگەر،
بۇلبۇل كېلىپ نەگە قونار؟

چىرايلىق

قاراپ تۇلتۇرسام، يارىم،
چىرايلىقتىن چىرايلىقسەن.
مەن كۆيگەن بۇ تۇتلارغا،
سەن كۆيۈپ چىدالامسەن؟

قايتۇرما:

دادەي چىرايلىق.

ئاق ئالما قىزارغاندەك،
قىزىل يۈزلۈكۈم يارىم.
ناۋات بىلەن يۇغارغاندەك،
شېرىن سۆزلۈكۈم يارىم.

ئۆزۈم ئويلاپ ئوينايمەن،
مەن سەندىن ئايرىلمايمەن.
قىلغان ۋەدىمىز ۋەدە،
ئىرادەمدىن قايتمايمەن.

سايراك بۇلبۇلۇم سايراك

سايراك بۇلبۇلۇم سايراك،
چىنارنىڭ شاخلىرى سۇنسۇن.
يار ئايرىلمەن دەيدۇ،
ئايرىلىپ كۆڭلى تىنسۇن.
قايتۇرما:
ئا، بىرگە بارايلى،
ئا، بىرگە ئىشلەيلى.

ياردىم بىلەن ئىككىمىز،
ئويناپ تاماشا قىلىمىز.
باغچىلارنى ئارىلاپ،
كۆڭلىمىزنى ئاچىمىز.

ئانارگۈل

ئىشىك ئالدى ئانارگۈل،
ئانارگۈلنى پۇراملا.
كۆڭۈلنىڭ كەينىگە كىرىپ،
گۆھەرنى تاشقا ئۇراملا.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ئىشىك ئالدى تال تېرەك،
نو بولامدۇ، بولمامدۇ.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەك،
يار بولامدۇ بولمامدۇ.
قايتۇرما:
بىر قاراپ خېنىم بولمىلا،
ئىككى قاراپ جاننى ئالمىلا.

يۇمىلاق

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى شورلۇق،
پۇتۇڭ ئاغرىمدىكىن يارىم؟
دەردىڭدە ئۆلۈپ كەتسەم،
ئىچىڭ ئاغرىمدىكىن يارىم؟

ئاسمىنىڭدا ئاي بولۇپ،
جىمى ئالەمنى تەڭ كۆرسەم.
پىيالەڭدە چاي بولۇپ،
لەۋلەرىڭنى كۆيدۈرسەم.
قايتۇرما:
يۇمىلاق ئا يۇمىلاق سەن يۇمىلاق،
سەن چىرايلىق مەن ئامراق.

لېۋەن يارلار

ئۇششاق بالىلار ئويناپدۇ،
تال چۈشىنى ئات ئېتىپ.
مۇساپىر بالىلار يىغلايدۇ،
ئۆز يۇرتىنى ياد ئېتىپ.

باغىڭغا كىرەر بولساڭ،
قولۇڭغا پەنەر ئالغىن.
شەرىگە مۇساپىرمەن،
ھالىمدىن خەۋەر ئالغىن.

قايتۇرما:

ئاھ دەيمەن خۇدايىمغا،
يەتكۈزگەي مۇرادىمغا.

تېرەك بوستان

تېرەك بوستان، تېرەك بوستان،
تېرەك بوستانغا مەن ھەيران.
سېنىڭ كۆڭلۈڭ ئارام تاپتى،
مېنىڭ كۆڭلۈم تېخى ۋەيران.

ئاياغىمنىڭ مادارى يوق،
ئەل بىلەن ماڭالمايمەن.
ئۆزۈمنىڭ تەلىيى شۇنداق،
مەن كىمدىن يامانلايمەن.

ئات مىنىسەممۇ ئويناپمەن،
مىنمىسەممۇ ئويناپمەن.
زامانىمىز كەڭ تاشا،
ئەركىن - ئازاد ئويناپمەن.

قايتۇرما:

ھەشقىپىچەك باغدا رەيھان،
شېخىدىن ئايرىلمىسۇن.
قىز بالا ئاجىز نېمە،
ئانىسىدىن ئايرىلمىسۇن.

باغ قاراغۇلاشقاندا

ناخشا ئېيتسەن كۈندە،
ئۇنۇمدىن تونارسەنمۇ؟
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
قەدىرىمنى بىلەرسەنمۇ.

دۇتار چالسام ئويناياللا،
ئالتە داچەن سۇنمايلا.
بىر سۆيگەنگە ئۆلمەيلا،
ئاغرىق - سىلاق كۆرمەيلا.
قايتۇرما:
كەلسىلە، بارسىلا ئويناياللى،
لەۋەن يارنى تاپقاندا.

يار بېغىدا ئېچىلغان،
ئانار گۈلىنىڭ نارىمەن.
ھەر تەرەپكە يول سالغان،
بىۋاپانىڭ يارىمەن.

ئېتى يانىمغا سىغمايدۇ،
ياداچىندىن ئۆزگەسى.
خىيالىمدىن كەتمەيدۇ،
لەۋەن ياردىن ئۆزگەسى.
قايتۇرما:
كېلىڭ يارىم ئويناياللى،
باغ قاراغۇلاشقاندا.

جامالىڭغا ئىشەنمە

ئالمىنى ئاتتىم ئاتكەنگە،
سىم كارىۋاتتا ياتقانگە.
دەردىڭ بولسا ئېيت يارىم،
سېنىڭ يانىڭدا ياتكەنگە.

ئات، كالا قىشلاق سايىسىدا،
مالچى بالىلار ياتادۇر.
تاۋار بەرقۇت ئۇستىدە،
كۆرۈشكەن يارلار ياتادۇر.
قايتۇرما:
جامالىڭغا ئىشەنمە،
جورائ خاپا بولادۇر.

دادەي

سېنىڭ جانىڭ، مېنىڭ جانىم،
بىر جان ئەمەسمۇ.
سېنىڭ ئۇچۇن مېنىڭ جانىم،
قۇربان ئەمەسمۇ.

سېنى دېدىم، سېنى دېدىم،
كەچتىم بۇ جاندىن.
يۈرەك باغرىم پارە - پارە،
كۆز يېشىم ئاندىن.

ئۇ مەھەللەڭدىن، بۇ مەھەللەڭگە،
ئويناي دەپ كەلدىم.

مەيلىڭ بارمۇ، مەيلىڭ يوقمۇ،
سىناي دەپ كەلدىم.
قايتۇرما:
دادەي، جانىم دادەي،
قۇربان ئەمەسمۇ.

تاغقا چىقمەن ئەمدى

تاغقا چىقمەن ئەمدى،
قارىغاي كېسمەن ئەمدى.
كۆڭلۈڭگە ئېغىر ئالما جان بالىخان،
ئاشنا تۇتمەن ئەمدى.

سەن يارىم ئىشتىتىڭمۇ،
چايغا چىللىغانمىنى.
كۆڭلۈڭگە ئېغىر ئالما،
ئويناپ تىللىغانمىنى.

ياخشىلارنىڭ يارىمەن

ئىلى يولى پوستانلىق،
بارا قسانلىق گۈلباغلىق.
يارىم بەرگەن قولياغلىق،
يۈرىكىمدە ساقلاغلىق.

ياخشىلارنىڭ يارىمەن،
كۆڭلىدىكى بارىمەن.
قولغا ئېلىپ چالغاندا،
دۇتارىنىڭ تارىمەن.

یار بهمدا ئېچىلغان،
ئانارگۈلىنىڭ ناربمەن.
ئاشۇ گۈزەل يارىمنىڭ،
كۆڭلىدىكى يارىمەن.

ئاشناجان

قارا - قارا قاشلارىڭ،
يەلپۈنىدۇ چاچلارىڭ.
ساڭا نېمە دەرد كەلدى؟ ئاشناجان،
تۆكۈلەردۇ ياشلارىڭ.

قارا ساينىڭ تاشلارى،
سەتەڭ يارىمنىڭ قاشلارى.
يار يادىمغا يەتكەندە، ئاشناجان،
قۇرۇمايدۇ ياشلارى.

لەۋلىرىجان

بىر كۆرۈپ ھەسرەتتە قالدىم،
ئۇل پەرى رۇخسارىنى.
نەچچە كۆرسەم دەپ تىلەيمەن،
كۆزلىرى خۇمارىنى.

يارىم كەتتىڭ مەھەللىگە،
ناخشا ئېيتىپ ئەل نەغمىگە،
كۆزىڭىزدىن ياش چىقارما،
ئەقلى يوق لامزەللىگە.

قايتارما:
لەۋلىرىجان ، لەۋلىرىڭىز،
خۇشال قىلدى.
باغرىمغا يېقىپ ئىشقى ئوتىنى،
دەرتلەردىن خالاس قىلدى.

مەن دېمىدىمۇ - دېمىدىمۇ

يارىم بىلەن ئىككىمىز،
بىر مەھەللىدە چوڭ بولغان.
ئەسلى ۋەدىمىز شۇنداق،
ئايرىلماسقا دوست بولغان.

ئالتە ئاي بولدى كەلدىڭمۇ؟
تاۋار - دۇردۇن كەيدىڭمۇ؟
كۇچا دېگەن شەھىرىڭدە،
يادىڭغا يېتەرمەنمۇ؟

قايتۇرما:
مەن دېمىدىمۇ - دېمىدىمۇ،
ئۆزۈڭ چىدىمايسەن دېمىدىمۇ.

مەن يىراقتىن يارنى كۆردۈم

مەن يىراقتىن يارنى كۆردۈم،
يار مېنى كۆردىمىكىن ؟

بار بويۇمغا ئوت تۇتاشتى،
يار شۇنى بىلدىمىكىن؟

يار دەپ مەن ئاۋارە بولدۇم،
غەمگە مۇپتىلا بولدۇم.
بىر كۆرۈپ جامالىڭنى،
ئاشىق بىقارار بولدۇم.

سېنىڭمەن

سېنىڭمەنۇ سېنىڭمەن،
سېنىڭ بولماي كىمنىڭمەن؟
ئەزىزانە شەھەرلەردە،
چېكەڭگە قىسقان گۈلىڭمەن.

باغىڭغا كىرەر بولساڭ،
قولۇڭغا پەنەر ئالغىن.
بۇ شەھەرگە مۇساپىرمەن،
ھالىمدىن خەۋەر ئالغىن.

شىنجاڭ ئازادە

ھەريان چىمەنگۈل ، ئايلىناي،
ۋاي ، ئاچىلدى ياشلار.
قاشىڭدا كارۋان ، ئۆرگىلىمەن،
نۇرلاندى چۆللەر.

بولدى بۈگۈن ، ئايلىناي،
شىنجاڭ ئازادە.

ئازاد زامانىدا، ئۆزگىلەي،
ياشايلى ئەمدى.

گۈلياڭلار

شايىدىن شاپاق دوپپا، گۈلياڭلار،
شاپتۇل شاخىدا قالدى، گۈلى باڭلار.
گۈزەلكىتە تۇتقان يار،
نەدە ئايرىلىپ قالدى؟

ئەتىگەندە شەبنەمدە،
يورغىلايدۇ بۇز توشقان.
مېنىڭ قارا كۆز ياردىمنىڭ،
لېۋىگە شېكەر قوشقان.

سېنىڭمەنا سېنىڭمەن،
سېنىڭ بولماي كىمنىڭمەن،
ئەزىزانە شەلىرىڭدە،
چېكەڭگە قىسقان گۈلىڭمەن.
قايتۇرما،
گۈلياڭلار، لېۋەن ياڭلار، گۈلياڭلار،
لەۋەن يارنىڭ جۇڭىسىمەن گۈلياڭلار.

كۇچا سەنىمى

1- ئاھالا

باغ ئارىلاپ شاپتۇلى،
ئۇچقان كەمنىڭ كەپتىرى

خىيالىمدىن كەتمەيدۇ،
لەۋەن يارنىڭ گەپلىرى.

2- ئاھاڭ

ئاتمىش ئالتە دەريا سۇيى،
بىر بولۇپ ئاقتى.
مەن يارىمغا باقاي دېسەم،
ئوقەتنىڭ ۋاقتى.
قايتۇرما:
ئۆرگىلىمەن ، چۆرگىلىمەن،
بىللە بارايلى.

3- ئاھاڭ

يارەي، ۋاي سەنمەي،
ھەي سەنمەي، ھەي يارەي،
ۋاي يارەي، ۋاي يارەي.

4- ئاھاڭ

كۆرگىلى كەلدىڭلىمۇ؟
كۆيدۇرگىلى كەلدىڭلىمۇ؟
كۆيۈپ ئۆچكەن ئوتلىنى،
ياندۇرغىلى كەلدىڭلىمۇ؟

5- ئاھاڭ

يار ئۆزىنى كۆرسىتىپ،
بەك خۇشال قىلدى مېنى.
دۇشمىنىمنى يىغلىتىپ،
غەمدىن خالاس قىلدى مېنى.

6- ئاھاڭ

ئالمىنى بېرىڭ دەيسىز؟
بەرسەم كىم بىلەن يەيسىز؟

قەدىرلىك مېھنىك يارىم،
ئۆلگىنچە مېھنى دەمسىز؟

نەگە بارىسەن قاغا

نەگە بارىسەن قاغا؟
ئەركەشتامدىكى ياغا.
كۆزۈم تويسا تويغاندۇ،
يۈرىكىم قانمىدى يارغا.

سېنى قەشقەردە دەپ ئاڭلاپ،
بېلىمنى شوينىدا باغلاپ.
سېنى كەلمەيدۇ دەپ ئاڭلاپ،
باياۋان چۆللىدە يىغلاپ.

قايتۇرما:

ئۆرگىلىمەن ئايارەي،
ھەر جايدا سېنى دەيمەن.

مەقسەتكە يەتكۈزگىن خۇدا

تاماكىنى كۆپ تارتىدۇ،
ئۆزى غېرىب دەردىمەن كىشى.
يار بىلەن ئويناپىدۇ دائىم،
مەيلى بار زوقمەن كىشى.

ياربىلەن ئۆتكەن ئۆمۈرنىڭ،
بىر يىلى بىر كۈنچە يوق.
ئىشقى ئوتى ئالدىدا،
دوزاخ ئوتى ئۇچقۇنچە يوق.

قايتۇرما:
گۈلمىدىك ئاچىلغىلى،
بۇلبۇلمىدىك سايرىغىلى.
ۋەدىمىز شۇنداقمىدى،
مۇڭلىمەي تىرىك ئايرىلغىلى.
قايتۇرما:
مەن سۆيەي ئەي يار سېنى،
مۇرادقا يەتكۈزگىن مېنى.

ئويناپمەن سېنىڭ بىلەن

ئويناپمەن سېنىڭ بىلەن،
كۆڭلۈمنى ئالالامسەن؟
ئاخشاملىققا كەل دېسەم،
ۋاقتىدا بارالامسەن؟

باغىڭغا كىرىۋېلىپ،
ئالما ئىرغىتاي ياردىم.
ناخشامغا قېتىۋېلىپ،
سېنى يىغلىتاي ياردىم.
قايتۇرما:
ئويناپمەن باراڭلىقتا،
ياشلىقتا ــ سارىڭلىقتا.

بۇگۈن ئايغا ئون يەتتى،
ئايدىڭ بولماي تاڭ ئاتتى.
يار ئوتى يامان ئىكەن.
يۈرىكىمنى ئويناتتى،

ئەرمەقتىكى لاي سۇنى ، دل
كۆلگە باشلىماك ياردىم.
ئەقلى ـ هوشىڭىز بولسا،
بىزنى تاشلىماك ياردىم.

ئۆرۈكۈمما ئۆرۈكۈم،
باغدا پىشقان ئۆرۈكۈم.
سىزنى بىردەم كۆرمىسەم،
چىدىمايدۇ يۈرۈكۈم.

ئاخشام ئويلىغان سىزنى،
ئەمگەكچى قارا كۆزنى.
قول سېلىپ كېلىپ قاپسىز،
سىغىنغانمۇ سىز بىزنى؟
قايتۇرما:
ئويناپمەن باراڭلىقتا،
ياشلىقتا ـ ساراڭلىقتا.

ئاق ئالما قىزارغاندەك

ئاق ئالما قىزارغاندەك،
قىزىل يۈزلۈكۈم ياردىم.
ئۆرگىلەي يادوست، ئۆرگىلەي،
ناۋات بىلەن يۇغارغاندەك،
شېرىن سۆزلۈكۈم ياردىم.
قايتۇرما:
قىزارىپ تەڭگە سىغماسمەن.
مەگەر كۆرسەم جاماللىڭنى.

جاهان ئەهلىگە بەرمەسمەن،
سېنىڭدەك جۆرى خانسمنى.
قايتۇرما:
باغدا كاككۇك، سايرايدۇ بۇلبۇل،
چىنارنىڭ شاخلىرى سۇنسۇن.

ئاھ دەيمەن، سېنى دەيمەن

بۇلۇتلار زارى يىغلايدۇ،
مېنىڭ ئاھۇ پىغانىمغا.
قولۇمدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ،
قويۇپ قويدۇم خۇدايىمغا.
قايتۇرما:
ئاھ دەيمەن، سېنى دەيمەن،
ۋاي جانىم بالىخان،
بېرىپ ھەزرەتتە يىغلايمەن.

ئاچىل

ئاچىل، ئاچىل گۈل ئاچىل، ئاچىل،
ئاچىلغاندا بىر گەپ بار، ئاچىل.
قىزىلگۈلدە پۇراق بار، ئاچىل،
گۈل ئاچىل يوپۇرماقتا ئاچىل.
سۆيسەڭ ياخشىنى سۆيگىن،
ئاچىل گۈل ئاچىل،
ئاخىرەتتە سوراق بار، ئاچىل.

مەن بۇ يەرگە كەلمەيتتىم ئاچىل،
باشلاپ كەلگەن ئىبراھىم.

ئاشىق بىلەن مەشۇقنى،
ئايرىۋەتكەن خۇدايىم.
ئاچىل، ئاچىل، گۈل ئاچىل،
ئاچىلغاندا بىر گەپ بار، ئاچىل.

بېغىڭدىكى رەيھاننى

بېغىڭدىكى رەيھاننى،
شامالىلار قايرىۋەتكەندۇ.
بۇرانلار قايرىۋەتكەندۇ،
كۆڭلۈمدىكى يارىمنى.
دۇشمەن ئايرىۋەتكەندۇ،
خۇدايىم ئايرىۋەتكەندۇ.

توي سەنمەي

1- ئاھالا

ۋاي سەنمەي،
ۋاي سەنمەي.
ھەي ئايارەي،
ھەي مەستان داغمەي،
يارەي ئايارەي.
ئوتتىغات باشتا بولۇر،
ياخشى لەۋەن قاشتا بولۇر.
ئاۋۋال ئاخشام بىرنى سۆيسەم،
تاڭ ئاتقىچە ناشتا بولۇر.
قايتۇرما:
ۋاي سەنمەي،
ھەي ئايارەي.

هەي مەستان داغمەي،
ئايارەي - ئايارەي.
باهار بولدى گۈل ئاچىلدى،
مېنىڭ گۈلۈم ئاچىلماسمۇ.
مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلغاندا،
خۇشپۇراق چاچىلماسمۇ.

2- ئاھاڭ

بولمايمەنۇ بولمايمەن،
سېنىڭ بىلەن بولمايمەن.
سېنىڭ بىلەن بولغۇنچە،
تەنها يۈرۈپ ئويناىمەن.

قايتۇرما:

يارلار ئازادە،
هەي جان، ۋاي دادەي،
شىنجاڭ ئازادە.

كېتەردە خوش دېمەي كەتكەن

كېتەردە خوش دېمەي كەتكەن،
مېنىڭ ئۇندا قىمۇ يارىم يوق.
بەشانەمگە پۇتۇلگەن شۇ،
ئۇنى تارتىماسقا چارەم يوق.

جاھاندا بىر گۈلى رەنا،
يامان چاغدا خازان بولدى.

مېنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
ئۆزى يولغا راۋان بولدى.

قايتۇرما:

ئاھ دەيمەن، خۇدا دەيمەن،
ئەقىدەمگە يىغلايمەن.

سەھەر قوپۇپ ياد ئەتكۈلۈك

دۇتارنى چېلىپ - چېلىپ،
كاتىغا يۆلەپ قويدۇم.
سەن يارنىڭ قىلىقىنى،
يۈرىكىمگە سولاپ قويدۇم.

ئېگىز تاغدىن سۇ كەلدى،
تاشقا تەگمەي شارقىراپ.
ئولتۇرۇپسىز ئالدىمدا،
جا ئۆزۈكتەك پارقىراپ.

قايتۇرما:

نېمە قىلغۇلۇق، نېمە ئېتكۈلۈك،
سەھەر قوپۇپ ياد ئەتكۈلۈك.

ئالتۇندىن ئۆزۈك بولسا،
مەرۋايىت كۆزى بولسا.
يار بولسا لەۋەن بولسام،
ناۋاتتەك سۆزۈك بولسا.

ئىككى ياخشى بىر بولۇپ،
مىرادىغا يېتەرمۇ.

قىممىرلايدىكەن يارلار

باغقا كىردىم شوراڭدىن،
تامايىم يوق غوراڭدىن.
تەقدىر ئاللا خۇدايىم،
ئايرىۋەتتى جورامدىن.

ئاق چەكمەن، قىزىل چەكمەن،
رەڭدە بويىغان چەكمەن.
شۇ خېنىمنىڭ دەردىدە،
بولدى يۈرىكىم دەردمەن.

قايتۇرما:
قىممىرلايدىكەن يارلار،
چىممىرلايدىكەن يارلار.
مەپىگە چىقسا، دوست، ئەزايى ئالتۇن،
ئالتۇن ئىكەن يارلار.

بەشتۇگمەننىڭ ساداسى

بەشتۇگمەننىڭ ساداسى،
تۆۋەنگە قاراپ ئاقامدۇ؟
ئەسقاتمىغان شۇ ياريم،
شەرەت قىلسا ئۇقامدۇ؟

قايتۇرما:
ئۆرگىلىمەن دوست شايىگۈل،
چۈرگىلىمەن دوست شايىگۈل.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

كۆك چاي ئىچىپ، ئاق چاي ئىچىپ،
مەست بولۇۋالغۇم بار.
سېنىڭ ياخشى سۆزلىرىڭگە،
دوست بولۇۋالغۇم بار.

ئەل ئامان دەردىڭ يامان

دەرد ـ ئەلەملەر كېلىدۇ،
ئوغۇل بالانىڭ باشىگە.
سايدا تۇغمەن چۆرگىلەيدۇ،
كۆزدىن ئاققان ياشىگە.

دوستلىرىم مەندىن زېرىكتى،
دۇشمەنلىرىم سەنمۇ زېرىك.
مەن ئىشەنگەن تاغلاردا،
ھەرگىزمۇ ياتمايدۇ كېيىك.
قايتۇرما:
ئەل ئامان، دەردىڭ يامان،
كۆيدۇرۇشۇڭ ئاندىن يامان.
مەن ئۆزۈم كەتكەن بىلەن،
كۆڭلۈم سېنىڭدىن كەتمىدى.
ئاھ ئۇرۇپ قان يىغلىسام،
ئەرزىم خۇداغا يەتمىدى.
قايتۇرما:
ئەل ئامان، دەردىڭ يامان،
كۆيدۇرۇشۇڭ ئاندىن يامان.

ئاھۇ پەلەك

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
ياردىم ئويىنىغان باغدا.
تامامى جانىم كۆيىدۇ،
سېنى ياد ئەيلىگەن چاغدا.

ئېرىقىڭنىڭ تېگىدىن،
تېرىۋالىلى مارجاننى.
قاش، كۆزۈڭنى ئويىنىتمەپ،
سەن ئالامسەن بۇ جاننى.
قايتۇرما:
ئاھۇ پەلەك، كۆيىدۇ يۈرەك،
كۆزىڭىز بىزدە، خىيالىڭىز بۆلەك.

ياردىم كېلىۋاتمدۇ شامالباغدا

ئالتۇنمىكىن بويىلىرى،
كۈمۈشمىكىن كۆزلىرى.
ناۋاتمىكىن سۆزلىرى،
قاينام تۇرغان بۇلاقتەك،
ئويناپ تۇرغان كۆزلىرى.

ئىشىك ئالدى تال، ياردىم،
ئۈزۈم پىشتى، كەل ياردىم.
چىدىمايدىكەن يۈرەك،
ئانچە ـ مۇنچە كەل ياردىم.
قايتۇرما:

ئال ئالماڭنى سال قوينۇڭغا،
ياردم كېلىۋاتمدۇ شامالباغدا.

سەنەم

تال ئۈچى تالغا تېگەمدۇ،
ياپرىقى ئاندىن يىراق.
كۆڭلىمىز سىزگە چۈشۈپتۇ،
ئۆيىڭىز ئاندىن يىراق.

ئۆيىڭىز تۈگمەن بېشىدا،
ئاڭلىمايسىز ناخشىنى.
ئۆزىڭىز ئوبدان بالا،
تاللىمايسىز ياخشىنى.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
ئالمالىنى ئىرغاتتىلى.
يۈقىرى - تۆۋەن بېرىپ،
مەشۇقلارنى يىغلاتتىلى.

تۇرۇمتايدەك جۇۋان بولدى.

كەچ بولدى، زاۋال بولدى،
يارىمغا ئۇۋال بولدى.
چاچۋاقنى ئۈزۈن سېلىپ،
تۇرۇمتايدەك جۇۋان بولدى.
قايتۇرما:
ئويناپمەن سېنىڭ بىلەن،
كۆڭلۈمنى ئالالامسەن؟

بۇ يوللار ئۇزاق يوللار،
تاشى بار، توپاسى يوق.
شۇ يارغا ئىشەنمەكلار،
جاپاسى بار، ۋاپاسى يوق.

سۈندۇرماق بىلەكىمنى

ئېتىمنى چاپاي چۆلگە،
بەش موللاق ئاتاي كۆلگە.
ئوتلىرى يامان ئىكەن،
مەيدەمنى ياقاي ھۆلگە.

ياريمنىك ئېتى گۈلسۈم،
چاقمنى قۇرۇپ قويسۇن.
ئاخشاملىققا مەن باراي،
ئۆيىدە تۇرۇپ تۇرسۇن.
قايتۇرما:
سۈندۇرماق بىلەكىمنى،
ئادا قىل تىلەكىمنى.

قاچان كېلىسەن ياردىم

بازاردىن پىچاق ئالسام،
قولۇمدىن بالام ئالدى.
بەش كۈنلۈك بۇ ئالەمدە،
ئوينىۋالغىنىم قالدى.

چاپسىنىكىنىك پېشىدىن،
كېسىۋالاي تۇمالىق.

قاچان كېلىسەن يارىم،
سۆيىمۇالاي خۇمالىق.
قايتۇرما:
خېنىم خەجلەيدۇ كۆموش تەڭگە،
لەۋەننىڭ سۆيۈشى مىڭ تەڭگە.

بەش - ئالتە زامان بولدى.

بەش - ئالتە زامان بولدى،
ئالەم چۆرگىلەي دەيدۇ.
يۈرەكتىكى زەردار سۇ،
قانغا ئۆرگىلەي دەيدۇ.

مەن غازاتقا ئاتلانسام،
بولامدۇ ئاتام رازى.
ئۆلگەنلەر شېھىت كەتسۇن،
قالغانلار تامام غازى.
قايتۇرما:
ئاھ دەيمەن، سېنى دەيمەن،
بېرىپ ھەزرەتتە ئويناپمەن.

بەگدىن قاچايلى

تالنىڭ شاخى ئېگىلىپ قاپتۇ
ئاپتاپ سۇنمەن دەپ.
بەگنىڭ قىزى ياسىنىپ قاپتۇ
ئەركە تېگمەن دەپ.

ئەرگە تەگسە تېگىشەرسۇن،
بەگنىڭ قىزلىرى.
ئەمگەكچىگە مۇناسىپتۇر،
يوقسۇل قىزلىرى.
قايتۇرما:
بەگدىن قاچايلى.

ئىسھاق غوجام

ئىسھاق غوجام تۇرپاندا،
جەڭ قىلادۇر موربدا.
ئالتۇن دەستا باشىدا،
چىلتەنلىرى قاشىدا.

قايتۇرما:
دەرد كەلسە خۇدا دەڭلار.

خان غوجامدىن خەت كەپتۇ،
ئىسھاق خانىنى يانسۇن دەپ.
ئىسھاق غوجام ئۇنىمايدۇ،
بارىكۆلنى ئالسام دەپ.

قايتۇرما:
بالا كەلسە قېرىنداشتىن.

ئاتاممۇ ئۆلۈپ كەتكەن،
ئانامۇ ئۆلۈپ كەتكەن.
ئاتام بىلەن ئانامدىن،
خۇدايىم ئايرىۋەتكەن.

هەسەل دەپ يۇتاي

سېنىڭ ئوتۇڭ - پىراقىڭدا،
ئۆلگۈدەك بولدۇم.
شۇ بۇ كەمدە كەلسە ياردىم،
سۆيگۈدەك بوملدۇ.

قاتار تېرەك، سېرىق سۆگەت،
شاخىڭنى پۇتاي.
ياردىم بەرگەن ناۋات چاينى،
هەسەل دەپ يۇتاي.
قايتۇرما:
باغقا بارايلى.

كېچە ئۇيقۇدا ياتسام

كېچە ئۇيقۇدا ياتسام،
ئېتىڭنى قامچىلاپ ئۆتتۇڭ.
ئۇنۇڭمۇ يوق، سۆزۈڭمۇ يوق،
ئىچىمگە ئوت سېلىپ ئۆتتۇڭ،
قايتۇرما:
بۇ دەردكە نېمە چارە؟

ئايۋانىڭدا ياتايمۇ،
ساريىڭدىمۇ؟
ۋاي، كېچە بارايمۇ،
ياكۇندۇزدىمۇ؟

ئۆگزەڭگە چىقىپ باقسام،
تۆگلۈكۈڭدا پەرمان يوق.
سېنىڭ ئۈچۈن دەرد تارتىپ،
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق.

يارنى دەپ

سەكرىۋا باغىڭغا كىردىم،
بىر قىزىل ئالمىنى دەپ.
بىر قىزىل ئالمىنى ئۈزدۈم،
مېھرىبان سەن يارنى دەپ.
قايتۇرما:
ئەل ئامان، دەردىڭ يامان،
بارماي دېسەم ئوتۇڭ يامان.

مېھرىبان سەن يارنى دەپ،
زىنداندا ياتسام مەيلىمۇ؟
ئىشقى ئوتۇڭدا كۆيۈپ،
سۇيۇڭدە ئاقسام مەيلىمۇ؟
قايتۇرما:

يار يامانلاپ بارىدۇ،
قانداق قىلىپ ئالدۇالاي.
ئالدىدا چاينى قويۇپ،
ئويناپ كۈلۈپ كۆڭلىن ئالاي.

تاڭ سەھەر بولمىغىچە،
بۇلبۇل چىمەندە سايرىماس.
دەرد-ئەلەم كەلمىگىچە،
يارىم ئۆزۈمچە يىغلىماس.

قايتۇرما:
ئەل ئامان دەردىڭ يامان،
بارماي دېسەم ئوتۇڭ يامان.

گۈلۈم كەتتى

گۈلۈم كەتتى- گۈلۈم كەتتى،
قولۇمدىن بۇلبۇلۇم كەتتى.
مېنى مەيخانىغا باشلاپ،
ئۆزى سەھرا چىمەن كەتتى.

ئوقۇپ موللا بولاي دېسەم،
دۇۋەت بىلەن سىيارىم يوق.
شۇ يارىمنىڭ ئالدىدا،
مېنىڭ قىلچە گۇناھىم يوق.
قايتۇرما:
ئاھ دەيمەن سېنى دەيمەن،
غېرىپ بولغانغا يىغلايمەن.

تەقدىر ئاللا

تەقدىر ئاللا - تەقدىر ئاللا
تاغنى پاراتتى.
تاغ ئىچىنى قاراڭغۇ دەپ،
ئاينى پاراتتى.

ئاتمىش ئالتە دەريا سۇيى،
قوشۇلۇپ ئاقتى.

يار قېشىغا باراي دېسەم،
ئوقەتنىڭ ۋاقتى.

ھەرەم باغدىن كۆرۈنمەيدۇ،
شەھەر دەرىخى.
باراي دېدىم بارالمىدىم،
يولنىڭ يىرىقى.

سەيلىسى باردۇر ھەزرەتنىڭ

مەن باراي بازارىگە،
چاي سالاي قازانىگە.
قارىسام كۆزۈم تويماس،
سېنىڭ ئايدەك جامالىگە.

قايتۇرما:

سەيلىسى باردۇر ھەزرەتنىڭ.

بۇگۈن كېچە تاڭ ئاتمايدۇ،
يار يانمدا ياتمايدۇ.
يار يانمدا ياتقاندا،
جېنىم ئىچىمگە پاتمايدۇ.

مەيلىم ئۆزۈمنىڭ

ئۇيان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ،
ئالاي كۆڭلۈڭنى.
قارچۇغىنىڭ بالىسىدەك،
ئىگەي بوينۇڭنى.

قايتۇرما:

مەيلىم ئۆزۈمنىڭ.

سىم - سىم ئارىلاپ قار ياغامدۇ،
دەريانى بويلاپ.
قارا كۆزۈم بەسىر بولدى،
يولۇڭغا قاراپ.

قايتۇرما:

مەيلىم ئۆزۈمنىڭ.

چىمەنده گۈل

ئېتىم سۇنى ئىچمەيدۇ، چىمەنده گۈل،
ئۆزەڭ بارمىكىن كۆلده، چىمەنده گۈل.
ئاشنام سۇغا چىقمايدۇ، چىمەنده گۈل،
ئېرى بارمىكىن ئۆيده، چىمەنده گۈل.

ئوڭ قولۇمدا ئون ئۈزۈك، چىمەنده گۈل،
چەپ قولۇمدا بىلەزۈك، چىمەنده گۈل.
مېنى سۆيگەن ئاغزىڭدا، چىمەنده گۈل،
كىمنى سۆيدۈڭ ئاق سۈزۈك، چىمەنده گۈل.

دەريادۇر يېشىم

يار بىلەن ئويناپمەن دەپ،
سۆندى مېنىڭ نازۇك قولۇم.
يارنىڭ ياغلىقىدا،
تاڭسام ساقايمايدۇ قولۇم.

ئاقمۇ ئايدىك كوچىلار،
ئاپئاقمۇ ئايدىك كوچىلار.
گۈل بىلەن رەيھان پۇرايدۇ،
يارىم ماڭغان كوچىلار.

قايتۇرما:

ھەي دەردۇ بېشىم،
دەريادۇر يېشىم.
دەريا بولۇپ،
ئاقسۇن يېشىم.

ئويناك بەختى بار باللا

يارىم سەن - نىگارىم سەن،
بويىنۇمدا تۇمارىم سەن،
قاراڭغۇ كېچىلەردە،
يانداۇرغان چىراغىمسەن.

قايتۇرما:

ئويناك بەختى بار باللا.

قېشىڭ دەيمۇ، كۆزۈڭ دەيمۇ،
سىياقىڭ قىلدى ۋەيرانە،
جاھاننى ئىزدىسەم يوقتۇر،
سېنىڭدەك ياخشى مەردانە،

قايتۇرما:

بەخت بىزگە قۇچاق ئاچتى،
ئويناك بەختى بار باللا.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

شاخىدا بۇلبۇل سايرايدۇ

لاچىن بولۇپ ھاۋادا،
سايراپ شاخقا قونماي دەيمەن.
يەش تۇگمەكنى، تاج مەيدەكنى،
ساڭا ھەمراھ بولماي مەن.

مېنىڭ يارىم سەپەرگە كەتتى،
پىيادە مەن بارالمايمەن.
كەمراغا ئات تېلىپ بېرىپ،
جاماللىكنى كۆرەلمەيمەن،

ئاق ناۋات دېگەن قوغۇن،
باراكنىڭ كەينىدە بارمۇ؟
غېرىبلىقتا سۆيگەن يار،
خېنىمنىڭ يادىدا بارمۇ؟
قايتۇرما:
كۆڭلۈم مېنىڭ يايرايدۇ،
خۇشال ناخشام ياڭرايدۇ.

ئېھتىمال بەرگۈچى: نىساخان، ئابدىرازاق قادىر.

توپلىمغۇچى: نىياز مەخمۇت، ئەخمەت تۇمۇر، غوپۇر راخمان، نۇر تۇردى-
توپلانغان ۋاقتى: 1981 - يىل، كۇچا.

ئۈمگەك قوشاقلىرى

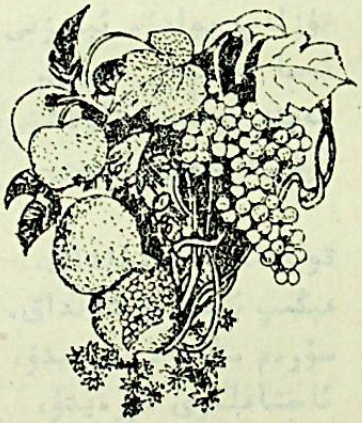

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ئېتىز قوشاقلىرى

قارا باغدىن يەر ئالدىم،
دېھقان بولمەن ئەمدى.
بىر يېرىم سەر تەڭگەم بار،
كەتمەن ئالمەن ئەمدى.

كەتمەنلىرىم ئالماستۇر،
چاپسام بىلەك تالماستۇر.
ھەر چاپسەمەن ئاشۇنداق،
تىرگەن سوقتۇم مۇشۇنداق.

تۇزلەپ بولدۇم ئېتىزنى،
ئوسا قىلمەن ئەمدى.
ھەپتە بولدى، تاۋلاشتى،
قوش قاتمەن ئەمدى.

توپاقلىرىم ئاشۇنداق،
مېڭىپ كېتەرمۇ شۇنداق.
سۆرەم سالسام سۆرەيدۇ،
ئاخشاملىرى مۆرەيدۇ.

تەييار بولدى ئېتىزلار،
ئۇرۇق سالدىم ئاشۇنداق.
قاتار ـ قاتار مايسىلار،
ئۇنۇپ چىقتى مۇشۇنداق.

سۇنى قويمەن ئەمدى،
ئايدەك كېچە ئاخشامدا.
ياتالمايدۇ چوكانلار،
مېنىڭ ئېيتقان ناخشامدا.

ئىككى قېتىم سۇ قويسام،
تاختا بولىدۇ ئەمدى.
پەرۋىش قىلغاچ مايسىلار
كاتتا بولىدۇ ئەمدى.

پىشىپ كەتتى بۇغدايلار،
ئورغاق سالىمەن ئەمدى.
بىلەيلىرىم ئاشۇنداق،
بىلەپ ئالىمەن مۇشۇنداق.

ئىتتىپ كەتتى ئورغىقىم،
سولنى يارىمەن ئەمدى.
خۇشلۇقۇمدا ئۇخلىماي،
سەھەر يارىمەن ئەمدى.

ئومىنى ئورۇپ بولدۇم،
خامان قىرىمەن ئەمدى.
چىگىنلىرىم ① مۇشۇنداق،
توشۇپ بولىمەن ئەمدى.

بولۇق ئېيتىپ لاي- لاينى،
خامان قوشىمەن ئەمدى.
يۇمشاپ كەتتى پايخانلار،
بۆلۈ يارىمەن ئەمدى.

① چىگىنلىرىم — بۇغداي پەلىسى.

تاڭ سەھەردە سورۇيمەن،
ئاردىلىرىم مۇشۇنداق.
شامال توختاپ قالغۇچە،
ھەر ئاتىمەن ئاشۇنداق.

دان ساماندىن ئايرىلدى،
ھەر تاسقايمەن ئاشۇنداق،
ئۆتكەملىرىم مۇشۇنداق،
دانلار چۈشەر ئاشۇنداق،

تاسقاپ بولدۇم بۇغداينى،
چەشلەپ ئالىمەن ئەمدى.
كۆچەكلىرىم مۇشۇنداق،
راسا ئاتىمەن ئاشۇنداق.

كەملەپ ئالىمەن ئەمدى،
دەكسەپ ئالىمەن ئەمدى.
چارەكلىرىم ئاشۇنداق،
ھەربىكەتلىرىم مۇشۇنداق.

توشۇپ كەتتى تاغارلار،
بىزدە يوقتۇر ئامبارلار.
ئورا قازدىم ئاشۇنداق،
چۇڭقۇرلۇقى مۇشۇنداق.

ئۇننى تارتىمەن ئەمدى،
تۇگمەنلىرىم ئاشۇنداق.
قىردىن ئاشالماس چۆرگىلەپ،
سۆكەنلىرىم① مۇشۇنداق.

① تۇگمەنلىك دان ساندۇقى.

خوتۇن ئۇننى تاسقايدۇ،
ئەلگەكلىرى ئاشۇنداق.
يۇز- كۆزىدە توزۇندا،
ھەربىر تىلىرى مۇشۇنداق.

سۇنى راسلاپ تۇز تەكشەپ،
خېمىر ئېتەر ئاشۇنداق.
زەپمۇ ئەپچىل تەكلىسى،
تەرلەپ كېتەر مۇشۇنداق.

خېمىر تىنىپ بولغىچە،
سەي قورۇيدۇ قازاندا.
ياشاپ كەلدۇق ئىككىمىز،
ئامراق بولۇپ ئارماندا.

تىنىپ بولدى خېمىرمۇ،
چۆپنى ئېشەر ئاشۇنداق.
ھەر سوزىدۇ مۇشۇنداق،
ئۇزۇنلۇقى ئاشۇنداق.

قاينىاپ كەتتى قازانمۇ،
ئاراق- ۋۇرۇق ئاراقلاپ.
تۇرالمىدى بۇ خوتۇن،
ئايغىر ئاتتەك تاراقلاپ.

چۆپنى سۇزدى چويلىدا،
ئاشخانىمىز ھويلىدا.
تەخسىلىرى ئاشۇنداق،
چوكىلىرى مۇشۇنداق.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئورۇن سالىدۇ ئەمدى،
بىللە ياتىمىز ئەمدى.
يوتقانلىرىم ئاشۇنداق،
تەكىيلىرىم مۇشۇنداق.

تاك سەھەردە تۇرىمەن،
ھارۋا قاتىمەن ئەمدى.
خۇشلۇقۇمدا دۆلەتكە،
بۇغداي ساتىمەن ئەمدى.

ئېشەكلىرىم ھاكىرايدۇ،
ئاۋازلىرى ياكىرايدۇ.
ھەر چاپىدۇ ئاشۇنداق،
توختىمايدۇ مۇشۇنداق.

بۇغدايىنى سېتىپ بولدۇم،
پۇلىنى ئېلىپ بولدۇم.
يېنىپ كىلىمەن ئەمدى،
پىلان قىلىمەن ئەمدى.

خوتۇن سۆزلەر ئاشۇنداق،
مېكىپ كېتەر مۇشۇنداق.
ئاشقان پۇلنى بانكىغا،
قويۇۋالىمەن ئەمدى.

ئالتە ياشلىق ئېرىكنى①
سويۇپ ئالىمەن ئەمدى.

① ئېرىك — قوي.

قازانلىرىم تاشۇنداق،
چۆمۈچلىرىم مۇشۇنداق.

تېپىتمپ بەرگۈچى: تۇچتۇرپان يېڭىئاۋات يېزا 7- كەلتتمن دېھقان توخ-
تى ماموت، 70 ياش.
توپلىغۇچى: تۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت بۆرتىدىن ئىبرايىم قۇربان.

ئۇستەكۇ چاپقان ياش بالىلار،
غەيرىتىڭگە ھەشقاللا.
غەيرىتىڭگە كۆيدۇممەن.
چۆلنى بوستان قىلغانلار.

چارۋا باقتۇق يايلاقتا،
پوشكال ئوخشار قايماقتا.
كەتمەن چېپىپ ھارمايمىز.
بىزنىڭ گۈزەل ئايماقتا.

گۈل- گۈلىستان بولغۇدەك،
ئالەم گۈلىستان بولغۇدەك،
ياخشىلار بىر جايدا بولسا،
چۆللەر گۈلىستان بولغۇدەك.

يېزىمىزدا ياش بالىلار،
كەتمەن چېپىپ ھارمايدۇ.
ئاشلىق ئۇچۇن جەڭ قىلىپ،
بىلەكلىرى تالمايدۇ.

گۈل بولدى، يا - گۈل بولدى،
قاقاس چۆللەر گۈل بولدى.
ئەمگەك قىلساق تەر تۆكۈپ،
تۇرمۇشىمىز ھۆر بولدى.

ئېتىز لىقتا يول سالدۇق ،
غەيرەت بىلەن ھەۋەستە.
ئەر - ئاياللار ئىشلەيمىز،
ھارماي - تالماي بەسبەستە.

ئىشقا چىقتىم يەكّ تۇرۇپ،
گۈزەل باغلار ياسايمەن.
بىلمىكىمدە كۈچ تولا،
داندىن تاغلار ياسايمەن.

جاراڭلايدۇ ناخشىمىز ،
ئېتىز لىقتا ئومىدا .
مول ھوسۇلنى ئالىمىز ،
يېزىمىزنىڭ قوينىدا.

دارامەتنى ئالدۇق بىز ،
تەقسىم قىلىپ مەيداندا.
كۆپ ئىشلىگەن كۆپ ئالدى،
ھورۇن قالدى ئارماندا.

يۈرەكلەرگە داۋادۇر،
تاڭ سەھەرنىڭ ھاۋاسى،
ئىلھام بەرەر كىشىگە،
قىزغىن ئەمگەك ناۋاسى.

باغقا بۇغداي تېرىسام،
ئۇنۇپ چىقتى بەش قولدەك.
ئەمگەك بىلەن بەختىمىز،
ئېچىلدى قىزىلگۈلدەك.

يېڭى ئۆستەڭ بويىغا،
جەردىم سالدۇق بويلىتىپ.
ئالغا باستۇق ئەمگەكتە،
قەزىل بايراق ئويناتىپ.

ئېچىلىپتۇ رەڭمۇ رەڭ،
بېغىمىزنىڭ گۈلىمۇ.
ياراتماقتا يېڭىلىق،
ئەمگەكچىنىڭ قوللىرى.

ئىشچانلارنىڭ غەيرىتى،
ئاشتى ئاسمان پەلەكتىن.
مەنمۇ چۈشتۈم مەيدانغا،
ئىچىم قاينىاپ يۈرەكتىن.

كەلدى ماھىر ئىشچانلار،
دېھقانچىلىق چاغلىرى.
ناخشا بىلەن جانلانسۇن،
يېزىمىزنىڭ باغلىرى.

ئۇخلاۋاتسام ئويغاتتى،
پولات كەتمەن ساداسى.
قۇلىقىمغا ئاڭلاندى،
ئەمگەكچىنىڭ ناۋاسى.

كاككۇك تولا سايرايدۇ،
بوستانلىقتا تېرەكتە.
ئەمگەك قىلىپ ھارمايمەن،
كۈچ ـ قۇۋۋىتىم بىلەكتە.

قوغۇن تەربىدىم ئىشلەپ،
بال بولدى، ناۋات بولدى.
ئەمگەك قىلساق تەر تۆكۈپ،
يۇرتىمىز ئاۋات بولدى.

ئەمگەك سۆيگەن ياش بالىلار،
كەتمەن چاپسا ھارمايدۇ.
ئاشلىق ئۈچۈن جەڭ قىلسا،
بىلەكلىرى تالمايدۇ.

ئىغاڭلايدۇ شامالدا،
بۇغداي، قوناق باشلىرى.
ھارماي ـ تالماي ئىشلەيدۇ،
يېزىمىزنىڭ ياشلىرى.

ئۈچۈپ كەلگەن كاكىكۈكلار،
قوندى ئېگىز تېرەككە.
دېھقانلارنىڭ غەيرىتى،
كۆتۈرۈلدى پەلەككە.

تېپىتمپ بەرگۈچى: ئۈچتۈرپان ناھىيىلىك رادىئو ئۈزىلمەدىن ئابدۇرۇسۇل روزى.

توپلىغۇچى: مەدەنىيەت يۇرتىدىن سەمەت ئىسمائىل.

كەلكۈن سۈيىنى باشلايمىز،
ھاڭ ئېغىزىغا تۇغ سىلىپ،
يۇرتنى گۈلگە پۈركەيمىز،
چۆل ئورنىنى باغ قىلىپ.

مېهنەت قىلىپ تەر تۆكۈپ،
تەرىدۇق بۇغداي، قوناق.
مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ،
باي بولۇپ تاپتۇق رونақ.

چوڭ ئۆستەڭنى كېڭەيتتۇق،
ئىلگىرىكىدىن كەڭ قىلىپ.
زەپەر قۇچتۇق تەر تۆكۈپ،
قاتتىق ئىشلەپ، چەڭ قىلىپ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە ئايباغ يېزىسىدىن زوردەم ئىسىم، 45 ياش.
توپلىغۇچى: ئاۋات ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئىلياس باۋۇدۇن.

ئاسماندىكى ئاينىكىمۇ،
ئىككى ئۇچى ئورغاقتەك.
بوز يەر ئاچقان قىزلارنىڭ،
مەڭزى قىزىل توغاچتەك.

ئىشقا زوقۇم بولغاچقا،
باشلىۋەتتىم قوشاقنى،
ئوغۇت تۆكۈپ پەرۋىش قىپ،
ئوخشىتىمەن قوناقنى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە ئايباغ يېزىسىدىن دېھقان ئابدۇللاتەمەت، 32 ياش.
توپلىغۇچى: ئايباغ يېزا مائارىپ ئىشخانىسىدىن ئابدۇرۇسۇل مەخسۇت.

يەرگە ئىشلەپ تەرسىز،
بۇغداي، قوناق ئوخشايدۇ.
ئەمگەك سۆيمەس ھورۇننى،
ئەل سېپىگە قوشمايدۇ.

ئەمگەك سۆيگەن ئادەمنىڭ،
مەنىسى بار سۆزىدە.
تۇرمۇشىدا توقچىلىق،
نۇر ئويناپىدۇ يۈزىدە.

ئېتىز ئىچى ئازادە،
نەمۇنىلىك ئىشلەپمىز.
ئېلىمىز كۆپلەپ مول ھوسۇل،
بۇغداي ناننى چىشلەپمىز.

ياخشى ئىشلىگەن دېھقان،
شاد بولار دارامەتتە.
ئەمگەك قىلمىغان ھورۇن،
قالىدۇ نادامەتتە.

ئېيتىمىز بەرگۈچى: تاۋات تامتوغراق يېزا 18 - كەنتىمىن قاسىم مامۇت، 45 ياش.

توپلىغۇچى: تامتوغراق يېزا مەدەنىيەت پونكىتىدىكى سەلىخان موللامەت.

كېچىلىرى ھەيدىسەم،
«بۇقام»① كىرەر سۆزۈمگە.
تۆتىلەشتۇرۇش دەۋرىندە،
ئۇيقۇم كەلمەس كۆزۈمگە.

تراكتورغا مەن ئامراق،
يۈرىكىمدىن - قەلبىمدىن.
قارا يەردىن گۈل ئۈنەر،
مېھنىتىمدىن - تەرىمدىن.

① بۇقا — تراكتور كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

تراکتورنىڭ ئاۋازى ،
كەتتى ياڭراپ ئاسمانغا .
جۆر بولىدۇ رىتسملىق ،
مېنىڭ ئېيتقان ناخشامغا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات تامتوغراق يېزىسىدىن توختى ساالى، 50 ياش.
توپلىغۇچى: تامتوغراق يېزا مەدەنىيەت پونكىتىدىن سېلىخان دوللامەت.

ئوما ئوردۇق ئايدىڭدا،
چاڭ كەلتۈرۈپ ئېتىزنى.
ئاش بىلەن تەمىنلەيمىز،
تۈمەنلىگەن ئېغىزنى.

ئوما ئورۇپ ئېتىزدا،
بۇلاقلاردىن سۇ ئىچتۇق.
بۇ يىل بۇغداي بەك بولدى،
شۇڭا ھەممە كۈلۈشتۇق.

ئاپئاق ـ ئاپئاق باشاقلار،
ھەممە جايدا قوشاقلار.
ئاشلىق ئوخشىغان يىلى،
قىز ـ ئوغۇللار قاقاقلار.

ئوما ئوردۇق ئېتىزدا،
ئالتىنچى ئايدا تومۇزدا.
راست گەپىڭنى ئېيت ياردىم،
بۇغدايلىقتا ئېڭىزدا.

بۇ چاغلار ئەجەب چاغلا،
ياردىم بەلنى چىڭ باغلا.

مەن تۇروڭ سالاي تۇنچە،
سەن ئارقامدىن باغ باغلا.

ئېيتىمچ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە تاشئىرىق يېزىسىدىن تۇراپ ئايۇپ.
توپلىغۇچى: توقسۇ ناھىيىلىك ماتارىپ ئىدارىسىدىن ھارات غوپۇر.

گۈل بولدى - يەي، گۈل بولدى،
چۆل بايماۋان گۈل بولدى.
ئاچقان بىنام يەرلەردە،
ھەر خىل ئاشلىق مول بولدى.

ئوخشاپ كەتتى ئېتىزدا،
بۇغداي، قوناق، گازىرلار.
ئۆلگە بولۇپ ئىشلەيدۇ،
يېزىمىزدا كادىرلار.

ئىش - ئەمگەكنىڭ قويىنىدا،
گۈل تاقىماق بولۇشقان.
ئىشقا پىشقان ئىككى ياش،
بىرگە بولماق بولۇشقان.

بىكار پاراڭ كۆپ بولسا،
ئۆيدە بەرىكەت بولمايدۇ.
ئوقۇدا ياتساڭ ئەجرىسىز،
تاغارلىرىڭ توشمايدۇ.

ئېيتىمچ بەرگۈچى: شايار ناھىيە گۈلباغ يېزىسىدىن دېھقان مولىلا ھاشىم مەمتىلى. 70 ياش.

توپلىغۇچى: شايار 1- ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى ۋاھاپ قادىر.

كۇچارنىڭ جەنۇبىدا ،
ئاقشە دېگەن دالا بار.
دېمەك ھەرگىز بۇ يەردە،
ساپلا يۇلغۇن گىياھ بار.

يۇرۇش قىلدۇق ئاقشەگە،
ئاش تېرىشقا يەر ئىچىپ.
ئۆستەڭ چاپتۇق تەر تۆكۈپ،
ئاچچىق، تۇزلۇق سۇ ئىچىپ.

يەتتىنچى ئاي پېژغىرىم،
ئىسسىقىدىن قورقمىدۇق،
بىرىنچى ئاي شۇنىڭغان،
سوغۇقلاردا توڭمىدۇق.

سۇ باشلىدۇق سەنجۇسەن،
قەھرىتاندا توڭ يېرىپ.
قىزغىن ئەمگەك مېھرىدىن،
سۇلار ئاقتى مۇز يېرىپ.

بۇندىن بۇرۇن بۇ دالا،
ئىدى يانتاق - يۇلغۇنلۇق.
بولدى ھازىر رەت - سالا،
سانسىز ئېتىز ھوسۇللۇق.

ئېيتقانىكەن كونىلار،
«ئالتۇن قوزۇق» يەر دېگەن.
ئۇندا سانسىز بايلىق بار،
ئىشچان بولسا ئەر دېگەن.

ئۇيغۇر كتاب توپلىغىنى
www.uyghurkitap.com

بارساق بۇگۈن بۇ يەرگە،
ياڭراز زەپەر كۈيلىرى،
ئەتراپىدا يايرايدۇ،
سانسىز تۆگە - قويلىرى.

قوزغار ئەلنىڭ زوقىنى،
ئالتۇن باشاق بۇغدايلار.
سايراپ تۇرار چاكىلداپ،
بۇلبۇل، كاككۇك، تورغايلار.

دۆۋە - دۆۋە ئاش ئېلىپ،
ھەسسە قوشتۇق دۆلەتكە.
ئامراق ئىكەن مول ھوسۇل،
قىزغىن ئەمگەك - مېھنەتكە.

كۆپلەپ ئېشىپ دارامەت،
ئەزالارمۇ باي بولدى.
غەم- قايغۇ يوق ئاشلىقتىن،
قازان- چۆمۈچ ماي بولدى.

قوتاندا بار قوي- كالا،
مىنىشىمىز تاي بولدى.
ئىچىشىمىز قەنت بىلەن،
شېكەر قاتقان چاي بولدى.

توپلىغۇچى: ئاقسۇ شەھەرلىك مەدەنىيەت بۆرتىدىن چاۋار يۈسۈپ.
1988 - يىل 8- ئاي

يەرنى يەردى ھۆددىگە،
باي بولۇڭ، دەپ ھۆكۈمەت.

شۇندىن بېرى ئوخشىدى،
ئاشلىقىمىز كارامەت.

ئېتىزدىكى ئىشىمىز،
قىزىپ كەتتى كارامەت.
ياخشى ئىشلەپ ئالدۇق بىز،
مول ھوسۇلدىن دارامەت.

دارامەتنى ئالدۇق بىز،
تەقسىم قىلىپ مەيدانىدا.
كۆپ ئىشلىگەن كۆپ ئالدى،
ھورۇن قالدى ئارماندا.

بۇ يىل ئەجەب ئوخشاپتۇ،
كونا باغنىڭ يېمىشى.
ئىشلىمىگەن ھورۇنغا،
تەقسىماتنىڭ نېمە ئىشى.

ئالا ئاتنىڭ قاشقىسى،
قارا ئاتنىڭ قاشقىسى.
ئىشلەپ راسا باي بولدى،
توختاخۇندىن باشقىسى.

ئېيتقىچى بەرگۈچى: ئاقسۇ ئىگەچى يېزىسىدىن دېھقان ئىمامنىياز سامساق، 50 ياش.
توپلىغۇچى: ئاقسۇ شەھەرلىك مەدەنىيەت ئىدارىسىدىن غۇنچەم.

ئۆستەڭ بويىدا دەرەخ،
شامال چىقسا لىڭشىيدۇ.

ئەمگەك قىلمىغان ھورۇن،
دارامەتتە غەكشىيدۇ.

دېھقان ئاشلىق تېرىيدۇ،
نەچچە خىل ئۇرۇق تاللاپ.
ئىشلەپ ھەرگىز ھارمايدۇ،
ئۆز پەيتىدە ئاي ـ ئايلاپ.

ئېتىز ـ ئېتىز بۇغداينىڭ،
ياڭزا ـ ياڭزا خىللىرى.
يايراپ كېتەر دېھقانىنىڭ،
مول ھوسۇلدىن دىللىرى.

ئوكرائىن① دەپ بۇغداي بار،
تېخى يەنە مەھەللە باش②.
پەننىي ئېتىز باشقۇردى،
مەھەللىمىزدە قېرى ـ ياش.

ئاق زاجو③ دەپ بۇغداي بار،
چاكلاشتۇرۇپ ياراتقان.
پەن ـ تېخنىكا كادىرى،
ئۇنى ئەلگە تاراتقان.

ئېيتقىچە بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە توچقات يېزىسىدىن دېھقان روزى ئابدۇللا.
توپلىغۇچى: توقسۇ ناھىيىلىك پارتىيە مەكتىپىدىن ياسىن ئابىت.

دېھقانلارنىڭ چارۋىسى بار،
ئېشەك بىلەن ھارۋىسى بار.
ھارۋىسىنى قېتىۋېلىپ،
تاشيوللاردا ماكىسى بار.

---

① ② ③ بۇغداينىڭ سورتلىرى.

ئۇرۇمچىگە بارغۇچە،
توپ- توز كەتكەن تاشيوللار-
ئەجەب ياخشى ئىشلەيدۇ،
تاشيولدىكى ياش باللار.

تەمبۇرنى چالاي دەيمەن،
ئۇجمە خەرىكىڭ بولسا.
نەمۇنچى بولىسەن،
مېنىڭدەك غەيرىتىڭ بولسا.

مېنىڭ بېغىم چىرايلىق،
ھوزۇرلىنىپ يايرايمەن.
مېھنىتىمنى قەدىرلەپ،
بۇلبۇل بولۇپ سايرايمەن.

ئەجەب ئوبدان ئۆسۈپتۇ،
قوغۇن - تاۋۇز پىلىكى.
مېھنەت بىلەن ھەل بولدى،
دېھقانلارنىڭ تىلىكى.

ئىسسىق دوق بىز بۇگۈن،
ھەممە ئۆيگە سىم چىراغ.
مېھنەت بىلەن گۈل ئۇنۇپ،
چاچتى شۇنچە خۇشپۇراق.

يېڭى ئۆستەڭ چاپتۇق بىز،
زەمۇ ئېگىز قاشلىرى.

هازمای ـ تالمای ئىشلەيدۇ،
دەۋرىمىزنىڭ ياشلىرى.

ئوبتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك رادىئو ئۇزۇلمىدىن پېنسىيىگە چىققان كادىر ئابدۇرۇسۇل روزى.
تورىلمىغۇچى: سەيدە ئىسمائىل.

جان تىكىمىز ئەمگەككە،
جان بىلەن جانان بىلەن.
ئەجەب لەززەت ئالىمىز،
ياغ قاتلىما نان بىلەن.

سېۋەتلەپ تېرىپ تىزەك،
ئېتىزغا چاچىلى تەكشى.
يەيمىز قەنت بىلەن گېزەك،
ئەمگەكنى قىلىپ ياخشى.

ئاشنى كۆمۈپ نەم قىلما،
ساچقانلارغا يەم قىلما،
ئاشنى كۆپ سات دۆلەتكە،
قورسىقىڭدىن غەم قىلما.

قولغا ئېلىپ سېۋەتنى،
تاشلاپ قويدۇق سۆلەتنى.
جىق تاپشۇرۇپ ئاشلىقنى،
باي قىلىمىز دۆلەتنى.

تېپىتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە يورچى يېزا 8- مەھەللىدىن دېھقان زاكىر ئاخۇن.
تورىلمىغۇچى: كەلپىن ناھىيىلىك تەزكىرە ئىشخانىسىدىن ئابدۇساتتار ھامىدىن.

غول ئۆستەڭنى چاپتۇق بىز،
ئىككى قاشقا تاش تىزىپ.
ئىشلىۋېدۇق سوغۇقتا،
جوتۇ بىلەن توك قېزىپ.

ئۆستەك سۇيى سۇزۇك سۇ،
شىلدىرلايدۇ ئېرىقتا.
ئەمدى راۋان باشلايمىز،
بۇغداي، قوناق ، تېرىققا.

ئېيتقىچە بەرگۈچى: كەلگۈسى ئامىيە كەزلىك يېزا 9- مەھەللىدىن قاسىم تۇردى.
توپلىغۇچى : ئامىيەلىك سەنئەت ئۆمىكىدىن ئابدۇۋۇپلى راخمان.

خامان قوشىقى

دەسسەڭلار يەنجەڭلار جانىۋارلىرىم،
پايخان بولسۇن.
داننى ئايرىپ چەشلەڭلار جانىۋارلىرىم،
خامان تولسۇن.
لاي - لاي، لاي - لاي ...
كالايلاڭەي - كالايلاك،
قۇلاقلىرىڭ گۈرجەك بولسۇن.
مۈڭگۈزلىرىڭ ئارا بولسۇن،
تۇياقلىرىڭ پايخان بولسۇن.
قۇيرۇقلىرىڭ سۈپۈرگە بولسۇن،
قورساقلىرىڭ تاغار بولسۇن.
دەسسەڭلار ئەي يەنجەڭلار جانىۋارلىرىم،
خامان بولسۇن.
لاي - لاي، لاي - لاي...

باسسام - باسسام بېسىلماس،
ئۇنچىدىن دان ئايرىلماس.
دەسسەڭلار، يەنچىڭلار جانىۋارلىرىم،
پايخان بولسۇن.
دانىنى ئايرىپ چەشلەڭلار جانىۋارلىرىم،
خامان تولسۇن.
كالايلاڭەي - كالايلاڭ،
مۇڭگۈزلىرىڭ ئارا بولسۇن،
قۇلاقلىرىڭ گۈرجەك بولسۇن،
تۇياقلىرىڭ پايخان بولسۇن،
قۇيرۇقلىرىڭ موما بولسۇن،
قورساقلىرىڭ تاغار بولسۇن،
دەسسەڭلار يەنچىڭلار جانىۋارلىرىم،
خامان تولسۇن.
غېرىب - مىسكىن بىچارىلەر ئاشقا تويسۇن،
كالايلاڭەي - كالايلاڭ...

ئېيتقۇچى يەرگۈچى : شايار تويبولدى يېزا غالىمىيەت كەنتىدىن دېھقان يۈسۈپ ئاخۇن.

توپلىغۇچى : شىنجاڭ داشۇ ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنى 86 - يىللىق 4-سىنىپ ئوقۇغۇچىسى قەيسەر.

پادىچى قوشاقلىرى

بۇ يىل زامان بۇزۇلۇپ،
يېڭىدىن بىر سۆز چىقتى.
ئىككى يىلنىڭ مابەينى،
پاششالىققا ① قوي چىقتى.

① پاششالىق — يۇرت بېشى دېگەن مەنىدە.

يازنىڭ كۈنى كۈن پاتسا،
تۇماندىن بۇلۇت چىقتى.
ئادەم بىنا بولغاندىن،
بىز كۆرمىگەن كۈن چىقتى.

ئىچىمدىكى قوي دەردى،
نەگە بارسام سورىلار.
پاششالارغا چېقىلماي،
جىم ياتسامغۇ بولار.

ئىچىمدىكى بۇ دەردىم،
بارچە ئەلگە يېيىلدى.
مېھمان ① دېگەن بىنچارە،
يالۇۋردى ھەم يېلىندى.

غورۇنى تولا ئارىلاپ،
مېھمان بېشى ئايلاندى.
قول بارمىغان قويلىرى،
پاششالىققا باغلاندى.

پاششالىققا باغلانما،
ئۇن چىقارماي بەردىڭ قوي.
سويۇپ يېمەي بىر قوينى،
باققىنىڭغا ئەمدى توي.

قوشلۇق② بىلەن تۆگە يايلاق③
بۇ يىل ئەجەپ ئۇت ئىكەن.

---

① مېھمان — ئادەم ئىسمى.
② قوشلۇق — جاي ئىسمى.
③ تۆگە يايلاق — جاي ئىسمى.

قويغا ئىچىم ئۆرتەندى،
ئىلاجىمىز يوق ئىكەن.

ئىلاجىمىز بولمىسا،
ئاخىرى زامان چۆرگىلەر.
بىزنى يېگەن پاششالار،
ئاخىرەتتە نېمە دەر.

ياخشى ئاتنىڭ يېگىنى،
ئارپا، بۇغداي، سامانى.
ئۆتۈۋاتقان بۇ كۈنلەر،
بۇلاڭچىنىڭ زامانى.

ئىسلام① ئاچقان زاماندا،
ياخشى كىيىم كىيەلمەي.
پىغان تۈتۈپ قاقشىدىم
ياخشى ئاتقا مىنەلمەي.

ئېسىت بىچارە قويلىرىم،
بەك ئىسسىقتا ھەيدىلىپ.
مېمان كېتىپ قورۇدىن،
مەنلا قالدىم زارلىنىپ.

ماڭا كەلگەن بۇ ئىشلار،
باشقىلارغا كەلمىسۇن.
زەردار تولدى يۈرەككە،
خۇدا ئۆزى ئوڭلىسۇن.

بۇ زامانمۇ ئوڭلىنار،
قوي يېگەننىڭ كۆڭلى توق.

① خوجىنىياز ئىنقىلابى كۆزدە تۇتۇلمىدۇ.

قوزىلىرىم مەرىسە،
تاڭ ئاتقۇچە ئۇيقۇ يوق.

كەلپىن شەن① دە بولىدۇ،
سەككىز كۈندە بىر بازا.
يىغلىمائلار مالدارلار،
خۇدادىن كەلگەن قازا.

مېمان باينىڭ قويىدىن،
ئاتمىش ئېرىك ئالغاندا.
مالدارلار قېچىپ چۈشتى،
ھازا قىلىپ ئازغاندا.②

چارۋىچىلار يانمىسۇن دەپ،
تۆت دورغىنى بۇيرىدى.
خاپا بولماي يېنىڭلار
بۇ خۇدانىڭ بۇيرۇقى.

قوشلۇق ئاغزى③ تالادا،
سۇيى بارگەن ئازغاندا.
دەرد تارتماسقا نە چارە،
خۇدا ئۆزى سالغاندا.

جاغلىنىڭ④ ئارپىسى،
كۆز كۆنلىرى پىشارگەن،

---

① شەن — ناھىيە دېگەن مەنىدە.
② ئازغاندا — جاي ئىسمى.
③ قوشلۇق ئاغزى — جاي ئىسمى،
④ جاغلا — جاي ئىسمى.

پاششالىق قوي ھەيدىلىپ،
قىر، داۋانلار ئاشاركەن.

قىرغىزلارنىڭ ئۆيىنى،
ۋەيران قىلدى قاقشاتتى.
تاغ يولىنى بىلەلمەي،
قونالغۇغا باشلاتتى.

كەتكەن قوينىڭ دەردىدىن،
خاپا بولۇپ ياتارمەن.
بۇ گېپىمنى بۆلمەڭلار،
شەرىئەتتە تاپارمەن.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە يورچى يېزا تومۇرىق كەنتىدىن تاھىر ئەيسا.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ناھىيىلىك پارتكومىدىن ئەمەتجان مامۇت.

خاڭچىلار قوشمىقى

يېتىمچى بولۇپ قېلىپ،
تولا ئىشلىدىم جاڭزىدا.
يۇرتۇمغا كېتەي دىسەم،
كىيگەن چاپىنىم داڭزىدا.

يوقسۇللارنىڭ بالىلىرى،
كۆمۈر كاندا ئىشلەيدۇ.
يۇرتىمىزغا كەتسەك دەپ،
كېچە-كۈندۈز ئەسلەيدۇ.

خاكلاردا تولا ئىشلەپ،
بەلىمنى رۇسلىيالمايمەن.
بەرگىنى سېرىق يارماق،
جاننى ساتقان ئوخشايمەن.

خاكلاردا تولا ئىشلەپ،
ئىشتان قالمىدى قوكدا،
سىز يارنى تولا ماراپ،
پۇتلار ئىششىدى توكدا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە بازار ئېچىدىن تۇنىياز ئوسمان، 65 ياش.
توپلىغۇچى: تەييۇم مەمتىمىن، ئۈمەر ساۋۇت.

ئۇيغۇر كىتاب ئوقۇرمەنلىرى
www.uyghurkitap.com

سىياسىي قوشاقلار

سىنىپىي زۇلۇم توغرىسىدا

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
كەمبەغەللەر دەرد تارتقان.
زۇمىگەر - پومېشچىكلار،
ئۆيىمىزگە ئوت ياققان.

دەرد بولغانۇ دەرد بولغان،
ئەمگەكچىگە دەرد بولغان.
ئەمگەكچىنىڭ تاپقىنىنى،
پومېشچىكلار يەپ بولغان.

قاغىلارۇ قاغىلار،
تام تۆپىسىدە يورغىلار.
بەكمۇ ئەزگەن بىزلەرنى،
بەگلەر بىلەن دورغىلار.

ئورما ئورغىلى چىقسام،
ئورغاق كەستى قولۇمنى.
سۆزلەپ تۇرمىتەلمەيمەن،
بايلار سالغان زۇلۇمنى.

دەرد ئەلەملەر كېلىدۇ،
ئوغۇل بالانىڭ باشىگە،
سايىدا تۇرمەن چۆرگىلەيدۇر،
كۆزدىن ئاققان ياشىگە.

ئىيتقۇچى بەرگۈچى : سايىت سوپى شايار ناھىيە يېڭىمىسەھەللە يېزا 3 - مەھەللىدىن، دېھقان.

توپلىغۇچى: شىنجاڭ داشۇ ئەدەبىيات فاكۇلتېتى 86- يىللىق 4- سىنىپ ئوقۇغۇچىسى ئابلەت.

خالاس بولماي تۇتكەنتى،
غەم - قايغۇدىن بېشىمىز.
ئېقىپ تۇرغان بۇلاقتەك،
توختىمايتتى يېشىمىز.

ھاشار سەيسى كەلدى دەپ،
كۇندە ئالۋاك غوغىسى.
ئىشكىلەردىن كەتمەيتتى،
لالما ئىتتەك دوغىسى.

ئۆستەڭ بويىدىكى دەرەخنىڭ،
تاللىرى ئېگىلىپ پەس بولدى.
زالىملارنىڭ دەستىدىن،
كۇن ئالماقمۇ تەس بولدى.

ئىشىك ئالدى توپ سېدە،
ئاتقا سېلىپ بېرەي بېدە.
زالىملارنىڭ دەردىدىن،
بولدى يۇرەكلەر زېدە.

ئاسمانغا چىقاي ئېگىز،
بۇلۇتقا سالاي كېگىز.
زالىملارنىڭ كۆكسىگە،
سانچىيمەن تۆمۇر بېگىز.

يەرنىڭ ئوبدىنى بايدا،
كەمبەغەلگە يەر قايدا.
باي غوجام يېتىپ باغدا،
بىزدىن ئالىدۇ پايدا.

بۇ سايلار ئۇزۇن سايلار،
تاپىنىمغا تاش پاتتى.
شۇنچە ئىشلەپ ھاشارغا،
تۇغىتەلمەي باش قاتتى.

ئومنى تولا ئورۇپ،
بەللەر مۇكچىيىپ كەتتى.
ئالۋاڭ تۆلىيەلمەستىن،
جېنىمىز ئېقىپ كەتتى.

ئىشلىدىممەن ئىشلىدىم،
باي غوجامغا ئىشلىدىم.
يىللار ئىشلەپ بىكارغا،
كۆيۈك ناننى چىشلىدىم.

يامغۇرلار تولا يېغىپ،
ئۆيدىن ئۆتتى تامچىسى.
بىزنى تولا قاقشاتقان،
زالىملارنىڭ قامچىسى.

زومىگەرلەر ئۇرۇاتتى،
كەمبەغەلنى ئاستۇرۇپ.
ئۆلۈپ كەتكەن زۇلۇمدا،
قىز ـ ئوغۇللار ياش تۇرۇپ.

قازى، بوجاڭ، شاكىيۇلار،
مىنگەن ئىدى يوغان ئات.
دىنغا يۆلەپ بىزلەرنى،
ئەزگەن ئىدى قاتمۇ قات.

پومبشچىك، باي ژالىملار،
كۇندە سىمىز گۆش يېگەن.
كەمبەغەل بىچارىلەر،
تۇمشۇقىغا مۇش يىگەن.

ھاشار يولى ئۇچ كۇنلۇك،
بىزگە چۇشكەن مۇشكۇللۇك.
بايلار بارسا بىر كۇنلۇك،
كەمبەغەلگە ئون كۇنلۇك.

كەتمەن چاپماي بەگلىرىم،
تولدۇرۇپتۇ سېكىنى.
ئاقتۇششاق بىلەن كۆمەچ،
كەمبەغەلنىك يېگىنى.

ئۆستەك ياقىلاپ بېرىپ،
تېرىۋالدىم غازاكنى.
ئالدىرىمىغىن بەگلىرىم،
بىز بېرىمىز جاجاكنى.

قىيان كەلدى شارقىراپ،
كوچىلارنى ياقىلاپ.
جاننى ئالدى بەگ، بوجاك،
سىلىق بەر دەپ ۋارقىراپ.

ئۆتمۇش كونا زامانىدا،
يېگىنىمىز مۇش بولدى.

تایاق ـ توقماق دەستىدىن،
يۈرەكلەرگە دەرد تولدى.

ئېيتىمپ بەرگۈچى: شايار ناھىيىلىك سەلئەت ئۆمىكىنىڭ دەم ئېلىشقا چىقىد
قان ئىشچىسى سەمەت ئىسمىن، 60 ياش.
توپلىغۇچى: شايار ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ساۋۇت سوپى.

نەگسىۋ كېتەتتىكى،
بىزنىڭ تاپقان ئېشىمىز.
ھەر يىللىقى ئاش يەتمەي،
قېتىمپ كەتكەن بېشىمىز.

قەرز تۆلەپ بايلارغا،
قالمىغان مال، كالىمىز.
ئاتا، نېمە يەيمەن دەپ،
نالە قىلغان بالىمىز.

ئېيتىمپ بەرگۈچى: ياسىن، شايار ناھىيە بازار ئىچىدىن، ھۈنەرۋەن. 40 ياش.
توپلىغۇچى: شىنجاڭ داشۇ ئەدەبىيات فاكولتېتى 86 ـ يىللىق 4 ـ سىنىپ ئوقۇغۇچىسى تۇرغۇن.

ئوچاق ئىچىدە داڭقان،
كۆك مۇشۇك ماراپ ياتقان.
زومىگەر تۇلۇم چاشقان،
كەمبەغەلنى قاقشاتقان.

ئۆتمۈشتىكى زاماندا،
يۇرتتا ياخشى باش يوقكەن.
دېھقانلارمۇ كەمبەغەل،
تاغىردا ئاش يوقكەن.

ئېيتىمپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە تويبولدى يېزا باشلانغۇچ مەكتەپ ئو-
قۇتقۇچىسى ئەھمەت مۇھەممەت، 31 ياش.
توپلىغۇچى: ئەسقەر.

ئاتام مېنى - ئانام مېنى،
تۇتۇپ بەردى يامان يەرگە،
خۇدايىم قانات بەرسە،
ئۇچۇپ كەتسەم ئامان يەرگە.

ئاتام ئۆلگەنگە يىغلايمۇ،
ئانام ئۆلگەنگە يىغلايمۇ،
كىشىنىڭ يۇرتىغا بېرىپ،
غېرىپ بولغانغا يىغلايمۇ.

تېخىتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن دېھقان ئېمىر شېرىپ، 66 ياش.
توپلىمغۇچى: ماھىرە.

گۈپپا- گۈپپاك قاك ئۇرسام،
ئۆتكەن - كەچكەن قارايدۇ.
قورقۇپ كەتمەك ئىلاخۇن،
ئۆلتۈرمەيدۇ پالايدۇ.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
قورساق تويمىدى ئاشقا.
ئالۋىنىنى بەرمىسەك،
تاياق تېگىدۇ باشقا.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
يۇرتىمىز دوزاخ بولغان.
كەمبەغەللەر ئېزىلىپ،
ھالىمىز خاراب بولغان.

يەنچېپ - دەسسەپ ئۆتمۇشتە،
كەمبەغەلنى خارقىلغان.

ئابلا باي دېگەن زالىم،
پارچە نانغا زار قىلغان.

ئابلا توڭگۇز① ئالدىدىن،
باش ئەگمەي ئۆتەلمىدۇق.
يىللىق ئىشلەپ جاپادا،
ھەق بېرىڭ دېيەلمىدۇق.

ئىشلىدىم مەن ئىشلىدىم،
ئابلا توڭگۇزغا ئىشلىدىم.
بىكار ئىشلەپ قىرىق يىل،
كۆيۈك ناننى چىشلىدىم.

يۇر دېگەندە يۇرگەن بىز،
تۇر دېگەندە تۇرغان بىز.
ئابلا توڭگۇز ئالدىدا،
كۆرمىگەننى كۆرگەن بىز.

ئابلا توڭگۇزغا تىكىلىپ،
ھەق سۆزنىمۇ قىلالمىدۇق.
بەگ ـ زالىمنىڭ زۇلۇمىدىن،
يوروق كۆن كۆرەلمىدۇق.

يامغۇرلا ئولا يېغىپ،
ئۆيدىن ئۆتتى تامچىسى.
كەمبەغەلنى قاقشاتقان،
ئابلا توڭگۇز قامچىسى.

① ئابلا توڭگۇز ـ بىر زالىم پومېشچىك بولۇپ، توڭگۇز ئۇنىڭ لەقىمى.

ئىجارىگە يەر ئېلىپ،
پومپىشچىككە ئىشلىمدۇق.
ئۆيگە كىرسەك بىر نان يوق،
لېۋىمىزنى چىشلىمدۇق.

ئېيتقۇچى: شايار تويبولدى يېزا تالالىق بۇلۇك كەنتىدىن دېھقان ئىسمائىل ئىبراھىم، 41 ياش.
توپلىغۇچى: تويبولدى يېزىسىدىن تۇرغۇن.

شاكېپەك توغرىسىدا

شاكېپەكنىك① سۇدارىنغا ئەرزى بار،
سۇدارىنغا② ئۈچ مىڭ تەڭگە قەرزى بار.
بەگ - غوجاملار شاكېپەكنى خارلىدى،
كۈنۈم - كۈنۈم سېلىق بەردەپ زورلىدى.
شال تېرىغان شاكېپەك دۇمبا يېدى،
ئوڭدا ياتقان بەگ-غوجاملار پولۇ يېدى.

ئېيتقۇچى: جامال تۇربان، 78 ياش.
توپلىغۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك تەشۋىقات بۆلۈمىدىن تۇرسۇن بارات.

ئەجەب بىر زامان بولدى،
ئالەم چۆرگىلەي دەيدۇ.
يۈرەكتىكى زەردەب سۇ،
قانغا ئۆرگىلەي دەيدۇ.

گومىنداڭنىك ۋاقتىدا،
ھەقىقەت يولى بېسىلغان.

① شاكېپەك — ئادەم ئىسمى.
② سۇدارىن — 1776 - يىللاردىكى ئۇچتۇرپان ئامبىلى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

يۈرتنىڭ چوڭلىرى بەگلەر،
مال ـ دۇنياغا سېتىلغان.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
قويدى ئالۋاڭنى ئېغىر.
ھارۋا قاتسام ماڭمايدۇ،
كالامنىڭ بوينى يېغىر.

گومىنداڭ تۆلۈم چاشقان،
ئالۋاڭنى تولا چاچقان.
سېلىقلارنى كۆپەيتىپ،
كەمبەغەلنى قاقشاتقان.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
كەمبەغەللەر ئاھ ئۇرۇپ.
مۇرادىغا يېتەلمەي،
كۆپ ئۆلەتتى ياش تۇرۇپ.

گومىنداڭنىڭ بەگلىرى،
ئاتقا مىنىپ غادايغان.
ئۇنتۇپ قالساق سالامنى،
يەيدىغاندەك ئالايغان.

مىراپلار مىنەر تايغا،
سۇنى ياقىلار بايغا.
كەمبەغەللەر سۇ دېسە،
بېشىنى تىقار لايغا.

شاڭيۇ، لوزۇڭ ھەم مىراپ،
يېيىشى پاقلان كاۋاپ.

ئەيشى ـ ئىشرەت قىلاتتى،
چالدۇرۇپ دۇتا ـ راۋاب.

مەن ھاشاغا ماڭمىسام،
يالاقچىلار ماڭ دەيدۇ.
ھارۋامنى سۇنۇق دېسەم،
كۇلا بىلەن تاڭ دەيدۇ.

ھاشاغا باراي دېسەم،
چوقاينىڭ چەمى تۆشۈك.
باققان قوينى باي ئالغان،
بىزگە قالغان ئىت ـ مۇشۇك.

قەلەندەر بولاي دېسەم،
كۇلام بىلەن جەندەم يوق.
زالىملارنىڭ زۇلۇمىنى،
تارتماق ئۇچۇن چارەم يوق.

ئېگىز تاغقا قار ياغدى،
تۇزلەڭلىككە كۆك يامغۇر.
باي ـ بېگىملەر ياغ يېسە،
بىز يېدۇق تۇرۇپ، چامغۇر.

ئۆستەڭنىڭ تېگى لايدۇر،
دەسسىسەم لىغىلدايدۇ.
بەگ ـ بوجاڭلار كەلگەندە،
يۈرەكلەر جىغىلدايدۇ.

ئۆستەڭنى چېپىۋېتىپ،
كەتمەن قاپرىلىپ كەتتى.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

كەمبەغەللەر نائىلاج،
ئۆيىدىن ئايرىلىپ كەتتى.

ئۆستەڭنىڭ تېگى تاشلىق،
چاپاي دېسەم كەتمەن يوق.
ئاكىلاكىلار خالايىقلار،
ماڭا ئوخشاش دەردمەن يوق.

ئۆستەڭنىڭ تېگى تاشقا،
چاپسام كەتمەن ئۆتمەيدۇ.
زالىم تۈگچىسى بەگلەر،
بېشىمىزدىن كەتمەيدۇ.

ئومنى تولا ئۇرۇپ،
بەللەرمۇ مۈكچىيىپ قالدى.
خامانىنى ئۇسار چاغدا،
بالىلىرىم ئۆمچىيىپ قالدى.

بىز سەيسىگە تۈتۈلۈپ،
ئىشلىدۇق كۆمۈر كانىغا.
كېچە ـ كۈندۈز ئارام يوق،
قورساق تويمىدى نانىغا.

ۋاكا، بەگلەر يامان غالچا،
ئالۋاكىلار ئېغىر بولدى.
بىز ئىشلىدۇق سەيسىگە،
دۇمبىلەر يېغىر بولدى.

جىڭ شۇرىندىن قۇتۇلۇپ،
شىڭ شېسەيگە تۈتۈلدۇق.

زالىملارنىڭ قارىغا،
تىرىك - تىرىك يۇتۇلدۇڭ.

شىڭ شېھسەيدىن قۇتۇلۇپ،
گومىنداڭغا خار بولدۇق.
ياش ئۇرۇمغا قان يىغلاپ،
پارچە نانغا زار بولدۇق.

ئۆستەڭ ياقىلاپ بېرىپ،
تېرىۋالدىم غازاڭنى.
ئالدىرىمىغىن زالىملار،
بىز بېرىمىز جاجاڭنى.

ئېيتساق - ئېيتساق تۈگىمەس،
تارتىپ ئۆتكەن جەۋرىمىز.
بىر يەرگە بېرىپ قالدى،
بىزنىڭ تاقەت - سەۋرىمىز.

ئېھتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ئىمامىلىرىمىز يېزا قوغان كەنتىدىن دېھقان ئوبۇل توختى، 40 ياش.
توپلىغۈچى: مەدەنىيەت يۇرتىدىن ھەنىپەم ئابدۇراخمان.

ئۆتمۈش كونا زامانداا،
بىزلەر بىنام ئاچاتتۇق.
زالىملارنىڭ دەستىدىن،
يۇرتنى تاشلاپ قاچاتتۇق.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
ئېغىر ئىدى ئىجارە.

قەرزلەرگە بوغۇلۇپ،
بىز بولاتتۇق بىچارە.

پومپىشچىكلار ئۇراتتى،
دېھقانلارنى قامچىلاپ.
يوقسۇللارنىڭ تېنىدىن،
قان ئاقاتتى تامچىلاپ.

تېپىتمپ يەرگۈچى: ئاۋات بېشىبرىق يېزا 1 - كەنتىدىن روزى سايىت، 65 ياش.

توپلىغۇچى: ئاۋات ناھىيە بېشىبرىق يېزىلىق ھۆكۈمەتتىمن پەرھاد مەسۇم، ئابدۇرۇسۇل داۋۇت.

ئۆستەڭ بويىدا نەمدە،
راۋاب چالىمەن غەمدە.
سورىمائلار ھالىمنى،
مەن دەردى تولا بەندە.

بۈگۈن بازارغا ئوخشايدۇ،
يېتىم زارى قاقشايدۇ.
ھالىدىن خەۋەر ئالسام،
ئاتاسى يوققا ئوخشايدۇ.

تېپىتمپ يەرگۈچى: ئاۋات غورۇچۆل يېزىسىدىن ئەمەت ئايۇپ، 40 ياش.
توپلىغۇچى: ئابدۇقادىر مۇسا.

ئالمىنى سويۇپ يەيدۇ،
تەخسىگە قويۇپ يەيدۇ.
بەگ - بوجاڭدا ئىنساب يوق،
خەلقنى شۇلۇپ يەيدۇ.

قوغۇن تېرىدىم توڭدا،
چۇشكەن سويمىسى ئوڭدا.
زالىملار زامانىدا،
مۇشتان قالمىدى قوڭدا.

ئورۇق سالدۇق بىر دانە،
ئونۇپ چىقتى مىڭ دانە،
زالىملارنىڭ زۇلۇمىدا،
بولدى پۇقرا ۋەيرانە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات غورۇچۆل يېزىسىدىن تۇنىياخان ئىمىن، 27 ياش،
توپلىغۇچى: ئابدۇقادىر مۇسا.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
تىرىك تاپلار تولىدى.①
يورۇق جاھان بىزلەرگە،
زىندان بىلەن ئورىدى.②

مۇشەقەتنىڭ دەستىدە،
ئولتۇرغۇدەك ئارام يوق.
ساقال چىقماي قېرىنيتۇق،
ئاشقا تاپساق نانغا يوق.

بىر نەچچە زامان بولدى،
ئالەم چۆرگىلەي دەيدۇ.
كۆڭلەكنى كىيىپ قىسقا،
مۇشتان سۆرۈلەي دەيدۇ.

① تولىدى—تولا ئىدى.
② ئورىدى—ئورا ئىدى.

قالغاچنىك قانا تىدەك،
قايىدۇ باشىم مېنىك.
ئايىغى چىققان بۇلاقتەك،
ئاقىدۇ ياشىم مېنىك.

ئېيتقۇچى: ئاۋات ناھىيىلىك سودا ئىدارىسىدىن ھاشىمخان ئىبراھىم، ساۋاقسىز، 104 ياش.
تۇپلىغۇچى: مۇھەممەت ئوسمان.

دەردىم بارەي دەردىم بار،
باشىمدىكى ساچىمدەك.
دەرد تارتماي ئۆلەرمەنمۇ،
ھاۋادىكى لاچىندەك.

ئېيتقۇچى: ئاۋات ناھىيە بازار ئىچى بوستان كەنتىدىن، ھۆرىخان ماھۇت، 44 ياش.
تۇپلىغۇچى: تۇرغۇن سەيىت.

بۇگۈن ھاۋا تۇتۇلۇپ،
باشلىدى قار ياققىلى.
نېمىشقىمۇ تۆرەلدىم،
ھەممە دەردنى تارتقىلى.

ئۆتمۈشتىكى دەۋرده،
يۇرتنىڭ ئىچى تار ئىدى.
پومپىشچىكنىڭ ئالدىدا،
كەمبەغەللەر خار ئىدى.

پادا بېقىپ جاپكالدا،
ئۇستىبېشىم قالمىدى.
زالىملارنىڭ دەزدىدىن،
ئەقلىي ھوشۇم قالمىدى.

دەريادىكى سۇلارغا،
مىراپ دېگەن باش ئىكەن.
ئادالەتنى بىلمەيدۇ،
كۆڭلى قارا تاش ئىكەن.

كەتمەن جاپاي بەگلىرىم،
تولدۇرۇپتۇ سېڭنى.
ئارپا بىلەن كۆمەچتۇر.
كەمبەغەللىك يېگىنى،

ئېيتىمچە بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بازار ئىچىدىن مەرھۇملاخان تۇردى، 48 ياش.
توپلىغۇچى: ئاۋات بازارلىق مەدەنىيەت پونكىتىدىن باھارگۈل.

ئەجەب ئوخشاپتۇ،
ماش بىلەن پوچەك.
زۇمىگەرنىك ئۆيىدە،
يېيىشىڭىز كېپەك.

قولىڭىزدا پالتا،
يېرىشىڭىز كۆتەك.
قىشلىقى كېيىشىڭىز،
مايماق ئۆتەك.

ئېيتىمچە بەرگۈچى: باي ناھىيە بازار ئىچىدىن ھۇنەرۋەن ئىمىر ھېيت، 65 ياش.
توپلاپ رەتلىگۈچى: قەيۇم مەتمىن.

ئاسمانىنى بۇلۇت باستى،
كۆرۈنمەيدۇ ئولۇن ئاي.

قىزىلگۈلدەك ياشىمدىن،
ئايرىۋەتتى قازىباي.

سۈئەكەل دەپ تووۋلايدۇ،
باي غوجامنىڭ ئانىسى.
نەزەرىڭنى چوڭ قىلما،
بىزمۇ ئادەم بالىسى.

كۆكمەڭ تۇماقتىن بىرنى كىيسەم،
تۇماق قۇلاققا يەتمىدى.
ۋاڭ غوجامغا ئەرز ئېيتسام،
ئۆكتەم غوجامغا يەتمىدى.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى قاراتال يېزا 8- داداۋىدىن ئەلنەغمەچى ئايۋېپ، راۋاب، 98 ياش.
توپلىغۇچى: قاراتال يېزا مەدەنىيەت پونكىتىدىن مولالا توختى ئېلى.
1989- يىل 9 -ئاي

ئۆتمۈشتىكى زۇمىگەر،
ئۈچۈپ يۈرگەن قۇش ئىدى.
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
تۇمشۇقىغا مۇش يېدى.

سايلىقتا تولا مېڭىپ،
پۇتۇم تېشىلىپ كەتتى.
ئالۋاڭنى تۈگىتەلمەي،
تېنىم قىينىلىپ كەتتى.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە ئۇچقات يېزىدىن دېھقان ئىمىن ئىمام.
توپلىغۇچى: ياسىن ئابىت.

ئوقۇپ موللا بولغۇم بار،
دۇۋەت بىلەن قەلەم يوق .
راست دەستىلەر يالغانمۇ،
مەن تارتمىغان ئەلەم يوق.

سەھەردە سايرىغان بۇلبۇل.
خۇداغا نالە قىلمامدۇ.
ئاتامىز يوق ئانامىز يوق،
خۇدايىم رەھمە قىلمامدۇ.

ئۇ كۈنلەرنى ئەسلىسەك ،
پارە بولۇر يۈرىكىمىز.
بىر نان ئۈچۈن زار بولۇپ،
ئۆتكەن كۈرەڭ كۈنىمىز.

يوق ھەقىقەت ـ ئادالەت.
كەمبەغەلگە ئۇ چاغدا،
بەگ ـ غوجاملار ئويناپتتى،
كۈندە مەشرەپ باغلاردا.

سۆزلەپ كەلسەك گەپ تولا،
داستان بولۇپ يېزىلۇر.
ئەسكە كەلسە كۈلپەتلەر،
يۈرەكلىرىمىز ئېزىلۇر.

ئۆتمۈشتىكى زامانداا،
پومپىشچىكنىڭ يېرى كۆپ.
ئەڭگەك قىلماي ياتسىمۇ،
كەملىمەيدۇ، ئېشى كۆپ.

ئۆيلىرى ئەجەب ئېسىل،
نەققاشچىلار گۈل قويغان.
سارايى، ئايۋان، قازناقلار،
زىلچە گەلەمگە لىق تولغان.

كەمبەغەلنىڭ ئۆيى يوق،
بار بولسىمۇ ساپ تۆشۈك.
بىساتلىرى پاخال ـ چۆپ،
باقالمىغان ئىت ـ مۇشۈك.

ئۆينىڭ ئارقىسى بېدە،
تۇماقنىڭ كۆپسى گېدە.①
زالىملارنىڭ زۇلمىدىن،
يۇرەكنىڭ ياتسى زېدە.

سەكرەپ چۈشتۈم خەندەككە،
ئۈزۈن بولدى بۇ دەردكە،
ئويلىسام تۈگىمەيدۇ،
ئورناپ كەتكەن يۇرەككە.

قوينۇمدىكى توقاچقا،
سىيادان سېپىپ ياققان.
باي بالىلىرى ئورنىغا،
كەمبەغەل جاپا تارتقان.

تەھىيتىپ بەرگۈچى: تۇنسۇ ناھىيىلىك ئۆكەن يېزا كۈلباغ كەنتىدىن نىياز ئەزىز، 58 ياش.
تۇپلىمۇچى: ناھىيىلىك مەدەنىيەت بۆلۈمىدىن ھاشىم قاسىم.

① گېدە — بۇدرۇ مەنىسىدە.

ئالەمنىڭ ئىگىسى ئاللا،
خۇدايىم تەڭشەيدۇ باللا.
دېھقانلار ئاش يەي دېسە،
ئۈزۈلۈپ تۇغدى كاللا.

كۈن تۇرسىمۇ نۇر چېچىپ،
دولا ئىسسىماس توڭلاپ.
ھاشار، ئالۋاڭ، سەيسىدىن،
دائىم ئۆتىمىز دادلاپ.

بۆرە كەلسە يايلاققا،
پىتىرايدۇ پادىلار.
نەشتەر سانجىپ بەدەنگە،
قان شورايدۇ پاشىلار.

تىنىم تاپماي ئىشلىسەك.
ناممىز ھورۇن ئىشەك.
زامانىڭ زۇلۇمىدىن تولدى،
قان - زەردابقا بۇ يۈرەك.

بەش پۇل بولسا يانچۇقتا،
بۇ ئازابنى تارتمايتتىم.
گۈندىپايدىن قامچا يەپ،
گۆر ئىچىدە ياتمايتتىم.

دەرد - بولغانۇ دەرد بولغان.
كەمبەغەلگە دەرد بولغان.

كەمبەغەللىك ئاپەتلىرى،
پومبىچىكلار يەپ بولغان.

ئىھتىمال بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى قاراتال يېزا دولان مەھەللىسىدىن دېھقان ئىمىن زايىت، 63 ياش.

تۇپلىغۇچى: قاراتال يېزا رادىئو ئۇزلىتىدىن جۇمە ئاختىياز.

ھاۋادىكى لاچىنىك،
قاناتىدا توپا يوق.
ئىشەنمەكلار دوستلىرىم،
زالىملاردا ۋاپا يوق.

بازارغا كىرىپ باقسام،
ئورغاق بىلەن ساپ كەتمەن.
ھەر يۇرتنى كۆرۈپ كەلدىم،
كەمبەغەل بولۇر دەردمەن.

دوتەي يامۇلى قايدا،
يۇلغۇن چېچىكى سايدا.
يامۇلغا سولانغانىنىك،
بىرى چىقمىدى، قايدا.

ئەنجان يولى قومۇشلۇق،
ئورغاق سېلىپ ئورغان يوق.
ئۆلۈپ كەتكەن دەردمەنلەر،
مۇرادىغا يەتكەن يوق.

شىكشىسەينىك ۋاقتىدا،
ئالۋاك - ياساق كۆپ ئىدى.
ئەلنى زار-زار قاقشىتىپ،
ئالغان پارىسى كۆپ ئىدى.

شىك‌شېسه‌ي دېگه‌ن جاللات،
گومىندا‌ڭنىڭ غالچىسى.
ئه‌لنى خۇيمۇ قاقشاتتى،
زالىملارنىڭ قامچىسى.

گومىندا‌ڭنىڭ ۋاقتىدا،
خه‌لقىم ئه‌جه‌ب خار ئىدى.
خۇددى تۆمۈر قه‌په‌زده‌ك،
ياشاش پولى تار ئىدى.

ئېيتساق-ئېيتساق تۈگىمه‌س،
بىزنىڭ تارتقان جه‌ۋرىمىز.
زالىملارنىڭ زۇلۇمىدىن،
ئاقتى سه‌لده‌ك يېشىمىز،

بىر يه‌رگه بېرىپ قالدى،
ئه‌مدى تاقه‌ت سه‌ۋرىمىز.
زۇلۇم - زۇلمه‌ت ته‌ختىنى،
پاچاقلايمىز، چاقمىز.

ئېيتىپ به‌رگۈچى : توقۇ ناھىيه‌ بەيشەمبه‌ بازارى يېزىسىدىن دېھقان مه‌ھمۇد ئىسمان.
توپلىغۇچى: ناماڭ ناسىر.

كىيدىم كېپىنه‌ك تونىنى،
گۈلخاندا ياتارمه‌ن ده‌پ.
ئالدىم يا بىلە‌ن ئوقنى،
دۈشمه‌ننى ئاتارمه‌ن ده‌پ.

مەن ئىشىكنى ئاچقاندا،
كىرىپ كەلدى شامالار.
ھامان بىر كۈن تۇگەيدۇ،
بىزنى ئەزگەن يامانلار.

تويغىنايلى دېھقانلار،
يوقسۇللۇقنى تارتقانلار.
ئەمدى بىزنى ئېزەلمەس،
ئۆيدە ئوخدا ياتقانلار.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە بازىرىدىن سەيەت ئىمىن.
توپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.
1982 - يىل 6 - ئاي، شايار.

قارا تاغلار زار يىغلار،
باشقا چۈشكەن دەردلەرگە.
سەركەردە بولۇڭ ئەمدى،
جاندىن تويغان خەقلەرگە.

ئاق توقاينىڭ سېيىدا،
سەلدەك ئاقسۇن قېنىمىز.
ئەركىنلىك دەپ جان بەرسەك،
سۆيۈنمەمدۇ جېنىمىز.

جىگدىلىكتىن جەڭ باشلاپ،
شېھىت بولساق ئارمان يوق.
بۇندىن ئارتۇق چىدارغا،
ئەمدە بىزنىڭ دەرمان يوق.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە بازار ئىچىدىن ئەخمەت نامان، 30 ياش.
توپلاپ رەتلىگۈچى: ئۆمەر پەرىزە، تۇرسۇنجان.

مەدھىيە قوشاق-لىرى

زەم - زەم ئاقار بۇلاقتا،
ئالتۇن ھالقا قۇلاقتا.
بەزنى ئەزگەن زالىملار،
لاۋگە يدۇيدە سولاقتا.

بەزنىڭ ئۆيىنىڭ ئارقىسىغا،
دۇگلەڭ - دۇگلەڭ قۇم چۈشتى.
بەزنى ئەزگەن زالىملار،
توققۇز بۇلاققا دۇم چۈشتى.

چوڭ ئېتىزمۇ ئوسمەن،
كىچىك ئېتىزمۇ ئوسمەن.
ھۆددىگەرلىك تۇزۇمى،
ئون يىل بۇرۇن بولسمەن.

پارتىيەمىز چاقىردى،
بەزنى شانلىق چېلىشقا.
تېخنىكىتنى ئىگىلەپ،
مول ھوسۇلنى ئېلىشقا.

كوللېكتىپنىڭ ئىشىغا،
جانىي پىدا قىلتىمەن.
تەقسىم قىلغان ئىشنى،
تېزدىن ئادا قىلىمەن.

توققۇز مو يەر تېرىسام،
ئوتتۇز تاغار تولۇپتۇ.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

هوسۇلىمىز مول بولۇپ،
تاغدەك دۆۋە بولۇپتۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ھەنىپەم ئابدۇراخمان.
تۇپلىغۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ھەنىپەم ئابدۇراخمان.
ئوبۇل توختى، 40 ياش.

كومپارتىيە بىزلەرگە،
ئېلىپ كەلدى ئازادلىق.
زۇلۇم تارتقان ئىنسانغا،
بولدى بۇگۈن نىجادلىق.

كەمبەغەلنى قاقشاتقان،
زالىملار گۇمران بولدى.
كومپارتىيە بولغاچقا،
كەمبەغەللەر ھۆر بولدى.

يېتىپ كېلىپ پارتىيە،
مىسكىن دىللار شاد بولدى.
ئۆتمۈشتىكى زالىملار،
مانا ئەمدى مات بولدى.

خوراز چىللاپ تاڭ ئاتتى،
ئازاد بولدى ئۆلكىمىز.
توغرا يولغا باشلىدى،
كومپارتىيە رولچىمىز.

ئازاد بولۇپ ئۆلكىمىز،
خەلقىم ئەركىن ياشىمدى.
ۋەتەن بېغى گۈلزاردا،
بۇلبۇل خۇشال سايرىدى.

ئۆستەكتىمك سۈيى كۆپتۇر،
ئەترايى چىمەن كۆكتۇر.
ئازاد بولغاچ ئۆلكىمىز،
ئەمدى دەردىمىز يوقتۇر.

ئاق ناۋات، سېرىق ناۋات،
يېسىگىز ئەجەب تاتلىق.
پارتىيە ئىلىپ كەلدى،
بىزگە ھۆر، باياشادلىق.

سەھەر تۇرۇپ سۇ قويدۇق،
ئىتىز لىققا، ماشىلىققا.
پارتىيىنىڭ مېھرىدىن،
گۈل ئېچىلدى تاشلىقتا.

پارتىيىنىڭ مېھرىنى،
ئوخشىتىمىز ئاپتاپقا.
بەردى دەۋر كەڭ ئىمكان،
رونۇق تېپىپ ياشاشقا.

ئېرىق - ئۆستەڭ رەتلىنىپ،
راۋانلاشتى سۈيىمىز.
پارتىيىنى تا ئەبەد،
مەڭگۈ دېلىدىن سۆيىمىز.

قايسى ئۆيگە كىرسىگىز،
شاد تۇرمۇشتىن دېرەك بار.
پارتىيىگە تەشەككۈر،
ئۇرغۇپ تۇرغان يۇرەك بار.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

يېڭى باغنىڭ مېۋىسى،
يېسە تەمى باشقىچە.
ئاشلىقلىرىمىز تۇرۇپتۇ،
ئالدىمىزدىن ئاشقىچە.

يېزىلىرىمىز يېڭىچە،
گۈزەللىشكەن ئۆزگىچە.
تەرىپى بار تىللاردا،
ئالدىرايسىز كۆرگىچە.

زامان ئەجەب كەڭ تاشا،
تۇرمۇشىمىز پاراۋان.
پارتىيىمىز لۇشيەنى،
توغرا ھەم نۇرلۇق ھامان.

قوپلەۋچى: توقۇ ناھىيىلىك پارتىيە مەكتىپىدىن ياسمن ئابىت، 45 ياشقا ئوقۇتقۇچى.

كەتمەن بىلەن قەلەمنى،
ئۆزىمىزگە دوست قىلدۇق.
پارتىيىنىڭ دەۋرىدە،
كۆڭلىمىزنى خۇش قىلدۇق.

دەردى بارەي دەردى بار،
كەمبەغەلنىڭ دەردى بار.
دەردنى تارتقان دەردمەنلەر،
ئەمدى بولدى ئەتىۋار.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
ئاچ - زار ئىدى دېھقانلار.

کومپارتیه ۋاقتیدا،
ئاشقا تولدی خامانلار.

که‌ندیر شیخی یه‌غدۇق بەز،
زاۋۇتتا تاۋا بولدی.
پارتیینىڭ سۆزلیری،
یۇره‌كله‌رگه داۋا بولدی.

زاللىلارنی یوقاتتۇق،
ئەشچی - دیهقان بىرلىشىپ.
قه‌ددىمىزنی كۆتۈردۇق،
ئازادلىققا ئىرىشىپ.

غه‌یرەت بىله‌ن ئىشله‌شكه،
ئه‌مدی كه‌لدی ۋاقتىمىز.
پارتیینىڭ دەۋرىده،
گۈلده‌ك ئىچىلدی به‌ختىمىز.

ئىپتىمپ به‌رگۆچی: ئۇچتۇرپان ئىمامىلىرىم یېزىسىدىن ئوبۇل توختی، 40یاش.
خاتىرىلىگۆچی: مه‌ده‌نىیه‌ت یۇرتىدىن هه‌ىئەم ئابدۇراخمان.

بېغىمىزدا قىزىلگۈل،
ئىچىلدی زەپ چىرایلىق.
پارتیىمىز كه‌لتۈردی،
بىزگه به‌خت - ئازادلىق.

ئاغىنىلاق تاغلىری،
كۆرۈنىدۇ ئۇزاقتىن.
قۇتۇلدۇردی پارتیىنه،
بىزنی زۇلۇم - دوزاختىن.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

كەلدى ئازاد دەۋرىمىز،
تۇغۇپ كەتتى دەردىمىز.
پارتىيىنىڭ دەۋرىدە،
ئۆستى تاغدەك قەددىمىز.

كىيىم كىيىمىز كەڭ تاشاي،
فابرىكىنىڭ رەختىنى.
پارتىيىمىز كۆلدۈردى،
يوقسۇللارنىڭ بەختىنى.

ئىشقا چىقتۇق تاڭ بىلەن،
سەپ تارتىپ قاتار بولۇپ.
ئەمگەكچىنى كۆلدۈردى،
پارتىيە ئاتا بولۇپ.

ئەتىگەندە كۈن چىقتى،
يەر - جاھاننى قىزارتىپ.
بەخت بەردى پارتىيە،
ئۆمرىمىزنى ئۇزارتىپ.

تۇرمۇشىمىز گۈللەندى،
كۈندىن - كۈنگە بەك ياخشى.
سەن باشلىغان يول بىلەن،
بەخت تاپتۇق ماۋجۇشى.

پارتىيىمىز بولغاچقا،
ئىشقا ئاشتى تىلەكلەر.
پارتىيىنىڭ يولىدا،
ئىشلەپ تالماس بىلەكلەر.

خامانىدىكى بۇغدايلار،
ئېگىز تاغقا تەڭ بولدى.
پارتىيىنىڭ دەۋرىدە،
داستىخىنىمىز كەڭ بولدى.

ئاخشاملىرى ئايدىڭدا،
يەر ھەيدەيدۇ تراكتور.
بىزگە بەخت كەلتۈرگەن،
پارتىيىگە تەشەككۈر.

تاش ئۆستەڭدىن سۇ كېلىپ،
سايلار بولدى گۈل چىمەن.
بەخت بەردى بىزلەرگە،
ماۋجۇشىمىز دانىشمەن.

تۇمۇچۇقلار سايرايدۇ،
يېزىمىزنىڭ بېغىدا.
قېرىلارمۇ ياشاردى،
پارتىيىنىڭ چېغىدا.

ئۇچۇپ يۈرگەن قارلىغاچ،
ئۆيى تەرەپنى بويلايدۇ.
كېچە - كۈندۈز پارتىيە،
بەختىمىزنى ئويلايدۇ.

قوغۇن تېرىسام سايدا،
ياردى تىلىنى شەربەتتى.
پارتىيىنىڭ دەۋرىدە،
ئاھىتى يوقسۇل ھۆرمەتتى.

زەپ چىرايلىق پىشىپتۇ،
يېڭى باغنىڭ مېۋىسى.
پارتىمىزنىڭ ۋاقتىدا،
بولدۇق يۇرتنىڭ ئىگىسى.

يېڭىدىن ئۆستەڭ چاپتۇق،
خۇيمۇ مەزمۇت قاشلىرى.
پارتىيە زامانىنىڭ،
ئەجەب باتۇر ياشلىرى.

كۆچەت قويدۇق سايلىققا،
سۆگەت، جىگدە، تېرەكتىن.
پارتىيىنى سۆيىمىز،
ھەممە مىللەت يۇرەكتىن.

بۇنداق ئۇلۇغ زامانىدىن،
خۇشال بولماي نېمىشقا،
يېتەكلىسە پارتىيە،
بىزنى نۇرلۇق بېھىشقا.

ئۆستەڭ چاپىمىز تاشتىن،
سۇلار كېلىدۇ باشتىن.
يۇرتىمىزغا نۇر ياغدى،
كومپارتىيە قۇياشتىن.

كەڭرى ئېتىز باغربدا،
ھارماي ئىشلەر دېھقانلار.
بىز لەرگە بەخت بەرگەن،
پارتىيەگە ھەشقالا.

كۆچەت تىكسەك ئۆتكەن يىل،
بۇ يىل كىردى ئۇلاققا.
پارتىيىنىڭ مېھرىنى،
ئوخشىتىمىز بۇلاققا.

گاڭ كەتمىنىم دولامدا،
گۆھەر كىتاب قولۇمدا.
پارتىيىنىڭ سۆزلىرى،
مەشئەل بولدى يولۇمغا.

كۈندىن - كۈنگە ئاشماقتا،
غەيرىتىمىز پەلەككە.
پارتىيىنىڭ سۆزلىرى،
قۇۋۋەت بەردى يۈرەككە.

ياخشى ئەمگەك قىلغاچقا،
كۆپلەپ ئالدۇق دارامەت.
يېڭى مەكتەپتە ئوقۇپ،
ئەقىل تاپتۇق كارامەت.

كۈن چىقىدۇ سەھەردە،
چىچىپ ئىسسىق نۇرىنى.
پارتىيىنىڭ سۆزىدىن،
تاپتۇق بەخت يولىنى.

ئۇچالمايدۇ لاچىنمۇ،
قانات تىدىن ئايرىلسا.
كەمبەغەلگە بەخت يوق،
پارتىيىدىن ئايرىلسا.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

كۆمۈۋەتتۇق گۈل بىلەن،
كەڭ ئېتىزنىڭ يۈزىنى.
نەقىش قىلدۇق دىللارغا،
پارتىيىنىڭ سۆزىنى.

يېڭى ئاچقان بىنامنىڭ،
تۆت ئەتراپى زىغىرلىق.
ماۋجۇشنىڭ سۆزلىرى،
كۆڭلىمىزگە يېزىقلىق.

ئىشقا ماڭدى دېھقانلار،
سەھەردىكى داڭ بىلەن.
تەربىيىلىدى پارتىيە،
بىزنى يۈكسەك ئاڭ بىلەن.

ئانام كۆڭلەك كىيىپتۇ،
زەپ چىرايلىق شايىدىن.
كىممۇ خۇشال بولمىسۇن،
پارتىيە زامانىدىن.

كۆڭلەك كىيدىم ئەتلەستە،
تۇتتۇم ساڭا گۈلدەستە.
يېزىمىزدا ئىشلەيمىز،
ئەر ـ ئاياللار بەسبەستە.

ئاق قوناقنىڭ باشلىرى،
كۆممەقوناقنىڭ باشلىرى.
هارماي ـ تالماي ئىشلەيدۇ،
يېزىمىزنىڭ ياشلىرى.

تۆمۈر يولنىڭ بىر ئۇچى،
بېيجىڭ بىلەن تۇتاشقان.
ئەمگەك ئىشقى ھەر كىمنىڭ،
يۈرىكىگە ئورناشقان.

پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
بىزمۇ كىمنۇق خادانى.
مىڭ يىل بۇرۇن كەلسەڭ،
پارتىيىنىڭ زامانى.

ئاتامىزنىڭ ئاتاسى،
ئانامىزنىڭ ئاناسى.
بولدى ئۇلۇغ پارتىيە،
ھەممىمىزنىڭ پاناسى.

راۋاب چالسام تارىسى،
ئەجەب خۇشخۇي ئۇنلىدى.
بولغاچ ئۇلۇغ پارتىيە،
زامانىمىز گۈللىدى.

سۇ بولمىسا گوبېيدا،
گۈل - چېچەك ئۇنەرمىدى.
پارتىيىمىز بولمىسا،
بەختىمىز كۆلەرمىدى.

قۇياش نۇرى بولمىسا،
ئاشلىق ئۆسۈپ پىشامدۇ.
پارتىيىمىز بولمىسا،
چاپان تىزدىن ئاشامدۇ.

بەغدىغا كىرىپ باقسام،
شاپتۇلۇك ئەجەب شاخلىق.
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
خۇشال ئۆتىدۇ ياشلىق.

ئېيتقىچى بەركۆچى: كەلپىن ناھىيە يۇرچى يېزىسىدىن دېھقان سادىق ئىسلام، 68 ياش.
توپلىغۇچى: ئىسلام سادىق.

بۇ بەختىيار زاماندا،
ياخشىلاندى ھالىمىز.
قەددىمىزنى كۆتۈرگەن،
پارتىيىدىن رازىمىز.

يېڭى چاپقان ئۆستەڭدە،
سۇلار شارقىراپ ئاقتى.
ئىسلاھاتنىڭ نۇرلىرى،
بەختىمىزگە يول ئاچتى.

ئاشلىق تولدى خامانغا،
بولدۇق بۇگۈن ئەجەب شاد.
پارتىيىمىز يول باشچى،
يېزام بولدى بايلىقات.

ئىش ـ ئەمگەكنىڭ قويندا،
خۇشال ئۆتەر كۈنىمىز.
ناخشا ئېيتساق جارانلىق،
يانغىرار ھەر يان ئۇنىمىز.

ئاشنى ئالدۇق تونىلاپ،
چارۋىمىزمۇ ئاينىدى.
ھالال ئىشلەپ باي بولدۇق،
دىلدا ئارمان قالمىدى.

يەرنى ئالدۇق ھۆددىگە،
تۇرمۇشىمىز بايياشات.
ئاخشاملىرى ھويلىدا،
ئىچىشىمىز قەنت ـ ناۋات.

ئىيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيىلىك خۇرۇم زاۋۇتىنىڭ كادىرى تەلئەتجان مۇھەممىدى، 25 ياش.
توپلىغۇچى: ساۋۇت سۇبى.
1990- يىل 6- ئاي

ئاتا بىزگە گۈڭچەندا،
ئانا بىزگە گۈڭچەندا.
چۈنكى بىزنى قۇللۇقتىن،
قۇتۇلدۇرغان گۈڭچەندا.

گۈڭچەندائىنىڭ دەۋرىدە،
ھەممە مىللەت باراۋەر.
بىللە ئىشلەپ كۈلىمىز،
قازىنىپ ئۇتۇق ـ زەپەر.

پارتىيىنىڭ دەۋرىدە،
بىزمۇ كىيدۇق تاۋارنى.
ياشاپ كەتسۇن مىڭ يىللار،
پارتىيىنىڭ زامانى.

بىزنىڭ باغدا بۇلبۇللار،
ئەجەب ئوبدان سايرايدۇ.

گۈڭچه‌نداڭنىڭ ده‌ۋرىده،
كۆڭلۈم خۇشال يايرايدۇ.

ئېيتىپ به‌رگۈچى: شايار ناهىيه يېڭىمه‌ھه‌للە يېزا 5 - مه‌ھه‌للىدىن دېھه‌قان تۇردى توختى، 55 ياش.

تۇپلىغۇچى: شىنجاڭ داشۇ ئه‌دەبىيات فاكۇلتېتى 86 - يىللىق 4 - سىنىپ ئوقۇغۇچىسى تاھىر.

1989 - يىل 6 - ئاي

ئۇچۇپ كه‌لگه‌ن كاككۇكلار،
قوندى ئېگىز تېره‌ككه.
ئازادلىقتا خۇشاللىق،
سىغماي قالدى يۈره‌ككه.

كه‌مبه‌غه‌ل بىچارىنىڭ،
هاجىتى بولدى راۋا.
سىقىلغان يۈره‌كله‌رگه،
ئازادلىق بولدى داۋا.

پارتىيه يېتىپ كېلىپ،
ئېرىشتۇق بىز هۇرمه‌تكه.
كۈن كۆردى يېتىم - يېسىر،
ئىگه بولۇپ دۆله‌تكه.

زالىملارنى يوقاتتى،
ئىشچى - دېھقان بىرلىشىپ.
قه‌ددىمىزنى كۆتە‌ردۇق،
ئازادلىققا ئېرىشىپ.

كه‌لگەچ يېتىپ ئازادلىق،
تاشتى قاينام خۇشاللىق.

ئەمدی بىزگە يات نەرسە،
هورۇنلۇق هەم نادانلىق.

ئۇزۇم تىزدۇق تەخسىگە،
ئالما تىزدۇق تەخسىگە،
پارتىيەمىز ياشسۇن،
خەلقىمىز نىڭ بەختىگە.

ئېيتقۇچى: ئاقسۇ شەھىرى ئىگەچى يېزىسىدىن دېھقان خېلىل نىياز، 65 ياش.
خاتىرىلىگۈچى: مولا توختى ئىلى.

شۇنچە ئېگىز تىيانشان،
قاراپ ئاشا كۆز يەتمەس.
ۋەتىنىمنى كۆيلەشكە،
تۈمەن داستان سۆز يەتمەس.

ۋەتەن قوينى كۆلباغدا،
خۇش سايرىغان كاككۇك بىز.
پارتىيەمنىڭ دەۋرىدە،
بەختىمىزنى تاپتۇق بىز.

يېزىمىزنىڭ قوينىدا،
هەممە نەرسە كەڭ تاشا.
بىزگە بەخت ياغدۇرغان،
پارتىيەمىز مىنىڭ ياشا.

مول هوسۇلغا چۆمۈلگەن،
ئويناق مۇزات دەريا سى.
ياڭراپ كەتتى هەرياندا،
مول هوسۇلنىڭ ناۋاسى.

باغلار تولدی شادلىققا،
شاد ناخشىلار، كۆيلەرگە،
قوندی بۇلبۇل، كاككۇكلار،
بوستان بولغان گۈللەرگە.

غەم ـ قايغۇدىن قۇتۇلۇپ،
قىستۇق بەخت گۈلىنى.
ئۇيۇم هاياتتىن تاپتۇق بىز،
سائادەتنىڭ يولىنى.

شادلىقىمىز زور بىزنىڭ،
ئارزۇيىمىز هەل بولدى.
يۇرتىمىزدا بايلىقلار،
هەممە نەرسە تەل بولدى.

ئەمگەك بىلەن يېزىمىز،
بولدى جەننەت گۈلىستان.
پۇتمەس كانغا ئايلاندى،
چەكسىز قۇملۇق بايلىقان.

يېزىمىزنى گۈللەتتى،
دېھقانلارنىڭ تەرلىرى.
چۆل ـ جەزىرە باغ بولۇپ،
سالالاشتى يەرلىرى.

يېڭى ئۇيلەر يارالدى.
يېڭى ئۇستەڭ بويىغا.
چۆمدى خۇشال دېھقانلار،
چەكسىز بەخت نۇرىغا.

كۆكته قۇياش بولمسا،
كۆكەرمەيدۇ دەرەخلەر،
پارتىيەمىز بولمسا،
خۇش ياپرىماس يۇرەكلەر،

بۇغداي، قوناق، پاختىنى،
دۆۋۈلىۋەتتى خامانغا.
پارتىيەمىز يەتكۈزدى،
بىزنى ئارزۇ ئارمانغا.

يېزىمىزدا ياشىنىدى،
بۆك باراقسان ئورمانلار.
پارتىيەمىز دەۋرىدە،
كۈلدى بىزنىڭ ئارمانلار.

كۈنىمىز سەن پارتىيەم،
بەختىمىز سەن پارتىيەم.
كۆڭۈللەرنى يورۇتقان،
نۇرىمىز سەن پارتىيەم.

ياسۇالدىم مۇڭگۈزدىن،
راۋابىمغا زەخمەكنى.
ئېيتساق ـ ئېيتساق تۈگىمەس،
پارتىيەگە رەھمەتنى.

گۈل ئەمەسمۇ بۇلبۇلنى،
گۈل ئىشقىدا سايراتقان.
سەن ئەمەسمۇ پارتىيەم،
بىزنى ئەركىن ياپراتقان.

قاراڭ ئەجەب چىرايلىق،
يېزىمىزنىڭ باغلىرى.
ئاشۇ باغدا تەر تۆككەن،
ئىشچان ئوغۇل ـ قىزلىرى.

سۇ چىقاردى پارتىيە،
سۇ چىقمىغان چۆللەرگە.
گىياھ ئۇنمەس قاقاسنى،
پۈركۈۋەتتى گۈللەرگە.

بۇلبۇل ئەجەب سايرايدۇ،
تاڭ سەھەردە گۈللۈكتە.
پارتىيەگە مۇھەببەت،
يالقۇنجايدۇ يۈرەكتە.

بايراقتىكى بەش يۇلتۇز،
بەختىمىزنىڭ گۈلدۇر.
دىلىمىزنى يورۇتقان،
پارتىيەنىڭ نۇرىدۇر.

چۆللەرمۇ ئاۋات بولدى،
خەلقىمىز قولى بىلەن.
بەختىمىزنى تاپتۇق بىز،
پارتىيە يولى بىلەن.

مېۋە بەردى چېچەكلەپ،
يېڭى باغنىڭ ئۆرۈكى.
پارتىيەمىز ھەر دائىم،
ئىلھىمىزنىڭ تۈۋرۈكى.

قۇياش چىقتى تاك بىلەن،
يېزىمىزغا نۇر چاچتى.
پارتىيەمىز بىزلەرگە،
مەڭگۈ پارلاق يول ئاچتى.

پارتىيەمىز يەتكۈزدى،
بىزنى ئارزۇ مۇرادقا.
ئىگە قىلدى مەڭگۈلۈك،
ھۆر بەختلىك ھاياتقا.

توپلىغۇچى: باي ناھىيەسىدىن قەيۇم مەمتىمىن.

قولغا سالغان ئۇزۇكنىڭ،
جىڭ ياقۇتتىن كۆزى بار.
پارتىيىگە خەلقنىڭ،
تەشەككۈرى - سۆزى بار.

تاغدا قارلار ئېرىگەچ،
كەلكۈن كەلدى مۇزاتقا.
يەتكۈزمەكتە پارتىيە،
بىزنى گۈزەل ھاياتقا.

چۈشتى كۆركەم ئىمارەت،
ئېگىز لىككە - دۆڭلۇككە.
ئۇندىمەكتە پارتىيە،
بىزنى ئىناق - ئۆملۈككە.

ئىتتىپاق بىز - ئىناق بىز،
يوق ئاداۋەت، غەلۋىمىز.

پارتىيىگە قەلپۇنەر
بىزنىڭ ئوتلۇق قەلبىمىز.

ئۆزگەرمەكتە چۆل - جەزىر،
بۇگۈن باغۇ بوستانغا.
پارتىيىنىڭ شەپقىتى،
سىغمىس تۈمەن داستاڭغا.

كۆپەيمەكتە كۈنسېرى،
پۈل، بىسات ۋە مېلىمىز.
پارتىيىنىڭ مېھرىدىن،
ياشارماقتا جېنىمىز.

توپلىغۇچى: باي كۆمۈر (تېرەك) كاندىن ئالىملار قۇربان، 55 ياش.

سىم تاناپلار تارتىلدى،
قاتار - قاتار ئۆيلەرگە.
بۇ بەختىيار زامانىنى
قاتتۇق ناخشا - كۈيلەرگە.

تاڭ سەھەرنىڭ بۇلبۇلى،
ئويغىتمىدۇ بىزلەرنى.
ئىشقا چىللاپ ئوت يۈرەك،
ئىشچان ئوغۇل - قىزلارنى.

رادىئودىن ھەر كۈنى،
ناخشا كېلەر يېقىملىق.
بىزنى شۇنداق ياشناتقان،
پارتىيىمىز ئەقىللىق.

مەكتەپ، يەسلى ھەم زاۋۇت
قۇرۇۋالدۇق دۇيلەرگە،
ئاسماندىكى نۇر چولپان،
كۆچتى بۇگۈن ئۆيلەرگە.

گۈركىرەيدۇ ئېتىزدا،
تراكتور ھەم كومبايىن.
يۇكسەلمەكتە يېزىمىز،
ئالغا قاراپ كۇنسايمىن.

ئاسانلاشتى كۇنسېرى،
ئېتىز - ئېرىق ئىشىمىز.
بۇ بەختىيار زامانىدىن،
كۆككە يەتتى بېشىمىز.

يېزىمىزدىن دۇيلەرگە،
ماشىنىلار قاتنايدۇ.
دېھقانلارنىڭ خۇشلۇقى،
ئىچ - ئىچىگە پاتمايدۇ.

يايراپ كېتەر يۇرەكلەر،
كۆرۈپ يېزا بېغىنى.
يۇيماقتىمىز بەسبەستە،
كۇنىلىقنىڭ دېغىنى

فونتان بولۇپ سۇ چىقتى،
زامانىۋى قۇدۇقتىن.
ئېتىزلارغا تېرىدۇق،
ئەلا سورتلۇق ئۇرۇقتىن.

دوختۇر ئىزلەپ بارمايمىز،
ئەمدى بىزلەر يىراقتا.
دوختۇرخانا ھەم دوختۇر،
شىپا ھەمدەم ئاغرىقتا.

مەدەنىيەت جانلىنىپ،
قۇرۇۋالدۇق سەنئەت دۇيى.
ياڭراپ تۇرار ھەر كۈنى
يېڭى - يېڭى ناخشا - كۈي.

غەم - ئەندىشە قىلمايمىز
ھېچنەرسىدىن بىز پەقەت.
دەيمىز بارچە دېھقانلار:
پارتىيىگە مىڭ رەھمەت.

خېرىدارلىرىمىز ئۈچۈن: ئاقسۇ ئۆلكەلىك مەدەنىيەت باشقارمىسىدىن ئېلىنغان مەخسۇس 58 باش.
1989- يىل 8 - ئاي.

راۋابىم ياخشى ئۇنلەيدۇ،
زەخمىكى سۆڭەك بولغاچ.
تاغدەك ئىشتىن قورقمايمىز،
گۈڭچەندەك يۆلەك بولغاچ.

ساز بولدىيۇ، ساز بولدى،
راۋاب ئۇنى ساز بولدى.
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
غەم - قايغۇمىز ئاز بولدى.

كىمە يۇرمەس پالاقسىز،
قۇش ئۇچالماس قاناتسىز.

پارتىيەمىز بولمىسا،
ياشىيالامتۇق ھايات بىز.

ئەتىگەندە شەھەردە،
كۇن چىقمىشقا قارايمىز.
پارتىيەنىڭ شەنىگە،
ناخشا ئېيتىپ سايرايمىز.

يېڭى باغنىڭ ئىچىدە
بۇلبۇل، كاككۇك ئۇنلەيدۇ.
يۇرتىمىز، داخشىمىز،
پارتىيەنى كۇيلەيدۇ.

ئوغۇت بەردۇق، سۇ بەردۇق،
زىرائەتكە ـ ئوتياشقا.
پارتىيەمىز ئوخشايدۇ،
ئاسماندىكى قۇياشقا.

ئەل تورۇقنى ماختايدۇ،
ئاتنىڭ ياخشىسى جەدە.
پارتىيەمىز بولمىسا،
بىزگە بۇ بەخت نەدە.

ئانام بۇنچە كۆيمەپتى،
دادام بۇنچە كۆيمەپتى.
نۇر چاچمىسا پارتىيە،
بەختىم بۇنچە كۇلمەيتتى.

شاۋقۇن سېلىپ سۇزۇك سۇ،
ئاقتى گۇلشەن ۋادىدىن.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

بەخت بەرگەن پارتىيە
چىقماس يوقسۇل يادىدىن.

سەيلە قىلدىم باغ ئارا،
ئىشتىمن يېنىپ ئاخشامدا.
ئىلھام بەردى پارتىيە،
مېنىڭ ئوتلۇق ناخشامغا.

ئانىمىزدەك مېھرىبان،
ئاتىمىزدەك كۆيۈمجان.
پارتىيىمىز بولغاچقا،
شاد ياشايمىز بىز ھامان.

ياسىنىپتۇ كېلىنچەك،
چاچقا ئېسىپ تەڭگىنى.
ياخشى ئىشلەپ ئۆزگەرتتۇق،
يېزىمىزنىڭ رەڭگىنى.

ئۆستەڭ باغنى بويلايدۇ،
دەريا تاغنى بويلايدۇ.
پارتىيىمىز بىزلەرنى،
كېچە ـ كۈندۈز ئويلايدۇ.

يېڭى چاپقان ئۆستەڭنىڭ،
ئەجەب ئېگىز قېشى بار.
يۇرىكىمىز قېتىدا،
پارتىيىنىڭ گېپى بار.

ئەر ـ ئاياللار مىننەتدار،
پارتىيىنىڭ يولىدىن.

كېچه - كۈندۈز ئىشلەيدۇ،
كەتمەن چۇشمەي قولىدىن.

يېزىمىزنىڭ ياشلىرى،
ئۆستەڭلەرنى قاشلىدى.
پارتىيىمىز بىزلەرنى،
توغرا يولغا باشلىدى.

يېزىلاردا دېھقانلار،
بىر - بىرىگە يار - يۆلەك.
كوممۇنىزم قۇرۇشتا،
پارتىيە يولى كېرەك.

يېزىمىزدا كۈن بويى،
بۈلبۈل، كاككۇك سايرايدۇ.
پارتىيىمىز دەۋرىدە،
كۆڭلىمىز خۇش يايرايدۇ.

شامال چىقسا لىڭشيدۇ،
يېزىمىزنىڭ تېرىكى.
تەلپۈنىدۇ بېيجىڭگە،
ئەزالارنىڭ يۈرىكى.

گۈل بولدىيۇ گۈل بولدى،
قاقاس چۆللەر گۈل بولدى.
پارتىيىنىڭ دەۋرىدە،
قەلبىمىزگە نۇر تولدى.

ئەگەر باھار كەلمىسە،
ئاقارمىدى سايدا سەل.

پارتىيەمىز بۇلمىسا،
كۆلەرمىدى كەبەغەل.

ياپراقلار شېخى بىلەن،
مارجانلار يېنى بىلەن.
شانۇ شەرەپ تاپتۇق بىز،
پارتىيە يولى بىلەن.

باقار دائىم قۇياشقا،
ئاپتاپپەرەس تاجىسى.
پارتىيىگە باقىدۇ،
ئەمگەكچىنىڭ بارچىسى.

گۈل ـ غۇنچىلار ئېچىلدى،
باھارنىڭ نۇرى بىلەن.
بەختىمىزنى تاپتۇق بىز،
پارتىيە يولى بىلەن.

پولات چىشلىق ساپانلار،
يەرنى چوڭقۇر ئاغدۇردى.
قۇياشىمىز پارتىيە،
بەخت نۇرى ياغدۇردى.

سايرار زاۋۇت گۈدۈكى،
تەڭكەش بولۇپ بۇلبۇلغا.
پارتىيەدىن كۈچ ئېلىپ،
مىنىدى خەلقىم دۇلدۇلغا.

يېڭىمىزنىڭ پاختىسى،
بۇلۇتلارغا تەڭ بولدى.

پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
ھەممە نەرسە كەڭ بولدى.

يۇلتۇز گەمەس چىراغكەن،
كۆزىمىزنى چاقناتقان.
سەن ئەمەسمۇ پارتىيە،
بىزنى گۈلدەك ياشناتقان.

كۆرەش قىلىپ غەيرەتلىك،
يېڭى يېزا قۇرىمىز.
پارتىيىنىڭ پېشىنى،
مەڭگۈ مەھكەم تۇتىمىز.

باغدا سايرىغان بۇلبۇل،
كۆڭۈلنىڭ زۇۋقىنى ئاچتى.
پارتىيە قۇياش بولۇپ،
بىزگە نۇرىنى چاچتى.

ئالدىمىزدا ئېچىلغلىق،
نېمەت تولغان داستىخان.
بۇ خۇشاللىق كۈنلەرنى،
پارتىيىمىز ياراتقان.

تىيانشاننىڭ ئۈستىگە،
چىقسام بېيجىڭ كۆرۈنەر.
پارتىيىنى كۈيلىسەم،
دىلىم تاغدەك سۆيۈنەر.

پارتىيىمىز كۆتەردى،
كەمبەغەلنىڭ قەددىنى.

ئېلىپ بەردى بايلاردىن،
ئېزىلگەنلەرنى ئەنتىنى.

پارتىيىنىڭ زامانى،
ئېزىلگەننى ھۆر قىلدى.
قاراڭغۇلۇق يوقىلىپ،
يۇرتىمىزغا نۇر تولدى.

قىزىل تۇغنىڭ نۇرىدا،
قىزىپ كەتتى ئىشىمىز.
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
كۆككە يەتتى بەشىمىز.

يانتاق ئۇنىمگەن چۆللەر،
تولۇپ كەتتى ئورمانغا.
پارتىيە زامانىدا،
يەتتۇق ئارزۇ ئارمانغا.

تاش ئۆستەڭگە سۇ كېلىپ،
ئېتىزلار تولۇپ كەتتى.
پارتىيىنىڭ نۇرىدىن،
بەختىمىز كۈلۈپ كەتتى.

كوممۇنىستىك پارتىيە،
دىلىمىزنى يورۇتتى.
بىلىمگەننى بىلدۈرۈپ،
ئاق ـ قارىنى تونۇتتى.

قاش ئۆستەڭنىڭ بويىدىن،
قاتار ـ قاتار كۆچەتلىك.

مەدەت بەدى پارتىيە،
بىز ئىشلەيمىز يۇرەكلىك.

قوغۇن تېرىدىم چۆنەكلەپ،
سويما چۇشتى چېچەكلەپ.
نۇرلۇق يولغا باشلىدى،
پارتىيەمىز يېتەكلەپ.

چۆلدە باغ بىنا قىلغان،
ئەمگەكچىنىڭ قولىدۇر.
بىزنى ئالغا باشلىغان،
پارتىيەنىڭ يولىدۇر.

ئەپتەپ بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە يورچى يېزىسىدىن مەشھۇر خەلق قىيا-
شاقچىسى لاچىن سايىت، 68 ياش.
تۇپلىغۇچى: ئىسلام سادىق.
1990 -يىل 4 - ئاي

ئۇ ئويۇقتا پاختا بار،
بۇ ئويۇقتا پاختا بار.
پارتىيەنىڭ ۋاقتىدا،
ئەمگەكچىنىڭ بەختى بار.

ھويلامدىكى ئۇجمىنىڭ،
بىر شېخى زاۋاب بولدى.
پارتىيەمىز بولغاچقا،
يۇرتىمىز ئاۋات بولدى.

كەلدى بىزنىڭ دەۋرىمىز.
ھېچ قالمىدى دەردىمىز.

ئازادلىق تېڭىز ئېتىپ،
كۆتۈرۈلدى قەدىمىز.

باھار كېلىپ باغلاردا،
بۇلبۇل، كاككۇك سايرىدى.
پارتىيىنىڭ مېھرىدىن،
قەلبىمىز شاد يايرىدى.

تاڭ سەھەرنىڭ ھاۋاسى،
كۆڭۈلنى زەپ ئاچىدۇ.
پارتىيىمىز قۇياشتەك،
ئىللىق نۇرلار چاچىدۇ.

ئاقار باھار پەسلىدە،
تاغ سۇلىرى سەل بولۇپ،
شادلاندۇق بىز دېھقانلار،
ئارزۇيىمىز ھەل بولۇپ.

دەريالارنىڭ سۇلىرى،
ئۆركەش بولۇپ ئاقىدۇ.
پارتىيىنىڭ سۆزلىرى،
بىزگە قەنتتەك ياقىدۇ.

باھار پەسلى باغلاردا،
ئېچىلىدۇ چېچەكلەر.
پارتىيىنىڭ مېھرىگە،
قانمايدۇ ھېچ يۈرەكلەر.

ئۇنۇپ چىققان مايسىلار،
ئالار يەردىن قۇۋۋەتنى.

باي بولغاندا دېهقانلار،
ئۇنۇتمايمىز دۆلەتنى.

كۆكلەم پەسلى گۈل - گىياھ،
كۆزگە گۈزەل كۆرۈنەر.
بۇ بەختىيار دەۋردىن،
يۇرىكىمىز سۆيۈنەر.

چىنار تىكتۇق تاغلارغا،
ئالما تىكتۇق باغلارغا.
ئورغۇپ تۇرار كۆيمىز،
بۇ بەختىيار چاغلارغا.

بۇلبۇل خۇشال سايرايدۇ،
بېغىمىزدا بوستاندا.
پارتىينى كۆيلەيمىز،
ناخشىمىزدا - داستاندا.

قىيان كېلەر شارقىراپ،
ئېگىز - ئېگىز تاغلاردىن.
سۆيۈنمەكتە قەلبىمىز،
سائادەتلىك چاغلاردىن.

ئىچسەك بۇلاق سۈيىنى،
ئوتتەك يۇرەك سەگىدى.
كومپارتىيە بولمىسا،
بىزگە بەخت نەدىتى.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئاۋات ناھىيىلىك سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشىدىن ئو
بۇلقاسىم ئابدۇللا، 32 ياش.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆزۈم تىزدىم تەخسىگە،
ئالما تىزدىم تەخسىگە.
پارتىيەمىز ياشىسۇن،
بىز خەلقنىڭ بەختىگە.

بۇلبۇل ئامراق گۈللۈككە،
بىز ئامراقمىز ئۆملۈككە.
ئېرىشتۇردى پارتىيە،
ئېلىمىزنى ھۆرلۈككە.

بۇلبۇل باغدىن ئايرىلماس،
بېلىق سۇدىن ئوكيانىدىن.
گۈزەللىكنى ئاڭلىغا ئەگەشسەك،
ئاداشمايمىز نىشانىدىن.

شىلدىر - شىلدىر سۈزۈك سۇ،
سىرغىپ چۈشەر ئېقىندىن.
پارتىيەگە ھەممىمىز،
ئەگىشىمىز يېقىندىن.

ئاسماندىكى يۇلتۇزلار،
سانىغانغا تۈگىمەس.
پارتىيىنىڭ شەپقىتى،
كۆيلىگەنگە تۈگىمەس.

يۇرتىمىزنىڭ ئەزەلدىن،
ئاۋات دېگەن نامى بار.
گۈل - گۈلىستان قوينىدا،
ھەر خىل بايلىق كانى بار.

رېزىنكە چاق بېكىتتۇق،
چوڭ يارىيا ھارۋىغا.
يۇرتىمىزنىڭ يايلىقى،
تولدى سانسىز چارۋىغا.

سىياسەتنى ئۆگىنىپ،
توغرىلاندى ئېڭىمىز.
بېيىپ رونىق تېپىپتۇق،
پۈتۈن بولدى نېنىمىز.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە ئايباغ يېزىسىدىن مەرھۇمسا قادىر 47 ياش.
تۇپلىمىغۇچى: ئىلياس باۋۇدۇن.

باغقا گۈللەر تېرىساق،
ئۇنۇپ چىقتى بەش قۇلاق.
بۇ دۇنيادا بارمىدۇ،
پارتىيەمىزنىڭ نۇر چىراغ.

قۇياش چىقىپ شەرقتىن،
يۇرتىمىزغا نۇر چاچتى.
كەمبەغەلگە ـ يوقسۇلغا،
بەخت يولىنى ئاچتى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات غورۇچۆل يېزىسىدىن ئايشەم توختى، 32 ياش، ساۋاتلىق.
تۇپلىمىغۇچى: ئابدۇقادىر مۇسا.

چوڭ ئۆستەڭنىڭ قېشىنى،
بەكمۇ ئېگىز قاشلىدۇق.
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
باي بولۇشقا باشلىدۇق.

بىغىمىزدا كۆپەيتتۇق،
نەشپۈت بىلەن ئانارنى.
ئېلىپ كەلدى ئىسلاھات،
بىزگە ئىللىق باھارنى.

ئۆستەڭلەردە سۇپ - سۈزۈك،
سۈلار شارقىراپ ئاقار.
يېڭى دەۋران قويندا،
ئەمگەكچىنىڭ بەختى بار.

ياشىنىدۇ مايسىنى،
ئىللىق قۇياش نۇرلىرى.
دېھقان رازى، ئېچىلغاچ،
بېيىشنىڭ كەڭ يوللىرى.

بىلىك ئامراق دېگىزغا،
بۇركۈت ئامراق تاغلارغا.
ئەمگەكچىلەر ئۆزگەرتەر،
چۆلنى گۈزەل باغلارغا.

باغقا بۇغداي تېرىسام،
يەرگە تەگدى باشلىرى.
جاسارەتتە ئىشلەيدۇ،
يېزىمىزنىڭ ياشلىرى.

ئىبيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بەشئېرىق يېزا ئوتتۇرا مەكتەپتىن مۇھەممەت تۇردى، 50 ياش.
توپلىغۇچى: توختىياز مەتنىياز.

قولۇمدىكى ئۈزۈكنىڭ،
مەرۋايىتتىن كۆزى بار.

يۇرىكىمنىڭ قېتىدا،
ماۋجۇشنىڭ سۆزى بار.

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
هويلامدىكى تېرەكتە.
ماۋجۇشنىڭ سۆزىنى،
چىن ساقلايمەن يۇرەكتە.

ئاسماندىكى يۇلتۇزنىڭ،
ساناپ بولماس سانىنى.
بىر كۆرسەم دەپ تىلەيمەن،
ماۋجۇشنى ــ داهىنى.

ئاشنى ئېتىڭ ۋاقتىدا،
ئۇننى يېيىڭ تاختىدا.
ئوينىۋالمىلار ياش بالىلار،
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا.
ئىشىڭ ئالدى بوستانلىق،
سۇ قۇيۇپ قۇرۇتماسمەن.
ماۋجۇشنى ــ داهىنى،
ئۆلسەممۇ ئۇنۇتماسمەن.

ئېھتىيات بەرگۈچى: كەلپىن ناهىيە يورچى يېزىسىدىن تۇردىخان مۇسا، دېھقان، ساۋاتسىز.

توپلىغۇچى: كەلپىن ناهىيىلىك پارتكومىدىن ئەمەتجان مامۇت.

باغلارغا تېرىپ قويدۇم،
ئۈزۈم بىلەن ئانارنى.
ماۋجۇشىمىز كەلتۇردى،
بىزگە كۆكلەم باهارنى.

يېڭى چاپقان بۇلاقتىن،
سۇلار ئاقار بۇلدۇقلاپ.
قوشاق قاتتۇق داھىمىز،
ماڭجۇشنى ئۇلۇغلاپ.

ئېيتقۇچى: ئاۋات يېزىلىق يېزا قۇمئېرىق كەنتىدىن ھۆرىخان توختىياز، 44 ياش، ساۋاتلىق.
توپلىغۇچى: توختىياز شانىياز.

ئۆستەڭ چاپتۇق تۈز قىلىپ،
سۇلار ئاقتى بەك راۋان.
بىزدە تۇغەپ ئەندىشە،
تۇرمۇش بولدى پاراۋان.

كۆپ ئىشلىگەن چىشلىدى،
ھورۇنلارنى قىستىدى.
قوتانلاردا قوي، كالا،
ئايغىرلىرى كىشنىدى.

زامانىمىز كەڭ تاشا،
قىلماقتىمىز تاماشا.
شۇ بەختنى كەلتۈرگەن،
پارتىيىمىز مەڭ ياشا.

ئۆتمۈشتە ئىزدىلگەن بىز،
زالىملارنىڭ قولىدا.
ئازاد بولدۇق ئەمدى بىز،
پارتىيىنىڭ نۇرىدا.

ئېيتقۇچى: شايار يېڭىمەھەللە يېزا 6- مەھەللىدىن دېھقان غوپۇر ئابدۇللا، 60 ياش.
توپلىغۇچى: ماھىرە.

پارتىيىنىڭ سىياسىتى،
ئىسلاھاتقا يول ئاچتى.
بىزنىڭ گۈزەل يېزىغا،
پارلاق نۇرىنى چاچتى.

پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
قازان - قومۇچ ماي بولدى.
زەيكەش - قۇملۇق، دەشتلەر،
گۈزەل، مۇنبەت جاي بولدى.

توي بولدى - يا، توي بولدى،
يۇرتىمىزدا توي بولدى.
ئىسلاھاتنىڭ نۇرىدا،
ھەممە كىشى باي بولدى.

بەكمۇ ئىللىق، يېقىملىق،
يۇرتىمىزنىڭ ھاۋاسى.
ئىشچان ئوغۇل قىزلارنىڭ،
ياكىرار ناخشا سادالىرى.

ئىھتىمال بەرگۈچى شايار ناھىيە تويىمولدى يېزا ئىگىلىك ئىدارىسىنىڭ ئىلغار دېھقانى ئىمىرەمزە، 40 ياش.
توپلىغۇچى: ئەسقەر.

ئاشنى ئەتتىم ۋاقتىدا،
ئۇننى يايدىم تاختىدا.
ئەمدى ئوبدان باي بولاي،
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا.

ئاق له‌يلى، قىزىل له‌يلى،
باغدا قىلىمىز سه‌يلى.
پارتىيەنىڭ دەۋرىدە،
قانچه بەيمساق مه‌يلى.

ئالما ئاتتىم له‌يلىتىپ،
باغلىرىڭنى سه‌يلىتىپ.
بىز دېھقانلار ئىشله‌يمىز،
تراكتورنى ياڭرىتىپ.

ئىشلىگه‌چكه دېھقانلار،
مول هوسۇلدىن خۇش بولدى.
ئىلىم ـ په‌ننى ئۆگىنىپ،
ئامىتىمۇ قوش بولدى.

ره‌تله‌پ چىقتۇق ئېتىزنى،
هه‌ر ته‌ره‌پكه يول ئايرىپ.
خۇش بولۇشتۇق دېھقانلار،
گۈللەپ كه‌تسه ماڭارىپ.

ئېيتىپ به‌رگۈچى: ئافسۇ شه‌هه‌رلىك مه‌ده‌نىيه‌ت يۇرتىدىن چاۋار يۈسۈپ، 78 ياش.
توپلىغۇچى: شه‌هه‌رلىك مه‌ده‌نىيه‌ت يۇرتىدىن پاتەم نىياز.

گۈل تېرىدۇق سايلارغا،
قۇل بولمىدۇق بايلارغا.
گۈل ئېچىلدى شاخلاردا،
توزىمىدى شامالدا.

باغ ئىچىده يايرايسه‌ن،
بۈلبۈل بولۇپ سايرايسه‌ن.

ياشىۋال ئوغۇل ـ قىزلار،
ئىش قوينىدا قاينايسەن.

كونىشەرنى داڭلايسەن،
يېڭىشەرگە يەتمەيدۇ.
تۇرمۇشىمىز پاراۋان،
ھېچ غەم قىلمىش كەتمەيدۇ.

ئېيتقىچ بەرگۈچى : كەلپىن ناھىيە كەزلىك يېزىسىدىن دېھقان خۇداقۇلى ھەقنۇلى، 50 ياش.
توپلاپ رەتلىگۈچى : ئابدۇساتتار ھامىدىن.

گۈيخۇا قىلىپ پىلانلاپ،
يول سالدۇق دالا ـ تۈزگە.
يۈكسىلىمىز كۈرەشتە،
پارتىيە يولىدا بىزگە.

دېھقانلارنىڭ غەيرىتى،
يەتتى ئاسمان پەلەككە.
پارتىيەگە ئەگىشىپ،
ئىلگىرىلەيمىز ئەبەدكە.

سۇ باشلىدۇق باغلارغا،
چوڭ دەريادىن، ئېقىندىن.
ئەگىشىمىز تائەبەد،
پارتىيەگە يېقىندىن.

باھار پەسلى تىزىلىپ،
قاتار ـ قاتار غاز كېلەر.
پارتىيەگە تۆھەنىمىڭ،
رەھمەت ئېيتىساق ئاز كېلەر.

ئېيتقىچ بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە يورچى يېزىلىق پارتكومىدىن ھاپىز توختى، 28 ياش.
توپلىغۇچى : كەلپىن ناھىيىلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىدىن ئەمەتجان ماموت.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

مۇراسسىم قوشاقلىرى

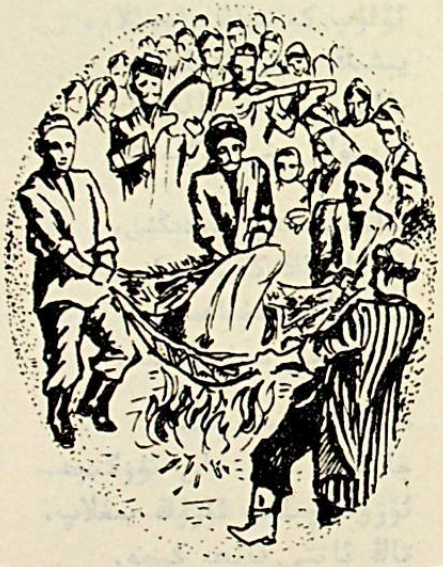

هازا قوشاقلىرى

داموللا ناخشىسى

داموللام جېنىم دوستۇم،
ئەسلەيمەن سېنى دائىم.
ھەسرىتىڭدىن يىغلىسام،
تەڭشىمايدۇ خۇدايىم.

ئۆلۈپ كەتتىڭ داموللام،
يېشىڭ تېخى ئەللىكتە.
بالىلىرىڭنىڭ ئالدىدا،
قويدۇڭ مېنى تەڭلىكتە.

بىلمەپتىمەن دەردىڭنى،
سارغايساڭ كېسەللىكتە.
كەچۈرگىن گۇناھىمنى،
مەن ئېغىر سەۋەنلىكتە.

دۇتارىڭنى سايرىتىپ،
چالدىڭ سەن جان ئۈزگىچە.
ئۆزۈڭ چېلىپ ئۆزۈڭ يىغلاپ،
تاڭ ئاتتى قانچە كېچە.

تاشمۇ ئېرىپ سۇ بولدى،
ئەلنىڭ يىغا زارىدىن.
ئىككى يېتىم بالاڭنىڭ،
چەككەن دەرد ئازابىدىن.

بالىلىرىڭ رابى - راخمان،
قاقشىدى قىلىپ ئالە.
تېخى يۇمران باغرىنى،
ئازابتىن قىلىپ پارە.

مەن قانداق قىلاي سەۋرى،
تەسەللى بېرەي كىمگە.
ئېقىپ تۇرسا كۆز يېشى،
پېژىلداپ يۇرەكىمدە.
تەس ئەمەسمۇ ھەجەرگە،
ئىككى بالاڭ تەلمۇرسە.
نېمىشقىمۇ خۇدايىم،
تەڭشىمەيدۇ بەزىدە.

«ئەستى موللام» ① ئالدىغا،
يېتىپ باردىڭ ھەيۋەتتە.
چىقماسمىدى ئالدىڭغا،
جان بولسا شۇ ھەزرەتتە.

يېڭى يوق - ياقاسى يوق،
تونىنى كەيدىڭ غەپلەتتە.
جېنى يوق - تاقاسى يوق،
ئاتقا مىندىڭ ھەيۋەتتە.

ياخشى ياتقىن، خۇش ياتقىن،
گۈللەر ئۈنسۈن قەبرەڭدە.
ئىنساب بەرسۇن خۇدايىم،
بالىلىرىڭغا - نەۋرەڭگە.

① ئەستى موللام — ھۆرلەتكى ھۆتتۇرەر كىشى.

چىراغىمۇ يېنىپ تۇرسۇن،
ئۆيۈڭدە - مەھەللەڭدە.
مەنمۇ ئۇنتۇپ قالماسمەن،
ئامان بولسا جېنىم تەندە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە مەجمۇ 10 - كەنتتىن دېھقان ھۆسەن مولام، 65 ياش.
توپلاپ رەتلىگۈچى: ئۆمەر بەيزى، تۇرسۇنجان.

جۈدالىق قوشاقلىرى

تاغمۇ تاشلار تەڭ دەيدۇ،
باغدا بۇلبۇل سايرايدۇ.
ئۆلمەي قالغان لەشكىرىڭ،
خان غوجام دەپ يىغلايدۇ.

ئاتخاناڭغا كىرسەممەن،
مىنگەن ئېتىڭ تۇرۇپتۇ.
بۇگۈن ئۇچ كۈن بولۇپتۇ،
يېمەكلىرى تۇرۇپتۇ.

ئوت بەرسەكمۇ يېمەپتۇ،
سۇ بەرسەكمۇ ئىچمەپتۇ.
ھايۋان جېنىدا بالام،
ساڭا ماتەم تۇتۇپتۇ.

بۇلتۇر ئەتىياز ئېيىدا،
بالدۇر كەلدى قارلىغاچ.
پىيالىمدا ① جەڭ قىلىپ،
ئۆڭدا ياتتىڭ يالىڭاچ.

① پىيالىما — جاي ئىسمى.

پىيالمىنىڭ چۆلىدە،
ئىچمەككە سۇ يوق ئىكەن.
تەنلىرىگە پاتقاندۇ،
تاشلىقتا قامغاق تىكەن.

ئېگىز تېرەك ئۆرۈلدى،
يۆلۈۋالماق تەس بولدى.
ئۇنچە - مارجان چېچىلدى،
تېرىۋالغىچە كەچ بولدى.

جىنازاڭنىڭ ئالدىدا،
ماڭدى دوستلار يۇرەكلىك.
يېتىم قالدى بىر قىزىڭ،
بۆشۈكىدە بۆلەكلىك.

تۇل قالغان ئايالىڭنى،
سول قولۇمدا يېتىلەي.
يېتىم قالغان بالاڭنى،
ئوڭ قولۇمدا كۆتۈرەي.

قولۇمغا ھاسا ئېلىپ،
دىۋانە بولۇپ كېتەي.
سەرگەردان بولۇپ كېتەي،
دەردىڭدە ئۆلۈپ كېتەي.

ھازا قوشىقى

(ئايالالار)

مۇرەببىم، ۋاي مۇرەببىم،
قىز چېغىمدا تېگىپتىم.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆلۈپ قالار دېمەپتىمەن،
غېرىب بولدۇم مۇرەببىم.
نەدىن ئىزدەي مۇرەببىم،
قايدىن تاپاي مۇرەببىم.
سىزدىن كېيىن قالغۇچە،
مەنمۇ ئۆلەي مۇرەببىم.
ئېتىز - دالا باغرىغا،
كۆك ئۇندۇرگەن مۇردىببىم.
باغى ھەرەم ئىچىگە،
گۈل ئۇندۇرگەن مۇرەببىم.
قايغۇ غەملىك بېشىمغا،
كۆلا كىيەي مۇرەببىم.
ھاسا ئېلىپ قولۇمغا،
بىللە كېتەي مۇرەببىم.
(ئەرلەر)
ئاغچام ۋاي ئاغچام،
غېرىب بولدۇم ئاغچام.
نەگە باراي ئاغچام،
نەدە تۇراي ئاغچام.
ئالتە كۆمەچ ناشتىلىق،
كەم غىزايى ئاغچام.
بىر جىك پاختا ئۇچ يىللىق،
ئوقەت گۈزە ئاغچام.
ھەپتىدە يۈزنى يۇمايتتى،
نامراز گۈزە ئاغچام.
جەينىمازغا باغلاپ قويسام،
ئاغامچا ئۇزەر ئاغچام.

قانداق قىلاي ئاغچام،
قانداق ئېتەي ئاغچام.
ئوتتىكىزغا پايلىماي،
ھەجگە كېتەي ئاغچام.

تەپتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھەر ئىچىدىن تۇخسان مۇئمن، 64 ياش، ساۋاتسىز.
خاتىرىلىگۈچى: چاۋار يۇسۇپ، ئاقسۇ شەھەرلىك مەدەنىيەت يۇرتىنىڭ كادىرى، 70 ياش.
(«مىراس» ژۇرنىلى 1984 - يىللىق 3 - سانىدىن ئېلىندى).

مەرسىيە قوشاقلىرى

يەرلىكنى كولاۋېتىپ،
كەتمەن قايرىلىپ كەتتى.
قايقىنىڭ ① يېگىتلىرى،
ياش تۇرۇپ ئۆلۈپ كەتتى.

ئاق ئىتىممۇ بوغۇشۇپ،
قارا ئىتىمنى بوغۇپتۇ.
بىچارە جېنىم ئانام،
غېرىبلىقتا تۇغۇپتۇ.

ئاق ئىت بىلەن قارا ئىت،
بوغۇشمىسىمۇ بولاتتى.
مېنى يالغۇز لۇقتا مۇنداق،
تۇغمىسىمۇ بولاتتى.

بېلىمگە باغلىدىم ئېلەم،
موللا قولىدا قەلەم.

① قايقا — جاي ئىسمى.

ئۇيغۇر كتاب توربىتى
www.uyghurkitap.com

هېچ كىشىگە كەلمىسۇن،
ماڭا كەلگەن دەرد ـ ئەلەم.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار بازار ئىجدىن سەمەت ئىمىن، 52 ياش.
توپلىغۇچى: ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىنىڭ كادىرى ساۋۇت سوپى.

ئانام

سىز سەكراتقا چۈشكەندە ئانام، ئانام، ئانام،
خورەك تارتتى دەپتىمەن ئانام، ئانام، ئانام.
كۆزلىرىڭىز يۇمۇلغاندا، ئانام، ئانام، ئانام،
ئۇخلاپ قالدى دەپتىمەن، ئانام، ئانام، ئانام.
ئېڭەكىڭىز تېڭىلغاندا، ئانام، ئانام، ئانام،
رومال ئارتتى دەپتىمەن، ئانام، ئانام، ئانام.
غۇسلى سۇيى قۇيۇلغاندا، ئانام، ئانام، ئانام،
تەرەت ئالدى دەپتىمەن، ئانام، ئانام، ئانام.
كېپەن تونى كىيگەندە، ئانام، ئانام، ئانام،
كۆڭلەك كىيدى دەپتىمەن، ئانام، ئانام، ئانام.
جىنازىغا سالغاندا، ئانام، ئانام، ئانام،
مەپىگە چۈشتى دەپتىمەن، ئانام، ئانام، ئانام.
خەلقئالەم يىغىلغاندا، ئانام، ئانام، ئانام،
تويى بولدى دەپتىمەن، ئانام، ئانام، ئانام.
يېتىپ باردۇق مازارغا، ئانام، ئانام، ئانام،
كىرىپ كەتتىڭىز سارايغا، ئانام، ئانام، ئانام.
قاراپ قالدۇق كامارغا، ئانام، ئانام، ئانام،
يېتىپ قالدۇق تالادا، ئانام، ئانام، ئانام.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار بازار ئىجدىن سەمەت ئىمىن، 43 ياش.
توپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.

غوپۇر ھاجىم①

بىر ئېرىقتا سۇ ئاقۇر،
بىر ئېرىقتا قۇم ئاقۇر.
غوپۇر ھاجىم ئۆلۈپ كەتتى،
ئىككى بالىسىنى كىم باقۇر.

غوپۇر ھاجىنىڭ ئاتلىرى،
ئېگىز ئوقۇردا ئوت يەيدۇ.
ھاجى خېنىم بىچارە،
ئاھ بالام دەپ يىغلايدۇ.

سېرىق قۇشقاچ سايرايدۇ،
سامانلىقتا ئۇۋاسى.
غوپۇر ھاجىمنى ئۆلتۈرگەن،
قېرىندىشى ئاكاسى.

ئاخىر بىر كۈن ئۆلەردۇق،
قارا يەرگە كىرەردۇق.
ئالتە كۈن ئۆمۈر بەرسە،
تىرىكلىكتە كۆرەردۇق.

غوپۇر ھاجىم بىلەن كەلدىڭمۇ؟
دەريا بويىدا ماڭدىڭمۇ؟

---

① غوپۇر ھاجىم شايار ناھىيىسىنىڭ تويبولدى يېزىسىنىڭ يېڭىباغ كەنتىدىن بولۇپ، ئازادلىقتىن بۇرۇن شايار تەۋەسىدە دېنىي بىلىمدە كۆزگە كۆرۈنگەن زات ئىدى، ئەينى يىللاردا ئاكىسى ماموت بىلەن ئاقسۇدىن قايتىپ كېلىۋېتىپ، سەپەر ئۈستىدە ئۆز ئاكىسىنىڭ قولىدا قەتلە قىلىنغان، كېيىن ئاكىسى ماموت قاتىللىق جىنايىتى ئۈچۈن ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

كېپەنلىكىنى تاپالماي،
چاپان بىلەن كۆمدۈڭمۇ؟

سەللىسىنى كۆمۈپسەن،
ئىگىن بىلەن قويدۇڭمۇ؟
كالىچىنى ئېلىپ سەن،
ئۆزۈم كىيەي دېدىڭمۇ؟

كۆڭلى يۇمشاق رەھمەتلىك،
غېرىبلارغا شەپقەتلىك،
ھەممە ئىشتا جۇرئەتلىك،
زايا بولغان غوپۇر ھاجىم.

ئاقسۇغمۇ بېرىپتىكەن،
ساق سالامەت يېنىپتىكەن.
داغلىققا ① كەلگەندە،
مەرھۇم بولغان غوپۇر ھاجىم.

ئاق قۇشقاچ، قارا قۇشقاچ،
چا بۇغدايغا تويدۇڭمۇ؟
ئېستىقىنا غوپۇر ھاجىم،
قېرىندىشقا تويدۇڭمۇ؟

ئىلى يولى قومۇشلۇق،
ئورغاق سېلىپ ئورغان يوق.
شايار بازىرى ئىچىدە،
غوپۇر ھاجىمدەك ئۆلگەن يوق.

① داغلىق — جاي ئىسمى.

غوپۇر هاجىم ئۆزى ئالىم،
قۇرئان سۆزىگىمۇ ئالىم.
غوپۇر هاجىمنى ئۆلتۈرگەن،
ماھۇت دېگەن قانخور زالىم.

ئاتا دېدىلىمۇ هاجىم؟
ئانا دېدىلىمۇ هاجىم؟
چوت باشلىرىغا تەگگەندە،
ئاللا دېدىلىمۇ هاجىم؟

ئاسماندا يۇلتۇز تولا،
بىر - بىرىگە ئوخشىماس.
شايارda ئادەم تولا،
غوپۇر هاجىمغا ئوخشىماس.

كۆك كەپتەر بولۇپ باقتۇق،
شادىغا قونۇپ باقتۇق.
غوپۇر هاجىمنىك دەردىدە،
تۈپراق چۆرگىلەپ باقتۇق.

غوپۇر هاجىمنىك باغدا،
ئەنجۇر بىلەن ياڭاق بار.
ماھۇت شۇمپەن بويندا،
زەنجىر بىلەن تاقاق بار.

باغچىدىكى تېرەكنىك،
قۇرۇپ كېتىشىنى كىم بىلدى،
غوپۇر هاجىمدەك ئالمىنىك،
ئۆلۈپ كېتىشىنى كىم بىلدى.

تاۋار كەسكەن قايچىمۇ سىز،
دۇردۇن كەسكەن قايچىمۇ سىز.
غوپۇر ھاجىمنىڭ دەردىدە،
كاۋاپ بولغان ھاجىمۇ سىز.

باغدىكى ئۈجمەگۈنىڭ،
بىر شاخى راۋاب بولدى.
غوپۇر ھاجىمنى ئويلىساق،
باغرىمىز كاۋاپ بولدى،

ئاسماندا ئۇچۇپ ئۆتكەن،
ئۆردەك بىلەن يېشىل غاز.
مۇرادىغا يېتەلمىگەن،
غوپۇر ھاجىم سوخەنداز.

ئۆزى ئالىم غوپۇر ھاجىم،
قۇرئانغا قارىم غوپۇر ھاجىم.
ھامۇت شۈمپەن قولىدا،
شېھىت بولغان غوپۇر ھاجىم.

غوپۇر ھاجىمنىڭ ئاتلىرى،
ئېگىز ئوقۇردا ئوت يەيدۇ.
غوپۇر ھاجىمنىڭ بالىلىرى،
ئاھ ئاتام دەپ يىغلايدۇ.

ئاسماندىكى پەرىشتە،
تاۋار - دۇگا كىيىشە.
يىغلىمىسلا ھاجى خېنىم،
غوپۇر ھاجىم بېھىشتە.

ئاقسۇدا قونارمەن دەپ،
داغلىقتا قونۇپ قالدى،
ئۇچ ئايدا كېلەرمەن دەپ،
گۈرىستاندا يېتىپ قالدى.

قولۇمنى كېسىپ ئالدى،
ياغاچچى بالىنىڭ چوتى.
ئۇرۇق - تۇغقانلارنى يىغلاتتى،
غوپۇر ھاجىمنىڭ ئوتى.

ئوڭ قولۇم بىلەن تۇتۇپ،
سالسام ياغاچقا رەندىنى.
غوپۇر ھاجىمنىڭ دەردىدە،
كېسىلەم كۈلاھۇ - جەندىنى.

تاڭ سەھەر بولمىغىچە،
بۇلبۇل چىمەندە سايرىماس.
ھېچ كىشىنى غوپۇر ھاجىمدەك،
باللىرىدىن ئايرىماس.

غوپۇر ھاجىم ئۆلۈپ كەتتى،
قىيامەت بولۇپ كەتتى.
پۈتۈن شايارنىڭ خەلقى،
تاقەتسىزلىنىپ كەتتى.

بۇغداي، قوناق ئۇنۇپتۇ،
غوپۇر ھاجىم ئۆلۈپتۇ.
ئۆزىنىڭ قېرىندىشى،
دۇشمەن بولۇپ چىقىپتۇ.

غوپۇر هاجىمنىڭ ئاتىلىرى،
بېشى تۆۋەن ئوت يەيدۇ.
غوپۇر هاجىمنىڭ ئانىسى،
هاجىم بالام دەپ يىغلايدۇ.

غوپۇر هاجىمنىڭ ئاتىلىرى،
قارا ياغاچقا باغلاقلىق.
غوپۇر هاجىمنىڭ داۋايى،
قىيامەتكە قاراقلىق.

ياش تۇرۇپ قارى بولغان،
ئالەمگە مەشھۇر بولغان.
ئالىملىققا توشقاندا،
مەرھۇم بولغان غوپۇر هاجىم.

كۆڭلى يۇمشاق رەھمەتلىك،
غېرىبلارغا شەپقەتلىك.
هەممە ئىشتا جۇرئەتلىك،
زايا بولغان غوپۇر هاجىم.

ئەپتىمپ بەرگۈچى: مەمراخان، ئايال، ئۇيغۇر، 70 ياش، ساۋاتسىز، دېھقان،
شايار ناھىيە تويبولدى يېزا پەيزاۋات مەھەللىسىدىن.
توپلىغۇچى: دىلنار، 22 ياش، شىنجاڭ داشۇ ئەدەبىيات فاكۇلتېتى 86-
يىللىق 4 - سىنىپ ئوقۇغۇچىسى.
1989 - يىلى 6 - ئايدا تويبولدى يېزىسىدا توپلاندى.

مەرسىيە قوشاقلىرى

كەلپىن خەلقى ئىچىدىن،
تارقىدى بىر شۇم خەۋەر.

چۆكتى قايغۇ ماتەمگە،
يۇرتنىڭ ئىچى شۇ مەھەل.

ئاسماندا يۇلتۇز تولا،
ئاي چولپانغا ئوخشامدۇ.
كەلپىندە ئادەم تولا،
مەمەت ھاجىمغا ئوخشامدۇ.

مەمەت ھاجىمنىڭ① بېشىغا،
قار يېغىپتۇ ئۇنچىدەك،
مەمەت ھاجىم ھەم ئۆزى،
ئېچىلمىغان غۇنچىدەك.

ئىككىمىز جەرەن ئاتۇرمىز،
بىرنى بىرگە چاتۇرمىز.
مەمەت ھاجىم ئۆلۈپ كەتسە،
قانداقمۇ چىداپ ياتۇرمىز.

سايدىكى قەلەم قاشنى،
قوينۇمغا سېلىپ ئالدىم.
مەمەت ھاجىم قارا قاشنى،
قوشاققا قېتىپ ئالدىم.

تاشتىن قاتتىق ئاڭلاندى،
مەمەت ھاجىمنىڭ قازاسى.
بۇلبۇل بولۇپ سايرىدى،
ئىككى يېتىم بالاسى.

---

① كەلپىندە ئۇتكەن مەرىپەتپەرۋەر زات بولۇپ، ئازادلىقتىن ئىلگىرىكى ئەكسىيەتچىل كۈچلەر تەرىپىدىن قەتلە قىلىنغان.

تاشلار ئېرىپ سۇ بولدى،
ئەلنىڭ يىغا زارىدىن.
ئىككى يېتىم بالىنىڭ،
چەككەن ئاھۇ زارىدىن.

يىگىت ئىدى غەيرەتلىك،
ئەل ئىچىدە ھۆرمەتلىك.
نامىڭ قالدى ئۇنتۇلماس،
ئۆلۈپ كەتتىڭ رەھمەتلىك.

يۇگىنى يوق، ئېگىرى يوق،
ئاتقا مىندىڭ ئېگىز - پەستە.
چۈشۈرۈلدى نامىزىڭ،
ئۆز يۇرتلار تۇرۇپ سەپتە.

رەھمەتلىكىم مەمەت ھاجىم،
قانداق چىداي ئوتۇڭغا.
قالدى تۇتقان تاملىرىڭ،
ئەزىز بالا - ژاقاڭغا.

مەمەت ھاجىمنىڭ بايلىقى،
خەزىنىدە تولۇپ - تاشقان.
ئۆزىنى يۇرەكلىك چاغلاپ،
خەنجەر ئاستىدا ياتقان.

ئىككى بالام دەپ ئەتىۋارلاپ،
ھېنىپىخانغا نان بەردى.
بىچارە شۇ مەمەت ھاجى،
توغراق تۇغدە جان بەردى.

ياتقان يېرىڭ جەننەتتە بولسۇن،
گۈللەر ئۇنسۇن قەبرەڭدە.
ئىنساب بەرسۇن خۇدايىم،
بالىلىرىڭ ئىز باسقان يەردە.

قەشقەر يولى ھەيۋەتلىك،
ئىچكەن سۇيى شەربەتلىك.
ئەجەبمۇ ئۆلۈپ كەتتى،
مەممەت ھاجى رەھمەتلىك.

مەممەت ھاجى كېتىۋاتىدۇ،
ئەسكەرلىرى پىيادە.
قانداق قىلىمىز ھاجىم،
شۇنداق كەلگەن ئىرادە.

مەممەت ھاجىمنى كۆردۈڭمۇ،
تۇغرا قىلمىقا كۆمدۈڭمۇ.
ئىستەمنا مەممەت ھاجىم،
تۆتەنچىگە تويدۇڭمۇ.

قايغۇ بىلەن ئاڭلاندى،
يۇرت بېگىنىڭ قازاسى.
يۈرەك ئازاب چەكمەكتە،
يوقكەن بۇنىڭ داۋاسى.

بۇلبۇل ئىدىڭ مەممەت ھاجىم،
خۇشخوي ئىدى مەممەت ھاجىم.
سەھەردە سايرىغان كاككۇكتەك،
جۇشقۇن ئىدىڭ مەممەت ھاجىم.

ئىشىك ئالدىدىكى تېرەك،
قۇرۇپ كەتتىمۇ نېمە بولدى.
سېخى ئىدىك مەمەت ھاجىم،
كۆز تەگدىمۇ نېمە بولدى.

نەشتەر بولۇپ تىغ تەگدى،
ھەسرەت يۈتۈپ قالدۇق بىز.
يۈرىكىمىز داغلاندى،
بىزدىن ئايرىلغاندا سىز.

قالدى تېخى مەممەت ھاجى،
ئارزۇيۇڭنىك چالىسى.
يۈمۈلمىدى كۆزلىرىڭ،
مۆلدۈر قىلىپ قارىسى.

باغرى تاش تۆتىنچىنىك①،
غەرىزى يامان ئىكەن.
ياش غۇنچىگە رەھمى يوق،
بىر ياۋۇز قاۋان ئىكەن.

ئىشىك ئالدى ئۆستەڭگە،
چېچەك سۈيى ئاقامدۇ.
ئەلنىڭ دوستى مەممەت ھاجىم،
گۆرىدە تىنچ ياتامدۇ.

خاكدى يولى قومۇشلۇق،
ئوغاق سېلىپ ئورغان يوق.
ئەجرى بىلەن باي بولۇپ،
مەممەت ھاجىمدەك بولغان يوق.

---

① تۆتىنچى — ئازادلىقتىن بۇرۇنقى ئەكسىيەتچى كۈچلەر.

ئاقسۇ يولى يامان يول،
چىلان بىلەن چۆل قۇدۇق.
مەممەت ھاجىمنىڭ خەلقە،
ۋاپاسى بار، زۇلۇمى يوق.

مەممەت ھاجى يىگىرمە ياشتا،
مەكتەپ سالدى دوقمۇشقا.
مەممەت ھاجىمنىڭ ئۆلۈمى،
ئاكلاندى ياقا يۇرتقا.

ئاتلارنى توقۇپ قويدۇم،
باغلىغىنى تانام يوق،
تۆتىنچىنىڭ دەستىدە،
مۆتىۋەرلەرگە ئارام يوق.

مەممەت ھاجىمغا چاكار تۇردۇق،
بىكار تۇرماي پۇلغا تۇردۇق.
ئاش - نانىنى تولا بېرىپ،
ئىشىك ئالدىدا قاتار تۇردۇق.

چېلىپ تۇرسام ئۇزۇلدى،
دۇتارنىڭ تارىسى.
ئەجەب كەتتىڭ مەممەت ھاجى،
يۇرتكىمنىڭ پاريسى.

تېپىتىپ بەرگۈچى: كەلپىن بازار قارا كۆل كەنت 2 - مەھەللىدىن دېھقان مەممەت تۇردى، 70 ياش.

توپلىغۇچى: ناھىپىلىك مەدەنىيەت تەتقىقات خىزمەتچىسى مەمتىمىن ياسىن

سەرەم① باغدىكى يەرلەر،
مەخسۇت بەگنىڭ قورۇقى.
سايرىماقلار بۇلبۇللار،
بۇ خۇدانىڭ بۇيرۇقى.

سايلىقتىن ئېلىۋالدىم،
قارا رەڭ بىلەي تاشنى.
قوشاققا قېتىۋالدىم،
ماموتخان② قارا قاشنى.

كەلپىنلىكنىڭ تۆگىسى،
كارۋاندا قاتاردا.
ماموتخان ئۆلۈپ كەتتى،
نامار خۇپتەن ياتاردا.

مەخسۇت بەگنىڭ تۆگىسى،
سەرەم تېغىدا يايلايدۇ.
ياش ماموت ئۆلۈپ كەتسە،
يۈرەك قانداق پايلايدۇ.

ماموتخان ئۆلۈپ كەتتى،
سەۋرى قىلسىلا مەشەمخان.
بىر قاسىم يېتىم قالدى،
ئوبدان باقسىلا مەشەمخان.

ئوچاق ئۆچتى كۈل بولدى،
يامغۇر ياغدى ھۆل بولدى.

① سەرەم — يەر نامى.
② يۈرت ئېشى.

ماموتخاننىڭ خوتۇنى،
ئوتتۇز بەشتە تۇل بوالدى.

ماموتخاننىڭ بېشىغا،
قەبرە قىلسا بولمامدۇ.
خۇدادىن كەلگەن ئىرادە،
سەۋرى قىلسا بولمامدۇ.

قىسىلدىن① قىيان كەلسە،
ماللاۋۇلدىن② باش ئاپتۇ.
ماموتخان ئۆلۈپ كەتسە،
كۆزلىرىگە ياش ئاپتۇ.

مەخسۇت بەگنىڭ ئىشىكىگە،
نەدىن كەلگەن تاش ئىكەن.
توختاش بەگنىڭ كۆزىگە،
نەدىن كەلگەن ياش ئىكەن.

سوۋەت③ تامام بولغاندا،
يېنىپ چىقتىم ھەلقىدىن.
يىغلىمىغان كىشى بارمۇ؟
گەزلىك پاسۇن④ خەلقىدىن.

قەشقەرگە ماڭار بولۇپ،
ئوزۇق ياققان مەشەمخان.
ماموتخان ئۆلۈپ قېلىپ،
يالغۇز قالدى مەشەمخان،

---

① ② ④ جاي ئىسمى. ③ سۆھبەت ياكى سۆزلۈك.

قەشقەردىن ئىلىپ كەلگەن،
چىگىت كۆللۇك بىر تونىنى.
قايىدىن ئىزدەپ تاپۇرمىز،
ماموتخان قىزبلگۇلنى.

سامسا قالدى داسقاندا،
مانتا قالدى قاسقاندا.
ئەجەبمۇ ئۆلۈپ قالدى،
نوچىلىق ياراشقاندا.

شىشى ماتا توقۇلدى،
غالتىكىگە تۇرۇلدى.
توختاش بەگ يىغلىغاندا،
يۇرەك باغرى ئېزىلدى.

سەرەم باغنى كۆكلەتكەن،
ماموتخان جىگەرلىكتى.
سۇ بېشىنى① كۆكلەتكەن.
ماموتخان يۇرەكلىكتى.

ئازنە كۇنى جۇمەدىن،
يېنىپ چىقتىم ھەلقىدىن.
بۇ قوشاق يالغان بولسا،
سوراپ بېقىڭ خەلقىدىن.

يېزىدا قوش ھەيدىگەن،
پاسۇن ئازى② كالمىسى.
بۇ قوشاقنى يازغۇچى،
قازاخۇننىڭ بالىسى.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيەسىنىڭ زىلىك يېزىسىدىن دېھقان ئىسمائىل ئالاق، 67 ياش.
توپلىغۇچى: كەلپىن ناھىيەلىك تەزكىرە ئىشخانىسىدىن ئابدۇساتتار ھامىدىن.

① سۇبېشى — يەرنامى. ② كىشى ئىسمى.

بارات قوشاقلىرى

بارات كەلدى بىلدىڭلارمۇ؟
قازانغا ياغ قۇيدۇڭلارمۇ؟
پوشكال قۇيماق سالدىڭلارمۇ؟
بىزگە ئاتاپ قويدۇڭلارمۇ؟

بارات كەلدى بۇگۈن كېچە،
ئۇخلىماڭلار تاڭ ئاتقىچە.
بارات ئېيى ئولۇغ ئايدۇر،
ئويغاقلارغا جەننەت جايدۇر.

ئېھتىمپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە ياڭىشەھەرلىك بىزا پاۋاللا كەلتىمدىن ماۋ-
مۇتىخان، 55 ياش.
توپلىغۇچى: ياڭىشەھەر بىزنىلىق مەدەنىيەت پونكىتىمدىن باھارگۈل ئىمىر.

رامىزان قوشاقلىرى

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ياتقان بايلار،
خۇدانىڭ پەرمانىنى تۇتقان بايلار.

رامىزان ئاللا، شەھرى رامىزان،
خۇش مۇبارەك كەلدىلەر شۇ رامىزان.

روزا تۇت، نامازنى جانىڭ ئۈچۈن،
خەيرى قىل، زاكات بەر مالىڭ ئۈچۈن.

روزىنىڭ ئونىنچى كۈنى قەدىرى كۈنى،
روزىنىڭ زاكاتىنى بېرىڭ قېنى.

رامىزان ئېيتىپ كەلدۇق ئايماق بىلەن،
چاردا قېتىق چىقسۇن قايماق بىلەن.

رامىزان ئاللا شەھرى رامزان،
خۇش مۇبارەك كەلدىلەر شۇ رامزان.

روزىنى ئونىبەش قىلىپ كەلدۇق سىزگە،
روزىنىڭ زاكاتىنى بېرىڭ بىزگە.

مەككىدە بىر توخۇ بار باشى قارا،
خۇدايىم بىر ئوغۇل بەرسۇن قاشى قارا.

تۇغۇلمىدىن قارىسا ئاي كۆرۈنەر،
ھەممە ئۆيدىن مۇشۇ ئۆي باي كۆرۈنەر.

ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسىدا تاينىڭ ئىزى،
ئاق نان بېرىدۇ بىزگە بايىنىڭ قىزى.

روزىدا ئۆلتۈرگىنىڭ بوز ئالا قوي،
گۆشىنى يېسەڭ، تۆشىنى قوي.

رامىزان ئېيتىپ كەلدۇق ئىشىكىڭىزگە،
ئاتمغىنىڭىزنى ئېلىپ چىقىپ بېرىڭ بىزگە.

ئېيتىپ بەرگۈچى ۋە توپلىغۇچى: ئۆمەر ساۋۇت، 56 ياش.

رامىزان، رامىزان،
بۇيىل كەلدى يەنە رامىزان.
كىم ئۆلۈپ، كىم قالىدۇ ئاللا بىلەر،
خۇش مۇبارەك پادىشاھىدۇر رامىزان.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسىدا قاتار - قاتار قوينىڭ ئىزى،
بىر قاپاق ياغ ئەپچىقىڭ باينىڭ قىزى.
قوش مۇبارەك پادىشاھدۇر رامىزان.

ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ قونغاقتىدۇر،
بىزگە ساقلىغان تۇخۇملىرى قاپاقتىدۇر،
قوش مۇبارەك پادىشاھدۇر رامىزان.

رامىزان ئېيتىپ كەلدىم ئوي مەھەللىدىن،
بىزگىمۇ قويغانمىدۇ لەغمەنلىدىن،
قوش مۇبارەك پادىشاھدۇر رامىزان.

مەسچىتنىڭ تۇغراقىنىڭ ئوچى قىزىل، تۇۋى قارا،
خۇدايىم بىر بالا بەرسۇن مەكزى قىزىل، قاشى قارا،
قوش مۇبارەك پادىشاھدۇر رامىزان.

تۇكلۇكسىزنىڭ بېشىدا ئاي كۆردۇم،
ھەممە كىشىدىن سىزنى باي كۆردۇم،
قوش مۇبارەك پادىشاھدۇر رامىزان.

روزىدا ئۆلتۈرۈشۈڭ بوز ئالا قوي،
گۆشىنى يەپ، تۆشىنى بىزگىمۇ قوي،
قوش مۇبارەك پادىشاھدۇر رامىزان.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئاۋات ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئابدۇقادىر مۇسا، 47 ياش،

قارلىق نامىلەر①

قارلىق② نامە

ھەمدۇ سانايى بىسىزدەر،
ئول خەلقى پەرۋەردىگار.
رەھمەت بىلەن قار ياغدۇرۇپ،
پەزىلىنى قىلدى ئاشكار.

خەلقى ئالەم قۇدرىتى،
ياز بولسا يامغۇر ياغدۇرۇپ،
يەرھەم دەرەخلەر كۆكلىتىپ،
چۆللەرنى قىلدى نەۋ باھار.

قىش بولسا ئالەم چۆل بولۇر،
ئاسمانۇ يەر يەكسان بولۇر،
چۆللەرنى بوستان قىلغىلى،
قادىر ئىگەم ياغدۇردى قار.

قار ياغسا گەربۇ يۇرت ئارا،
رەسمى بولۇپتۇر قائىدە.
بىر - بىرىگە قارلىق تاشلىماق،
ئادەت قەدىمدىن بارۇ بار.

---

① ئاقسۇ رايونى دائىرىسىدە قارلىق نامىلەرنىڭ تۈرلىرى كۆپ بولۇپ، تۆۋەندە بىر قىسمىنى تاللاپ بۇ كىتابىمىزغا كىرگۈزدۇق.

② ئىسم شەھىت ئارمىيە ئىلى سايرامى 1948- يىلى ئۇچ ۋىلايەت ھەق-بۇ ئاتىدا ئىلان قىلغاندىن كېيىن باي، ئاقسۇ، ئىلى تەرەپلەردە تارقالغان.

پەسلى زىمىستان ۋاقتىدا،
بەزىم ئەيلىسەك دەپ ئارزۇ.
غەم - غۇسسىنى دەپمۇ ئەتكىلى،
دوست ۋە ياران قارلىق يازار.

بىز تاشلىدۇق قارلىق يېزىپ،
بەزىم ئەتسىلە ئىززەت قىلىپ.
دۇشمەنلىرى ھەسرەت قىلىپ،
قان يىغلىسۇنلەر زارى - زار.

غەم قىلمىسكىز كۆپ قايغۇرۇپ،
جابدۇق ھەممە تەييار تۇرۇز.
مىڭ شۇكرى ئالەم توقچىلىق،
ھەر نەرسىلەر كەڭ - كەڭرى بار.

قوتاندا قوي، ئامباردا ئۇن،
ساندۇقتا پۇل، خەزمەتچى ھەم.
لازىملىقتۇر يەل - يېمىش،
قەندۇ شېكەر بازاردا بار،

چەينەكتە چاي، پەتنۇستا نان،
زىختا كاۋاپ، خوندا① گېزەك.
مايلىق توقاچ، مايلىق پولۇ،
ھەم راسلىنىپ تۇرسۇن قاتار.

تاۋۇز، قوغۇن، ئالما، ئانار،
ئەنجۇر بىلەن ھەم نەشپۈت.

① خوندا — ئەندان.

بادام، ئۈزۈم، پىستە، مېغىز،
ھەر قايسىسىدىن تۆت - بەش تاغار.

نەغمە - ناۋا بولسا كېرەك،
ئەسۋابلىرى ھازىر ئىكەن.
قالۇن، ساتار، تەمبۇر، غىجەك،
سۇناي - راۋاب ھەم داپ - دۇتار.

مەجلىسكە زىننەت بەرگىلى،
بىر دىلبىرى رەنا كېرەك.
شوخلۇق قىلىپ ھوش ئالغىلى،
بەزىم ئەھلىدىن قوش ئالغىلى.

ساقى بولۇپ مەجلىس ئارا،
چاي تۈتسا ئۇل نازۇك بەدەن.
رەقىس ئەيلىسا بەزىم ئەھلىنى،
ھەر دەم قىلۇرلەر بىقارار.

مەقسەت يېمەك - ئىچمەك ئەمەس،
ئەسلى مۇھەببەتنىڭ ئىشى.
دىلدا مۇھەببەت بولمىسا،
بۇ تەن دېگەن نە ئېتىبار.

بەزىم ئەيلىمەك كەلسە ئېغىر،
ھەم بار ئاڭا قىلماق ئىلاج.
پەھىم بىرلە قارلىق ئېلىپ،
بارغان كىشىنى چىڭ تۇتار.

ئۆز قارلىقىنى تۇتتۇرۇپ،
ياندۇرسا ئۆيگە ئوقتۇرۇپ،
ئىككى يۇزنىڭ رەڭ بەرسەڭ،
زىننەتلىسۇن خۇددى ئانار.

بۇ ئىشنى ھەرگىز قىلمىغاي،
ھىممەت بەلەنە بولغان كىشى.
غەيرەت قىلىپ بەزىم ئەيلىگەي،
بۇ ئىشنى بىلگەي ئىپتىخار.

قارلىق نامە

ھەقتى ئاللا رەھمىتىدىن يەر يۇزىگە ياغدى قار،
رەھمىتى پەزلىنى قىلدى بەندىلەرگە ئاشكار.
بىر يەرگە قارلىق تاشلىماق تا قەدىمدىن بارۇ بار،
كىمگە قارلىق تاشلىماق ھەرگىز ئۆزىگە ئىختىيار.
دىمەبىرىم بۇ نامە بىرلە سىزگە قارلىق تاشلىدۇق،
تۇنجى قارنىڭ خۇشلۇقىدىن بۇ ئويۇننى باشلىدۇق.
غازنى ئوتتۇز، قوينى تۆققۇز، ھەممىنى تەڭراسلىدۇق
چىنە-تەخسە ئىچىدە قەنت - ناۋاتلار راسلىدۇق،
مەسلىھەت بىرلە ئۆزلىرىنى ساقلىمىقا تاللىدۇق،
چايچىلىققا، قولى ئەپلىك ئايشىخانىنى يالىدۇق.
نەغمىچى لازىم دېسە باقى ئاخۇنىنى تاللىدۇق،
ئۇسۇلچى لازىم دېسە زەيتۇنىخانىنى تاللىدۇق.
قار يېغىپتۇ، سوغ بولۇپتۇ، مەشرەپ ئەتمەسمۇ كىشى،
ھەر كىشىنىڭ يارى بولسا، تەكلىپ ئەتمەسمۇ كىشى،

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئۆزلىرىدەك ياخشى ئادەم، قولى ئۇچۇق قايدا بار،
قوتاندا قوي، تاغاردا ئۇن، پۇل دېگەن ساندۇقتا بار.
ئۆزلىرىدەك مېھرى ئىللىق، ياخشىلارغا قىش ئەمەس،
گۆش، گۈرۈچ، سەۋزە، ياغنى بازاردىن ئالماق ئىش ئەمەس.
قارلىق ئېلىپ بارغان كىشى، ئىنتىھا ئەييار بولۇر،
قارلىق دېگەن قانچىلىك، بىر قوي بىلەن تەييار بولۇر.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار بازار ئىچىدىن مۇنەۋۋەر تاش ئىسمان ھاجىم، 76 ياش.

توپلىغۇچى: شايار دىن ساۋۇت سوپى.

قارلىق نامە

ھەقتى ئاللا رەھمىتىدىن يەر يۈزىگە ياغدى قار،
رەھمىتىدىن بەندىلەرگە پەزىلىنى قىلدى ئاشكار.
قىش بولسا خەلقە ئالاھىدە بوپتۇ رەسمى قائىدە،
بىر يەرگە قارلىق تاشلىماق قەدىمىلەردىن بارى - بار.
قاردا قارلىق تاشلىدۇق، يادىغۇردا ياغلىق تاشلىدۇق،
كۆڭلىمىزدىكى خۇشاۋقىدىن بۇ ئۇيۇننى باشلىدۇق.
داستىخان ۋە شىرەلەرنى قەنت- گېزەكتە تولدۇرالا،
ۋاقتى كەلسە ئۆزلىرىمۇ ئۆيگە كىرىپ ئولتۇرالا.
گەر تاپسىلا قوي ئۆلتۈرەلا، تاپالمىسا چۆچە خوراز،
ياقسا كۆكۈلگە گۈل كەلتۈرەلا، ياقمىسا بىر باش پىياز.
يېمەك- ئىچمەك، نەغمە - ناۋا، سازەندىلەر ئۆزلىرىدىن،
ناخشا- ئۇسسۇل، خۇش چاقچاق، چۇقان-سۈرەن بىزلەردىن.

قارلىق ئاپارغان كىشىنى پەمىن ئەيلەپ تۇتالا،
يۇزلىرىگە قارا سۈركەپ ئالدىمىزغا ئەكىلەرلا.
رازىمىزكى بۇرادەر بەزمىمىزدىن ئۆتسىلە،
جاندىن مېھرىبان بىلۈرمىز خۇش بولۇر بان كەتسىلە.

ئىبىتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن مەخمەن خوجامنىياز، 40 ياش.

خاتىرىلىمگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئەبرايىم تۇرۇبان.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

مۇھەببەت قوشاقلىرى

مۇھەببەت قوشاقلىرى

كۇن چىقمىشتىن كېلىسىز،
قايسى باغنىڭ گۈلى سىز؟
مېنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
نېمە ئىش قىلىپ يۈرۈيسىز؟

ئاسماندىن ئۇچۇپ چۈشكەن،
يامغۇرمىكىن، قارمىكىن؟
راستىڭنى بىر ئېيتقىنا،
ماڭا كۆڭلۈڭ بارمىكىن؟

كېۋەز تېرىغان ئېتىزنىڭ،
چۆرىسىدە زاراڭزا.
مەن ئۇچۇن تېپىلماسمۇ،
سىزگە ئوخشاش بالاڭزا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىدىن ئەخمەت روزى، 36 ياش.

تۇپلىغۇچى: شىنجاڭ داشۇ ئەدەبىيات فاكۇلتېتى 86 - يىللىق 4- سىنىپ ئوقۇغۇچىسى تاھىر.

ياردىم باغقا بارامدۇ؟
باغدا ئالما ئالامدۇ؟
ئوماققىنا شۇ ياردىم،
مېنى ئەسلەپ قويامدۇ؟

يارمىدۇ، ئەمەسمىدۇ،
كارىۋاتتا ياتقان؟

قېشىنى ئېتىپ كۆزنى قىسىپ،
جانىنى قاقشاتقان.

ئاش ئېتىپتۇ گەنزىدە،
ئۇن تاسقاپتۇ لەڭزىدە.
بىزنىڭ يارلار نېمە بولدى،
قان قالماپتۇ مەڭزىدە.

ئېيتىپ بەرگۈچى : شايار ناھىيە بازار ئىسمدىن ئىسمايىل ئىبراش 52 ياش.
توپلىغۇچى: قەيسەر.

گۈل دەستە تىزىپ قويدۇم،
رەڭمۇ رەڭ چېچەكلەردىن.
يار ساڭا تۇتارمەن دەپ،
سېغىنغان يۈرەكلەردىن.

ئېگىز تاغدىن ئاشمىغىچە،
مەنزىل كۆرۈنمەس.
ياخشى يارنى تاپمىغىچە،
كۆڭلۈم سۆيۈنمەس.

گۈل قىستىم قۇلاقىمغا،
سۆيمەيدۇ چىرايىمغا،
سەن قىلساڭ يامانلىقىنى،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.

باغدا پاختەك، كۆلدە ئۆردەك،
مايسا ئىزدەپ يۈرگۈدەك.
بىزنىڭ يارلار ئاڭلىسام،
كۈدە تېرىپ يۈرگۈدەك.

باشمدنكى ياغلىقنى،
زەيتۇندىن بويالپ بەرسلە.
يار تۇتايمۇ تۇتمايمۇ،
مەيلىمگە قويۇپ بەرسلە.

باسما ئىشىك يەملەگلىك،
ياغاچ يەرگە دەملەگلىك.
ئاشنا تۇتساڭ ياش قىز تۇت،
ياتقان يېرى پەملەگلىك.

مېنىڭ دادام بويالقچى،
شاڭ ① بويامدۇ چەكمەنمۇ؟
سەن قىزىڭدىن سوراپ باق،
كوي خەجلەمدۇ، ياچەنمۇ؟

بازارغا بارسام بىللە سەن،
تاغقا چىقسام بىللە سەن.
قارىسام كۆزۈمنى يەسەن،
قارا كۆزۈم نەدە سەن؟

بۇغدايىنىڭ ئارىسىغا،
زاغۇن ئېلىشىپ كەتتى.
مېنىڭ بىلەن سېنىڭدەك،
كىم مۇرادىغا يەتتى.

تاغقا چىقتىم سۇ ئىچكىلى،
تاغ سۇيىنىڭ تەمى يوق.
يېڭىدىن بىر يار تۇتسام،
سۆيەلمىدىم، پەمى يوق.

---

① شاڭ — ماتا، سەگەز.

مەن سەپەرگە يول ئالدىم،
سۇنماس قانات سۇنارمۇ؟
سەن يارىمغا دەپ باققىن،
مېنىڭ سۆزۈمگە ئۇنارمۇ؟

قاراڭغۇدىن قورقمايمەن،
بوينۇمدا تۇمارىم بار.
خارلىقتا قويماي دەمسەن،
ياراتقان خۇدايىم بار.

گۈلنى ئالغىن قولۇڭغا،
پۇراپ باققىن بۇرنۇڭغا،
باغرىمنى يېقىپ باقاي،
كىرىپ سېنىڭ قوينۇڭغا.

ئىشىكىڭدە ئانارگۈل،
سايراپ كېلىدۇ بۇلبۇل.
يار مەندىن يامانلاپتۇ،
مەن يارىمغا ناماقۇل.

ئۆستەڭ ياقىلاپ بېرىپ،
ئاچقان سۇيىڭىز قايسى؟
بىزنى يامان دەپ بېرىپ،
تۇتقان يارىڭىز قايسى؟

راۋابىمنىڭ دەستىسى،
ئۇچىدا يىلان بېشى.
ئىزدىسەم تېپىلمىدى،
قىزلارنىڭ قەلەم قېشى.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن دېھقان ئادىر سەتە، 70 ياش.

توپلىغۇچى: ئابلەت.

مەشرەقتىن شامال كەلسە،
گۈل شېخىنى قايرىيدۇ.
ياردىم بىلەن ئامراقتۇق،
قايسى دۇشمەن ئايرىيدۇ.

بازاردىن چىنە ئالدىم،
دەستە - دەستە گۈل بىلەن-
ئېسىيادىم سىز بىلەن،
سىز يۇرۇيسىز كىم بىلەن؟

ياردىم تۇماق كىيىپتۇ،
پېشانىسىگە چۈشۈرمەي.
قاچانغىچە يۇرۇيمىز،
كۆيگەن ئوتنى ئۆچۈرمەي.

ياردىم كەپتۇ بەلباغسىز،
بەلباغ بەرسەم باغلامسىز؟
ئالدىڭىزدا مەن تۇرسام،
ھەر تەرەپكە قارامسىز؟

تاۋار ئىشتان تار ئىشتان،
كىيگىلىرى كېلەمدۇ؟
سىلە كادىر، بىز دېھقان،
سۆيگىلىرى كېلەمدۇ؟

تېمىڭنىڭ ئارقىسى شورلۇق،
پۇتۇڭ ئاغرىمدىكى ياردىم؟
ئوتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
ئىچىڭ ئاغرىمدىكى ياردىم؟

ئۆيۈمگە كىرىڭ دەيسىز،
چىيىڭىز بارمۇ خېنىم؟
ئاخشاملىققا چىقىڭ دەيسىز،
مەيلىڭىز بارمۇ خېنىم؟

بۇ سۆزگەت ئېگىز ئىكەن،
تارتىپ سۈندۇرالامسىز؟
ئاخشاملىققا چىق دەيسىز،
قورقماي قوندۇرالامسىز؟

ساندۇقۇڭنىڭ ھالقىسىنى،
ئالتۇن بىلەن ئەتتىڭمۇ؟
مەندىن باشقا يار تۇتۇپ،
مۇرادىڭغا يەتتىڭمۇ؟

ئىھتىتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا دۆڭبويى 3 - كەنتتىن دېھقان مەھەممەت ئەيسا، 50 ياش.

تۈپلەنگۈچى: ناھىيەمىك مەدەنىيەت يۈرتىدىن توختىمراز مەتنىياز.

ئۇمىنى تولا ئورۇپ،
بىلەكىڭ تالدىمۇ يارىم؟
ئاز كۈن ئۆتمەي ئايرىلدۇق،
يۈرەكىڭ قاندىمۇ يارىم؟

ئىشىك ئالدى لايداتما،
لايداتمىغا چالما ئاتما.
ئاكام سېنى ئالمايدۇ،
قاش - كۆزۈڭنى ئوينىتما.

بىزنىڭ ھويلا كەڭ ھويلا،
ئەتراپىدا ئەينۇلا.
مەن ساڭا نېمە قىلدىم،
ئولتۇرۇپ راسا ئويلا.

ئۇچاڭدىكى چەكمەنمۇ،
ئۆشنەڭدىكى كەتمەنمۇ؟
ناخشا ئېيتسام تىڭشايسەن.
سەنمۇ مەندەك دەردمەنمۇ؟

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا دۆڭقىشلاق 3 - كەنتىدە دېھقان ئابدۇللا ھېيىتىللا، 38 ياش.

توپلىغۇچى: توخنىياز مەتنىياز.

ئەجەب بەلەن ئوخشاپتۇ،
ئوسما بىلەن قېشىڭىز.
بىزنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
ئاغرىمامدۇ ئىچىڭىز؟

ئۆگزىگە قوناق ياپتىم،
ئويىنىشىپ ئۇنى چاچماڭ.
قىلغان ۋەدىمىز ۋەدە،
سىز مەندىن يىراق قاچماڭ.

ھۆل ئوتۇنغا ئوت ياقسام،
ئوتۇڭ يانمىدى دەيسەن.
ئون بەش كۈندە بىر كۆرۈپ،
كۆڭلۈم قانمىدى دەيسەن.

چاپسىنمىڭ ئەستىرى،
ئاق ئەستەر، قىزىل ئەستەر.

ئۇيغۇر كىتاب توپ بېكىتى
www.uyghurkitap.com

مېنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
سەن يۇرەمسەن بەخەستە.

كۆل بويىدا قوش سۆگەت،
يول بويىدا ئاق سۆگەت.
ئانچە ـ مۇنچە كەل ياردىم،
چىدىمايدىكەن يۈرەك.

ئېگىز تاغقا چىقماق ياردىم،
چىقىپ بىلەرسىز.
چىرايلىقنى سۆيمەك ياردىم،
كۆيۈپ ئۆلەرسىز.

سۇنىڭ سۈزۈكى بۇلاق،
چاچنىڭ ئۇزۇنى ئۇلاق.
مەندىن باشقا يار تۇتساڭ،
ئاڭلايدۇ بىزنىڭ قۇلاق.

سېنىڭ دوپپاڭنى مەن كەيسەم،
ساڭا ئوخشامدىمەن ياردىم.
دۇشمەننىڭ گېپى بىلەن،
سېنى تاشلامدىمەن ياردىم.

بۇغداي باغلىغان باغلىق،
يۈرەكنى داغلىغان ياغلىق.
مەن ساڭا تولا كۆيدۈم،
سېنىڭ كۆيگىنىڭ چاغلىق.

كەچىكىنە قارا كۆز،
سەن كۈرەگە بارغانمۇ؟!

ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
راست كۆيگەنمۇ، يالغانمۇ؟!

يارنىڭ بېغى گۈللۈكتە،
بۈلبۈل تىنماي سايرايدۇ.
بىز ئىككىمىز ئايرىلساق،
يۈرەك قانداق چىدايدۇ.

گۈلمۇ خوپ غۇنچەمۇ خوپ،
ئېچىلدۇرۇپ قىسقانمۇ خوپ.
چوڭ بولۇپ دەرد تارتقىچە،
مۇشتەك تۇرۇپ ئۆلگەنمۇ خوپ.

باغدا گۈللەر ئېچىلدى،
چېكەڭگە قىسالامسەن؟!
زوقلىنىپ ئويناپ كۈلۈپ،
كۆڭلۈمنى ئالالامسەن؟

ئالما بەرگەن قولۇمدا،
بېھى بەرسەم يېيدىكەمۇ؟!
سەن مېنى تاشلىۋېتىپ،
غېرىب بولسۇن دېيدىكەمۇ؟!

مەن قۇرغۇي بولاي دەيمەن،
باغىڭغا قوناي دەيمەن.
يېنىڭدا يار بولمىسا،
مەن يارىڭ بولاي دەيمەن.

ئېرىق بولسا كەڭ بولسا،
سۇنى قويسا تاشمىسا.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

ياردىم بولسا شوخ بولسا،
سۆيۈپ قويسا قاچمىسا.

قەشقەر يولى قورايلىق،
ئەنجان يولى بىر ئايلىق.
نەدە ئۇيناپ يۈرگەندۇ،
مېنىڭ ياردىم چىرايلىق.

ئىشىك ئالدى گۈلدۈرمە،
ياردىم مېنى كۈلدۈرمە.
بىز ئىككىمىز يار بولساق،
دۈشمىنىڭگە بىلدۈرمە.

ئاكا ـ ئۇكا دېگەنمۇ؟
باغدا ئۈزۈم پىگەنمۇ؟
باغدا ئۈزۈم پىگەندە،
ئايرىلمايمىز دېگەنمۇ؟

ئېتىم سۈنى ئىچمەيدۇ،
غازى بارمىكىن كۆلدە؟
ياردىم ئۆيدىن چىقمايدۇ،
ئېرى بارمىكىن ئۆيدە؟

خۇددى ئايدەك يۈزىڭىز،
بۇلاق كەبى كۆزىڭىز،
كىرىپ قاپسىز چۈشۈمگە،
سالامەتمۇ ئۆزىڭىز؟

ئوي مەھەللىدە ناخشا ئېيتسام،
دۆڭ مەھەللىدە تېڭشايسەن.

شەردت قىلسام تۇقمايسەن،
ياغاچ قۇلاق تۇخشايسەن.

بەشىنچىدىكى ياغلىقنىڭ،
گۈلى قانچە ساناپ باق.
مەن ساڭا تولا كۆيدۈم،
يۈرىكىمنى سىيلاپ باق.

دەريا سۈيى ئاقمۇ،
يار كۆڭۈلگە ياقمۇ.
غېرىبلىقتا سۆيگەن يار،
ئەمدى كىمگە باقمۇ؟!

قاشىڭنى قارا قىلما،
قارلىغاچ قانات تەڭ.
كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلما،
ئويناپمىز ئاۋۋالقىدەك.

تال چۈشتەك بويۇڭغا،
تال باغلىغۇم كېلىدۇ.
تاتلىققىنا ئاغزىڭغا،
سۆيۈۋالغۇم كېلىدۇ.

تېپىتمپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا دۆڭبۇيى 1 - كەنتتىن
ئايگۈل مەممەت، 26 ياش.

توپلىغۇچى: توختىنياز مەتنىياز.

غورۇچۆل دېگەن يەردە،
بوستان تالنىڭ سايىسى.
شۇنچە يىراق كېلەرمۇ،
ئىككىمىزنىڭ ئارزۇسى؟

بەشكىدىكى دوپپاكىنىك ،
گۈلنى بۇزۇۋەتمە.
بۇ ئالەم ئۇزۇن ئالەم،
ئۆمىدنى ئۈزىۋەتمە.

ھاۋادىن ئۇچۇپ چۈشكەن ،
ئۆردەكمىكىن غازمىكىن؟
ياردىم سېنىك ئىشقىكىدا،
تارتقان دەردىم ئازمىكىن؟

نەقىش ئويدۇم يۈرەككە،
ئوماق ياردىم سۆزۈكىدىن.
ساكا بولغان كۆڭلۈمنى،
كۆرمىدىڭمۇ كۆزۈمدىن.

ياردىم نېسىپ بولارمۇ،
قېنىپ ـ قېنىپ سۆيگىلى.
بەختىمگە پۈتۈلگەنمۇ ،
پىراقىكدا كۆيگىلى.

كەچتە چىقتىم تالاغا،
زەپ چىرايلىق كېچىكىز.
بىزنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
ئاغرىمامدۇ ئىچىكىز؟

مېنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
ئۆزۈك قېچىپ يۈرەمسەن؟!
مەن ئوتۇكدا يىغلىسام،
ئۆزۈك ئويناپ كۈلەمسەن؟!

ئېرىقسىڭنى ئوي ئويدۇم،
سەن كېلىپ يەنە ئويما.
مەن كۆيسەم ساڭا كۆيدۇم،
كەشتىڭ قولىغا قويما.

ئېيتقۇچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا تاللىق مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى مەھەممەت تاجى، 50 ياش.
توپلىغۇچى: توختىنياز مەتنىياز.

كۆڭۈل بەرسەم خالامسىز؟
دايىم شۇنداق قارامسىز؟
باشتا كۆڭۈل بەردى دەپ،
ئاخىرىدا خارلامسىز؟!

كېچە بولسا ياتمايمەن،
پەنجىرەڭدىن پاتمايمەن.
راست گېپىڭنى ئېيتمىساڭ،
مەن دەردىڭنى تارتمايمەن.

ئاتنىڭ بالىسى تايلاق،
تاي خالايدىكەن قامغاق.
ئەجەبمۇ بەك تەس ئىكەن،
يارنىڭ كۆڭلىنى ئالماق.

ياتنىڭ ئەتكەن ئېشىنى،
يېسەم گالدىن ئۆتمەيدۇ.
خەق داڭلايدۇ يارىنى،
سەن يارىمغا يەتمەيدۇ.

ئېيتقۇچى: ئاۋات بېشىرىق يېزا بېشىرىق 1- كەنتتىكى دوڭۇرخاز، 38 ياش.
توپلىغۇچى: نۇرمەھەممەت توختىنياز.

يارنىڭ بويىندا تۇمار،
تۇمار ئاسمىغان كىم بار.
ياشلىقتا ـ نادانلىقتا،
ئاشىق بولمىغان كىم بار.

كېپىنەك بولۇپ ئۇچارسىز،
گۈل غۇنچىگە قونارسىز.
غېرىب بولۇپ قالسىڭىز،
مېنى ئەسلەپ قويارسىز.

دولان دەريا سۇلىرى،
بۇ يىل يەنە تاشقىدەك.
كىشىلەردىن ئاڭلىسام،
يارنىڭ كۆڭلى باشقىدەك.

ئېرىقتىكى لاي سۇنى،
باشلىمىغىن ئوتياشقا.
مەيلىڭ بولسا كەل يارىم،
ئۆمۈر بويى ئويناشقا.

يالاڭباشتاق بولۇپ قاپسەن،
چىگەرگە ياغلىقىڭ يوقمۇ؟
غېرىب مىسكىن بولۇپ قاپسەن،
يۇرۇشكە ئامرىقىڭ يوقمۇ؟

ئېھتىمال بەركۆچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا سۇغۇچى كەنتىدىن زەيدان ئەھمەت ئابدۇرۇسۇل، 61 ياش.

توپامغۇچى: نۇر مەھەممەت توختىياز.

تام تۆۋندە ئولتۇرۇپ،
تام باستىممكىن يارنى.
چىرايى سارغىيىپ قاپتۇ،
غەم باستىممكىن يارنى.

دەردىڭنى ماڭا ئېيتساڭ،
سېنىڭ ھالىڭغا مەن يەتسەم.
ئۆزەڭنىڭ ئىلكىدە بولساڭ،
بايا‌ۋانغا ئېلىپ كەتسەم.

يارىمنىڭ قارا چاچى،
چۈشۈپتۇ زاڭاقىغا.
يارىمنى سۆيۈپ قويۇپ،
ئۆلەيمۇ پىراقىدا.

مەن ئۆزۈم ئوستا بولۇپ،
سالدىم ياغاچقا رەندىنى.
كىمگە ئېيتىپ، كىمگە يىغلاي،
ۋاپاسىزنىڭ دەردىنى.

بەشىگىدىكى دوپپاڭنى،
قانچە پۇلغا ئالدىڭىزەن؟
ماڭا سالغان شۇ ئوتنى،
يەنە كىمگە سالدىڭىزەن؟

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بەشمەنق يېزا قوشقۇدۇق كەنتىنىڭ ھۆرمەت ھېيت، 45 ياش.

توپلىغۇچى: مەخمۇت ئۆمەر.

چاقىم چاقىدا قالدى،
يىكىم خانىدا قالدى.
راست گەپىڭنى ئېيت يارىم،
كۆڭلۈم ئاردىدا قالدى.

ھاۋانى تۇمان باستى،
قار يېغمىشنى كىم بىلدى.
ئاخىرقى جۇدالىقتا،
ئايرىلمىشنى كىم بىلدى.

ئايۇانىڭدا مەن يېتىپ،
ساربىيىڭنى بىلمەيمەن.
قاچان كېلىسەن يارىم،
قارايىڭنى بىلمەيمەن.

گېپىتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە ئايباغ يېزىدىن دېھقان ئايەمخا ئابلا، 22 ياش.
خاتىرىلىگۈچى: ئىلياس باۋۇدۇن.

ئاينى ئايغا قاتايمۇ؟
كۈننى كۈنگە قاتايمۇ؟
يار دەردىڭدە ئاھ ئۇرۇپ،
پەنجىرەڭدە ياتايمۇ؟

يار كەتتى ئۇزاقلاشتى،
مىنگەن ئاتلىرى يايداق.
يارلار قارىماس بولدى،
ئامەت قاچتىمۇ قانداق.

بۇگۈن ئۇن ئۇچ كۈن بولدى،
يارنى كۆرمەيدۇ كىشى.

كۆرۈڭا، كۆرمەسكە سالسا،
تىرىك ئۆلمەمدۇ كىشى.

ئالتە شەھەردە بار ئىكەن،
سەن يارىمدەك ئاي چىراي.
يىلاندەك تولغىنىپ ياتساڭ،
سەندىن قانداق ئايرىلاي.

تام تۆپىسىدە بىر تورغاي،
بۇغداي يېسە نىم بولغاي.
يار ئوتۇڭ يامان ئىكەن،
ئويىنىڭالساق نىم بولغاي.

ئېيتىپ بەرگۈچى: دولان يېزىسىدىن دېھقان ھەمدۇللا، 25 ياش.
توپلىغۇچى: ئوسمان مەتنىياز.

قولۇم كۆيدى پا ـ پا،
پۇتۇم كۆيدى پا ـ پا.
ئىسسىقمىنا ساماسا،
يېقىپ بېرەي يەملا؟
تۆردىكىلەرگە كۆز سېلىپ،
بىزنى كىچىك دەملا؟
كىچىكىنە ئالماشىخىنى،
بويلىغىلى ياخشى.
بىزنى كىچىك كۆرمىسلە،
ئويىنىغىلى ياخشى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە يامانسۇ مىللىي يېزىسىدىن دېھقان مەرەمخان مەھمەت، 84 ياش.
توپلىغۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك سەئىدئۆمىكىدىن زۇنۇنكۆل ئابدۇرېھىم.

بەشكىرەمدىن ئەنجۇر ئالدىم،
يەكەندىن راۋاب.
ئاتىڭىزغا ئەلچى قويسام،
بەرمەيدۇ جاۋاب.

باراي دېسەم كىرگۈزمەيدۇ،
ئىتىڭىز قاۋاپ.
ئوتىڭىزدا بولدى شۇ تاپ،
يۈرىكىم كاۋاپ.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاقتوقاي يېزىسىدىن ئابدۇخەلىل ساۋۇت، 22 ياش.
توپلىغۇچى: ناھىيەلىك پارتىيە مەكتىپىدىن موللا ئەمەت.

توپ تېرەكنىڭ تۈۋىدە،
ئويناپمىكىن، قارا قاش؟
ئالا پاچاق ئات مىنىپ،
ياندايمىكىن قارا قاش؟

دۇكىنىڭنىڭ تۈۋىدىن،
سۇ ئۆتەمدۇ قارا قاش؟
سېنى بىردەم كۆرمىسەم،
كۈن ئۆتەمدۇ قارا قاش؟

ئاق ئالمىنىڭ شاخىدەك،
ئېگىلەمسەن قارا قاش؟
سېنى دەپ تارتقان ئەلەمنى،
سەن بىلەمسەن قارا قاش؟

كۆيۈپ قالدىم مەن ساڭا،
قانداق قىلاي قارا قاش؟

ئاشقلىقنىڭ دەردىدە،
گېلىمدىن ئۆتمەيدۇ ئاش.

تېپىتىپ بەرگۈچى: ئىمامىدىرىم يېزىسىدىن مەۋلانجان ھوللىنمياز، 28ياش، دېھقان، ساۋاتلىق.

توپلىغۇچى: مەدەنىيەت يۇرتىدىن مەتتىمىن ئوڭماتمياز.

ئاق ناۋاتتىن قوغۇنۇم بار،
تىلىپ بەرسەم يەملا؟
شۇنچە خالايىق ئاراسىدا،
مېنى كىچىك دەملا؟

چىلىم بولسا گۈلى بولسا،
ئىچىدە لىق سۇيى بولسا.
يىگىت بولسا خۇيى بولسا،
بىلىدە خان گۈلى بولسا.

تاشنى ئاتتىم دەرۋازىغا،
زەنجىرىگە تەگمىسۇن.
ياخشى - يامان گەپلىرىم،
كۆكۈلىرىگە تەگمىسۇن.

سىلىنىڭ، بىزنىڭ ئۆگزىگە،
جىگدە يېيىلمىپتۇ.
ئىككىمىزنىڭ سۆيۈشكىنى،
ئەلگە يېيىلمىپتۇ.

قانداق كىشى كېتەر ئىكەن،
يارىنى تاشلاپ.
سەيلە بولسا ئىلىپ كېتەي،
ئۆيۈمگە باشلاپ.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئۇچتۇرپان ئەدەبىيەت يۇرتىدىن ئىبراھىم قۇربان.

ئاق پوسمىنى كىيمپسىز،
كىر بولۇشنى بىلمەمسىز؟
يار ئۇستىگە يار تۇتسا،
سەت بولۇشنى بىلمەمسىز؟

ئۆرۈك، ئالما تۈكۈلدى،
ئاخشام چىققان بوراندا.
ۋىسالىڭغا يېتەلمەي،
كېتەرمەنمۇ ئارماندا.

زاراڭزايۇ زاراڭزا،
ئاچىلىپتۇ ھەر ياڭزا.
نېمە ئانچە كۆيدۈرۈسەن،
ئون بەش ياشلىق بالاڭزا؟!

بوي - بويىغا ئوخشايدۇ،
خۇي - خۇيىغا ئوخشايدۇ.
ئۇسسۇل ئويىنىغان ئىككىيلەن،
ئاشىق - مەشۇق ئوخشايدۇ.

دېرىزەڭنىڭ تۈۋىدە،
ئېچىلىپتۇ ئانار گۈل.
بۇ يۈرەك كۆيۈپ كەتتى،
قانداق قىلىمىز ھاۋاگۈل؟

قىزىلگۈلدە پۇراق بار،
شېخىدا يوپۇرماق بار.
سۆيسەڭ ياخشىنى سۆيگىن،
ئاخىرەتتە سوراق بار.

ئالمىنىڭ تاياقمۇ،
بېھىنىڭ تاياقمۇ.
كېچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
يارنىڭ ئىشتىياقمۇ.

ئىشىك ئالدى چوڭ ئېرىق،
ئاتلاپ ئۆتەمسەن يارىم؟
دۇشمەننىڭ گېپى بىلەن،
تاشلاپ كېتەمسەن يارىم؟

يار بىلەن شاراب ئىچتۇق،
جوزىدا پىيالىدا.
مېھرىبان شۇ يارىمنىڭ ،
كىم باردۇر خىيالىدا؟

ئەجەبمۇ كەلمىدىڭ يارىم،
يولۇڭغا بارغۇدەك بولدۇم.
قولۇمغا قوش پىچاق ئېلىپ،
يۈرەكنى يارغۇدەك بولدۇم.

كۆز پەسلىدە سارغىيىپتۇ،
باراڭدا ئۈزۈم.
يار كەتكەنگە ئىشەنمەيمەن،
كۆرمىدى كۆزۈم.

ئىشىكىڭدە تۇرامسەن،
يان ياغاچقا يۆلۈنۈپ.
سەن ئالامسەن بۇ جاننى ،
بىرە - بىرە كۆرۈنۈپ.

ئۇيغۇرچە كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى دەريا،
ئېقىپ كەلسەم كۆرەرسەنمۇ؟
ئوتۇڭدا كۆيۈپ ئۆلسەم،
نامىزىمغا كېلەرسەنمۇ؟

كېچە ياتتىم غەم بىلەن،
كەرپىكلىرىم نەم بىلەن.
قاچانمۇ كۆرۈشەرمەن،
گۈلى رەنا سەن بىلەن؟!

ئىشىكنى ئېچىپ قويسام،
شامال كىردى بۇلۇڭغا.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
قاچىلايمۇ تۇلۇمغا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە يېڭىئاۋات يېزا، ياقۇپبەگ كەنتىدىن دېھقان توختى مامۇت، 70 ياش.

توپلىغۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيەلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئۆمەر ئىمىن.

بەشىگىدىكى دوپپاڭنى،
نەچچە پۇلغا ئالغانسەن؟
مەن كۆيگەن شۇ ئوتلارنى،
قانداق چاغدا سالغانسەن؟

قاشىڭنى ئاتتىڭمۇ،
بىزنى تاشلاپ كەتتىڭمۇ.
يوقمىدى خۇدايىڭمۇ،
زارۇ زار قاقشاتتىڭمۇ.

قاشلىرى قەلەممىدۇ،
چاچلىرى ئەلەممىدۇ.
ماڭا كەلگەن دەرد - ئەلەم،
سىلىگمۇ كەلگەنمىدۇ؟

قاشلىرىڭ ئەجەب قارا،
كۆزۈڭدە خۇمار بارمۇ؟
مەن ساڭا ئەجەب كۆيدۇم،
بويۇڭدا تۇمار بارمۇ؟

چىقمايسەن تالا - تۈزگە،
ئۆيۈڭنى مازار دەمسەن.
يىللار بولدى كۆيگىلى،
يۈرەكنى تازا دەمسەن.

بۇ يوللار ئەجەب تاشلىق،
ئۆتۈكۈڭدە ناھال بارمۇ؟
ئىشقىڭدا يۈرەك كۆيدى.
بۇنىڭغا ئامال بارمۇ؟

ئات مىنىپمۇ يۈرگەنسىز،
تون كىيىپمۇ يۈرگەنسىز.
ئوتنىڭزدا كۆيگەننى،
چىرايىمدىن بىلگەنسىز.

توقسۇن ئۆستەڭ بويىدا،
سىرىق قۇشقاچ ئەگىمىدۇ.
يارغا كۆيگەن بۇ يۈرەك،
قانداق قىلسام سەگىمىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىشىك بالدى كۆتەرمە،
قانداق دەسسەپ ئۆتەرمەن.
سىز چىرايلىق يارىمنى،
قانداق تاشلاپ كېتەرمەن؟!

تال كېسىپ تاياق ئېتىپ،
جىگەر كېسىپ كاۋاپ ئېتىپ.
يۈرىكىڭ قانداق چىدايدۇ،
سەن بىزنى تاشلاپ كېتىپ؟!

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئوتتۇرا مەكتەپ يېزا ياقوتان كەنتىدىن
دېھقان رەھىم تىلەۋالدى، 35 ياش.
توپلىغۇچى: زۇنۇنكۇل ئابدۇرەھىم

ئۆيدىن چىقىپ كەچقۇرۇن،
بارغان يېرىم كۆچۈرمە①.
ئەقلىڭ بولسا ئامرىقىم،
ئىشق ئوتۇڭنى ئۇچۇرمە.

باغىمغا يىر كەلسەڭچۇ،
ئۈزۈم - ئەنجۈر يېسەڭچۇ.
سوراپ قالسا باشقىلار،
مەشۇقۇم بار دېسەڭچۇ.

يارىڭ ئېتى رەيھانمۇ؟
چېچى سۇمبۇل بوستانمۇ؟
سۆزى تاتلىق ئەجەبمۇ،
ھەسەل، ناۋات قوشقانمۇ؟

---

① جاي ئىسمى.

گەتتى ياريم يىراققا،
ڭالتە ئېشەككە يۈك ئارتىپ.
ئۆەرۈم شۇنداق ئۆتەرمۇ،
يارنىڭ دەردىنى تارتىپ.

تېپىتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاقيار يېزىسىدىن ھېزىم ۋەزىر، 56 ياش، ساۋاتلىق.

خاتىرلىگۈچى: ئىبراھىم ئۇرۇپان.

ياريم كەلدى قول سېلىپ،
توغرا - توغرا يول ئېلىپ.
قاياقتىن چىقىپ كەلدىلە،
يۈرىكىمگە ئوت سېلىپ؟

گۈل دېگەنگە گۈل بولامدۇ،
قاتى - قاتى بولمىسا.
يار دېگەنگە يار بولامدۇ،
ئىشتىياقى بولمىسا.

قاپاق تېرەڭ سايىسىدا،
ھويلاڭ بارمىدى ياريم؟
يەر تېگىدىن قارايسەن،
مەيلىڭ بارمىدى ياريم؟

زەر بىلەن زەنجىر ئالاي،
گۈل چۆرىسىگە پەنجىر ئالاي.
زىلۋا بويلۇق يارىمنىڭ،
كۆڭلىنى قانداق ئالاي.

ئىشقىڭىزدا يەل بولدى،
مەنمۇ سىزگە كۆيگىلى.
ئاللا نېسىپ قىلارمۇ،
لېۋىڭىزگە سۆيگىلى؟!

ئەجەبمۇ قارا بوپتۇ،
ئوسما بىلەن قاشىڭىز.
ئىشقىڭىزدا ئۆلۈپ كەتسەم،
تۆكۈلمەمدۇ ياشىڭىز.

ئېھتىمال بەركۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاچمتاغ يېزىسىدىن تاپلا مەمتۇۋلا، 39 ياش.
تويلىمۇچى: ئىبراھىم قۇربان.

ئاق كۆڭلەك، قارا كۆڭلەك،
يارىمنىڭ ئۇچاسىدا.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
ئۇچتۇرپان كوچاسىدا.

ھويلاڭدىكى تېرەككە،
قاغا قوندۇرالامسەن؟
ئاخشاملىققا كەل دەيسەن،
يۈرەكنى قاندۇرالامسەن؟

ئىشسىكىڭنى ئاچ يارىم،
بويۇڭنى كۆرۈپ ئالاي.
قولۇڭنى تۇتۇپ تۇرۇپ،
لېۋىڭگە سۆيۈپ ئالاي.

ئاققۇ كەلسە ئېتىۋال،
بۇلبۇل كەلسە سېتىۋال.
سېغىنغاندا كۆرەرسەن،
سۈرىتىمنى ئېلىۋال.

نەقىش ئويدۇم يۈرەككە،
قىزىلگۈلۈم سۆزۈڭدىن.
سائا بەرگەن كۆڭلۈمنى،
كۆرگەنمىدىك كۆزۈمدىن.

ئۆستەڭ بويىدا ساندۇق،
ساندۇق ئىچىدە جابدۇق.
قانداق قىلىمىز ياريم،
كۆيۈك ئوتىغا قالدۇق.

ئاق ئەلەم، يېشىل ئەلەم،
يارىنىڭ قېشىدۇر قەلەم.
ھېچ كىشىگە كەلمىسۇن،
مائا كەلگەن دەرد - ئەلەم.

لەيلىگۈلنىڭ غۇنچىسىغا،
ئۇگىنىپتۇ تۇمۇچۇق.
بۇ دۇنيادا بارمىدۇ،
سىز يايرىمەك كۆڭلى ئۇچۇق.

يۈرۈڭ ياريم مەن بىلەن،
چىللاپ كەلدىم سەيلىگە.

مېنى هەرگىز قاقشاتماڭ،
كىرىپ دۇشمەن كەينىگە.

دەردى تولا شۇ يارنىڭ،
كۆڭۈلنىڭ ئارامى يوق.
قاراپ باقسام سەپ سېلىپ،
مەن كۆرگەن چىرايى يوق.

ئېيتقۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئوتتېپىنى يېزىسىدىن دېھقان روزى ياقۇپ، 65 ياش.

توپلىغۇچى: زۇنۇنگۇل ئابدۇرېھىم.

بېلىمده بار ئاغامچا،
سالدىم سالمىنى ئاتقا.
سەن مېنى ياردىم دېسەڭ،
كۆڭۈل بەرمىگىن ياتقا.

ئامان ئىكەن، ئامان ئىكەن،
دوستلىرىم ئامان ئىكەن.
يېڭى توقان يارلارنىڭ،
ئوتلىرى يامان ئىكەن.

ئېتىز بىلەن ماڭغىچە،
قىرى بىلەن ماڭساڭچۇ.
چاپسان كېلىپ ئامرىقىم،
كۆڭلۈمنى بىر ئالساڭچۇ.

ئۆگزەڭگە قوناق ياپتىم،
ئويناپ كېلىپ چاچمىغىن.
بىز ئىككىمىز ئويناپلى،
مەندىن تولا قاچمىغىن.

بەدىلىكتە مېگىپسەن،
بۇغدايلىقنى يول قىلما.
راست گېپىڭنى ئېيتساڭچۇ،
مېنى مۇنچە گول قىلما.

ئەتلەس كۆڭلىكىم باردۇر،
بەللىرى ئەجەب تاردۇر.
مېنى كۆيدۈرگەن يارىنىڭ،
يۈرىكىدە كىم باردۇر؟

ئاسماندىكى بەش لاچىن،
پەرقىرايدۇ نىم بولدى؟
يارىم ماڭا ئامراقتى،
كۆز تەگدىمۇ نىم بولدى؟

دۇتارىڭنى چالساڭچۇ،
يېڭى چىققان پەدىگە.
ۋاپا قىلار دەپتىمەن،
باشتا قىلغان ۋەدىگە.

ئۇيغۇر بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاچىتاغ يېزىسىدىن دېھقان ئەينەخان ئوقمان، 22 ياش.

تۇپلەۋچى: ناھىيەلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئىبراھىم قۇربان.

دۇتار دېگەن بىر ياغاچ،
ئۇنلەيدىغان تارىسى.
يارغا كۆيگەن يۈرەكنىڭ،
نەدە باردۇر دارىسى.

مەن ئەجەب غېرىب بولدۇم،
چالغىلى راۋاب يوقمۇ؟
سىزگە نەچچە خەت يازدىم،
بەرگىلى جاۋاب يوقمۇ؟

يارىم كەپتۇ ياغلىقسىز،
ياغلىق بەرسەم باغلامسىز؟
قېشىڭىزدا مەن تۇرسام،
ھەر تەرەپكە قارامسىز.

تاڭ سەھەردە ئاسماندا،
بوز تورغايلار ئەگمىدۇ.
ساڭا كۆيگەن بۇ يۈرەك،
قانداق قىلسا سەگمىدۇ؟

ئىشىك ئالدى زاراڭزا،
ئېچىلمىپتۇ ھەر ياڭزا.
كېلىڭ يارىم ئويناپلى،
بىزمۇ سىزدەك بالاڭزا.

ئۆستەڭ ياقلاپ بېرىپ،
تۇتقان سۇلىرىڭ ئازمۇ؟

بەزنى يامان دەپ بېرسەڭ،
تۇتقان يارلىرىڭ تازمۇ؟

گۈل تۇۋىدە ئويناپلى،
بىزنى ھېچكىم كۆرمىسۇن.
كىمنىڭ مەيلى كىمگە بولسا،
قويۇپ بېرىڭ ئويىنىسۇن.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاچىتاغ يېزىسىدىن دېھقان زوردەم نۇر، 22 ياش.

توپلىغۇچى: ئىبراھىم قۇربان.

ياردىم ئۈسسۈل ئويناپدۇ،
كۆڭلى خوشمىكىن يارنىڭ.
ئويناپ ـ ئويناپ يەڭدەپدۇ،
بەلى بوشمىكىن يارنىڭ.

ھاۋا ئايلىنىپ قاپتۇ،
مەنمۇ ئايلىنارمەنمۇ؟
دۇشمەننىڭ گېپى بىلەن،
ياردىن ئايرىلارمەنمۇ؟

ئىشىك ئالدى ئېرىقمىدى،
ئەتراپى تېرىقمىدى.
مەن سىلىگە كۆيمەستە،
چىرايىم سېرىقمىدى.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

ئۇزۇن ـ ئۇزۇن ئاغامچا،
يولدا ياتسا مەيلىمۇ؟
كۆڭلۈمدىكى بىر غۇنچە،
توزۇپ كەتسە مەيلىمۇ؟

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
تۆشلەڭگىنى① تارتماي.
بۇ دەردلەرنى كىم تارتسۇن،
سېنىڭ بىلەن مەن تارتماي.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى شورلۇق،
پۇتى ئاغرىمدىكىن يارنىڭ؟
ئوتتىدا كۆيۈپ ئۆلسەم،
ئىچى ئاغرىمدىكىن يارنىڭ؟

ئېيتىمپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان قاقيار يېزىسىدىن دېھقان ئابدۇۋۇپلى سابىر، 40 ياش.

توپلىغۇچى: زۇنۇنگۈل ئابدۇرېھىم.

گۈل بېغىدىن ئۈزلىدىم،
بۇلبۇلنىڭ ناۋاسىنى.
نەدىنمۇ تاپاي ئەمدى،
كۆيۈڭنىڭ داۋاسىنى.

دۇتار چالىمەن ئاستا،
ئۆستەڭ بويىدا قاشتا.

① ئاتقا ئارتىلىدىغان ئىككى ياغلاشنى كۆرسىتىدۇ.

دۇشمەنلىك بولۇپ قالدۇق،
تۇينى قىلىلى ئاستا.

ئەلچى قويسام ئاناڭغا،
كەچىك دەپتۇ يېشىڭنى.
كەچىك بولساڭ نېمىشقا،
قارا قىلدىڭ قېشىڭنى؟

ئەمدى ئېيتقىن ئاناڭغا،
ئوڭلاپ قويسۇن بېشىڭنى.
يەر تېگىدىن قارايسەن،
چۈشەنمىدىم ئىشىڭنى.

خوپلىغۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن سەمەت ئىسمايىل، 46 ياش.

دۇتار چالمەن دەيلا،
پەدىسىنى باسالاملا؟
ئاشنا بولمەن دەيلا،
ۋەدىدە تۇرالاملا؟

ئاق تېرەكنىڭ دالدىسىدا،
مېنى سۆيگىنىڭ قېنى؟
ھەرگىز ئۇنتۇمايمەن دەپ،
ۋەدە بەرگىنىڭ قېنى؟

قاشىڭ قارا بولمىسا،
كۆڭ ئوسمىدا قاشلىغىن.

باشقا خەقلەر خەت تۇتسا،
يىرتسپ - يىرتسپ تاشلىغىن.

جاراڭلايدۇ كوچىدا،
ئۆتكەنلەر كارۋانمىكىن؟
كېلىمەن دەپ كەلمىدى،
يار سۆزى يالغانمىكىن؟

باغدا پاختەك ، بۇلبۇلەك،
ئۇچۇپ سايراپ يۈرگۈدەك.
مەن ياردىنى ئاڭلىسام،
ھەر جايدا ئۇيناپ يۈرگۈدەك.

ئالما يەي دەپ باغقا كىرسەم،
ئالما تۇۋى لاي ئىكەن.
يارنى بېرىپ كۆرەي دېسەم،
ئېسىل سۇپەت باي ئىكەن.

ئىرغايلىقتا ئىرغايدۇ،
ئىرغاينىڭ شاخى.
شامال چىقسا يەلپۇنمدۇ،
ياردىنىڭ ساچى.

ئۇكە ئۆرلىگەن چاغدا،
بۇغدايلار بولۇر تاختا.

بۇلبۇل سايرىغان چاغدا،
مەن ياردىم بىلەن باغدا.

توپلىغۇچى : قەيۋۇم مەقتىمەن.

بىر كىچىك باغنىڭ ئىچىدە،
جۇپ تېرەك يالغۇز پۈتاق.
مەشۇقىغا كۆيمىگەننىڭ،
يۈرىكىگە مىڭ پىچاق.

ئېيتقۇچى: كەلپىن ناھىيە گەزلىك يېزىسىدىن دېھقان روزى ھەسەن، 70 ياش.

توپلىغۇچى : كەلپىن ناھىيىلىك سەنئەت ئۇمىكىدىن ئابدۇۋۇپلى راخمان.

مەدھىيە قوشاقلىرى

ئاق ئالما قىزارغاندەك،
قىزىل يۈزلۈكۈم ياردىم.
ناۋات بىلەن سۇغارغاندەك،
شېرىن سۆزلۈكۈم ياردىم.

دوپپا تىكتىم چىرايلىق،
كىيسەك بېشىڭغا لايىق.
كىيىپ چىقساك كوچىغا،
ھەيران قالسۇن خالايىق.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى : سەمەت ئىمىن.
توپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.

ياردىنىڭ مېڭىشلارى،
ماڭسا قول سېلىشلارى.

هېچ كىشىگە ئوخشىماس،
ھەر قاراپ قويۇشلارى.

باغىم بارۇ باغىم بار،
باغىمدا ئانارىم بار.
سەن ياركىنى داڭلايسەن،
مېنىڭ لېۋەن يارىم بار.

ئاق بوز ئاتنى داڭلايدۇ،
قارا بوز ئاتقا يەتمەيدۇ.
جۇۋانلارنى داڭلايدۇ،
ياش قىزلارغا يەتمەيدۇ.

ئاسماندا لاچىن تولا،
بىر - بىرىگە ئوخشىماس.
ھەرقانچە يارىڭ بولسا،
بىزنىڭ يارغا ئوخشىماس.

سەككىز ئوتاق① يوللىرى،
كۆك يانتاق بىلەن تولغان.
شېكەر خانىڭ قوللىرى،
خېنە قويۇپ گۈل بولغان.

سەينادا تولا كەكلىك،
مەن يارىم بىلەن بېپلىك.
يار بولسا گۈزەل بولسا،
قارا قاش، خۇمار كۆزلۈك.

---

① جاي ئىسمى

ئات مىندىم كۆرەك قاشقا،
چاپتۇردۇم شۇغل تاشقا.
ھەر كىمنىك يارى باشقا،
ئوخشامدۇ قەلەم قاشقا.

چاپىنىڭنىك يېڭىنى،
قايسى ئۇستام ئويغاندۇ؟
ئىسىملىرى چىرايلىق،
قايسى موللام قويغاندۇ؟

بىزنىك يار چىرايلىقنىك،
ئۇستۇن باشتا ئۆيى بار.
ئاشۇ چاغدا ئۆستۇرگەن،
زەپ چىرايلىق گۈلى بار.

خېنىم چىرايىڭىز ئوڭگە،
كىشى سۆز بەردىمۇ سىزگە؟
كىشى سۆز بەرسە بەرگەندۇ،
يامانلىق ئەيلىمەك بىزگە.
خۇيى خۇيىغا ئوخشايدۇ،
بويى بويىغا ئوخشايدۇ.
ئىشكتىن يۆلۈنۈپ ئۆتكەن،
مېنىك يارىمغا ئوخشايدۇ.

قۇشقاچ قوندى قەپەزگە،
خەت پۈتەمدۇ قەغەزگە؟
ياش باللار كۆيۈپ قاپتۇ،
ئاي يۈزلۈك، قارا كۆزگە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن دېھقان ھامۇت ھوشۇر، ئەر 50 ياش.
توپلىغۇچى: ئەنۋەر گايىت.

سەندەك قەزدلگۈل،
ھېچ باغدا يوقتۇر.
كۆرسەم سېنى مەن،
ئارمانىم يوقتۇر.

تاغ باغرىدا ئويناپدۇ،
تاغنىڭ تۈلكىسى.
مېنى خۇشال قىلغىنى،
يارنىڭ كۈلكىسى.

ئايمۇ ئايدىڭ كېچىلەر،
ئاپپاقمۇ ئايدىڭ كېچىلەر.
گۈل بىلەن رەيھان پۇرايدۇ،
يارىم ماڭغان كوچىلار.

تېرەك باشىدا كاككۇك،
تىنماي خۇشال سايرايدۇ.
يارىم سېنى كۆرگەندە،
دىلىم شۇنچە يايرايدۇ.

بىزنىڭ يارنىڭ قولىدا،
گۈلى بار پەرەڭ ياغلىق.
قىلىقىڭنى دېمىسەم،
چىرايلىقلىقىڭ چاغلىق.

ئانداق دېسىلە ماقۇل،
مۇنداق دېسىلە ماقۇل.

بىزنىڭ باغدا مېۋە جىق،
تاللاپ يېسىلە ماقۇل.

ئېيتىپ بەرگۈچى: قايلۇ يېزىلىق باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى زىنىـ
نەت ئايـۈپ، 46 ياش.
توپلىغۇچى: ساۋۈت سۇپى.

ياردىم تېرىغان كېۋەز،
ئۇنۇپ چىقتى قوش قۇلاق.
ياردىمىڭ بويى زىلـۋا،
كۆزلىرى ئاتەش بۇلاق.

ئىشىكىڭدىن ئۆتكەندە،
ماڭا ئاتقان چالمىمۇ؟
كۆكسىڭدە لىغىلدىغان،
نەشپۈتمۇ يا ئالمىمۇ؟

ئالما ئۈزسەڭ كۈزدە ئۈز،
ساپقىنى بىللە ئۈز.
ئازار بەرمەي دىلىمغا،
ياردىم، قىلغىن ياخشى سۆز.

ئاق ئالمىڭ شېخىدەك،
ئېگىلىپ قالدىم بۇگۈن.
ئۇچ كۈن بولدى كۆرمىگىلى،
سېغىنىپ قالدىم بۇگۈن.

سېنى ئۇنداق ياراتتى،
مېنى مۇنداق ياراتتى.
ئىككىمىزنىڭ ئارىسىغا،
ئاقار دەريانى ياراتتى.

قاش بهشغا بارغىچه،
تاش تېپىلماس ئاتقىلى.
پۇرسەت كەلمىدى بۇگۈن،
قوش يۈرەكنى چاتقىلى.

چىنارغا قونغان قۇشقاچ،
سايرىمايدۇ نېمە بولدى؟
ئەجەب ياخشى يار ئىدى،
گەپ قىلمايدۇ نېمە بولدى؟

ئەجەب سايرىمىدى بۇلبۇل،
شاختا گۈل ئېچىلغاندا.
يار ئۇياقتا يىغلايدۇ،
مەن بۇياقتا ئارماندا.

بۇغداي تېرىدىم تۇزگە،
تېڭى يازغا تېڭى كۈزگە.
مېنىڭ يارىم قارا كۆز،
چىقمايدۇ تالا تۇزگە.

تەپسەم ساندۇق ئېچىلۇر،
گۈل باشمغا سانچىلۇر.
سىزدىن ماڭا خەت كەلسە،
مېنىڭ كۆڭلۈم ئېچىلۇر.

ئاچچىق ئۆرۈكنى كېسىۋېتەي،
شاخ - شۇمبىسىنى قالدۇرماي.
سەن مېنى ياد ئەتمىسەڭ،
مەن نېمىشقا ياد ئېتەي.

شاخلايدۇيا، شاخلايدۇ،
قاپاق تېرەك شاخلايدۇ.
قاپاق تېرەك تۇڭدە،
بىزنىڭ يارلار ساقلايدۇ.

بۇلبۇل تىنماي سايرايدۇ،
گۈل شاخىغا قونسام دەپ.
مەنمۇ دائىم ئويلايمەن،
سەن يارىمنى سۆيسەم دەپ.

ئېھتىمال بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن ئىسمائىل قاسىم-
توپلىغۇچى: تاھىر.

ئىشىك ئالدىدا سېپە،
ئاتقا سېپ بېرەي بېپە.
سەن يارىمنىڭ دەردىدە،
بولدى يۈرەكلەر زېپە.

ئەجەب ئوخشاپتۇ بۇ قوغۇن،
چوڭ يولغا پىلەك تاشلاپ.
كېلىڭ ياردىم ئويىنايلى،
ھەر تەرەپكە كۆز تاشلاپ.

تاماكاڭنى چەكمەيسەن،
يوقمىدى چىلىم - غاڭزاڭ؟
ئىزدەپمۇ تاپالمىدىم،
نەدىدۇ سېنىڭ پاڭزاڭ؟

خەتنى يازدىم ئولتۇرۇپ،
ئاق قەغەزنى تولدۇرۇپ.

خېتىم كەتتى، مەن قالدىم،
خىيال بىلەن ئولتۇرۇپ.

تاش كۆۋرۈكتە ئولتۇرسام،
بەش ماشىنىدا تاش كەلدى.
مەن ياردىنى ئويلىسام،
قارا كۆزۈمگە ياش كەلدى.

ئېگىز ئايۋاندا ئۆزىڭىز،
دېرىزىدە كۆزىڭىز.
يۈرىكىمدىن چىقمايدۇ،
ئاخشام قىلغان سۆزىڭىز.

ئېيتقىچ بەرگۈچى: شايار ناھىيە قايلۇ يېزىسىدىن زەينەپ روزى، 40 ياش،
ئوقۇتقۇچى.
توپلىغۇچى: داۋۇت، 23 ياش.

دۇتارنى چېلىپ بولۇپ،
كارىۋاتقا يۆلەپ قويدۇم.
ئۇچ كۈن بولدى كەلمەيسەن،
مەن سېنى كۆرۈپ قويدۇم.

قىزىلگۈلنىڭ شاخىنى،
شامال قانداق قايرىغاي.
شېرىن سۆزلۈك ياردىدىن،
دۈشمەن قانداق ئايرىغاي.

ئۇچتى، كەپسىنەك ئۇچتى،
گۈللۈك باغىغا چۈشتى.
مېنىڭ بۇ غېرىب كۆڭلۈم،
شۇ گۈزەل يارغا چۈشتى.

ئەگمە ـ ئەگمە قاشىڭنى،
مەن ئېگىپ ئالالايمەن.
ساڭا بەرگەن كۆڭۈلنى،
قايتۇرۇپ ئالالايمەن.

ئېيتىپ بەرگۈچى : شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن تۇردى توختى.
توپلىغۇچى : ماھمرە.

ئاققىنە كۆڭلەك كىيىپلا،
يېشىلغىنە جىيەك تۇتۇپ.
يار كەتسە ئولتۇرۇپلا،
بۇ يەردە ئېگەك تۇتۇپ.

ئايغا ئوخشايسەن يارىم،
رومىلىڭنى چىگكەندە.
تولغىنىپ يا تالمايمەن،
سەن يادىمغا يەتكەندە.

بۇلبۇل قوندى باشىمغا،
كاككۇك قوندى باشىمغا.
ھالىمدىن خەۋەر ئالسۇن،
ئېيتىڭلار ئاداشىمغا.

ئۇسۇلنى تولا ئويناپ،
بېشىڭ قايدىمۇ يارىم؟
كەل دېگەندە كەلمەيسەن،
پۇتۇڭ تالدىمۇ يارىم؟

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن دېھقان قادىر ساتتار، 48 ياش
توپلىغۇچى: ئابلەت.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

يۈرىكىم چاك - چاك بولدى،
لېۋىدە سۇ ئىچەي ياردىم.
ئۆتەر يولۇڭغا باش قويۇپ،
ئەجەل يەتسە ئۆلەي ياردىم.

ياردىم قوغۇن تېرىپتۇ،
چۆنەك ئارىلاپ باراي.
چۆنەك ئارىلاپ بېرىپ،
ناشپىكەرنى مەن ياراي.

دەريادىكى سۇلاقنى،
پالتا ئۇرۇپ تەشكىم بار.
سەن ياردەمنى ئويلىسام،
ئەزىز جاندىن كەچكىم بار.

تۇخۇم كۆمدۇم ئوچاققا،
ئېتىلغاندۇ بۇ چاققا.
يىراقتىكى شۇ ياردىم،
سېغىنغاندۇ بۇ چاققا.

باردىم دەريا كەچكىلى،
ئولتۇردۇم سۇ ئىچكىلى.
بارالمىدىم يار قېشىغا،
قاناتىم يوق ئۇچقىلى.

ئېيتىمپ بەرگۈچى : ساۋۇت سوپى.
توپلىغۇچى : تۇرغۇن.

دۇتارنى چالاي دېسەم،
قۇلاقىدا تارا يوق.
بىللە ئۆتكەن كۈنلەرنى،
ئەسلىمەسكە چارە يوق.

قىزىلگۈلنى گۈل دەيدۇ،
ئەتىر گۈلگە يەتمەيدۇ.
يارنىڭ قىلغان ئىشلىرى،
ئېسى - يادىمدىن كەتمەيدۇ.

يار بىلەن تېپىشقاندا،
ھەممىدىن جۇدا بولسام.
سېغىنىپ كۆرۈشكەندە،
كۆيۈكتىن ئادا بولسام.

ئېيتىمپ بەرگۈچى: ساۋۇت سوپى.
توپلىغۇچى: ئابلەت.

كېپىنەك بولۇپ ئۇچارسىز،
گۈلدىن - گۈلگە قونارسىز.
يادىڭىزغا يەتكەندە،
مېنى ئەسلەپ قويارسىز.

ئۇزۇن - ئۇزۇن ئاغامچا،
ئۇزۇلۇپ قالسا مەيلىمۇ؟

بىللە يۈرگەن دوستلىرىڭىز،
يالغۇز قالسا مەيلىمۇ؟

ئىھتىمپەركۈچى: شائىر ناھىيە يېشىمەھەللە يېزىسىدىن دېھقان گۈلى سامساق، ئەر، 70 ياش.
توپلىغۇچى: ماھىرە.

دۇتارنى تولا چېلىپ،
قولۇم بولدى سەينىگە.
مېنى سېغىنغان بولساڭ،
كەچتە چىققىن سەيلىگە.

ئالمىلىق بېغىم بولسا،
دۆڭ يەرگە سارايى سالسام.
كۆڭلۈمدىكى يار بولسا،
بوينىغا گىرە سالسام.

ھويلىغا قوناق يايدىم،
ئويناپ كېلىپ چاچمىسىلا.
دەپتەر- قەلەم سەكسەن فۇڭ،
خەت يېزىشتىن قاچمىسىلا.

ئاق پىيازنىڭ پوستىمەن،
كۆك پىيازنىڭ پوستىمەن،
مۇشۇ مەھەللە ئىچىدە،
سىز يارىمنىڭ دوستىمەن.

قول ياغلىقىڭنى يۇيۇپ،
ئاپتاپتا قۇرۇتتۇڭمۇ؟
مەن سېنى ئۇنۇتمىسام،
سەن مېنى ئۇنۇتتۇڭمۇ؟!

ئىشقىڭدا مەجنۇنمەن،
لەيلىدەك نەزەر سالغىن.
ئارام تاپمىدى كۆڭلۈم،
ھالىمدىن خەۋەر ئالغىن.

ھاۋادىكى لاچىنىڭ،
قاناتىدا توپا يوق.
بىلىپ قويغىن جان بالىلار،
چىرايلىقتا ۋاپا يوق.

تاغىنىڭىزنى بەرسەڭىز،
چاچلىرىمنى تاراشقا.
رەسىمىڭىزنى بەرسەڭىز،
سېغىنغاندا قاراشقا.

ئىشىك ئالدى باغ، ياردىم،
باغنىڭ ئىچى گۈل، ياردىم.
چىدىمايدىكەن يۈرەك،
ئانچە ـ مۇنچە كەل، ياردىم.

ھويلىدىكى سېدىگە،
قۇشقاچ چاڭگا سالغاندۇ.
مەكتۇپ يازدىم ياردىمگە،
بۇ كەمگىچە ئالغاندۇ،

ئالما سالسام قوينۇڭغا،
گىرە سالسام بوينۇڭغا.
پەيشەنبىمۇ كەلمىدىڭ،
قاراپ تۇرسام يولۇڭغا.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

پۇشقىقىمنى تۇرمەستىن
سۇغا كىردىم يوتىدا.
ياردىم ئەجەب كەلمەيدۇ،
ئۆلتۈرەمدۇ ئوتىدا.

ياردىم كېۋەز تېرىپتۇ،
يوپۇق يېپىپ ئۇستىگە.
قاچانلىققا يىتەرمەن،
سەن ياردىمىڭ ۋەسلىگە.

باغقا كىرىپ پەم بىلەن.
ئالما گۈلىنى ئۈزدۈم.
ياردىم قايدىن كېلەر دەپ،
قاراپ بوينۇمنى سوزدۇم.

بۈگۈن ئاخشام ياردىمنى،
كۈتتۈم ئالما تۈۋىدە.
چىقالمىدى قېشىمغا،
ئاپسى بارمىكىن ئۆيىدە.

ئۈلاپ قويدۇم ئالمىغا،
نەشپۈت بىلەن جۈجۈلە①.
كەلمىدىلە ساقلىسام،
ئاخشام كېلەي دېۋىدىلە.

نەشپۈتنىڭ بىر خىلى.

ئالما تۇندە تۇرۇپ،
كۈندە ئوتۇن كەسلىدىم.
كۆزلىرىمگە ياش ئېلىپ،
مەن يارىمنى ئەسلىدىم.

مەن يارىمنىڭ بېغىدىن،
ئالمىنى ئۈزەي دېدىم.
بويىنىغا گىرە سېلىپ،
بىر قېتىم سۆيەي دېدىم.

ئېيتقۇچى: ئەھەممەت تالىپ.
توپلىغۇچى: تۇرغۇن.

1989 - يىلى 6 - ئايدا شايار ناھىيە بازارىدىن توپلاندى.

ئىچىمدىكى دەردلىرىم،
چىقمايدىكەن تېشىمغا.
ئۇچار قاناتىم بولسا،
بارار ئىدىم قېشىڭغا.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
تۇرپان شەھىرىگە قاراپ.
كۆزۈمنىڭ نۇرلىرى ئۆچتى،
يارىنىڭ يولىغا قاراپ.

كۆتەك ياردىم پالتىدا،
دەرۋازىنىڭ ئالدىدا.
كېلىڭ يارىم ئويناپلى،
دوست - دۇشمەننىڭ ئالدىدا.

ئېيتقۇچى: گۈلنىسا تايىپ، 23 ياش، ساۋاتلىق، شايار ناھىيە تويولدى يېزىسىدىن.
توپلىغۇچى: دىلنار.

دەريانىڭ تېگى لايدۇ،
دەسسىسەم لىغىلدايدۇ.
ياردىمدىن خەۋەر كەلسە،
يۈرىكىم جىغىلدايدۇ.

ئىشىكىڭدىن ئۆتكۈچە،
كۆرۈپ قالدىم بويۇڭنى.
مەن سېنى سېغىنغاندا،
ئەسكە ئالدىم خۇيۇڭنى.

توغراق يۇلغۇن كۆكىرىپ،
گۈزەل قىلىپتۇ تارىمنى.
ئاخىر بىر كۈن سۆيەرمەن،
كۆڭلۈمدىكى يارىمنى.

ئاھ دەيمەن، خۇدا دەيمەن،
دوپپام باشىمدا.
چۆلمۇ ئاۋات بولار ئىدى،
تۇرسام قاشىڭدا.

قارا - قارا قاشلارىڭگە،
قەلەم يۈگۈرتەي.
سەن يارىمنىڭ تەرىپىنى،
قانداق تۇگىتەي.

بوستان ئەيلەپ چۆللەرنى،
ياڭرىدى ھېنىڭ ناخشام.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن،
پەيشەنبە بازار ئاخشام.

ئېيتقۇچى بەركۈچى : تۇنىياز ھاشىم.
توپلىغۇچى: دىلنار.

ئارا يىراق بولمىسا،
كۆرسەم يارنى پاتمۇ پات.
يۈرىكىمگە قان تولۇپتۇ،
لەيلىگۈلدەك قاتمۇ قات.

ئالما پىشتى ئېگىلدى،
ئۈزۈم پىشتى چېكىلدى.
تارتماسلىققا چارەم يوق،
پىشانەمگە پۈتۈلدى،

سەندەك قىزىلگۈل،
ھېچ باغدا يوقتۇر.
كۆرسەم سېنى مەن،
ئارمانىم يوقتۇر.

تېپىتىپ بەرگۈچى: ساقى كېھىر، شاپار ناھىيىلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى.
تىكوپلىغۇچى : ساۋۇت سوپى.

دەريادا تور تاشلىدىم،
ئالتۇن بېلىق تۇتماق بولۇپ.
مەن يارىمغا خەت ئەۋەتتىم،
كۆڭلىمنى ئۇتماق بولۇپ.

قاشلىرى قارامىدۇ،
يۈرتلىرى ھەرەممىدۇ.

باراي دېسەم يول يىراق،
ماڭا كەلگەن ئەلەممدۇ .

ئالما بەردىم قولۇڭغا،
كۆيۈپ قالدىم بويۇڭغا.
قاچانغىچە يۇرۇيمەن،
قاراپ سېنىڭ يولۇڭغا.

ئالمائنى ئېغا تمامسەن،
سۇيۇڭنىڭ ئېقىشىغا،
يازغان خەتلىرىڭ تەگدى،
يۇرەكنىڭ بېغىشىغا.

مەن ئۆزۈم كەتكەن بىلەن،
كۆڭلۈم سەندىن كەتمىدى.
سېنىڭ دەردىڭدە ئاھ ئۇرسام،
ئاھىم خۇداغا يەتمىدى.

ياردم كەتتى ئۇزاقتا،
مېنى سالدى دوزاخقا.
ياردم كەلسۇن ئۇزاقتىن،
مېنى ئالسۇن دوزاختىن.

باغ بولسا ئاۋات بولسا،
چاي بولسا ناۋات بولسا.
سەن ياردىمى سېغىنغاندا،
ئۇچقىلى قانات بولسا.

ياردم ياغلىق چىگىپتۇ،
پېشانىسىنى چۆكۈرۈپ.

نىكە مگىچە يۇرۇپسىز؟
كۆيگەن ئوتنى ئۆچۈرۈپ.

قەشقەر بازىرى پەستە،
كوچىسى ئاۋات رەستە.
كېلىڭ يارىم ئويناپلى،
دۇشمەن بىلەن بەس - بەستە.

سەنمۇ باردىڭ بۇلاققا،
مەنمۇ باردىم بۇلاققا.
جاندىن ئەزىز يارىمنى،
ئاپىرىدە تتى يىراققا.

خەتنى يېزىپ بولغىچە،
ئەجەب تالدى بىلىكىم.
سېنى بىرەيمۇ كۆرمىسەم،
چىدىمايدۇ يۈرىكىم.

يارىمنىڭ ئالمىسىدىن،
بىرنى ئۈزۈپ يېمىدىم.
كۆيگىلى ئۆزۈن بولدى،
بىرنى سۆيۈڭ دىمىدىم.

چوڭ يول بىلەن ماڭساڭچۇ،
بۇغدايلىقنى يول قىلماي.
راست گېپىڭنى ئېيتساڭچۇ،
غېرىب كۆڭلۈمنى داغ قىلماي.

تاشلاشقان - تاشلاشمىغان،
تاشلىشىپ چىداشمىغان.
شۇنچە يىل بىللە يۈرۈپ،
قانغىچە مۇڭداشمىغان.

ئېتىمنى مىنىپ بېرىپ،
يارىمنى كۆرەي دەيمەن.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
دورا يەپ ئۆلەي دەيمەن.

ئالما ئاتتىم دەريادا،
لەيلىۋىلىپ چۆكمەيدۇ.
سىز يارىمنىڭ گەپلىرى،
خىيالىمدىن كەتمەيدۇ.

پەشمىتىكنىڭ پېشىدىن،
كېسىۋالاي تۇمارلىق.
كۆڭلۈمدىكى يارىمنى،
سۆيۈۋالاي خۇمارلىق.

ئىككى تاغ ئارىسىدا،
قۇشقاچ بىلەن قۇرغۇي بار.
كەچ بولسىمۇ ئوينايلى،
ئاي بولمىسا يۇلتۇز بار.

ئالما ساتقىلى چىقسام،
قىزىلىنى تاللايدۇ.
بۇيناي دېسەم يار تولا.
كۆڭلۈم سىزنى خالايدۇ.

ئىشىك ئالدىدا تۇرۇپسەن،
يان ياغاچقا يۆنىلىپ.

سەن ئالامتىڭ بۇ جاننى،
ئالا يېشىل كۆرۈنۈپ.

يارىم بەردى بەش ئالما،
بەشىلىسى قوينۇمدا.
ئۇخلاپ چۆچۈپ ئويغانسام،
يارنىڭ قولى بوينۇمدا.

ياخشى ئاتنىڭ يالىسى،
سۆگىگىچىدە ئالىسى.
بىزنى كۆيدۈرگەن يارنىڭ،
قۇچىقىدا يالىسى.

ئوق قولۇمدا بەش ئۇزۇق،
سول قولۇمدا بىلەزۈك.
چىرايلىقنى بىر سۆيسەم،
ئون بەش كۈنلۈك ئاش - ئوزۇق.

سىنىڭمەنۇ سېنىڭمەن،
سېنىك بولماي كىمنىڭمەن.
ئەسلى يۇرتۇم شايارىدىن،
تاللاپ سۆيگەن يارىڭمەن.

بېشىڭدىكى دوپپاڭنى،
نەچچە پۇلغا ئالغانسەن؟
ئىچىمدىكى ئوتلارنى،
قانداق چاغدا سالغانسەن؟

چىقىۋالدىڭ تېرەككە،
ئوتنى سالدىڭ يۈرەككە.

مېنىڭ كۆڭلۈم ئۇنىمايدۇ،
قارا كۆزدىن بۆلەكتە.

باغدىكى ئەينۈلاڭنىڭ،
شاخلىرى جەينەكچە بار.
بىزنى كۆيدۈرگەن يارنىڭ
بەللىرى چەمەكچە بار.

ئاتايمۇ شېخىل تاشنى،
ئاتمايمۇ شېخىل تاشنى.
ئىچ دېسەڭمۇ ئۇچمەيمەن،
ياردىم ئەتمىگەن ئاشنى.

تەمبۇرۇڭنىڭ سازىمەن،
چۆلدە ئۇچقان غازىمەن.
ئوتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
ئۆلگۈنۈمگە رازىمەن.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
دەريانىڭ بويى بىلەن.
خاتىرەڭنى جەم قىلغىن،
ئويناتىمەن سېنىڭ بىلەن.

ئېتىمنى مىنىپ بېرىپ،
يارىمنى كۆرەي دەيمەن.
ياردىمنىڭ قولاقتا،
ھالقا سېپ قويای دەيمەن.

ئۆستەڭ ياقىلاپ ماڭسام،
مىراپ سايتۇ كۆڭرۈڭنى،

ئىككىمىز ئاراسىغا،
خۇدا ساپتۇ كۆيۈكنى.

بۇ ھويلا يوغان ھويلا،
ئوتتۇرىسىدا ئەينۈلا.
بۇ سۆزنى ساڭا قىلدىم،
ياردىم ئولتۇرۇپ ئويلا.

ئۆگزەكتىكە چىقىپ ئاپسەن،
ئېچىلغان قىزىلگۈلدەك.
كەلگىن ياردىم، ئويناپلى،
سۇغا سۇ قېتىلغاندەك.

چاپىنىمنىڭ يېڭى تار،
قانداق پاتار بىلمىكىم.
سەن ياردىدىن ئايرىلسام،
چىدىمايدۇ يۈرىكىم.

تېپىنىپ بەرگۈچى: شائىر ئاھمەتجاندىن ئىسمائىل قاسىم.
تەرجىمىگۈچى: ساۋۇت سۇپى.

تارىمنىڭ يولى جاڭگال،
جاڭگالدىن ئۆتەي دەيمەن.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
يىراقتا كېتەي دەيمەن.

ياردىنىڭ قولى ئۇزۇن،
ئالمىنى ئېگەلەيدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ئۇزاپ كەتسەم يىراقتا،
ئارقامدىن يېتەلەيدۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شائىر ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن دېھقان ئاۋۇتە نۇرى ، 50 ياش.
توپلىغۇچى: ناسىرجان .

گۈل تېرىدىم كەلسىلە،
ئوسما تېرىدىم كەلسىلە.
بىر قويۇم ئوسما بېرەي،
بۇرۇتۇمنى قايرىپ سۈيسىلە.

ئۇ مەھەللەڭدىن، بۇ مەھەللەڭگە،
كەلدىم سەيلىگە.
مەيلىڭ بولسا، يار مېنى،
ياققىن مەيدەڭگە.

ئالما ئاتقۇم كېلىدۇ،
بېھى ئاتقۇم كېلىدۇ .
ياخشى يارنى تاپقاندا،
بىرگە كەتكۇم كېلىدۇ.

ئىشىكىڭگە تاش ئاتتىم،
زەنجىر بولسا تەگسۇن دەپ.
نۇرغۇنلىغان بېيىت يازدىم،
ئەقلى بولسا بىلسۇن دەپ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شائىر ناھىيە تويبولدى يېزا كۆكبويۇن مەھەللىدىن ۳۵ ياشتىن ئاشقان دېھقان.
توپلىغۇچى: دىلنار.

كۆرگىلى باراي دېسەم،
يوللىرى داۋان.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
يار ئوتى يامان.

سۇنىڭ سۈزۈكى بۇلاق،
چاچنىڭ ئۇزۇكى ئۇلاق.
مەندىن باشقا يار تۇتساڭ،
ئاڭلاپ قالىدۇ قۇلاق.

خەتنى يازدىم كېچىدە،
ئۇيقۇلۇقنىڭ ئىچىدە.
مەن سىزگە كۆيۈپ قالدىم،
ئۇچ ـ تۆت ئاينىڭ ئىچىدە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۆمەر سەيىت، 49 ياش، ساۋاتسىز، شايار ناھىيە تويـ
بولدى يېزىسىدىن.

توپلىغۇچى: قەيسەر.

يارنىڭ ئۆيى جەينەكتە،
قەستىم يارنى سۆيمەكتە.
يار مېنى كىچىك دەيدۇ،
كۆرۈپ باقسۇن ئەينەكتە.

يەكشەنبە بازارىغا،
باردىم يار بىلەن ئاتلىق.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
قىلىقلىرىڭ بەك تاتلىق.

هاۋادىكى لاچىنلى،
تور بىلەن تۇتاي دەيمەن.
مەشۇقۇم چىرايلىقنى،
چاي بىلەن يۇتاي دەيمەن.

ئۇنداق دېسىلە ماقۇل،
مۇنداق دېسىلە ماقۇل.
كۆزلۈككە پىشار شاپتۇل،
شاپتۇل تۇۋىدە ماقۇل.

ئالتۇن بىلەن كۈمۈشنى،
ياردىمغا تۇتاي دەيمەن.
ئاشىق بولغان ياردىمنى،
چاي بىلەن يۇتاي دەيمەن.

ياردىمنىڭ قارا چاچى،
چۈشۈپتۇ ئايالغا،
مەكزىگە سۆيۈپ قويۇپ،
قارايمەن سىياقىغا.

خوتەن يولى داۋانسىز،
ساقا كۆيدۈم ئارمانسىز.
كۆيگۈنىمنى بىلمىدىڭ،
ئەقلى يوق گالۋاڭ قىز.

چاچقىدىكى لىنتاڭنى،
ئەلەيمىكىن دەپتىمەن.
ياغلىق ئۈچىدە تۇرساڭ،
بەلەنمىكىن دەپتىمەن.

پاڭچۇ كۆڭلىكىم بولسا،
بازار ئىچىدە كىيىسەم.
خۇمار كۆز مېنىڭ بولسا،
دۇشمەن ئالدىدا سۆيىسەم.

خېتىڭىزنى ئەكىلىڭ،
ئوقۇپ بېرەي پەم بىلەن.
دىلىڭىزنى پاك راستلاپ،
ئەھۋالىڭىزنى مەن بىلەن.

ئېيتمىساممۇ بولمايدۇ،
ئېيتماي كۆڭۈل قويمايدۇ.
سىزگە كۆيگەن يۈرىكىم،
سۆيىسەم ھەرگىز قانمايدۇ.

ئالما سۇنسام ئالمىدى،
پۇلنى بەرسەم ئالمىدى.
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى،
چىدىغۇچىلىكىم قالمىدى.

ئاتلار ئوروق، مەنزىل يىراق،
شۇل مېنىڭ بەختىم.
ئەنبەرخانىڭ چار بېغىغا،
سۇ بولۇپ ئاقتىم.

خۇمار كۆزلۈك شۇل ياريمنىڭ،
ئاموت باغى بار.
يېرىپ كۆرۈڭ يۈرىكىمنى،
كۆيگەن داغى بار.

ئونچە ـ مارجان چېچىلىپ كەتتى،
تېرىشىپ بەرسىلە.
سۆيەي دېسەم بويۇم يەتمەس،
ئېگىشىپ بەرسىلە.

شامال تېگىپ يۈزۈمگە،
ئۆڭگە① قىلدى كۆڭلۈمنى.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرۈپ،
قىسقارتامسەن ئۆمرۈمنى.

قىزىلگۈل ئاراسىدىن،
تېپىۋالدىم ئۈزۈكنى.
سەن مېنىڭدىن ئايرىلساڭ،
تاپالمايسەن ئۈزۈكنى.

يىپەك رومال ئىچىدىن،
قاش ـ كۆزۈڭ كۆرۈنمەيدۇ.
مەندىن باشقا يار تۇتساڭ،
سېنىڭ كۆڭلۈڭ سۆيۈنمەيدۇ.

ئېرىقتىكى لاي سۇنى،
كۆلگە باشلىماڭ ياردىم.
ئەقلى ـ هوشىڭىز بولسا،
بىزنى تاشلىماڭ ياردىم.

① ئۆڭگە ـــ غەيرى، باشقىچىلا.

خېنىم، چىرايلىرى ئاقتۇر،
بېرىپ رەمچىگە رەم باقتۇر.
رەمچى ئېيتمىدۇ يالغان،
كۆيۈككە داۋا يوقتۇر.

ئېتىزلىكنىڭ قىرىدا،
توخۇ ـ ئۆردەك دانلايدۇ.
ھېچبىر ئىشنىڭ تايىنى يوق،
يار مەندىن يامانلايدۇ.

ئۆگزىدىگە چىقىپ باقسام،
تەكدىن تولىسى مورا.
تېۋىپلاردا بارمىكىن،
كۆيۈك ئوتىغا دورا.

بېغىدىكى قىزىل ئالما،
يېگۈدەك پىشىپ قاپتۇ.
بۇ مېنىڭ غېرىپ كۆڭلۈم،
بىر ساڭا چۈشۈپ قاپتۇ.

ئالتە ئاي بولدى بۇ دەردكە،
يۇرەكنى تازا دەمسەن.
چىقمايسەن تالا ـ تۈزگە،
ئېرىكنى مازار دەمسەن.

ئېرىقىمنىڭ تېگىنى،
يەنە ئويسام بولارمۇ؟
باغرى قاتتىق يارىمغا،
كىشى قويسا ئونارمۇ؟

سەن ئۇچۇن تولا كۆيدۇم،
يۇرەكتىك ماداری يوق.
كۆيۇپ ئۆلگەن كىشىنىك،
ئايرىم بىر مازاری يوق.

چاپان كىيسەك ئۇزۇن كەي،
ئاشقىنىنى جۇيازا.
ئىشقىدا ئۆلۈپ كەتسەم،
تېپىلارمۇ جىنازا؟

ئاتام مېنى، ئانام مېنى،
بىچارە بالام دەيدۇ.
ئاشق بولغان مەشۇقنى،
شەرىئەت ھالال، دەيدۇ.

نەزەر سالسام بوستانغا،
بىر كۆرۈپلا ھەيرانمەن.
ئىشقى ئوتىدا كۆيدۇم،
كېچە ـ كۈندۈز ۋەيرانمەن.

ئەجەب كۆيمەن ياكا،
مېھرىك ئاتەش ۋۇلقانمۇ؟
ئاناك سېنى تۇغقاندا،
ئوتقا سېزىك بولغانمۇ؟

تومۇز چاغدا خەت يازدىم،
كۆيۇپ كەتتى پىشانەم.
ئىشقىدا ئۆلۈپ كەتسەم،
قېلىپ قالسۇن نىشانەم.

ئۆيۈڭنىڭ ئالدىدىن ئۆتسەم،
نەزەر كۆزۈڭنى سالمايسەن.
نەچچە يىل ئۆتۈپ كەتتى،
كۆيگىنىمنى بىلمەيسەن.

ئۆينىڭ ئارقىسى ئورمان،
كۆچەت تىكىپ باغ بولغان.
يارغا تويماس يۈرەكلەر،
كىچىك چاغدا داغ بولغان.

سېنى دېدىم، سېنى دېدىم،
مەھەللەگدە يۈردۈم.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
دەرد - ئەلەم كۆردۈم.

سېنىڭ گۈزەل ھۆسنۈڭگە،
ئەيمىنىپ قارالمايمەن.
ئاۋارە بولۇپ قالدىم،
مەھەللەڭگە بارالمايمەن.

ھەر جايغا نەزەر سالسام،
سېنىڭدىن ياخشى يار يوقتۇر.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
مىجەزىڭ ئەجەب شوخترۇر.

قاراپ - قاراپ تويمايمەن،
يارىم سېنىڭ ھۆسنۈڭگە.
بېشىمنى قويۇپ ئۆلسەم،
يارىم سېنىڭ كۆكسۈڭگە.

ئىشقىڭدا پەرۋانىمەن،
يېنىڭدا ئۆرگىلەي دەيمەن.
مەن سېنىڭدىن ئايرىلسام،
دورا يەپ ئۆلەي دەيمەن.

سېنىڭدەك لېۋەن يارنى،
ھېچ جايدىن تاپالمايمەن.
مەن سېنىڭدىن ئايرىلمپ،
يىگانە ياتالمايمەن.

كېچە ئۇيقۇدا ياتسام،
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن.
غېرىبسىنىپ ئولتۇرسام،
مېنى دەپ كېلىپ قاپسەن.

ئىچىڭ پۇشسا پۇشقاندۇ،
ھەسرەت چەكمىگىن ياريم.
سېنىڭدەك بىر لېۋەن يارغا،
يۇرىكىم كۆيىدۇ دائىم.

باغىڭدىكى ئۇجمەڭنى،
سەكرەپلا ئېگىپ يەيمەن.
كۆڭلۈمگە ئازار بەرمەڭ،
ئەمدى كەتسەم كەلمەيمەن.

بولسا قاناتىم،
ئۇچسام ھاۋاغا.
ئىشقىم چۈشۈپتۇ،
بىر خۇشناۋاغا.

مەشرەپتە كۆڭلۈم،
ئۇچتى ساماغا.
ئەگىلەپ كېلىپ،
قوندى زىباغا.

زىبادۇر ئۆزى،
شايارنىڭ قىزى.
چاچلىرى سۇمبۇل،
قۇندۇزدۇر كۆزى.

قاشلىرى قەلەم،
بويلىرى غۇنچە.
لەۋلىرى ياقۇت،
چىشلىرى ئۇنچە.

چۈشسە ئۇسسۇلغا،
پەرىمۇ خىجىل.
ئاشۇ گۈزەلگە،
مەن بولدۇم ئىجىل.

كېلىڭ ئويناياڭلى،
ئەي گۈلى رۇخسار.
سىز ئۇسسۇل ئويناڭ،
مەن چالاي دۇتار.

باغدا قىزىلگۈل،
سايرايدۇ بۈلبۈل،
ھەر جايدا يوقتۇر،
سەندەك قىزىلگۈل.

ئاللاهۇ ـ ئاللا،
قايدىن كېلىلا؟
ھەقنى يارا تتى،
قادىر خۇدايا.

ئۇچتى قارچۇغام،
قوندى مۇرەمگە.
ئەرزىمنى ئېيتاي،
زىبا سەنەمگە.

باغدا تۇرۇمتاي،
كەپتەرنى ئالغاي.
قويۇپ بىرىگلار،
ياخشىغا تويغاي.

بەگگى يېمىرىپ چېكىدۇ،
خام كەندىرىنىڭ بېگىنى. ①
بىر قىزچاق ئېلىپ قاچتى،
يۈرىكىمنىڭ تېگىنى.

غەم كەلدى بۇ باشىمگە،
دەردكە مۇپتىلا بولدۇم.
بىر كۆرۈپ جامالىگىنى،
ئاشىق بىقارار بولدۇم.

بىرسى دەپتەر، بىرسى قەلەم،
ھەر ئىككىسى قولۇڭدا.
مەن بۇ يەردىن كەتكىچە،
كۆيۈپ ئۆتىمەن ئوتۇڭدا.

---

① نەشە.

سارجا كاستۇم بار دەيسەن،
كىيەلمىگەن نېمەكىگە.
ئاخشاملىققا كەل دەيسەن،
سۆيەلمىگەن نېمەكىگە.

ياردىم بەرگەن ئاق ئالما،
قوينومدا تۇرسۇن.
بىز قىلىشقان ۋەدىمىز،
ئېسىكىدە تۇرسۇن.

قارا كۆزۈڭنى قورقمايمەن،
ئوك قولۇمدا تاشىم بار.
سۆزلىمەكلا ۋاي بالىلار،
يېقىندا ئاداشىم بار.

قارىغايىنى كېسىپ قويدۇم،
قۇرىغاندا قالارمەن دەپ.
كۆز سېلىپ قاراپ قويدۇم،
پۇل تاپسام ئالارمەن دەپ.

ساماۋەرىم بولسىدى،
چايلار قاينىاپ تۇرسىدى.
بىر پىيالە ئىچكىچە،
ياردىم ساقلاپ تۇرسىدى.

خېنىم

خېنىم ـ خېنىم جانان خېنىم،
بېيىت ئېيتاي ئاكلا خېنىم.

www.uyghurkitap.com

ئوتتۇز ئوغۇل گۈزاھ خېنىم،
ئاشىقىمەن خۇما خېنىم.
كۆز تەگمىسۇن جۇما خېنىم،
ئېسىۋېلىڭ تۇما خېنىم.
جامالىڭنى ياپما خېنىم،
شامال بولۇپ قاچما خېنىم.
شامال بولۇپ قاچساڭ خېنىم،
مەيدەم بىلەن توساي خېنىم.
ئاق قار بولۇپ ياغساڭ خېنىم،
ماموق قىلىپ ياتاي خېنىم.
يامغۇر بولۇپ ياغساڭ خېنىم،
قۇملۇق بولۇپ يۇتاي خېنىم.
ئاق مۇز بولۇپ قاتساڭ خېنىم،
يۈرىكىمنى ياقاي خېنىم.
دەريا بولۇپ ئاقساڭ خېنىم،
بېلىق بولۇپ ئويناي خېنىم.
چىراغ بولۇپ يانساڭ خېنىم،
پىلىك بولۇپ كۆيەي خېنىم.
ئالتۇن بولۇپ تۇرساڭ خېنىم،
زەرگەر بولۇپ سوقاي خېنىم.
چېچەك بولۇپ تۇرساڭ خېنىم،
بۇلبۇل بولۇپ قوناي خېنىم.
چىمەن بولۇپ تۇرساڭ خېنىم،
قوزاڭ بولۇپ ئويناي خېنىم.
دەردىم تولا بىلگىن خېنىم،
خوش كەتتى چاي ئالغىن خېنىم.

يىگىت

يىگىت ـ يىگىت، جانان يىگىت،
بەيىت ئېيتاي ئاڭلا يىگىت.
مەنمۇ كۆيەي خۇما يىگىت،
خەلقى ئالەم گۇۋاھ يىگىت.

جانغا جانان، داۋا يىگىت،
ئېسىۋالدىم تۇما يىگىت.
تاغقا چىقسام دۇلدۇل يىگىت،
باغقا كىرسەم بۇلبۇل يىگىت.

قەسىۋالسام بىر گۈل يىگىت،
سۆزى شېكەر قوبۇل، يىگىت.
مەلۇم بولسۇن ھالىم يىگىت،
مانا چىنە تەزىم يىگىت.

بەگلەر كېلىپ چۈشۈپتۇ،
ئويمان بۇلاقتا.
ئاتلىرىنى قويۇپتۇ،
كۆرپە قىياقتا.

كىشى ئۈچۈن كىشى ئۆلمەس،
ئوتى پىراقتا.
يارىم ئۈچۈن ئۆلۈپ كېتەي،
خەنجەر پىچاقتا.

ھەر كىشىنىڭ يارى باردۇر،
سىزنىكچە يوقتۇر.
دەردىڭىزنى تولا تارتقان،
مېنىڭچە يوقتۇر.

ئاقسارايدىن چىقتى ياردەم،
شايى ئەتلەس پۇركىنىپ.
قولىدا زەيتۇنە ياغلىق،
تال چۈبقىتەك تولغىنىپ.

تال ئۇچى تالغا تېگەمدۇ،
تال ئۇچى تالدىن يىراق.
مەيلىمىز سىزگە چۈشۈپتۇ،
ئۆيىمىز ئاندىن يىراق.

ئۆي يىراقى بولسا بولسۇن،
كۆڭۈل يىراقى بولمىسۇن.
ئىككىمىزنىڭ ئاراسىدا،
ۋەدە يالغان بولمىسۇن.

ئاققىنا كۆڭلەك كىيىپلا،
ئاق تىكەنلەر ئىلمىسۇن.
كۆككىنە كۆڭلەك كىيىپلا،
كۆك تىكەنلەر ئىلمىسۇن.

ئىككىمىز ئاشىق بولايلى،
ئۆيدىكىلەر بىلمىسۇن.
ئۆيدىكىلەر بىلسە - بىلسۇن،
خەلقى ئالەم بىلمىسۇن.

خەلقى ئالەم بىلسە - بىلسۇن،
ۋەدە يالغان بولمىسۇن.
ۋەدىسىدە تۇرمىغان،
ئەسلى ئىنسان بولمىسۇن.

ئېگىز - ئېگىز تاغ باشىدىن،
سەيرىلىدىم تۇزگە.
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك،
ئېگىلىدىم سىزگە.

خاھى بىلمەك - خاھى بىلمەك،
خۇشتارمەن سىزگە.
خۇشتارلىقتا ئۆلۈپ كەتسەم،
ئۇۋالىم سىزگە.

خوپ چىرايلىق تون كىيىپلا،
ياقىسى گۈلخان.
ئەجەب يامان يىگىتكەنلا،
ۋەدىسى يالغان.

ئۇچ ئايدا كېلىمەن دەپ،
ئۇچ يىلغا قالغان.
يۈرەككە ئوتنى سېلىپ،
جېنىمنى ئالغان.

ئىشىك ئالدى بىر تۇپ سۆگەت،
قۇرغۇي قونالماس.
مېنىڭ يارىم گۈلگە ئوخشاش،
بۇلبۇل قونالماس.

قونغان بىلەن سايرىيالماس،
ئۇنىڭ شېخىدا.
ئالغانىدىم يار كۆڭلىنى،
كىچىك چېغىدا.

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

سىم - سىم دەيدۇ،
سىم - سىم قوينۇمدا.
قىلچە گۇناھ بولسا مەندە،
قىلىچ بوينۇمدا.

سىم - سىم بىلەن ياغاچ كەسسەم،
ئاراشتا قالدى.
خۇمار كۆزنى ئاشنا تۇتسام،
تالاشتا قالدى.

قىلۇبدىن شامال كېلىپ،
ئۆرۈۋەتتى باراڭنى.
باغلاپ قويغىلى بولماس،
كۆڭۈل دېگەن ساراڭنى.

باشىڭدىكى رومالنى،
ئەلەممىكىن دەپتىمەن.
چىرايىڭنى بىر كۆرۈپ،
بەلەنمىكىن دەپتىمەن.

تار كوچىدىن ئۆتكەندە،
ئالدىمنى توسقان يار ئەمەس.
سەن مېنى خار چاغلىساڭ،
خۇدا ئالدىدا خار ئەمەس.

دۇتارىمنى چالىمەن،
يارىم ئامراق پەدىگە.
خىيانەت قىلىپ قويدۇڭ،
ئۆزۈڭ قىلغان ۋەدىگە.

قۇرغۇيۇم كېلىپ قوندى،
گۈلباغنى ياراتقاندەك.
سەن ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتما،
ئۆلمەسكە ياراتقاندەك.

ئالتە ئاي باقتىم قويۇڭنى،
بىر كۆرمىدىم بويۇڭنى.
كۆرسەتمىسەڭ كۆرسەتمە،
بۇرە يېسۇن قويۇڭنى.

ئۇيانمىدىن ئۆتكەنلەر،
بۇيانمىدىن ئۆتمىسۇن.
بىزنى يامان دېگەنلەر،
مەقستىگە يەتمىسۇن.

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
يول چىقسا ماڭارمەن دەپ.
يېگىيارچە يار تۇتتۇم،
بۇيرۇسا ئالارمەن دەپ.

ئاخشامقى ھارامزادە،
ياربم بىلەن مۇڭداشتى.
مېنى كۆزنىگە ئىلماي،
ئات كەينىگە مىنگەشتى.

دۇتار چالمەن ياخشى،
چالسام ئېيتمەن ناخشى.
ناخشا ئېيتسام يار كەلمەس،
ئەسلى بىر كۆڭۈل خۇشى.

بىر يارغا ئىشقى چۈشۈپ،
غەمگە پاتمىغان كىم بار.
ئىشقى ئوتى دەستىدىن،
كۆيۈك تارتمىغان كىم بار.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شائىر ناھىيىسىدىن سالى روزى.
توپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.

بولمايمەنۇ بولمايمەن،
نادان بىلەن بولمايمەن.
نادان بىلەن بولغىچە،
ئۆزۈم يالغۇز ئويناپمەن.

چىگگىلىك مەي چىگگىلىك،
سۇ بويىدا چىگگىلىك.
تاپسا تاللاپ سۆيگۈلۈك،
بولمىسا بويتاق يۈرگۈلۈك.

يارنىڭ بېغىدا گۈل بار،
گۈللۈك بېغىدا سۇ بار.
مەن يارنى دېگەن بىلەن،
يارنىڭ كۆڭلىدە كىم بار.

تام تۆپىسىگە تام سالدىم،
غۇلاچمىنى كەلتۈرۈپ.
چوكانلار تېگەي دەيدۇ،
ئۇياتقۇمنى كەلتۈرۈپ.

تام تۆپىسىگە تام سالدىم،
شامالغا دالدا بولسۇن دەپ.

يار ئۇستىگە يار تۆتتۇم،
يۈرەكگە پايدا بولسۇن دەپ.

بۇ ئۆيلەر يوغان ئۆيلەر،
تېشى بار، توپاسى يوق.
ھازىرقى مۇھەببەتتە،
قىزلارنىڭ ۋاپاسى يوق.

ئۇمىد ئۈزمىدىم سەندىن،
گېپىمدە تۇرار يار دەپ.
كۆيگۈنمىنى بىلگەندە،
كېچىدە كېلەر يار دەپ.

قوناق يېمىگەن ئاتلار،
ئوتلاقتا ھېرىپ قالدى.
ئەر تاللىغان قىزچاقلار،
يىگىت يوق قېرىپ قالدى.

ئاتاڭ قىچقاردىمۇ كەكلىك؟
ئاناڭ قىچقاردىمۇ كەكلىك؟
قەپەزنىڭ قەدرىنى بىلمەي،
ئۇچۇپ كەتكەن نادان كەكلىك.

يارىم ساقلاپ تۇرۇپتۇ،
دەريا بويى دالدىدا.
بىرنى سۆيۈپ قويۇڭ يارىم،
دۇشمەنلەرنىڭ ئالدىدا.

قارلىق تاغقا قار ياغدى،
سەينىغا يامغۇر.

بىزنىڭ يارلار ئاش ئېتمەيدۇ،
گۆشى يوق چامغۇر.

باغمىغا كىرەر بولساڭ،
قولۇڭغا پەنەر ئالغىن.
يۇرتۇڭغا مۇساپىر مەن،
ھالىمدىن خەۋەر ئالغىن.

ئېگىز ئايۋان پىشايۋان،
ئولتۇرارمۇ تەتەيخان.
مەن ئۆزۈمچە ئازمايتتىم،
پەيلى شەيتان ئازدۇرغان.

ئېگىز قارىغاي بويۇڭ،
قاچان بولىدۇ تويۇڭ؟
قاچان بولغۇچە تويۇڭ،
مېنى بىر سۆيۈپ قويۇڭ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شائىر ناھىيىسىدىن تۇردى توختى.
توپلىغۇچى: ماھىرە.

بادام دوپپام بېشىمدا،
سۆيگەن يارىم شوخ بالا.
شەرەت قىلسام ئۇقمايسەن،
قىيچقىرايمۇ ئاشكارا.

ئۇچاڭدىكى چەكمەنمۇ؟
مۇرەڭدىكى كەتمەنمۇ؟
ناخشا ئېيتسام ئاڭلايسەن،
سەنمۇ مەندەك دەردمەنمۇ؟

ياريم ئوتقا مېڭمېتۇ،
بىللە ئالىلى ئوتنى.
كۆيۈشكەندە تەڭ كۆيگەن،
بىللە تارتىلى دەردنى.

ياريم كەپتۇ كەمەرسىز،
كەمەر بېرەي باغلامسىز؟
يېنىڭىزدا مەن تۇرسام،
ھەر تەرەپكە قارايسىز.

خامىنىڭغا بار دەيسەن،
گۈرجەك بىلەن ئاراڭ يوق.
ئىشىكىمگە كەل دەيسەن،
مېنىڭ دەردىمگە چارەڭ يوق.

بېغىڭغا كىرىپ ياريم،
ئانار ئىرغىتاي دەيمەن.
كۆز ئالدىڭدا يار تۇتۇپ،
سېنى يىغلىتاي دەيمەن.

ئاتنىڭ ئاتلىقى باردۇر،
ناۋاتنىڭ تاتلىقى باردۇر.
سەن ئۆزۈڭنى داڭلايسەن،
سېنىڭدىن ئارتۇقى باردۇر.

ئىھتىيات بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن ئىسمايىل قاسىم، 45 ياش.

تۇپلىغۇچى: ناسىرجان.

تېرىق ئالدىم تولۇمغا،
بېلىق ئالدىم قولۇمغا.
چوكاننى تولا ئېلىپ،
زىيان سالدىم پۇتۇمغا.

ئىشىك ئالدى جۇسەيلىك،
سەيلىمسەڭمۇ سەيلەگلىك.
سەن قارىمساڭ يارىم،
ئۇن سەككىزى پەيلەگلىك.

ھاراق ئىچمىدۇ دەيدۇ،
تاماكا چېكمىدۇ دەيدۇ.
ھەركىم ھەر نېمە دەيدۇ،
دەرد كەلمىسە بىلمەيدۇ.

ساماۋەرىڭ بولسىدى،
چايلار قاينىپ تۇرسىدى.
بىر پىيالە ئىچكىمچە،
يارىم ئويناپ تۇرسىدى.

ئاق سارايدىن سىلە چىقتىلا،
ھاۋارەڭ تونىنى كىيىپ.
ئارقىلىرىدىن مەنمۇ چىقتىم،
زەپىرەگۈدەك سارغىيىپ.

زەپىرەگىنى سۇغا سالدىم،
سۇدىن ئاشقۇنچە ئەمەس.
سىلىنىڭ يارنى مەنمۇ كۆردۈم،
مەندىن ئاشقۇنچە ئەمەس.

دورا سالدىم بېلىققا،
كۆك تۆەۋر قارماق بىلەن.
مەن يارىمغا خەت ئەۋەتتىم،
كۆڭلىنى ئالماق بىلەن.

يار مېنى يامان دەيدۇ،
قىلمىدىم يامانلىقىنى.
كەچ يېتىپ سەھەر قوپۇپ،
تىلەيمەن ئامانلىقىنى.

خۇدايىم بۇيرۇسا بىر كۈن،
سارايدا مەشرەپ ئويناپلى.
كۆرەلمىگەن دۇشمەنلىرىڭ،
بېشىغا دەسسەپ ئويناپلى.

قاش ئاتارىم كېلىدۇ،
كىرپىڭ قاقارىم كېلىدۇ.
رەڭمۇ رەڭ تونىنى كىيىپ،
يالغانچى يارىم كېلىدۇ.

ئوخشايدىكەن يارىمغا،
قىزىلگۈلنىڭ چېچىكى.
مۇرادىغا يەتمەسمۇ،
ئىككى ئاشىق تىلىكى.

ئالتۇن بىلەن ئەينەكنى،
تاپالمايمەن مەندەكنى.
سەن ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتۇپ،
سۆيەلمەيسەن مەندەكنى.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

سىزنى دەيمەن - سىزنى دەيمەن،
باشقا يارنى دېمەيمەن.
باشقا يارنى دېگەندە،
ھەسەل بەرسە يېمەيمەن.

ئۇزۇن - ئۇزۇن ئاغامچا،
ئۇزۇلۇپ قالسا مەيلىمۇ؟
بىللە يۈرگەن دوستىڭىز،
يالغۇز قالسا مەيلىمۇ؟

بۇ ھاۋا ھاۋامىدۇ؟
قار - يامغۇر ياغامدۇ؟
ئاچىسى ئۆلۈپ كەتسە،
سىڭلىسى راۋامدۇ؟

تېيتمپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە بازار ئېچىدىن ئەخمەت ئەكەپەر.
توپلىغۇچى: مۇختەر.

بۇ ھويلا ئۇزۇن ھويلا،
ئەتراپىدا ئەينۈلا.
ئالدىڭغا سېلىپ قويدۇم،
قالدىسىنى ئۆزۈڭ ئويلا.

يار دەيدۇ يەنە دەيدۇ،
يار قەدرىنى بىلمەيدۇ.
مەن يادىغا يەتكەندە،
تاڭ سەھەردە يىغلايدۇ.

ئاتنى باغلىدىم شاخقا،
ئۆزۈمنى تاشلىدىم باغقا.
ئاسماندىكى تولۇن ئاي،
ئولتۇرغاندۇ بۇچاغقا.

بولمايمەنۇ بولمايمەن،
سېنىڭ بىلەن بولمايمەن.
سېنىڭ بىلەن بولغىچە،
ئۆزۈم تاللاپ ئويناي‌مەن.

بۇگۈن كۈنگە چارشەنبە،
ئات هارۋاڭنى قوش ئەمدى.
مەن بۇگۈن كېتەر بولدۇم،
كۆرۈشكەن يارلار خوش ئەمدى.

كوزا خۇمداندىن چىقار،
تاماكا تۈرپاندىن چىقار.
بىزنى سۆيگەن سەتكىلەرنىڭ،
بالىلىرى پالۋان چىقار.

زىمىستان كۆرمىگەن بۇلبۇل،
باهارنىڭ قەدرىنى بىلمەس.
جاپانى چەكمىگەن ئاشىق،
ۋاپانىڭ قەدرىنى بىلمەس.

يارنىڭ قوينىدا تۇرغان،
ئالمامىكىن ، بېھىمىكىن؟
قولىدا ئالتۇن ئۈزۈك،
ئاشنالىرى زەرگەرمىكىن؟

هاۋانى تۇمان ئالدى،
ئاينى كۆرگىلى بولماس.
كۆڭلۈمگە گۇمان چۈشتى،
يارنى سۆيگىلى بولماس.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

يارغا كۆيۈپ كۈل بولغاندىن
كۆيمىگىنىڭ ياخشىراق.
جۇۋانلارنى سۆيگىنىڭدىن،
سۆيمىگىنىڭ ياخشىراق.

سۆيگىلى كەلدىڭمۇ؟
سۆيدۈرگىلى كەلدىڭمۇ؟
ئەمدى ئۆچكەن ئوتلىنى،
ياندۇرغىلى كەلدىڭمۇ؟

چامغۇر تېرىدىم چۆنەكلەپ،
يانتاقشە① دېگەن يەرگە.
قىزلار كۆكۈل بەرمەيدۇ،
لايغەزەل، بوشاڭ ئەرگە.

يارنىڭ ئالدىدىن ئۆتتۈم،
ئاغزىمدا كۈمۈش غاڭزا.
بىزنىڭ يارنىڭ ھەر كۈنى،
ئويناشلىرى ھەر ياڭزا.

ئېرىقىڭنىڭ بويىغا،
كۆچەت قويسام نىم بويتۇ.
باشقىلارمۇ ئويناپتۇ،
بىز ئوينىساق نىم بوپتۇ.

قۇرغۇي قونمىغان تېرەك،
لاچىن قونمىغان تېرەك.
ئون بەش ياشتا يار تۇتۇپ،
يارغا تويمىغان يۈرەك.

① جاي ئىسمى

تاشلاق قارا بولغىچە،
كۆزۈڭ قارا بولسۇنچۇ.
بۇۋاپسالىق قىلغىچە،
بويىنۇڭ سۇنۇپ ئۆلسەڭچۇ.

توك چىراغنى ياندۇرۇپ،
جىن چىراغنى ياندۇرۇپ.
نېمە قىلسەن ئويناپ،
ئۆز خىلىڭنى سۈندۇرۇپ.

باغىڭدىكى ئالمانى،
چىشلەپ يەيمەن، ئۈزمەيمەن.
كۆڭلۈم چۈشمىگەن يارغا،
ماقۇل دەيمەن، سۆيمەيمەن.

كاكۇك گۈلى گۈل ئەمەس،
توزۇپ كېتىدۇ يەرگە.
چوكان ئاشنا تۇتمائلار،
تېگىپ كېتىدۇ ئەرگە.

بېغىڭغا كىرەي دەيمەن،
شورا بولمىسۇن دەيمەن.
ئايرىلىپ كېتەي دەيمەن،
ئۇۋال بولمىسۇن دەيمەن.

ئاق پوسما، پېشىل پوسما،
بازاردا سېتىلماسمۇ.
ساڭا ئوخشاش لىگىتاسما،
ئىزدىسە تېپىلماسمۇ.

قاش بهشىغا چىققاندا،
يامغۇر يېغىپ توختىماس.
نازلىنىپ تۇرغان بىلەن،
ئۆز يارىمغا ئوخشىماس.

ئېھتىپ بەرگۈچى : شايار ناھىيىسىدىن ھېلىم كېرىم.
توپلىغۇچى : ناسىرجان.

مېنىڭ يارىم كەلمەيدۇ،
كېلىپ قالسا كەتمەيدۇ.
چىرايلىقىنى يار دەيدۇ،
ۋىجدانلىققا يەتمەيدۇ.

ھاۋادىكى لاچىننىڭ،
قاناتىدا توپا يوق.
بىلىپ قويغىن ياش بالىلار،
چىرايلىقتا ۋاپا يوق.

بېغىڭدىكى ئالمانىنى،
ئۈزمىسەم بولار ئىكەن.
سېنىڭدەك ۋاپاسىزنى،
سۆيمىسەم بولار ئىكەن.

دۆڭ تۆپىسىگە ئاش تېرىسام،
ئۇنمەي تۇرۇپ سۇ دەيدۇ.
مۇشۇ كۈننىڭ قىزلىرى،
سۆيمەي تۇرۇپ پۇل دەيدۇ.

ئاللا بىزنى ياراتتى،
ھەر تەرەپكە قاراتتى.
ھال سورۇشۇپ تۇرۇشقا،
سالام خەتنى ياراتتى.

ئىچىم قاينايدۇ ، قاينايدۇ،
قازاندا قاينىغان چايىدەك.
ئۆمرۈم شۇنداق ئۆتەرمۇ،
ئېچىلماي توزىغان گۈلدەك.

تويىمولدى دېگەن يەرنىڭ،
چىرايلىق كوچاسى بار.
قىزلىرىنى يار تۇتسا،
ئۆمۈرلۈك ۋاپاسى بار.

تېپىتەپ يەركۆچى: شايار ناھىيە گۈلباغ يېزىسىدىن مولا ھاشىم دېگەن،
تۇپلىغۇچى: ۋاھاب قادىر.

چالما ئاتسام ئۆستەڭگە،
ئۇركۈپ كەتتى تۇمۇچۇق.
ئاشنا بولاي سىز بىلەن،
ۋەدەم چىڭ، گېپىم ئوچۇق.

يار كەلمىدى مەشرەپكە،
تارتاي دېسەم يېنىمغا.
ئەمدى كۆڭۈل بەرمەيمەن،
ۋەدىسى يالغان خېنىمغا.

چاپان ئالدىم ئۆزۈمگە،
خاۋات رەڭلىك دىكادىن.
قاراپ قويسام بىر قىزغا،
ئۆيگە كەپتۇ بىكاردىن.

يار كېلىپ ئولتۇرسۇن دەپ،
كاتقا سالدىم ئەدىيال.
يېڭى يارنىڭ ئالدىدا،
كونا يارغا نېمە ھال.

یاردم ئویمده یالغۇز،
مېنى ئەسلەپ یاتارمۇ؟
تەڭلىك تارتسا مەن بەرگەن،
ئۇزۇكىنى ساتارمۇ؟

ئېگىز ئۇچقان كەپتەرگە،
دان چاچسام چۈشەرمىكىن؟
مەندىن رەنجىگەن یارغا،
چاي تۇتسام ئىچەرمىكىن؟

یېڭى چاپقان ئۆستەڭنىڭ،
سۇیى ئەجەب سۇزۇك ئىكەن.
یارىمنىڭ قولىدىكى،
راست ئالتۇن ئۇزۇك ئىكەن.

ئالما گۈلى گۈل ئەمەس،
یوپۇرماقى بولمىسا.
كىشىنىڭ یارى یار ئەمەس،
كۈندە یاندا بولمىسا.

ئالما یەپ ئولتۇرسام،
ئۇرۇق چۈشتى تەخسىگە.
یارى یوق خېنىملارنىڭ،
قورۇق چۈشتى بەگزىگە.

ئىشنى قىلساڭ پەملەپ قىل،
ھەر بىر ئىشنىڭ ئېپى بار.
یارنى سۆیسەڭ پەملەپ سۆي،
دوست - دۇشمەننىڭ گېپى بار.

یاردم گىلەم توقۇيدۇ،
تۆمۇر ئىكەن پەنجىسى.
چوڭىنى ئالاي دېسەم،
كۆز تاشلايدۇ كەنجىسى.

ئىھتىمال بەرگۈچى: شايار ناھىيىسىدىن مەھەممەت تالىپ.

توپلىغۇچى: تۇرغۇن.

ئالما دېسەك غۇلجىدا،
بېلىق چىقار شايارىدىن.
ھەقىقىي يار تېپىلماس،
ئىزدىنگەنگە بازارىدىن.

ياقلايمەن بېغىڭنى،
كۆزۈم چۈشتى ئالمىغا.
ئاپارمىغىن يار مېنى،
دوست ـ دۇشمەنىنىڭ ئالدىغا.

ئوچاق سالدىم دالىغا،
ئوتنى قالسام كۆيمەيدۇ.
كۇچارلىقتىن قىز ئالسام،
شايارلىقتەك كۆيمەيدۇ.

ئۇسسۇل ئويىنىغان سەتەڭنىڭ،
پىستان قويغان كەشى بار.
كۆيمەن دېگەن بىلەن،
كەينىدە ئون بەشى بار.

ئىھتىمال بەرگۈچى: شايار ناھىيىسىدىن تۇنىيازگايىم.

توپلىغۇچى: ئەسقەر.

مەن یارىمغا خەت يازسام،
خېتىم قالدى جاۋابسىز.
سەۋەبىنى سورىسام،
يارىم ئۆكەن ساۋاتسىز.

ئۇرۇمچىدىن گىتار ئالدىم،
قەشقەردىن راۋاب.
مۇساپىرنى بىرنى سۆيسە،
بولمامدۇ ساۋاب.

ئالمىسى يوق شاخنى،
ئالمىسى بار دەپ ئەگدىكمۇ؟
سودىگەرنىڭ ئوغلىغا،
يامبۇسى بار دەپ تەگدىكمۇ؟

ئېيتقۇچى: شايار ناھىيەسىدىن ئەركىن ھېمىت
توپلىغۇچى: ئەسقەر.

كۆرگىلى كەلدىكمۇ يار،
ئولتۇر قېشىمدا بىر زامان.
بىر زامان ئولتۇرمىساڭ،
ئارمان قىلۇرسەن ھەر زامان.

مەن مەھەللەگە بارغاندا،
دېپىڭ بارمىدى يارىم؟
ئارقاڭغا يېنىپ قاراپ،
گېپىڭ بارمىدى يارىم؟

چوكان سېكىلەك يارىڭ،
چېچى غولىغا پاتمايدۇ.
ئاردا مۇسۇلمان يوق،
مېنى يارىمغا قاتمايدۇ.

بىزنىڭ مەھەللە دۆڭ مەھەللە،
ھەر تەرەپتىن گەپ كېلىدۇ.
سىز ئۇ يەردە ئويىنىسىڭىز،
كۆرۈپ قالغانلار دەپ كېلىدۇ.

ئاھ خېنىم بەختى خېنىم،
ئاق بويىڭىزدىن ئۆرگىلەي.
ھەر بالا كەلسە بېشىمغا،
شور پىشانەمدىن كۆرەي.

ئوپلىغۇچى: ئەخمەت ۋاھىدى.

ئىشىكىڭدىن ماڭسام،
چىراغىڭنىڭ يورۇقى باردۇر.
سەن قارىمىساڭ يارىم،
خۇدانىڭ بۇيرۇقى باردۇر.

ئىشىك ئالدى تېرەكلىك،
بىزنىڭ باغقا يۆلەكلىك.
مەن بېغىمدا ئويناسام،
كىرەلەمسىز يۇرەكلىك؟

ئېرىقتا ئاقار سۇلار،
نەدىن كەلدىكىن بېشى.
ياريم مېنى سېغىنىپ،
ئاقامدىكىن كۆز يېشى.

تاغقا چىقتىم سىز بىلەن،
كەكلىك تۇتتۇم قىل بىلەن.
ئويناي دېسەم سىز بىلەن،
كارىڭىز يوق بىز بىلەن.

ئاق ئالمىنىڭ شەخمەڭ،
ئېگىلمەمسەن ئاق بۇۋان؟
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
سەن بىلمەمسەن مېھرىبان؟

پۇتۇمدىكى پايپاقنى،
كۆز ئاقتىدا توقۇغان.
ئەسلەپ قويۇڭ جان دوستۇم،
بىر مەكتەپتە ئوقۇغان.

ئوپلىغۇچى: ئاقسۇ ماتارىپ ئىنستىتۇتىدىن ئاخىر قاسىم.

ئەنتىم بارەي، ئەنتىم بار،
يانچۇقۇمدا قەنتىم بار.
يار ئايرىلىمەن دەيدۇ،
ئايرىلماسقا شەرتىم بار.

يار بىلەن بارايمۇ مەن،
يولدا قالايمۇ مەن.
كۆكۈل بەرمىگەن يارنىڭ،
كۆڭلىنى ئالايمۇ مەن.

قاشنىڭ قارىسى ئۆزۈمگە،
كىشى سۆز بەردىمۇ سىزگە؟
كىشى سۆز بەرسە بەرگەندۇ،
يامانلىق قىلمىدىم سىزگە.

يارىم ئۆزى چىرايلىق،
خۇددى ئايغا ئوخشايدۇ.

كېلىك دېسەم كەلمەيدۇ،
كۆڭلى باشقا ئوخشايدۇ.

بىر باغقا ئانار تىكتىم،
بىرسىگە قىزىل ئالما.
ئۆزگىگە كۆڭۈل بېرىپ،
مەندىن ئايرىلىپ قالما.

باغقا كىرىپ ئالما يەك،
باغنىڭ ئالمىسى بىزنىڭ.
كۆڭۈل بەرسىڭىز يارىم،
جاندىن باشقىسى سىزنىڭ.

توپلىغۇچى: ئاقسۇ ماتارىپ ئىنستىتوتىدىن مۇتەللىپ سادىق.

ئىشىك ئالدىدا ئېرىق،
سۇ باشلاپ كېلەي دەيمەن.
رەنجىمىگىن سۆيگەنگە،
كۆڭلۈڭنى بىلەي دەيمەن.

ئالتۇنمىكىن بۇيلىرى،
كۈمۈشمىكىن بۇيلىرى،
چاينى توغرام قارىمايلا،
ئەجەب ئىكەن خۇيلىرى.

كەتمەن چېپىپ ئېتىزدا،
ناخشا ئېيتىمەن تولۇن.
خىيالىم مېنىڭ سەندە،
سەندىمۇ سۆيسەك نېم بولا.

ئۇزۇملەر پىشىپ قاپتۇ،
شاپتۇللارمۇ پىشقاندۇ؟
چۇشۇمگە كىرىپ قاپتۇ،
يار مېنى سېغىنغاندۇ؟

تاڭ سەھەرنىڭ بۇلبۇلى،
ئەگدى قىزىلگۈل بەرگىنى.
كىمگە ئېيتىپ،كىمگە يىغلاي،
بۇ ئاپانىڭ دەردىنى.

مېھرىبان كەتتى قېشىمدىن،
ئوتى پىراقى كەتمىدى.
بۇ مېنىڭ يىغلاغىنىم،
ھەرگىز خۇداغا يەتمىدى.

ئىشكىڭ ئالدىدا تۇرسام،
ئەجەبمۇ تەگدى بۇ بوران.
سېنىڭ كۆڭلۈڭ ئارام تاپتى،
مېنىڭ كۆڭلۈم تېخى ۋەيران.

ئۇنداق ئەتمەڭلار مېنى،
مۇنداق ئەتمەڭلار مېنى.
ئاقىۋەت لازىم بولۇرمىز،
تاشلىۋەتمەڭلار مېنى.

باشىڭدىكى دوپپاڭنى،
قىستۇرۇپ بۇزۇۋەتمە.
بۇ ئالەم ئۇزۇن ئالەم،
ئۇمىدنى ئۇزۇۋەتمە.

خەت كەلمىدى ياريمدىن،
سوراپ بېقىڭ ئامانمۇ؟
ئاشنالىقتا سىزنى، بىزنى،
بىرنى سۆيسەك يامانمۇ؟

ئىشىك ئالدى پو تېرەك،
نو بولارمۇ بولماسمۇ؟
باغرى قاتتىق تاش يۈرەك،
يار بولارمۇ بولماسمۇ؟

بىز قەشقەردىن كەلگىچە،
سانساكودا تاك ئاتتى.
شېرىن ئۈيقۇدا ياتسام،
ياريم كېلىپ ئويغاتتى.

ئالما تۆۋىگە ئالما كۆمدۇم،
ئالما ياريم بولغايمۇ دەپ.
چىن كۆڭلۈمنى سىلىگە بەردىم،
مېھرىبان بولغايمۇ دەپ.

ئىشىك ئالدىدىكى چىنارغا،
ئەجەب قونمايدىكەن قاغا.
ماڭا سالغان شۇ ئوتنى،
خۇدا سالمايدىكەن يارغا.

قارا قاش مېنىڭ ياريم،
باغقا سۇ ئاچاي دەملا؟
چوڭ قىلىپ بىرنى سۆيۈپ،
چوڭ يولغا قاچاي دەملا؟

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

پۇتۇمدىكى ئۆتۈكنى،
قارا مايدا مايلايمەن.
ئەمگەك سۆيمىگەن يارغا،
مەن نېمىشقا قارايمەن.

ئىشىكىم ئالدى چىنادۇر،
بۇلبۇل كېلىپ قونادۇر.
يار ئۇستىگە يار تۆتۈش،
يىگىتلەرگە گۈنادۇر.

قاشىڭ قارا قۇندۇزمۇ؟
كۆزۈڭ چولپان يۇلتۇزمۇ؟
ئونبەش قېتىم ئالدىدىڭ،
كەچ بارايمۇ كۈندۇزمۇ؟

داۋزىڭىز بولغان بىلەن،
ئۆيىڭىزنىڭ تېمى پەس.
ۋەدىڭىز بولغان بىلەن،
كۆڭلىڭىز بىزدە ئەمەس.

قىزىل تاۋار كىيىپسىز،
كۆڭۈل تاۋارنى كىيىگەنمۇ؟
كۆڭلۈم سىزدە دەپ تويۇپ،
باشقا يارنى سۆيگەنمۇ؟

تېرەكتىكى قاغىنى،
تۇماق بىلەن ئۇرىكتەي.
ئىشەنمىسەڭ كۆيگەنگە،
يۈرەك يېرىپ كۆرسىتەي.

هېچ بولمسا ئادرىقسم،
تاشقىرىدىن كۆرۈپ كەت.
مەن چىققاندا ئالدىڭغا،
تارتىنماستىن سۆيۈپ كەت.

ئۆستەك ياقىلاپ بېرىپ،
ئەتكەن تۇغلىرىڭ قايسى؟
ئايرىلىپ كېتىپ مەندىن،
تۇتقان يارلىرىڭ قايسى؟

قاشىڭنى قارا قىلما،
ئۇنىڭ ماڭا زىيانى بار.
زىيان بولسا ماڭا بولسۇن،
سېنىڭ باشقا خىيالىڭ بار.

يارىمنىڭ ئۆيى باشتا،
بەلگىسى قارا قاشتا.
ئەسلى مەيلىڭ بولمسا،
نېمىشقا ئويىنىغان باشتا؟

بىزنىڭ يارنىڭ قولىدا،
ھاۋارەڭ پەرەڭ ياغلىق.
مېنى يامان دەپ بېرىپ،
تۇتقان يارلىرى چاغلىق.

ئۇيانمۇ ئۆتەشىم بار،
بۇيانمۇ ئۆتەشىم بار.
سەن يارا تەگسەڭ مېنى،
قۇرغۇيدەك ئاداشىم بار.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ئېگىز تاغنىڭ سۇلىرى،
قىردىن ئاشقىچە ئەمەس.
تاللاپ سۆيگەن يارىڭىز،
بىزدىن ئاشقىچە ئەمەس.

ئىشىك ئالدىڭ ئېقىن دەريا،
ئېقىپ بارسام كۆرەرسەنمۇ؟
ئوتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
نامازىمغا كېلەرسەنمۇ؟

شايى كۆڭلۈمنى بولسا،
مەكتەپ ئالدىدا كېيىسەم.
قارا قاشلىمنى بولسا،
دۇشمەن ئالدىدا سۆيىسەم.

ئاسمانغا چىقاي دەيمەن،
شوتا يوق چىقالمايمەن.
دېرىزەڭدىن مارايسەن،
سىرىڭنى ئۇقالمايمەن.

ئىشىكىڭدىن ئۆتكەندە،
يوچۇقىدىن قارايمەن.
راست گېپىڭنى بەرمىڭا،
قانداق چاغدا بارايمەن؟

زەپىرەڭنىڭ غۇنچىسىنى،
ئۈزۈپ بەرگەن مەن ساڭا.
ئاي بىلەن كۈننى قوشۇپ،
ۋەدە بەرگەن مەن ساڭا.

چېچىكنى ئۈزۈن دەمسەن،
ئۈچىدا پۆپۈكى بار.
مەنمۇ ئەمدى بارمايمەن،
قورساقنىڭ كۆپۈكى بار.

باشىڭدىكى دوپپاڭنى،
قانچە پۇلغا ئالغانسەن؟
ماڭا سالغان ئوتۇكنى .
قايسى كۈندە سالغانسەن؟

قولۇمدىكى تاياقنىڭ،
بىر ئۈچىنى سەن تۇتقىن.
ئەگەر مېنى يامان دېسەڭ،
مەندىن باشقا يار تۇتقىن.

ئاسماندىكى چولپاندەك،
شولا بەرمىگەن يارىم.
ئاغزىدا كۈلۈپ قويۇپ،
كۆڭۈل بەرمىگەن يارىم .

قاشلىق قىلمىساڭ يارىم،
قېشىڭدىكى بولمامدۇ؟
ئاشنا تۇتمىساڭ يارىم.
يېنىڭدىكى بولمامدۇ؟

بۇ تاغلار ئېگىز تاغلار ،
تېشى بار توپاسى يوق.
سۆزدە تۇرمىغان يارنىڭ،
دەردى بار، ۋاپاسى يوق.

ئۇيغۇر كىتاب توپلىتى
www.uyghurkitap.com

بۇ كوچا ئۇزۇن كوچا،
ئاڭلىمايلا ناخشىنى.
ئۆزلىرى ئويدان بالا،
تونىمايلا ياخشىنى.

بىر مىسقال تاماكا ئالدىم،
دوقمۇشتىكى مەمەتتىن.
بۇكۆيۈك كىمدىن قالغان؟
كاككۇك بىلەن زەينەپتىن.

كۆيمەيدۇ دەمسەن مېنى،
كۈل بولۇشنىڭ ئورنى يوق.
كۆيۈۋاتقان شۇ يۈرەككە،
سۇ سېپىشنىڭ ئورنى يوق.

كونىشەھەردىن كەلگىچە،
بويلاپ ماڭدىم خۇمداننى.
بىزنى يامان دېگەنلەر،
تاللاپ ئالسۇن ئوبداننى.

تېپىتمپ بەرگۈچى ۋە كەلپىن ناھىيە يورچى يېزا يورچى كەنتتىن دېھقان سالىمان ئىگەم.

تۇپلىغۇچى: ئىسلام سادىق.

ئاسماندىكى ئاينىڭ،
ئىككى ئۇچى ئوغاقتەك.
مېنىڭ سۆيگەن يارىمنىڭ،
دەگزى قىزىل توغاچتەك.

قوغۇن تېرىدىم قەندەك،
خەقمۇ تېرىسۇن مەندەك.
خەخ سۆيگەننى سۆيمەيمەن،
ئۆزۈمنىڭ سۆيگىنى قەندەك.

ئايغا ئوخشاتتىم سېنى،
كۈنگە ئوخشاتتىم سېنى.
چىرايىڭنى ئاچمايسەن،
كىمگە ئوخشاتتىڭ مېنى؟

ئۆزۈن چاپىنىم تونچە،
كالتە چاپىنىم نوچە.
بىزنىڭ يارلار بىر غۇنچە،
ئويناپ كېلىدۇ چوڭ يولچە.

دەريادىن تېپىۋالدىم،
ئاپئاق يوسلاق تاشنى.
قوشاققا قېتىۋالدىم،
ئامرىقىم قەلەم تاشنى.

ئېيتىمچە بەركۈچى: توقۇ ناھىيە پەيشەنبە بازار كەنت مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى خەلچەم مېيت.
توپلىغۇچى: ناماں ناسىر.

تاغقا چىقسام پىيادە،
يېنىپ چۈشتۈم پىيادە.
مېنىڭ بىر ئاداشىم بار،
قىزىلگۈلدىن زىيادە.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

يانچۇقۇمنىڭ تېگىمگە،
ناۋات سالدىم مەن ساڭا.
ناۋات دېگەن زەپ تاتلىق،
ئۇندىن تاتلىق مەن ساڭا.

سۇ بولسا سۈزۈك بولسا،
ئېرىقتا ئېقىپ تۇرسا.
يار بولسا لېۋەن بولسا،
كاككۇكتەك كۈلۈپ تۇرسا.

ئېيتىپ بەرگۈچى : توقسۇ ناھىيە بازار ئىچىدىن گايىت ئەمەن.
تۇپلىغۇچى: ھەمدەم سابىر.

پاكار-پاكار لالە شېخى،
بويلىغلى ياخشى.
سىزمۇ ياخشى، مەنمۇ ياخشى،
ئويىنىغلى ياخشى.

بىزنىڭ يارلار بەك چاققان،
جۇپ تەشتەكتە گۈل باققان.
دوست - دۇشمەنلەر كۆرەلمەي،
ئارقىمىزدىن گەپ تاپقان.

بۇ يوللار ئۇزاق يوللار،
تاشى بار، توپاسى يوق.
بىزنىڭ يارلار ئەقىللىق،
مېھرى بار جاپاسى يوق.

ئۆستەڭ بويى ئېگىز قاش،
كەتمەن چاپسام تېگى تاش.

مېنىڭ سۆيگەن يارىمنىڭ
مەڭزى قىزىل قارا قاش.

ئېيتىمچى بەرگۈچى : توغۇ ناھىيە ئۇچقات يېزىدىن ئاسىيەم زاكىر-
توپلىغۇچى: ياسىن ئابىت.

كۆرپە جۈۋام كۆرپە،
شايىدىن تاشلىق.
مېنىڭ بىر يارىم بار،
ئون ئالتە ياشلىق.

دەريانىڭ سۈيىدەك،
كۆزلىرى ياشلىق.
قارلىغاچنىڭ قاناتىدەك،
قوشۇما قاشلىق.

ئويغانمايدۇ ئۇخلىسا،
ئۇيقۇسى قاتتىق.
سۆيۈۋالسام ناشتىدا،
لەۋلىرى تاتلىق.

توپلىغۇچى: ئۇچتۇرپان ياكۆزۈك يېزىسىدىن دېھقان ھاجىرەم مەمەت، 28 ياش.

بېشىدا شايى رومال،
ئېلىپ قاچتى سالقىن شامال.
مېنى مۇنچە كۆيدۈرگەن،
ئاي يۈزلۈك ساھىبجامال.

ئىشىك ئالدى يۇلغۇنلۇق.
ئايىغى قىزىلگۈللۈك.
يېگىمىساچە يار تۇتسام،
دوپپىسى بادام گۈللۈك.

ئايۇننىڭدا ياتقاندا،
كېلىپ تەگدى ئاتقان تاش.
مېنى ئوتقا سەن سالدىڭ،
مەكزى قىزىل قەلەم قاش.

ئېيتقىچى بەرگۈچى : ئۇچتۇرپان ناھىيە ئوتبېشى يېزىسىدىن دېھقان رەھىم تىلمۇالدى.

توپلىغۇچى: زۇنۇنگۇل ئابدۇرەھىم.

ئۆرۈك شېخى ئېگىزكەن،
بولماس ئۇنى ئەگكىلى.
مېنى يامان دېدىڭمۇ،
ئاقساقالغا تەگكىلى.

پەيزاۋاتنى چۆل دەيدۇ،
چۆل ئەمەسكەن ئاۋاتكەن.
يىزىڭ يارنى قەنت دەيدۇ،
قەنت ئەمەسكەن ئاۋاتكەن.

يارىم كۆلۈپ تۇرۇپتۇ،
ئىشىك ئالدى قوناقلىقتا.
ماڭا ئالما ساقلايدۇ.
ئانار گۈللۈك ياغلىقتا،

لەيلى گۈلنىڭ شاخىغا،
ئۆگىنىپتۇ تۇمۇچۇق.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
سىز چىرايلىق، مەن ئوچۇق.

یارىم كەلدى قېشىمغا،
دۆلەت قوندى بېشىمغا.
يامان كۆزۈم تەگمىسۇن،
قۇرغۇيدەك ئاداشىمغا.

چۆلتاغنى ئېگىز دەيدۇ،
تىيانشانغا يەتمەيدۇ.
خەق يارىنى ماختايدۇ،
بىزنىڭ يارغا يەتمەيدۇ.

ئاشىق بولدۇم يۈزۈڭگە،
گۈل پەرى رۇخسارىڭگە.
نېمە قىلسىاڭ ئەرزىيدۇ،
كۆزلىرى خۇمارىڭگە.

دەريا قايان ئاقادۇر؟
يارىنىڭ سۆزى ياقادۇر.
يۈرىكىمدىن كۆيگەن يار،
ئەمدى كىمگە باقادۇر؟

يارىمنىڭ بويى زىلۋا،
زىلۋا بويىندا نىم بار.
شېرىن سۆزلىرى ئاندىن،
ئايدەك يۈزىدە خالى بار.

ئېيتقۇچى: باي ناھىيەسايرام يېزىسىدىن دېھقان ئىمىرھېيت، 65ياش.
توپلىغۇچى: قەيۇم ئەھمىمىن، ئۈرۈمچى شاۋۇت.

ئېيتقىنا جانىم گۈلۈم،
ماڭا قانداق چارى بار.

مېنى مۇنچە قاقشاتقان،
كىمنىڭ شۇنداق يارى بار.

كۆلۈپ تۇرساڭ سۈرەتكە،
تارتمۇالغۇم كېلمىدۇ.
بوينۇڭغا گىرە سېلىپ،
سۆيۈۋالغۇم كېلمىدۇ.

ھەر كۈنى تاڭ ئاتقىچە،
چۈشلىرىمدە كۆرىمەن،
چۈشلىرىمدە گۈلگە تەڭداش.
لەۋلىرىڭگە سۆيىمەن.

يىراق يولدىن كەلگىچە،
جىگدىگە يۆلەنگەنلا؟
بىزنى مۇنچە كۆيدۈرۈپ،
نېمىشقا تۆرەلگەنلا؟

تاڭدا كەلگەن شامالدىن،
يارىم سېنى سورايمەن.
كەلسە خەۋەر سېنىڭدىن،
يولغا چىقىپ قارايمەن.

ئۆستەڭ چاپتىم ئىككى قاش،
چاپاي دېسەم تېگى تاش.
سەن ئۇ يەردىن كەلگىچە،
جان ئاز قالدى قارا قاش.

يار دەردىدە ئاۋارى،
قويمايدۇ كۆڭۈل كارى.

هەممنى ئۆزۈڭ بىلىسەن،
بۇ دەردكە نېمە چارى.

ساڭا بەلگە بەرگىلى،
تاش ئاتسمەن ئۆگزەڭگە.
مەھەللەڭگە تولا بېرىپ،
مەن قارايمەن كۆزۈڭگە.

گۈل تېرىدىم سۇپىغا،
يىغىۋالدىم قۇتىغا.
يارىم كەتتى يۇرتىغا،
مېنى قويدى ئوتىغا.

ناۋات دەملەپ بەرسەڭمۇ،
سىن چېيىڭنى ئىچمەيمەن.
قارا كۆزگە مەن كۆيدۈم،
تالاشقانغا بەرمەيمەن.

چاچى ئۇزۇن بۇدرە چاچ،
ئۇچ كۈن بولدى قورساق ئاچ.
سىزنى كۆرمىگەن كۈندە،
قۇرىمايدۇ كۆزدىن ياش.

ھاۋالىقا ھاۋالىق،
ئۆستەڭ بويى ھاۋالىق.
كەلگىن يارىم قېشىمغا،
سۆيۈۋالاي خۇمالىق.

ئاھۇ كۆزلۈك قارا قاش،
كۆيگىنىمنى بىلەمسەن؟
ئاندا-ساندا كەپ قويۇپ،
بۇ جانىمنى ئالامسەن؟

سېنىڭ ئىشقىڭدا غېرىپ،
كىمگە ئېيتتىمەن بېرىپ.
يۈرەك باغرىم پارە ـ پارە،
كۆرگىن يۈرەكنى يېرىپ.

قاغا جىگدەكنى يېمەيمەن،
چىشىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.
مەشۇقۇم يادىمغا يەتسە،
ئىچىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.

سايغا چىقتىم ئۇۋ ئۈچۈن،
سايدا توشقان بار ئۈچۈن.
ئوتىڭىز يامان ئىكەن،
جاننى بەردىم سىز ئۈچۈن.

چىراغ نېمە كۆيمەيدۇ،
ئىچىدە يېغى يوقمۇ.
يارىم نېمە كەلمەيدۇ،
يا مەيلى ماڭا يوقمۇ؟

مەن بۇگۈن تاڭ ئاتقىچە،
يارىم، سېنى ياد ئەيلىدىم.
يىغلاپ كۆزۈمدىن ياش تۆكۈپ،
كىرپىك يۇمۇپ ئۇخلالمىدىم.

يار دەيدۇ يەنە دەيدۇ،
يار قەدرىنى بىلمەيدۇ.
يار قەدرىنى بىلگەندە،
باغلاپ قويساڭ تۇرمايدۇ.

ئىشىك ئالدى ئېرىقچە،
پىلدىرلايدۇ بېلىقچە.
ئىككى كۆزۈم تۆت بولدى،
سىز يارىمنى كۆرگىچە.

پىشايۋاندا ئولتۇرۇپ،
سىز تەرەپكە قارايمەن.
سىز يارىمنىڭ دەردىدە،
تاڭ ئاتقىچە يىغلايمەن.

قىزىلگۈلنى ئۈزمەيمەن،
ئۆزى توزۇپ كەتكىچە.
ياردىن ئۆمىد ئۈزمەيمەن،
بۇ دۇنيادىن كەتكىچە.

گۈلنى بەرگەن چېغىدا،
كۆيۈپ قالدىم بويۇڭغا.
قاچانغىچە قارايمەن،
كېلىۋاتقان يولۇڭغا.

دەستە-دەستە گۈل تىزدىم
يارىمغا تۇتارمەن دەپ.
ئۆمىد ئۈزمىدىم ياردىن،
بىر كۈنى سۆيەرمەن دەپ.

يارىم سىزگە ئەرزىم بار،
كۆيۈپ قالغان دەردىم بار.
كۆڭلۈمگە ئازار بەرمەڭ،
يۈرىكىمدە دەردىم بار.

باغقا كىرگۈم كېلمىدۇ،
گۈلنى ئۈزگۈم كېلمىدۇ.
سىزدەك ياخشى ياردىمنى،
كۈندە سۆيگۈم كېلمىدۇ.

باغ بولسا ئاۋات بولسا،
كاككۇك سايرىشىپ تۇرسا.
سىزنى ھەر سېغىنغاندا،
ئۈچقىلى قانات بولسا.

ئاسماندىكى بۇلۇتلار،
كېلىپ ئاينى توسىمىسۇن.
مەندەك غېرىب ياردىنى،
كۈندە ئەسلەپ قويىمىسۇن.

تۆۋلاپ رەتلىگۈچى: باي ناھىيىلىك مەدەنىيەت بۆرتىدىن قەيۇم مەمتىمىنوف.

ئىشىكىڭدىن تولا ئۆتسەم،
كۆيۈپ قالدى دېدىڭمۇ؟
ھەپتە-ئون كۈن كەلمىسەم،
ئۆلۈپ قالاي دېدىڭمۇ.

قول ياغلىقىم كۆلگە چۈشتى،
بۇلبۇل كۆتۈرۈپ ئۇچتى.
سەن كۆيسەڭمۇ، كۆيمىسەڭمۇ،
مېنىڭ كۆڭلۈم ساڭا چۈشتى.

كىچىككىنە چىنەمسىز،
تۇتماي تۇرۇپ سۇنامسىز.
شۇنچە يىل بىللە يۈرۈپ،
ئايرىلىشقا چىدامسىز؟

ئار قىدىكى كاۋىنى.
ئېلىپ قويدۇم باراڭغا،
ئەگەشمەيمەن پەندىيات.
كۆڭۈل دېگەن سارائغا.

غەزەل بىلەن كوچىدىن،
ئۆتۈپ كەتتىياش بالىلار.
خەۋەر ئالاي دېمەيدۇ،
باغرى قاتتىق تاش بالىلار.

ئاسمانىنى بۇلۇت باستى،
كۆرۈنمەيدۇ يۇلتۇز- ئاي.
قىزىلگۈلدەك يارىمدىن،
ئايرىلىشتى قازىماي،

چېچىمنى تولا دەيدۇ،
دەردىم تولا چېچىمدىن.
سەن قىلغان ۋاپاسىزلىق،
زادى چىقماس ئېسىمدىن.

بېغىڭدىكى چۆنەكنى،
ئۆزۈڭ يالغۇز ئويغانمۇ؟
بۇ دۇنيادا ياش دىلىم،
يارنى سۆيۈپ تويغانمۇ.

كىچىككىنەيىرىم بار،
كۆممىقۇناق تېرىقلىق.
چىرايىمدىن كەتمەيدۇ،
پىراقىڭدا سېرىقلىق.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

پۇلۇم تۈگسىمەس چاغدا،
مېنى سۆيدۈڭ يار قىلدىڭ.
ئەمدى مېنى ئوتتۇڭدا،
ئەجەپقىنا خار قىلدىڭ.

ئاق ئايدىڭدا چىقسۇن دەپ،
سالام يوللىغان ياردىم.
مەن چىقسام ئۆزى چىقماي،
كۈندە گوللىغان ياردىم.

ئېرىقنى ئويۇپ قويدۇم،
ئەمدى سۇ تولۇپ ئاقسۇن.
يارغا يار كېرەك بولسا،
ئۇمۇ بىر كېلىپ باقسۇن.

ئەتىگەندە ئويغانسام،
چاي قاينايدۇ چەينەكتە.
كۆرۈپ باقسۇن ئۆزىنى،
ھالى چوڭ يار ئەينەكتە.

بىللە يۈرگۈم بار دەيسەن،
بۇنى ھېچكىم بىلگەن يوق.
نادانلىقتا يار تۇتۇپ،
مەندەك داغدا قالغان يوق.

تالاغا چىقىپ باققىن،
سالقىنراق ھاۋا بارمۇ؟
ئوتتۇڭدا يۈرەك كۆيدى،
بۇنىڭغا داۋا بارمۇ؟

يىراق يولدىن قورقمايمەن.
شامال يەتمەس ئېتىم بار،
خۇما يارغا ئۇچ بۇرجەك.
قاتلاپ قويغان خېتىم بار.

توقاچ ياقتىم تونۇرغا،
ئۆرلەپ چىقتى ھۆپپىدە.
مەن يارىمنى چاي بىلەن،
يۈتۈۋەتسەم گۆپپىدە.

دۇتارىڭنى چالساڭچۇ،
يېڭى چىققان پەددىگە.
ۋاپا قىلار دەپتىمەن،
قارا يۈزنى ۋەددىگە.

خىيال سۈرۈپ ئولتۇرسام،
ئالما چۈشتى بېشىمغا.
يارىم ماڭا ئەس قاتتىڭ،
كۈن چۈشكەندە بېشىمغا.

ساندۇقىمۇ ئېتەلەيمەن،
قاسقانمۇ ئېتەلەيمەن.
يارىم تۇرغان ھويلىنى،
مەن ماراپ كېتەلمەيمەن.

ئاق ئۆستەڭگە ئات سېلىپ،
ئۆتەلمىدىم ئۇ قاتقا.
مەيلى بولسا كېلەمدۇ،
مېنىڭ يارىم بۇياقتا.

چىراغ بارمۇ ياقمۇدەك؟
چاقماق بارمۇ ياقمۇدەك؟
شۇ مەھەللىدە بىر قىز بار،
ئاستا ئېلىپ قاچمۇدەك.

قارا قاش كەتكەن بىلەن،
ئوت پىراقى كەتمىدى.
مەن يارىمغا يېغلىسام،
يار ھالىمغا يەتمىدى.

غەزەل ئوقۇماي دېسەم،
دەردىم ئوقۇتاي دەيدۇ.
يارغا قارىماي دېسەم،
ئوتى قارىتاي دەيدۇ.

قاپاق تېرەك ئالدىدا،
ھويلاڭ بارمىدى يارىم؟
سۇغا چىقسام مارايسەن.
كۆكلۈڭ بارمىدى يارىم؟

بەلباغ باغلىغان نوچى،
ياغلىق سۆرۈلۈپ قالدى.
ئۆزىنى داكلىغان پوچى،
ياردىن ئايرىلىپ قالدى.

ئەقلىمدىن تولا ئازدىم،
يارغا ياخشى سۆز تاللاپ.
يىگىنە بىلەن تاغ قازدىم،
ھەر جۈملىنى مىسقاللاپ.

شوخلىق جىگدەڭگە چىقسام،
يىرتىلدى چاپانلىرىم.
سىزنى ئىزدەپ يول يۈرۈپ،
تېشىلدى تاپانلىرىم.

دوپپا ئالدىم بازاردىن،
ياراشمىسا كەيمەيمەن.
كۆڭلۈمدىكى يارىمنى،
قاچانغىچە كۆرمەيمەن.

يۈرتىڭىزغا كەتكىچە،
ئوتنى ئېلىڭ قارا كۆز.
ئوتنى ئالماي كەتكىچە،
جاننى ئېلىڭ قارا كۆز.

مەن مۇساپىر غېرىبقا،
قاراپ قويۇڭ قارا كۆز.
بىرنى سۆيۈپ قويىسىڭىز،
ساۋاپ بولۇر قارا كۆز.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
ئالما ئاتقان قارا كۆز.
تال چۈۋىقىتەك ئېگىلىپ،
قاشنى ئاتقان قارا كۆز.

قىزىلگۈلگە قول ئۇزاتتىم،
قولۇم يەتمەيدۇ.
مەن يارىمنى سۆيەي دېسەم،
بويۇم يەتمەيدۇ.

قەغەز بىلەن گۈل ياسىدىم،
سىيا بىلەن سۆز.
ئالتۇن بىلەن ئۈزۈك ئەتتىم،
ياقۇت بىلەن كۆز.

ئاخشام چىقىپ ئايىنى كۆردۈم،
كۆكتە پەلەك ئۇستىدە.
ئۆيگە كىرىپ يارنى سۆيدۈم،
مەخمەل توشەك ئۇستىدە.

كۆكتىكى كەپتەرمىدىم،
كۈندە ـ كۈندە كەلگىلى،
ئايدا، يىلدا بىر كىلۇرمەن،
ئاي يۈزۈڭنى كۆرگىلى.

ئاق ياغلىقمۇ توقۇيمەن،
كۆك ياغلىقمۇ توقۇيمەن.
جاۋاب يازساڭ خېتىمگە،
يۈزمىڭ رەھمەت ئوقۇيمەن.

ئېگىز تۈگمەنگە نو قويدۇم،
پەس تۈگمەنگە گۈلدۈرمە.
قانچە رەت ئەلەم تارتساڭ،
دۈشمىنىڭگە بىلدۈرمە.

بۇغداينى ئورۇپ قويدۇم،
توشۇيدىغان خامان يوق.
يېڭى يار تۇتقان بىلەن،
ئويناىدىغان ماكان يوق.

مانتا پىشتى قاسقاندا،
بىللە يەيلى داسقاندا.
زەپمۇ ئايرىلىپ كەتتۇق،
ئەل بىزگە قاراشقاندا.

قاشلىق قىلمىساڭ ياردىم،
قاشىڭدىكى بولمامدۇ؟
ئاشنا تۇتمىساڭ ياردىم
يېنىڭدىكى بولمامدۇ؟!

ئاق كەپتەرمۇ دانلايدۇ،
كۆك كەپتەرمۇ دانلايدۇ.
دۇشمەن دېگەن يامان نەرسە
بىزنى دايىم مارايدۇ.

سارغىيىپتۇ، سارغىيىپتۇ،
شۇ خېنىمنىڭ دەردى بار.
دەردى بولمىسا سارغىيامدۇ،
ھەر تەرەپتە يارى بار.

ئىشىك ئالدى كۆلچەكتە،
مۇز توڭلاپتۇ ئەينەكتەك.
سەن يار بىلەن ئويناپلى،
كاككۇك بىلەن زەينەپتەك.

تاغقا چىقتىم ئات بىلەن،
يېنىپ چۈشتۈم دەرد بىلەن.
خاپا بولماڭ جان دوستۇم،
كۆرۈشۈپ تۇرلى خەت بىلەن.

قارلىق تاغقا قار چۈشۈپ،
مەھەللىگە تۈمان چۈشتى.
يارنىڭ پەيلى بۆلەكچە،
كۆڭلۈمگە گۈمان چۈشتى.

يارىم چالىدۇ راۋاب،
تارىسىنى ساز قىلىپ.
بىر سۆيۈپ قويۇڭ دېسەم،
قارىمايدۇ ناز قىلىپ.

ئىھتىمپ بەرگۈچى : باي ئاممىيە سايرام يېزىسىدىكى دېھقان كەنجى ئىدارە-
سى، 45 ياش.
ئىۋىلاپ رەتلىگۈچى : ئۆمەر پەيزى ، تۇرسۇن ھېكىم.

يارىممىكىن ، ئەمەسمىكىن،
بوستاندا ياتقان؟
قاش ئوينىتىپ ، كۆز ئوينىتىپ،
جاننى قاقشاتقان؟

گۈل بېغىمنىڭ ئىچىدە،
بۈلبۈل بولۇپ سايرايمەن.
سەن يارنى سېغىنغاندا،
ئاي - چولپانغا قارايمەن.

يېڭى ئۆستەڭگە سۇ كەلسە،
ھەر دوقمۇشتا توختايدۇ.
يېڭىياچە يار تۇتسام،
قىزىلگۈلگە ئوخشايدۇ.

ئالتۇنكۈل ئۆيۈڭ نەدە،
ئەتە كەچ باراي دەيمەن.
چىرايىڭ تولۇن ئايدەك،
تويماستىن قاراي دەيمەن.

كۆز يېشىمنى رەڭ قىلىپ،
گۈلنى چەكتىم ياغلىققا.
خەت يازدىم يۈرەكىمدىن،
ئامرىقىم چىرايلىققا.

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئاۋات ناھىيە غورۇچۆل يېزىسىدىن دېھقان ئاۋۇت مۇسا، 66 ياش.

توپلىغۇچى : ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئابدۇقادىر مۇسا.

لەۋلىرى قىزىلگۈلدەك،
گۈلباھارىم يېنىمدا.
ھۆسنى گويا تولۇن ئاي،
دىل خۇمارىم يېنىمدا.

ئىشىك ئالدى قارا ياغاچ،
پالتا چاپسام ، تېگى تاش.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
مەڭزى قىزىل، قارا قاش.

قەشقەردىن راۋاب ئالدىم،
شوخ پەدىگە چالاي دەپ.
پۇل تېپىپ ئەمدى كەلدىم،
گۈلۈم سېنى ئالاي دەپ.

ئۇيغۇر كتاب توپ بېكىتى
www.uyghurkitap.com

كۆزۈمنى دۇڭەت قىلدىم،
ياشىمنى سىيا قىلدىم.
سېنىڭدەك مېھرىبان يارغا،
جېنىمنى پىدا قىلدىم.

باغقا بۇلبۇل كېلمىتۇ،
گۈل بىلەن ئويناشقىلى.
مەن سىزگە تولا كۆيدۇم،
سىر دېشىپ مۇڭداشقىلى.

يالغۇز قالغان چېغىمدا،
ھېچكىم كەلمەس قېشىمغا.
ياردىم كەلدى ھال سوراپ،
چىدىيالماي كۆزيېشىمغا.

سارغىيىپتۇ غازاكلار،
كۆز بولغانغا ئوخشايدۇ.
ياردىم كۈندە كېلىدۇ،
سېغىنغان ئوخشايدۇ.

چوڭ ئۆستەڭگە سۇ كەلدى،
قاينام بولۇپ ئاقمايدۇ.
سەندىن باشقا يار تۇتسام،
مېجەزىمگە ياقمايدۇ.

ياردىم بەردى بەش ئالما،
بەشىلىسى قوينۇمدا.
ئوخلاپ چۆچۈپ ئويغانسام،
يارىنىڭ قولى بوينۇمدا.

هويلاڭدىن موزاي چىقتى،
تەڭدىن تولىسى قاشقا.
ھېيىتباقى كۆيۈپ قاپتۇ،
ئازىنىخان قەلەم قاشقا.

گۈللەر ئېچىلىپ قاپتۇ،
بەرىپ كۆرىلى تاغنى.
سارىخان مېنىڭ ياردىم،
شەرەت قىلمىدۇ باغنى.

قىزىلگۈل ئۆسمەيدىكەن،
شاڭخىنى كەسمەيدىكەن.
باشقا ئوت ئۆچكەن بىلەن،
يار ئوتى ئۆچمەيدىكەن.

قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
تاغنىڭ كەينىدە يۇرتۇڭ.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
كۆيدۈردى مېنى ئوتۇڭ.

ئېھتىمپ بەركۆچى: ئاۋات ناھىيە تۇرۇچۇل يېزىسىدىن تۇنىساخان نىياز • 27 ياش.
توپلىغۇچى: ئابدۇقادىر مۇسا.

مەن قۇملۇققا بارمايمەن،
قۇملۇقتا ئىزىم قالغان.
شۇنچە خەق ئاراسىدا،
مەن سىزگە كۆيۈپ قالغان.

ناز بىلەن باقتىڭ ماڭا،
ئوتنى كۆپ ياقتىڭ ماڭا.
سۇپ - سۇزۇك يامغۇر بولۇپ،
شارقىراپ ئاقتىم ساڭا.

ياردىم بىلەن چاي ئىچسەم،
جانان چىنەم توشمىدى.
ياردىمىڭ سالغان ئوتى،
ۋۇجۇدۇمدىن ئۆچمىدى.

چۆنەككە ئۇرۇق سالسام،
ئۇچ تارتىپتۇ پىلەكلەر.
مەن ياردىمنى بىر كۆرسەم،
ھەل بولىدۇ تىلەكلەر.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
ئالما ئۈزدۇم يار ئۈچۈن.
ئالما سۇندۇم ياردىمغا،
چىن ئىشتىياق بار ئۈچۈن.

ئىھتىمپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى تەمدىن: تاۋار ھاپىز.
تۈزىلمەۋچى: ئابدۇقادىر مۇسا.

قاشىڭىز قارا ئىكەن،
كۆزىڭىزگە كۆيدۇممەن.
تىلىڭىز تاتلىق ئىكەن،
لەۋلىرىڭىزگە سۆيدۇممەن.

قارلىغاچنىڭ قانداتىدەك،
قاپقارا ئۇر قاشلىرى.
ئۆزلىرىگە ئوخشىماس،
بۇ ئالەمنىڭ ياشلىرى.

سىرلىق ساندۇق سىرىمەن،
ئىككى گۈلنىڭ بىرى مەن.
بىرى كاككۇك، بىرى زەينەپ،
بىرى سىلە، بىرى مەن.

يارىمنىڭ قولىدىكى،
گۈلە ئەمەس، قاق ئىكەن.
لەۋلىرى ئەجەب سۈزۈك،
بىلەكلىرى ئاق ئىكەن.

مىڭ پىچاق يۈرەككە تەگدى،
بىر پىچاقچە كۆرمىدۇق.
مىڭ كىشى ئالدىمدا يۈرسە،
ئۆزلىرىدەك كۆرمىدۇق.

ئەنجان دوپپا ئېپ بەرسەم،
تۇماق بىلەن ياز قىللا.
بىر سۆيۈپ قويۇڭ دېسەم،
ئەجەب تاتلىق ناز قىللا.

تۆگە بالىسى ئەيلاق،
ئوتنىڭ ئۇچىنى يەيدۇ.
مېنىڭ يارىم چەرايلىق،
كۆزنىڭ يېغىنى يەيدۇ.

ئاشخانىدا ئولتۇرسام،
چىنە تەخسىدە ئاش كەلدى.
سەن يارىمنى ئەسلىسەم،
قارا كۆزۈمگە ياش كەلدى.

ئىشىك ئالدى چوڭ تېرەك،
ئەجەب قونمايدىكەن قاغا.
ئون بەش ياشتا يار تۇتۇپ،
ئەجەب قانمىدىم يارغا.

مەن ماڭدىم كېچە بىلەن،
ئېرىقتىنمۇ ئىچى بىلەن.
قولۇم باغلىنىپ قالدى،
يارىمنىڭ چېچى بىلەن.

يارىم سەن، نىگارىم سەن،
بويىنۇمدا تۇمارىم سەن.
ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
ياندۇرغان چىراغىم سەن.

يارىمنىڭ مېڭىشلارى،
ماڭسا قول سېلىشلارى.
ھېچ كىشىگە ئوخشىماس،
كۆز قىسىپ قارىشلارى.

ئۇيان ئۆتسەڭ بىر گۈل،
بۇيان ئۆتسەڭ بىر گۈل.
مەزرەتنىڭ بازارىدا،
سايراپ بېرىدۇ بۇلبۇل.

كاككۇكلار كېلىپ قاپتۇ،
باھار كەلگەن ئوخشايدۇ.
كۆڭلۈم خۇش بولۇپ قاپتۇ،
يارەم كەلگەن ئوخشايدۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: كەلپىن يورچى يېزىسىدىن دېھقان ئابلەت تۇردى، 24 ياش.
توپلىغۇچى: ناھىيىلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىدىن ئەمەتجان ماۋۇت.

قول ياغلىقىم گۈلگە چۈشتى،
بۇلبۇل كۆتۈرۈپ ئۇچتى.
سەن كۆيەمسەن - كۆيمەمسەن؟
كۆڭلۈم ساڭىلا چۈشتى.

باغدا ئالما پىشىپتۇ،
تار كوچىغا چۈشۈپتۇ.
شۇنچە قىزلار ئىچىدە،
كۆڭلۈم سىزگە چۈشۈپتۇ.

ئىشىك ئالدى بوستاندا،
قاتار - قاتار كۆك تېرەك.
كۆك تېرەكنىڭ بويىدا،
تۇرار بىز نازۇك بىلەك.

ئۆستەڭ بويى ئېگىز قاش،
كەتمەن ئۆتمەس، تېگى تاش
ئىچمىدىكى دەردىمنى،
سەن بىلەمسەن قەلەم قاش؟

ئالما بەرسە ئاپتىمەن،
ئاچچىق دېمەي يەپتىمەن.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

يار ئوتى يامان ئىكەن،
بۇنى بىلمەي كەپتىمەن.

ئاق شىپىگدىن كۆڭلىگگە،
توپا قونمىسۇن دەيمەن.
ماڭا كەلگەن دەرد - ئەلەم،
ساڭا كەلمىسۇن دەيمەن.

ناخشا ئېيتىمەن باشتىن،
ئاڭلىغىن دىلىڭ بىلەن.
ئون بەش كۈنلۈك ئۆمرۈمنى،
ئۆتكۈزەي سېنىڭ بىلەن.

تۇڭلۇكتىن يامغۇر چۈشتى،
قاچىدىكى يۇندىغا.
ئەجەبمۇ كۆيۈپ قاپسەن،
قارا چاچلىق ھىندىغا.

بۇ يوللار ئەجەب تاشلىق،
ئۆتۈكۈمگە ناھال بارمۇ؟
ئىشقىڭدا يۈرەك كۆيدى.
بۇنىڭغا ئامال بارمۇ؟

ئېيتىمپ بەركۈچى: ئاقسۇ شەھەر ئىمگەچى يېزىسىدىن دېھقان داۋۇت ئىمىن لام، 50 ياش.
توپلىغۇچى: روشەنگۈل ئەزىز.

بېشىمدا شايى رومال،
ئەپچاچتى ئۇنى شامال.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
ئاي يۈزلۈك ساھىبجامال.

يارىمنىڭ ئېتىنى ئايىم،
گەپ سۆزلىرى مۇلايىم.
ئۆمۈرلۈك بولاي دەيمەن،
نېسىپ قىلسا خۇدايىم.

تامغا قاققان قوزۇقتا،
ئېسىپ قويدۇم سەللىنى.
ئايلىنىپ كېتەلمەسمەن،
يارىم سىز بار مەھەللىنى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى يېڭىبازار ئاھالىلەر كومىتېتىدىن ئايـ
تۇرسۇن سىدىق.
توپلىغۇچى: ئەخمەت ياسىن.

ئۆرۈكۈڭنى يېمەيمەن،
ئىچىدە قۇرتى بار.
باشقا يارنى سۆيمەيمەن،
سەن يارىمنىڭ ئوتى بار.

ئىشىك ئالدى تاختا كۆۋرۈك،
ئاتلاپ قانداق ئۆتەرمەن؟
يار ئوتى يامان ئىتكەن،
قانداق تاشلاپ كېتەرمەن؟

سەن تېرىق تېرىمىساڭ،
قۇشقاچ كېلىپ قونارمىدى؟
سەن كېلىپ ئوت ياقمىساڭ،
بۇ يۈرەك يانارمىدى؟

ئولتۇرۇپلا چىرايلىق،
ئۆي تۆردىدىن جاي ئېلىپ.

كۆڭلۈم تارتىپ كەپقالدىم،
بىر پىيالە چاي ئىچىپ.

تاغ ئارىلاپ كەلگەن بىز،
گۈل ئارىلاپ ئۆتكەن بىز.
ئاتا ـ ئانىدىن ئايرىلىپ،
سەلمىنى دەپ كەلگەن بىز.

ئىچىدىپ يەرگۈچى: ئاتىۋ شەھەر ئايكۆل يېزىسىدىن خەيرىنسا ئۆرسۈن، 30 ياش، ساۋاتلىق، دېھقان.
توپلىغۇچى: داۋۇت ھامۇت، تاجىگۈل.

كۆيۈپ قالدىم مەن ساڭا،
كۆيگۈنۈمنى بىلەمسەن؟
قاراپ كۆزۈم تەلمۈردى،
بىر قارىساڭ ئۆلەمسەن؟

قۇرغۇي بالىسى ئالىم،
لاچىن بالىسى زالىم.
مەن سىزگە كۆيۈپ قالدىم،
قانداق قىلىمىز يارىم.

ئاي ئالدىمدا، كۈن كەينىمدە،
ھەسرەت ئىچىمدە.
ئۆچمەس ئوتنى ماڭا سالالا،
دەردىم ئىچىدە.

خاتىرىلىگۈچى: غۇنچەم مەمەت.

ئاتنىڭ بالىسى تايلاق،
تالنىڭ ئۇچىنى يەيدۇ.
خۇمار كۆز سەتەڭ يارىم.
كۆزنىڭ يېغىنى يەيدۇ.

ئالما ئاتتىم تاللىققا،
تالنى ئاچقاندا چىقار.
سەن يارىمنىڭ ئوتلىرى،
جان تالاشقاندا چىقار.

قىزىلگۈلنى دېمىسەم،
غۇنچىسىنى ئۈزگۈم يوق.
سەن يارىمنى دېمىسەم،
بۇ شەھرىدە تۇرغۇم يوق.

بېغىڭغا كىرىپ باقتىم،
بىر گۈلۈڭنى ئۈزمىدىم.
سەن ئۈمىدنى ئۈزگەن بىلەن،
مەن ئۈمىدنى ئۈزمىدىم.

دۆڭ ئېتىزنىڭ بېشىدا،
ئاخشام ئورغان ئۇنچە بار.
دوقمۇشتىكى ھويلىدا،
كۈلۈپ تۇرغان غۇنچە بار.

مىڭ پىچاق سالسا يۈرەككە،
بىر پىچاقچە دەخلى يوق.
ئالتە مىڭ ئالەم ئىچىدە،
ئۆزلىرىدەك ياخشى يوق.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئوتمۇسەن، ئاتەشمۇسەن،
قايدىن تۇتاشتىڭ سەن ماڭا؟!
سالسىكەن پەرۋەردىگار،
مەندىكى ئوتنى ساڭا.

ئاي بىلەن كۈننى ئەۋەتتىم،
ئەلچىلىككە يار ساڭا.
ئايمۇ ياندى، كۈنمۇ ياندى،
ھېچ جاۋاب يوقتۇر ماڭا.

ياخشى كۈننىڭ سائىتىدە،
بۇ سۆزۈم يەتسۇن ساڭا.
تاكى ئۆمرۈم ئۆتكىچە مەن،
يارى بولغايمەن ساڭا.

ئاققىنا قۇشقاچ بولۇپ،
قوندۇم دەرەخنىڭ شاخىغە.
ھەر كىشى مەندەك كۆيەرمۇ،
يېڭى تۇتقان يارىغە.

ھەر كىشى مەندەكلا كۆيسە،
يېڭى تۇتقان يارىغە،
كەرپىكى ئوقتەك بېرىپ،
مىختەك قادالسۇن جانىغە.

ھاۋا مىكىن، بۇلۇتمىكىن،
قارنى ياغدۇرغان؟
جۇۋانمىكىن، چوكانمىكىن،
كۆڭۈل ئاغدۇرغان؟

دەريانىڭ ئۇ قاتىدا،
بىر بالىغا كۆيدۈممەن.
يە تكۈزۈكلارئۈنىڭغا،
ئەزىز جاندىن تويدۇممەن.

بېغىمدىكى گۈللەردە،
كېپىنەكلەر ئەگمىيدۇ.
سەن يارىمنى كۆرگەندە،
يۈرەكلىرىم سەگمىيدۇ.

سېرىق گۈلنىڭ تۈۋىدە،
ھەرىلەر گىژىلدايدۇ.
سەن يارىمنى كۆرگەندە،
يۈرىكىم جىغىلدايدۇ.

قارا چىراغ تۈۋىدە،
ئۇچار پەرۋانە.
يارىم سېنىڭ ئىشقىدا،
بولدۇم دىۋانە.

دىۋانە بوپ زار يىغلاپ،
چالىمەن راۋاب.
يامغۇر بولدى كۆز ياشلىرىم،
يۈرىكىم كاۋاپ.

توپلىغۇچى: ئابدۇ مانارىپ ئىنىستىتۇتىدىن تاھىر قاسىم.

سەھەردە ئويغىنادۇرمەن،
يىلاندەك تولغىنادۇرمەن.
مۇرادىمغا يېتەرمەن دەپ،
ئىگەمگە يالۋۇرادۇرمەن.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

نامازشامنىڭ ۋاقتىدا،
سۇغا چىقسىلا ياريم.
مەن سىلىگە كۆيۈپ قالدىم،
بۇنى ئۇقسىلا ياريم.

ئاق جۇۋان، ئاپئاق جۇۋان،
چىلگە پۇرايدۇ قوينىڭىز.
بۇ خالايىق ئىچىدە،
چۈشتى سىلىگە كۆزىڭىز.

قارىغاينىڭ يوپۇرمىقى،
قاتمۇ قات بولار ئىكەن.
ئوتلىرى يامان ئىكەن،
كۆرمىسەم بولار ئىكەن.

بېشىڭدىكى دوپپاڭنى،
قانچە پۇلغا ئالغانسەن؟
ئىچىمدىكى بۇ ئوتنى،
قاچان كېلىپ سالغانسەن؟

تۇپلىمۇچى: ئەھمەد ۋاھىت.

ئوچاققا ئوتنى قالاپ،
يۈزلىرىم قارا بولدى.
سەن يارنى تولا ئويلاپ،
يۈرىكىم يارا بولدى.

ئىشىك ئالدى زاراڭزا،
ئىچىلمىتۇ ھەر ياڭزا.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
ئون بەش ياشلىق بالاڭزا.

ئىشكنى قىيا ئېچىپ،
ئېچىپ كەينىگە قېچىپ.
سەن ئالامسەن بۇ جاننى،
يۈرىكىمگە ئوت يېقىپ.

يار قاشىنى ئوينىتتى،
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
باغرىمنى كاۋاپ ئەتتى.

قىش پەسلى بولۇپ قالدى،
دەريا ياقىسى توڭلاپ.
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى،
يار سېنى تولا ئويلاپ.

گۈلنى تېرىدىم تۈزگە،
ئېچىلمىدۇ كەچ كۈزگە.
سىزنىڭ كۆزىڭىز گۈلدە،
مېنىڭ كۆزلىرىم سىزدە.

ئەپكەش سېلىپ مۈرەمگە،
سۇغا چىقتىم كۆلۈڭگە.
ئەجەبمۇ كۆيۈپ قالدىم،
قېشىڭ بىلەن كۆزۈڭگە.

خوپلىغۇچى: ئاقسۇ شەھىرى تۇمباش يېزا ئوتتۇرا مەكتەپتىن ئاماۋۇت سەيىت، 40 ياش.

يانچۇقۇمنىڭ تېگىدە،
ئالتۇن ئۇچلۇق قەلەم بار.

سەن مېھرىبان يارىمدىن،
ئايرىلماسقا ۋەدەم بار.

يار ماڭا توقۇپ بەردى،
گۈل چەككەن تاۋار ياغلىق.
يېنىدىن كېتەلمەيمەن،
سۆزلىرى ئەجەب تاتلىق.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
ئالما ئۈزۈپ يەرمۇ كىشى.
ئالمىدەك يارى تۇرۇپ،
باشقىنى دەرمۇ كىشى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى ئۈرۈمچىلىق مەدەنىيەت ئىدارىسىدىن دېھقان خەيرىنسا ئاقمۇللا، 42 ياش.
توپلىغۇچى: ئوسمان مۇسا.

ئاق ناۋات دېگەن قوغۇن،
باراڭنىك كەينىدە باردۇ.
مېنىڭ قارا كۆز يارىم،
تېرەكلىك ھويلىدا باردۇ.

پەشمەتلىرىنىڭ ياقىسىنى،
ماشىنىچى ئۇستام ئويغانمۇ؟
ئىسىملىرى چىرايلىقكەن،
خېزىر كېلىپ قويغانمۇ؟

قولۇڭدىكى ئۈزۈكنى،
زەرگەر ئۇستام سوققانمۇ؟
نۇرلۇق ئىكەن چىرايىڭ،
ئاناڭ ئايغا تۇغقانمۇ؟

هویلاگدەکی ئۇجمىگە،
تۇلپارىمنى باغلىمدىم.
يارىم سېنىڭ ناخشاڭنى،
زوقۇم بىلەن ئاڭلىمدىم.

بېغىمنىڭ ئىچى سايە،
ئەترابى ئۇنىڭ گۈلدۇر.
گۈل تۇڭدە ئولتۇرغان،
لەۋلىرى قىزىلگۈلدۇر.

يارىمنىڭ قارا چاچى،
چۈشەمدۇ زاڭاقىغا.
يارىمنى سۆيۈپ قويۇپ،
ئۆلەيمۇ تاياقىغا.

يارىم كەپتۇ يىراقتىن،
ئىشقى ئوتى پىراقتىن.
ئەجەب نۇرلۇق كۆرۈندى،
كېچە ياققان چىراقتىن.

كۆردۈڭمۇ قارا قاشنى،
چاينىاپ بېرىدۇ ماشنى.
ئۆلتۇرسەڭمۇ ئىچمەيمەن،
يارىم ئەتمىگەن ئاشنى.

دەريا سۇيى تارتىلدى،
يار كېتىپتۇ بېشىدىن.
كېتەلمەيمەن يىراقتا،
مەن يارىمنىڭ قېشىدىن.

ئاق چەينەككە چاي قۇيدۇم،
جوغىسىدىن تاشۇرۇپ.
تولۇن ئايدەك يار تۇتتۇم،
كونىسىدىن ئاشۇرۇپ.

مەپىگە چۈشكەن بىلەن،
ئەتراپلار كۆرۈنمەيدۇ.
يارنىڭ كۆزىگە قاراپ،
ئۆتكەن كۈن بىلىنمەيدۇ.

يارنىڭ يۆلىكى ياردىن،
ياري بولمىسا قايدىن؟
غۇنچە بويىمرىڭ زىبا،
شېرىن سۆزلىرىڭ ئاددىن.

ئاقسۇ،كەلپىن يوللىرى،
شېغىل بىلەن تاش ئىكەن.
يوقلاپ كەلسەم ئاتايىن،
يارنىڭ كۆزى ياش ئىكەن.

بېغىم بارۇ بېغىم بار.
بېغىمدا ئانارىم بار.
ئۆلسەم ئارمىنىم يوقتۇر،
كۆڭلۈمدىكى يارىم بار.

ئەجەب ئوڭلۇق ئۆزىگىز،
شېرىن - شېكەر سۆزىگىز.
ئوت ياندۇرۇپ يۈرەكتە،
ئويناپ تۇرار كۆزىگىز.

كىردىم ئالمىلىق باغقا،
ئالمىلارنى ئۈزگىلى.
چىدىمايدۇ يۈرىكىم،
ياردىن ئۈمىد ئۈزگىلى.

بۇ يىل ئالما بەك بولدى،
ھەر تەرەپكە چېچىلىپ.
يارىم كېلەر باغ ئارا،
قىزىلگۈلدەك ئېچىلىپ.

سۈزۈك - سۈزۈك سۇلاردا،
دەريا بولۇپ ئاقمەن.
سىز مېھرىبان ياريمنى،
يۈرىكىمگە ياقمەن.

يارىنىڭ بېغىغا كىرسەم،
ئالما تۈگمىدەك بوپتۇ.
كىچىككىنە شۇ ياريم،
قايرىپ سۆيگۈدەك بوپتۇ.

ئاق كەپتەرمۇ موللاقچى،
كۆك كەپتەرمۇ موللاقچى.
ياريمنى يامان دېمەڭ،
ئۆزى خۇشخۇي، چاقچاقچى.

ئاسماندا مېنىڭ ئاھىم،
قۇمباشتا مېنىڭ جايىم.
ئاڭلاڭلار خالايىقلار،
گۈل قىسقان مېنىڭ ياريم،

ئەشكىنى ئېچىك ياردىم،
بويىڭىزنى كۆرۈۋالاي.
كۆزىڭىزگە قاراپ تۇرۇپ،
مەڭزىڭىزگە سۆيۈۋالاي.

تۆۋەنكىلەرنى ئاڭلىغۇ شەھىرى قۇمباش يېزا ئوتتۇرامەكتەپتىن ئاۋۇدسەيىت.

ياردىم ئىتتىك يامانكەن،
زەنجىر بىلەن باغلاپ يىات.
ئاخشاملىققا مەن باراي،
ئۇخلاپ قالماي سەگەك يات.

بىزنىڭ يار كېلىپ قاپتۇ،
سۇ ئاقمىغان ساي بىلەن.
يۇتۇۋالاي ياردىمنى،
قەنتچىلىغان چاي بىلەن.

ئاق جۇۋان ئەجەب چاققان،
مېنى بىر نەچچە كۈن باققان.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
دەردىمنى تولا تارتقان.

ئوڭ قولۇمدا ئون ئۈزۈك،
بىرىدىن بىرى سۈزۈك.
بۇلتۇر سۆيگەن ياردىمدىن،
بۇ يىل سۆيگۈنۈم تۈزۈك.

مەن ئەمدى قانداق قىلاي،
دەردكە تولغان باشىمنى.
كەتكىلى ئۈزۈن بولدى،
سېغىنىدىم ئاداشىمنى.

هاۋا تۇتۇلۇپ قاپتۇ،
تۇمان بىلەن ھەم مانان.
چۇشۇمگە كىرىپ قاپتۇ،
بىللە ئويىنىغان جانان.

ئېيتقۇچى: ئاۋات ناھىيە دولان يېزىسىدىن ھەمدۇللا راشىدىن، 25 ياش.
توپلىغۇچى: ئوسمان مەتنىياز.

قاچان سايىسى چۈشەر،
يېڭى تەككەن جىرىمنىڭ.
جاندىن ئۆتتى كۆيۈكى،
يىراقتىكى خېنىمنىڭ.

غېرىپ بولدى مېنىڭ باشىم،
تەنھاي ئاقىدۇ ياشىم.
ھالىمغا بىر يەتسەڭچۇ،
قارا كۆز قەلەم قاشىم.

قارا قاش كەتكەن بىلەن،
ئوتى پىراقى كەتمىدى.
مەن يارىمغا يىغلىسام،
يار ھالىمغا يەتمىدى.

گۈل دەستە تىزىپ قويدۇم،
رەڭگا رەڭ چىچەكلەردىن.
يار كەلسە تۇتاي دەيمەن،
سېغىنغان يۈرەكلەردىن.

ئىلىخو دېگەن شەھەر،
مەن بارمىغان باغ تولا.

دەردىگىزنى ئەجەب تارتتىم،
يۈرىكىمدە داغ تولا.

ئىيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا دۆڭبويى كەنتتىن دېھقان مەھەممەت ئەيسا، 50 ياش.

تۇپلىغۇچى: ق توختىمات مەتنىياز.

ئاينى يانغا تارتقىچە،
يارىمنى يانغا تارتاي مەن.
سىز يارىمنىك دەردىدە،
گۈل تۇۋىدە ياتاي مەن.

تاڭ سەھەردە بۇلبۇلدەك،
تۇمۇچۇقۇم ئويغاتتى.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
مېنى ئەجەب يىغلاتتى.

يولنى ماڭسام باغ ئارا،
كېچە ماڭا كۈندۈزدۇر.
مېنى ھەرگىز توسمائىلار،
ياردىم ئۆيدە يالغۇزدۇر.

ئات مىنىدىم ئىگەر بىلەن،
باشىبىغى يۈگەن بىلەن.
مەن ساڭا تولا كۆيدۈم،
گەپ قىلمامي يۈرگەن بىلەن.

باغقا كىرىپ گۈل تەردىم،
تولدۇرۇپ ئېتەكىمنى.

ئىشقى ئوتۇڭنى سالدىڭ،
كۆيدۇرۇپ يۇرەكىمنى.

ئىپادىلەش چەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزىسىدىن دېھقان تۇنىيازروزى، 28 ياش.
تەرجىمىگۈچى: بېشىرىق يېزا مەدەنىيەت پونكىتىدىن ئىمىن سالى.

باراي دېسەم يول يىراق،
كۆرەلمىدىم مەن سېنى
كۆيۈپ قالغان چېغىمدا،
سۆيەلمىدىم مەن سېنى.

ئاي يۈزلۈكۈم ياردىم سەن،
گۈل يۈزلۈكۈم ياردىم سەن.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن،
ساق سالامەت بارمۇ سەن.

ئوتلار كۆيەر ئىچىمدە،
دەردنى ئۆزۈم بىلەرمەن.
كۆزدىن ئاققان ياشىمغا،
كىمە سېلىپ ئۆتەرمەن.

ئەجەب رەھىمىڭ كەلمىدى،
كۆزدىن ئاققان ياشىمغا،
قانات بولسا ئۇچاتتىم،
ياردىم سېنىڭ قېشىڭغا.

ئۇنچە-مارجان چېچىلدى،
قولۇم يەتمەس تېرىشكە.
قاچانمۇ تاڭ ئاتاركىن،
ياردىمنى بىر كۆرۈشكە.

ئېرىقسىڭنىڭ تېگىدىن،
سۇ ئۆتەمدۇ قارا قاش.
سىزنى بىر دەم كۆرمىسەم،
كۈن ئۆتەمدۇ قارا قاش.

ئېيتقۇچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا قۇمئېرىق 1- كەنتتىن دېھقان مۇرىخان توختىياز، 44 ياش.

توپلىغۇچى: نۇرمەھەممەت توختىياز.

شاپتۇل شېخىدەك پەسكە،
ئېگىلىپ قالدىم بۇگۈن.
مېھرىبان يار قايدا دەپ،
سېغىنىپ قالدىم بۇگۈن.

توشقان چىقتى ئۇۋىدىن،
قارچۇغىنى قۇشلايمەن.
يار دەردى يامان ئىكەن،
كېچە - كۈندۈز يىغلايمەن.

ئاھ خېنىم رەھىم قىلىپ،
ھالىمنى سورىساڭ نېم بولۇر.
مېنى مۇنچە قىينىماي،
جېنىمنى ئالساڭ نېم بولۇر.

كۆيگىنىمگە پۇتمىسەڭ،
سىناپ باقساڭ نېم بولۇر.
يۈرىكىمنىڭ قېتىنى،
يېرىپ باقساڭ نېم بولۇر.

ئېيتقۇچى: ئاۋات ناھىيە بازار ئىچى بوستان مەھەللىسىدىن ئەمەت ئالىم، 60 ياش.

توپلىغۇچى: ئاۋات ناھىيىلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىدىن خېلىل كېرىم.

دەريا غا كۆۋرۈك سالدىم،
يارىم كەلسە ئۆتسۇن دەپ.
مەن يارىمغا خەت يازدىم،
مېنى ئەسلەپ تۇرسۇن دەپ.

ئەجەبمۇ ياراشمىتۇ،
ئالا ئاتنىڭ تۇمارى.
كېچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
سىز يارىمنىڭ خۇمارى.

توپلىغۇچى: ئاۋات ناھىيە تامتوغراق يېزىلىق ماتارىپ ئىشخانىسىدىن ئار-
زۇگۈل ئابلەت، 21 ياش.

كەپتىرىم كۆرۈنمەيدۇ،
كەپتەرۋاز تۇتۇۋالدى.
غۇنچە بويلۇق قارا قاش،
كۆڭلۈمنى ئۇتۇۋالدى.

تاڭ سەھەردە باغقا كەل،
مەي باغلىغان ئۈزۈم بار.
ئۈزۈم باراڭ ئاستىدا،
ساڭا ئېيتار سۆزۈم بار.

ئېيتقۇچى: ئاۋات ناھىيە يېشىرىق يېزا سوغۇچى كەنتىدىن دېھە-
قان ئەھمەت ئابدۇرۇسۇل، 61 ياش.
توپلىغۇچى: نۇرمەھەممەت توختىياز.

ئالا پاچاق ئات ئەۋەتتىم،
ھارغان يەردە مىنسۇن دەپ.
ئاق خورجۇندا نان ئەۋەتتىم،
ئاچقان يەردە يېسۇن دەپ.

مس چۆگۈنده چاي ئەۋەتتىم،
ئۇسسىغاندا ئىچسۇن دەپ.
بىر تۇتام گۈل ئەۋەتتىم،
چېكسىگە قىسسۇن دەپ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: تۇچتۇرپان ناھىيە يامانسۇ مىللىي يېزىسىدىن مەرەمخان مەممەت.

تۇپلىغۇچى: زۇنۇنگۈل ئابدۇرېھىم.

يالغانچىنىڭ ۋەدىسى كۆپ ئىشىنىپ كەتمە،
ئىشەنچىگىنى كۈلگە كۆمۈپ، كاۋاپمۇ ئەتمە.
ئەگرى - بۈگرى كوچىلاردىن كارۋان ئايلىنار،
ۋاقتى كەلسە ئۆز تەختىدىن خانمۇ ئايرىلار.
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك كۆرۈنگەن يارىم،
ئاتەش بولۇپ يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن يارىم.
يەرگە چۈشكەن ئالمىلاردىن بىر جۈپنى ئالدىم،
قىزىلنى ساقا ئاتاپ قوينۇمغا سالدىم.
ئېگىز تاغقا چىقماق يارىم ئۇچۇپ ئۆلەرسىز،
چىرايلىققا كۆيمەك يارىم كۆيۈپ ئۆلەرسىز.
سۇمبۇل چېچىڭ يارىشىپتۇ زىلۋا بويۇڭغا،
ساۋاب بولۇر مەن غېرىبنى ئالساڭ قوينۇڭغا.
سىم - سىم ئارىلاپ يامغۇر ياغدى تاغنىڭ بېشىغا،
يىقىلىپ قوپۇپ ئاران كەلدىم يارىنىڭ قېشىغا.
ئالا - يېشىل كۆرۈنەدۇر ساينىڭ تۈلكىسى،
جانىنى ئېلىپ،جان بېرەردۇر قىزنىڭ كۈلكىسى.
كۈلگەنلەرنى كۆرگىنىمدە كۈلگۈم كېلىدۇ،
يارىم بىلەن گىرەلىشىپ يۈرگۈم كېلىدۇ.
بىلسە - بىلسۇن ۋاپادارىم مېنىڭ ھالىمنى،
قادىر ئاللا ئۆزى بىلۇر ئاھۇ زارىمنى.

سنايمىكىن- سىيلايمىكىن بويى تالمنى،
بويى تالىم بىلەرمىكىن مېنىڭ ھالىمنى.
ئالا قاغا، قارا قاغا ساينىڭ قاغىسى،
قارا كۆزگە مېنىڭ باغرىم قانداق قانغۇسى.
ئاق بوز ئېتىم، كۆك بوز ئېتىم، يايلىگىنى ئۇزات،
بۇگۈن كېچە يار قېشىغا يەتكۈزگىل بوز ئات،
كەڭ يايلاققا قويۇپ بېرىپ قىلۇرمەن ئازاد.
ئۇ قاشتا سەن، بۇ قاشتا مەن قاچان كۆرەرمەن،
ئەزىز باشىم ئامان بولسا بىر كۈن سۆيەرمەن.

توپلىغۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك رادىئوتۇزبلمەن ئابدۇرۇسۇل روزى.

ھەر دەرەختە مېۋە بولماس،
ھەر كىشىدە ياخشى سۆز.
بۇ بېيىتنى سىزگە ئېيتاي،
ئاھۇ يارىم قارا كۆز.
توپ تېرەكنىڭ تۈۋىدە،
توپ ئويىنىغان قارا كۆز.
ئاندا - ساندا كۆرۈنۈپ،
ئالداپ يۈرگەن قارا كۆز.
بىر قارىسام كۆزىگىز،
يۈلتۇز ئوخشاش قارا كۆز.
چېچىگىز مۇ قاپقارا،
قوندۇز ئوخشاش قارا كۆز.
ئېرىنگىز ئېچىدە،
ئۇرۇقدەك ئۇزەر، قارا كۆز.
ئۇيىگىزدا بۇ ئۇمۇر،
سۇدەك ئۆتەر، قارا كۆز.

كۈن قىزىلدا ـ سەھەردە،
باغدا ئانار قارا كۆز.
بىزنى شۇ كويغا سالغان،
كۆزى خۇمار قارا كۆز.
ئەگلىمگىز تېگىدىن،
قىل ئۆتەمدۇ قارا كۆز.
سىز بىلەن كۆرۈشكىچە،
يىل ئۆتەمدۇ قارا كۆز.
بېرىشىمگىزنى باغدا كۈتەردۇم،
باغ ئارىلاپ، قارا كۆز.
يېنىشىمگىزنى تاغدا كۈتەردۇم،
تاغ ئارىلاپ قارا كۆز.
يۇرتىمگىزغا ماڭغىچە،
قاراپ قويۇڭ قارا كۆز.
بىرنى سۆيۈپ قويسىمگىز،
ساۋاب بولۇر، قارا كۆز.
بارغىنىمنى كۈتمىگىزمۇ،
قۇرغۇي ئالا قارا كۆز.
يانغىنىمنى كۈتمىگىزمۇ،
قاشى قارا، قارا كۆز.
ئالتۇن بىلەن ئۈزۈك ئەتتىم،
قولىمگىزغا قارا كۆز.
تەلمۈرەرمەن كېيىكتەك،
يولىمگىزغا قارا كۆز.

* ئىيتىم بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاقتوقاي يېزىسىدىن دېھقان ئابدۇخېلىل ساۋۇت، 22 ياش.
توپلىغۇچى: ئەھمەتجان مولا ئەھمەت.

بۇ بەيتتىنى پۈتتۈردۇم.
سەيدىن ئاللاغا.
زادى چىقمايسىز،
ئۆيدىن تالاغا.
بولسا ئىدى قاناتىم،
ئۇچسام ھاۋاغا.
سىزگە يىغلىغىچە،
يىغلاي خۇداغا.
خۇدايىمغا يىغلىسام،
ئوكۇلار يېشىمنى.
ساماندەك سارغىيىپ،
تۆكسەم يېشىمنى.
ئالتۇن بولسا كۈمۈش بولسا،
سالسام بىلەككە.
يىراقتىكى يارنىڭ ئوتى،
تەگدى يۈرەككە.
كۈن ئالدىمدا، ئاي كەينىمدە،
دەردىم ئىچىمدە.
چىقماس ئوتلار كىرىپ قاپتۇ،
كۆيەر ئىچىمدە.
سۆگەت - سۆگەت سېرىق سۆگەت،
شاخىنى پۈتاي.
يار ئىغزىدا سۇ بەرسە،
ھەسەل دەپ يۈتاي.
بىر يۈتاي - ئىككى يۈتاي،
كۆكلىنى ئۈتاي.
كىچىكىمدىن سۆيگەن يارنى،
قانداقمۇ ئۇنتاي.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆيلىرى قەيەردىرەك؟
مەن باراي شۇ يەرگىرەك.
ئۆيلىرىنىڭ بەلگىسى،
بىر تۇپ يوغان تال تېرەك.
تال تېرىكىم - تال تېرىكىم،
قەشقەردە ئۆسكەن تېرىكىم.
ئاستا - ئاستا چىقاي دېسەم،
سېرىلىپ سۇندى بىلىكىم.
كۆيمەسمىكىن دېگەنىدىم،
كۆيۈپ كەتتى يۈرىكىم.

تېپىتماق بەرگۈچى: ئوچتۇرپان ناھىيە ياكۆزۈك يېزىسىدىن تۇخان يۈسۈپ، 45 ياش.
توپلىغۇچى: ھەنىپەم ئابدۇراخمان.

ئاق سارايدىن چىقتى يارىم،
چىن تاۋارغا پۈركىنىپ.
قولىدا زەيتۇنە ياغلىق،
تال چۈشتەك تولغىنىپ.
ئاق ساراي، ئاپئاق ساراي،
ئالدىڭىزغا مەن باراي.
خاپا بولسىڭىز يارىم،
چاي قۇيۇپ كۆڭۈل ئالاي.
ئات مىنىپ بىر يەرگە بارساڭ،
تۇتقىلى قامچاڭ بولاي.
سەن چىقىپ ئولتۇرغىلى،
تۆردىكى زىلچا بولاي.

ئۆرگىلىپ توققۇزنى سۆيسەك،
چۆرگىلىپ تازىم قىلاي.
ياندا يارىك بولمىسا،
مەن سېنىك يارىك بولاي.

ئېيتقۇچى: ئۆچتۆرپان ناھىيىسى ئاقيار يېزىسىدىن دېھقان ياسىن ھېيت، 33 ياش.
خاتىرىلىگۈچى: ئىبراھىم قۇربان.

ئالما بەردىم قولۇڭغا،
كۆيۈپ قالدىم بويۇڭغا.
بىر قانچە زامان بولدى،
قاراپ قالدىم يولۇڭغا.

بېغىڭدا قىزىل ئالما،
سۇ كىرمەي پىشىپ قاپتۇ.
يارنى ئەسلىگەن كۈنى،
چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ.

جاھان كېزىپ كەلدىممەن،
نەدە قالدى راھىتىم.
سەن يارىمنى كۆرگىچە،
تۇغۇپ قالدى تاقىتىم.

ئېيتقۇچى: ئۆچتۆرپان ناھىيىسى ئوتتۇرا يېزا 12 - كەنتىدىن
دېھقان ئابابەكرى تىلمۇراتدى، 20 ياش.
توپلىغۇچى: ناھىيىلىك كۇتۇپخانىسىدىن: ئابلىز ھېيامىددىن.

سۇ كېلۇر گۈلدۇر - گۈلدۇر،
سۆيگۈنۈم قىزىلگۈلدۇر.
يارىم كۆڭۈل بەرمىسە،
ئۆلگىنىم ئاشۇ كۈندۇر.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
قەشقەر يولىغا قاراپ.
كۆزۈمنىڭ گۆھىرى ئاقتى،
يارنىڭ يولىغا قاراپ.

ئاسماندىكى بۇلۇتلار،
ياغارمىكىن قار بولۇپ.
يارنى ئەجەب سېغىندىم،
بىر كۆرۈشكە زار بولۇپ.

بېغىڭغا كىردىم باقسام،
بار ئىكەن قۇرۇق تېرەك.
يارىمنى خىيال قىلسام،
ئوتتەك كۆيىدۇ يۈرەك.

ئالىمەن راۋابىمنى،
چالىمەن پىغانىمگە.
سالامىمنى يەتكۈزگىن،
مېنىڭ سۆيگەن نىگارىمگە.

تېپىتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ياماۋۇ يېزا 5-كەنتتىن دېھقان موللائەمەت يەمەت، 45 ياش.
توپلىغۇچى: زۇنۇنگۇل ئابدۇرەھىم.

ياردىم تىكىمچ كىيگۈزگەن،
بادام دوپپا بېشىمدا.
بىر يۇتۇم سۇ ئۆتمەيدۇ،
يار بولمىسا قېشىمدا.

كۆزلىرىمگە ياش كەلدى،
مەن يارىمنى كۆرگەندە.
ئالما قويدۇم يارىمغا،
قىزىلگۈللۈك لىگەندە.

ئالمائنى يېگەن بىلەن،
سوغۇق سۇ ئىچەلمەيمەن.
يارىمدىن خەق كەچسىمۇ،
مەن يارىدىن كېچەلمەيمەن.

سۇنى ئۇستۇم بۇلاقتىن،
نوگاي بىلەن قاپاققا.
مېنىڭ كۆڭلۈم چۈشۈپتۇ،
سىزگە ئوخشاش ئاپئاققا.

ۋەدە قىلسا سۆيگۈنۈم،
ئىشىنىپتىمەن باشتا.
ماڭا ئۆتتى بىر كۆيۈك،
دىلدا غەم، كۆزۈم ياشتا.

مېنىڭ سۆيگەن يارىمنىڭ
چېچىدا ئۇلاقى يوق.
باشقىلارنىڭ گېپىنى،
ئاڭلاشقا قۇلاقى يوق.

ئورۇپ بەردىم ئوغلاقتا،
باغدىكى كۆك قىياقتىن.
يۇرىكىمنى كۆيدۈرۈپ،
چىقىپ كەتتە قاياقتىن؟

بەغمىدا قىز تىلگۈل بار،
ئۇزۇپ بېرەي تاللىساڭ.
ئىككىمىز ئاشىنا بولايلى،
چىن يۈرەكتىن خالىساڭ.

ئۇرۇمچىگە ماڭغاندا،
كەچتە ئۆتتۈم كۆمۈشتىن.
سەندىن ئۆزگە يار تۇتسام،
ئۆلمەيمەنمۇ نومۇستىن.

يارىم بەرگەن ئاق ئالما،
چۈشۈپ كەتتى ئۆستەڭگە.
يارىم كېتەي دېسىلا،
يۈدۈپ ماڭاي ئۆشنەمگە.

ئالما سەيلىسى بولۇپتۇ،
بىرگە باراي يار بىلەن.
مېنىڭ يارىم تولۇن ئاي،
چىقىپ سۆيەي شار بىلەن.

كېلىپ قوندى ئالمىغا،
بىر جۈپ كاككۇك لەپپىدە.
يارىم ياتقان كارىۋاتقا،
ئۆزۈمنى ئاتتىم گۈپپىدە.

ياغلىققا تۈگۈپ ماڭدىم،
ئالما، كىشمىش، ئۆرۈكتىن.
قولۇمغا سېلىپ قويدى،
يارىم ئالتۇن ئۈزۈكتىن.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
ئولتۇراتتىم ساز بىلەن.
ياردىم ئۆتتى يىراقتىن،
ئويناپ كۈلۈپ ناز بىلەن.

ئالتە ئاي بولدى پاتقىلى،
ئۇقسام كېزىك بوپتىمەن،
كېزىك ئەمەس كېسىلىم،
يارغا سېزىك بوپتىمەن.

ئالما دېسەك مەندە بار،
بېھى دېسەك مەندە بار.
سېنى ھامان سۆيىمەن،
جېنىم تېخى تەندە بار.

ئالما بىلەن بېھىدە،
مۇرابباني ئەتتىم مەن.
كۆكۈلدىكى يار بىلەن،
مۇرادىمغا يەتتىم مەن.

سېنىڭ كىيگەن دوپپاڭنى،
كىيىپ باقسام نېم بوپتۇ؟
ئۆزۈم تۇتقان يارىمنى،
سۆيۈپ باقسام نېم بوپتۇ؟

گۈل تېرىتتىم تەشتەككە،
قويۇپ قويدۇم پەنجىرىگە.
يارىم باغلىغۇچى مېنى،
مۇھەببەتىڭ زەنجىرىگە.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ياردم تەكشى سېلىپتۇ،
كېۋەزلىكىنىڭ قىرىنى.
ھېچ بىلمىدىم ياردىمىڭنى،
كۆڭلىدىكى سىرىنى.

ياردىمىڭ يۈزى مەڭلىك،
قولىدا ئۇپا-ئەڭلىك.
ياردىمنى سۆيەي دېسەم،
بولمەن ئەجەب تەڭلىك.

قىزلارلىگۈلى سەن بولساڭ،
بۈلبۈلۈڭ مەن سايرىغان.
يىگىتنىڭ يىگىتىدۇر،
ئىشق ئوتىغا پايلىغان.

ياردم ئالما يەڭ دېسە،
ئەيمىنىپ يېمەپتىمەن.
ياردم كەلسە قېشىمغا،
بىر سۆيۈڭ دېمەپتىمەن.

ئاق ئالمائنى قىزارتقان،
كۈننىڭ نۇرى ئەمەسمۇ.
چىرايىمنى سارغايتقان،
يارنىڭ ئوتى ئەمەسمۇ.

ياردم، بەرگەن ئالمائنى،
ئەۋەتتىم يىراققا.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
چىدالمىدىم يىراققا.

ئالما ئاتسام ئۆزىگە،
چۇشۇپ كەتتى پوككىدە.
سۆيۈپ ئالدىم يارىمنىڭ،
لەۋلىرىگە چوككىدە.

ئىپتىتىپ بەرگۈچى: شائىر ئاھمىتجاندىن مەھمەمەت تالىپ، 62 ياش.
تويلىمۇچى: تۇرغۇن.

ئىشىك ئالدى قوناقلىق،
قويۇق بولسا تاقلايمەن.
ۋەدەگدە تۇرالمساڭ،
ئاخىرغىچە ساقلايمەن.

دۇتارنى ئۆزۈم چېلىپ،
چېقىلىپ كەتسە يەملەيمەن.
ۋەدىسى چىڭ يار بىلەن،
ئۆمۈر بويى ئويناىمەن.

ئىشىك ئالدى ئۇزۇن ساي،
بىر يىل دېگەن ئون ئىككى ئاي.
مىنەي دېسەم ئىپتىم تاي،
ساقلاپ تۇرۇڭ چوڭ بولاي.

يانچۇقۇمدا گازىر،
ئېلىپ چاقمەن ھازىر.
سىز بىزنى ياراتمايسىز،
ئاتا - ئانىڭىز كادىر.

دۇتار چېلىپ ئولتۇرسام،
خىيالىمغا سەن كەلدىڭ،

گېپىڭ بولسا ئېيت يارىم،
مۇڭداشقىلى مەن كەلدىم.

يارىمنىڭ ئېتى لەيلى،
ماڭا بارمىكىن مەيلى.
بولسا بولمىسا مەيلى،
مەن يارىنىڭ خېرىدارى.

سەن ئورماڭنى ئورىمامسەن،
خامىنىڭنى تەپمەمسەن.
لاي سۇ ئىچكەن سەھرالىق،
كۆيگۈنىمنى بىلمەمسەن؟

توپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.

بۇ ئېرىقنىڭ سۇلىرى،
چۆلگە ئاقامدۇ؟
سېنى قانچە سۆيسەممەن،
يۈرەك قانامدۇ؟

باغدىكى ئوسما بىلەن،
قاشىڭنى قارا قىلدىڭ.
قاش ـ كۆزۈڭنى ئويىنىتىپ،
يۈرەكنى يارا قىلدىڭ.

يارىم بىلەن ئويناىمەن،
گۈل باغنىڭ ئاراسىدا.
بىر سۆيۈپ قويماي دەيمەن،
خەقلەرنىڭ ئاراسىدا.

ياغلىقىڭ سەككىز تالا،
تۆتى ئالا، تۆتى قارا.
سەككىز ئاي ئوتۇغدا كۆيدۈم،
بىلمىدىڭ كۆڭلى قارا.

ئوسما قويدۇم قېشىمغا،
دو پپا كىيدىم بېشىمغا.
ئۇۋال قىلماڭ جەننەتخان،
توپا سېلىپ ئېشىمغا.

ئالما ئاتقۇم كېلىدۇ،
بېھى ئاتقۇم كېلىدۇ.
ياخشى يارنى تاپقاندا،
بىللە ياتقۇم كېلىدۇ.

دەريانىڭ ئۇ قاتىدا،
مۇنارىڭمەن.
مۇنارىڭدا ياندۇرغان،
چىراغىڭمەن.

تەمبۇر چالغان قولۇڭغا،
ئالتۇن ئۈزۈك سېپ قويای.
مېنى سۆيگەن ئاغزىڭغا،
سېرىق ناۋات سېپ قويای.

قونا قىلمقتا ماش پۇرايدۇ،
ئارىسىدا ماش بارمىكىن.
بىزنى كۆيدۇرگەن خېنىمنىڭ،
باغرىدا تاش بارمىكىن.

رومال ئارتتىم توققۇز كۆز،
دۇشمەن ئېيتار يالغان سۆز.
دۇشمەننىڭ گېپى بىلەن،
ئايرىلمايلى قارا كۆز.

ئالتۇن تارتقان تارازاڭدا،
يامبۇ تاتايمۇ؟
ياردىم ياتقان سىمكارىۋاتقا،
ئۆزۈمنى ئاتايمۇ؟

سەندەك قىزىلگۈل،
ھېچ باغدا يوقتۇر.
بىر سۆيسەم سېنى،
ئارمانىم يوقتۇر.

كەتمەن چاپسام سازلىققا،
سېپى سۇندى تۇۋىدىن.
ئىزدەپ بارسام ياردىمنى،
چىقمايدىكەن ئۆيىدىن.

ھەر جايغا بارساڭ،
بولغىن سالامەت.
سەن ياردىم ئۇچۇن،
چەكتىم نادامەت.

ئاسمانغا قاراپ،
چولپانىنى كۆردۈم.
ئۇخلاپ چۈشۈمدە،
سەن يارنى سۆيدۈم.

تەلكىنىڭ داۋانىدا،
ئات كۆكسىدە ياغدى قار.
تاشلىۋەتكىلى بولماس،
غېرىبلىقتا سۆيگەن يار.

چىڭگىلىككا - چىڭگىلىك،
ئۆستەڭ بويى چىڭگىلىك.
ماڭا ئاشنا بولسىڭىز،
ئېپ بېرىمەن ژىڭگىلىك①.

مەن سېنى پاناھ تارتىپ،
ئايۇانىڭدا ياتايمۇ.
ئون بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
سېنىڭ دەردىڭنى تارتايمۇ.

ئاخشام چىقتىم تالاغا،
قوينۇم تولدى ئانارغا.
جامالىڭنى بىر كۆرۈپ،
ئەمدى قالدىم بالاغا.

ئالما بەرسەم يېمەيسىز،
بېھى بەرسەم يېمەيسىز.
چاقچاق قىلسام بىلمەيسىز،
قانداق نادان بالىسىز.

توپلىغۇچى: ئەنۋەر كايىت.

باغدا پىشقان ئۈزۈمىنىڭ،
نەچچە ياڭزا تۈرى بار.

① ساپاق، مالقا.

مەن غېرىبنىڭ بۇ يۇرتتا،
سەندىن باشقا كىمى بار.

بۇلبۇل كېلىپ سايرايدۇ،
باغدىكى قىزىلگۈلگە.
ياتسام ئۇيقۇم كەلمەيدۇ،
سېنى كۆرمىگەن كۈندە.

نامە يازدىم ئولتۇرۇپ،
ئالتۇنرەڭ قەلەم بىلەن.
ياردىم سىزنى ياد ئەتتىم،
يالقۇنلۇق سالام بىلەن.

تېپىتىپ بەرگۈچى: توقۇ نامىنى ئۇچقات يېزىسىدىن ئايخەم ئىسلام .
قوپلىمۇچى: ياسىن ئابىت.

توقتۇر يۇرىكىم تاغدەك،
كاككۇك سايرىغان باغدەك.
دائىم ئويىنساق دەيمەن،
باشتا ئويىنىغان چاغدەك.

ئاق كەپتەر بولۇپ باقتىم،
كۆك كەپتەر بولۇپ باقتىم.
سىز يارىمنىڭ دەردىدە،
ھاۋادا ئۇچۇپ باقتىم.

ياخشىنىڭ يامانى مەن،
سەھرانىڭ شامالى مەن.
قولۇمدا پەرەڭ ياغلىق،
يارىمنىڭ خۇمارىمەن.

ئايدەك گۈزەل جامالىڭنى،
يۈرىكىمگە تاڭار بولدۇم.
ئوتۇڭدا تولا كۆيۈپ،
ئەقلىمدىن ئازار بولدۇم.

ئىشىك ئالدى ئانارداۋۇر،
ئەگسەم شاخى سۇنادۇر.
سىز يارىمنى بىر سۆيسەم،
ئاندىن يۈرەك قانادۇر.

چىرايىڭىز كېلىشكەن،
قاش - كۆزىڭىز جايىدا.
مېنى چۈشەپ قالامسىز،
كېچىلىرى گاھىدا؟

يارىم ياغلىق چىگىپتۇ،
پېشانىسىنى چۆكۈرمەي.
قاچانغىچە يۈرۈيمىز،
يانغان ئوتىنى ئۆچۈرمەي؟

ئاق قۇشقاچ قونۇۋالدى،
تىك ئۆسكەن تېرەكلەرگە.
قانداق قىلسام سەگمىدۇ،
ئوت كەتكەن يۈرەكلەرگە.

ئالتۇن ئۈزۈكۈم بولسا،
قولۇمغا سېلىۋالسام.
كۆڭلۈمدىكى يار بولسا،
مەڭگۈگە سۆيۈۋالسام.

ئاسمىنىڭدا ئاي بولۇپ،
دېرىزەڭدىن كىرسەم مەن.
ئوماق ياردىم لېۋىڭگە،
قېنىپ ـ قېنىپ سۆيسەم مەن.

ئېھتىمال بەرگۈچى: توقۇ ناھىيە ناشتېرىق يېزىسىدىن ئايشەم ئەرشىدىن.
تۈپلىغۇچى: مەدەنىيەت يۇرتىدىن نىياز ئابدۇللا.

سىزنى كۆرمىگەن كۈنى،
كۆڭلۈمنىڭ ئارامى يوق.
ئويىنىۋالىلى ياردىم،
بۇ ئىشنىڭ يامانى يوق.

قاچانغىچە تۇرىسەن،
يان ياغاچقا يۆلىنىپ؟
سەن ئالامسەن بۇ جاننى،
ئايدا ـ يىلدا كۆرۈنۈپ.

ئاتىم بار، ئىگەردىم يوق،
قامچام بار، يۈگەنىم يوق.
سەن ياردىمىنىڭ دەردىدە،
جېنىم بار، يۈرەكسىم يوق.

ئەجەبمۇ كەلمەيدىڭ ياردىم،
يولۇڭغا بارغۇدەك بولدۇم.
قولۇمغا قوش پىچاق ئېلىپ،
يۈرەكنى يارغۇدەك بولدۇم.

چوڭ يولدا كېتىپ بارسام،
سەن ئاتلىق ئۆتۈپ كەتتىڭ.

بىر يىل بولدى كۆرمىدىم،
سەن نەگە يۇتۇپ كەتتىڭ؟

ئېگىز تاغقا چىققاندا،
ئاتقا مىنگۈدەك بولدۇم.
ئوتىگىز يامان ئىكەن،
كۆيۈپ ئۆلگۈدەك بولدۇم.

ئىشىك ئالدىدا تېرەك،
بۇ تېرەككە سۇ كېرەك.
ئانچە - مۇنچە كەپ تۇرسىلا،
چىدىمايدىكەن يۈرەك.

ئىلى يولى يىراقمۇ؟
ئەتراپىدا ئۇلاقمۇ؟
خەت يازايمۇ دېمەيسىز،
ئوڭ قولىڭىز چولاقمۇ؟

ئالتە ياشتا يېتىم قالدىم،
سائەت بېغى توقۇشقا.
يۈرىكىمدىن خەت يازدىم،
سېغىنغاندا ئوقۇشقا.

تېپىتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىدىن ھەمرە داۋەتلى.
توپلىغۇچى: مەجىت سەيىت.

ئۆستەڭ بويىدا يالپۇز،
يالپۇزنىڭ شاخى يالغۇز.
سىز يانمىدا بولمىسىڭىز،
قانداق يۈرۈيمەن يالغۇز.

ئاغرىۋېدىم تۆيۈقسىز،
ياردىم كەلدى كۆرگىلى.
شۇ ياردىمنى كۆرگىچە،
تاس - تاس قالدىم ئۆلگىلى.

دۇشەنبە بازارىغا،
ئون تاغاردا قاق كەردى.
سەن ياردىمنىڭ دەردىدە،
ساقلىمغا ئاق كىردى.

مېنىڭ بىلەن يۈرگەنسىز،
ئات ئالدىغا مىنگەنسىز.
مېنىڭ تارتقان دەردىمنى،
چىرايىمدىن بىلگەنسىز.

چۈشۈمگە كىرىپ قاپسىز،
ئازنا بولغان ئاخشىمى.
ئىزلەپمۇ تاپالمىدىم،
سىزگە ئوخشاش ياخشىنى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: تۇغۇلۇشىيە ئۆگەن يېزىسىدىن دېھقان مەتنىياز ئىمىن-
توپلىغۇچى: ھەمدەم سابىر.

قارا بۇدرە ساچمىنى،
تارىدىم ئۆرە لىمىدىم.
تام ئۈستىگە تام سېلىپ،
مەن سېنى كۆرە لىمىدىم.

ئاينىڭ بارمۇ شولىسى؟
كۈننىڭ بارمۇ شولىسى؟

ياخشى يەردە يار تۇتسام،
يامان يەردە هويلىسى.

ئېرىقمۇ ئېرىقتىم،
پىلدىرلايدۇ بېلىقتىم.
قانداق يەردە تۇرىسەن،
مېنىڭ ياريم غېرىبتىم؟

ئۇيان ئۆتمدۇ بىر گۈل،
بۇيان ئۆتمدۇ بىر گۈل.
قىزىلگۈل ئاراسىدا،
سايراپ ياتمدۇ بۇلبۇل.

ئايغا باقسام ئاي يىراق،
يۇلتۇز گويا جىن چىراغ.
سېغىنغانچە ئۆزلەيدۇ،
يۇرەكتە ئوت ـ ئىشتىياق.

ئېيتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيەسىدىن ماۋزۇدۇن ئابدۇرېھىم.
توپلىغۇچى: مېجىت سەيت.

سېنىڭ ئوتۇڭ كۆيەر بولدى،
ئىچىمدە ھەم تېشىمدا.
بىر تاش تۇڭمەن چۆرگىلەيدۇ،
كۆزدىن ئاققان ياشىمدا.

نەشتەر دېگەن بۇ زەھەر،
ئالمدۇ قانىنى.
مۇھەببەتنىڭ كېسىلى،
ئالمدۇ جانىنى.

سۇنى ئالدىم چىلەككە،
سائەت سالدىم بىلەككە.
يېڭىباشتىن دەرد كەردى،
ئارام تاپقان يۇرەككە.

پالتا چاپسام بولامدۇ،
ئۆسۈۋاتقان تېرەككە.
مېنىڭ كۆڭلۈم ئۇنامدۇ،
سىز يارىمدىن بۆلەككە.

باغدا ئۆسكەن بېدىنى،
دەسسەپ قانداق ئۆتىمەن؟!
ئوتلىرىڭ ئەجەب يامان،
تاشلاپ قانداق كېتىمەن؟!

سارىيمدىن چىقتى يارىم،
كۆڭ تاۋار نەمچا بىلەن.
بىزمۇ چىقتۇق ئارقىدىن،
بىر تۇتام غۇنچە بىلەن.

ئەقلى بولسا گۈلنى ئالسۇن،
پەمى بولسا غۇنچىنى.
مۇھەببەتتە ئاۋات قىلارمىز،
چۆلدە قالغان ھويلىنى.

ئىزدەپمۇ تاپالمايسەن،
تارىمدۇر مېنىڭ جايىم.
مەن ساڭا ئاشىق ئىدىم،
بىلمەسەن شۇنى يارىم.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار، ئويغۇدى يېزىسىدىن تۇنياز ھاشىم
تويلىغۇچى: دىلنار.

تاغقا چىقمەن ئەمدى،
قارىغاي كېسمەن ئەمدى.
كۆڭلۈمگە ئەلەم قىلساڭ،
تاشلاپ كېتمەن ئەمدى.

ئوت ئوچاقتا ئويناپدۇ،
بېرىپ چۆگۈنگە باقساڭچۇ.
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى،
يار مەيدەڭنى باقساڭچۇ.

ئادەم بارۇ ئادەم بار،
ئۆيگە كىرسەم دادام بار.
دادىڭىزدىن قورقمايمەن،
باشتا قىلغان ۋەدەم بار.

مەن بارمايمەن خوتەنگە،
خەت بارمايدۇ يەكەنگە.
ئەمدى قىلمامسەن ۋاپا،
باشتا قىلغان ۋەدەڭگە.

ئالمان قارچۇغام بولسا،
قوندۇرسام بىلەكىمگە.
كۆڭلۈمدىكى يار بولسا،
بىر تاڭسام يۈرەكىمگە.

ئات ئوقۇردا باغلاقلىق،
بېدە يەمدۇ سامانمۇ؟
بارچە ئادەم ئويناپدۇ،
بىز ئوينىساق يامانمۇ؟

ئالمىنىڭ تاياقمۇ؟
بەھىنىڭ تاياقمۇ؟
كىچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
يارنىڭ ئىشتىياقمۇ؟

ئېيتقۇچى: شايار قايلۇ يېزىسىدىن ئەخمەت ياقۇپ.
توپلىغۇچى: داۋۇت.

يارىم ئۇسسۇل ئويناپدۇ،
ئۆرگىلىپ ھەم چۆرگىلىپ.
قاياقتىن چىقىپ كەلله،
يۈرىكىمنى كۆيدۈرۈپ.

بەش تۇغمەننىڭ ساداسى،
بىز تەرەپكە يېتەمدۇ؛
كۆكۈلدىكى شۇ يارىم،
شەرەت قىلسام بىلەمدۇ؟

دادۇيجاڭنىڭ بالىسمۇ سەن؟
شو دۇيجاڭنىڭ بالىسمۇ سەن؟
شەرەت قىلسام بىلمەيسەن،
ماخوچىنىڭ كالىسمۇ سەن؟

ئېيتقۇچى: شايار تۇيمولدى يېزىسىدىن ئەخەت ئەمەن.
توپلىغۇچى: ئەسقەر.

ئاخشاملا بىلمىگەندۇ،
مەشرەپتە مېنىڭ يوقۇم.
يار بىلەن تېپىشقاندا،
كەلمەيدۇ مېنىڭ ئۇيقۇم.

جان دوستۇم، جېنىم دوستۇم،
سەن مېنى خاپا قىلما.
ئالدىمدا كۈلۈپ قويۇپ،
كەينىمدىن جاپا قىلما.

يار بېغىدا ئېچىلغان،
ئانار گۈلىنىڭ نارىمەن.
گۈل تۇۋىدە ئولتۇرغان،
قارا كۆزنىڭ يارىمەن.

بۇلبۇلۇڭ بولاي يارىم،
شاخىڭغا قوناي يارىم.
ېچىلغان قىزىلگۈلدەك،
ۋەسلىڭگە قاناي يارىم.

ئېگىز ئاسماندا تۇۋرۇك يوق،
ئاقار دەريادا كۆۋرۈك يوق.
جىمى ئالەم گۇۋاھ بولسۇن،
سەندىن باشقا يارىم يوق.

قېشىڭ دەيمۇ، كۆزۈڭ دەيمۇ،
سىياقىڭ قىلدى ۋەيرانە.
جاھاننى ئىزدىسەم يوقتۇر،
سېنىڭدەك ياخشى مەردانە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار تۇيۇلدى يېزىسىدىن ئىسمائىل ئىبراش ، 60 ياش، ساۋاتلىق.
توپلىغۇچى: قەيسەر.
1989- يىل 6- ئاي

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ئىشىك ئالدى ئاقار دەريا،
ئېقىپ بارسام كۆرەرسەنمۇ؟
ئوتۇكىدا كۆيۈپ ئۆلسەم،
نامازىمغا كېلەرسەنمۇ؟

سىرلىق ساندۇق چاپقۇزدۇم،
مەخمەل بىلەن ياپقۇزدۇم.
سەن مۇساپىر يارىمنى،
خۇدايىمغا تاپشۇردۇم.

ئىشىك ئالدى جىگدىلىك،
يېلىم ئالغان ئۆزىگىز.
بىر قاراپ، ئىككى قاراپ،
كۆيدۇرۇۋالغان ئۆزىگىز.

بۇ چۆلنىڭ داۋانىدا،
ئەجەبمۇ ئازاب تارتتىم.
بەش يىل بولدى كۆرمىگەن،
قارا كۆزنى ئاران تاپتىم.

قولۇمدىكى ئۈزۈكنىڭ،
مەرۋايىتىنىڭ كۆزى بار.
بىزنىڭ قارا كۆز يارنىڭ،
ساقلاپ قويغان سۆزى بار.

بېشىمدىكى ئاق دوپپا،
شاپتۇل شاخىدا قالدى.
راست گەپنىڭ ئېيىت يارىم،
كۆڭلۈم سەندىلا قالدى.

ئىشىك ئالدى كۆلچەكتە،
بېلىقلار ئويناپ تۇرسا.
كىمنىڭ كۆڭلى ئۆسمەيدۇ،
ياخشى يار ياندا تۇرسا.

ئىرىقنىڭغا سۇ كەلسە،
پاكار يەرنى قاشلىۋەت.
يېڭى يارنىڭ مەن بولاي،
كونا يارنى تاشلىۋەت.

سىرلىق ساندۇق سىرىمەن،
جۇۋانلارنىڭ پىرىمەن.
ئىشىكنىڭنى تاقىۋالساڭ،
تۆشۈكۈڭدىن كىرىمەن.

چىلان كۆتىكى نەدە؟
چىلان كولىغان يەردە.
يارىم بىلەن ئويناپمىز،
ئاخشام ئويىنىغان يەردە.

ئىبېتنىڭ بەركۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن راخمان قادىر-
توپلىغۇچى: ئەنۋەر كايىت.

ئاسماندىكى ئاي- يۇلتۇز،
مەن سانامدىمەن يالغۇز؟
سەن يارىڭ بىلەن ياتساڭ،
مەن ياتامدىمەن يالغۇز؟

ئىشىك ئالدى تال - تاللىق،
تال قايرىلمەن دەيدۇ.

دۇشمەننىڭ سۆزىگە بىلەن،
يار ئايرىلمەن دەيدۇ.

بىر لاچىن بولسا كىشى،
قانات قېقىپ ئۇچسا كىشى.
بارچە ئالەمنى چۆرگىلەپ،
ئۆز يارىنى تاپسا كىشى.

ئۆستەڭ بويى يالپۇز،
يالپۇزنىڭ شېخى يالغۇز.
سەن يارىمنىڭ دەردىدە،
مەن ياتامدىمەن يالغۇز.

ئېيتقىچى: شائىر نادىرە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن سادىق ئوسمان.
توپلىغۇچى: سالى روزى.

قېشىڭنىڭ قارا سىنى،
يەرگە تېرىپ ئۇندۇرەي.
تۇرغىن بىردەم قېشىمدا،
ئىچ سىرىمنى بىلدۇرەي.

ئۆستەڭ چاپتىم ئېرىقچە،
ئۇزۇپ كەلدىم بېلىقچە.
سىز يارىمنىڭ دەردىدە،
جېنىم قالدى تېرىقچە.

ئاقتامدا ئات يۈگۈرۈتتۈم،
يىقىلدىم تۈزگە.
ئوتتىزدا ئۆلۈپ كەتسەم،
ئۈۋالىم سىزگە.

ئۈزۈن سايدا ماڭغۇچە،
ناخشا ئېيتىپ يانغۇچە،
يار مەھەللىگە بارساڭچۇ،
كۆرۈۋالاي قانغۇچە.

باغدا ئۆسكەن لەيلى مەن،
تاغدا ئۆسكەن لەيلى مەن.
شۇ يارىمنى بىر كۆرۈپ،
ئۆلۈپ كەتسەم مەيلى مەن.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى ئىگەرچى يېزىسىدىن تۇرغۇن ئابلا
توپالىغۇچى: داۋۇت ھامۇت.

ئېگىز - ئېگىز تاغ باشىدا،
ئاسمان چىراغى.
يار قاشىغا باراي دېسەم،
يولىنىڭ يىراقى.

ناخشا ئېيتىسام جارانلايدۇ،
تاغنىڭ ئاراسى.
ماڭسام - ماڭسام كۆرۈنمەيدۇ،
يارىنىڭ قاراسى.

قاشنىڭ قارىسى قۇندۇز،
ئاينىڭ ئالدىدا يۇلتۇز.
يار يادىمغا يەتكەندە،
يىغلايمەن كېچە - كۈندۈز.

تام تۆپىسىدە ئولتۇرسام،
كەپتەر قوندى باشىمغا.
سىز يارىمنى ئويلىسام،
ئېتەك تولدى ياشىمغا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرىدىن تۇمەر ئولىۋل.
تەپلىغۇچى: پاتەم نىياز.

ئوتتا كۆيگۈم كېلىدۇ،
سۇدا ئاققۇم كېلىدۇ.
سىزدەك ياخشى يارىمنى
كۈندە كۆرگۈم كېلىدۇ.

قارلىغاچلار كېلىپ قوندى،
سايدىكى يالغۇز تاشقا.
كۆرسەڭلار سالام دەڭلا.
بىزنىڭ يار قەلەم قاشقا.

ئېگىز قارىغاي تاغدا،
سۇلار ئاقىدۇ سايدا.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
مېھرىبان يارىم قايدا؟

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى ئىگەچى يېزىسىدىن داۋۇت ئاۋۇت.
تەپلىغۇچى: غۇنچەم مەمەت.

یار که‌تتی ئارا ئایدا،
که‌لمه‌یدۇ قارایدا.
یار کېلمپ ئولتۇرسکه‌ن،
ئاۋۇالقی سارایدا.

مه‌ن سېنی تولا ئویلاپ،
ئۆستەك بویمنی بویلاپ.
که‌لسه‌م سېنمك قېشىڭغا،
نه‌ده یۇرۇیسه‌ن ئوینا‌پ؟

توشقان ئوۋلىدىم باغدا،
چه‌نلىدىم ئاتالمىدىم.
سەز ئۇ یه‌رده، مه‌ن بۇیه‌رده،
تولغىنىپ یاتالمىدىم.

ئېیتىپ به‌رگۈچی: ئاقسۇ شه‌هىرىدىن داۋۇت ئىسلام.
توپلىغۇچی: روشه‌نگۈل ئه‌زىز.

قىش پەسلی بولۇپ قالدی،
دەریا یاقسی توڭلاپ.
یۇرىكىمگه ئوت که‌تتی،
مه‌ن یارنی تولا ئویلاپ.

ئېیتىپ به‌رگۈچی: ئاقسۇ شه‌هىرى ئىگه‌چى يېزىسىدىن روشه‌نگۈل‌مۇنىياز،
دېهقان، 28 ياش، ساۋاتلىق.
توپلىغۇچی: غۇنچەم مه‌مه‌ت.

قېشىم تارتمىدۇ مېنىڭ،
قه‌شقه‌ردىن یارىم كېلەر.
ئۆزى که‌لمىسه یارىنىڭ،
ئه‌ۋه‌تكه‌ن خېتى كېلەر.

قاپاق تېرەك سايىسىدا،
ئۇخلاپ قاپتىمەن يارىم.
كۆرۈپ سېنى چۈشۈمدە،
يىغلاپ قاپتىمەن يارىم.

بېغىمدىكى ئالمىلار،
سۇ كىرمەي پىشىپ قاپتۇ.
كۆڭلۈمدىكى شۇ يارىم،
چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى ئىگەچى يېزىسىدىن نىمان ئىلى.
تۇپلىغۇچى: غۇنچەم مەمەت.

ئىشىكىڭدىن ئۆتتۈمەن،
ئۆتكىنىمنى تۇيدۇڭمۇ؟
توخۇ چىللاپ تاڭ ئاتتى،
بىر چىقمايسەن ئۆلدۇڭمۇ؟

ھاراق ئىچسەم مەس ئەمەس،
دورا ئىچسەم مەس ئەمەس.
بىر كۆرگەن شۇ يارىمنى،
يەنە كۆرمەك تەس ئەمەس.

ئاسماندىكى ئاي بولدۇم،
باياۋاندا ساي بولدۇم.
مەن يارىمنى سېغىنىپ،
بىر كۆرۈشكە زار بولدۇم.

باغقا كىرسەم سەھەردە،
بۇلبۇل خۇشال سايرايدۇ.
مەن يارىنى سېغىنغاندا،
قولۇم ئىشقا بارمايدۇ.

بادام دوپپسلىق ياريم،
كۆزۈم يەتسە كۆرەردىم.
شۇنداق دەردنى تارتقىچە
ئەجەل كەلسە ئۆلەردىم.

ئۆستەكۋ ياقىلاپ بېرىپ،
سۇغا قاراپ ئولتۇردۇم.
يار يادىمغا يەتكەندە،
گۈلنى پۇراپ ئولتۇردۇم.

بېغىڭغا كىرىپ باقسام،
ئۆرۈكۈڭ ئەجەب تاتلىق.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن،
مېھرىبان سۆزى تاتلىق.

بىر چۆنەككە گۈل تېرىدىم،
بىر چۆنەككە يۆگىمەچ.
يۈرەك باغرىم كاۋاپ بولدى،
سىز ياريمنى كۆرمىگەچ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى ئايكۆل يېزىسىدىن قەمبەرنىساخان.
توپلىغۇچى: ئەمەن ساۋۇت.

قاپاق تېرىسام باراڭ بولدى،
باراڭنى كۆرگىلى كەلدىم.
بىلمىگە ناۋات تۈگۈپ،
يارنى سۆيگىلى كەلدىم.

ئىشىك ئالدى بوستانلىق،
باراقسانلىق گۈلباغلىق.
سەن يارىمنى بىر كۆرسەم،
نېمە دېگەن خۇشاللىق.

ئىشىك ئالدى شاپتۇلا،
يۈرىكىمدە گەپ تولا.
مېھرىبان يارىم بىللەن،
بىللە يۈرسەم نىم بولا.

چاڭگىسىدا قارلىغاچ،
ئۇچ كۈن بولدى قورساق ئاچ.
يار كەلمىگەچ شۇ كەمگە،
قۇرىمايدىكەن كۆزدىن ياش.

شارقىراپ يامغۇر ياغسا،
ئازگاللار كۆل بولىدۇ.
ياريمنى كەلدى دېسە،
ئۆينىڭ ئىچى گۈل بولىدۇ.

ئاينى ـ ئايغا قاتايمۇ؟
كۈننى ـ كۈنگە قاتايمۇ؟
سېنىڭ دەردىڭدە ئاھ ئۇرۇپ،
پەنجىرەڭدە ياتايمۇ؟

ئېگىز تاغقا مەن چىقسەم،
يول تېپىپ چۈشەلمىدىم.
بىر كۆرۈپ جاماللىڭنى،
كۆزۈمگە ئىشەنمىدىم.

ئايدىڭدا چىمەنلىكتە،
كۈندە ناخشا توۋلايمەن.
قارا كۆز لېۋەن يارنى،
كېچە ـ كۈندۈز ئويلايمەن.

يۇرىكىم ئارام تاپماس،
سەن يارنى سېغىنغاندا.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
باغدا گۈل ئېچىلغاندا.

مەن يارىمنى تاپارمەن،
ئانار گۈلنى ئۈزەرمەن.
مەن يارىمنى تاپقاندا،
مۇرادىمغا يېتەرمەن.

تېرەكسىز هويلىغا كىرسەم،
بېشىمدىن ئاپتاپ ئۆتتى.
بويۇڭدىن ئۆرگىلەي يارىم،
سېنىڭ قەدرىڭ مانا ئۆتتى.

گۈل تېرىسام تەشتەككە،
ئېچىلىپتۇ چىرايلىق.
سەن يارىمنى كۆرگەندە،
يۇرىكىمدە خۇشاللىق.

باغنىڭ چۆرىسى ئېرىق،
ئېرىق بويى چىمەنزار.
سەن يارىمنى كۆرۈشكە،
بولدۇم بەكمۇ ئىنتىزار.

گۈللەر تېرىدۇق باغقا،
پۇراق چاچتى هەر ياققا.
ئىنتىلمىدۇ يۇرىكىم،
يارىم ئوينىغان باغقا.

دۇتارغا باغلىدىم پەدە،
راۋابقا باغلىدىم پەدە.
بىلمەپتىمەن قەدرىڭنى،
سېنىڭدەك ياخشى يار نەدە.

يارىمغا تۇتۇپ بەردىم،
چىنىگە قۇيۇپ چاينى.
ئەمدى قاچان كۆرەرمەن،
سېنىڭدەك تولۇن ئاينى.

ئاتقا تاقا قاقتۇردۇم،
تۆمۈرچىگە بۇيرۇتۇپ.
قېشىمغا كېلىپ قاپلا،
يەر-جاھاننى يورۇتۇپ.

قولۇڭدىكى تاياقنى،
كىمگە بەرىسەن ئاقلاپ؟
چىقمايسەن تالا تۈزگە،
ئولتۇرامدىمەن ساقلاپ.

خوتەن يولى ئېچىلدى،
ئەمدى كېلىدۇ خەسە.
ئۆزى كەلمىگەن يارىنىڭ،
خەت خەۋەرلىرى كەلسە.

كۈچا دېگەن شەھەردە،
تولۇن ئايدەك يارىم بار.
خۇدايىم قانات بەرسە،
كۆرۈشكە خۇمارىم بار.

ئۆستەك بويلاپ ماڭغىچە،
قاراپ تۇردۇم يانغىچە.
غۇنچە بويلۇق ياردىمنى،
سۆيەلمىدىم قانغىچە.

كېلىمەن دەپ ھەپتىدە،
ئىككى ئايغا قالدىلا.
يوللىرىغا قارىتىپ،
يۈرەككە ئوتنى سالدىلا.

ئوينىغۇچىنى يەرگە سالسام،
كېچە چۈشتى خەمكى.
بىزنىڭ يار يىراقتا كەتتى،
خېلى باردۇر كەلمىكى.

ئوينىغۇچىتەك سارغىيىپ،
يۈرسەم سېنىڭ ئالدىڭدامەن.
ياخشى سائەتنى تېپىپ،
ئېيتسام ساڭا ھالىمنى مەن.

ئوينىغۇچىتەك سارغىيىپ،
ياتسام كېلىپ بىر كۆرمىدىڭ.
ھەقتى ئاللاغا شۈكۈر،
سەن كەلمىسەڭ مەن ئۆلمىدىم.

ئىشىك ئالدى ئېرىقچە،
پىلدىرلايدۇ بېلىقچە.
ئىككى كۆزۈم تۆت بولدى،
سىز يارىمنى كۆرگىچە.

پەشايۋاندا ئولتۇرۇپ،
سەن تەرەپكە قارايمەن.
سەن يارىمنىڭ دەردىدە،
سەھەرلەردە يىغلايمەن.

نەشپۈت بىلەن ئالمىلار،
باغلارغا تولۇپ كەتتى.
سەن يارىمنى بىر كۆرۈپ،
كۆڭلۈمۇ يورۇپ كەتتى.

قويلىنۇچى: ئوبۇر راخمان.

يار يالغۇز تۇرامدىكەن،
مەن بارسام قارامدىكەن.
خۇيمۇ تولا سېغىندىم،
خىيال قىلىپ ياتامدىكەن.

ئاسماندىكى ئۇچ ئۆردەك،
ئەگمە - ئەگمە ئۇچساڭچۇ.
يىراقتىكى يارىمغا،
سالاممنى ئېيتساڭچۇ.

ئىشىكىڭدىن ئۆتەرمەن،
مەنزىلىمگە يېتەرمەن.
سەن يارىمنى كۆرگەندە،
مۇرادىمغا يېتەرمەن.

ھاۋادىكى بوز لاچىن،
گۆشنى كۆرسە پەسلەيدۇ.
غېرىب بولغان يارىڭىز،
دائىم سىزنى ئەسلەيدۇ.

يار دەردى يامان ئىكەن،
مەن ئۆرە تۇرالمايمەن.
باراي دېسەم يول يېراق،
ۋاقتىدا كۆرەلمەيمەن.

توپلىغۇچى: ئاقسۇ شەھىرىدىن ئابدۇراۋاق مەتنىياز.

ئايدىك كېچىدە باغدا،
يارىمنى كۆرەي دەيمەن.
گۈلگە ئاشىق بۇلبۇلدەك،
قولىغا قونماي دەيمەن.

كەت دېسەڭمۇ كېتىمەن،
كەتمە دېسەڭمۇ كېتىمەن.
ئارىدا ئىككى قونۇپ،
يار قېشىغا يېتىمەن.

توپلىغۇچى: ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ماتارىپ تىنىشتۇتىدىن مۇتەللىپ ساماق.

يارىمنىڭ ئۆيى دۆڭدە،
تۆت چامداپ بارالمايمەن.
يارنى بىردەم كۆرمىسەم،
تاقەت قىپ تۇرالمايمەن.

ئېگىز ئۆسكەن قارىغايغا،
قونۇۋاپتۇ بىر قاغا.
خەۋەر بەرسەم كەلمەيدۇ،
يىراقتىكى شۇ يارغا.

دورا دېسەم ئېپكەلمىگىن،
تاغدىن گىيانى.

بىرلا كۆرسەم ساقىيارمەن،
سېنىڭدەك يارنى.

داۋان ئېشىپ كەلسەم مەن،
چىقمىدىك يارىم.
لەۋلىرىڭدىن ئىچىشكە مەي،
تۈتتى خۇمارىم.

بويۇنلىرىڭ قاپقارا،
كەتتىمۇ كۆيۈپ
لەۋلىرىم قۇرۇپ كەتتى،
قويمامسەن سۆيۈپ؟

تەرجىمەچى: ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ماتارچى ئىنستىتۇتىدىن تاھىر قاسىم.

زىغىرلىقتا زاغۇن بار،
بىرنى تېرىپ ئالغۇم بار.
سىز يارىمنىڭ قېشىغا،
بىردەم تۇرماي بارغۇم بار.

كۆكتىكى كەپتەر بولۇپ،
قونسام دەرەخنىڭ باشىغا.
سارغىيىپ دەرد تارتقىچە،
كەتسەمچۇ يارىنىڭ قاشىغا.

ئېرىق- ئۆستەڭ سۇ بولار،
چۆرۈسىدە قۇم بولار.
كۆزى چولپان يارىمنى،
كۆرۈپ كەلسەم نىم بولار.

تەرجىمەچى: ئەخمەت ۋاھىت.

باغ ئىچىدە بوستانلار،
يارىشىپتۇ ئاق تاللار.
يارنىڭ دەردىدە يىغلاپ،
ئاقتى كۆزۈمدىن قانلار.

باغمۇغا ئۆرۈك سالدىم.
چېچەك بولۇپ ئۇنسۇن دەپ.
يارىمغا سالام يازدىم،
ئەھۋالىمنى ئۇقسۇن دەپ.

ئاققىنا قۇشقاچ بولۇپ،
تال بويۇغا قونمىدىم.
ئارزۇلاپ ئاشنا تۇتۇپ،
جامالىغا تويمىدىم.

سالام يازدىم سېغىنىپ،
ئاق قەغەزنىڭ بېتىگە.
ھەيران بولۇپ قالمىغىن،
ساۋاتسىزنىڭ خېتىگە.

مەن يارىمغا خەت ئەۋەتتىم،
مۇشۇ ئايدا كەلسۇن دەپ.
دۇلدۇلغا ئوخشاش ئات ئەۋەتتىم
ھارغىنىدا منسۇن دەپ.

بىر چەينەكتە چاي ئەۋەتتىم،
ئۇسسىغاندا ئىچسۇن دەپ.
كۆكچى قوغۇن ساقلىدىم،
ئۆزى كېلىپ يېچسۇن دەپ.

ئىشىك ئالدىك ئېرىقچە،
پولتۇكلايدۇ بېلىقچە.
سەن يارىمنى سېغىنىپ،
جېنىم قالدى تېرىقچە.

ئەي خېنىم رەھىم قىلىپ،
ھالىمنى سوراشاڭ نېم بولار.
مېنى مۇنچە قىينىماي،
جېنىمنى ئالساڭ نېم بولار.

ئاكلاپ سېنىڭ سۆزۈڭنى،
كۆڭلۈم خۇشال نىگارىم.
بىر كۆرۈشتۇر ئارزۇيۇم،
كۆرۈشتۈرگەي خۇدايىم.

يارىم مېنىڭ يېراقتا،
رەڭگىم سېرىق پېراقتا.
كەلسە دەيمەن ھەر ئاخشام،
گۈلگە تولغان شۇ باغقا.

ئىشىكىڭدىن تولا ئۆتتۈم،
سۆگەت تالنى تۈتۈپ.
كۆرسەتمەيسەن بويۇڭنى،
مەن يۇرۇيمەن قان يۇتۇپ.

يۇرىكىم خۇشال تەپتى،
مەن يارنى سېغىنغاندا.
ئۇچرىشارمىز ئىككىمىز،
گۈل چېچەك ئېچىلغاندا.

ئېھتىمال بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيەلىك يۇرچى يېزىسىدىن ئابلەت تۇردى.
توپلىغۇچى: ئەمەتجان مامۇت.

ياريم بەرگەن تاۋار ياغلىق،
ساندۇق ئۈستىدە قاتلاغلىق.
سىز يارىمنىڭ سۆزلىرى،
يۈرىكىمدە ساقلاغلىق.

باغدا ئالما پىشىپتۇ،
تام تۈۋىگە چۈشۈپتۇ.
غۇنچە قىزنى ياراتماي،
كۆڭلۈم سىزگە چۈشۈپتۇ.

ھاۋادىكى بوز لاچىن،
قاناتىڭنى پەسلەپ ئۇچ.
قاناتىڭغا خەت يازاي،
يار يېنىغا تاشلاپ ئۇچ.

پاختىچۇ كۆڭلۈمكىم پاكىز،
پارقىرايدۇ يۇغاندەك.
قولۇم ئىشقا بارمايدۇ،
ياريم قاراپ تۇرغاندەك.

سۇغا چىقتىم كۆلۈڭگە.
ئەپكەش سېلىپ مۇرەمگە.
سەن يارىمنى كۆرگىلى،
نەچچە باردىم مەلەڭگە.

سۇنى سەپتىم سۈپىغا،
دورا ئالدىم قۇتىغا.
ياريم كەتتى يۇرتىغا،
مەن قالدىم يار ئوتىغا.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ياردىم كېتىمەن دەيدۇ،
ئوتنى ماڭا تاشلاپ.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
قۇربان ھېيتتىن باشلاپ.

ئالتاي ياتتىم جاڭگالدا،
سامان بىلەن ئوت قالاپ.
سامان كۆيۈپ ئوت بولدى،
يارنىڭ يولىغا قاراپ.

تام تۆپىسىدە ئولتۇرۇپ،
كىمگە ساقلاپ تۇرىسەن.
كۆيگىنىمنى بىلمىسەن،
نېمە ئانداق قىلىسەن؟

چىرايىم زەپىرەڭ بولدى،
كىشى بىلمەيدۇ دەردىمنى.
كۆڭلۈمدىكى ياردىم يوق،
كىشى سورىمايدۇ ھالىمنى.

دوتارىم جىرىڭلايدۇ،
تارىسى ئالتۇنمىكىن.
مېنى كۆيدۈرگەن يارنىڭ،
يۈرىكى يالقۇنمىكىن.

ئىشىك ئالدى قوغۇنلۇق،
ناشپىكەرنى ئۈزەيمۇ.
ئەمدى قالمىدى تاقەت،
يانداپ بېرىپ سۆيەيمۇ.

راۋاب دېگەن بىر ياغاچ،
ئۇنلەيدىكەن تارىسى.
مېنى مۇنداق كۆيدۈرگەن،
قارا كۆزنىڭ نالىسى.

ئاق قۇشقاچ، قارا قۇشقاچ،
ئېگىز ئۇچۇپ پەس بولدى.
كاككۇك بىلەن زەينەپتەك،
كۆڑۈشمىكىمىز تەس بولدى.

ئىشىك ئالدى چىغلىقكەن،
كەتمەن چاپسا ئۆتمەيدۇ.
يىراقتىكى مېنىڭ يارىم،
خىيالىمدىن كەتمەيدۇ.

گۈلنى ئالغىن قولۇڭغا،
پۇراپ باققىن بۇرنۇڭغا.
قاچانغىچە قارايمەن،
كېلىۋاتقان يولۇڭغا.

ئاسماندا بۇلۇت تولا،
يامغۇر يېغىپ ئۆتكەن يوق.
ئىككى مەشۇق بىر بولۇپ،
مىرادىغا يەتكەن يوق.

توقسۇننىڭ يولى قۇمتاش،
قۇم تاش بىلەن ئارىلاش.
كۆيگىنىمنى بىلمەپتۇ،
كۆڭلى قارا باغرى تاش.

باغ بولسا ئاۋات بولسا،
يېگىلى ناۋات بولسا.
يار يادىمغا يەتكەندە،
ئۇچقىلى قانات بولسا.

يۇرۇك ياردىم مەن بىلەن،
چىللاپ كەلدىم سەيلىگە.
مېنى ھەرگىز قاقشاتماڭ،
كىرىپ دۇشمەن كەينىگە.

ئىنتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە توقسۇن يېزىسىدىن ئىدرىس ئىسھاقنى.
توپلىغۇچى: تەييۇم مەمتىمىن.

گۈل تېرىدىم ھويلىغا،
بىر - بىردىن چىرايلىق.
باشقىلارنىڭ ياردىن،
مېنىڭ ياردىم چىرايلىق.

باغقا كىردىم گۈل ئۈزدۈم،
مەن يارىمغا تۇتاي دەپ.
يارنى سۆيدۈم كېچىدە،
يۈرىكىنى ئۇتاي دەپ.

كېپىنەك بولۇپ ئۇچارسىز،
گۈل شاخىغا قونارسىز.
غېرىب بولغان كۈنلەردە،
بىزنى ئەسلەپ قويارسىز.

ئالمىلىق باغقا كىردۇق،
ئالمىسىنى ئۈزمىدۇق.
سىز ئۇمىدنى ئۈزگەن بىلەن،
بىز ئۇمىدنى ئۈزمىدۇق.

ئاتنى باغلىدىم تۇزگە،
بەكمۇ كۆيمەن سىزگە.
مەن كۆيگەندەك كۆيسىڭىز،
جاننى بېرىمەن سىزگە.

كاككۇك ئاشقى زەينەپ،
شاخقا قونۇپ ئولتۇردى.
مەن ياريمنى تاپقاندا،
دۇشمەن ماراپ ئولتۇردى.

گۈل ئارىلاپ ئۇچۇپ يۈرگەن،
جېنى نازۇك كېپىنەك.
بىزنى مۇنچە كۆيدۈرگەن،
بېلى نازۇك سېكىلەك.

سايراپ كەلگەن كەكلىكنى،
ئوك قولۇمغا ئۆگىتەي.
كۆيۈك ئوتنى دەردىمنى،
راۋاب چېلىپ تۇگىتەي.

سۇ ئاقار تاش ئۇستىدە،
رومالىم باش ئۇستىدە.
شۇ ياريمنى ئويلىسام،
يىغلايمەن ئاش ئۇستىدە.

باغ ئېرىقى تارمىكىن؟
ئېقىن سۈيى بارمىكىن؟
ھەر تەرەپكە قارايسىز،
بەزدىن ياخشىسى بارمىكىن؟

باغنىڭ ئىچى گۈل ئىكەن،
ساينىڭ ئىچى چۆل ئىكەن.
سىزنىڭ گۈزەل ھۆسنىڭىز،
خۇددى قىزىلگۈل ئىكەن.

خۇشال كۈلۈپ تۇرسىڭىز،
بەزنى سۆيۈپ قويسىڭىز،
كۆيگىنىمنى بىلمىسىڭىز،
دەردكە دەرمان بولسىڭىز.

ياردىم بارۇ ياردىم بار،
يار قېشىغا بارغۇم بار.
يار قېشىغا بارغاندا،
يار كۆڭلىنى ئالغۇم بار.

بىلمىگىنىڭ ئاقلىقى،
سائىتىمىنىڭ يوقلىقى.
غېرىبلىك ماڭا يەتتى،
سەن يارىمنىڭ يوقلىقى.

گۈانى چاچتىم سۈپىغا،
تېرىدۇاالدىم قېتىغا.

ياردم كه‌تتى يۇرتمغا،
مېنى قويدى ئوتمغا.

غوربۇزنى يېمه‌يمه‌ن،
يېسه‌م مه‌يدەم ئاغرىيدۇ.
يىراقتىكى ياردىمغا،
ئه‌جه‌ب ئىچىم ئاغرىيدۇ.

تاغقا چىقسام تاغ يىراق،
ئۆيگه كىرسه‌م جىن چىراغ.
مه‌ن يارنى سېغىنغاندا،
باراي دىسه‌م يول يىراق.

ئىشىك ئالدى قۇم بولسا،
قىزىلگۈلله‌ر ئۆسمه‌مدۇ.
سىز ياردىمدىن خه‌ت كه‌لسه،
كۆڭلۈم تاغدەك ئۆسمه‌مدۇ.

ئۆستەك بويىدا قارىغاي،
قارىغاي ئېگىلىپ تۇرغاي.
مېنىڭ مېھرىبان دوستۇم،
ماڭا خه‌ت يېزىپ تۇرغاي.

خه‌تنى يازدىم ئولتۇرۇپ،
ئاق قه‌غه‌زنى تولدۇرۇپ.
خېتىم كه‌تتى، مه‌ن قالدىم،
بىر خىيالدا ئولتۇرۇپ.

باغدا بۇلبۇل سايرايدۇ،
قىزىلگۈللەر پۇرايدۇ.
يىراقتىكى شۇ ياردىم،
چىلگە قوغۇن پۇرايدۇ.

قىزىلگۈللەر ئاچىلۇر،
شاخلىرىدا غۇنچىلاپ.
سىز ياردىمنىڭ دەردىدە،
مەن يۇرۇيمەن زار يىغلاپ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە سايرام يېزىسىدىن تۇرسۇن سالى
توپلىغۇچى: ئۆمەر ھېكىم.

گۈش ئىچىدە تاتلىقى،
تا ئەزەلدىن كاۋاپتۇر.
يارغا سادىق بولماقلىق،
بۇ دۇنيادا ساۋاپتۇر.

ئۇچسا قۇرغۇي ئاسماندا،
لاچىنمىكىن دېمەسمەن.
ياردىم ماڭا ۋاپادار،
زادى ۋايىم يېمەسمەن.

لېۋىڭ خۇددى گىلاستەك،
مەڭزىڭ قىزىل ئانارمۇ؟

هۆسنۇك گويا تولۇن ئاي،
يۈرەك ساڭا قانارمۇ؟

ئامراقمەنۇ ئامراقمەن،
سۆيگەن ياردىم ئىشچانغا.
كۆڭلۇم زادى تارتمايدۇ،
ئەمگەك سۆيمەس مىشچانغا.

ئىشىك ئالدى تال تېرەك،
يەرگە سايە تاشلىدى.
يارنىڭ مەيلى بولغاچقا،
مېنى باغقا باشلىدى.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئابلەز قۇربان.

توپ تېرەكنىڭ تۈۋىدە،
توپ ئويىنىغان قارا كۆز.
مۇرادىمغا يەتتىم دەپ،
جۈپ ئويىنىغان قارا كۆز.
ئاندا مۇندا سۆز قېتىپ،
ئالدايدىكەن قارا كۆز.

ئەي ياردىم يامانلىماڭ،
ياخشى - يامانىنى كىم بىلۈر.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىككى ياخشى بىر بولۇپ،
ساينى تېرىسا گۈل بولۇر.

باغىڭغە كىرىپ باقسام،
ئۆرۈكۈڭ ئەجەب شاخلىق.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن،
مېھرىبان سۆزى تاتلىق.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە سايرام يېزىسىدىن ئابىمخان—
توپلىغۇچى: قەيۇم مەتمىن، ئۆمەر ساۋۇت.

دۇتار چالسەن ئۆزۈم،
يىغلايدۇ قارا كۆزۈم.
كىشىنىڭ يۇرتىغا بارسام،
ئۆتمەيدۇ مېنىڭ سۆزۈم.

قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
دەريادا يېقىن ساڭلار.
ناخشا ئېيتسام ئۇنۇمنى،
قارا كۆز قاچان ئاڭلار.

كېتىپ بارسەن يارىم،
قاچان كېلىسەن يارىم؟
سېنىڭ كەلمىكىڭ مۇشكۈل،
بېرىپ كۆرمىسەم يارىم.

ئېگىز ئاسماندا ئاي بولۇپ،
جىمى ئالەمنى تەك كۆرسەم.
پىيالەكدە چاي بولۇپ.
لەۋلىرىڭنى كۆيدۈرسەم.

ئالما ساتقىلى چىقسام،
قىزىلىنى تاللايدۇ.
ئالەمدە كىشى يوقتەك،
كۆڭلۈم سېنى خالايدۇ.

ئېگىز تاغقا چىقسىڭىز،
قولىڭىزنى مەن تارتاي،
بار ئويۇنىنى سىز ئويناڭ،
دەردىڭىزنى مەن تارتاي.

ئوقنى ئاتتىم سۆگەتكە،
يېنىپ تەگدى تېرەككە.
سىز يارىمىڭ ئوتلارى،
ئورناپ كەتتى يۈرەككە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرى يېزا دۆڭبويى 3- كەنتە-
تىن دېھقان مەمەت ئەھمار.

تويلىغۇچى: توختىياز مەتنىياز.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆگزەڭگە چىقىپ كۆرسەم،
تۇڭلۇك يېنىدا مورا.
ئىزدىسە تېپىلمايدۇ،
كۆيۈك ئوتىغا دورا.

قىزىلگۈل ئاراسىدا.
بويۇڭنى كۆرۈپ قالدىم.
ئەمدى ئېتىمسام بولماس.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم.

بۇلبۇل سايرىدى كەتتى،
كاككۇك سايرىدى كەتتى.
سىز يارىمنىڭ دەردىدە،
يۇرىكىمگە ئوت كەتتى.

ئاق ئالمىنىڭ شاخلىرى،
ئېگىلىدۇ ئېگىز - پەس.
سىز يارىمنىڭ ئوتلىرى،
كۆيۈپ تۇرار پەسلىمەس.

بېشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
تۆپىلىكى شايىكەن.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
گۈلنىڭ تۈۋى سايىكەن.

ئالما ئاتقۇم كېلىدۇ،
چالما ئاتقۇم كېلىدۇ.

یاردم بىلەن ئايرىلماي،
كۆندە ياتقۇم كېلىدۇ.

ئۆيىڭىزدە مەرىگەن.
ئوغلاقمىدى ، قويمىدى.
سىز بىزدىن قاچقان بىلەن،
سىزگە يۈرەك تويمىدى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بازار ئىچىدىن ئىسلام ھاپىز.
-توپلىغۇچى : تۇرغۇنباي مەتنىياز .

لاچىنلار قانات قاقسا،
باغدا ئۇنلەيدۇ پاختەك.
كۆڭلۈم سېنى خالايدۇ،
جاھاندا كىمنى يوقتەك.

ئۇزۇن - ئۇزۇن ئاغامچا،
يولدا تۇرسا بولمايدۇ.
سىزمۇ بويتاق ، مەنمۇ بويتاق،
تەنھا يۈرسەك بولمايدۇ.

باھار دەيدۇ ، ياز دەيدۇ،
يېتەمدۇ پەسىل كۈزگە.
شۇنچە قىز ئاراسىدا،
يۈرەك كۆيمىدۇ سىزگە.

ئىشقىڭىزدا ئەي گۈزەل،
يۈرەك باغرىم داغلاقلىق.

شەرتسىزنى ئاقلاشقا،
بىلىم مەھكەم باغلاقلىق.

ئىپتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە تاشئېرىق يېزا بوستان كەنتىدىن پا-
تەم نۇردۇن.
توپلىغۇچى: نىياز ئابدۇللا.

ئاسماندىكى يۇلتۇزنى،
سانغىلى بولامدۇ.
يار ئوتۇك يامان ئىكەن،
چىدىغىلى بولامدۇ.

ئاق قۇشقاچمۇ قۇشقاچكەن،
قارا قۇشقاچمۇ قۇشقاچكەن.
ئىككىمىز ئاداش بولساق،
بويىمىزمۇ ئوخشاشكەن.

ئات مىندىم ئىگەر بىلەن،
تاسمىسى يۇگەن بىلەن،
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم.
گەپ قىلماي يۇرگەن بىلەن.

مەن سىزگە تولا كۆيدۇم،
كۆيگىنىمنى بىلەمسىز؟
يالغان بولسا يۇرەكنى.
يېرىپ بېرەي كۆرەمسىز؟

ئىپتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە پەيشەنبە بازاردىن قاسىم زىياۋۇدۇن.
توپلىغۇچى: جامال جاروپ.

باغقا كىردىم باغلىققا،
گۈلنى ئۈزدىم ياغلىققا .
شۇنچىمۇ كۆيەمدىغان،
سىزدەك بىر چىرايلىققا.

قىزىلگۈل ئاراسىدا.
بويۇڭنى كۆرۈپ قالدىم،
ئېيتمىغانغا بولمىدى،
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم.

يارنىڭ ئۆيى بوستاندا،
سەيلە قىلىپ ئوينايدۇ.
مەن ئوتتىدا كۆيگەن بىلەن،
يارىم كىمنى ئويلايدۇ؟

ئېيتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە بازار ئىچىدىن ھەسەنمەمتىل.
خاتىرىلىگۈچى، رازىيەم سۇپۇر.

يارنىڭ بېغى گۈلزارلىق،
گۈلنى پۇراپ قانمايمەن.
باشتا قىلغان ۋەدەمدىن،
تا ئۆلگىچە يانمايمەن.

بازارغا كېتىپ بارسام،
قولۇمنى تۇتۇۋالالا.

بۇرۇلۇپ يېنىپ قاراپ،
كۆڭلۈمنى ئوتۇۋالدا.

قىزىلگۈلنىڭ شاخىنى،
ئەگكەن بىلەن قايرىلماس.
چىن يۈرەكتىن سۆيگەن يار،
ئۆمۈر بويى ئايرىلماس.

ئېيتقۇچى: توقسۇ ناھىيە بازار ئىچىدىن مەھەللىياز ئەھەت.
تويلىغۇچى، ھەيدەم ساۋۇر، ھاشىم قاسىم.

قوم چۆگۈنگە چاي سالسام،
قايناپ ئايدۇ تاشايدۇ.
بىچارە نادان كۆڭلۈم،
سەن يارىمدىن ئاشايدۇ.

ھاۋانى تومان ئالدى،
تومانىنى بوران ئالدى.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
قاراكۆز جۇۋان ئالدى.

ئېتىم بار، ئىگەرىم يوق،
بېغىم بار، ئانارىم يوق.
توقسۇ دېگەن بۇ جايدا،
سەندىن باشقا يارىم يوق.

ئېيتقۇچى، توقسۇ ناھىيە بازار ئىچىدىن ئايشەم ئەرشى.
تويلىغۇچى، ياسىن ئالىيەت.

ئېگىز تاغنىڭ يېنىدا مەپە مېڭىپتۇ،
ئۇندا يىگىت دۇردۇن ياغلىق يەلپۇپ مېڭىپتۇ.
قارچۇغىسىنى قوشلاپ مېڭىپتۇ،
قارچۇغىسى ئوپدان بولسا قوشلاپ قالاردۇق.

ئەقىدىسى ئوبدان بولسا يىغلاپ قالاردۇق،
بارا- كىملە يوللىرىغا قاراپ قالاردۇق.
سۇ دېسىلە سۇ بېرەيلى چىنە ئاياقتا،
يول دېسىلە يول بېرەيلى كۆزى قاراقتا،
سىلە ئۇچۇن بىز ئۆلەيلى خەنجەر پىچاقتا.

ئېيتقۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ياماتسۇ مىللىي يېزىسىدىن مەمەتجان مەمەت-
84 ياش، ساۋاتسىز دېھقان.
توپلىغۇچى: زۇنۇنگۇل ئابدۇرېھىم.

ئاق تىكەن ئاپئاق تىكەن،
چۆرىسىدە گۈل باركەن.
گۈلنى ئېلىپ كۆپكە سالدىم،
كۆپتە شاراب باركەن.
ئوك قولۇمغا شاراب ئالدىم،
سول قولۇمغا شام چىراغ.
شام چىراغدا كۆيگىچە،
مەشرەپتە كۆيگەن ياخشىراق.
مەشرەپخانەمنىڭ ئالدىغا،
ئون ئالتە پالۋان كېلىدۇ.
ئون ئالتە پالۋاننى كۆرۈپ،
ياريمنى كۆرگۈم كېلىدۇ.
مەن ياريمغا تون تىكەي،
دەستە- دەستە گۈل تىزىپ.
چۆرىسىگە زەي تۇتۇپ،
زۇلپا چېچىمنى كېسىپ.
سۇ دەيدىلا سۇ دەيدىلا،
سۇغا مەن قايان باراي.

ئىچى كۆەۋش، تېشى ئالتۇن،
چىنىگە قايان باراي.
چىنەمنى چىنىچىگە بەردىم،
چىنەمنى چىنە ئەتسۇن دەپ.
چىن كۆڭلۈمنى سىلىگە بەردىم،
مېھرىبان بولغايمۇ دەپ.
مېھرىبانمۇ ئۆزلىرى،
چولپانمىكىن كۆزلىرى.
يۇرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
شېرىن- شەربەت سۆزلىرى.

تېپىتمپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ئاقيار يېزىسىدىن ماۋاخان خۇدابەردى.
توپلىغۇچى: ئىمىرامىم قۇربان.

ئاسماندىن غاز كەلدى،
قاتار- قاتار لايغا پېتىپ.
ياريمغا چېيىم بار ئىكەن،
دەردى ھالىمنى ئېيتىپ.
كىچىككىنە چىلگەم بار،
پىچىپ بەرسەم يەمدىلا؟
تۆردىكىنى چوڭ بىلىپ،
بىزنى كىچىك دەمدىلا.
ئاق يەرگە قوناق تېرىسام،
قۇرغۇي يېسە نېم بولغاي.
مەن يارىمغا مېغىز تۇتسام،
بىرنى ئالسا نېم بولغاي.
ئاق تاۋاردىن كۆڭلىكىم،
يەلپۇنمدۇ ماڭغاندا.

مۇرادىمغا يەتەرمەن،
سىزنى باغرىمغا تاڭغاندا.

ئېيتقىچى بەرگۈچى : ئۇچتۇرپىان ناھىيە ياكۆزرۈك يېزىسىدىن داۋۇت قاسىم.
توپلىغۇچى : ئۆمەر نىياز.

ئېگىز ـ ئېگىز تاغ بېشىدا،
ئېرىمەيدۇ قار.
بەختىش بولۇپ قالغانمىكىن،
قارىمايدۇ يار.
ئېگىز ـ ئېگىز تاغ باشىدا،
قۇرغۇي ئەگمەيدۇ.
ئۇرغۇي ئەمەس، يارنىڭ ئوتى،
يۈرەك سەگمەيدۇ.
ئېگىز ـ ئېگىز تاغ باشىدىن،
سىيرىلدىم تۆزگە.
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك،
ئېگىلدىم سىزگە.
بىلە مىسىزكىن ـ بىلمە مىسىزكىن،
مەن كۆيدۇم سىزگە.
ئىشقىڭىزدا ئۆلۈپ كەتسەم،
ئۇۋالىم سىزگە.
ئېگىز تاغقا چىقماق يارىم،
كۆرۈشتى دەيدۇ.
تال چۈشىنى ئەگمەك يارىم،
سۆيۈشتى دەيدۇ.
ئادا بولساقمۇ، جۇدا بولساقمۇ،
مۇڭداشتى دەيدۇ.

جسمی ئالەم بىلىپ بولدى،
سىر داشتى دەيدۇ.
سەنمۇ ئادەم، مەنمۇ ئادەم،
بىلسەڭ بولمامدۇ.
شېرىن جاننى قىينىغۇچە،
ئالساڭ بولمامدۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: زۇنۇنكۆل نابدۇرېھىم.
خاتىرىلىگۈچى: ئىبراھىم قۇربان.

ئېگىز تاغدىن ئات يۈگۈرۈتتۇم،
مەشرەپقوم سىزگە.
ئات يايلىدا خەت ئەۋەتتىم،
ئامرىقىم سىزگە.

ئىشىك ئالدى قارا ياغاچ،
پالتا چاپسام تېگى تاش.
بىر تەكىيدە ئىككى باش،
جاننى ئالغان قارا قاش.

كىشى ئۇچۇن كىشى ئۆلمەس،
ئىشقى بىراقتا.
مەن يار ئۇچۇن ئۆلۈپ كېتەي،
خەنجەر پىچاقتا.

قۇربانلىققا قۇربان قاساڭ،
قوينى قۇربان قىل.
مەن ئاشىقنى سۆيەر بولساڭ،
يولدا ھەمراھقىل.

ئۆگزىگە توخا چىقتى،
تاخ دېسە توپا چۈشتى.
بۇگۈن ئاخشام مەشرەپتە،
مېنىڭ كۆڭلۈم ساڭا چۈشتى.

تۆكلۈكتىن پاسا چۈشتى،
تورۇستىن ۋاسا چۈشتى.
جىمى ئەلنىڭ ئىچىدە،
سىزگە كۆڭلۈم راسا چۈشتى.

دوزاخ ئوتى جانغا چۈشتى،
جان يۈرەكنى ئارىلاپ.
مېنىڭ كۆڭلۈم سىزگە چۈشتى،
شۇنچە ئەلنى ئارىلاپ.

قوپلىغۇچى : ئىبراھىم قۇربان.

قوغۇن تېرىدىم خەندەك،
خەقمۇ تېرىسۇن مەندەك.
خەق سۆيگەننى سۆيمەيمەن،
ئۆزۈمنىڭ سۆيگۈنى قەندەك.

سۇ بولسا سۈزۈك بولسا،
قىشۇ ياز ئىقتىن بولسا.
ئاشىق بىلەن مەشۇقلار،
تام قوشنا يېقىن بولسا.

مۆلجەر تاغنىڭ بېشىدا،
بىر گۈمبەز بار قېشىدا.
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق،
سۆيگەن يارنىڭ يېنىدا.

ئېگىز تاغقا چىققۇچە،
ئاتقا مىنگۈدەك بولدۇم.
ئوتتىز يامان ئىكەن،
كۆيۈپ ئۆلگۈدەك بولدۇم.

ئويانمۇ ئېقمىن ياربم،
بۇيانمۇ ئېقمىن ياربم.
ئۆيىمىز يىراق بولسا،
كۆكلىمىز يېقىن ياربم.

كىچىككىنە تومۇچۇق،
باغدا ئۈزۈن ئۇچۇپتۇ.
شۇنچە خەقنىڭ ئىچىدە،
كۆكلۇم سىزگە چۈشۈپتۇ.

بىر باغقا ئانار سالدىم،
بىر باغقا يالاڭ توغاچ.
چۆرگىلەپ كېتەلمەيمەن،
كۆكلۇم سىزدىلا بولغاچ.

ئېيتقىچى بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان يېڭىئاۋات يېزىسىدىن توختى مامۇت.
توپلىغۇچى: ئۆمەر نىياز.

مەنمۇ ئېيتاي دەردىمنى،
سەنمۇ ئېيتقىن دەردىڭنى.
بىر مەھەللىدە چوڭ بولۇپ،
بىلمەپتىمەن قەدرىڭنى.

ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
ئوت كۆيەر ئوچاقىڭدا.

ئۆلسەم ئارمىنىم يوقتۇر،
يار سېنىڭ قۇچاقىڭدا.

ماڭداپمۇ يېتەلمىدىم،
چاپداپمۇ يېتەلمىدىم.
ئوتكىز يامان ئىكەن،
تاشلاپمۇ كېتەلمىدىم.

يوپۇرماقلار چۈشكەندە،
باراڭلىمقتا ئۇزۇم يوق.
سىزدىن باشقا خەقلەرگە،
قارايدىغان كۆزۈم يوق.

ئۆستەڭ بويى قىياقلىق،
يېشىل رەڭدە بويياقلىق.
شېرىن شېكەر گەپلىرىڭ،
يۈرىكىمدە ساقلاقلىق.

تاغقا چىقتىم تال ئۈچۈن،
كاككۇك بالىسى بار ئۈچۈن.
ئىشقى ئوتۇڭدا كۆيدۈمەن،
ساڭا مەيلىم بار ئۈچۈن.

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئۈچتۇرپان ئوتېمىنى يېزىسىدىن رېھىم تەمئۇلدى.
توپلىغۇچى : زۇنۇنكۇل ئابدۇرېھىم.

تاش ئۆستەڭگە تاش باستىم،
ئوك قولۇمغا تاش ئېلىپ.
سەن يارىمنى ئەسلەيمەن،
قارا كۆزۈمگە ياش ئېلىپ.

ئالما يېگۈم كېلمىدۇ،
نەشپۈت يېگۈم كېلمىدۇ.
سىز چىرايلىق يارىمنى،
كۆنده سۆيگۈم كېلمىدۇ.

سۆنى قۇيدۇم چىلەكته،
سائەت بېشى بىلەكته.
سىز يارىمنىڭ گەپلىرى،
چىڭ ساقلاقلىق يۈرەكته.

ئوي ئېتىزنىڭ چالمىسى،
دۆڭ ئېتىزنىڭ چالمىسى.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
سىز خېنىمنىڭ ئالمىسى.

يارىمنىڭ ئېتى زوھرا،
قولىدا كۈمۈش كورا.
مېنىڭ مەيدەم ئاغرىسا،
يارىمنىڭ سۆزى دورا.

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئۇچتۇرپان ئوتېيىنى يېزىسىدىن ئانارگۈل تىلمۇئالدى.
توپلىمۇچى : ئابلىز ھېسامىدىن.

سۆنىمۇ ئېچىپ قويدۇم،
ھويلامدىكى ئۈزۈمگە.
ئۇنداق قىلما چىرايلىق،
بىر قارىغىن كۆزۈمگە.

كەپتىرىم كۆرۈنمەيدۇ،
كەپتەرۋاز ئۇچۇۋالدى.

غۇنچە بويلۇق قارا قاش،
كۆڭلۈمنى ئۇتۇۋالدى.

يىراقلاردىن مەن كەلدىم،
ياردىم سېنى كۆرەي دەپ.
ئوتمۇز چۈشۈپ قاپتۇ،
ئەمدى قالدىم ئۆلەي دەپ.

چەككىم كەلدى تاماكۇ،
سىلاپ قويمەن يانىنى،
سەن مېنى ياردىم دېسەڭ.
پىدا قىلىمەن جانىنى.

خىيال قىلىپ ئولتۇرسام،
ئالما چۈشتى قېشىمغا.
ياردىم ئەجەب ئەسقاتتىڭ،
كۈن چۈشكەندە بېشىمغا.

بوستان سېكىلىڭ قەلەم قاش،
دېرىزەڭدىن ئاتاي تاش.
كۈلۈپ چىقساڭ ئالدىمغا،
خۇشلۇقۇمدىن ئېگەي باش.

كويىمەنۇ كۆيىمەن،
قاشى قاراغا كۆيىمەن.
كۆزلىرىنى ئويىنىتىپ،
جانىنى ئالاغا كۆيىمەن.

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئۇيغۇرپان ئوتېيشى يېزىسىدىن ئابدۇۋايىت تاھىر.
توپلىغۇچى: ئىبراھىم قۇربان.

بىللە ماڭدۇق سەپەرگە،
مەن پىيادە ، يار ئاتلىق.
كۆڭلۈمنى ئۇتۇۋالدى،
مېھرىبان گېپى تاتلىق.

ئاق كۆڭلەكنى كىيمەيمەن،
بويىاقچى بويىاپ بەرسۇن.
ئۆزۈمنىڭ سۆيگۈنى سۆيگەن،
مەيلىمگە قويۇپ بەرسۇن.

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئۇچتۇرپان ناھىيە يېزىسىدىن مەمرىم ئەزىز.
توپلىغۇچى : ئىمىر ھاشىم قۇربان.

سۇ كېلۈر قاش ئۈستىدە،
روممىلىم تاش ئۈستىدە،
يار ئېسىمگە چۈشكەندە،
يىغلايمەن ئاش ئۈستىدە.

ئەتىرگۈلنىڭ غۇنچىسىنى،
ئۈزۈپ بەرگەن مەن ساڭا.
ئاي بىلەن كۈننى قېتىپ،
ۋەدە بەرگەن مەن ساڭا.

باغ ئىچىگە قارىسام،
ئەجەب تولا قىزدلگۈل.
گۈل تۈۋىدە بۇلتۇرغان،
مىڭنىڭ يارىم چىمەنگۈل.

يار ئىشىكىدە ئولتۇرسا،
ئەيىبىنىپ ئۆتەلمەيمەن.
مەيدانغا كۇلۇپ قويسا،
چۆرگىلەپ كېتەلمەيمەن.

دۇتار چېلىپ ئولتۇرسام،
ياردىم كەلدى يېنىمغا.
شېرىن سۆزنى سۆزلەپ،
ئوتنى سالدى جېنىمغا.

يارنىڭ باغچىسى باردۇر،
ئۈزۈن ئاغامچىسى باردۇر.
يارنىڭ قىلغان سۆزلىرى،
يۈرىكىمگە داۋادۇر.

قارا قاشىم بار مېنىڭ،
قوشۇما قاش لازىم ئەمەس.
بىر ئادىشىم بار مېنىڭ،
ئىككى ئاداش لازىم ئەمەس.

ئالما ئاتتىم دەريا غا،
لەيلىمە يىدۇ چۆكمەيدۇ.
سەن يارىمنىڭ ئوتلارى،
يالقۇنجايىدۇ ئۆچمەيدۇ.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى : ئۇيغۇرپان ناھىيەلىك يېزىلىق مائارىپ ئىشلىرى
تۇپلىغۇچى، ھەتنەم ئايدۇراخمان

غېرىب ئاۋارىدۇر كۆڭلۈم،
ھېچ نەرسە داۋا بولماس.
ئىشقىڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
كۆرگەن كۈنۈم راۋا بولماس.

جانان چىنىنى رەڭلىك،
ئىچىدە ئۈپا - ئەڭلىك.
يار كۆڭلىنى ئالالماي،
تارتىۋاتىمەن تەڭلىك.

ئات مىنىپ كىمخاپ كىيىپ،
يار مېنى كۆيدۈرگۈدەك.
يۈقىرى-تۆۋەن مېڭىپ،
قىيناپ يۈرۈپ ئۆلتۈرگۈدەك.

كەتمەنگىنى سۇندۇرغان،
ئارقاڭدىكى قورام تاش.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن.
يارىم دېگەن قەلەم قاش.

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئۇچتۇرپان ئوتېنى يېزىسىدىن روزى ياۋۇپ.
توپلىغۇچى: زۇنۇنگۇل ئابدۇرېھىم.

مېنىڭ دەردىمنى سەن تارتقان.
سېنىڭ دەردىڭنى مەن تارتقان،
كېچىلەردە ئۇخلىماي،
ئىككىمىز چىرمىشىپ ياتقان.

ئاخشام چىقتىم تالاغا،
قوينۇم توشتى ئانارغا.

سەن یارىمنى بىر كۆرۈپ،
ئەمدى قالدىم بالاغا.

تاش ئاتارىم كېلىدۇ،
قاش ئاتارىم كېلىدۇ.
قولىدا ئالتۇن ئۈزۈك،
مەستانە يارىم كېلىدۇ.

ساماۋەرى بولسىكەن،
چېيى قاينىاپ تۇرسىكەن،
بىر چىنە چاينى ئىچىپ،
يارىم ئويناپ تۇرسىكەن.

ئېيتىپ بەرگۈچى : ئۇچتۇرپان ياكۆزۈك يېزىسىدىن داۋۇت قاسىم-
توپلىغۇچى : ئۆمەر نىياز.

لاچىن ئۇچار پەلەكتە،
كاككۇك سايرار تېرەكتە.
يارىم سىزنىڭ مېھرىڭىز،
يالقۇنلايدۇ يۈرەكتە.

كەلكۇن كەپتۇ دەريا غا،
شاخ بېسىپ ئۆتمە يلىمۇ.
بىز ئىككىمىز بىر بولۇپ،
مەقسەتكە يەتمەيلىمۇ.

تام تۆپىسىدە ئولتۇرۇپ،
ئالما سۇنغان قولىڭىز.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
قىزىلگۈلدەك بويىڭىز.

ئەجەب شەھرىن سۆزىڭىز.
دەرىزدە كۆزىڭىز.
ئىككى قاراپ بىر كۈلۈپ،
كۆيدۈرۈۋالغان ئۆزىڭىز.

تەپتەپ يەرگۈچى: ئۇچقۇرلىرىنى يېڭىلاۋات يېزىسىدىن تاپقۇقەيۇم ئوسمان.
توپلىغۇچى: مەمتىمىن غوجامنياز.

ئۆگزەم غىس - غىس قىلادۇ،
چىقسام توخۇنىڭ ئىزى.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
ھەقە مايىنىڭ قىزى.

ئەرىق ئويدۇم، ئوي ئويدۇم،
چۆرىسىگە گۈل قويدۇم.
سىز يارىمنىڭ سۆزلىرىنى،
يۈرىكىمگە سېپ قويدۇم.

نەمەنگانىنىڭ سازىمەن،
چۆلدە ئوچقان غازىمەن.
سەن يارىمنى بىر كۆرۈپ،
ئۆلۈپ كەتسەم رازىمەن.

ئالمۇتانىڭ ئالمىسى،
ئەگمىگىچە قايرىلماس.
چىن دىلىمدىن سۆيگەن يار،
ئۆلمىگىچە ئايرىلماس.

خۇدا بىزنى ئايرىدى،
جاننى ئالماي تۇرۇپلا.

ئىشقىڭدا ياش تۆرۈپ،
كەتتى يۈرەك قۇرۇپلا.

چىننى سۇنۇق دېمەك،
چىنىدىن كۆڭلۈم سۇنۇق.
مەن يارىمدىن ئايرىلسام،
ئالەم ماڭا قاراڭغۇلۇق.

ئەجەبمۇ يار ئىشىتۈ،
ئالا ئاتنىڭ قاشقىسى.
كۆڭلۈمدىن تۇرۇن ئالماس،
سىز يارىمدىن باشقىسى.

ئەجەبمۇ يار ئىشىتۈ،
ئالا ئاتنىڭ تۇمارى.
كىچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
يېڭى يارنىڭ خۇمارى.

ئۇجمە تۇڭدە تۇرغاندەك،
ئالما تۇڭدە تۇرمايمەن.
سىز يارىمغا كۆيگەندەك،
ھېچ كىشىگە كۆيمەيمەن.

يارىمنىڭ سارىيىنىڭ،
كىم سالغاندۇ تېمىنى.
ئاغزىغا سۆيۈپ قويۇپ،
چىشلىۋالسام لېۋىنى.

ئىشىك ئالدى ئاۋاتكەن،
جىگدە بىلەن سۆگەتكەن.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

بەز بۇ ئىشنى بىلمەيتۇق،
سىز قارا كۆز ئۆگەتكەن.

ئىهتىمپ بەركۈچى: ئۇچتۇرپان ياكۇزۇك يېزىسىدىن ھاجىرەم ھەمەت
تۇپلىغۇچى: ئۆمەر نىياز

ئۇچتۇرپاننىڭ تاغلىرى،
گۈل چەمەنزار باغلىرى.
كىمنىڭ ئېسىدىن چىقمۇن،
يارنى سۆيگەن چاغلىرى.

كۆلۈپ كەلدىڭ يېنىمغا،
ئوتنى سالدىڭ جېنىمغا.
جاندىن كەچسەم دېگەن،
سەن دېگەن يارىمغا.

يار ئۆتتۈم ئون بەش ياشلىق،
ئەجەب قىلندۇ شاشلىق.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
خۇمار كۆز، قەلەم قاشلىق.

كۆردىڭمكىن ئالمىنى،
ئالمىغا ئاتتىم چالمىنى.
تاش يۈرەكلىك قىلمىغىن،
يار قوينىغا ئال مېنى.

ئىهتىمپ بەركۈچى: ئۇچتۇرپان ياكۇزۇك يېزىسىدىن ئايمىخان ھەمەت
تۇپلىغۇچى: ھەسىپەم ئابدۇراخمان.

ئۇچتۇرپاننىڭ بازىرى،
كېچە - كۈندۈز ئاۋاتكەن.
يارنىڭ ماڭا بەرگىنى،
قەنت ئەمەسكەن ئاۋاتكەن.

ئەجەب لەۋەن بالىكەنسىز،
قىزىلگۈلنىڭ بەرگۈدەك.
سىزنى بىر سۆيۈپ ئالسام،
يۈرەك - باغرىم قانغۇدەك.

باغقا بۈلبۈل قونۇپتۇ،
گۈل بىلەن ئويناشقىلى.
خەۋەر بەردىم سىزگە مەن،
باغ ئارا مۇڭداشقىلى.

غەزەل ئوقۇماي دېسەم،
دەردىم ئوقۇغىن دەيدۇ.
يارغا قارىماي دېسەم،
ئوتى قارىغىن دەيدۇ.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ياماڭۇ مىللىي يېزىسىدىن قۇربان سادىق.
توپلىغۇچى: ئىبراھىم قۇربان.

يېڭىئاۋاتتىن مەن كەلدىم،
ئالتە دەريانى كېچىپ.
يارىم بىلەن ئويناي مەن،
قانغىچە شاراب ئىچىپ.

مەھەللەڭدىن ئۆتۈپ كەتتى،
چىنە بىلەن چەينەكچى.

سېنىڭ ئوتۇڭ قانداق ئوت،
كۆيدۈرىدۇ بۆلەكچى.

ئۇگرە ئىچتۇق چىنىدە،
ئاشنىڭ تەمى پىنىدە.
يارنى سۆيسەڭ چىشلەپ سۆي،
ئىزى قالسۇن لېۋىدە.

تۆگە باقمەن سايدا،
قوڭغۇراقى بويندا.
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق،
سەن يارىمنىڭ قويندا.

ئالتۇن قەپىزىم بولسا،
بۇلبۇلنى باقاي دەيمەن.
كۆڭلۈمدىكى يار بولسا،
مەيدەمگە ياقاي دەيمەن.

ئېيتقۇچى: بەركۆچى: ئۇچتۇرپان يامانئۇ مىللىي يېزىسىدىن تىلەك سادىق.
توپلىغۇچى: ئابلىز ھېسامىدىن.

ھاۋادەكى لاچىنىنى،
قىل بىلەن تۇتاي دەيمەن.
مەشۇقۇم چىرايلىقنى،
سۇ بىلەن يۇتاي دەيمەن.

باغدا ئالما پىشىپتۇ،
ئۆيگە مېھمان چۈشۈپتۇ.
مېھمان بىلەن كارىم يوق،
سىزگە كۆڭلۈم چۈشۈپتۇ.

یارمنمك شهرین سۆزی،
یۆرىكىمگه ئور ناشقان.
ئۆلسه‌مۇ ئۇنۇتمایمه‌ن،
كىچىك چاغدا ئویناشقان.

یۇقىرىدىن چۈشۈپ كه‌لدىم،
به‌ش ته‌گكه تېپىپ كه‌لدىم.
یارغا سوۋغا قىلغىلى،
چاچته‌گكه تېپىپ كه‌لدىم.

بۇ كېچه تاڭ ئاتمایدۇ،
یار قېشىمدا یاتمایدۇ.
یار قېشىمدا یاتقاندا،
جان ئىچىمگه پاتمایدۇ.

كاگىغا سالدىم تېكمه‌ت،
لىم تاختىغا جاینامان.
ئه‌قلى بولسا شۇ یارنىڭ،
هېنى بۇنچه قىلىنماس.

سۇ كېلىدۇ ئه‌ركىن ئېقىپ،
یار كېلىدۇ ئۆیدىن چىقىپ.
كۆلۈپ قویۇپ كىرىپ كېته‌ر،
یۈرىكىمگه ئوتنى یېقىپ.

یۈرىكىمنى سه‌گىسۇن ده‌پ،
سۇنى ئىچتىم بىر چېلەك.
سۇ ئىچكه‌نگه سه‌گىمه‌یدۇ،
كۆیۈپ كه‌تكه‌ن بۇ یۈره‌ك.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ياردىم ئۆتسى قول سېلىپ،
ئارقىدىكى يول بىلەن.
كۆڭلۈمنى ئوتۇاۋلدى،
قولىدىكى گۈل بىلەن.

تېپىتىپ يەرگۈچى: ئۇچقۇرغان ياماڭسۇ مىللىي يېزىسىدىن مولا ئەيدەت دېگەن.
توپلىغۇچى: زۇنۇنگۈل ئابدۇرېھىم.

توققۇز بۇلاقنىڭ سۈلىرى،
توققۇز جايدا ئاقىدۇ.
يارنىڭ خۇلقى - مىجەزى،
ماڭا ئوبدان ياقىدۇ.

بۇلبۇلدەك بولاي ياردىم،
شاخىڭغا قوناي ياردىم.
ئېچىلغان قىزىلگۈلدەك،
ۋەسلىگە قاناي ياردىم.

ئىشىك ئالدى باغ ياردىم،
باغ ئىچىدە گۈل ياردىم.
چىدىمايدىكەن يۈرەك،
ھەر ئاخشىمى كەل ياردىم.

ئالما ئاتتىم ئويمىدىم،
سويما تاپتىم سويمىدىم.
ئايدەك جامالىڭغا،
قاراپ - قاراپ تويمىدىم.

قوغۇن - تاۋۇز تېرىدىم،
قاتار - قاتار چۆتكى.

ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
يېڭى يارنىڭ كۆيمىكى.

تاش دېگەن ئېغىر نەرسە،
تالدۇرىدۇ بىلەكنى.
يار دېگەن يامان نېمە،
كۆيدۇرىدۇ يۈرەكنى.

يار مىنگەن تورۇق ئاتنىڭ،
ئوڭ قۇلىقىدا ئەن بار.
قورقماي چىقىڭ تالاغا،
ئىشىك تۇۋىدە مەن بار.

توپلىغۇچى: ئىبراھىم قۇربان.

ھەر كىمنىڭ نىگارى بار،
ھەر گۈلنىڭ خېرىدارى.
كۆڭلۈمدىكى يارىمنىڭ،
مەن ئامراق ۋاپادارى.

يايلاقنىڭ گۈلى بولسام،
باغنىڭ بۇلبۇلى بولسام.
يار بىلەن تېپىشقاندا،
كۆزنىڭ نۇرى بولسام.

بوستانلىقتا ئۆيۈڭ بار،
ماڭا لايىق بويۇڭ بار.
كېچەي دېسەم سېنىڭدىن،
بىر چىرايلىق خۇيۇڭ بار.

كاككۇك تولا سايرايدۇ،
ئۆزى غەرىب بولغاچقا.
ئىچىم تولا قاينايدۇ،
سىز بۇ ئوتنى سالغاچقا.

ئېيتقۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك يېزىسىدىن خەلچەم نىياز.
توپلىغۇچى: ئابلىز ھىسامىدىن.

لاچىن بولۇپ ئەگىمەن،
مەھەللەكتە - پەلەكتە.
بۈلبۈل بولۇپ ئوينايمەن،
مەيدەكتە، يۇرەكتە.

قارا شەھەردىن ئات ئالدىم،
مىنىپ چىقتىم ئىگەرسىز.
سىزگە كۆيۈپ قالغانىنى،
چىرايىمدىن بىلگەنسىز.

ئۆينىڭ ئارقىسىدا بېدە،
تۇماقنىڭ ئارقىسى گىدە.①
سېنىڭ ئىشقى پىراقىدا،
يۇرەكنىڭ ھەممىسى زېدە.

ئېيتقۇچى: شايار تويغولدى يېزىسىدىن ئەركىن ھېممەت.
توپلىغۇچى: قەيسەر.

قىزىلگۈللەر ئاچىلىپ،
گۈل چىمەن بولدى.
پېقىر سىلىگە كۆيۈپ قېلىپ،
دىۋانە بولدى.

① بۇدرە.

بىزدىك يارلار مېڭىپتۇ،
سەپىرىگە يول بولغاي.
بىزدىن باشقا يار تۇتسا،
ئىككى كۆزى كور بولغاي.

يارنى كۆردۈم يىراقتا،
يار مېنى كۆرگەنمىدۇ؟
سۇ بولۇپ ئاقتى يۈرەك،
يار بۇنى بىلگەنمىدۇ؟!

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن ئوپۇر ئابدۇللا ـ
ئوپلىغۇچى: ئەلۈەر كايىت.

يارىم يېزىغا ماڭدى،
ئۇ پىيادە، مەن ئاتلىق.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
قىلىقى ئەجدىب تاتلىق.

يارىم ياغقا باشلايدۇ،
ئالما يەڭ دەپ تاشلايدۇ.
ئالما شېخىدىن چۈشمەي،
خۇمار كۆزىنى ياشلايدۇ.

تامغا چىقتىم تال ئۈچۈن،
تالدا ئۇرغۇي بار ئۈچۈن.
ئوتقا سالسا كۆيمەيتتىم،
شۇنچە كۆيدۈم سەن ئۈچۈن.

ئالمىلىق باغقا كىردىم،
ئالمائنى ئىرغاتقىلى.

باشقا خەقنى سۆيدۈڭمۇ،
سەن دېنى يېغلاتقىلى.

بۈگۈن ئايغا ئون يەتتە،
مەن ئۆزۈم خىجالەتتە.
مەندىن باشقا يار تۇتساڭ،
سورىتىم قىيامەتتە.

ئېيتىمپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە بېگىچەمەللە يېزىسىدىن گۈلى ساماق-
توپلىغۇچى: ئەنۋەر كايىت.

كېۋەزلىككە قارىسام،
چۈشۈپ كەتتى كۆپ غوزەك.
يارىم يىلەن ئىككىمىز،
خۇدا قوشقان قوش كىزەك.

بۇ يىل قوغۇن تېرىسام،
ئوخشاپ كەتتى قوغۇنۇم.
بۈگۈن ئاخشام چىقمىدىڭ،
بىكار كەتتى تۇرغۇنۇم.

كېلىپ قالسام مەھەللىگە،
يۈرەك چوغدەك يانىدۇ.
ئاندا-ساندا كۆزۈمۈپ،
يۈرەك قانداق قانىدۇ.

ئوتنى يالقىسام ئوچاقتا،
كۆيۈپ كەتتى پاراسلاپ.
يېتىمپ قالسام دەردىگە،
كېلىپ كەتمەيسەن يوقلاپ.

كۆچەت تىكسەڭ ئۆرۈك تىك،
باش- ئاخىرىنى بىلىپ تىك.
سېغىنىمەن يار سېنى،
ئاخشاملىققا بالدۇر چىق.

ئېتىزدىكى قونا قىنىڭ،
تۆپى تولا، سانى يوق.
سەن ئۇچۇن كۆيگەن يۈرەككە.
مۇز تېگىشىنىڭ ئورنى يوق.

يېگىمەھەللە دېگەن يەرنىڭ.
يانتاق شەھەر بازارى بار.
ئەسلى يارنى تاشلىماڭ.
ئۇنتۇلماس خۇمارى بار.

گۈلباغ دېگەن كونا يۇرت،
بەكمۇ گۈزەل يەر ئىكەن
ئاشۇ لەۋەن چىرايلىق،
ماڭا كۆڭۈل بەرسىكەن.

ئېيتقۇچى: شايار گۈلباغ يېزىسىدىن موللا ھاشىم دەمتىل.
تەرىلمىغۇچى: ۋاھاپ قادىر.

سېرىق ئىتىڭ يامانىكەن،
زەنجىرىڭدە باغلاپ قوي.
ئالتە ئاي بولدى بۇ دەردكە.
سارىڭ بولدۇم ئاڭلاپ قوي.

كۆيمەنا - كۆيمەن.
قاشى قاراغا كۆيمەن،

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

كۆزلىرىگە تەلمۈرۈپ.
لەۋلىرىگە سۆيىمەن.

ئىرىقىدا سۇ بارمۇ؟
ئۇسسۇزلۇققا مەن تەشنا.
ئىشچان ياردىم مەن ساڭا.
ئەقىدە باغلىغان باشتا.

ئالتۇن سائەت ئالىمەن،
يانچۇقۇمغا سالىمەن.
سىز ياردىمنى ئەسلىسەم،
بىر سائەتتە بارىمەن.

ئېيتقۇچى: شايار بازار ئىچىدىن مەتياپ ھاشىم.
توپلىغۇچى: پەرھات.

ياردىم بىلەن بارغاندا.
يەتتە ماڭا ئەپ بېرەي.
يۈرىكىمدە بار سۆزۈمنى،
يولدا ماڭغاچ دەپ بېرەي.

سەن ياردىمنى بىر سۆيۈپ،
كۆرسەم مەيلى كۆرگۈلۈك.
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق.
ھامان بىر كۈن ئۆلگۈلۈك.

ئىشىك ئالدى شاپتۇلا،
سىزگە ئېيتاي، گەپ تولا.
سىز ئۇچۇن ئەلەم تارتتىم،
يۈرەكلەردە گەپ تولا.

ئوتلاقتا ئوتلاپ يۈرگەن،
ھەممىسى مېنىڭ قويۇم.
مەن ئەمدى كېتەر بولدۇم،
ياق دېمەي سۆيۈپ قويۇڭ.

ئەتىرگۈلنى گۈل دەيدۇ،
قىزىلگۈلگە يەتمەيدۇ.
ھەر كىمنىڭ يارى باشقا،
سىز يارىمغا يەتمەيدۇ.

تېپىتمپ بەرگۈچى: شايار بازار ئىجمدىن ئەخمەت روزى
توپلىغۇچى: ئەسقەر

يارىم كۆڭلەك كىيمپتۇ،
گۈلى چىم - چىم تاۋاردا.
گۈمانلىق بولۇپ قالدۇق،
مۇڭداشمايلى تالادا.

ئىشىك ئالدى باراڭلىق،
نوگاي چۈشتى چىرايلىق.
ھەممە كىشى ئارىسىدا،
مېنىڭ يارىم چىرايلىق.

دەريادىكى ئۇلۇغ سۇ،
تاشتىن - تاشقا سەكرەيدۇ.
ھوشيار بولمىساق يارىم،
دۈشمەن بىزنى قەستلەيدۇ.

پىشايۋاندا ئولتۇرۇپ،
يار چاچنى تارايدۇ.

شەرەت قىلسام يۆتىلىپ،
قاش ئويىنىتىپ قارايدۇ.

باغدا پىشتى جىنەستە،
ياربم كېلىپ يەمدىكىن؟
ئىككىمىز كۆيۈشكەننى،
ئانىسى بىلەمدىكىن.

يارنىڭ كۆزى خۇمادۇر،
قاراپ جاننى ئالادۇر.
خەستە نازۇك يۈرەككە،
ئىشقى ئوتى سالادۇر.

كەلمەي دېسەم كەل دەيدۇ،
ئەمدى كەلسەم كەت دەيدۇ.
كۆيۈشكەندە تەڭ كۆيگەن،
ماڭا كەلدى دەرد دەيدۇ.

تۇپلىغۇچى: ئاقسۇ شەھىرى قۇماش يېزا ئوتتۇرا مەكتەپتىن ئاۋۇت سەيىت.

قاتار ـ قاتار كۆرۈنگەن،
ئاقسۇنىڭ تېرەكلىرى.
مېنى كۆرسە ئويىنامدۇ،
يارىمنىڭ يۈرەكلىرى؟

دېرىزەڭنى ئېچىپ قويۇپە،
ئايغا قاراپ ئويلانما.
مەن سېنىڭ يارىڭ بولاي،
خىيال سۈرۈپ مۇڭلانما.

بۇلبۇل دېگەن بىر قۇشتۇر،
سايرىسا ئۇنى خۇشتۇر
بەش كۈنلۈك شۇ ئالەمدە،
يار بىلەن كۆڭۈل خۇشتۇر.

ھويلىمىزنىڭ ئىشىكى،
كۈن چىقىشقا قارايدۇ.
بوستان چاچ مېنىڭ يارىم،
باغ ئارىلاپ مارايدۇ.

قارا كۆغۇدا يول ماڭسام،
ئۆزۈمنى تونۇتماسمەن.
سېنىڭدەك ياخشى يارىمنى،
ئۆلسەممۇ ئۇنۇتماسمەن.

تاختىبىشىدا گۆش قويسام،
پۇشقاق مۇشۇك① يەپ قويدى.
يار بىلەن كۆرۈشكەننى،
كۆرۈپ قالغانلار دەپ قويدى.

ئاق قوغۇنمۇ تورلاشتى،
كۆك قوغۇنمۇ تورلاشتى.
يار بىلەن تېپىشقاندا،
دوست ـ دۇشمەنلەر ئولاشتى.

يارىم بەرگەن مەرۋايىت،
پارقىرايدۇ بوينۇمدا.
مەن يارىمغا ساقلىغان،
قىزىل ئالما قوينۇمدا.

---

① ئوخرى مۇشۇك.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

بوي - بويىغا ئوخشايدو،
خۇي - خۇيىغا ئوخشايدۇ.
كېتىپ بارغان ئىككىيلەن،
ئاشىق - مەشۇق ئوخشايدۇ.

قاغا جىگدەكنى يېمەيمەن،
چىشىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.
مەشۇقۇم يادىمغا يەتسە،
ئىچىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.

بىزنىڭ يار ئەجەب چاققان،
ئۆتۈكىگە ناھال قاققان.
كۆرەلمىگەن دۇشمەنلەر،
ئارقىمىزدىن گەپ تاپقان.

ياردىم بەردى تاماكا،
دەردى بولسا چەكسۇن دەپ.
ئىشكنى قىيا ئاچتى،
مەيلى بولسا كىرسۇن دەپ.

ئىشىك ئالدى باراڭلىق،
ئارىسىدىن سۇ ئۆتەر.
كۆيۈشكەننى ئېپ بەرسە،
ساۋابىغا كىم يېتەر.

ئون قولۇمدا ئون ئۈزۈك،
جىمڭ ياقۇتتىن كۆزى بار.
يۈرىكىمنىڭ قېتىدا،
شۇل يارىمنىڭ سۆزى بار.

توپلىغۇچى: تاھىر قاسىم.

قارا قۇشنى قۇشلاغىلى،
بەلەي بىلەن قونداق كېرەك،
يار تۇتۇپ ئويناغىلى،
كۆڭۈل بىلەن تاقەت كېرەك.

سۇلار شارقىراپ ئاقسا،
تۇگمەننىڭ نورى دەڭلار.
يار كۆرگىلى كەلمىسە،
ئۆزۈمنىڭ شورى دەڭلار.

قارائغۇدىن قورقمايمەن،
ئوق قوللۇمدا تاشىم بار.
سەن قارىمىساڭ يارىم،
قۇرغۇيدەك ئاداشىم بار.

يارىم بىلەن ئىككىمىز،
بىر مەلىدە چوڭ بولغان.
باشتا ژەدىمىز شۇنداق،
ئايرىلماسقا دوست بولغان.

شايىدىن شاپاق دوپپا،
شاپتۇل شاخىدا قالدى.
كەچكىلىكتە سۆيگەن يار،
نەدە ئايرىلىپ قالدى؟

ئىشىك ئالدى گۈلدۇرمە،
يارىم مېنى كۈلدۇرمە.
ئاشنا بولساڭ مەن بولاي،
خەلقى ئالەمگە بۈلدۇرمە.

باغقا كىرمەك بادام بار،
ئاستا كىرىك ئادەم بار.
ئادەم بىلەن نېمە ئىشىم.
باشتا قىلغان ۋەدەم بار.

دۇتار دېگەن بىر ياغاچ،
ئۇنلەيدىغان تارىسى.
سىلىگە كۆيگەن يۈرەكنىڭ،
مۇشتەك يەرده يارىسى.

يارىم ئۇسسۇلغا چۈشتى،
قارايمەن-يارا شقانغا.
مەجەزىمگە بەك ياقتى،
بەرمەيمەن تالاشقانغا.

ئۇزۇكلىرىم ياقۇت كۆز،
دۇشمەن تاپتى يالغان سۆز.
دۇشمەن ئۆلسۇن قان يىغلاپ،
ئايرىلمايلى خۇمار كۆز.

قىزىلگۈلنى ئەگمەكلار،
سۇندۇرغىلى بولمايدۇ.
چىرايلىقنى سۆيمەكلار،
چىدىغىلى بولمايدۇ.

تاھىر بىلەن زۆھرەنىڭ،
ئارىسىدا ئازغان بار.
يار ئۆزۈڭگە پەخەس بول،
ئارىمىزدا دۇشمەن بار.

گۈل دېگەنگە گۈل بولامدۇ،
قاتى - قاتى بولمسا.
يار دېگەنگە يار بولامدۇ،
ئېتىقادى بولمسا.

قوبلىغۇچى: باي ئاھىيىتىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن قەيۇم مەدەت دېگەن

چوڭ ئۆستەڭگە ئات سېلىپ،
ئۆتەيمۇيا ئۇ قاتقا.
مەيلى بولسا ئۆتىدۇ،
مېنىڭ ياردىم بۇ قاتقا.

شەرەنى ئېتەلمەيمەن،
ساندۇقنى ئېتەلمەيمەن.
ياردىم ئولتۇرغان ئۆيدىن،
ئايلىنىپ كېتەلمەيمەن.

ئىشىك ئالدى قوش تېرەك،
بەرنى ئۇرۇپ سۇندۇرغىن.
بۇ خەتنى ساڭا يازدىم،
جاۋاب بېرىپ يانداۇرغىن.

نان پىشۇرغان تونۇرمۇ،
خىش پىشۇرغان خۇمدانمۇ.
مېنى شۇنداق كۆيدۇرسىلە،
ئۆزلىرىگە ئوبدانمۇ؟!

ئات مىنىپ سەھراغا چىقساڭ،
قامچا دەستەڭ مەن بولاي.
بارچە ئەلنىڭ كۆزى سەندە،
تىل ئۇمارىڭ مەن بولاي.

سایرامنىڭ سۇيى سۇزۇك،
يارغا بەرمەن ئۆزۈك.
ئويناپلى بىللە يارىم،
ۋەدىنى قىلىپ تۇزۇك.

مال دېگەن ئوبدان نېمە،
تاغ ئوتىنى خالايدۇ.
بۇ مېنىڭ نادان كۆڭلۈم،
سەن يارىمنى خالايدۇ.

تاغدا ئۆسكەن تېرىكىم،
باغدا ئۆسكەن ئۆرىكىم.
سىزنى بەردەم كۆرمىسەم،
چىدىمايدۇ يۈرىكىم.

ئامبال ئويلىرى دەيدۇ،
يەتمىش يەردە رامى بار.
مەن سىزگە كۆيۈپ قالدىم،
ئاڭا قانداق چارە بار؟

ئۆستەڭ بويى ھاۋالىق،
مەجنۇنتال تاشلار سايە.
كېلىڭ يارىم ئويناپلى،
ئۆمۈر كەتمەسۇن زايە.

ئاسماندا مېنىڭ ئايىم،
بۇ مېنىڭ ئەزىز جانىم.
يۈرىكىمگە ئوت سېلىپ،
ئۆزى بىلمىگەن يارىم.

سەھەردە تاك ئاتقاندا،
بۇلبۇل قانات قاققاندا.
ئاشىق - مەشۇق ئويناشار،
ئۆز يارىنى تاپقاندا.

قىزىلگۈل ئېچىلغۇچە،
غۇنچىسىنى ئۈزمەي تۇرۇك.
بىز مەقسەتكە يەتكۈچە،
ئۈمىدنى ئۈزمەي تۇرۇك.

ئالمىنىڭ شاخى تولا،
چىقىپ بولغىلى بولماس.
يىراقتىكى خان قىزنى،
تاشلاپ قويغىلى بولماس.

چۆلتاغ دېگەن يىراق تاغ،
يامغۇر بىلەن بوران بار.
سىز يارىمنى كۆرۈشكە،
چىن يۈرەكتە ئارمان بار.

تەڭرىتېغى ئېگىز تاغ،
ياتۇر دېگەن گۈزەل باغ.
يارىمغا تولا كۆيۈپ،
باغرىم بولدى قارا داغ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ياتۇر يېزىسىدىن قۇدرەت ئىبراھىم-
توپلىغۇچى: ئۈمەر پەيزى، تۇرسۇنجان.

ئېگىز تاغقا چىقتىم مەن،
پولات - تۆمۈر تاۋلاشقا.

سىزگە سالام يازدىم مەن،
چىن مۇھەببەت باغلاشقا.

ئەل خالايىق تولا كەلدى،
ھېچ كىشىگە باقمىدىم.
شۇنچە خەقنىڭ ئالدىدا،
ئۆزلىرىگە ساقلىدىم.

ئىشىك ئالدى قوناقلىق،
قويۇق بولسا تاقلايمەن،
ۋەدىمىز شۇنداق بولسا،
ئۆمۈر بويى ساقلايمەن.

شامال چىقسا لىڭشىيدۇ،
ئەنجان يولدا تېرەك.
ئانچە - مۇنچە كېلىپ تۇرۇڭ،
چىدىمايدىكەن يۈرەك.

گۈل شېخىدىكى بۇلبۇلنىڭ،
دەردى بارمۇ ، بىلەمسىز؟
مەن كۆيسەم سىزگە كۆيىدۇم،
سىزمۇ مەندەك كۆيەمسىز؟

قىزىل تاۋار كىيەمسىز،
يېشىل تاۋار كىيەمسىز.
ئاغزىڭىزدا يار دەيسىز،
باشقىلارنى سۆيەمسىز؟

يول بويـمدا جەرىملار،
سۇغا تەشـنا ئەمەسـمۇ.
سېنىڭ بىلەن ئىككـىمىز،
ۋەدىلەشـكەن ئەمەسمۇ.

تېپىتىپ يەرگۈچى: باي قارىباغ يېزىسىدىن باھارگۈل.
توپلىغۇچى: قارىباغ يېزىلىق ئاشلىـق بونكىسىدىن: قەھرىمان روزى.

كۆڭلىكىمنى كۆك بويىاتتىم،
ياغلىقىمنى ھاۋا رەڭ.
كۆڭلىكىمنى ماڭا چۈشتى،
كۈندە كىيىپ ئالما يەڭ.

ئۆگزىدىگە چىقاي دەيمەن،
شوتاڭنى تاپالمايمەن.
سېنى تاشلاپ كېتەي دەيمەن،
ئۇۋال بولمىسۇن دەيمەن.

ئىشىكتىمن قاراپ باقسام،
يارنم تولغىنىپ ياتتى.
ئايرىلىپ كېتەي دېسەم،
دەردىمنى تولا تارتتى.

دۇتارىم بار توققۇز كۆز،
دۇشمەن تاپتى يالغان سۆز.
دۇشمەن تاپسا تاپىمامدۇ،
ئايرىلمايلى قارا كۆز.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

كۆزده بۇغداي تېرىدىم.
ئۇرۇقىنى خىللىدىم.
ئاق ئۇندا توقاچ يېقىپ،
مەن يارىمنى چىللىدىم.

تراكتورنى ھەيدەيمەن،
يېرىمزنى ئەگىتىپ.
يارىم غەزەل ئوقۇيدۇ،
يۈرىكىمنى سەگىتىپ.

ھەشقىمچەك بويلىشىپتۇ.
باغدىكى جىنەستىگە.
ئۇچ كۈن بولدى كۆيۈپ قالدىم.
قاشى قارا بەختەستىگە.

باغقا كىردىم گۈل ئۈزەي دەپ،
تاپمىدىم بىر تال چېچەك.
بۇ سېنىڭ تالدەك بويۇڭغا.
مەن بولاي ھەشقىمچەك.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي قارىباغ يېزىسىدىن ئوسمان بارات، 62ياش، دېھقان، ساۋاتسىز.
توپلىغۇچى قەيۇم مەتمىن، ئۇرۇمچىدىن.

باغىڭغا كىرىپ باقسام،
ئالما تۈگمىدەك بوپتۇ.
كىچىككىنە شۇل يارىم.
ئېلىپ قاچقۇدەك بوپتۇ.

قاشنى قاشقا ئۇلمسا،
يېتەمدۇ قاشنىڭ بويىغا.
خۇدايىم سېلىپ قويىدى،
قارا قاشنىڭ كويىغا.

ناخشا ئېيتىمەن ئۆزۈم،
ئاڭلىغىن دىلىڭ بىلەن.
بەش كۈنلۈك بۇ ئۆمرۈمنى،
ئۆتكۈزەي سېنىڭ بىلەن.

يار مەندىن يامانلاپتۇ،
ئېيتقان سۆزلىرى ماقۇل.
بەرىپ ئېيتىڭ يارىمغا،
مەن يارىمغا نامۇ قۇل.

كېچە ئۇيقۇدا ياتسام،
ئېتىڭنى چاپتۇرۇپ ئۆتتۈڭ.
ئېتىڭنى قامچىلاپ قويۇپ،
يۈرەككە ئوت سېلىپ ئۆتتۈڭ.

يار ئىشىكىدە تۇرۇپ،
بىر جىلۋە قىلاي دەيدۇ.
ئايرىلىپ كېتەي دىسەم،
كۆڭلۈڭنى ئالاي دەيدۇ.

دۇتار چېلىپ ئولتۇرسام،
خىيالىمغا سەن كەلدىڭ

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

دەردىڭ بولسا ئېيت ياردىم،
مۇڭداشقىلى مەن كەلدىم.

راۋاب دەستىسى ئىرغاي،
چالسا ئېگىلىپ تۇرغاي.
جۇراڭدىن چىقىپ كەتسەڭ،
خۇدا ماڭا بۇيرۇغاي.

سەكرەپ چۈشتۈم خەندەككە،
ئۆزۈن بولدى بۇ دەردكە.
سەن يارىمنىڭ دەردلىرى،
ئورناپ كەتتى يۈرەككە.

شايى - شايى ئەمەسمۇ،
شايى پۇلغا كەلمەسمۇ.
شايى كىيگەن شۇ خېنىم،
بىزنىڭ قولغا كەلمەسمۇ.

ئېيتىمچە بەرگۈچى : كەلپىن ناھىيە ئاچال يېزا قۇملۇق كەنتىدىن ھەسەن ئىسلى

قوبۇلغۇچى : ئابدۇرېھىم يۇنۇس

خۇشلىشىش

كېتەرمەنغۇ ، كېتەرمەنغۇ،
يۇرتۇڭدىن كېتەرمەنغۇ.
داۋانچىڭدىن ئۆتكەندە،
يادىڭغا يېتەرمەنغۇ.

يالغۇز توغراق تۇۋندە،
دۇتارىڭنى چالمامسەن.

مەن كەتتىم قۇرۇلقۇمغا①،
يىغلاپ ـ قاقشاپ قالمامسەن.

ئۆيۈمنىڭ ئارقىسى شورلۇق،
پۇتۇك ئاغرىمدىكىن يارىم.
مەن ئەمدى كېتەر بولدۇم،
ئىچىڭ ئاغرىمدىكىن يارىم.

كېتەي ئەمدى، كېتەي ئەمدى،
ئاتام بىلەن ئانام قالسۇن.
مېنى يامان دېگەنلەرنىڭ،
ئىچىدە ئوت يېنىپ قالسۇن.

تەھرىر بەرگۈچى: شائىر يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن ئىسمائىل قاسىم.
قوپلىغۇچى: پولات.

ئالما دەيدۇ جاناننىم،
جىڭلاپ ساقمۇ ئالمىنى.
ئەمدى مېنى سۆيمەسەڭ،
ئۆز يولۇمغا سال مېنى.

يىغلىما ھەسرەت چېكىپ،
جېنىم تېخى تەندىدۇر.
مەن ئۆزۈم كەتكەن بىلەن،
كۆڭلۈم ھامان سەندىدۇر.

ھويلاڭدىكى بارائغا،
ئارتىدىغان ئۇزۇم يوق.
سەندەك بىۋاپا يارغا،
قارايدىغان كۆزۈم يوق.

---

①قۇرۇلقۇم — جاي نامى.

مەن مەلەكدىن ئۆتمەيمەن،
بۇرۇنقىدەك سېنى ئىزدەپ.
ئەمدى سېنى سۆيمەيمەن،
ھەرگىز يالۋۇرۇپ بەزلەپ.

قوغۇنلۇقتا كىرگەندەك،
كېۋەزلىككە كىرمەيمەن.
ئەمدى كەلدىم ئەقلىمگە،
بىۋاپانى سۆيمەيمەن.

ئىھتىتپ ئەركۇچى: شايار ناھىيە گۈلباغ يېزىسىدىن سوپى ئۇر-
ۇپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.

ئىختىمنى قويۇپ بەردىم،
سارغايغان سامانلارغا.
بىۋاپاغا مەيلىم يوق،
يېتىۋالسۇن ئارمانغا.

گۈلۈم كەتتى، گۈلۈم كەتتى،
قولۇمدىن بىر گۈلۈم كەتتى.
سەندەك بىۋاپا يارىدىن،
كۆڭلۈم بۆلۈنۈپ كەتتى.

مەن سەپەرگە چىقماندا،
يارىم ئۆيىدە قالغان.
خۇش ئەمدى دېگەن چاغدا،
قارا كۆزنگە ياش ئالغان.

قۇم سىرىلدى قۇمتاغقا،
مەن سىرىلدىم گۈلباغقا.

ئەجەبسقىنا ئايرىلدۇق،
ۋاقىتسىزلا يىراققا.

قوغۇنلۇققا كىرىدىممەن،
بىر چىلگىنى ئۈزدۈممەن.
ئەسقاتمىغان شۇل ياردىن،
ئۇممىدىمنى ئۈزدۈممەن.

تاغقا چىقتىم ئات بىلەن،
قايتىپ چۈشتۈم يات بىلەن.
ياخشى - يامان بولساقمۇ،
كۆرۈشۈپ تۇرايلى خەت بىلەن.

مەن باغىڭغا كىرمەيمەن،
ئانارىڭنى ئۈزمەيمەن.
ئەمدى كەلدىم ئەقىلمگە،
نادان بىلەن يۈرمەيمەن.

بۇگۈن كۈنگە چارشەنبە،
قوپ هارۋاڭنى قوش ئەمدى.
مەن ئەمدى كېتەر بولدۇم،
كۆرۈشكەن يارلار خۇش ئەمدى.

كۆچەت تىكتىم باغ بولدى،
ئۇينايدىغان چاغ بولدى.
يارنىم قىلغان ئاھانەت،
يۈرىكىمدە داغ بولدى.

هۆل ئۈزۈم، قۇرۇق ئۈزۈم،
قۇرۇتماڭ بىزنى.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

بىرگە ئويناپ ئايرىلدۇق،
ئۇنۇتماك بىزنى.

بۇگۈن ئورغان ئورمىنىڭ،
ئېتىزدا بېغى قالدى.
سەن قىلغان ئەلەملەرنىڭ،
يۈرەكتە داغى قالدى.

ئۆزى ئاق كۆڭلى قارا،
دەرد - ئەلەم قىلدىڭ ماڭا.
قىلغىنىڭ كۆڭلۈڭدە تۇرسۇن،
نېمە قىلغان مەن ساڭا؟!

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
نەگە بېرىپ چۈشكەندۇ؟
يارىم مەندىن ئايرىلىپ،
مۇرادىغا يەتكەندۇ؟!

قەلەمنىڭ ئۇچى ئالتۇن،
كۆرگەنلەرنى يازمايمەن.
ئەسقاتمىغان سەن يارنى،
ئەمدى مەڭگۈ تاشلايمەن.

كېپىنەك بولۇپ ئۇچارسىز،
قىزىلگۈلگە قونارسىز.
غېرىب بولغان چاغلاردا،
بىزنى ئەسلەپ قويارسىز.

ئېتىپتۇ بەرگۈچى: باي ناھىيە توقسۇن يېزىسىدىن ئىمايىل.
قويۇپبەرگۈچى: قەيۇم مەمتىمىن، ئۈرەڭ ساۋۇت.

ئاسماندىكى يولتۇزدەك،
شولا بەرمىگەن يارىم.
ئاغزىدا كۈلۈپ قويۇپ،
كۆڭۈل بەرمىگەن يارىم.

كۆموش، كۆھەر ئۆزلىرى،
قەنت ـ شېكەردۇر سۆزلىرى.
مېنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
ئاغرىمسىكىن ئىچلىرى؟

چاپىنىڭنىك يېڭىنى،
باشىمغا قويدۇم تېگىنى.
ھايات بولساق ئاڭلارمىز،
سىز خېنىمنىك دېگىنى.

ئات مىنسەممۇ ئويناپمەن،
مىنمىسەممۇ ئويناپمەن.
جۈۋان بىلەن كارىم يوق،
چوكان بىلەن ئويناپمەن.

ئىشىكىمدىن ئۆتكىن دەپ،
تاختا كۆۋرۈكنى سالدىگمۇ.
كىچىككىنە جانىمغا،
شۇنچە ئوتنى سالدىگمۇ؟

قوناقلىغىتا قارا قوي،
باغقا ئەكىرىپ باغلاپ قوي.
ئوتنى سالدىك يۈرەكىكە،
ئانچە ـ مۇنچە قاراپ قوي.

تۆھمەت بەركۈچى: باي ناھىيە بىنجىڭ يېزىسىدىن ھەسەن داۋۇت.
قويلىغۇچى: ئۆمەر پەيزى، تۇرسۇنجان.

مەن يارنى كۆردۈم،
مەستانە بولدۇم.
ئايدەك يۈزۈڭگە،
دىۋانە بولدۇم.

دىۋانە قىلغان،
شېرىن سۆزۈڭدۇر.
مەستانە قىلغان،
ئايدەك يۈزۈڭدۇر.

سۇ ئاقامدۇ ساي بىلەن،
قۇم ئاقامدۇ لاي بىلەن.
ئۆمرۈم شۇنداق ئۆتەمدۇ،
ۋەدىسى يالغان يار بىلەن؟!

سېنىڭ يارىڭ ئوبدانمۇ؟
مېنىڭ يارىم ئوبدانمۇ؟
سۆيىشىم لەۋلىرىڭ تاتلىق،
ئاغزىڭدا ناۋات بارمۇ؟

قوناقلىققا ماش چاچسام،
چاچراپ كېتىمەن دەيدۇ.
يېڭىيارچە تۇتقان يار،
تاشلاپ كېتىمەن دەيدۇ.

ھاۋادىكى لاچىنىڭ،
پۇتىغا زەنجىر سالاي.
سەن كەتسەڭ يىراقلارغا،
ئەمدى مەن قانداق قىلاي.

ئېرىق ئىچىدە مېڭىپسىز،
ماڭغان سىزنىڭ ئىزىڭىز.
بىزنى تاشلاپ كېتىشكە،
قانداق چىدار يۈزىڭىز؟!

بۇغدايلىققا ئال چۈشتى،
تەقدىر ئىلاھ خۇدادىن.
نېمىشقىمۇ ئايرىلدىم،
كۆزى خۇمار شۇ يارىدىن.

باغقا كىردىم شوراڭدىن،
تامايىم يوق غورىڭدىن.
ئارىمىزدا دۇشمەن كۆپ،
ئايرىۋەتتى جورامدىن.

توپلىغۇچى : قەيۇم مەمتىمىن.

مەن كېتەر بولدۇم بۇگۈن،
ئىككى قولۇمغا تاش ئېلىپ.
ئامرىقىم يىغلاپ قالادۇر،
قارا كۆزىگە ياش ئېلىپ.

يالغۇز قالدىم دېمىگىن،
ھەمراھ قىلغىن ۋاپانى.
مېنى كۈتكىن ئامرىقىم،
يېڭىپ جەۋرى - جاپانى.

ئاھ گۈلچىمەن گۈزەل يار،
مەن كەتتىم ئۇزاقلارغا.
ساڭا خۇشتار قەلبىمنى،
تولدۇرۇپ ئازابلارغا.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

يىغلىما ھەسرەت چېكىپ،
جېنىم تېخى تەندەدۇر.
مەن ئۆزۈم كەتكەن بىلەن.
كۆڭلۈم ھامان سەندەدۇر.

گۈل غۇنچە ئېچىلمامدۇ،
شاخ ـ شاخىغا يەتكەندە.
قەدىرىمىز ئۆتۈلمەمدۇ،
بىز يىراقتا كەتكەندە.

كەتسىلە كەلمەيدىلا،
ياغلىقلىرى قالسۇن ماڭا.
يىغلىسام ياشىمنى ئېيتاي،
ھەمراھ بولۇپ قالسۇن ماڭا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە يۇرچى يېزىسىدىن توختى مەللەك.
توپلىغۇچى: ئىسلام سادىق.

ياردىم ساقلار ئۆگزىسىدە،
گەجىم رومال ئۆشنىسىدە.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
ئانارلىق باغنىڭ چۆرىسىدە

ئۆردەك كۆرسەڭ ئېتىۋال،
بۇلبۇل كۆرسەڭ سېتىۋال.
سېغىنغاندا كۆرەرسەن،
سۈرىتىمنى ئېلىۋال.

كەلپىنتاك يوللىرى،
قاتار ـ قاتار ئىمارەت.

ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
خۇدايىمغا ئامانەت.

قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
باغنىڭ چۆرىسى قورغان.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن.
ئۆز يارىدىن ئايرىلغان.

توپلىغۇچى ئەمەتجان مامۇت.

كەتسەڭ يوللىرىڭ بولسۇن،
ئارقاڭدىن يېتىشەرمىز.
ئۇمىدنى ئۈزۈۋەتمە،
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز.

سەنمۇ ئۆستەڭ بويىدا،
مەنمۇ ئۆستەڭ بويىدا.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
بېشىرىق ئۆستەڭ بويىدا.

ئېگىز تاغقا چىقتىم مەن،
تاپىنىمغا تاش قويۇپ.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
بىر تەككىگە باش قويۇپ.

ئىشىك ئالدى كۆتەرمە،
ئاتلاپ قانداق ئۆتەرمەن.
سىزدەك يېخشى يارىمنى،
تاشلاپ قانداق كېتەرمەن؟!

سىرلىق سالدۇق چاپتۇردۇم،
مەخمەل كۆرپە ياپتۇردۇم.
سىز چىرايلىق يارىمنى،
خۇدايىمغا تاپشۇردۇم.

ئىھتىسپ بەرگۈچى: ئاۋات ئۇرۇچۇل يېزىسىدىن ئىمىر ئىبراھىم، 56 ياش، دېھقان، ساۋاتلىق.

توپلىغۇچى: ئابدۇقادىر مۇسا.

ئېگىز تاغقا مەن چىقىپ،
ئۇرۇمچىگە قارايمەن.
ساڭا بەرگەن كۆڭلۈمنى،
يىراق شەھەرگە پالايمەن.

ياردىم بىلەن ئىككىمىز،
ئايرىلدۇق ئاداۋەتتە.
ئايرىلسا كېتىۋەرسۇن،
دەۋا يوق قىيامەتتە.

ئۆستەڭنىڭ سۇيى سۇزۇك،
قولۇمدا ئالتۇن ئۈزۈك.
سېنىڭدەك بىۋاپا ياردىن،
ئايرىلىپ كەتكەن تۈزۈك.

ياخشى ئاتنى ساتمايمەن،
قەدرى ماڭا بەك ئۆتتى.
ياخشى ياردىن ئايرىلىپ،
غېرىبلىق ماڭا يەتتى.

تال سوكه تنىك بېشىدىن،
ئالدىم چۆقىنى.
مەن يارىمنى سېغىنىپ،
يازدىم بېيىتنى.

قارا قۇشۇم ئولتۇرار،
هوجرام ئىچىدە.
قىزىلگۈلمۇ ئېچىلار،
گۈلباغ ئىچىدە.

قىزىلگۈللەر ئېچىلىپ،
نىشانە قىلدى.
يارنىڭ ئىشقى پېراقى،
دەۋانە قىلدى.

ئېگىز تاغنىڭ ئۇ يېنىدا،
غىلتاڭ - غىلتاڭ مۇز.
يارىم كېسىگەن كۆرپە جۇۋا،
ياقىسى قۇندۇز.

يارىم بۇيان كەلمىسە،
قالمامدۇ يالغۇز.
ياغلىقىمنىڭ ئۇچىغا،
گۈلنى باغلىدىم.

يوللىرىغا تەلمۈرۈپ،
كۈن - تۈن يىغلىدىم.
يارغا يەنە ئەۋەتتىم،
ياقۇت قاشتېشى.

قولغا ئالا - ئالمايلا،
تۆكۈلسۇن يېشى.

ئايرىلمايلى دەپ دەپ،
ئايرىلىپ كەتتۇق.
ئارىدا ھەسرەت چېكىپ،
قايرىلىپ كەتتۇق.

× ×

ئاق تەڭگە پۇلۇم بولسا،
دوڭ يەرگە ساراي سالسام.
ئاق جۇۋان مېنىڭ بولسا،
بويىنىغا گىرە سالسام.

بىر قاچىغا گۈل تېرىدىم،
بىر قاچىغا يۆگىمەچ.
يۆگىمەچتەك قۇرۇپ كەتتىم،
مەن يارىمنى كۆرمىگەچ.

ئىلمىنىڭ داۋانىدا،
ئات بېلىدە ياغدى قار.
تاشلىغىلى بولمايدۇ،
ياش چېغىدا سۆيگەن يار.

سارغىيىپ ئۆسكەن دەرەخنىڭ،
سايىسى بولماس ئىكەن.
يارغا كۆيگەن شۇل يۈرەكنىڭ،
دورىسى بولماس ئىكەن.

كەتتى ـ كەتتى بىزنىڭ يارلار،
لەڭگەگە كەتتى.
كېلەمدىكىن ـ كەلمەمدىكىن،
قارارى يەتتى.

ئارقا هويلا ئىچىده،
بىرغىنا زىلۋا تېرەك.
بىرغىنا زىلۋا بويۇڭغا،
رەڭمۇ رەڭ غۇنچە كېرەك.

بازارغا بارغىنىم راستۇر،
قوش پىچاق ئالغىنىم راستۇر.
سىز ماڭا قارىمايسىز،
جۇۋانلىق تاپقىنىم راستۇر.

ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا،
بولدى يۈرەكلەر كاۋاپ.
ھەپتىده كۆرسەم بويۇڭنى،
مەككە دەپ قىلسام تاۋاپ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە يامانسۇ مىللىي يېزىسىدىن مەرھۇم خان مەمەت.

توپلىغۇچى: زۇنۇنگۇل ئابدۇرېھىم.

باغدا پىشقان ئالمىلارنىڭ ياپرىقى بولسام،
كۆڭلۈمدىكى شۇل يارنىمنىڭ ئامرىقى بولسام.
يارنىڭ ئۆيى يىراق دەيدۇ، داۋانى يوقتۇر،
مەن يارسىنى كۆرۈۋالسام يامانى يوقتۇر.
يار كېتىپ ئەجەب قىلدى، كېتەرنى كىم بىلدى،
يار كەتكەننىڭ بۇياقى يۈرەك باغرىم ئېزىلدى.

توپلىغۇچى: ئابدۇرۇخۇل روزى.

ئات ئالساڭلار تاي ئالماڭلار يولغا يۈرمەيدۇ،
چېچى ئۇزۇن، قاۋۇل چوكان قولغا كىرمەيدۇ.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ئاللا يار ، دەك يايلاقتا ئۆزۈك يايلايسەن،
سېمىز قوينىڭ قوزىسىدەك سەكرەپ ئويناپسەن.
ئۇ مەلىدىن بۇ مەلىگە كەلگەن يارمىكىن،
يار ئاغرىقى بولۇپ قالدىم دورا بارمىكىن.
يار ئاغرىقى بولغانلارنىڭ دورىسى مەندە،
ئەتە قوپۇپ تاڭ سەھەردە يارنى سۆيگەندە.
سەن مېنى دەپ، مەن سېنى دەپ قالدىم بالاغا،
ئەسلى رەھىمىڭ كەلمەيدۇ كۆزى قاراغا.
ئوكىدىن سولغا كەلگىنىم سەن ئۈچۈندۇر،
جەۋرى - جاپا چەككىنىم جانان ئۈچۈندۇر.
ئەمدى مېنى كەتتى دەپ چەكمە قېشىڭنى!؟
غورۇلاينىڭ بالىسىدەك تۆكمە يېشىڭنى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاقتوقاي يېزىسىدىن ئابدۇرېھىم روزى.
توپلىغۇچى: پارتىيە مەكتىپىدىن مولا ئەمەت.

دەريانىڭ ئۇ قاتىدا توغراق ئۆسۈپتۇ تولغىماچ،
شېخىغا چاكىگا تىزىپتۇ ئاچا قۇيرۇق قارلىغاچ.
قارلىغىچىم-قارلىغاچ ئۇچىسىڭ ئەگەر يېنىمدا ئۇچ،
قانات-كۆكۈڭ مەن يازاي خەت ئاپىرىپ يارىمغا تۇت.
قارلىغاچىنىڭ قاناتىدەك قايمۇ باشىم مېنىڭ،
سايدىكى يالغۇز بۇلاقتەك ئاقمۇ ياشىم مېنىڭ.
قارلىغاچ قارا نېمە قاناتىدىن ئايرىلمىسۇن،
قىز بالا ئاجىز نېمە ئاناسىدىن ئايرىلمىسۇن.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە يامانسۇ مىللىي يېزىسىدىن يۈسۈپ ئايۇپ.
توپلىغۇچى: زۇنۇنكۇل ئابدۇرېھىم.

لوپنۇر كۆلىدە ئالتۇن،
سۆزۈپ چىقتىم تۇلۇم بىلەن.

مەن سېغىنىدىن ئايرىلدىم،
ئەجەب بىر زۇلۇم بىلەن،

چۆل باياۋان ئىچىدە،
مەن يۇرۇيمەن غەم بىلەن.
مېنى غەمگە سېلىپ قويۇپ،
سەن يۇرۇيسەن كىم بىلەن؟

تۇپلىغۇچى: ئۇيغۇرپان ناھىيە باكۇزۇك يېزىسىدىن ھاجىرەم مەمەت.

دەريا ئىدىم، كۆل ئىدىم،
سۇسىز قالدىم قاغجىراپ.
سېنىڭ بىلەن شاد ئىدىم.
قالار بولدۇم گاگىراپ،

ۋاقتىي يەتسە ئىچىلمامدۇ،
باغدىكى قىزىلگۈللەر.
قاچانمۇ چىقار ئەستىن،
بىلىلە يۈرگەن شۇ كۈنلەر.

تاغ بېشىدا سايرىغان،
بۇلبۇل بىلەن سېغىزخان.
سەن ئۇيەردە سېغىنساڭ،
مەن بۇ يەردە سېغىنغان.

باغدا بۇغداي ئۇرغىچە،
ئورغاق كەستى قولۇمنى.
سىز يار ئۈچۈن يول ماڭسام،
دۇشمەن توستى يولۇمنى.

كاككۇك ئاشقى زەيىنەپ،
بىرى تاغدا بىرى باغدا.

ئوتمكسز يامان ئمكەن،
ئايرىلدۇق يامان چاغدا.

تېپتىپ يەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە باكۇزۇك يېزىسىدىن ھاجىرەم مەمەت.
توپلىغۇچى: ھەتىپە ئابدۇراخمان.

دۇتارنى چالاي دېسەم،
پەردىسىنى باسالمىدىم.
يار كېتىپتۇ قەشقەرگە،
كەينىدىن بارالمىدىم.

دەريا سۇيى لاي كەلدى،
يا ئۆرۈلدىمۇ باشتىن؟
بېشىمىزغا دەرد كەلدى،
ئايرىلدۇق قەلەم قاشتىن.

قارلىغاچ چاڭگا تىزىپتۇ،
قول يەتمەيدىغان يەرگە.
مېنىڭ يارىم كېتىپتۇ،
كۆز يەتمەيدىغان يەرگە.

يەرنى چاپ كەتمەن بىلەن،
مۇڭداشقىن دەردىمەن بىلەن.
ئوتۇڭ قالدى يۈرەكتە،
سەن ئۆزۈڭ كەتكەن بىلەن.

قاپاق تېرەك سايىسىدا،
ئۇخلاپ قاپتىمەن يارىم.
چۈشۈمگە كىرىپ قالساڭ،
يىغلاپ ساپتىمەن يارىم.

ئۇرۇمچىدىن ماڭغاندا،
داخىيەندىن قايرىلدىم.
تەتۇر ئىكەن پېشانەم،
مەن يارىمدىن ئايرىلدىم.

بېشىمدىكى رومالىم،
گۈل شېخىغا ئىلىندى،
سەن يارىمدىن ئايرىلىپ،
يالغۇز لۇقۇم بىلىندى.

مولا بالىسى ئالىم،
قۇرغۇي بالىسى زالىم.
ئايرىلىپ كېتەر بولدۇق،
قانداق قىلىمىز يارىم.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك پارتكومىدىن يۈسۈپ ماۋۇت.
توپلىغۇچى: مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئىبراھىم تۇرپان.

ئالما شاخى ئېگىلدى،
ئېگىلمىشنى كىم بىلدى.
سەن مېھرىبان يارىمدىن،
ئايرىلمىشنى كىم بىلدى.

ئەجەبمۇ يار اشىپتۇ،
تامنىڭ تۈۋىگە خەندەك.
ئۆز يارىدىن ئايرىلىپ،
ھېچكىم بولمىسۇن مەندەك.

تاۋاردىن تامبال كېيىپ،
نېمىدىن باغ ئەتتىلە؟

بىزنى تاشلاپ قويۇپ،
كىمنى باخ - باخ ئەتتىلە؟

بادام دوپپىلىق ياردىم،
قوناققا سۇ ئاچاي دەمسەن؟
كۆيۈك ئوتنى سېپ قويۇپ،
ئىلىغا قاچاي دەمسەن؟

ھاۋانىڭ تۇمانىدىن،
بېشىم ئايلىنىپ كەتتى.
دۇشمەننىڭ سۆزى بىلەن،
ياردىم ئايرىلىپ كەتتى.

بۇلۇتلار ئالاڭلاپتۇ،
يۇلتۇزلار شالاڭلاپتۇ.
يېڭىياچە يار تۇتسام،
مېنىڭدىن يامانلاپتۇ.

پەدائى قىلىپ چىقمىسەن،
سەن بازارغا ماڭدىڭمۇ؟
ماڭا قاراپ قويمايسەن،
ئىرادەڭدىن يانديڭمۇ؟

قۇشقاچ قەپەزدىن چىقمىدى،
جان نەپەستىن چىقمىدى.
يار سالغان بۇ دەرد - ئەلەم،
ھەرگىز ئەستىن چىقمىدى.

ئىھتىمال بەرگۈچى: باي ناھىيە توقسۇن يېزىسىدىن ئىسمايىل...
قوپلىغۇچى: قەيسۇم مەتمىن، ئۈمەر ساۋۇت...

ئۇ مەلەكتىن بۇ مەلەكتە،
چىقتىم سەيلىگە.
يارنى ئۇنداق زورلاۋەرمەي،
قويۇك مەيلىگە.

دەريادا ئۇزۇپ يۈرگەن،
قاما بىلەن قۇندۇزمۇ؟
مېنى يامان دەپ يۈرۈپ،
تۇتقان ياريك موزدۇزمۇ؟

قۇم سۈرۈلدى قۇمباقتا،
گۇل سۈرۈلدى گۇلباغتا.
كۆيۈپ ئۆلۈپ كەتمەيمەن،
ياريم سالغان پىراقتا.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
بىلىكىمدىن پۇرىدە.
بەۋاپا يارنىك ئوتى،
تەگدى يۈرەككە پىژىدە.

ئۇسسىغاندا سۇ ئىچتىم،
مەلەكتىكى بۇلاقتىن.
مەن قانداق كېچەي ئەمدى،
سەن ياريم چىرايلىقتىن.

قىزىلگۈلنى قىسقانلار،
توزۇتماي قىسالامدۇ.
يار قەدرىنى بىلگەنلەر،
ئەسلىمەي يۈرە مدۇ؟!

زوقۇم كەلدى ئىشىكىغا،
باراي دېدىم قېشىكىغا.
بىر گېپىمغۇ بار ئىدى،
تەگمەي دېدىم چىشىكىغا.

گۈل چىمەنزار دەردىدە،
بولدى بۈلبۈل زارۇ زار.
مەن يارىمدىن ئايرىلىپ،
بولدۇم چۆلدە خارۇ زار.

باغدا بىر گۈل بار ئىدى،
شاخىدا بۈلبۈل سايرىدى.
سىز مېھرىبان دوستۇمدىن،
قانداق كىشى ئايرىدى؟!

ئېيتىپ بەرگۈچى: بايى ناھىيە مەجىد يېزىسىدىن تۇرسۇن سالى-
توپلىغۇچى: تۇرسۇن پەيزى، ئۈمەرجان.

قىزىلگۈلدە پۇراق بار،
شاخىدا يوپۇرماق بار.
سۆيسەڭ ياخشىنى سۆيگىن،
ئاخىرەتتە سوراق بار.

ئېتىمنىڭ خۇيى ياماق،
سۇندۇردى ئىگەرىمنى.
ئوتىگىز ياماق ئىكەن،
كۆيدۇردى يۈرەكىمنى.

ئۆيدە ئېتىڭ بولمىسا،
ئات ئېلىپ مىنمەسمىدىڭ.

سېنىڭ كۆڭلۈڭ مەندە بولسا،
بىر قېتىم كەلمەسمىدىڭ.

قاشىڭ ئەسلى قارادۇر،
ئوسما قويغۇنىڭ يالغان.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
سېنىڭ كۆيگۈنىڭ يالغان.

بۇغداي باغلىغان باغلىق،
يارنىڭ قولىدا ياغلىق.
بەكمۇ كۆيدۈممەن دەيدۇ،
كۆيۈشلىرىمۇ چاغلىق.

كەلمىدى دەيسەن مېنى،
بېرىۋېلىشىڭ ئورنى يوق.
يەتمىسەڭ بۇ ھالىمغا،
دەپ يۈرۈشىڭ ئورنى يوق.

كۆيمىدى دەمسەن مېنى،
كۆيۈپ يۈرۈشىڭ ئورنى يوق.
كۆيمەي دېسەم ئوتۇڭ يامان،
جاندىن كېچىشىڭ ئورنى يوق.

كەتمەكچى بولۇپ قالدۇق،
يار كېتەمدىكىن بىللە.
يار كەتسە بىللە كەتسۇن،
ئويۇن - كۈلكىسى بىللە.

ئېگىز تاغقا چىقمائلار،
ئېگىز تاغدا بۆره بار.
نادان يارنى سۆيمەئلار،
يانچۇقىدا دورا بار.

چىللاك توخۇم، چىللاك توخۇم
ياريم ئويغانسۇن.
لەۋلىرىدىن چىشلەپ ئالاي،
چۆچۈپ ئويغانسۇن.

داپنىك ھالقىسى قويۇق،
ھەر چالسام يۇرۇشمەيدۇ.
كۆڭلۈمدىكى ياريم يوق،
ناخشا ئېيتسام كېلىشمەيدۇ.

ئاق چەكمەن يېشىل چەكمەن،
رەڭدە بويىغان چەكمەن.
يىگىتلەردىن خەۋەر يوق،
چوكانلار ئۆزى دەردمەن.

دۇتارىڭنى ئال ياريم،
غېرىب چۆللەردە چال ياريم.
سەن مۇساپىر مەن غېرىب،
مېنى كەينىڭگە سال ياريم.

ئۇ مەھەللەڭدىن بۇ مەھەللەڭگە،
ئويناي دەپ كەلدىم.
مەيلىڭ بارمۇ، مەيلىڭ يوقمۇ،
سىناي دەپ كەلدىم.

دەریاغا كەلگۈن كەپتۇ،
شاخ سىلىپ ئۆتمەيلىمۇ،
خەلقى ئالەم ئالدىدا،
يېتىلىشىپ يۈرمەيلىمۇ.

قاشىڭ بىلەن كۆزۈڭگە،
ئاشنا بولدۇم ئۆزۈڭگە.
بىر نەچچە زامان بولدى،
ئېيتالمىدىم ئۆزۈڭگە.

قوبلىمەۋچى: قەيۇم مەشىمەن.

سۆزۈم مېنىڭ ئالەمچە،
پەقەت سۆزلىيەلمەيمەن.
شۇمۇ سېنىڭ كۆيگۈنىڭ،
ئەمدى ئىزلىيەلمەيمەن.

بېغىڭىزنىڭ تېمى پەس،
ئالمىڭىزنى يېگەن بىز.
سىز يارىمنىڭ كۆڭلى پەس،
شۇڭا تاشلاپ كەتكەن بىز.

ئالما بەرمىگەن يارنى،
ئالما بېرىڭ دەرمەنمۇ.
كۆڭۈل بەرمىگەن يارنىڭ،
ئوتىدا كۆيەرمەنمۇ.

ياپيېشىل چىنارسەنمۇ؟
قايرىسا سۇنارسەنمۇ؟

مېنى ئوتقا سېلىپ قويۇپ،
ئايرىلىپ چىدارسەنمۇ؟

قىزىلگۈلۈم - قىزىلگۈلۈم،
ئەجەب چاغدا غازاك بولدۇك.
مېنى ئوتۇڭغا سېلىپ قويۇپ،
ئۆزۈك يولغا راۋان بولدۇك.

بىز نىك مەھەللە بەشتېرەك،
بىز كۆرۈشتۇق تەستىرەك.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
يەنە بىر كۈن كەچتىرەك.

ئۆگزەمگە سېلىپ قويدۇم،
يېڭى ئالغان بوزىنى.
تاپالمايسىز دۇنيادا،
مەندەك بەلەن جورىنى.

مېنى موللا يىگىت دەيدۇ،
مېنىڭ موللالىقىم ياخشى.
سېنىڭدەك بۇزۇلۇپ يۈردىن،
مېنىڭ يالغۇزلىقىم ياخشى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى قارا تال يېزىسىدىن: ئىمىن زايىت.
توپلىغۇچى: جۈمە ئاخۇنباي.

چەينىكىگە چاي سېلىپ،
چېيىگىنى قاينىتاي يارىم.
ئىشىك ئالدىگىدىن يار تۇتۇپ،
ئىچىگىنى قاينىتاي يارىم.

ئاسمان بۇگۈن تۇمانسىز،
سىزگە كۆيدۇم تۇيغانسىز.
ئىككىمىزنى ئايرىغان،
كۆڭلى قارا ئىمانسىز.

يارىمنىڭ ئۆيى باشتا،
مەن بارايمىكىن ئاستا.
ئەسلى مەيلىڭ بولمىسا،
نېمىشقا ئوينىغان باشتا.

ئالما ـ ئالما دېگەنمۇ؟
باغدا ئالما دېگەنمۇ؟
ئىككىمىز دوست بولغاندا،
ئايرىلارمىز دېگەنمۇ؟

يا مۇھەممەت، يا ئېلى،
خۇداغا تاپشۇردۇم سېنى!
ھەقتە ئاللا ساقلىسۇن،
ئۇندا سېنى، بۇندا مېنى.

كېتەردە خۇش دېمەي كەتكەن،
مېنىڭ ئۇنداقمۇيارنم يوق.
پېشانەمگە پۈتۈلگەن شۇ،
ئۇنى كۆرمەسكە چارەم يوق.

ساندۇقىڭنىڭ ئاستىنى،
ئالتۇن بىلەن ياپتىڭمۇ.
مەندىن باشقا يار تۇتۇپ،
مۇرادىڭغا يەتتىڭمۇ؟

سەنمۇ كىمگەن كاستيۇمنى،
مەنمۇ كىمگەن ئەمەسمۇ؟
ئالتە ئاي بولدى كۆيگەنگە،
ماڭا ئۇۋال ئەمەسمۇ؟!

بارلى دېگەن ياردىم،
يانلى دېگەن ياردىم.
تەرىك تۇرۇپ ئايرىلساق،
ئۆلەيلى دېگەن ياردىم.

بېغىڭغا كەرىپ قېلىپ،
توك غوراڭنى يەپتىمەن.
ۋەدە بەرسەك كۆيدۇم دەپ،
ياردىم مۇشۇ دەپتىمەن.

خەق بەرگەننى مەن بەردىم،
تەلەپ قىلمىدىم ياردىم.
ئوتقا سالمىسام سېنى،
قاچان چىقىدۇ دەردىم؟!

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
چېچىڭغا جالا سالما.
ئەمدى سېنى ئالمايمەن،
كەلگەنلەرنى ياندۇرما.

كۆك يانتاقنى قالاپسىز،
مورىڭىز تۆتۈن ياردىم.
شۇنچە قىلسام بىلمەيسىز،
باغرىڭىز پۈتۈن ياردىم.

مىلتىقىمغا ئوق سالدىم،
ئاق قۇشقاچنى ئاتقىلى.
تۇغۇلغانمۇ مەن شۇنداق،
سېنىڭ دەردىڭنى تارتقىلى؟!

سەن بېغىمغا كىرىپسەن،
ئالمىلارنى ئۈزۈپسەن.
مېنى تاشلاپ كېتىپمۇ،
يالغۇزغىنا يۈرۈپسەن.

تاماكىنى ئەتسىلە،
ھەسەل قوشۇپ چەكسىلە.
قانداق چىدار بۇ يۈرەك،
بىزنى تاشلاپ كەتسىلە؟!

بۇلبۇل بولۇپ ئۇچارسىز،
قىزىلگۈلگە قونارسىز.
غېرىب بولغان چاغلاردا،
بىزنى ئەسلەپ قويارسىز.

مەن يارىمغا كۆيەرمەن،
باغدا پىشقان ئالمىدەك.
يارىم مېنى تاشلىۋەتتى،
ئېتىز دېگەن چالمىدەك.

چاي ئىچسىگىز بىر چۆگۈن،
ماڭا قاپتۇ شامنىتى.
مېنى يارىدىن ئايرىغان،
ئالمىخاننىڭ ئالمىسى.

مەن بۇ يەرگە كەلمەيتتىم،
بېشىم ئايلىنىپ كەلگەن.
مەندىن تولا گەپ سورىما،
ياردىن ئايرىلىپ كەلگەن.

تېھتىمپ بەرگۈچى : تۇنىياخان ئەمەت.
توپلىغۇچى: پاتەم نىياز.

موخۇركام تۈگەپ كەتتى،
ناسۋال چېكەي دەيمەن.
ياردىن كۆڭلۈم ئاغرىدى،
بۇ يۇرتتىن كېتەي دەيمەن.

ئىككى تاغ ئاراسىدا،
ئېرىمەيدىكەن قارلار.
بىزدىن ئامەت قاچقاندا،
قارىمايدىكەن يارلار.

بۇلۇت ئەگىپ كەتمەيدۇ،
تاغ باشىدىكى قاردىن.
ئەمدى كەتسەم كەلمەيمەن،
كۆڭلۈم ئاغرىدى ياردىن.

ھېچكىشى ئۆلمەيدىكەن،
ياردىن ئايرىلغان بىلەن.
مەنمۇ ئۆلمەي يۇرۇيمەن،
سەندىن ئايرىلغان بىلەن.

يار ئۆزى كەتكەن بىلەن،
كۆڭلى ئۇنىڭ كەتمىدى.
مەن خۇداغا يېلىنسام،
ئەرزىم خۇداغا يەتمىدى.

ئېتىكنى قويۇپ بەردىم،
ئوقۇردىكى سامانغا.
بىۋاپاغا مەيلىم يوق،
يېتىۋالسۇن ئارمانغا.

ئېچىلمىغان گۈللۈكتىن،
يانتاق گۈلى ياخشىراق.
ئەسقاتمىغان يارىمدىن،
تەنھالىقىم ياخشىراق.

شاپتۇل شېخى ئېگىلدى،
ئېگىلگەننى كىم بىلدى.
باشتا ئوبدان دوست بولۇپ،
ئايرىلارنى كىم بىلدى.

قۇشقاچلار جاۋىلدايدۇ،
چاكىسىنى تاپالماي.
جۇدالىقتا يىغلايمەن،
يار قېشىدا ياتالماي.

يارنىڭ بېغىدا بىر گۈل،
ماڭا قايرىلاي دەيدۇ.
مەن يارغا نېمە قىلدىم،
مەندىن ئايرىلاي دەيدۇ.

قارچۇغام ئۇچۇپ كەتتى،
پەلىيىمنىڭ يوقىدىن.
قارا كۆز كېتىپ قالدى،
تەلىيىمنىڭ يوقىدىن.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ياردىم ئاش ئېتىمگە دەيدۇ،
ئېتەلمەيمەن يومداننى.
يار مېنى يامان دەيدۇ،
تېپىۋالسۇن ئوبداننى.

باغدا باققان پاقلاننى،
سەمرىتىپ سويماي دەيمەن.
ئەسقاتمىغان شۇ ياردىن،
ئايرىلىپ كېتەي دەيمەن.

ئۇ تاغلارمۇ يىراقتا،
بۇ تاغلارمۇ يىراقتا.
مەن يارىمدىن ئايرىلىپ،
ئەجەب قالدىم يىراقتا.

ئوتنى ياقسام ئوچاققا،
ئىس چىقمايدۇ مورامدىن.
قىلتاقچى يامان ئىكەن،
ئايرىۋەتتى جورامدىن.

ئاتلارنى قوشۇپ قويدۇم،
يوپۇق ياپمەن ئەمدى.
مەن يارىمدىن ئايرىلدىم،
يالغۇز ياتمەن ئەمدى.

توپلىغۇچى: ئامىر قاسىم.

گۈلى ئەنبەرنى كۆرۈك،
سۇغا بېقىپ ئاچىلۇر.
بۇۋاپا يارنى كۆرۈك،
ئۆلمەي تىرىك ئايرىلۇر.

مەن یارىمدىن ئايرىلدىم،
ئىرادىگە نە چارە.
يارىم يىغلاپ يۈرۈيدۇ،
كۆڭلى يۇمشاق بىچارە.

گۈل شېخىدا سايرىغان،
بۈلبۈلگويا ئەمەسمۇ.
يۈرىكىمنى داغ قىلغان،
مېنىڭ يارىم ئەمەسمۇ.

ئاسماندىكى يۇلتۇزدەك،
شولا بەرمىگەن يارىم.
ئاغزىدا كۈلۈپ قويۇپ،
كۆڭۈل بەرمىگەن يارىم.

ئېرىقنىڭ ئىچى تاشلىق،
چاپاي دېسەم كەتمەن يوق.
دەردىمنى ئېيتاي دېسەم،
ماڭا ئوخشاش دەردمەن يوق.

ھاۋادىكى لاچىنى،
پېشايۋانغا ئۇگەتتىم.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
غەزەل بىلەن تۇگەتتىم.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى ئىگەچى يېزىسىدىن: داۋۇت ئىسلام.
توپلىغۇچى: روشەنگۈل ئەزىز، پاتەم نىياز.

ئۈزى ئاق، كۆڭلى قارا،
ھالىمنى سورايدىمدى.

قولىغا ياغلىق ئېلىپ،
يېشىمنى ئېيتاي دېمىدى.

ئۆزى ئاق، كۆڭلى قارا،
خۇيمۇ ئەلەم قىلدى ماڭا.
قىلغىنىڭ كۆڭلۈڭدە تۇرسۇن،
مەنمۇ قىلارمەن ساڭا.

قىزىق ئاشنى ئىچمەيمەن،
كۆيدۇرىدۇ لەۋلەرنى.
كىمگە بېرىپ ئېيتارمەن،
يۈرەكتىكى دەردلەرنى.

قاپقارا تەلپەك كىيىپ،
قاراقچى بولامدۇ كىشى.
بۇ ئاپا يار دەردىدە،
راۋابچى بولمامدۇ كىشى.

ئالمىزنى تەرمەيمەن،
ئېتىكسىمنى لاي قىلىپ.
بۇ ئاپانى سۆيمەيمەن،
يۈرىكىمنى داغ قىلىپ.

ئاق ساراي بولغان بىلەن،
زەدىۋالى يوق ئىكەن،
ئالدىراپ بەرگەن كۆڭۈلنىڭ،
ئەتىۋارى يوق ئىكەن.

ئاق تىكەن ئوتتا كۆيەدۇر،
كۆك تىكەنگە چارى يوق.

دەردى بار ئوتتا كۆيەدۇر،
دەردى يوقنىڭ كارى يوق.

ئالما بەرمىگەن يارنى،
ئالما بەردى دەرمەنمۇ.
كۆڭلى قارا شۇل يارنى،
كۆڭۈل بەردى دەرمەنمۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرىدىن ئۇمەر بۇلبۇل.
توپلىغۇچى: پاتەم نىياز.

بىلەزۈكۈم يوق دەيسىز،
ئۇنى ھېچكىم ئالغان يوق.
نادانلىقتا يار تۇتۇپ،
بىزدەك داغدا قالغان يوق.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ ئۇمباش يېزىسىدىن نۇرمەمەت نىياز، 60ياشلىق دېھقان (ساۋاتسىز)
توپلىغۇچى: ئەمەتنىياز مەمتىز.

بىر پۇتۇمنى شاققا ئىلدىم،
بىر پۇتۇمنى داغنغا.
ئەمدى مەن قانداق قىلاي،
بىۋاپانىڭ ھالىغا؟!

باغىڭ بوستان بولمىسا،
بۇلبۇل كېلىپ سايرامدۇ؟!
يارىڭ ھەسرەت چەكمىسە،
كۈندە كېلىپ زارلامدۇ؟!

شولا چاچمىغان ئايدىن،
سۇنبىك سۇزۈكى ياخشى.

بۇاپا يار تۇتقىچە،
تەنها يۇرگىنىم ياخشى.

دەردىنىڭ تولىسى كەتتى،
مۇندىن كېيىن تارتمايمەن.
بۇ ئالەمدە تارتقانىنى،
ئاخىرەتتە تارتماسمەن.

بىر سەر ئالتۇن ئون مىسقال،
تارتىپ كۆرۈپ باققان يوق.
ئالتە ئاي تارتىپ دەردىڭنى،
بويۇڭنى بىر كۆرگەن يوق.

تاغ باغرىدا ئاچىلغان،
ئانار گۈلىنىڭ نازىمەن.
ھەر تەرەپكە يول ئالغان،
بۇاپانىڭ يارىمەن.

بوزلۇقتا ـ ئېتىزلىقتا،
كەتمەننى راسا چاپتۇق.
ئۆزۈمنى كىچىك تۇرۇپ،
يار دەردىنى خوپ تارتتۇق.

ئېشەكچى دېمەڭ بىزنى،
قەشقەر يولىدا كارۋان.

سارغايدى دېمەك بىزنى،
يار دەردىدە سارغايغان.

توپلىغۇچى: نىياز مەخمۇت.

ئاخشام ئويىنىغان جايدا،
ئالتۇن ئۈزۈكۈم قاپتۇ.
جاندىن ئەزىز ياربىمغا،
بىر ئېغىز سۆزۈم قاپتۇ.

ئالتە ياكىزا يىپ ئالدىم،
رەڭدار ياغلىق توقۇشقا.
يىغلاپ تۇرۇپ خەت يازدىم،
كۈلۈپ تۇرۇپ ئوقۇشقا.

ئاخشام چىققان تولۇن ئاي،
شوخ يارىمنى ئەسلەتتى.
يۇرتىكىمدە جانانغا،
كۆيگەن ئوتنى پەسلەتتى.

ئاتلىنىپ سەپەر قىلدىم،
ئۈزۈم بىلمىگەن يەرگە.
يارىم ئىچىڭ ئاغرىسۇن،
ئاشىقىڭ قەلەندەرگە.

كاككۇك جۆرىسى زەينەپ،
بىرى باغدا، بىرى تاغدا.
يارنى دۈشمەن ئايرىدۇ،
بىر سۆيەي دېگەن چاغدا.

سەھەردە سايرىغان بۇلبۇل،
ئەمدى سايرىماس بولدى.
دۇشمەننىڭ گېپىي بىلەن،
يېشىم قۇرىماس بولدى.

باغدا پاختەك، چۆلدە ئۆردەك،
مايسا چاياپ يۈرگۈدەك.
شۇ مېنىڭ بىچارە ياريم،
ھەر جايدا يىغلاپ يۈرگۈدەك.

سوپىياك سېرىق بولۇر،
يول ياقىسى ئېرىق بولۇر.
ياردىن ئايرىلغان كىشىنىڭ،
چىرايى سېرىق بولۇر.

سوپىياكنىڭ بالىسى،
شاخ ئارىلاپ سايراپ ئۆتەر.
ياردىن ئايرىلغان خېنىم،
تام ياقىلاپ يىغلاپ ئۆتەر.

مەن بۇ يەرگە كەلمەيتتىم،
باشلاپ كەلگەن ئىبراھىم.
ئاشىق بىلەن مەشۇقنى،
ئايرىدۇەتتى خۇدايىم.

ئەجەب كەلمىدىك ياردىم،
ئوتياشنى ئوتاشقاندا.
ئەجەب چاغدا ئايرىلدۇق،
يۈرەككە ئوت تۇتاشقاندا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە بازار ئىجمدىن ھېمىدەم غازى.
توپلىغۇچى: ئامان ناسىر.

ئورمىكىزنى ئوردۇم مەن،
ئۇنچىكىزنى سايلىماي.
يېنىكىزدا يار تۇتتۇم،
ئوتىكىزغا پايلىماي.

كەتمەك كېتەۋەر ياردىم،
سەندىن نېمە پەرۋايىم.
بۇ باشىم ئېيەن بولسا،
ھەر جايدا مېنىك ياردىم.

پاچۇ كۆڭلىكىم باردى،
ئوت چاچراپ كۆيۈپ قاپتۇ.
كۆڭلۈمدىكى ياردىمغا،
تىل تېگىپ ئۆلۈپ قاپتۇ.

ھاۋادا بۇلۇت كۆڭلۈم،
دەريادا بېلىق كۆڭلۈم.
ياخشى يارنى تاپقاندا،
يامانىنى ئۇنۇت كۆڭلۈم.

ئېيتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە ئۈگەن بېزىسىدىن مەمەتسايار ئەخمەت.
توپلىغۇچى: بارات ئوبۇر، ھەمدەم ساۋىر.
1991 - يىل 7 - ئاي

سېردق چىمەن قايدا بار،
سىزدەك ياردىم نەدە بار.
ئايرىلاردا بىر سۆيسەك،
قىيامەتتە پايدا بار.

راۋابسىنىڭ تارى يوق،
ئۇنى چالماي چارى يوق.
يېڭىياچە يار تۇتسام،
تاشلىۋەتتى، كارى يوق.

ياغلىقىمنى يۇيدۇرۇپ،
ئاق تانىغا يايدۇردۇم.
ساڭا بەرگەن كۆڭلۈمنى،
بەش كۈن بولدى ياندۇردۇم.

ئات مىنىپ سەيلە قىلىپ،
ئۇچ داۋاننى ئاتلىدىم.
سەن كېتىپ ئۇچ كۈن ئۆتتۇپ،
يۈرىكىمنى تاتلىدىم.

ئاق تىكەن ئاپئاق تىكەن،
شېخىدا گۈل بار ئىكەن.
گۈلنى مەن ئۈزگەن چېغىمدا،
باغدا ياردىم بار ئىكەن.

قىردا گۈلەر ئۆسۈپتۇ،
غۇنچە بولۇپ قايرىلىپ.
ياتسام ئۇيقۇم كەلمەيدۇ،
سىز يارەمدىن ئايرىلىپ.

قولۇمدىكى ياغلىقىم،
گۈل شاخىغا ئىلمىندى.
سەن يارىمدىن ئايرىلىپ،
غېرىبلىقىم بىلىندى.

ئايرىلغانغا ئۆلمەيمەن،
ئەقىدەمگە يىغلايمەن.
دۈشمەن كەردى ئارىغا،
بۇنى سەندىن كۆرمەيمەن.

قىزىلگۈلنى پەرۋىشلەپ،
ئەتىرگۈلدىن ئايرىلدۇق.
كۆڭلى قارا يارنى دەپ،
ياخشى ياردىن ئايرىلدۇق.

يۇرەكتىكى ئوتلىرىم،
ئۇلغىيىشقا باشلىدى.
ۋىجدانسىز مېنىڭ يارىم،
كۆيدۈرۈۋېلىپ تاشلىدى.

ئۆستەڭ سۈيى تارتىلدى،
يار سۇ تۇتتىممكىن باشتىن.
خەتنىڭ گېپىگە كىرىپ،
ئايرىلدىم قەلەم قاشتىن.

بۇلبۇل سايرىغان باغدا،
غۇنچە پورەك ئاچماپتۇ.
ئايرىلىشنىڭ دەردىنى،
يار مېنىڭدەك تارتماپتۇ.

شاپتۇل شېخى لىڭشىيدۇ،
لاچىن بارمىكىن دەيمەن.
بىزنىڭ يارلار غىڭشىيدۇ،
گېپى بارمىكىن دەيمەن.

ئېھتىمپ بەرگۈچى: ئاۋات غورۇچۇل يېزىسىدىن ئۇنچەم ئايدۇرۇسۇل، 20 ياش، ئوقۇتقۇچى.

توپلىغۇچى: ئابدۇقادىر مۇسا.

ئالما بەردىم قولۇڭغا،
كۆيۈپ قالدىم بويۇڭغا.
قاچانغىچە قارايمەن،
سېنىڭ ماڭغان يولۇڭغا.

ئىشىك ئالدى قوش ئېرىق،
ئېقىپ كەتتى بەش بېلىق.
مەن يارنى دەپ كەپتىمەن،
ئەجەب يەتتى غېرىبلىق.

ئېھتىمپ بەرگۈچى: ئاۋات تامۇغراق يېزا تامۇغراق كەنتىدىن مامۇت مەمەتىمىن، ساۋاتسىز، 47 ياشتا.

توپلىغۇچى: سېلىمخان مولاممەت.

بىر جۈپ كۆزۈڭ ئوخشايدۇ،
ئېقىپ تۇرغان بۇلاققا.
ۋەدىلەشكەن گۈناھىمۇ،
قالدۇق ئەجەب سوراقتا.

چۆلمۇ چۆللەرنى كېزىپ،
كەلدىم سېنى كۆرگىلى.
باغرىڭىز قاتتىق ئىكەن،
تاس قالدىڭىز ئۆلتۈرگىلى.

سۇلار شارقىراپ ئاقسا،
تۇغمەننىڭ نۇرى دەڭلار.
يار ئۇچۇن ئۆلۈم كەلسە،
ئۆزۇمنىڭ شورى دەڭلار.

ئاسماندىكى چولپانىڭ،
شام چىراغى بارمىكىن؟!
يۇرىكىمنى يېرىپ باق،
تازا يېرى بارمىكىن؟!

ئاخشام كەلدىم تېمىڭغا،
كەلگىنىمنى تۇيدۇڭمۇ؟!
توخۇ ئىككى چىللىدى،
چىقمايسەنغۇ ئۆلدۇڭمۇ؟!

ئوتىمىزنى ئىسسىلا،
چوغىمىزنى چاچمىسلا.
سۆيگۇ دېگەن ئۇلۇغدۇر،
بىزدىن يىراق قاچمىسلا.

موللىنى موللا قىلغان،
دەپتىرى ھەم قەلىمى.
كونا يارنىڭ ئوتى ئۆچتى،
يېڭى يارنىڭ ئەلىمى.

بېغىمغا ئانار قويدۇم،
چۆرىسىنى قىرىم قىلىپ.
نېمانچە يىغلايسەن،
كۆڭلۈمنى يېرىم قىلىپ.

ئالمىنىڭ نازۇك شېخى،
ئېگىلىپ سۇنمايدىكەن.
ياردىن ئايرىلغان خېنىم،
سارغىيىپ ئۆلمەيدىكەن.

بازارغا بارسام بىللە سەن،
تاغقا چىقسام بىللە سەن.
قارىسام كۆرۈنمەيسەن،
قارا كۆزۈم نەدە سەن؟

كەتتى - كەتتى بىزنىڭ يارلار،
كۈچاغا كەتتى.
كىلەر دېسەم كەلمەي قالدى،
غېرىبلىق يەتتى.

ئالتە ئاي بولدى بۇ دەردكە،
ياردىم كەلمەس قېشىمغا.
شۇ يارىمدىن ئايرىلىپ،
غەملەر چۈشتى بېشىمغا.

قوپلىغۇچى: سەلىخان مولامەت.

كارىۋات قويسام ئۆيۈمگە،
كەملەپ قالدى بىر تال شال.
سېنىڭ بىلەن يۈرمەيمەن،
قايتىپ كىرىپ ئۇخلاپ قال.

قەمبەرخان لەۋەن ئاتلىق،
كەلمەلا جېنىم تاتلىق،
بىزدىن ئايرىلىپ قېلىپ،
بولماپلا تېخى ياتلىق.

ئاق تىكەندىن چەمەك ئالدىم،
جىگدەكتىن يېپلىم.
ئەمدى مېنى سۆيىمەيمەن،
ئاغرىدى دېلىم.

يار مېنى سۆيۈپ قويۇپ،
ئۆيىگە كىرىپ كەتتى.
مەندىن كۆڭلى قالغاچقا،
باشقىغا ئېگىپ كەتتى.

باغقا كىرسەم بېغىمنىڭ،
ئالمىلىرى بەك بوپتۇ.
ۋاپا قىلماي ۋەدەكگە،
ئابرۇيىمغا سەت بوپتۇ.

باغقا كىرسەم خۇشپۇراق،
ئۆيگە كىرسەم جىن چىراغ،
مەن يارىمنى سېغىنىدىم،
باراي دېسەم يول يىراق.

ئېيتقۇچى: شايار ناھىيە گۇلباغ يېزىسىدىن، دوللاھاشىم مەتتىلى، 60ياش، دېھقان، ساۋاتسىز.
توپلىغۇچى: داۋۇت،
1989 - يىل، 6 ئاي

بۇگۈن ئايدەك بەك بولدى،
ئايغا ئوخشىمايدۇ يارنى،
ئايرىلىش ياماڭ ئىكەن،
قانداق تۇگمىتەي داغنى.

مەن ئەپ بەرگەن توپلىنىڭ
پايپاق بىلەن پاتامدۇ؟
ئەقلى بولسا شۇ كىشى،
بىزدەك يارنى تاشلامدۇ؟

ئىشىك ئالدىدا قۇملۇق،
ئىشكىمنى قۇم باستى.
يېڭى يارنى مەن تۇتسام،
كونا يارنى غەم باستى.

باغقا كىرىپ ھەر كۈنى،
كۆرۈپ باقسام بويۇڭنى.
ساق ـ سالامەت بولساقلا،
كۆرۈشەرمىز يەر كۈنى.

قىزىلگۈلنى گۈلۈم دەپ،
رەيھانگۈلدىن ئايرىلدىم.
بىۋاپانى ياردىم دەپ،
ۋاپادارىدىن ئايرىلدىم.

ئەپتەپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە تويمۇلدى يېزىسىدىن مەھەممەت نىياز.
توپلىغۇچى: قەيسەر.

گۈلمىدى ئىچىلغىلى،
بۇلبۇلمىدى سايرىغىلى.
ۋەدىمىز شۇنداقمىدى،
ئۆلمەي تۇرۇپ ئايرىلغىلى.

تاغدا كاككۇك، باغدا ئۆردەك،
دان تاپالماي يۈرگۈدەك.

تاشلاپ كەتكەن ۋاپاسىزلار،
يار تاپالماي يۈرگۈدەك.

ئەمەل قىلماي ۋەدەگە،
ئەمدى تانساق تېنىۋېرىن،
رەنجىمەيمەن سېنىڭدىن،
ئەمدى چانساق چېنىۋېرىن.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللىدىن ئەخمەت روزى،
توپلىغۇچى: ناسىرجان.

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
باغدا پىشقان ئەمەسمۇ.
گۈللۈك باغدا ئولتۇرۇپ،
ۋەدىلەشكەن ئەمەسمۇ.

شاخ ئېگىلدى پەس بولدى،
كۈن ئېگىلدى كەچ بولدى.
ئارىلىقىمىز يىراق بولغاچ،
كۆرۈشمىگىمىز تەس بولدى.

ئېگىز تاغنىڭ باشىدا،
جارانگلىغان ناخشىمۇ؟
مەن سېنى ئۇنۇتمىسام،
سەن ئۇنۇتساڭ ياخشىمۇ.

گۈلۈم كەتتى - گۈلۈم كەتتى،
قولۇمدىن بۇلبۇلۇم كەتتى.
ئۆز يۇرتۇم دېگەن بىلەن،
غېرىبلىق ماڭا يەتتى.

شىلدىر - شىلدىر قومۇشقا،
ئوتنى ياقتىڭ نېمىشقا؟
ئەسقاتمىغان شۇ يارغا،
كۆڭۈل بەردىڭ نېمىشقا؟

ئېيتقۇچى: شايار ناھىيە يېڭىمەھەللىدىن تۇردى توختى.
توپلىغۇچى: ماھىرە.

مەن شايارىدىن چىققىچە،
بىر تال ئالما كۆرمىدىم.
ئۆز يارىمنى تاپالماي،
باشقىلارنى سۆيمىدىم.

ئالما شاخىغا قونۇپ،
كاككۇك كۈلۈپ سايرىدى.
دۇشمەن كىرىپ ئارىغا،
يارنى مەندىن ئايرىدى.

يارىم ئالما ئاتقانتى،
تېگىپ كەتتى بېشىمغا.
يار دەردىدە مەن ئاغرىق،
بىر كەلمىدى قېشىمغا.

مەن مەھەللەڭگە بارمايمەن،
مەھەللەڭنىڭ گېپى يامان.
بارمايمەن، كۆرۈشمەيمەن،
بارسام ئوتلىرىڭ يامان.

ئورۇس هارۇنسى دەيدۇ،
ئارقا چاقى پەس ئىكەن.

سىز يارىمدىن ئايرىلىپ،
چىدىماق بەك تەس ئىكەن.

ئۇرۇمچىنىڭ يولىدا،
يالغۇز ماڭدىم پىيادە،
يىغلىماڭ جېنىم ياردىم،
بىزگە كەلگەن ئىرادە.

ئۇچالمىدى قارچۇغا،
قاناتلىرى قايرىلىپ،
يۇرەك قانداق چىدايدۇ،
بىر ياخشىدىن ئايرىلىپ.

باغنىڭ ئوتى، تاغنىڭ ئوتى،
كۆيدۇرىدۇ يارنىڭ ئوتى.
مۇزنى ياقسام سەگمەيدۇ،
يىراقتىكى يارنىڭ ئوتى.

ئات مىنىپ مۇ ئويناپمەن،
مىنمىسەممۇ ئويناپمەن.
سەن گۆدەكنى تاشلىۋېتىپ،
چوكان بىلەن ئويناپمەن.

باشتا سۆيگەن يارىمنىڭ،
بىلمەپتىمەن قەدرىنى.
ئايرىلىشنى كىم بىلدى،
ئەمدى تارتتىم دەردىنى.

ئېيتىپ بەرگۈچى : شايار ناھىيە يېڭىمەھەللىدىن ھاموت ھاشىر
توپلىغۇچى : پولات ئاخۇنباي،

كېيىمىم كىر بولۇپ كەتتى،
يار كېلىپ يۈيۈپ بەرسۇن.
كۆڭلۈم بۆلۈنۈپ كەتتى،
مەيلىمگە قويۇپ بەرسۇن.

قولۇمدىكى ياغلىقىمنىڭ،
بىر ئۇچىنى سەن تۇتقىن.
سەن مېنى يامان دېسەڭ،
مەندىن باشقا يار تۇتقىن.

گۈل بېغىمغا كىردىگىز،
گۈل شېخىنى سۇندۇرماڭ.
كىشىنىڭ يارى ئەمەسمۇ،
ئۆزىگىزنەڭكىدىن ئايرىلماڭ.

كەپتەر باقساڭ دەمدەرياق،
پىشايۋاندا ئۇنلەيدۇ،
بۇ كۈننىڭ سەتەڭلىرى،
كۆيگەن يارنى بىلمەيدۇ.

بەلباغلىرىمنى سەللە ئېتىپ،
ئالدامچى بولدۇم يارىگۈل.
تەلىيىمنىڭ يوقىدىن،
يالغانچى بولدۇم يارىگۈل.

سەن ئۆزۈڭ كەتكەن بىلەن،
كۆڭلۈم سېنىڭدىن كەتمىدى.
ئاھ ئۇرۇپ قان يىغلىسام،
ئەرزىم خۇداغا يەتمىدى.

چوكان دېسه مەن دەيدۇ،
جۇۋان دېسه مەن دەيدۇ.
مەن دېگەندە كەلمەيدۇ،
ئەمدى چولام تەگمەيدۇ.

گۈل غۇنچىسى گۈللۈكتە،
كۈنگە قايرىلاي دەمدۇ.
يار ئۆزمنى كۆرسەتمەي،
تېرىك ئايرىلاي دەمدۇ.

ئالما دەپ سۇنسام قولۇمنى،
ئانار ئىكەننى بىلمىدىم.
ياري دەپ سۆيسەم سېنى،
ياماڭ ئىكەننى بىلمىدىم.

مەن بېغىڭغا كىرمەيمەن،
گۈللىرىڭنى ئۈزمەيمەن.
كىچىك بولسام چوڭ بولدۇم،
نادان بىلەن يۈرمەيمەن.

بۇگۈن ئايغا بەش بولدى،
قۇياش پېتىپ كەچ بولدى.
ياردىم كېتىپ يىراقتا،
كۆرۈشمەككە تەس بولدى.

تەھىتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە يورچى يېزىسىدىن ئابلەت.
توپلاپ رەتلىگۈچى: ئەمەتجان مامۇت.

تام تۈۋىدە ئولتۇرسام،
تام باستى مېنى.

سەن یارىمنى ئويلىسام،
غەم باستى مېنى.

قاپقارا بوران كېلىپ،
توزۇتتى گۈل بەرگىنى.
كىمگە ئېيتىپ، كىمگە يىغلاي،
بىۋاپا يار دەردىنى.

جىنەستەيەي جىنەستە،
شاختا پىشقان جىنەستە.
مەن ئىشكىدىن ئۆتكەندە،
قاراپ قالدىڭ ھەۋەستە.

ئەنجان تېمىڭ ئېگىزكەن،
بويۇنداپ كۆرەلمىدىم.
سەندىن ئايرىلىپ يارىم،
مەن يالغۇز يۈرەلمىدىم.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى تاللىق،
قاچان كېلىدۇ يارلىق.
ئوتۇڭدا تولا كۆيدۇم،
سېنىڭ كۆيگۈنىڭ چاغلىق.

يار بىلەن ئويناپمەن دەپ،
سۆندى مېنىڭ نازۇك قولۇم.
يارىمنىڭ ياغلىقىدا،
تاڭسام ساقايمامدۇ قولۇم.

بېغىڭدىكى ئۆرۈكنىڭ،
شاخىنى قانداق ئەگدىلا؟

بىر ياخشى يار تۇتماي،
بىر يامانغا تەگدىلا.

ئىچىم قاينايدۇ، قاينا پدۇ،
قازاندا قاينىغان چايدەك.
سېنىڭ ئالدىڭدا خار بولدۇم،
ئېچىلماي توزىغان گۈلدەك.

ئىچكىلى چاي تېپىلار،
ئۇخلىغىلى جاي تېپىلار.
بەلنى مەھكەم باغلىسا،
ئويىنىغىلى يار تېپىلار.

ئالمىخان دەپ ئاڭلىدىم،
بۇ يۇرەككە باغلىدىم.
ئالمىخانىنىڭ دەردىدە،
چۆللەرگە چىقىپ زارلىدىم.

داپ چېلىپ قولۇم تالدى،
ناخشا ئېيتىپ يۇرەك سالدى.
تۆت كۈنلۈك بۇ ئالەمدە،
ئويىنىۋالغىنىڭ قالدى.

قارا قاش ئېگىز بويۇڭ،
قاچان بولىدۇ تويۇڭ؟
بولغىچە سېنىڭ تويۇڭ،
خالىدا سۆيۈپ قويۇڭ.

ئەتىيازدا كۆچەت تىكسەم،
قاپقازاقنۇ باغ بولدى.

سەن یارىمنىڭ گەپلىرى،
يۈرىكىمدە داغ بولدى.

قىزىلگۈلنى كىم كەستى،
كەسكەن بىلەن قايرىلماس.
يار ئالدىنى كىم توستى،
توسقان بىلەن ئايرىلماس.

خەت يازغىلى كۆپ بولدى،
خەت كەلمىدى سېغىنىدىن.
نېمە بولدى بىلمەيمەن،
رەنجىگەنمۇ مېنىڭدىن.

ساماۋەرنىڭ سۇيىنى،
قاينىغاندا كۆرەرسەن.
مەندىن باشقا يار تۇتساڭ،
ئويىنىغاندا بىلەرسەن.

ئۆزگىگە يىلان چىقتى،
تولغىنىپ جۇۋان چىقتى.
يار بىلەن كۆرۈشكەندە،
توختىماي بوران چىقتى.

ھويلاڭدىكى كارىۋاتنى،
بەش تاختايدا ئەتكەنمۇ؟
سەن ئويىنىغان چاغلاردا،
مەن يادىڭغا يەتكەنمۇ؟

ئېگىز تاغدىن چۈشكەن سۇ،
توختاپ قالدى ئېقمىدا.

سەھەر تۇرۇپ ئاڭلىسام،
ئۇنۇڭ چىقتى يېقىندا.

قىزىلگۈلمۇ گۈل بولسۇن،
ئەتىر گۈلمۇ گۈل بولسۇن.
ئىككىمىزنىڭ ۋەدىسى،
ئۆمۈرۋايەت بىر بولسۇن.

تاغ سۈيى ئېقىپ كەلدى،
شوخ ئويناپ بۇلاقلاردىن.
كەتمەيدۇ سېنىڭ كۈلكەڭ،
تا ئابەد قۇلاقلاردىن.

ئىشىك ئالدى قۇم بولسا،
قاپاق تېرەك ئۆسمەمدۇ.
يار بولسا شوخ بولسا،
كۆڭۈل تاغدەك ئۆسمەمدۇ.

ئۆستەڭ بولسا تار بولسا،
ئاتلاپ ئۆتكۈدەك بولسا.
يار بولسا يېقىن بولسا،
ساقلاپ سۆيگۈدەك بولسا.

ئات بولسا يورغا بولسا،
تۇتۇپلا مىنسە كىشى.
يار بولسا ياندا بولسا،
ئويىنسا سۆيسە كىشى.

باشىڭدىكى ياغلىقنى،
يىپەكمىكىن دەپتىمەن.

قاش - كۆزۈكنى ئويناتساك،
ئادەممىكىن دەپتىمەن.

باغدا بۇلبۇل سايرىغان،
ئەمدى سايرىماس بولدى.
باشتا قارىغان يارىم،
ئەمدى قارىماس بولدى.

تاماكىنىڭ ئاچچىقى بار،
ناۋات قوشۇپ چەكسىلە.
يۈزلىرى قانداق چىدايدۇ،
بىزنى تاشلاپ كەتسىلە؟

ئالما شاخى - گۈل شاخى،
سۇنسا سۇنار، قايرىلماس.
چىن يۈرەكتىن سۆيگەن يار،
تا ئۆلگىچە ئايرىلماس.

دۇپۇر - دۇپۇر ئات كەلدى،
شەھەرنىڭزگە كىم كەلدى؟
كەينىڭىزگە قارىغا،
يارىڭىزدىن خەت كەلدى.

قىزىلگۈلۈم ئېچىلغىچە،
غۇنچىسىنى قىسىپ تۇرای.
سىز يارىمنى كۆرگىچە،
تاقەت قىلىپ كۈتۈپ تۇرای.

ھاۋادىن ئۇچۇپ چۈشكەن،
يامغۇرمىكىن - قارمىكىن؟

راست گەپمىگىنى ئېيت ياردىم،
سېنىڭ يارىڭ بارمىكىن ؟

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە سايرام يېزىسىدىن ئابلا سىراجدىن.
توپلىغۇچى: قەيۇم مەمتىمىن، ئۈمەر ساۋۇت.

ئاققىنا كۆڭلەك كىيىپلا،
بەللىرىنى باغلىماي.
ھەر تەرەپتىن يار تۇتۇپلا،
ئۆزلىرىنى چاغلىماي.

ئۇ قاتتىمۇ يارىم بار،
بۇ قاتتىمۇ يارىم بار.
ئۇ قاتتىكى يارىمدىن،
ئۆلگىچە تاماينم بار.

يار ئوتنى يامان ئىكەن،
ئۆچۈرۈش لازىم ئەمەس.
بىر قاراپ قويغىن نىگارىم،
باشقىسى لازىم ئەمەس.

باينىڭ بازارىغا،
مىنىپ بارىمەن تاينى.
يار مەندىن يامانلىسا،
قۇيۇپ بېرىمەن چاينى.

ئاق قۇشقاچ ھارامزەدە،
چاڭگىسى ئېگىز يەردە.
سەن يارىمنى دېمىسەم،
نېمە ئىش قىلىمەن بۇ يەردە.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

يار كەتتى ئارا ئايدا،
كەلمەيدۇ قارايمدا.
ياردىم كېلىپ ئولتۇرسا،
ئاۋۋالقى سارايمدا.

يوللىرى يامان ئىكەن،
ئاتقا مىنگۈدەك بولدۇم.
ئوتلىرى يامان ئىكەن،
كۆيۈپ ئۆلگۈدەك بولدۇم.

بىزنىڭ ئۆي شامالباغدا،
بارسىلا تاپالاملا؟
بىز كۆيگەن شۇ ئوتلاردا،
سىلە كۆيۈپ چىدالاملا؟!

ئوينايلى، يار ئوينايلى،
كۈندە مەشرەپ ئوينايلى.
كۆرەلمىگەن دۈشمەننىڭ،
بېشىغا دەسسەپ ئوينايلى.

ئۇ شەھەردە سىز بولۇڭ،
بۇ شەھەردە مەن بولاي.
گۈل غۇنچىسى سىز بولۇڭ،
مۇنچاقلىرى مەن بولاي.

قوشچى بالا قوش ھەيدەپ،
سۈندۈرۈۋەتتى كەشكىلنى①
ئاخشاملىرى كەل دەيسەن،
سەن بىلمەيسەن تەشكىلنى.

① ساپان.

ئۆينىڭ ئارقىسى خامان،
لەپ ـ لەپ ئۈچمدۇ سامان.
بۇ يۇرەكنىڭ كۆيۈشى،
تونۇر ئوتىدىن يامان.

ئاتۇشنىڭ يولى تاشلىق،
تاشلىقتا بولار ئاشلىق.
ئىككى مەشۇق بىر بولسا،
گۈلدەك ئۆتمدۇ ياشلىق.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي مىجىز بېزىسىدىن ئەخمەت ئامان ، ئۇيغۇر، 30 ياش، دېھقان، ساۋاتلىق.

توپلىغۇچى: ئۈمەر پەيزى، ئۇرۇمچان.

1991- يىل 11- ئاي.

ئالمىلار ھەي ئالمىلار،
باغدا پىشقان ئالمىلار.
ئالمىدەك يارى تۇرۇپ،
خەقنى سۆيگەن لالمىلار.

ئىشسىكىدىن مەن ئۆتتۈم،
شىلدىرلىتىپ غازاكنى.
مەندىن باشقا يارتۇتساك،
خۇدا بەرسۇن جاجاكنى.

تۇز يول بىلەن ماكساكچۇ،
بىدىلمكتى يول قىلماي.
راست گەپنى قىلساكچۇ،
غېرىب كۆڭلۈمنى گول قىلماي.

ئىشىك ئالدى تېرەككە،
كاككۇكلار ئۇچۇپ كەلدى.
يۈرىكىم جىغىلدايدۇ،
قاراپ بېقىڭ كىم كەلدى.

ئىشىك ئالدى ئۆستەڭگە.
ئۇلۇغ - ئۇلۇغ سۇ كەلدى.
يۈرىكىم گۆپۈلدەيدۇ،
يىراقتىكى يار كەلدى.

باغىم بارۇ باغىم بار،
باغىمدا ئانارىم بار.
ئانارىمنى ئۈزمەيمەن،
ساقلاپ قويغان يارىم بار.

ھاۋارەڭ تونىنى كىيىپ،
ھاۋادا ئۇينامدۇ كۆكۈل،
ياخشى يار يانداتۇرۇپ.
يامانىنى خالامدۇ كۆكۈل.

قونۇۋېلىپ قاغىلار،
بۇلبۇل باغدىن كۆچتىمۇ؟
ماڭا كەلگەن دەرد - ئەلەم،
سېنىڭ بېشىڭغا چۈشتىمۇ؟

سەۋزە ئالدىم بىر تاغار،
بىر تەڭلە قەلەم بولدى.
بىۋاپا يارنىڭ خېتى.
ماڭا بەك ئەلەم بولدى.

ئېرىقلارغا سۇ كەپتۇ،
ئىككى قاشنى قاشلايمەن.
يېڭى يارنى كۆرگەندە،
سەن نادانىنى تاشلايمەن.

ئۇزۇن سايىنىڭ تاشلارى،
سەتەڭ يارنىڭ قاشلارى.
كېيىك ئاتقان پالۋاندەك.
كۆز قىسىپ قاراشلارى.

قارا قوينىڭ تېرىسىنى،
تۇماقچى بالا ئاشلايدۇ.
بۇۋاپادىن يار تۇتساڭ،
تۆت كۆن ئويناپ تاشلايدۇ.

ئاللا ـ ئاللا دېگەنمۇ؟
باغدا ئالما پىشەنمۇ؟
كاككۇك بىلەن زەينەپتەك،
ئايرىلمايمىز دېگەنمۇ؟!

قوناقلىقنىڭ ئوتلىرى،
قىردىن ئېگىز ئەمەسقۇ.
سېنىڭ تۇتقان يارلىرىڭ.
بىزدىن ئېسىل ئەمەسقۇ.

مەھەللىگىز ئىككەن شورلۇق،
تۇز چىقامدىكىن يارىم.
ۋەدىگە ۋاپا قىلماي،
يۇز چىقامدىكىن يارىم.

ئويناپلى دىمە پىمدۇق،
كۆلەپلى دىمە پىمدۇق.
ۋەدىمىز قىزىل ئالما،
تۇتۇشۇپ يىمە پىمدۇق.

باغىڭدىكى تېرەكنى،
شامال قايرىپ كەتكەنمۇ؟
باشتا ئەجەب ئامراقتۇر،
ئەمدى ئوتۇك ئۆچكەنمۇ؟

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە قارىباغ يېزىسىدىن باھارگۈل.
توپلىغۇچى: قەھرىمان روزى.

ئوچاق بېشىدا چەينەك،
خېنىم چەينەككە باقسا ئچۇ.
سېنىڭ مەيدەڭدە قوش ئەمچەك،
مېنىڭ مەيدەمگە باقسا ئچۇ.

تاغلاردىن ئورۇن ئالدۇق،
باغلاردىن ئورۇن تەگمەي.
قانداق قىلىمىز يارىم،
تەقدىرگە بويۇن ئەگمەي.

مۇھەببەتنى ئوكاي چاغلاپ،
غازاڭ قىلدىم باھارىمنى.
ئەجەب سەزمەپتىمەن باشتا،
پۇشايمانغا قالارىمنى.

ۋاپا ئىزلەپ جاپا چەكتىم،
جۇدالىق باستى قەلبىمنى.
بىر نادانغا كۆڭۈل بەرسەم،
چۈشەنمەي كەتتى قەلبىمنى.

سېنىڭ مەھەللەڭ يېقىن بولسا،
بېرىپ مەھەللەڭنى چۆرگىلىسەم.
خالايىق بولمىسا يانىم،
بېشىڭدا يۈزمىڭ ئۆرۈلسەم.

ساي بويىدا دېھقانلار،
خىللاپ ئوردۇ ئوتنى.
قارا كۆز سەتەڭ يارلار،
جانغا سالىدۇ ئوتنى.

باياۋاندا قوي سويسام،
دۇئانە كاۋاپ دەيدۇ.
مۇساپىرنى بىر سۆيسە،
ئۆلگۈچە ساۋاب دەيدۇ.

بۇ يول بىلەن ماڭمايتتىم،
باشلاپ ماڭغان ئۆزىڭىز.
باشتا سىزگە كۆيمەيتتىم،
كۆيدۈرۈۋالغان ئۆزىڭىز.

مەن ئۆزۈم غېرىب بەندە،
كىمىشىم كۈلا - جەندە.
ماڭا كەلگەن ئەلەمنى،
كىملەر قىلدى بەخشەندە.

ھەر كىم ھەر نېمە دەيدۇ،
بىر قارا كۆرۈنگەننى.
ئەقلى بولسا بىلمەمدۇ،
ياخشى بىلەن يامانىنى.

ئاق سارجىدىن شىم كىيدىم،
لىغىلدايدۇ پېتى يوق.
يېقىن يەردىن يار تۇتسام،
بىر ئېغىزمۇ گەپى يوق.

قىزىلگۈل ئاچىلغىچە،
غۇنچىسىنى ئۈزمەي تۇرۇڭ!
بىز كىچىك، چوڭ بولغىچە،
يار تۇتماي ساقلاپ تۇرۇڭ.

بېغىڭغا كىرەي دەيمەن،
شورا بولمىسۇن دەيمەن.
ئۈمىدنى ئۈزەي دەيمەن،
ئۈۋال بولمىسۇن دەيمەن.

دەرۋازىڭىز تار ئىكەن،
ئات بىلەن پاتارمەنمۇ؟
كۆڭلۈمدىكى يار بىلەن،
بىر كېچە ياتارمەنمۇ؟

قوغۇن تېرىسام تولاشتى،
پىياز تېرىسام سولاشتى.
ناخشا ئېيتىپ ئولتۇرسام،
خوشۇم يوقلار ئولاشتى.

ھاۋادىكى لاچىنلار،
تۇمۇچۇقنى سايراتتى.
ئوتىڭىز يامان ئىكەن،
يولىڭىزغا قاراتتى.

تاماكاكنى چەكمەيمەن،
تۇتقىنىڭغا ھەشقاللا.
قىلچىمۇ تامايىم يوق،
بىزدىن ئويناپ ئاشقانلا.

ئاق خېنىم، ئاپئاق خېنىم،
نەچچىدە باردۇر ياشلىرى.
ياشلىرى ئون بەشتە بولسا،
مەن بولاي ئاداشلىرى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە ئوماش يېزىسىدىن ھامۇت.
توپلىغۇچى: ئۆمەر پەيزى، تۇرسۇنجان.

بۇ كېچە تاڭ ئاتمايدۇ.
يار قېشىمدا ياتمايدۇ.
يار قېشىمدا ياتقاندا،
جېنىم ئىچىمگە پاتمايدۇ.

قازانلار تېشىپ كەتتى،
ئوتۇنلار ئۆچۈپ كەتتى.
ناخشىنى تولا ئاڭلاپ،
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى.

مەن سېنى نېمە قىلغان،
ئوتلارغا سېلىۋەتتىڭ.
دەردلەرنى ماڭا تاشلاپ،
يولۇڭغا يۈرۈپ كەتتىڭ.

يارىمغا كۆيەرمەنمۇ،
ئىشقىمدا ئۆلەرمەنمۇ؟

ئىشقىدا ئۆلۈپ كەتسەم،
جەننەتكە كىرەرمەنمۇ؟

تالىنىڭ ئۇچىدا ئۇزۇم،
يىغلايدۇ قارا كۆزۈم.
كىشىنىڭ يۈرتىغا بېرىپ،
ئۆتمەيدۇ ھېنىڭ سۆزۈم.

كېچە بولسا، كېچە بولسا،
كۈندۈزمۇ كېچە بولسا،
يار بىلەن تېپىشقاندا،
تاڭ ئاتماس كېچە بولسا.

ئۈزۈن چېچى بار بالىلار،
قىسقا چېچى بار بالىلار.
يۈرەككە ئوتنى سېلىپ قويۇپ،
يارىم يوق دېگەن بالىلار.

بۇلۇت ئەگىپ كېتەلمەيدۇ،
ئېگىز تاغدىكى قاردىن.
ئەمدى كەتسەم كەلمەيمەن،
كۆڭلۈم ئاغرىدى يارىدىن.

ئىھتىيەتچى بەرگۈچى: باي ناھىيە مەجمۇئ يېزىسىدىن ھەسەن.
ئىتوپلىغۇچى: ئۆمەر پەيزى، تۇرسۇنجان.

دەريانىڭ ئۇ قېتىدا،
قاتار ـ قاتار تال يا تۇر.
يارىم ھېنى سېغىنسا،
ئۆزىنى زەيگە يا قۇر.

شوپۇر بالىلار ھەيدەيدۇ،
تاشيوللاردا ماشىنا.
يانچۇقۇڭ ئېغىر بولسا،
كىم بولمايدۇ ئاشنا.

چىرايلىق بۆلۈپ قاپسەن،
كۆيۈپ قالىدۇ دەمسەن؟
ئون كۈن ئايرىلىپ مەندىن،
ئۆلۈپ قالىدۇ دەمسەن؟

يەلپۈنەر ئەجەب بەلەن،
ئۆستەڭ بويىدا ئەمەن،
ۋاقتىدا بارالمىدىم،
مەن سىزگە نېمە دەرمەن.

كۆيگۈنىمگە پۇتمىسەڭ،
سىناپ باقساڭ نېم بولار.
يۈرىكىمنىڭ قېتىغا،
كىرىپ باقساڭ نېم بۇلار.

ھەي خېنىم رەھىم قىلىپ
ھالىمنى سورىساڭ نېم بولار.
مېنى مۇنچە قىينىماي،
جېنىمنى ئالساڭ نېم بولار.

ئالسىلا پات ئالسىلا،
تەڭلەپ تۇرۇپ تالدى بىلەك.
كەلسىلە پات كەلسىلە،
كۆيۈپ كەتتى بۇ يۈرەك.

سۇ بويىدا ئولتۇرۇپ،
سۇ لېيىتقان كاككۇكۇم.
ئۆز مەيلىچە يار تۇتۇپ،
مېنى ئۇنۇتقان كاككۇكۇم.

ئۇ مېنى ئۇرغان بىلەن،
بار ئىكەن بىلەك تالماق.
مۇشكۇل ئىكەن ئەجەبمۇ،
يارنىڭ كۆڭلىنى ئالماق.

تاختا بېشىغا گۈل قويماڭ،
ئوچاق بېشىغا ئاش قويماڭ.
مەندىن ئۆزگە يار بىلەن،
بىر تەكمىگە باش قويماڭ.

ئۆستەڭ بويىغا بارغىچە،
قاراپ تۇردۇم يانغىچە.
سىز يارىم خۇمار كۆزنى،
كۆرۈۋالاي قانغىچە.

ئاق تاۋارنى كىيمەپسىز،
كۆك تاۋارمۇ كىيمەپسىز.
كۆڭلۈم سىزدە دەپ قويۇپ،
باشقا خەقنى سۆيۈپسىز.

ئىشىك ئالدى توپ ئازغان،
مەن سىزگە سالام يازغان.
ئۇزۇن بولدى خەۋەر يوق،
مەن ئازغانمۇ سىز ئازغان.

تىنىمتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە سايرام يېزىسىدىن قۇدرەت ئىبراھىم.
ستوپلىغۇچى: ئۆمەر پەيزى، تۇرسۇن ھېكىم.

باشىڭدىكى چازاڭغا،
توپا قونسا ئېيتمۇەت.
مەن بارارنىڭ ئورنى يوق،
سېغىنغاندا خەت ئەۋەت،

ئۆينىڭ كەينى بېدىلىك،
چۆرىسىدە جىگدىلىك.
خىيالىمدىن كەتمەيدۇ،
گېپىڭ تاتلىق مەزىلىك.

مەھەللىدىكى كاككۇكنى،
مەن باغىمغا ئۆگەتتىم.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
سالام يېزىپ ئەۋەتتىم.

قويىڭىز بارمۇ خېنىم،
تاغقا چىقىپ باقلى.
قوي بېقىپ زېرىكسىڭىز،
قوينى قېتىپ باقلى!؟

خانىم سىزگە ئەرزىم بار،
كۆيۈپ قالغان قەرزىم بار.
كۆڭلۈمگە ئازار بەرمەڭ،
يۈرىكىمدە دەردىم بار.

بېشىڭدىكى لىچەكنى،
ئەلەممىكىن دەپتىمەن.
شېپىك كۆڭلەك كىيۈالساڭ،
گۈلەممىكىن دەپتىمەن.

ئانارخان ئۆزى ئوبدان،
ئانىسى يامان.
مەن تاشلاپ كېتەي دېسەم،
ئوتلىرى يامان.

ئاتام زامان قارى،
ئانام زامان قارى.
بۇ يىل بۇغداي بەك بولدى،
لەغمەن يەڭ قارى.

بۇ لەغمەننى كىم ئەتتى،
چوڭ ئاچىگىز ئەتتى.
بۇ سورۇننى كىم تۈزدى،
كىچىك ئاچىگىز تۈزدى.

كىچىك ئاچىگىز قېنى،
ئورۇمچىگە كەتتى.
بېرىۋالسا كەلمەيدۇ،
بۇ يۇرەككە ئوت كەتتى.

ئالتۇن پاشاخان،
مەرەمنىساخان.
جاننى ئالامدىلا،
قەمبەرنىساخان.

یارىم كاتتا ياتقاندۇ،
كاتقا قانداق پاتقاندۇ.
پاتسمۇ پاتقاندۇ،
يالغۇز قانداق ياتقاندۇ.

سايراڭ بۇلبۇلۇم سايراڭ،
چىنارنىڭ شاخلىرى سۇنسۇن.
يار ئايرىلمەن دەيدۇ،
ئايرىلىپ كۆڭلى تىنسۇن.

قاشڭ بىلەن كۆزۈڭگە،
ئاشنا بولدۇم ئۆزۈڭگە.
بىر نەچچە زامان بولدى،
ئېيتالمىدىم ئۆزۈڭگە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە توقسۇن يېزىسىدىن ئوسمان مۆمىن.
توپلىغۇچى: قەيۇم مەمتىمىن، ئۆمەر ساۋۇت.

ئەتىگەندە سەھەردە،
يولغا چىقتىم سەپەرگە.
قول ياغلىقىنى ئويىنىتىپ،
يارىم قالدى شەھەردە.

ئانار يۈزلۈكۈم يارىم،
قىزىل يۈزلۈكۈم يارىم.
ھەر قانچە يامان بولساڭ،
سېنى تاشلامدىمەن يارىم.

تاۋار ئالدىم چىرايلىق،
كات تۆپىدە قاتلاغلىق.

سىزنىڭ بەرگەن ۋەدەڭىز،
يۈرىكىمدە ساقلاغلىق.

شاختا گۈل بولغان بىلەن،
مېۋىسى بولمىسا بىكار.
ئاي يۈزى بولغان بىلەن،
مېھرى بولمىسا بىكار.

بۇگۈن ئايغا ئون يەتتە،
ئايدەك بولماي تاك ئاتتى.
ئىشقى ئوتى يامان ئىكەن،
چىرايىمنى سارغايتتى.

خۇدانىڭ تەقدىرى بىلەن،
قۇرۇق شاختا ئانار بولدى.
ئانار شەربىتى ئىچسەم،
يۈرەكىمگە داۋا بولدى.

كۆزلىرىمگە سۈرمە سۈردۈم،
قاشلىرىمغا قاش قەلەم.
ھېچ كىشىگە كەلمىسۇن،
ماڭا كەلگەن دەرد - ئەلەم.

چىغنى چىغقا ئۇلىسا،
بۇغدايغا باغلىق بولغۇدەك.
ياردىن ئايرىلسا كىشى،
سەۋدايى ئاغرىق بولغۇدەك.

ئۆيىڭىزنى ئوغرى ئاپتۇ،
بېغىڭىزغا چىقالماي.

ئاشىنىڭمزنى خەق سۆيۈپتۇ،
كۈندە كېلىپ يوقلىماي.

گۈلنى گۈلگە بەردىلە،
گۈلنى تىكەنگە بەردىلە.
مەن يىراقتا كەتكەندە،
كۆڭۈلنى كىمگە بەردىلە؟

ھاۋادىكى لاچىنىڭ،
بوينىدىكى تۇمارى.
بەختىمگە ئامان بولغىن،
كۆڭلۈمنىڭ خەۋىرىدارى.

ئۇ يانمۇ تاغ، بۇ يانمۇ تاغ،
ئوتۇرىمەيدۇ قار.
بېشىمىزغا كۈن كەلگەندە،
قارىمايدۇ يار.

ئاتمىش ئالتە دەريا سۈيى،
بىر بولۇپ ئاقتى.
سەن بىلەن ئويناي دېسەم،
ئوقە تىنىڭ ۋاقتى.

ئاق ناۋات، شېكەر قوغۇن،
بارائىنىڭ كەينىدە باردۇر.
سەن ئۆزۈڭنى داغلايسەن،
سېنىڭدىن ياخشىسى باردۇر.

توپلىغۇچى: شايار ناھىيەسىدىن قەيسەر.

باغ ئىچىگە ئۆي سالدىم،
كۈندە مەشرەپ بولسۇن دەپ،
كۆرەلمىگەن دۈشمەننىڭ،
ئىچى ئاداپ ئۆلسۇن دەپ.

ئوي ئېرىقتا سۇ تولا،
دۆڭ ئېرىقتا قوم تولا.
بىر موچەنلىك ئوسما ئالساڭ،
سەكسەن خوتۇن خۇش بولا.

تىللا دەيدۇ، تىللا دەيدۇ،
تىللا نەدىدۇ؟
تىلادەك قىز نەدە بولسا،
ئاشۇ يەردىدۇ.

سەھەر قوپۇپ ئىبادەت قىل،
ئالىمەن ساۋاب.
مۇساپىرغا كۆڭۈل بەرسەڭ،
بولمامدۇ ساۋاب.

يا ئاتادىن ئېيتماپتۇ،
يا ئانادىن ئېيتماپتۇ.
بۇ مېنىڭ قارا بەختىم،
ياخشى ياردىن ئېيتماپتۇ.

سوپىياڭنىڭ بالىلىرى،
ئالتە ئايدا سايرىشار.

يېڭىدىن يار تۇتقانلار،
سۆزلىشەلمەي ماڭىشار.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار قايلۇ يېزىسىدىن ئەخمەت ياقۇپ
توپلىغۇچى: داۋۇت.

ئاي بىلەن كۈن دوست ئەمەس،
چولپانىنىڭ دوستى يوق ئەمەس.
ئالدىراپ بەرگەن كۆڭۈلنىڭ،
ئەتىۋارى يوق ئەمەس.

قىزىلگۈل ئۈزۈپ بەردىڭ،
قىستۇرۇلغان خەت بىلەن.
قانداق قىلىمەن ئەمدى،
ئىچىم تولدى دەرد بىلەن.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە تويىولدى يېزىسىدىن تۇنسا تۆمۈر.
توپلىغۇچى: قەيسەر.

قارچۇغىنىڭ بالىسى،
ئالتۇن ئۇۋىدا.
بىزنى سىلە تونۇمايلا،
ئەسكى جۇۋىدا.

ھاۋاغا چىقاي ئېگىز،
بۇلۇتقا سالاي كىگىز.
بىزنى يامان دېگەنىنىڭ،
كۆزىگە تىقاي بېگىز.

ئوتنى ياقتىم توغراقتا،
تۇتاشقاندۇ قوۋزاقتا.

كۆكۈلنىڭ كەينىگە كىرمەك،
كىرىپ كېتىمسىز دوزاختا.

ئەتىگەن تاڭ سەھەردە،
شاخ تاشلايمەن ئوغلاقتا.
كۆكۈل دېگەن نەجىسنى،
باغلاپ قويماي توغراقتا.

ئۆردەك بولۇپ ئۇچتۇممەن،
ساي بويىغا چۈشتۈممەن.
تەلىيىمنىڭ يوقىدىن،
سەن سارىغا چۈشتۈممەن.

قاغىلىقتا قار ياغدى،
ئويىنغىلى بولمايدۇ.
ئويىنىساڭلار ئويناڭلار،
تارچىلىقتا بولمايدۇ.

ئىشىك ئالدىدا كۆلچەك،
كۆلچەك يېنىدا دۆڭچەك.
شايى كۆڭلەك ئىچىدە،
لەغىرلايدۇ قوش ئەمچەك.

چوڭ چىنىدە چاي ئىچسەم،
پىيالىغا دەز كەتتى.
شايارلىقتىن يار تۇتسام،
ئالتە شەھەرگە داڭ كەتتى.

يۆلەنمىسىلە تېرەككە،
ئوت كەتمىسۇن تېرەككە.

ئادەم دېگەن ھۆل نەرسە،
ئۆلمەيدىكەن كۆيۈككە.

ئۆگزىگە قويۇپ قويسام،
كەپتەر باسمىغان باسماق.
ئالدىمغا كېلىپ قاپتۇ،
بىز ياراتمىغان قاسماق.

تېپىتىپ بەرگۈچى: شايار يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن راخمان قادىر.
توپلىغۇچى: ئەنۋەر كايىت.

كەتسەڭ كېتىۋەر يارىم،
سەندىن نېمە پەرۋايىم.
شۇل باشىم ئامان بولسا،
ھەر جايدا مېنىڭ يارىم.

دەريانىڭ بۇ قېتىمغا،
سىيادان تېرىغان بالىلار.
مېنى يامان دەپ يۇرۇپ،
سىڭايان قارىغان بالىلار.

ئاق قۇشقاچقا دان بەرسە،
تەمىنى بىلمەس.
نادان يىگىتكە كۆڭۈل بەرسە،
قەدرىگە يەتمەس.

تېپىتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە تۇيۇقلىدى يېزىسىدىن پاتەم.
توپلىغۇچى: مۇختەر.

دەريادا سۇ بولمىسا،
بېلىق ياتامدا باشمدا.
يارىڭ ھەيلى بولمىسا،
يار ياتامدا قاشمدا.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ياردم مەن باراي دېسەم،
ئاردا دەريا يامان.
سەن خېنىمنىڭ ئوتلىرى،
دوزاخ ئوتىدىن يامان.

ئىشىك ئالدى ئانارگۈل،
ئانار گۈلنى پۇراملا؟
كۆڭۈلنىڭ كەينىگە كىرىپ،
گۆھەرنى تاشقا ئۇراملا؟

قىز تاللىماق تەس ئىكەن،
بىرنى تاپسام پەس ئىكەن.
كونىلارنىڭ سۆزلىرى،
يالغان ئەمەس راس ئىكەن.

ئاشۇ خېنىمنىڭ ئولتۇرۇشى،
ھېچ نېمىدىن غېمى يوق.
ئىككى يار تۇتقان خېنىمنىڭ،
كۆزلىرىنىڭ نۇرى يوق.

مەن بازارغا بارمىسام،
كۆڭلۈم بازارنى تارتىدۇ.
ئاچىسىنى ئالاي دېسەم،
سىڭلىسى قاش ئاتىدۇ.

ئوچاق بېشىدا كورا،
كورا ئىچىدە دورا.
بويىنى قاتتىق چوكانغا،
يۇلغۇن تايمىقى دورا.

سۇزۇك سۇنى لاي قىلغان،
تاختا كۆۋرۈك توپاسى.
چوكانلارنى باي قىلغان،
يىگىتلەرنىڭ ۋاپاسى.

رومىلمنىڭ ئوچىغا،
تۆگۈۋالدىم بىر ناننى.
مەستلىكىمدە ئالدىراپ،
سۆيۈپتىمەن نادانىنى.

باراي دېسەم بارالمادىم،
يارنىڭ بېغىغا.
قونايي دېسەم قونالمادىم،
يارنىڭ قېشىدا.

خەقلەر سەۋرى قىل دەيدۇ،
مېنىڭ ھالىمنى بىلمەيدۇ.
ئەگەر ھالىمنى ئېيتسام،
دەرد تارتقانلار يىغلايدۇ.

پاكار - پاكار توغرا قىنى،
چۆلدە مانان بېسىپتۇ.
تىل تەگمىسۇن دەپ يارىم،
بوينىغا تۇمار ئېسىپتۇ.

شاپتۇلمىڭنىڭ شېخى پەس،
ئېگىپ يېمەك تەس ئەمەس.
كوچىنىڭ سەتەڭلىرى،
كىملا سۆيسە ياق دېمەس.

غىلدىر ـ غىلدىر غىل ياخشى،
تىمىلغىلى مۇز ياخشى.
جۇۋان خوتۇن ئالدامچى،
ئويناشقىلى قىز ياخشى.

ئىنتىزار بەرگۈچى: ساياز ناھىيە يېڭىمەھەللە يېزىسىدىن ئېمىر شېرىپ.
توپلىغۇچى: ئابلەت.

كەلدىم مەن بېدىلىككە،
بېدە ئورۇپ باغلامسىز؟
يېنىڭىزدا مەن تۇرسام،
باشقا يارغا قارامسىز؟

كۆلنىڭ بويىدا كۆك قىياق،
سايىسى كۆلگە چۈشەر.
ھەر قانچە چوڭ بولسىمۇ،
ھاجىتى بىزگە چۈشەر.

ئېتىمنى قويۇپ بەردىم،
سارغايغان سامانلارغا.

شەھەرنىڭنى تاشلاپ بەردىم،
تالاشقان يامانلارغا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە تويغۇلدى يېزىسىدىن گۈلنىسا تايىپ.
توپلىغۇچى: دىلنار.

يارسىز ئۆتكەن ئۆمۈرنىڭ،
مىڭ يىلى بىر يىلچە يوق.
ئىشقى ئوتىنىڭ ئالدىدا،
دوزاخ ئوتى ئۇچقۇنچە يوق.

يارىم كېلىدۇ قاراپ،
سۇمبۇل چاچنى تاراپ.
مەن يارغا نەمە قىلغان،
يامان كۆزدە قاراپ.

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
يارىم ئوينىغان باغدا.
يۇرەكتە زەردا قاينايدۇ،
ياردىن ئايرىلغان چاغدا.

جاڭگالدىكى بوز تورغاي،
سايرىمىساڭ نىم بولغاي.
يولدىن ئازغان ھەمراھنى،
يولغا سالساڭ نىم بولغاي.

گۈلىيار - گۈلىيار ئەمەسمۇ،
كۆزى خۇمار ئەمەسمۇ.
يامان كۆزدىن ساقلىغان،
ئاشۇ تۇمار ئەمەسمۇ.

ئارپا، بۇغداي سامانىنى،
سەلكىن ئايرىيدۇ.
گۈدەكلىكتە سۆيگەن يارنى،
دۇشمەن ئايرىيدۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيىسىدىن ساۋۇتسۇپى، ھاۋۇت قۇربان.
تۇپلىغۇچى: پەزىلەت.

ئويمانبايتوقاي سازى.
ئۆردەكتىمن تولا غازى.
يېڭىدىن بەرپا تۇتسام،
كۆيدۇردى ئۇنىڭ نازى.

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
باغدا پىشقان ئەمەسمۇ.
بىر كۆرۈپ سۆيۈشەلمەي،
داغدا قالغان ئەمەسمۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە تۇيبولدى يېزىسىدىن ئېمىر زاھىر.
تۇپلىغۇچى: ئەسقەر.

گۈل قىسىپمۇ چىقمايسەن،
باغىڭدا گۈلۈڭ يوقمۇ؟
چىرايىڭنى ئاچمايسەن،
كۆڭلىڭدىكى يار يوقمۇ؟

هاۋادىكى كەپتەرنى،
دان بەرمەپ ئۆگەتمىسەم.
خۇدا بۇيرۇغان كۇنى،
كۆزۈڭدىن بىر ئۆتمىسەم.

ئاي دېسەم ئاسماندا يوق،
يۇلتۇز دېسەم كۇندۇزدە يوق.
گۈل دېسەم توزۇپ كېتەر،
يار دېسەم يانمىدا يوق.

باغىڭدىكى شاتۇتنى،
ئەي قىلىپ شاخلاتمىسام.
خۇدايىم بۇيرۇغان كۇنى،
سېنى بىر قاقشاتمىسام.

باغقا كىرسەم باقمىدۇ،
بۇلبۇل قاناتىنى قاقمىدۇ.
باغدىكى چوكان خېنىم،
بىزگە ئالما ئاتمىدۇ.

ئوچاقتىكى زاغرانكنى،
قومارمامسەن تەڭلەڭگە.
شۇ كۇنىنىڭ سەتەڭلىرى،
ئۆگىنىپ قاپتۇ لەڭمەنگە.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىشىك ئالدى چىنادۇر،
بۇلبۇل كېلىپ قونادۇر.
يار ئۇستىگە يار تۆتۇش،
ئاشىقلارغا گۇناھدۇر.

خۇدايىم مەن غېرىبنى،
يار ئالدىدا خار قىلماڭ.
سۇرەي ھايات پەيزىنى،
بۇ جاھاننى تار قىلماڭ.

مىلتىقنى بەتلەپ قويدۇم،
غاز، ئۆردەكنى ئاتاي دەپ.
كېچىلەپ يولغا چىقتىم،
ئۆيىمىزدە ياتاي دەپ.

ئايۇان ياستىپ قويدۇم،
گىلەم سالدۇرۇپ قويدۇم.
يوغان سۆزلىمەڭ يارىم،
سىزنىمۇ كۆرۈپ قويدۇم.

سېغىزخان ئالا بولۇر،
قاناتى قارا بولۇر.
يارىڭ بېۋاپا بولسا،
بېشىڭغا بالا كېلۇر.

چىراغنى چىراغ دەڭلار،
كۆيگەننى پىراق دەڭلار.
ۋاپا قىلمىغان يارنى،
كۆڭۈلدىن يىراق دەڭلار.

كاككۇكۇم كاككۇك ئېيتىدۇ.
ئېگىز تېرەك باشىدا،
ئاشنام شەرەت قىلىدۇ.
ئوسما قويغان قاشىدا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە بازار ئىچىدىن تېپىپ ئۆمەر.
توپلاپ ئۆچى: قەلبىنۇر.

ئاپئاق ـ ئاپئاق توشقانلار،
سايدا ئويناپدۇ.
ئەرگە تەگمىگەن قىزچاقلار،
تويدا ئويناپدۇ.

قارا ـ قارا قاغىلار،
خاماندا دەپدۇ.
ئەرگە تەگمىگەن قىزچاقلار،
ئارماندا دەپدۇ.

ئاسماندىكى يۇلتۇزلار،
ئاينىڭ گۈلىمەن دەپدۇ.
ئون بەش ياشلىق قىزبالا،
ئاشنا بولىمەن دەپدۇ.

شايار دېگەن يۇلغۇنلۇق،
كۆچا دېگەن تۇرغۇنلۇق.
كۆڭلى سۈيۈق سەتەڭنىڭ،
ئوتتۇز بەشى بىر پۇللۇق.

ئۆستەڭ بويىدا كارىۋات،
مەن ياتمايمەن ئۆزۈڭ يات.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

يارىدىكەن شۇنداق بولسا،
يار تۇتمايمەن پەندىيات.

چىقىپ ئالدىلا تېرەككە،
ئوتنى سالدىلا يۇرەككە.
مېنىڭ كۆڭلۈم ئۇنىماپدۇ،
ئۆزلىرىدىن بۆلەكنە.

يا ئۇيان ئۆتەشىم بار،
يا بۇيان ئۆتەشىم بار.
يېراق يەرگە بارمايمەن،
يېقىندا ئاداشىم بار.

كۆچەت قويدۇم ئېتىزغا،
بىر چىرايلىق باغ بولدى.
ياردىم قىلغان ئاھانەت،
يۈرىكىمگە داغ بولدى.

خامانغا تاشلىغان ئارا،
سامانغا كۆمۈلۈپ قاپتۇ.
ئون بەش ياشتا بىر قىزچاق،
يىگىتكە ئۆگىنىپ قاپتۇ.

ياردىم بەرگەن ئالمىنى،
ئېتىۋەتتىم ئۆستەڭگە.
مەن ئۆزۈمچە سۆيمەيتتىم،
سۆيۈپ قويدۇم قەستەنگە.

يول ماڭدىم كېچە بىلەن،
دەريانىڭ ئىچى بىلەن.
قولۇم باغلىنىپ قاپتۇ،
يارىمنىڭ چېچى بىلەن.

ئېھتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيىسىدىن ئەيسا ئەخمەتجان.
خورلىغۇچى: تۇرسۇن مەھەممەت.

ئون قولۇمدا ئون ئۈزۈك،
چەپ قولۇمدا بىلەزۈك.
مېنى سۆيگەن ئاغزىڭدا،
كىمنى سۆيدۈڭ ئەي نازۇك.

گۈل قىستىم قولاقىمغا،
سىگىمەيدۇ چىرايىمغا.
سەن قىلساڭ يامانلىقىنى،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.

كۈن قىيىلدى كەچ بولدى،
تام ئۆڑۈلدى پەس بولدى.
كونا يارنىڭ دەستىدىن،
يېڭى يارغا ئەس بولدى.

بىلەكىڭدىكى سائەت،
پېشانەڭدىكى ئامەت.

كىمنى كۆرسەڭ يارىم دەپ،
يۈرگىنىڭگە مىڭ لەنەت.

توپلەي پاشىنىسى ئېگىز،
ئۆتۈك پاشىنىسى كالتە.
كوچىدىكى قىزلارنىڭ،
تۇتقان ئاشىنىسى ئالتە.

بېغىڭغا كۆچەت قويسام،
سۇ كىرمەي تۇگەپ كەتتى.
كۆپ قىزلارغا يىگىت يوق،
ياش ۋاقتى ئۆتۈپ كەتتى.

قوناق يېيىگەن ئاتلار،
ئوتلاقتا ھېرىپ قالدى.
ئەر تاللىغان قىزچاقلار،
يىگىت يوق قېرىپ قالدى.

ھارۋامنىڭ ئوقى كالتە،
خىيال بىلەن چۆرۈيمەن.
ئەسقاتمىغان شۇ يارنى،
باش - كۆزۈمدىن ئۆرۈيمەن.

دۇتارىمنىڭ تارى يوق،
ئۇنى چالماسقا چارى يوق.

دەردی بارلار تىگشايدۇ،
دەردی يوقنىڭ كارى يوق.

شاپتۇلنىڭنى داڭلايسەن،
پىشقان چاغدا يېگەنمەن.
سەن يارىڭنى داڭلايسەن،
خالى جايدا سۆيگەنمەن.

ئالما بەرسەڭ ئاپتىمەن،
شاپتۇل بەرسەڭ يەپتىمەن.
چىرايىڭغا بىر قاراپ،
ئادەممىكىن دەپتىمەن.

كۆزدە قىلغان ئوسالىغا،
خېنە بىلەن ئوسما چاچ.
ئەقىللىق يىگىت ئۆزۈڭگە،
ئەقلى يوق سەتەڭدىن قاچ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە بازار ئىچىدىن سەمەت ئىمىن.
توپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.

ئېگىز تاغنىڭ ئۇ قېتىدا،
قۇرغۇي ئىزى بار.
بىزنىڭ يارىنىڭ ھەر زامان،
تاتلىق سۆزى بار.

توپلىغۇچى: شايار ناھىيە بازار ئىچىدىن سالى روزى.

ئوتۇن باسنىم هارۋىغا،
تارتىۋېتەي سىم بىلەن.
قولۇمغا پوتا چىقتى،
ئويىنىۋېتەي سىز بىلەن.

راۋابىمنى چالاي دەيمەن،
زەخمەك بىلەن تارى يوق.
يېگىيارچە يار تۇتسام،
تاشلىۋەتتى، كارى يوق.

غازىمەنمۇ غازىمەن،
چۆلدە ئۇچقان غازىمەن.
سەندىن باشقا يار تۇتۇپ،
ئۆلۈپ كەتسەم رازىمەن.

كەتمەن ئالدىم بازاردىن،
ئېرىق ـ ئۆستەڭ چاپاي دەپ.
مەنمۇ ئىزدەپ يۈرۈيمەن،
خالىغانىنى تاپاي دەپ.

شاخ گۈلى بولغان بىلەن،
مېۋىسىز بولسا بىكار.
ئاي يۈزى بولغان بىلەن،
مېھرىسىز بولسا بىكار.

غەزەل بىلەن بۇ يولدىن،
ئۆتۈپ كەتتى ياش بالىلار.
خەۋەر ئالاي دېمەيدۇ،
باغرى قاتتىق تاش بالىلار.

غازاڭلار توڭكۇلمەكتە،
باراڭلاردا ئۇزۇم يوق.
بۇ اپا يار كەلمىسۇن،
قارايدىغان كۆزۈم يوق.

ئاي چىققاندا چىقسۇن دەپ،
سالام يوللىغان ياردىم.
مەن چىقسام ئۆزى چىقماي،
كۈندە گوللىغان ياردىم.

بىلۈپمۇ يوق دېسەم،
بۇندا ھېچكىم ئالغان يوق.
نادانلىقتا يار تۇتۇپ،
مەندەك داغدا قالغان يوق.

تاتلىققىنا پىشىپتۇ،
بىغىمدىكى يېمىشىم.
ئەمدى تاپتىم ياخشىنى،
يامان بىلەن نېم ئىشىم.

دۇتارنىڭ چالساڭچۇ،
يېڭى چىققان پەدىگە.
ۋاپا قىلار دەپتىمەن،
قارا كۆزنى ۋەدىگە.

راۋاب بىلمىگەن بالىلار،
راۋاب چالمەن دەيدۇ.
باينىڭ ئوغلى ئاشنا مىنى،
تارتىپ ئالمەن دەيدۇ.

تاغ باغريدا كۆرۈنگەن،
ئارپا ئەمەس تېرىقكەن.
مېنىڭ ياردىم ئەجەبمۇ،
سۆيۈشۈشكە قېرىقكەن.

چىراغ بارمۇ ياققۇدەك،
پاقلان بارمۇ باققۇدەك.
سىزمۇ خېلى چوڭ بوپسىز،
بىر قۇچاقلاپ ياتقۇدەك.

ئاپئاق ئۇپىدەك ياردىم،
يۇمشاق كۆرپىدەك ياردىم.
قىلغان سۆزىڭىز ئەجەب،
قورساق كۆپكىدەك ياردىم.

ئاسماندىكى يۇلتۇزلار،
بىر - بىرىگە ئوخشىماس.
ئالەمدە كىشى تولا،
سىز ياردىمغا ئوخشىماس.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى پونكىتىدىن ئاۋۇت مەتنىياز. 32 ياش.
تۇپلىغۇچى: توختىياز مەتنىياز.

هويلىدا كۆيگەن بىلەن،
بوراندا چىراغ كۆيمەس.
ئەقلى بولسا ياردىمىڭ،
مەندىن باشقىنى سۆيمەس.

گۈل بېغىمدا ئاچىلغان،
ئانارگۈلنىڭ بېرىمەن.
گۈل تۈۋىدە ئولتۇرغان،
قارا كۆزنىڭ خىلىمەن.

ئالما ئاتتىم ئاتقانغا،
سىم كارىۋاتتا ياتقانغا.
سىز بىزدىن يامانلاپسىز،
بىرنى سۆيۈپ قاچقانغا.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا سوغىچى كەنت 1 - گۇرۇپپا
پىدىن ئەخمەت توختىياز.
توپلىغۇچى: نۇرمەمەت توختىياز.

دۇتار چېلىپ ئولتۇرسام،
خىيالىمغا سەن كەلدىڭ.
دەردىڭ بولسا ئېيت يارىم،
مۇڭداشقىلى مەن كەلدىم.

كۆيۈپ قالدىم دەپ قويسام،
پەرۋايىڭ يوق مەن بىلەن.
سەن ئۆزۈڭنى ئېپ قاچما،
ئوينىشالاي سەن بىلەن.

كاككۇك سايرىدى كەتتى،
بۇلبۇل سايرىدى كەتتى.
ئىككى يىغلاپ - بىر يىغلاپ،
يار ئۆمرى ئۆتۈپ كەتتى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: بېشىرىق يېزا ئىمامھاڭا 1 - كەنت 2 - گۇرۇپپىدىن
ئىمامنىياز تۇرسۇن (18 ياش، تولۇقسىز ئوتتۇرا).
توپلىغۇچى: توختىياز مەتنىياز.

ئات مىندىم دېگەن بىلەن،
قامچا بولمسا بولماس.
يار تۇتتۇم دېگەن بىلەن،
ياندا بولمسا بولماس.

ئالتۇن تاغاق باشمدا،
مەنمۇ باراي قاشىڭغا.
ئاز كۈن ئويناپ ئايرىلدۇق،
يىگىرمە ئالتە ياشمدا.

خوتەننىڭ بازارىدا،
رەڭمۇ رەڭ تاۋارى بار.
چۆرگىلەپ كېتەلمەيسەن،
سۆيگەننىڭ خۇمارى بار.

ئۇ قاتقا چىقارمىز دەپ.
بۇ قاتتا قونۇپ قالدۇق.
ئۇچ كۈندە كېلەرمىز دەپ،
يالغانچى بولۇپ قالدۇق.

بېشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
گۈلى ئوبدان شايىكەن.
كەلسىلە بىللە ئويناپلى،
ئۆستەڭ بۇيى سايىكەن.

بېشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
سۇغا چۈشتى شولىسى.
ئاخشام سۆيگەن يارىمنىڭ،
يول تۆپىسىدە ھويلىسى.

باهار كېلىپ ياز كەلدى،
بۇلبۇل قوندى تېرەككە.
مېنىڭ دىلىم ئاغرىيدۇ،
يار داغ سالغاچ يۈرەككە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا قۇمئېرىق 1 - كەنت 3 - گۇرۇپپىدىن تۇنيباز روزى.
توپلىغۇچى: پەرھات مەسۇم، ئىمىنجان سالى.

ئاق قۇشقاچ ھارامزادە،
شېكەر بەرسەم سايرايدۇ.
دۇشمەن بىزنى كۆرەلمەي،
ئارقىمىزدىن مارايدۇ.

ئىچمەيمەن ھاراقىڭنى،
تۇتقىنىڭغا ھەشقاللا.
ئاشقىسىز يۈرەلمەيدۇ،
يېڭى ئۇسكەن ياش باللا.

ئوڭ قولۇمدا بەش ئۈزۈك،
كۆزى يالغان، بېغى راس.
يېڭىيارچە يار تۇتسام،
ئون گېپىڭدىن بىرسى راس.

قارىغايىنى كېسىپ قويدۇم،
قۇرۇسا قالارمەن دەپ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

يېڭىياچە يار تۇتتۇم،
بۇيرۇسا ئالارمەن دەپ،

تەييتىپ بەرگۈچى: ئاۋات بېشىرىق يېزىسىدىن ئايگۈل مەمەمەت، 26ياش،
دېھقان، ساۋاتلىق.
تۇپلىغۇچى: تۇخنىياز مەتنىياز.

جاماللىكىنى كۆرمىسەم،
پىراقىدا كۆيمەستىم.
سەن ئۇماقنى ياريم دەپ،
لەۋلىرىگە سۆيمەستىم.

جىلغىدىكى سېرىق سۇ،
داۋالغۇيدۇ تاشمايدۇ.
يېڭى يار تۇتاي دېسەم،
مىجەزىمگە ياقمايدۇ.

شەبنەم چۈشتى ھاۋادىن،
كۆكلەك كىيگىن تاۋاردىن.
تاۋار كۆكلەك بولمىسا،
مەن ئېپ بېرەي بازاردىن.

دۇتار چالغان قولۇڭغا،
ئالتۇن ئۈزۈك سېپ قويدۇم.
ئۇخلاپ قاپسەن مەن بارسام،
ئويغاتماي سۆيۈپ قويدۇم.

قار لەيلىسى ئېچىلار،
قورقمىغاچقا جۇدۇندىن.
ئىشق ئوتى خار ئىكەن،
بۇ جاھاندا بۇرۇندىن.

كۆزلىرىمدىن ئاققان ياش،
قوشۇلۇپتۇ تارىمغا.
كۆكته پەرۋاز قىلاتتىم،
يېتىۋالسام ياردىمغا.

قولۇڭدىكى كەپتەرنى،
مەن ئۆگزەمگە ئۆگىتەي.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
غەزەل بىلەن تۆگىتەي.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا دۆڭبويى كەنتىدىن ھامۇت ھامۇت.
توپلىغۇچى: تۇرغىنجاز مەتنىياز

ئاق سارايدىن چىقتىڭىز،
ئاق قەغەزدەك ئاقبرىپ.
كەينىڭىزدىن قاراپ قالدىم،
زارا ئىزىدەك سارغىيىپ.

ئىشىك ئالدى بىر تۆپ سۆگەت،
قۇرغۇي قونالماس.
مېنىڭ يارىم تىكەنلىك گۈل،
بۇلبۇل قونالماس.

قونغان بىلەن سايرىيالماس،
ئۇنىڭ شېخىدا.
ئالغانىدىم يار كۆڭلىنى،
كىچىك چېغىمدا.

مەيلى قانداق تېڭىپ بولسا،
تومۇرنى تۇتار.
يار كېسىلى يۇرەكتىدۇر،
ئۇنى كىم ئۇقار.

ئېيتقۇچى: ئاۋات بېشىرىق يېزا تالالىق كەنتتىن مەھەممەت ئاجى، 50 ياش، ئوقۇتقۇچى.
ئاۋازلىغۇچى: توختىنياز مەتنىياز.

بۇغداينى ئورۇپ قويدۇم،
توشۇغىلى خامان يوق.
ئەمدى يار تۇتقان بىلەن،
ئويىتغىلى ئىمكان يوق.

ئېيتقۇچى: ئاۋات بېشىرىق يېزا 1 - كەنتتىن موشۇرخان تاھىر دۇنيازى.
ئاۋازلىغۇچى: نۇرمەممەت توختىنياز.

مەن تاماكا تارتىمەن،
دەردى بالانى تارتىمەن.
بىر سېلىم تاماكىنى،
ياريم بىلەن تەڭ تارتىمەن.

نەگە بارىسەن خانىم،
ئىشقا بارىمەن ياريم.
قاش كۆزۈڭنى ئويىنىتىپ،
جاننى ئالىسەن ياريم.

ئاتا مەندە بولمىسا،
ئانا مەندە بولمىسا.
بۇ يۇرتتا نېمە قىلاي،
كۆڭلۈمدىكى يار بولمىسا.

قاشىڭىز قارا ئىكەن،
كۆزىڭىزگە كۆيدۈممەن.
تىلىڭىز تاتلىق ئىكەن،
لەۋلىرىڭىزگە سۆيدۈممەن.

چىرايىم زەپىرەك بولدى،
سارغايغىنىمنى كىم بىلۈر.
سارغايغان چىرايىمنى،
مېھرىبان يارىم بىلۈر.

تېمىتىپ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە بېشىرىق يېزا دۆڭبويى 1 - كەنت 2-
كۆرۈپبېيدىن مەھەممەت ساۋۇت سامۇق.
قويۇلغۇچى: توخنىياز مەتنىياز.

يارىم قوناق ئوتايدۇ،
يول بويى قوناقلىقتا.
تەرلەپ كەتسەم يەلپۈيدۇ،
ئانار گۈللۈك ياغلىقتا.

تاغدەك يۈرۈكىم تاغدەك،
كاككۇك سايرىغان باغدەك.
دائىم ئويناسام دەيمەن،
باشتا ئويىنىغان چاغدەك.

يارىنىڭ ئۆيى دالدىدا،
گۈل باغچىنىڭ ئالدىدا،
كېلىڭ يارىم بىر سۆيەي،
دۇشمەنلەرنىڭ ئالدىدا.

شوتا قويدۇم شاتۇتقا،
بىز مۇساپىر بۇ يۇرتقا.

مۇساپىر دەپ خار كۆرمەڭ،
يېنىپ كېتىمىز ئۆز يۇرتقا.

كېتىمپ بارغان خانىمنى،
شەرەت بىلەن توختاتتۇق.
قول سېلىشقا قارىپلا،
بىزنىڭ يارغا ئوخشاتتۇق.

يار كېتىمپ يامان بولدى،
چىرايىم سامان بولدى.
يار بىلەن كۆرۈشمىگىلى،
بەش ـ ئالتە زامان بولدى.

مىكىيان توخۇ باقمائلار،
سەھەر قانات قاقمايدۇ.
چوكان ئاشنا تۇتمائلار،
جۇۋانلاردەك باقمايدۇ.

باغىم بارۇ باغىم بار،
بۇغدايلىقتا زاغۇن بار.
كىمنىڭ قىزى شوخ بولسا،
شۇنى بېرىپ ئالغۇم بار.

باغدا كاككۇك سايرايدۇ،
تىڭشائلار نېمە دەيدۇ.
ھەركىم ھەر نېمە دەيدۇ،
دەرد كەلمىسە بىلمەيدۇ.

يارىم كوڭلەك كىيىپتۇ،
گۈلى يوغان تاۋاردا.

ئۆتكەن ئاخشام يار چىقماي،
توغلاپ قالدىم تالادا.

بېغىڭدىكى ئالمانى،
چىشلەپ يەيمەن ئۈزمەيمەن.
كۆڭلۈم چۈشمىگەن يارغا،
چولام تەگمەيدۇ سۆيمەيمەن.

ئادرېسىڭ بەرگۈچى: ئاۋات ناھىيە ئابۇداغ يېزا دولان 1 - كەنتتىن بازارات ئوسمان، ساۋاتسىز، 39 ياش.
توپلىغۇچى: ئىلياس باۋۇدۇن.

يانچۇقۇمدا ئارغامچى،
ئۆزۈم ئەسلى ئالۋاقچى.
قولۇمدا پۇلۇم يوقتۇر،
مەن يارىمغا يالغانچى.

يۇرۇڭ يارىم مەن بىلەن،
بېرىپ كېلەيلى سەيلىگە.
غېرىب قىلماڭ كۆڭلۈمنى،
كىرىپ دۇشمەن كەينىگە.

دورا دەيدۇ، دورا دەيدۇ،
قىچا ياغىنى؛
ئەقىلىڭ بولسا سۆيەرمىدىڭ،
كىشىنىڭ يارىنى.

ئۇ مېنى تولا ئۇرۇپ،
بارالمىدىم سەيلىگە.
بىر بەلگە قىلىپ قويۇڭ،
ئۆيىگىزنىڭ كەينىگە.

ئالمىنىڭ شېخى تولا،
ئېگىلىپ يۈنمايدىكىن.
يارنىڭ ۋەدىسى تولا،
گېپىدە تۇرمايدىكەن.

گۈلزارلار گۈلى بىلەن،
گۈل ئۆسەر غولى بىلەن.
ئوينىساڭ توزۇڭ ئويناء،
ھەر ئىشنىڭ يولى بىلەن.

باغدا ئۆسكەن لەيلى بىز،
تاغدا ئۆسكەن لەيلى بىز.
غېرىب بىلەن سەنەمدەك،
ئۆلۈپ كەتسەك مەيلى بىز.

ئەچەبمۇ يارىشىپتۇ،
پېشايۋانىنىڭ تېمىدا.
قىيامەتتە ئۆچەرمۇ،
ئىككىمىزنىڭ كۆيمىكى.

ئىشىكىڭدىن مەن ئۆتتۈم،
ئېرىقىڭدىن تاقلىماي.
سەن يار ئۇچۇن دەرد تارتتىم،
ھېچ كىشىگە دادلىماي.

تەرجىمان رەتلىگۈچى: ئاۋات ناھىيەبازار ئىچىدىن ئىسلام ھاپىز.

ئات مىنىپ سەيلىگە چىقسام،
قامچا دەستەكۇ مەن بولاي.
ھەممە ئەلنىڭ كۆزى سەندە،
تىلىتۇمارىڭ مەن بولاي.

یار ئۇچۇن ئۆلۈم كەلسە،
ئاۋۋال قولۇمنى باغلىتاي.
ئىچىمدە ئارمان قالمىسۇن،
يارنى قېشىمغا چىللىتاي.

جەنىسەتە يۇ جەنىسەتە،
بىزنىڭ باغدا جەنىسەتە.
يار ئېگىزدە مەن پەستە،
ئۆتۈپ كەتتى كۆرمەستە.

ئاق پىيازنىڭ پوستىمەن،
كۆك پىيازنىڭ پوستىمەن.
ئوي مەھەللىدە چوك بولغان،
قەلەم قاشنىڭ دوستىمەن.

جىلدىر ـ جىلدىر جىل ياخشى،
تىيىلغىلى مۇز ياخشى.
ئۇنداق ـ مۇنداق چوكاندىن،
سىڭا پۇتلۇق قىز ياخشى.

قارلىغاچ قارا بولۇر،
قانىتى ئالا بولۇر.
كونا يارنى تاشلىماڭ،
يېڭىسى بالا بولۇر.

تالى دەيدۇ، تالى دەيدۇ،
ئۇزۇمنىڭ تالىنى.
بىلمىگەنلەر ياماق دەيدۇ،
كىشىنىڭ يارىنى.

بۇغداي باغلىغان يىگىت،
باغلىق سۆرۈلۈپ قاپتۇ.
ئۆزىنى يوغان چاغلاپ،
ياردىن ئايرىلىپ قاپتۇ.

دۇتتارىيەي دۇتتارى،
دۇتتار بىدا پەي تارى.
ئاخشام ئىچكەن سىنچاينىڭ،
ئەمدى تۇتتى خۇمارى.

يارىم ياتىدۇ يالغۇز،
گۈلنىڭ تۈۋىدە نەمدە.
مۇڭداشقىلى ھەمراھ يوق،
ئۇخلاپ قالىدۇ غەمدە.

مەن بۇ يەرگە كەلمەيتتىم،
يارى كەلتۈردى مېنى.
ئوتقا سالسا كۆيمەيتتىم،
يارى كۆيدۈردى مېنى.

مەنمۇ ئىنسانىي دەردىمنى،
سەنمۇ ئىنسانغا دەردىڭنى.
بىر مەلىدە چوڭ بولۇپ،
بىلمەپتىمەن قەدرىڭنى.

ئىشىك ئالدى لاي ـ پاتقاق،
لاي ـ پاتقاققا تاش ئاتما.
كۆڭلۈمدىكى يار بولساڭ،
باشقىلارغا قاش ئاتما.

قارائغۇدىن قورقمايمەن،
خۇدادىن قورقمەن ياردىم.
ئايرىلمىشتىن قورقمايمەن،
ئوتۇكىدىن قورقمەن ياردىم.

ئالما گۈلى گۈل ئەمەس،
ئېچىلىپ تۇرغان بىلەن.
كىشىنىڭ يارى يار ئەمەس،
ھېجىيىپ تۇرغان بىلەن.

ئاق كۆڭلەكنى كىيمەيمەن،
ئاق كۆڭلەك ياراشمايدۇ.
بىز ئىككىمىز ئويۇنساق،
باشقىلار تالاشمايدۇ.

بېغىڭغا كىرىۋالسام،
ئۈرۈك ئىزغىتاي ياردىم.
ناخشامغا قېتىۋالسام،
سېنى يىغلىتاي ياردىم.

تام ئۆۋىدە ئولتۇرۇپ،
تام باسقانىنى بىلمىدىم.
سەن ياردىمنى يادىتىپ،
غەم باسقانىنى بىلمىدىم.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچىتۇرپان ناھىيىسى يېڭىئاۋات يېزا 1 - كەنتتىن توختى مامۇت.

توپلىغۇچى: مەدەنىيەت ئۇرتىدىن ئۆمەر نىياز.

ئاقچى قوغۇن ئاق ناۋات،
كۆكچى قوغۇن كۆك ناۋات.
باشقىلارنىڭ قانداقكىن،
مېنىڭ ياردىم قەن ناۋات.

ياربا غدىكى قومۇشنى،
ئورغاق بىلەن ئورغان يوق.
بىز ئىككىمىز دوست بولۇپ،
تۇزۇكسىنە يۇرگەن يوق.

گۈپتەپ بەرگۈچى : ئۇيغۇرپان ياماتۇ مىللىي يېزىسىدىن تىلەك سادىق ، 52 ياش، ساۋاتسىزلىق، دېھقان.
توپلىغۇچى : كۇتۇپخانىدىن ئابلىز ھىمىدىن.

ئۆيىڭىز دۆڭ مەلىدە،
ئاغىلمايسىز ناخشىنى.
ئۆزىڭىز ئوبدان بالا،
چاغلىمايسىز ياخشىنى.

سۇغا چىقتىم كۆلچەككە،
دەپ قويۇڭلار خەلچەككە.
ياش بالىنى ئالداپتۇ،
سازاڭ بولغان ئەمچەككە.

ھاۋىلار ئالاڭلاپتۇ،
يۇلتۇزلار شالاڭلاپتۇ.
يېڭى يارچە يار تۇتسام،
كونىسى يامانلاپتۇ.

گۈپلاپ رەتلىگۈچى : ئۇيغۇرپان ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىدىن ئاۋۇت توختى، 47 ياش.

باغلىرىڭنى سەيلىتىپ،
ئازغامچا سالدىم دارىگە.
تەلىيىمنىڭ يوقىدىن،
يالغانچى بولدۇم يارىگە.

بارساڭمۇ بېرىپ تۇرغىن،
ئارقاڭدىن يېتىشەرمەن.
خۇدايىم بۇيرۇسا بىر كۈن،
خالىدا كۆرۈشەرمەن.

ئېرىقىڭا ئېرىقىڭ،
پىلتىڭلايدۇ بېلىقىڭ.
ئېسىمدىن ھېچ كەتمەيدۇ،
ئاخشام قىلغان قىلىقىڭ.

توپلاپ رەتلىگۈچى : ئۇچۇرۋان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن
سەمەت ئىسمايىل.

قارا - قارا قاغىلار،
خامانىدىدۇر يار - يار.
ئاشنىسى يوق چوكانلار،
ئارماندىدۇر يار - يار.

كۆڭلىمكىمنى كۆك بويياتتىم.
بەلبېغىمنى ھاۋارەڭ.
بىزنىڭ باغدا غورا پىشتى،
كۈندە كېلىپ غورا يەڭ.

قاشلىق ئەتمىسەڭ يارىم،
قېشىڭدىكى بولىمامدۇ؟

ئاشنا تۇتمساڭ يارىم،
يېنىڭدىكى بولامدۇ؟

ئالتۇن قەپـزىم بولسا،
بۇلبۇلنى باقاي دەيمەن.
كۆڭلۈمدىكى يار بولسا،
كۆكسۈمگە ياقاي دەيمەن.

تاماكا چەككىم كەلگەندە،
سىيلاپ قويمەن ياننى.
كۆڭـۈلدىكى يار بولسا،
ئاتاپ قويمەن جاننى.

قېيتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ئاھىنىم كەزلىك يېزىسىدىن توختى ئەيسا، ئىـ
ـسام ئوجىلا.
توپلاپ رەتلىگۈچى: ئابدۇۋۇپلى راخمان.

ئىشىكىڭدىن مەن ئۆتەرمەن،
يۆتىلىپ گۈل كۆتۈرۈپ.
مەيلىڭىز بولسا چىقمىڭ،
چىنىـدە چاي كۆتۈرۈپ.

بېغىڭىزنىڭ تېمى پەس،
مېۋىسىنى يېگـەن بىز.
ئۆزۈڭىزنىڭ كۆڭـلى پەس،
شۇڭا تاشلىۋەتكەن بىز.

ئاچا ـ ئاچا ئاچاملا،
شالغا سۇنى چاچاملا؟
يۇرەكـكە ئوتنى سېپ قويۇپ،
بىزدىن يىراق قاچاملا؟

سۇغا سالسا سۇ كۆتۈرمەس،
مىسقال تۆمۈرنى.
ئالتۇن بېرىپ ئېلىپ بولماس،
قالغان كۆڭۈلنى.

ھاراق ئىچتىم جوزىدا،
ئالمىخان داڭلىق بىلەن.
ئاچچىقى كەلسە ئۇرادۇر،
قولىدىكى ياغلىق بىلەن.

ئايدىن ئايرىلالمايمەن،
ئاي يۈزۈڭنى كۆرگەندە.
ئەيمىنىپ قارىالمايمەن،
قوشۇماق تۇرۇلگەندە.

گۈلىيار - گۈلىيار ئەمەسمۇ،
ئۆزى گۈلىيار ئەمەسمۇ.
بىزنى ۋەيران دېگەنلەر،
ئۆزى ۋەيران ئەمەسمۇ.

تۇپلىغۇچى : ئىسلام سادىق .

ئالتۇن بىلەن ئەينەكنى،
تاپالمايسەن مەندەكنى.
سەن ئۆزۈڭنى ماختايسەن،
مەنمۇ سۆيگەن سەندەكنى.

ھاۋارەڭ تونىنى كىيىپ،
ھاۋادا ئوينىغان كۆڭلۈم.
ياخشىنى يانداپ قويۇپ،
يامانىنى خالىغان كۆڭلۈم.

ئاپئاق ئۇپسەدەك يارىم،
شېشە قۇتىسەدەك يارىم.
ئاچچىقى كېلىپ قالسا،
چاقماق ئوتسەدەك يارىم.

قاش ئاتارىم كېلىدۇ،
كىرپىك ئاتارىم كېلىدۇ.
بېلىگە ئالما تۇگۇپ،
يالغانچى يارىم كېلىدۇ.

گۈل دېگەنىنىڭ گۈلىمەن،
گۈزەل ئانار يۈز.
خەت يازغانغا تۇگەمدۇ،
يۈرەكتىكى سۆز.

قوغۇنىنىڭ پىلەكىدىن،
تاۋۇز تاپىمەن يارىم.
ياخشى ياردىن ئايرىلىپ،
يالغۇز ياتىمەن يارىم.

قارىغاي كېسىپ قويدۇم،
قۇرۇسا قالارمەن دەپ.
كىچىك يار تۇتۇپ قويدۇم،
بۇيرۇسا ئالارمەن دەپ.

كېتەردە خۇشلىشىپ كەتسەڭ،
پىشىگە ئېسىلمۇالمايتتىم.
قېشىڭنى ئوينىتىپ كەلسەڭ،
لېۋىڭنى چىشلىمۇالمايتتىم.

قىزىلگۈلگە سۇل ئۇزاتسام،
قولۇم يەتمەيدۇ.
مەن يارىمنى سۆيەي دېسەم،
بويۇم يەتمەيدۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ئاھمەد يورچى يېزىسىدىن ئوسمان مەمتاۋلا.
توپلىغۇچى: ئىسلام سابىق.

ئاسماندا مېنىڭ ئايىم،
كەلپىندە مېنىڭ جايىم.
جىسمى ئالەم گۈۋاھ بولسۇن،
ئاقسۇدا مېنىڭ يارىم.

گۈل باغقا ئاتار ئەتتىم،
بىرسىگە قىزىل ئالمىنى،
نامەردكە كۆڭۈل بېرىپ،
مەندىن ئايرىلىپ قالما.

ئېيتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ئاھمەد يورچى يېزىسىدىن ئابلەت تۇرەي.
توپلىغۇچى: ئەمەتجان مامۇت.

ياخشى - يامانلىقىڭمزنى،
بىلىپ يۈرىمىز.
ئويىنىۋالسۇن بىچارە دەپ،
كۆلۈپ يۈرىمىز.

ئاكام سالغان ھوجرىنىڭ،
تۈگلۈكى تىللا.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىمنىڭ،
ئاشىقى موللا.

بىر پىيالە چاي تۇتتىمىز،
ھەسەل دەپ يۇتاي،
بىر يۇتاي، ئىككى يۇتاي،
كۆڭلۇمدە تۇتاي.

قىزىلگۈل ئېلىپ باردىم،
ئول بۇۋاپاغا،
بۇۋاپاغا بارغۇنچە،
يىغلاپ خۇداغا.

ئول خۇدايا يىغلىسام،
ئوڭلار بېشىمنى.
زەپىرەئىدەك سارغىيىپ،
تۆكسەم يېشىمنى.

باغدا شاپتۇل پىشىپتۇ،
تەرگىلى كەلدۇق.
ياردىم سالغان ھوجرىنى،
كۆرگىلى كەلدۇق.

ئىشىكىنىك ئالدىدا،
سامانلىقىك يوق.
مېنىك ساڭا ھەرگىزمۇ،
يامانلىقىم يوق.

دۆڭ يەرگە قوغۇن تېرىدىم،
پىلەكلىرى تۇز.
قوغۇنلار پىشىپ قاپتۇ،
ياردىم كېلىپ ئۇز.

مەن یارىمنىڭ كۆڭلىنى دەپ،
تاياق يېدىم يۈز.
يەنە يېسەم شۇنچە يەرمەن،
يارىم قارا كۆز.

ئاتلار ئۇرۇق، يوللار يىراق،
شۇل مېنىڭ بەختىم.
قەمبەرخاننىڭ باغچىسىدا،
سۇ بولۇپ ئاقتىم.

ئالتە كەپتەر يەتتە بولدى،
قوندى تېرەككە.
ئىتتىك مېڭىپ يېتەلمىدىم،
شېپىك كۆڭلەككە.

شېپىك كۆڭلەك كىيگەن خانىڭ،
مېڭىشى ئەپلىك.
ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا،
بىر چېكەن ياغلىق.

چېكەن ياغلىق كىر بولۇپتۇ،
يۇيسا بولمامدۇ.
يارىنىڭ كۆڭلى ئېگىز بولسا،
ئەگسە بولمامدۇ.

ئۇيان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ،
ئالاي كۆڭلۈڭنى.
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك،
ئېگەي بوينۇڭنى.

جاندىن ئايرىلغان يامان،
ياردىن ئايرىلغان يامان.
ئىشقى ئوتى تەگسە يۈرەككە،
دوزاخ ئوتىدىن يامان.

دوزاخ ئوتى ئوت بولامدۇ،
ئىشقى ئوتىنىڭ ئالدىدا.
كىشىنىڭ يارى يار بولامدۇ،
ئۆز يارىنىڭ ئالدىدا.

توپلىغۇچى: ئىسلام سادىق.

هېلىمىخان، سېلىمىخان هالىم قالمىدى،
سەن يار ئۈچۈن خەجلەي دېسەم خەجىم قالمىدى.

سەن تالىشىپ، مەن تالىشىپ، ئاق چوكان يوقمۇ؟
بوينىڭنى تولغايسىزغۇ مەيلىڭىز يوقمۇ؟

ئىتلىرى يامان ئىكەن باغلاپ قويماپلا،
بىزدەك چاققان گۈل يىگىتنى چاغلاپ قويماپلا.

ئانام بىلمەس، دادام بىلمەس مېنىڭ هالىمنى،
ئاۋۋال خۇدا، يارىم بىلمەس سارغايغىنىمنى.

كۆز پەسلىدە سارغىيىپتۇ باراڭدا ئۈزۈم،
يار كەتكەنگە ئىشەنمەيمەن كۆرمىدى كۆزۈم.

مىنگەن ئېتىم سەمرىمەيدۇ ئېكىز ئوتتىدا،
يۈرەك باغرىم كاۋاپ بولدى يارىنىڭ ئوتىدا.

چىللاك توخۇم، چىللاك توخۇم، يارىم ئويغانسۇن،
لەۋلىرىنى چىشلىۋالاي چۆچۈپ ئويغانسۇن.

ئۈچ يۈز ئاتمىش دەريا سۈيى بىر بولۇپ ئاقتى،
ئەتلەس كۆڭلەك كىيگەن خانىم كۆڭلۈمگە ياقتى.

باغدا پىشقان ئالمىلازىنىڭ ياپرىقى بولسام،
كۆڭلۈمدىكى شۇ يارىمنىڭ ئامرىقى بولسام.

بىر قۇتىدا ئۈنچە مارجان ئۆزۈكدە تۇرسۇن،
ئىككى قاراپ، بىر سۆيگۈنىم كۆڭلۈكدە تۇرسۇن.

باردى دەيدۇ، ياندى دەيدۇ مېنىڭ يارىمنى،
ئېگىز داۋان ئاشتى دەيدۇ بويى تالمىدى.

تال چۈشتەك بويلارىڭغا زوقۇم كېلىدۇ،
ئاخشاملىقبا باراي دېسەم قورققۇم كېلىدۇ.

باغدا باغۋەن نوتىلارنى سەھەردە پۈتار،
يار ئاغزىغا سۇ تېمىتسا ھەسەل دەپ يۈتار.

بىر پۈتار، ئىككى پۈتار، كۆڭلىدە تۇتار،
كىچىكىدە سۆيگەن يارنى كىممۇ ئۇنۇتار.

سىم - سىم ئارىلاش قار يېغىپتۇ دەريانى بويلاپ،
يۈرەك باغرىم پارە - پارە سەن يارنى ئويلاپ.

ئاقسۇ يولى ئۆزۈن ئىكەن داۋانى يوقتۇر،
مەن يارىمنى كۆرۈۋالسام ئارمانىم يوقتۇر.

ئېگىز تاغدىن تاشقىن كەلسە ئاقىدۇ سايغا،
دەرد ئاغرىقى بولۇپ قالدۇق، مەشۇقۇم قايدا.

يېشىل - يېشىل يوپۇرمىقىم ياشاردى كەتتى،
يېشىل تونلۇق مېنىڭ يارىم نەلەرگە كەتتى.

قاراپ باقسام كۆرۈنمەيدۇ ئىلىنىڭ تاغى،
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن ئايرىلىش داغى.

بەختىم قارا بولغان ئۇچۇن يار بىزگە باقماس،
مەن يېتىمنى قاقشاتقىنى ھېچ ياخشى بولماس.

توپلىغۇچى: نىياز مەخمۇت.

قاتار - قاتار غاز كەپتۇ، چىمەنگە پېتىپ،
مەن يارىمغا چاي تۇتاي ئەرزىمنى ئېيتىپ.

ئىچىمىڭىز ئىچكۈزەي قەن - شېكەر قېتىپ،
كۆيمىڭىز كۆيدۈرەي، مىراسنى سېتىپ.

كىچىككىنە ئېرىق چاپتىم، ئاتلاپ ئۆتكۈدەك،
سۈزۈككىنە سۇ كېلىپتۇ قېلىپ ئىچكۈدەك.

سۈزۈككىنە سۇ ئىچىدە ئالا - چىپار تاش،
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگىنى زالىم قارا قاش.

ئىككى تاغنىڭ ئۇ قېتىدا بىر توپ قارا قات،
شۇ يارىمنىڭ مىنگەن ئېتى چىلان تورۇق ئات.

ئۈزەڭگىسى ئالتۇن ئىكەن، قامچىسى پولات،
كۆزلىرى خۇمار ئىكەن، لەۋلىرى خاۋات.

كۆل بېشىغا سۇغا چىققىنىم تۇمارنى ئېسىپ،
ئەجەب خۇشخۇي ئولتۇرۇپلا كىتابنى ئېچىپ.

ئاستا كېلىپ سالام قىلدىم بوينۇمنى ئېگىپ،
ئەجەبمۇ سەزمىدىلە، كۆڭلۈمنى چىگىپ.

توپلىغۇچى: ئەخمەت تۇمۇر.

تېرەك كۆكلەپ باغ بولدى،
زىغىر پىشىپ ياغ بولدى.
يارنىڭ قىلغان گەپلىرى،
يۈرىكىمدە داغ بولدى.

سايغا چۈشكەن ئۆردەكنى،
بىلمىگەنلەر غاز دەيدۇ.
دەرد ئوستىگە دەرد قوشۇلۇپ،
تويۇنىڭ ۋاقتى ياز دەيدۇ.

بۇگۈن چىققان تولۇن ئاي،
ئاخشامقىغا ئوخشىماس.
شۇ يارىمنىڭ قىلىقى،
باشقا يارغا ئوخشىماس.

ئاسماندىكى ئايىمدەك،
كۆڭلۈمدىكى يارىم بار.
گۈزەل يارىم چىمەندىن،
ئايرىلماس قارارىم بار.

ئىشىك ئالدى قوشتېرەك،
ئېگىلەيمۇ دېمەيدۇ.
بىزنىڭ يارلار تاش يۈرەك،
سۆيۈپ قويايى دېمەيدۇ.

ئاينى ئاسماندا دېسەم،
تار كوچىدا ئاي بار ئىكەن
مەن سېنى يارىم دېسەم،
سېنىڭمۇ يارىڭ بار ئىكەن.

سۆزۈك سۆنى لاي قىلغان،
دۆڭكۆۋرۈكنىڭ تۆپىسى.
چوكانلارنى خوش قىلغان،
پىيازلىقنىڭ ئوسمىسى.

ئاخشام چىقتىم تالاغا،
قوينۇم توشتى ئانارغا.
ياخشى يارنى تاپاي دەپ،
ئۆزۈم قالدىم بالاغا.

ئۇرۇمچى دېگەن شەھەردە،
ئۇن تاسقايدۇ لەگزىدە.
بىزنىڭ يارغا نېم بولدى،
قان قالماپتۇ مەگزىدە.

ئاتىم بار دېگەن بىلەن،
قامچا بولمىسا بىكار.
ئاشنام بار دېگەن بىلەن،
ياندا بولمىسا بىكار.

ئاقاردۇيۇ ئاقاردۇر،
دەريا سۈيى ئاقادۇر.
يىراقتىكى يارەنلەر
ئەمدى كىمگە باقاردۇر.

سۆيگۈ ئەزىم دەريادۇر،
لەيلەپ - چۆكۈپ ئاقايلى.
مەجنۇنلارچە ئېگىلىپ،
تۆشنى - تۆشكە ياقايلى.

ئات مىندىم دېگەن بىلەن،
ئىگىرى بولمىسا يېكار.
يار تۇتتۇم دېگەن بىلەن،
خۇلقى بولمىسا بېكار.

ئىشىك ئالدى قوناقلىق،
قويۇق كەتسە تاقلايمەن.
سەن ماڭا ۋاپا قىلساڭ،
ۋەدە بىلەن ساقلايمەن.

ئېيتىپ بەرگۈچى: تۇرسۇن ئەيسىدىن ھاكىم باتۇر.
توپلىغۇچى: مەھمەمەت ئىيسا ھەمراھ

مەشرەپ بېيىتلىرى

ئاق سارايغا ۋاسا تىزدىم،
سانىمدىم جۇپىمۇ تاق.
ئاق سارايدىن چىقتى يارىم،
مەڭزى قىزىل يۈزى ئاق.

مەڭزى قىزىل يۈزى ئاققا،
ئاشنا بولسا كىشى.
قارچۇغىنىڭ بالىسىدەك،
قولىغا قونسا كىشى.

ئاق سارايغا كىردى يارىم،
زەيتۇنە تونىنى كىيىپ.
ئارقىسىدىن مەنمۇ كىردىم،
بىر تۇتام گۈلنى ئېلىپ.

ئەقلى بولسا گۈلنى ئالۇر،
پەمى بولسا غۇنچىنى.
غۇنچىدەك يارى تۇرۇپ،
كۈلىدىن بەتەر قىلدى مېنى.

تۇپلىمە ئۇچى: ئابدۇرۇسۇل روزى.

ئاستا ـ ئاستا ماڭسىڭىز،
دەريا غا كۆۋرۈك سالىسىز.
بىر قاراپ، ئىككى قارىماي،
ئىچىمگە ئوتنى سالىسىز.
ئىشىك ئالدى يوللىرى،
باشتىن ـ ئاياغقا تاللىرى.
بېرىش ـ كېلىش قىلمايلا،
كىمگە چۈشتى كۆڭۈللىرى.
كۆڭۈللىرىنىڭ چۈشكۈنى،
ئۇنچە بەك لازىم ئەمەس.
سىلىچە يارىم تۇرۇپ،
يار تۇتماق لازىم ئەمەس.
چىنە دەيلا، چىشە دەيلا،
چىنە ئەنجان بولمىدا.
خۇيمىغۇ كۆيدۇرۇلا،
خەندەك ئۆستەڭ بويمىدا.

خه‌نده‌ك ئۆسىنه‌ك سۇلىرى،
قىرىدىن تاشقىنى يوق.
سىلىنىك تۇتقان يارلىرى،
بىزدىن ئاشقىنچه يوق.

تەپتەسىپ بەركۈچى: ئۇچتۇرپان ياھىيە ياكۆزۈك يېزىسىدىن تۇخان يۈسۈپ.
تۇپلىغۇچى: ھەسىپەم ئابدۇراخمان

تۇزلۇق كۆلىنىك بويىدا،
قېشىڭنى قارا قىلدىك.
قىلغان ۋەدەڭده تۇرماي،
كۆڭلۈڭنى ئالا قىلدىك.
كۆيۈك بىلەن ئۆلتۈرۈپ،
يۇرەكنى يارا قىلدىك،
قىينىپ شېرىن جېنىمنى،
غەمگە مۇپتىلا قىلدىك.

تۇپلىغۇچى: ھاجىرەم مۇھەممەت.

ئى يارى خېنىم ھېچ كىشى سىلىگە ئوخشىماس،
ئىشقى بىر گادايىنىڭ ھاڭا ئوخشىماس.
سۆزلىسەم سۆزلىرىم تامام بولماس،
بىز ئىككىمىز پوتا ① ئويىنساق يامان بولماس.

× ×

ئاق تېكەن، ئاپئاق تېكەن،
چۆرىسىده گۈل بار ئېكەن.

① دەررە ئويۇنى

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

گۈلنى ئۈزۈپ كۆپكە سالسام،
كۆپته هاراق بار ئىكەن.

ئوڭ قولۇمغا هاراق ئالدىم،
سول قولۇمغا شام چىراغ.
شام چىراغدا كۆرۈشكەندىن،
مەشرەپته كۆرۈشكەن ياخشىراق.

×

سىراجان كۆڭرۈكى مەكتەپخانادۇر،
ئۇنىڭدا ئوقۇسا موللا بولادۇر.
چىشىڭىزنىڭ ئاقلىقى ئۇنچە ـ سانادۇر،
لېۋىڭىزنىڭ تاتلىقى تىلنى يارادۇر.
لەززەتلىك قوينىڭىز بېهىش خانادۇر،
قېشىڭىز پادىشاه بولۇپ يۈرتنى سورادۇر،
كۆزىڭىز ئويناپ تۇرۇپ جاننى ئالادۇر،
سىزنى مەن هەر كۈنى بېرىپ كۆرگۈم كېلەدۇر،
قۇچاقىمغا ئېلىپ سۆيگۈم كېلەدۇر.
دوزاخ ئوتىدا تونۇر قىزىيدۇ، نانى كۆيمەيدۇ،
كۆزۈمدىن ئاققان ياشتا ئۇردەك ئۈزىدۇ، يارىم بىلمەيدۇ.
خالايىق سەۋرى قىل دەيدۇ، دەردىمنى بىلمەيدۇ،
كېچە ـ كۈندۈز پىغان ئەيلەپ، ئۇيقۇم كەلمەيدۇ.

×

سىزنىڭ ئوتىڭىز ماڭا چۈشتى،
چۆل ـ باياۋاندا ئۆتىسەك.
مېنىڭ ئوتۇم سىزگە چۈشتى،
تەڭ قىيامەتته ئۆتىسەك.

×

مۇھەببەتنامە قىلدىم، ئاڭلىسۇن دەپ،
مېنىڭ كۆيگۈنىمنى چاغلىسۇن دەپ.
مۇھەببەت ئوتىدا كۆيدى جانىم،
سېزىپ كەتتى بۇ تەندىن ئۇستىخانىم.

×

كۆككىنە كەپتەر بولۇپ،
ئۇچسام قاناتىمنى سوزۇپ.
سىلە جاۋاب بەرمىسىلە خېنىم،
مەن كېتەي ئۇمىد ئۈزۈپ.

كۆككىنە كەپتەر ئەمەس،
كۈندە - كۈندە كەلگىلى.
كۈندە كەلسەممۇ كېلەرمەن،
ئاي يۈزۈڭنى كۆرگىلى.

ئاي يۈزۈڭنىڭ شولىسى،
چۈشتى پىيالە - چىنىگە.
ئېچە بمۇقار بمايسىز،
مەن يېتىم بىچارىگە.

×

پەر پەچىقىم بار چار دەستە،
ئولتۇرسىلا، قوپسىلا مېنى ياد ئەتسىلە.

×

مەگەر ئاقسۇ ئىچىدە سىز چىرايلىق،
سىزنىڭ خوينىڭىز مەمىدىن چىرايلىق.
يۈزىڭىزنىڭ ئاقلىقى ئايدىن چىرايلىق،
قېشىڭىزنىڭ قارىسى قەلەمدىن چىرايلىق.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

تۈرموش قوشاقلىرى
ۋە
باشقا قوشاقلار

ئىجتىمائىي مۇئامىله توغرىسىدا

ئاق سارايىمىز بار ئىكەن،
زەددۇالىمىز يوق ئىكەن.
ئاتا ـ ئاناڭ بولمىسا،
ئەتىۋارىڭ يوق ئىكەن.

ئاتا دېسەم قايمۇ باشىم،
ئانا دېسەم تۆكۈلەر ياشىم.
مېنىڭ بېشىمنى ئوڭلاڭلار،
ئۇرۇق ـ تۇغقان قېرىنداشىم.

سۇ بىلەن تاھارەت قىل،
لاي بىلەن ئىمارەت قىل.
ئاتاڭنى ھەم ئاناڭنى،
«مەككە» دەپ زىيارەت قىل.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئاۋات ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئابدۇقادىر مۇسا.

سەن ئاتاڭنى ھۆرمەت قىل،
سەن ئاناڭنى ھۆرمەت قىل.
ئاتا ـ ئاناڭ بار ۋاقتىدا،
رازى قىلىپ خىزمەت قىل.

ئاتاڭنىڭ قولىغا سۆيگىن،
ئاناڭنىڭ قولىغا سۆيگىن.
ئاتا ـ ئاناڭنىڭ بارىدا،
ۋاپاڭنى ئىشقىدا كۆيگىن.

ئاتا قولىدا ئوسكۇم بار،
ئانا قولىدا ئوسكۇم بار.
يېتىم قىلمىغىلار باشىمنى،
خۇشال ئويناپ كۈلگۈم بار.

توپلىغۇچى: ناسىرجان.

جەرەن كېيىمك ئاتۇرمەن،
بىر - بىرىگە چاتۇرمەن.
مۇساپىر دەپ خار كۆرمەڭ،
بەش كۈن - ئون كۈن ياتۇرمەن.

ئېيتقۇچى: شايارىدىن ئىمىر شەرىپ.
توپلىغۇچى: ئابلەت.

ئارپا تاپسىڭ ئاتقا بەر،
سامان يېسۇن كالىلار.
پۇلنى تاپسىڭ ئوزۇڭ يە،
ئىشلەپ يېسۇن بالىلار.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئاقسۇ ۋىلايەتلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپتىن ئابدۇرۇسۇل ئابدۇكېرىم.

قىمارۋازغا رەددىيە

بۇرادەرلەر ئىشتىكىل بىر زىۋايەت،
قىمارنىڭ شەرمىتىنى قىلدىم شىكايەت.

بۇرادەرلەر ئىشتىكىل بۇ سۆزۈمنى،
يامان يولغا سېلىپتۇرمەن ئۆزۈمنى.

بىرى قاغىش ئالۇر تۇغقان ئانادىن،
بىرى قاغىش ئالۇر مۇشىپىق ئاتادىن.

نەچچە يىلدىن كۆڭۈل بەردىم قىمارغا،
قىمار ئويناپ ئۆزۈم قالدىم بالاغا.

ياخشىلىقنىڭ كوچاسىدىن چىقىپتىمەن،
ئۆزۈمنىڭ جېنىغا ئوتلار يېقىپتىمەن.

قىمار دېگەن ياماق قاتتىق بالادۇر،
كىشىنى رەھىمسىز ئوتقا سالادۇر.

بېشىمغا كىيگىنى موزا كۈلادۇر،
پۇلنى ئوتتۇرۇپ قەرزىم تولادۇر.

قىمارنى ئويىنىدىم مەن نەچچە مەلدىن،
قوتۇلمىدىم پەقەت ئۇشبۇ كېسەلدىن.

بۇرادەرلەر قىمارۋازنىڭ يۈزى يوق،
كىشى ئاڭلىغۇدەك ياخشى سۆزى يوق.

قىمارنىڭ ئۇستىدە كۆپ ھىيلە قىلدى،
نېمە قىلسام ئۆزۈمنىڭ پەيلى دېدى.

كى ياخشىلار قىمارنى مەنئى قىلدى،
پۇل ئوتتۇرسام خالايىق تەنە قىلدى.

قىمار ئويىنىدىم ھەمىشە قىش - ياز،
قىمارۋازغا ئۇشبۇ كۈنلەر تېخى ئاز.

پۇلۇمنى ئوتۇۋالسا زار قىلدىم،
ئۆزۈمنى خەلق ئىچىدە خار قىلدىم.

جۇدا بولدۇم ئۆز پەرزەنتلىرىمدىن،
يەنە ياخشىروزىگاھ مەھرەملىرىمدىن.

بۇرادەرلەر بۇ ئىشقا بولدۇم ھەيران،
بالا-ۋاقام ئۆزۈممۇ خانۇ ۋەيران.

ئاتامدىن قالغان ئەردى نەچچە يامبۇ پۇل،
ئۇچامغا كىيگەن كىيىم مىڭ ياماق جۇل - جۇل.

يوقاتتىم شۇنچە دۇنيا بار پۇلۇمنى،
يەنە ساتتىم چىشى، ئەركەك بار-يوقۇمنى.

كى ئايرىلدىم يەنە هويلا - ئاراملىدىن،
قوتانۇ ، قوي، كالا، باغۇ هەرەمدىن.

گۆرۈگە قويدۇم گىلەم مەرۇزا قويماي،
يەنە لاخشىگىر، پىچاق، چەدوزا قويماي.

ئېتىپ هوشۇقنى سەنجۇ- پوزا قالماي،
سېلىپ بەردىم هەممىنى تۇماقۇ موزا قالماي.

كىگىز، يوتقان تۆشەكلەر بارى كەتتى،
ئېغىلدىكى ئېشەكلەر بارى كەتتى.

ئۇتۇپ ئالغان كىشىلەر يۇرتقا يەتتى،
تۆت هوشۇق بىلەن شىشخال خورجۇندا كەتتى.

سېتىپ بەردىم يەنە هەم بورا قالماي،
چۆگۈن، داغقان، قاپاقمۇ كورا قالماي.

گۆرۈگە ئالمىغان بىر كونا پوتا قالدى،
ئىككى تېقىم ۋە يەنە يوتا قالدى.

پۇشايمان ئەيلەپ دادۇ پەريادۇ،
دۇنياغا كەلگەن ئۇمىدىم بەربادۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك گۈلشەنجۇدىن ئابدۇراخمان توختى.
خاتىرىلىگۈچى: ئىبراھىم قۇربان.

راۋابنى چالسام ئۆزۈم،
يىغلايدۇ قارا كۆزۈم.

كىشىنىڭ يۈرتىغا بېرىپ،
ئۆتمەيدۇ مېنىڭ سۆزۈم.

بۈگۈن ئايغا ئون يەتتە،
مەن مۇساپىر بولغىلى.
بىر مۇسۇلمان چىقمىدى،
ھالىمنى بىرسورىغىلى.

ھەي يىگىت كەلدىڭ قەيەردىن،
ئازغان تۇرنىمەك يەككە.
ئۆز يۈرتۇڭدىن ئايرىلغۇدەك،
قالدىڭسەن نېمە دەردكە.

كەلدىم يىراقتىن بۇ يەرگە،
يۈرت ئارىلاپ كۆرەي دەپ.
ئۆز خىلىمدا دوست تاپسام،
ئويناپ- كۈلۈپ يۈرەي دەپ.

خانىلارنى سورۇغان،
دەستىسى يوق گۈرجەكتى.
يۈسۈپ بەگنىڭ چاي ئىچكىنى،
بايدىن كەلگەن چۆچەكتى.

مىڭ مېلى بار يۈسۈپ بەگ،
قاينا قسۇنى داغ ئىچتى.
بىر مېلى يوق ئادەملەر،
قاينا قسۇنى ياغ ئىچتى.

قىشتا ياغقان قارلاردىن،
يازدا ياغقان يامغۇر ياخشى.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

يۇسۇپ بەگنىڭ يامبۇسىدىن،
ئىككى باش چامغۇر ياخشى.

ئالدىلىرىغا قارىسام،
چاقمىغان مەدەك يوق.
شەرىئەتتىن سوراڭلار،
بېخىلغا قىز بەرمەك يوق.

ئېيتقۇچى: كەلىمن ناھىيە كەزلىك يېزىسىدىن قاسىم مۇھەن.
توپلاپ رەتلىگۈچى: ئابدۇساتتار ھامىدىن.

مەن بۇ يەرلىك ئەمەسمەن،
يەر- سۇيۇڭنى بىلمەيمەن.
يەر - سۇيۇڭنى بىلگەندە،
باغلاپ قويساڭ تۇرمايمەن.

قوپلىغۇچى: كەلىمن ناھىيىسىدىن ئابدۇساتتار ھامىدىن.

ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
كۆرۈنەر چىراغ ئوتى.
كەڭ يايراپ يۇرەي دېسەم،
تۇرغىنىم خەقنىڭ يۇرتى.

يۇرتۇمغا بارارمەن دەپ،
ئەسكى تام ئارا ياتتىم.
ئۆي- ماكاندىن ئايرىلىپ،
غەم- ئەندىشىگە پاتتىم.

قالدى مېڭ جاپا بىلەن،
تىككەن باغۇ بوستانلار.

يۇرت- ماكاندىن ئايرىلىپ،
يۇرەكتە قالدى ئارمانلار.

توپلىغۇچى: ئاتۇ ئۇلايەتلىك دارىلمۇئەللىمىن ئوقۇغۇچىسى مەھرىگۈل روزى.

ئانىجان يادىمدا بار،
ئاق سۈت بېرىپ باققانلىرىك.
كېچىلىرى ئۇيقىلىماي،
تىنماي ئازاب تارتقانلىرىك.

ئون سەككىز ياشىمغىچە،
شەربەت بېرىپ باقتىمىك مېنى.
رازى بول جانىم ئانا،
ئەمدى كۆرەلمەيسەن مېنى.

كۆپ يىغلىماك جانىم ئانا،
ھەر جايدا باردۇر بىر ئۆلۈم.
چۈنكى ئېچىلماي سولىشىپتۇ،
ئون گۈلۈمدىن بىر گۈلۈم.

ئېيتقۇچى: كەلپىن ناھىيە يۇرچى يېزىسىدىن سالمان ئىمكەم.
توپلىغۇچى: ئىسلام سادىق.

قۇمبۇلاقتا بارغىچە،
توققۇزنى ئۇردۇم يانغىچە.
بار پۇلۇمنى يەۋىلاي،
تۇغماس خوتۇنغا قالغىچە.

تۇغماس خوتۇنغا قالغان پۇلۇم.
دوزاخ ئوتىدا كۆيدۇرەر.
ئەتىسى نامازكۇنى،
بوينى يوغانغا يېتىدۇرەر.

باچشىم كەلدى ساخساققا،
پىرە ئويناتتى ئاقساققا،
ياخشى باللا كۆيۈپ قاپتۇ،
جۇۋان دېگەن شاقشاقتا.

تاغقا چىقسام تار ئىكەن،
بۇلبۇل بالاسى بار ئىكەن.
قىزنىنى ئالاي دېسەم،
قېرى ئانىسى بار ئىكەن.

ئېيتقۇچى: ئىمام خوجا.
توپلاپ رەتلىگۈچى: تۇردى جاپپار.

ھېلىمكامنىڭ ھويلىسىدا،
بىر قىز ياتادۇر،
چار يىلانىدەك تولغىنىپ،
جانىنى ئالادۇر.

ھېلىمكامنىڭ ئۆيىگە بارما،
يولى خاتادۇر.
ئالما، ئۆرۈك، نەشپۈتنى،
پۇلغا ساتادۇر.

كىشىلەرگە خۇش دېمەي كەتكەن،
مېنىڭ ئۇنداقمۇ يارىم يوق.
پىشانەمگە پۈتۈلگەننى،
ئۇنى تارتماسقا چارەم يوق.

ئۇنداق ئولتۇرۇڭ يارىم،
مۇنداق ئولتۇرۇڭ يارىم.

كۆڭلۈمده يامانلىق يوق،
كۈلۈپ تۇلتۇرۇڭ يارىم.

ئەرز نامە

كېلىپتۇ تىشكىنگە بىر بۇۋى زەن①
بۇ شەھرى‌شەھيارغا ئەمرزادە سەن.
بېگىمگە ئەرز ھالىم ئەيلەي بايان،
قۇلاق سالغىن بۇ سۆزۈمگە شاھى جاھان.
ئۆزۈمكى چىنىباغلىق گادايغا تېگىپ،
پېقىرنى خوتۇن قىلدى تالدەك تېگىپ.
يىگىرمە بەش يىل بولدى بىر ئۆيده بىز،
بالام بار بىر ئوغۇل، ئىككى قىز.
ياش ۋاقتىمدا ئىشلەپ قاپاردى قولۇم،
تاغارغا كېلەر ئەردى تاپقان پۇلۇم...
قېرى دەپ قويدى مېنى، ياش جۈۋان ئالدى،
گادايلىق قىلۇرمەن تىلەپ ئاش ـ نان.
ئاتام يوق، ئانام يوق، مۇساپىر خوتۇن،
يېمەككە ئېشىم يوق، قالارغا ئوتۇن.
بارارغا يېرىم يوق قېتىپتۇر بېشىم.
كى دەريا سۈيىدەك ئاقادۇر يېشىم.
بۇ قوڭالتاقتا تەگكەنده ئەجەب ياش ئىدىم،
ئاجايىپ چىرايلىق، قەلەم قاش ئىدىم.
لەئلى ياڭلىغ سۆزۈڭ تاش ئىدىم،
بارچە جۈۋانلارغا پېقىر باش ئىدىم.
كۆكسۈم بار ئىدى قىزىل ئالمىدەك،
ئۈۋۈلاپ تاشلىدى يېلىم ئاخالتىدەك.

① داۋاگەر.

ئۇيغۇر كتاب توربېتى
www.uyghurkitap.com

پەلەكتىن يېتىپتۇ قەرىلىق ئىشى،
قەرىغان خوتۇننى قويارمۇ كىشى.
ماڭا رەھىم‌قىلسا بىرھەققى خۇدا،
يېتىممەن، ئاجىزمەن، بىر ئاجىز گاداي.
ماڭا رەھىم قىلسا بى ھەققى پەلەك،
يېتىم ھالىگە رەھىم قىلماق كېرەك.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيەبازارا ئۇچىدىن تاش ئىمىن ھاجىم
توپلىغۇچى: ساۋۇت سوپى.

تاپالمىدىم شەھەردە،
بىر سەتەكىنى نېمىشقا.
تاكى ئاتقۇزۇش تەس ئىكەن،
ئاشنا سى يوق يىگىتكە.

قىزىلگۈلنىڭ تۇۋىنى،
چاناپ قويدۇم كەتمەندە.
نەخۇشاللىق بار دەيسىز،
ماڭا ئوخشاش دەردمەنگە.

كۈن كەچ بولۇپتۇ ئەمدى،
قولۇمغا چىراغ ئالاي.
يولدا يالغۇزلۇق يامان،
مەن خۇداغا يالۋۇراي.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار ناھىيە گۈلباغدىن مولا ھاشىم مەمتىل
توپلىغۇچى: ۋاھاپ قادىر.

يۈگۈن سوغۇق بەك بولدى،
ئوت قالايلى خاماندا.
ئەر ئالمىغان چوكانلار،
داغدا قالسۇن ئارماندا.

بەش تۆگمەنىڭ ئېرنقى،
پەسكە قاراپ ئاقارمۇ.
ئۆيلەنمىگەن ياش باللا،
ئۆيدە يالغۇز ياتارمۇ.

ئويلىغۇچى: توقسۇ ناھىيىلىك مەدەنىيەت بۆرتىدىن مەھەممەت ئەيسا.

ئات دۇشمىنى قامچىدۇر،
تۇرار قولۇڭدا بىلىنمەس.
ئەر دۇشمىنى خوتۇندۇر،
ياتۇر قوينۇڭدا بىلىنمەس.

ئاتنىڭ يالىسى تايچاق،
يېمەيدۇ بېسىلغاقنى.
يىگىتلەر ياراتمايدۇ،
ۋاپاسىز ۋېتىلداقنى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيىسىدىن ھەمەرەھمەتىل.
ئويلىغۇچى: مېجىت سەيىت.

باغ ئىچىدە بىر گۈل بار،
گۈل شاخىدا بۇلبۇل بار.
كىمنىڭ قىزى ئاي بولسا،
شۇنى بېرىپ ئالغۇم بار.

تاغقا چىقسام تار ئىكەن،
كەكلىك بالاسى بار ئىكەن.
ئۆزەمنى چاققان دېسەم،
مەندىنمۇ چاققان بار ئىكەن.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئاقسۇ بېشىبازار ئاھالىلەر كومىتېتىدىن ئابدۇرسۇن سىدىق.
خاتىرىلىگۈچى: ئەھەت ياسىن.

مەن بارالمىدىم تۇزغا،
يىقىلىپ چۈشتۈم مۇزغا.
بىر تەڭگىنىڭ تايىنى يوق،
ئىچىم كۆيىدۇ قىزغا.

ئىپتىتىپ بەرگۈچى: چاۋار يۈسۈپ.
خاتىرىلەگۈچى: پائەم نىياز.

چوكانمۇ تېگەي دەيدۇ،
جۇۋانمۇ تېگەي دەيدۇ.
ئانىسى يامان دەللە،
سارجىدىن چاپان دەيدۇ.

ئېتىم بولسا ئارسلاندەك،
جابدۇقلىرى تىللادىن.
خۇدا ماڭا بېرەرمۇ،
قاشى قارا قىزلاردىن.

ئۆتمە نامەرد كۆۋرۈكىدىن،
سۇ سېنى ئاقتۇرسىمۇ.
يېمە نامەرد لوقمىسىنى،
ئاچلىق سېنى ئۆلتۈرسىمۇ.

باغقا بۇغداي تېرىساڭ،
سەپسىنىم بۇدۇشقاق بولغۇدەك.
تۆت - بەش تەڭگەڭ بولمىسا،
خوتۇن ئۇرۇشقاق بولغۇدەك.

ئامبالنىڭمۇ دەردى بار،
دوتەينىڭمۇ دەردى بار.

بۇ ئالەمدە تۆرىلىپ،
دەردى يوقلار نەدە بار.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن سەيلە تەشكىللىگەن.

سايىسىز بوستانلىرىدىن،
چۆل باياۋان ياخشىراق.
قەدرى بىلمەس ئادەمدىن،
بىلسە ھايۋان ياخشىراق.

يارىم كۆڭلەك كەيمىتۇ،
گۈلى يوغان تېگى بوش.
شۇ زامانىنىڭ بالىلىرى،
گېپى بوغان بېلى بوش.

لەپ ـ لەپ ئۇچىدۇ قارلار،
قارىمايدىكەن يارلار.
قارىمىسا قارىمىسۇن،
بىزمۇ ئەتىۋار بالىلار.

گېپىتەپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيە تاشئېرىق يېزا مەكتىپىدىن ياسىن چورۇق.
توپلىغۇچى: بارات غوپۇر.

كىمكى ئۆلمەستىن بۇرۇن،
بىلمەس بۇ جاننىڭ قەدرىنى.
كىم ئۆلەر ھالەتكە يەتسە،
شۇل بىلۇر جان قەدرىنى.

شوتا قويدۇم شاتۇتقا،
مەن مۇساپىر بۇ يۇرتقا.

مۇساپىر دەپ خار كۆرمەڭ،
قايتىپ كەتەي ئۆز يۇرتقا.

ئاتاسى ئۆلمىگەن كىم بار،
ئاناسى ئۆلمىگەن كىم بار.
ئۆز يۇرتىمدىن ئايرىلىپ،
مۇساپىر بولمىغان كىم بار.

يۇرتىنى كۆرگىلى بارسا ئۇ،
مەن ئىگەرلىك ئات بېرەي.
بوز ئېتىمنى چاپتۇرۇپ،
ساڭا يول باشلاپ بېرەي.

ئېيتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيىسىدىن ھەمەر مەمتىل.
توپلىغۇچى: مېجىت سەيىت.

قەلەندەرگە مازار ياخشى،
سودىگەرگە بازار ياخشى.
ئابرويى يوق پۇلداردىن،
بىزگە ئوخشاش گادای ياخشى.

ئىشىك ئالدى جىمغانلىق،
پاشاخان يامانلاغلىق.
قاشلىرىدا كۆك ئوسما،
ياتقان يېرى ساماڭلىق.

ئېيتىپ بەرگۈچى: توقسۇ ناھىيىسىدىن ئەخمەت قۇربان.
توپلىغۇچى: مەھەممەت ئەيسا.

جاھاندا نېمە ياخشى،
ئاتا بىلەن ئانا ياخشى.

يەمەي تاپقان بەخىل بايدىن،
تىلەپ يېگەن كاداي ياخشى.

ئۆيۈمنىڭ ئارقىسى پاتقاق،
پۇتۇمنىڭ پاتقىنى پاتقان.
يامانىڭ يولىدا يۈرسەڭ،
بەشىڭنىڭ قاتقىنى قاتقان.

ئات باغلىدىم چار باغقا،
سىزنىڭ ئۆيگە بارماقچا.
سۇدا بېلىق بولسىڭىز،
ئىلىنارسىز قارماقچا.

ئەيتقىچى بەركۈچى: ئاقسۇ شەھىرى تۇمباش يېزىسىدىن سەمەت تۇردى.
خاتىرىلىگۈچى: ئەمەتئىياز مەتئىياز.

ھېسابسىز ئۆتتى ئۆمرۈم بىر جان تېپىلماس،
ئەجەلنىڭ ئوقى كەلسە قالقان تېپىلماس.
كۆڭۈلنىڭ خۇشلۇقىدا ھەر كىم بولار دوست،
بەشىڭغا چۈشسە كۈن بىر دوست تېپىلماس.
ئۆيۈڭدە قالمىسا بىر جىڭ تۆت سەر ئۇن،
جاھان توقچىلىق بىر نان تېپىلماس.

ئەيتقىچى بەركۈچى: ئاقسۇ شەھىرى قاراتال يېزىسىدىن ئايۇپ راۋاب.
خاتىرىلىگۈچى: مولا توختى ئىلى.

ئەرزىڭ بولسا بەش پۇللۇق،
قەرز ئېلىپ بار ئۈن تەڭگە.

سوريمايدۇ ئون تەڭگە،
ئۆزۈڭ يەيسەن دەرەڭگە.

توپلىغۇچى: رەيھانگۈل كامىل.

تەكەببۇر ئەيلىمە ھەرگىز،
گەرچە ئەۋلىيا بولساڭ.
ئۆزۈڭنى بارچىدىن كەم تۇت،
سۇلايمان پادىشاھ بولساڭ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شائىر ناھىيە تۇيبولدى يېزىسىدىن راخمان ئوسمان.

توپلىغۇچى: ھەسەن.

ئېگىز تاغنىڭ كۆلەڭگۈسى،
ساينى تالىشۇر.
ياخشى بىلەن يولداش بولساڭ،
خۇيمۇ يارىشۇر.

ياخشى بىلەن دوست بولساڭ،
ئېچىلار چېچەكلىرىڭ.
يامان بىلەن دوست بولساڭ،
يېرىلار يۈرەكلىرىڭ.

ئارپا، بۇغداي، سامانىنى،
سالقىن ئايرىيدۇ.
ئۇرۇق- تۇغقان قېرىنداشنى،
ئۆلۈم ئايرىيدۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە ئاچال يېزىسىدىن ئابدۇقادىر ئوسمان-
توپلىغۇچى: ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئابدۇرېھىم يۇلداش.

ئېگىز تۇرغان شۇ يولدا،
قاتار ـ قاتار سۆگەت بار.
نوچىلىقنى ئاز قىلىڭ،
سىزدە پەقەت سۆلەت بار.

توپلىغۇچى: تاھىر قاسىم.

نەزدم پولۇخان

جىمى نېمەتلەر ئىچىدە خانى سۆلتاندۇر پولۇ،
ھەر ماكان ھەر جايغا بارسا، ئىززەت مېھماندۇر پولۇ.

ھەر ۋاقىت يېمسە پولۇنى، بۇ يۇرەكنى دەم قىلۇر،
ئۇرۇشقان ئىككى كىشىنى، ياراشتۇرغاندۇر پولۇ.

ھەر نېچۈك ئادەم ئۇنى كۆرسە، ئىككى كۆزى قازاندا،
ئاشپىزى نائۇستا بولسا، تېگى كۆيگەندۇر پولۇ.

بۇ پولۇ ئوبدان پولۇ، ياغ بىلەن ئەتكەن پولۇ،
سېخىلارنىڭ غەيرىتىدىن مېھمان ئالدىغا كەلگەندۇر پولۇ.

ئالتە ئاي سۇدا تۇرۇپ، ئورۇلۇپ، تېپىلىپ، سورۇلۇپ،
يەنە زاۋۇتتا ئاقىرىپ مۇنچە بولغاندۇر پولۇ.

ئىككى قېرى بىر بولۇپ، يېمسە پولۇدىن بىر لىگەن،
ئىككى ئاتقاندا بىر تۇرۇپ، ھېچ تۇتتۇرغاندۇر پولۇ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ياكۆرۈك يېزىسىدىن مەھەممەت ئەخمەت.

خاتىرىلىگۈچى: ھاجىرەم مەممەت.

نى بالالەر كېلىدۇ،
ئوغۇل بالانىڭ باشىگە،

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

سايدا تۇغمەن چۆرگىلەيدۇ،
كۆزدىن ئاققان ياشمىغە.

ئاتا لىقلار، ئانا لىقلار،
دەستە ـ دەستە گۈل ئىكەن.
ئاتاسىزلەر ـ ئاناسىزلەر،
كۆيۈپ ئۆچكەن كۈل ئىكەن.

ئاتاممۇ ئۆلۈپ كەتكەن،
ئانامۇ ئۆلۈپ كەتكەن.
ۋاپاسى يوق قېرىنداشتىن،
كۆڭلۈم بۆلۈنۈپ كەتكەن.

ئۇيانمىدىن ئۆتسەڭچۇ،
بۇيانمىدىن ئۆتسەڭچۇ.
ئۇلۇغقىنا خۇدايىم،
گۇناھىمدىن ئۆتسەڭچۇ.

توپلىغۇچى: مېھرىنىسا مۇنەۋۋەر.

غېرىبلىقتا ئالدىم مەن،
سىيا بىلەن قەلەمنى.
يازدىم قەغەز يۈزىگە،
ماڭا كەلگەن ئەلەمنى.

ئاسماندىكى ئاي قانچە،
كۆڭلۈمدىكى دوست قانچە.
مېنى شۇنچە سالامسەن،
زۇلۇم زىندانىغا مۇنچە.

ناخشا ئېيتىمەن ھەر چاغ،
ناخشامنىڭ ساپاسى يوق.

ناخشا ئېيتىپ يۈرگەن بىلەن،
يۈرەكتىك تازاسى يوق.

توپلىغۇچى: تاھىر قاسىم.

ئاتىمنى توقۇپ قويدۇم،
باغلىغلى تانا يوق.
غېرىبلىق ماڭا يەتتى،
ئاتا بىلەن ئانا يوق.

دۇتار چالدىم ئاللىغا،
نان تېپىپ بەردىم باللىغا.
ناننى بەرسەم يېمەيدۇ،
تارتىپ سالدىم كاللىغا.

قىزىلگۈلدەك يۈرتۇمدىن،
ئۇمىدىنى ئۈزەر بولدۇم.
نە ئامال باردۇر ماڭا،
سەرگەردان يۈرەر بولدۇم.

سۈنى ئالدىم ئۈگەندىن،
ئات باغلىدىم يۈگەندىن.
خوتۇن ئالساڭ سوراپ ئال،
ئاتا ـ ئانىسىنى بىلگەندىن.

باغىم بارەي، باغىم بار،
باغىمدا ئانارىم بار.
نەگە يارسام بارىمەن،
يار اتقان خۇدايىم بار.

قاشىڭ ئەسلا قارادۇر،
جانغا ئوتنى سالادۇر.
خۇدا ئالمىغان جاننى،
بەندە قانداق ئالادۇر.

ئالتە شەھەرنىڭ بالىلىرى،
ئىلىخونى داڭلايدۇ.
ئىلىخوغا يېتەلمەي،
مۇز داۋاندا يىغلايدۇ.

دەردىمۇ تۇگەپ قالدى،
مەن ئاتمىنى ساتمايمەن.
بۇ ئالەمدە دەرد تارتسام،
ئۇ ئالەمدە تارتمايمەن.

ئىلىغا چىقىپ كەتتى،
يول بىلمەيدىغان بالىلار.
جېنىنى باقالارمۇ،
چامغۇر ساتمىغان بالىلار.

دۇتتارىم تالا ـ تالا،
دۆلەتىم ئاتا ـ ئانا.
يار دېگەن كۆڭۈل خۇشى،
تېپىلمايدۇ ئاتا ـ ئانا.

داۋاندىكى قورغاننى،
غېرىب جايى دەيدىكەن.
غېرىبلارنىڭ ئاھ ـ زارى،
خۇدايىمغا يەتسىكەن.

ئاتامغا نېمە دەپ يىغلاي،
ئانامغا نېمە دەپ يىغلاي.
ئېتىمنىڭ ئالدىدىن ئاشقان،
ساماندەك سارغىيىپ يىغلاي.

توپلىغۇچى: قەيۇم مەمتىمىن.

ئاتام بولسا، ئانام بولسا،
غېرىب بولماس ئىدى باشىم.
غېرىبلىق دەردىدە يىغلاپ،
كۆزۈمدە قالمىدى ياشىم.

غېرىب دەيدۇ، غېرىب دەيدۇ،
غېرىب قىلسا خۇدا قىلدى.
ئاتام بىلەن ئانامدىن،
جۇدا قىلسا خۇدا قىلدى.

ئېتىم ئالدىدا كەتتى،
قامچام يايلىدا كەتتى.
ئاتا ـ ئانامدىن ئايرىلىپ،
غېرىبلىق ماڭا يەتتى.

ئەجەب بولدۇم، ئەجەب بولدۇم،
ئەجەب بولغانغا يىغلايمەن.
ئاتا ـ ئانامدىن ئايرىلىپ،
غېرىب بولغانغا يىغلايمەن.

قۇرۇپ قاقشال بولۇپ قالدۇق،
ئوتۇنچى ئاپىرىپ ساتسۇن.
خېرىدارى يېتىپ كەلسە،
غېرىب بىچارە دەپ ساتسۇن.

قىزىلگۈلمۇ قايرىلسا،
ئەتىر گۈلمۇ قايرىلسا.
ئەجەب غېرىب بولاركەن،
ئادەم دوستىدىن ئايرىلسا.

ئېيتقۇچى: ئابدۇرۇسۇل روزى.
خاتىرىلىگۈچى: ئىبراھىم تۇرسۇن.

ئاتاسى بارمۇ توشقانىنىڭ،
ئاناسى بارمۇ توشقانىنىڭ.
بۇ يۇرتتا نېمەسى بار،
مېنىڭدەك بەختى قاچقانىنىڭ.

قەشقەر دېگەن شەھەرنىڭ،
ئانارى تولا ئىكەن.
غېرىبلىق ماڭا يەتتى،
كەلمىسەم بولار ئىكەن.

ئاتام سورىسا، ئانام سورىسا،
زىنداندا دەڭلار.
بىر كۆزى قان، بىر كۆزى ياش،
يىغلايدۇ دەڭلار.

بۇ تاغلار ئېگىز تاغلار،
غېرىبنىڭ يولىنى باغلار.
غېرىب ئۆلسە كىم يىغلار،
غېرىبقا غېرىب يىغلار.

ئايمۇ ئۆتتى، يىلمۇ ئۆتتى،
مەن مۇساپىر بولغىلى.

بىر خالايىق چىقمىدى،
ھالىمنى سوراپ قويغىلى.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن سەپەرەت ئىسمايىل.

كۆزگى بۇغداي تاختا بولدى،
يازغى بۇغداي قايدىسەن؟
جان چىقار ھالەتكە يەتتى،
جان قېرىنداش قايدىسەن؟

ئىھتىتاپ بەرگۈچى: ئاقسۇ شەھىرى ئايكۆل يېزىسىدىن مامۇت ھاۋاز.
توپلىغۇچى: مەدەنىيەت پونكىتىدىن داۋۇت مامۇت.

ئوتۇنچى دېمەك بىزنى،
تارىم يولىدا كارۋان.
تارىمنىك مازارىدا،
مېھرىبان ئانام قالغان.

قار ياغار ئېگىز تاغدا،
سۇلار ئاقىدۇ سايدا.
بىز بۇندا غېرىب بولدۇق،
ئاتا بىلەن ئانا قايدا.

باغ ئىچىدە بىر ئەمەن،
گۈل تۇۋىدە تۇرىمەن.
سىز مېھرىبان ئانامنى،
قايسى كۈنى كۆرىمەن؟

مەن بىر يېتىم قوزىمەن،
ئاتا ـ ئانامدىن ئايرىلغان.

مەن بۇ يەرنى بىلمەيتىم،
باشلاپ كەلگەن ئىبراھىم.
ئاتا بىلەن ئانادىن،
ئايرىۋەتتى خۇدايىم،

ئاتام بولسا كۆرسەمەن،
ئانام بولسا كۆرسەمەن.
ئاتا بىلەن ئانانىڭ،
ئايىغىدا ئۆلسەمەن.

قېيىتىپ بەرگۈچى: كەلپىن ناھىيە كەزلىك يېزىسىدىن ئۆزىخۇدا قۇلى ھەققۇلى.
قوپلىمەۋچى: كەلپىن ناھىيىلىك سەنئەت ئۇيۇشكىدىن ئابدۇۋۇپلى ئابدۇراخان.

قارلىغاچنىڭ قانىتىدەك،
قايىدۇ باشىم مېنىڭ.
تاغدىكى يامغۇر سۇيىدەك،
ئاقىدۇ ياشىم مېنىڭ.

ئاتام مېنى، ئانام مېنى،
جاپا ئەمگەك بىلەن باققان.
ئەزىز باشىمنى ياد ئەيلەپ،
مازارلارغا چىراغ ياققان.

ئېگىز قارىغاي تاغدا،
سۇلار ئاقىدۇ سايدا.
ئاتا ـ ئانام ئۆلۈپ كەتتى،
قەدرىنى بىلەر چاغدا.

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
باغلىغىلى تانام يوق.

غېربىلىق ماڭا يەتتى،
ئاتام بىلەن ئانام يوق.

ئاتا ئوتى يامان ئىكەن،
قان قىلدى يۈرەكىمنى.
ئانا ئوتى يامان ئىكەن،
يارا قىلدى جىگەرىمنى.

تام تۆپىسىدە بىر قۇرغۇي،
نەدە بالىسىنىڭ جايى.
يەتمەدۇ خۇدايىمغا،
مۇساپىر بالىنىڭ ئاھى.

سايرامنىڭ كۆلى دەيدۇ،
يا ئاقمايدۇ، تاشمايدۇ.
ئۆلۈمنىڭ نۆۋىتى كەلسە،
ياش- قېرىغا باقمايدۇ.

خالايىق سەۋرى قىل دەيدۇ،
مېنىڭ ھالىمنى بىلمەيدۇ.
مېنىڭ ھالىمنى بىلگەندە،
تاڭ سەھەردە يىغلايدۇ.

ئىچەيمىكىن، ئىچمەيمىكىن،
ئىچسەم مەست قىلارمىكىن.
ئىچىپ - ئىچىپ مەست بولسام،
ئاللا كەچۈرەرمىكىن.

ئىبتىب بەركۈچى: سەمەت ئىمىن.
توپلىغۇچى: ساۋۇت -وبى.

ئىشىك ئالدى ئاقار دەريا،
ئاقار دەريادا كۆۋرۈك يوق.
شەھىرىگە مۇساپىرمەن،
ئاتام بىلەن ئانام يوق.

ئاتاسى بار، ئاناسى بار،
تاۋاردىن ئەتمۇار باللار.
ئاتاسى يوق، ئاناسى يوق،
تالادا خارۇ زار باللا.

ئېيتقىچ بەرگۈچى: ئىسمايىل ئىبراش.
توپلىغۇچى: قەيسەر.

ئاتامنىڭ ئېيتقىنى كەلدى،
ئانامنىڭ ئېيتقىنى كەلدى.
ئانامنىڭ سۆزىگە كىرمەي،
بېشىمغا دەرد - ئەلەم كەلدى.

ئاتام بىلمەس، ئانام بىلمەس،
مېنىڭ ھالىمنى.
خۇدا بىلەن ئۆزۈم بىلدىم،
تارتقان دەردىمنى.

ئېيتقىچ بەرگۈچى: ئىمىر زاھىر.
توپلىغۇچى: ئەسقەر.
1989 - يىلى 6- ئاي، شايار.

ئۆستەڭنىڭ ئىچى قاتتىق،
چاپاي دېسەم كەتمەن يوق.
دەردىمنى ئېيتاي دېسەم،
ماڭا ئوخشاش دەردمەن يوق.

ئون سەككىز ياشىمدا،
غېرىبلىق يەتتى باشىمغە.
ئولتۇرۇپ خىيال قىلسام،
ئېتىكىم تولدى ياشىمغە.

ئاتاممۇ ئۆلۈپ كەتكەن،
ئانامۇ ئۆلۈپ كەتكەن.
بىر تۇغقان قېرىنداشتىن،
كۆڭلۈم بۆلۈنۈپ كەتكەن.

دۇتار چالسەن ئۆزۈم،
يىغلايدۇ قارا كۆزۈم.
كىشىنىڭ يۇرتى يامان يۇرت،
ئۆتمەيدۇ مېنىڭ سۆزۈم.

ئاتام بارمۇ بۇ جاڭگالدا،
ئانام بارمۇ بۇ جاڭگالدا.
غېرىبلىق ماڭا يەتتى،
ھېچنېمەم يوق جاھاندا.

ئاتام ئۆلگەنگە يىغلايمۇ،
ئانام ئۆلگەنگە يىغلايمۇ.
كىشىنىڭ يۇرتىغا بېرىپ،
غېرىب بولغانغا يىغلايمۇ.

چاپان كىيدىم قوش ئەستەر،
ئەستىرىنى چوڭ سىرىپ.
مەن ھۇساپسىز بۇ يۇرتقا،
شۇڭا يۇرۇيمەن غېرىپ.

ئېيتىپ بەرگۈچى: شايار يېڭىمەھەللىدىن ھامۇت مۇشۇر.
توپلىغۇچى: ئەكبەر گايىت.

ئۇيغۇر كىتاب ئوقۇرخانىسى
www.uyghurkitap.com

تارىخىي قوشاقلار

ئۇچتۇرپان جىگدە يېغىلىقى توغرىسىدا

سۇچىك ① دېگەن دارىنىڭ،
زۇلۇمىغا چىدىماي،
چىقتى پۇقرا سېپىلگە،
غەزەپلىنىپ توختىماي.

جاپا چەككەن دېھقانلار،
پىدا قىلدى جېنىنى.
چوڭ دەرۋازىغا ئوت قويسا،
چېرىك ئەتتى ئىچىنى.

قورقۇپ سۇچىك ئالۋاستى،
كىردى سېپىل ئىچىگە.
مەھكەم ئىكەن سېپىلى،
تەستە كىردۇق كېچىدە.

نەرە تارتىپ خالايىق،
چېرىكلەرنى چېپىشتى.
غەزەپلىنىپ نەيزىنى،
گاللىرىغا تىقىشتى.

تالقان ئېلىپ پۇقرالار،
ھايا تىلمقا ئېرىشتى.
ماغدۇر تېپىپ نېمە تىتىن،
يەڭگىركىنى تۇرۇشتى.

---

① سۇچىك — مەنچىك مۇكۇمىتىنىڭ ئۇچتۇرپاندا تۇرۇشلۇق ئا ۋىلى، ئۇيغۇلۇق ئابدۇللا بەگ بىلەن بىرلىشىپ، ئۇچتۇرپان خەلقىنى دەھشەتلىك ئەزگەن.

تاقاقتا كېتىپ بېرىپ،
كەينىمىزگە قايرىلدۇق.
شۇم پېشانە ئىكەنمىز،
ئۈچ شەھەردىن① ئايرىلدۇق.

مەردلىك بىلەن جان بەرگەن،
ئاتا ـ ئانىدىن ئايرىلدۇق.
قىزىل قانغا بويالغان،
يارى ـ دوستتىن ئايرىلدۇق.

رەھىمتۇل بەگ② سەردارىدىن،
ئۈجەبقىنا ئايرىلدۇق.
كۆزىمىزگە ياش ئېلىپ،
ئارقىمىزغا قايرىلدۇق.

يۇرتىمىزنىڭ سەردارى،
مايسىخانىدىن ئايرىلدۇق.
يامان ئىكەن يېغىلىق،
بىر تۇغقانىدىن ئايرىلدۇق.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۈچتۇرپان ناھىيىسىدىن، جامال قۇربان، 78 ياش-
توپلىغۇچى: تۇرسۇن بارات.

نوزۇكۇم قوشاقلىرى

خەير ئاتا مېھرىبانىم،
غەمگۇزارىم ياخشى قال.

---

① ئۈچ شەھەر — ئۈچتۇرپان

② رەھىمتۇللا بەگ — ئۈچتۇرپان دېھقانلار قوزغىلىڭىنىڭ سەركەردىسى-

كۆزلىرىم ئاقۇ قاراسى،
تەندە جانىم ياخشى قال.

بىللە ئويناپ بىللە ئۆسكەن،
يارى دوستۇم ياخشىقال،
كىندىك قېنىم تۆكۈلگەن،
قەشقەر شەھرىم ياخشى قال.

ئاسماندىكى سار بولدۇم،
يوللار يۇرۇپ خار بولدۇم.
قەشقەردىكى ئاتامنى،
بىر كۆرمەككە زار بولدۇم.

چۈرۈق كىيگەن ئايالغا،
تۆمۈر كەشەم كەلدى.
جانىم ئاتام قېشىدىن،
بىلەلمىدىم كىم كەلدى.

مەن ئاتامنى سېغىندىم،
ھەم ئانامنى سېغىندىم.
تېرىكمىكىن قەشقەردە،
ئۇقماي زارلاپ يىغلىدىم.

مەن قەشقەردىن كەلگىچە،
تۆشەك سېلىپ ياتقان يوق.
ئانام ئۆرىگەن چېچىمغا،
تاغاق سېلىپ باققان يوق.

سۇلۇن بېرىپ يامۇلغا،
ئەرز قىپتۇ جاڭجۇنگە.

جاڭجۇن چېرىك ئەۋەتتى،
مەندەك غېرىب مىسكىنگە.

ئۈچ كۈن ياتتىم قومۇشتا،
مېنى ئىزدەپ يۈرەرمىش.
تاپالماستىن نوزۇكنى،
ئىتتەك ماراپ يۈرەرمىش.

قومۇشلۇققا ئوت قويسا،
قېچىپ كىرەي دەرياغا.
ئېقىن سۇ بىلەن بىللە،
جىمىپ كېتەي جايلارغا.

جان ئاتامنى كۆرەلمەي،
ئۆلۈپ كېتەر بولدۇممەن.
زالىملارغا تۇتۇلۇپ،
سۇلۇپ كېتەر بولدۇممەن.

يوللارنى تولا مېڭىپ،
ھالسىزلىنىپ يىقىلدىم.
مەن بۇياقتا كېلىپلا،
يامان كۆزگە چېلىقتىم.

قومۇش ئارىلاپ كۈن چۈشتى،
يالغۇز باشقا ھۇك چۈشتى.
مەن نوزۇكنى تۇتقىلى.
چېرىكلەر قوغلاپ چۈشتى.

قومۇشلارغا ئوت قويماي،
مەن نوزۇكنى تۇتالماس.

مەن نوزۇكنى تۇتقاندا،
تېرىك قولغا ئالالماس.

مېنى ئىزدەپ تاپالماي،
ئوتنى قويدى قومۇشقا.
قەستلەپ قويغان زالىملار.
تۇتسا كۆزۈم ئويۇشقا.

تۆگىلەر ياندا ئويدا،
باش بېغى بار بويندا.
تۇتسا زالىم نوزۇكنى،
ئۇرۇپ قىيناش كويدا.

تاغدىن چۈشكەن لاي سۇنى،
سۇزۇپ ئىچەر ئەر بارمۇ.
نوزۇك باشقا كۇن چۈشتى،
ئېلىپ قاچار ئەر بارمۇ.

ئۇنۇتمايمەن باقمنى،
قومۇشلۇقتا ياتساممۇ.
كۆڭلۈم ئۇنىدىن ئايرىلماس.
ئەلەم- كۈلپەتتارتساممۇ.

چۆل- جەزىرەئىچىدە،
يوقتۇر بىرەر ھەمراھىم.
تاچ - زىرىن ئۆتتى كۈنلەر،
قالمىدى ھېچبىر ھالىم.

خۇدا بەرگەن غۇنچەمنى،
سۇلۇن ياۋۇز ئۈزەلمەس.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

شۇ باقمىغا باغلانغان،
كۆڭلۈم رىشتى ئۇزۇلمەس.

قاياپ تۇرغان قازانغا،
چۆمۈچ سېلىپ باققان يوق.
سىز ئۇياقتا مەن بۇياقتا،
بىر مۇڭدىشىپ باققان يوق.

بۇلبۇل ھەرگىز سايرىماس،
ئالتۇن بالداق قەپەزدە.
مەن باقمىنى ئويلايمەن.
كېچە-كۈندۈز سەھەردە،

تۆگە جايى قاغى بېشى.
ھۆلچەرنىمز يار قېشى.
يار قېشىغا يەتكەندە،
توختىمايدۇ كۆز يېشى.

كەپە قۇردۇم پاۋانغا،
چېرىك كەلدى داۋانغا.
قۇتۇلالماي ئاخىرى،
مەن تۇتۇلدۇم قاۋانغا.

ئالتە ئاي ياتتىم قاماقتا،
نان پىشۇردۇم ساماندا.
ماڭا ئۆلۈم پىنچىلدى،
كېتەرمەنغۇ ئارماندا.

ئايغىمدا كىشەن بار،
قوۋۇق قىسار بوينۇمدا.

مىدىرلىماس بوپ قالدى،
كويزا قىسپ قولۇمنى.

ھېچكىم مەندەك بولمىسۇن،
يايىلارغا قالمىسۇن.
ماڭا كەلگەن بۇ بالا،
باشقىلارغا كەلمىسۇن.

سەل ئەمەستۇر ئاققىنى،
كۆزدىن ئاققان يېشىمىز.
قامچا تاياق ئاستىدا،
غېرىب مەزلۇم بېشىمىز.

ئالدىمدىكى چاللاتلار،
قىلمىچىنى ئوينىتار.
مەن نوزۇكنى ئۆلۈمدىن،
قانداق كىشى قۇتقۇزار؟

نوزۇك بىلەك باغلاندى،
ئۆلتۈرمەككە چاغلاندى.
قەشقەردىكى ئاتامنىڭ،
يۈرەك پاغرى داغلاندى.

يوقالسۇن بۇ زالىملار،
تاجى - تەختى كۈم بولسۇن.
خەلقى ئالەم ئالدىدا،
يەر بىلەن يەكسان بولسۇن.

* تېپىتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە پىكىرلىشىش ئاۋات يېزامىسەھەللە كەنتىدىن ھاشىم قاسىم.

** تۆۋەندىكى: ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ئۆمەر نىياز.

كۆچ - كۆچ قوشىقى

كۆچ - كۆچ دېسە كۆچەمدۇ،
كۆچۈپ يۈرمىگەن ئەللەر.
ئۆز يۇرتىغا يېتەمدۇ،
بېرىپ كۆرمىگەن يەرلەر.

ئوروس هارۋىسى دەيدۇ،
ئالدى-چاقى پەس ئىكەن.
خەقنىڭ يۇرتىدا يۈرۈپ،
كۈن ئالماقمۇ تەس ئىكەن.

قارىغايىنىڭ يوپۇرمىقى،
ياپيېشىل بولار ئىكەن.
ئۆز يۇرتىدىن ئايرىلسا،
خۇيمۇ دەرد بولار ئىكەن.

قارىساق كۆرۈنمەيدۇ،
بىزنىڭ ئۆيىنىڭ ياغمچى،
ئېتىزلاردىن يەر تەگمەي،
ماكان بولدى تاغ ئىچى.

گۈلنى تېرىدىم هويلامغا،
قىسقىلى قىزلار قېنى.
تىزىپ قويدۇم نان يېقىپ،
يېگىلى باللار قېنى.

ئۇششاق باللار ئوينايدۇ،
تال چۈشىقىنى ئات ئېتىپ.
مۇساپىر باللار يىغلايدۇ،
ئۆز يۇرتىنى ياد ئېتىپ.

قىلمدىن شامال چىقىپ،
دەرەخ ئېگىلەي دەيدۇ.
ئۆز يۇرتىمنى خىيال قىلسام،
ئۆپكەم ئۆرلەي دەيدۇ.

قارا ئېتىم تايغان ئىدى،
يوغان ئىدى، ئات ئىدى.
يۇرتتا قالغان تۇغقانلار،
ئەمدى بىزگە يات بولدى.

بىز ئىلمدىن چىققاندا،
ئالتىنچى ئاي روزىدى.
باشقا ئەلەم كەلگەندە،
ئاتا ـ ئانام بولسىدى.

ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
كۆرۈنەر چىراغ ئوتى.
ئېچىلىپ يۈرەي دېسەم،
قورقمەن خەنىڭ يۇرتى.

ئىلمدىن چىققان يىگىت،
تونى بار، ياقاسى يوق.
چېكىسىگە گۈل قىسىپتۇ،
گۈلى بار غۇنچىسى يوق.

كەچ بولسا تاڭ ئاتمايدۇ،
مەن بىلەن قىرىشقاندەك.
ئۆز يۇرتۇمدىن ئايرىلدىم،
لاچىن سوققان توشقاندەك.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

تارىسام، كۆرۈنمەيدۇ،
يۇرتۇمنىڭ تاغى.
ئەجەبمۇيامان ئىكەن،
تەسىرىڭ ئايرىلمىش داغى.

بۇرادەرلەر، خۇش ئەمدى،
خۇدايىمغا ئامانەت.
جېنىمىز ئامان بولسا،
كۆرۈشەرمىز سالامەت.

ئاتام ئارزۇلىغان باشىم،
ئانام ئارزۇلىغان باشىم.
ھېرىپ - ئېچىپ كەلگەندە،
سۇ بەرگەن قېرىندىشىم.

خۇيمۇ خار بولۇپ كەتتۇق،
خەقنىڭ يۇرتىدا ئىشلەپ.
يار خالتا ئەۋەتىپتۇ،
سېغىنىپ مېنى ئەسلەپ.

چۆللەرگە قاراپ ماڭدۇق،
چۆلنىڭ بۆرىسى باردۇر.
كۆچمەي كۆچكەن ئەللەرنىڭ،
قېرى - چۆرىسى باردۇر.

كۆچمەي كۆچكەن يارەنلەر،
قىبلىگە قاراپ ماڭدى.

ئەل - يۇرتىغا خۇش ئېيتىپ،
كۆزلىرىگە ياش ئالدى.

قالدى مىڭ جاپا بىلەن،
تىككەن باغۇ - بوستانلار.
يۇرت - مەھەللىدىن ئايرىلىپ،
يۇرەكتە قالدى ئارمانلار.

يولدا ھېچ توختاتمىغان،
يايى، لەشكەر ئەر ئەمەس.
باشقا قاتتىق كۈن چۈشسە،
ئازار بەرگەن يار ئەمەس.

يارىقەتنىڭ يولى دەيدۇ،
كۆڭۈلدىكىدە يوغان تاش.
بىزنى يۇرتتىن ئايرىغان،
نىكولاي① دېگەن باغرى تاش.

ئەلنىڭ ئالدى يەتكەندۇ،
قورغاسنىڭ بازارىغا.
تاۋاپ قىلىپ ئۆتسەكچۇ،
تۆمۈرخان مازارىغا.

ئوقنى ئاتتى چېرىكلەر،
كېلىپ تەگدى يۇرەككە.

---

① نىكولاي — روس پادىشاھى.

ئاق پاشانىڭ قىلغىنى،
ئورناپ كەتتى يۇرەككە.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان يېڭىئاۋات يېزىسىدىن ھاشىم قاسىم

توپلىغۇچى: ئۆمەر ئىياز، ھەمىدەم ئابدۇراخمان.

بالالار قوشاقلسی

ئەي ئايەم

كىچىككىنە قايچا قولۇمنى كەستى،
ئۇنچە-مارجان يولۇمنى توستى.
ئەي ئايەم - ئەي ئايەم،
نەگە بارسەن؟
تاغقا باردىمەن.
تاغدا نېمە بار؟
تاغدا بادام بار.
بادام كىمنىڭكى؟
ئوتمۇاينىڭكى.
ئوتمۇاي - ئوتمۇاي،
قورسىقىدا بالمۇاي.
ۋىچىر - ۋىچىر سايرامدۇ؟
ۋىچىر - ۋىچىر سايرايدۇ.
سىڭىل خېنىمغا توي كەپتۇ،
ئالا پاچاق قوي كەپتۇ.
قوينى سويۇڭلار ۋاقتىدا،
ئاشنى ئېتىڭلار تاختىدا.

جىرىم سالدىم قاتارا

جىرىم سالدىم قاتارا،
ئۆچكە كېلىپ غاجارا.
ھاسام بىلەن بىرنى سالسام،
تىكاك - تىكاك قاچارا.

تەخسىدە كاۋاپ،
يېسىلە ساۋاپ.
مەن ئۇكامنى باقمەن،
قوينۇمغا سولاپ.
ئاپام مېنى ئۇرسىدۇ،
بۇلۇڭغا سولاپ.
بىزنىڭ تامنىڭ ئارقىسى،
بوستانلىق تېرەك.
چاتۇبتىڭ شېخىنى،
قالاشقا كېرەك.
قىمارۋازلار ئويناپدۇ،
دەتتىكام هوشۇق.
ئۇتۇۋالسا بەرمەيدۇ،
تۇرسۇنباي ئۇششۇق.

ئېيتقۇچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت بۆلۈمىدىن ھېنەپە ئابدۇراخمان.
خاتىرىلىگۈچى: ئىبراھىم تۇرپان.

ئەششاپتۇل

ئەششاپتۇلا، ئەششاپتۇل،
داچىنىڭگە بەش شاپتۇل.
پۇلى بارغا نەق ساتتىم،
پۇلى يوققا گەپ ساتتىم.
بىزنىڭ باغدا بەش قاغا،
بەشىلىسى ياش قاغا.
خۇدايىم قانات بەرسە،
ئۇچۇپ كەتسەم قەشقەرگە.

قەشقەر دېگىنىڭ نېمە دېگىنىڭ؟
ئەنجان دېگىنىڭ نېمە دېگىنىڭ؟
ئەنجانلىقنىڭ نېمىسى بار؟
چىنە تەخسىسىدە پىستىسى بار.
پىستىسىنى كىم چاقىدۇ،
هاشىم توكۇر ئۇستىسى بار.
هاشىماخۇن قارا قاش،
بەش پۇلۇمنى بەر ئاداش.
بەش پۇلۇمنى بەرمىسەڭ،
شەرىئەتكە ماڭ ئاداش.
هاشىم توكۇر ئۆلۈپتۇ،
ئاق مازارغا كۆمۈپتۇ.
يىغلىغىلى ئادەم يوق،
ئۆزى قوپۇپ يىغلاپتۇ.
ئاق مازارنىڭ چالمىسى،
قارا توڭگۇزنىڭ كاللىسى.

ئېيتقۇچى بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيە ئاھالىلىرىم يېزىسىدىن ئەززاق سۇلتان.
خاتىرىلىگۈچى: سەمەت ئىسمايىل.

چىم چۆچەك

چىم چۆچەك، چىم چۆچەك،
ئوتتۇرىسى كۆلمەنچەك.
سۇ قۇيسام تېشىپ كەتتى،
ئۆمىلەپ قېچىپ كەتتى.
چۆچۆرەم - چۆچۆرەم قاينايدۇ،
ئانام ماڭا بەرمەيدۇ.

بەرمىسىمۇ بەرمىسۇن،
كۆڭلۇم يېرىم بولمايدۇ.
كېلىڭ دوستلار ئويناپلى،
ئاداش - ئاداش بولايلى.
ئاپمىزنىڭ ئەمچىكىگە،
توپا چىپچىپ قاچايلى.
بىر نان تاپساق تەڭ يەيلى.
ئايرىلماس دوست بولايلى.

ئېيتىپ بەرگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن ھېنەپە ئابدۇراخمان.
خاتىرىلىگۈچى: ئىبراھىم قۇربان.

يامغۇر ياغدى

يامغۇر ياغدى، قار ياغدى،
شارقىراپ كەتتى.
ئۆتۈكۈمنى مايلىسام،
پارقىراپ كەتتى.
تاۋار كۆڭلەك ئېپ بېرىمەن،
كۆڭلۇم چۈشكەندە.
ئاق خالتىدا ماش،
كۆك خالتىدا ماش.
سېنىڭ ئاناڭدىن،
ھېنىڭ ئانام ياش.

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن سەمەت ئىسمايىل

دۇگىلەك

دۇگىلەك ئەي دۇگىلەك،
نەگە بارسەن دۇگىلەك؟

تۇزغا باربمەن،
تۇزۇڭ نەدە تۆكۈلدى؟
ئاربيادا تۆكۈلدى،
تاسقاپ-تاسقاپ ئالساڭچۇ.
بايىۋەككە تۇتساڭچۇ،
بايىۋەكنىڭ قۇشلارى.
ئۇستۇن چىقتى ھاۋاغا،
تۆۋەن چۈشتى دەريا غا.
دەريا سۈيى سوغالدى،
بېلىقلىرى بوغۇلدى.
ھەسەن كېكەچ ئۇرۇشتى،
قىزىل قانغا بويالدى.
قىزىل قانىنى كىم ئېچىدۇ؟
پاتمە - زۆھرە قىز ئېچىدۇ.

ئاللا غازلارىم

قاق - قاق - قاق،
ئاللا - ئاللا غازلارىم.
ئارقاڭدىكى نېمىلەرنىڭ،
ئۇششاق - ئۇششاق باللارىم.
ماڭا بىرنى بەرسەڭچۇ،
كۆچۈڭ يەتسە ئالساڭچۇ.

تاقىقا - تۇقىقا

تاققا - تۇقىقا،
زەنجىرھالىقا.

قارا قوي نەدە؟
قارا قوي باغدا.
باغقا چىقسام باغدا يوق،
تاغقا چىقسام تاغدا يوق.
باغ مېنىڭ،
تاغ سېنىڭ.
ئۆرۈلۈپ،
چۆرۈلۈپ.
سەن تۇرۇپ،
سەن چىق.

دۇم - دۇم

دۇم - دۇم - دۇم،
لەبەي - لەبەي.
ئاتا - ئانا ڭ نەدە؟
ئەسكى سامانلىقتا.
نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟
ئاش ئېتىۋاتىدۇ.
ماڭا ئاش قېنى؟
تاختا بېشىدا.
ماڭ پات ئېلىپ كەل،
قاغا ئىچىپ كېتىپتۇ.

ئېيتقىچى بەرگۈچى: ھەنىپەم ئابدۇراخمان.
خاتىرىلىگۈچى: سەمەت ئىسمايىل.

ئاق تېرەك

ئاق تېرەك، كۆك تېرەك،
بىزدىن سىزگە كىم كېرەك.

ئۆزى چۈدىر ھەر ئىشتا،
ھەم ئەلاچى ئوقۇشتا،
خەيرىنسا كېرەك.
قاۋۇل - قاۋۇل قامچالى.
تامدا تۇرغان تامچالى،
ئاق تېرەك- كۆك تېرەك.
بىزدىن سىزگە كىم كېرەك؟
ئۆزى خۇشخوي گۈل غۇنچە ،
تىلى تاتلىق ھەم شۇنچە،
مېھرىنسا كېرەك.

ئېيتقىچى بەرگۈچى: زۇنۇنگۈل تابدۇرىيەم.
خاتىرىلىگۈچى: سەمەت ئىسمايىل.

غوجالدىرۋاق

جالدىرۋاققا - جالدىرۋاق،
كىمدە بولسا شۇنىڭغا باق.
سەن ئۇنىڭغا باقمىساڭ،
يېڭى ئويۇن تېپىپ باق.
يېڭىشىەھەرنىڭ باللىرى،
كونىشەھەرنىڭ باللىرى.
ئوينىغىلى چىقمايتۇ،
مەخسۇتبايىنىڭ خانلىرى.
يۆگەي - يۆگەي ئوخشايدۇ،
يىكەندازغا ئوخشايدۇ.
ئاشۇ كېلىۋاتقان بايۇەچچە،
مېنىڭ دادامغا ئوخشايدۇ.

ئۆيگه كىرسەم قارائغۇ،
تالاغا چىقسام دارائگۇ.
دارائگۇنىڭ دەستىدىن،
بولۇپ قالسام يادائغۇ.

توپلىغۇچى: توقسۇ ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن مەھەممەت ئەيسا.

ئۇ قاش ـ بۇ قاش،
دەريا بويىدا سۇزۇك تاش.
خانىڭ قىزى قەلەم قاش،
قەلەم بىلەن مەن ئاداش.
ئويناي‌دىغان بالا بارمۇ؟
مۆرەيدىغان كالا بارمۇ؟
مۆ.....

چۆچۈرە قاينايدۇ

چۆچۈرە قاينايدۇ،
ئانىكام بەرمەيدۇ.
بەرمىسە بەرمىسۇن،
ئىچكىممۇ كەلمەيدۇ.
ئاق ئۆيدە ئايىم بار،
پىيالىدە چايىم بار.
ئاش بەرسە سۇيۇق بەردى،
نان بەرسە كۆيۈك بەردى.
تويمىدىم دېسەم،
تىل بىلەن تاياق بەردى.
قانداق قىلاي ئاللا،
ئۆگەي ئانىڭ دەردى.

«سا، چۆجه» ئويۇنى

قارا ـ قارا قۇشلارىم،
ئارقاڭدىكى كىملەردىڭ؟
ئۇششاق ـ ئۇششاق باللارىم.
بىرنى ماڭا بەرسەڭچۇ؟
كۆچۈڭ يەتسە ئالساڭچۇ.
كۆچۈم نەگە كېتىمپتۇ؟
ئالا تاغقا كېتىمپتۇ.
ئالا تاغدا نېمە بار؟
ئۇندا ھەر خىل قۇشلار بار.
ئانداق بولسا بارايچۇ،
قۇشتىن بىرنى تۇتايچۇ.

توپ ئويۇنى

ئەيسا كامنىڭ بىر قىزى،
تاۋار كۆڭلەك كىيمپتۇ،
تاۋار كۆڭلەك كىيگەندە،
ھېلىم بەگكە تېگمپتۇ.
ھېلىم بەگكە تەگكەندە،
ئالتە بالا تۇغۇپتۇ.
ئالتە بالا بەرى پوق.
ئېيتاي دېسە لاتا يوق.
لاتا دېگەن ئۆگزىدە،
چىقاي دېسە شوتا يوق.
شوتا دېگەن تېرەكتە،
كېسەي دېسە پالتا يوق.

پالتا دېگەن بازاردا،
ئالاي دېسە پۇلى يوق.
پۇل دېگەن ساندۇقتا،
ئاچاي دېسە ئاچقۇچ يوق.
ئاچقۇچكا ملار ئۆلۈپتۇ.
شورلۇق يەرگە كۆمۈپتۇ.
قەبرىسىنىڭ بېشىغا،
ئاق تىكەنلەر ئۇنۇپتۇ.
يىغلايدىغان ئادەم يوق،
ئۆزى قوپۇپ يىغلاپتۇ.
.....
ئۇچۇپ چىقتىم ھاۋاغا،
سەكرەپ چۈشتۈم دەريا غا.
دەريا سۈيى قويۇلدى،
پاتمانچۇقلار بوغۇلدى.
پاتمانچۇقنى كىم بوغدى،
ئاپئاق ساقال بوۋىلار،
قىلدى نەچچە توۋىلار.

بارا - باراڭ ئويۇنى

بارا - باراڭ،
بارا - بار.
بار ئاتاڭنىڭ قېشىغا،
بار ئاپاڭنىڭ قېشىغا.
كېسىپ بەرسۇن نېمىرنى،
ئاپىرىپ ئوچاققا سال،
پۇۋلىمەي ئاغزىڭغا سال،

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

لىڭگىر تاق - تاق

لىڭگىر تاق - تاق،
ئۆچكە ساغلاق.
موللام قىزى،
تاشتەك يۇمىلاق.
ئالاي دېسەم،
يۈزلىرى قاسماق.
كۆزلىرى چاپاق،
بىر قولى چولاق،
بىر پۇتى مايماق.

دوست چاقىرىش ئويۇنى

ئاق تاش-كۆك تاش،
دەريادىكى سۇزۇك تاش.
سېنىڭ بىلەن مەن ئاداش،
ئويناي دېگان بالىلار بارمۇ؟
ئاق تاش- كۆك تاش،
دەريادىكى سۇزۇك تاش.
بىر تەكمىدە ئىككى باش،
ئىككىلىسى قەلەم قاش.
قەلەم قاشنى ئويغاتقان،
ھاشىم ئاخۇن قارا قاش،
ئويناي دېگان بالىلار بارمۇ؟

چىگىچى

چىگىچى، بۇغداي چى،
ئەمىكى تاغدا يچى،

كېچىلەپ ئاغزىڭنى تۇت،
ئۇچۇپ چىقتىم ھاۋاغا،
سەكرەپ چۈشتۈم دەريياغا.
دەريا قېشى ئويۇلدى،
پاتمان سۈيى قۇيۇلدى،
بىرنىڭ ئېتى كۈچىلا،
بىرنىڭ ئېتى پۇچىلا.
ئاپئاق ساقال بوۋىلار،
قىلدى نەچچە توۋىلار.
بوۋىنى بوۋا دىمەڭلار،
بوۋىلار يالغانچىكەن.
ئالداپ- ئالداپ بىزلەرنى،
قولىغا ئالماقچىكەن.

ئېيتقۇچى: شابار ناھىيە تويبولدى يېزا ماڭارىپ ئىشخانىسىدىن ئەخمەت مەھمەت.

توپلىغۇچى: ساۋۇت سۇبى.

ئەللەي ناخشىسى

ئەللەي دىدىم ئويغاندىڭ،
ئەللەي بالام- ئەللەي.
بوشۇكۈڭگە تېڭىلدىڭ،
ئەللەي بالام- ئەللەي.

زامان شۇنداق تار ئىكەن،
ئەللەي بالام- ئەللەي.
تۇغۇلمىساڭ بوپتىكەن،
ئەللەي بالام- ئەللەي.

بايلار ئالدى خاماننى،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.
بىزلەر ئالدۇق سامانىنى.
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.

بايلار كەلدى قورساق توق،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.
بىز زارلاندۇق كېپەك يوق،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.

ئۈدۈلۈمغا ئاي كەلدى،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.
كۆزلىرىمگە ياش كەلدى،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.

ئەتىمزنى ئويلىسام،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.
بۇ بېشىمغا غەم كەلدى،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.

ئۈچيۇز ئاتمىش كۈنلەردە،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.
تاڭ ئاتمايدۇ تۈنلەردە،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي،

نان ئۈزۈلدى ئۆيۈمدىن،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.
لەيلى توغراپ ئاش ئېتەي،
ئەللەي بالام ـ ئەللەي.

بۇشۇك تۇۋىدە مەن قالدىم،
ئەللەي بالام- ئەللەي.
بېرىپ ياتتىڭ چۆللەردە،
ئەللەي بالام- ئەللەي.

ئىيتىپ بەرگۈچى: باي ناھىيە قىزىل يېزىسىدىن توختى ياقۇپ.
توپلاپ رەتلىگۈچى: ئۈمەر پەيزى، تۇرسۇن ھېكىم.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

ئاقسوغا خەلق ئەلنەغمىلىرى

مۇقامچى ئايۇپ راۋاب

داڭلىق دولان مۇقامچىسى ئايۇپ راۋاب 1891- يىلى ئاقسۇ شەھىرىنىڭ قاراتال يېزا قارا قاش كەنتىدە تۇغۇلغان.

ئۇ كىچىك چېغىدىلا ئاتا- ئانىسىدىن يېتىم قېلىپ جاڭ- گالدا پادا بېقىش جەريانىدا دولانلىقلارنىڭ خەلق مەش- رەپلىرى ۋە دولان مۇقامىغا ھېرىسمەنلىك بىلەن ئىشتىياق باغلاپ، ئۆزى ياسىۋالغان دولان راۋابى بىلەن دولان مەش- رەپلىرىگە نەغمە قىلىشنى ئۆگىنىۋالغان. ئۇنىڭ مۇقام ئېيە- تىش ۋە مەشرەپ ئاھاڭلىرىغا نەغمە قىلىش ماھارىتى يۇقىرى بولۇپ ئۇنىڭسىز توي- تۆكۈن ۋە ھەرخىل مەشرەپلەر قىزىمايتە- تتى، شۇنىڭ ئۈچۈن خەلق ئۇنى تولىمۇ ھۆرمەتلەيتتى.

ئۇ 1955- يىللىي ئاپتونوم رايونى بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن خەلق سەنئەتكارلىرى كۆرىكىگە قاتنىشىپ ئۆز ماھارىتىنى كۆرسەتكەن ۋە مۇكاپاتقا ئېرىشكەنىدى. 1985- يىلىدىن كېيىن ئاپتونوم رايونلۇق مەم- لىكەتلىك مۇزىكا تەتقىقاتى ئورونلىرى ۋە بىر قىسىم چەت ئەل- لىك مۇقام تەتقىقاتى مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ زىيارەت قىلىشىغا مۇ- يەسسەر بولغانىدى.

ئايۇپ راۋاب يەنە خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى بايلىقىنىڭ مول خەزىنىلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئۇ خەلق قوشاقلىرى ۋە خەلق ناخشىلىرىنى قېيىش، توپلاش ئىشلىرىغىمۇ يېقىندىن ياردەم بەردى. ئۇ 1993- يىلى 4- ئايدا 102 يېشىدا ئۆز يېزىسىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

مۇقامچى ، خەلق قوشاقچىسى تاھىر ئاخۇن ساتار

مەشھۇر مۇقامچى تاھىر ئاخۇن ساتار 1896- يىلى كەلپىن ناھىيىسىنىڭ يورچى يېزىسىدا مەرىپەتپەرۋەر ئائىلىدە دۇنياغا كەلگەن، ئۇنىڭ دادىسى ئۇقۇمۇشلۇق كىشى بولۇپ، مۇزىكىغا ھېرىسمەن سەنئەت خۇمار ئىدى. ئۇ ئاتا بوۋىلىرىنىڭ مۇقام-چىلىق ۋە ئەلنەغمىچىلىك ئىشلىرىغا ۋارىسلىق قىلىپ كەلپىن خەلقى ئىچىدە ئالاھىدە شۆھرەت قازانغان ھەم خەلق سۆيگەن سەنئەتكار ئىدى.

تاھىر ئاخۇن كىچىك ۋاقتىدىن باشلاپلا دادىسى ۋە باشقا ئەلمەغمىچىلەردىن« 12مۇقام» مۇزىكىلىرى ۋە يەرلىك خەلق مەشرەپلىرىدىكى خەلق ئەلنەغمىلىرىنى زور ئىشتىياق بىلەن ئۆگىنىشكە باشلىغانىدى. ئۇ كېيىنكى چاغلاردا ساتار، تەمبۇر، راۋاب، دولان غىجىكى، قالۇن قاتارلىق ئۇيغۇر چالغۇ-لىرىنى ئاجايىپ ماھارەت بىلەن چالالايدىغان ۋە مۇقام ئورۇن-لاپ ئەلنەغمىچىلەر ئارىسىدا نەغمەقىلالايدىغان بولۇپ يېتە-لىدۇ.

ئۇ ماھىر خەلىق قوشاقچىسى بولۇپ، ئۆزىنىڭ مول مەزمۇنلۇق قوشاقلىرى ئارقىلىق خەلقنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشى-غا شادلىق بەخىشلىغان. ئۇ 1956- يىلى 60 يېشىدا كەلپىن ناھىيىسىدە ۋاپات بولغان. ئۇنىڭ نامى ھازىرمۇ خەلىق ئارىسىدا ياشاپ كەلمەكتە.

ئاتاقلىق خەلق سەنئەتكارى، سازەندە، ناخشىچى نىساخان

مەشھۇر خەلق ناخشىچىسى نىساخان ئابدۇۋېلى، 1902 - يىلى كۇچا ناھىيىسىنىڭشەھەر ئىچىدىكى سەنئەت خۇمار سا-

ۋەندە ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئۇ، ئۆسمۈرلۈك چېغىدىن باشلاپلا ئاتىسى ئابدۇۋۇپىلى ئاخۇن، ئانىسى پاتىمخاندىن داپ ۋە دۇتار بىلەن نەغمە قىلىشنى، كۇچا خەلق ناخشىلىرىنى چوڭقۇر لىرىك تۇيغۇ ۋە ھېسسىياتلىق ئېيتىشنى ئۆگىنىۋالغان. ئۇ 18 ياشلارغا كىرگەندە، كۇچا خەلقى ئارىسىدا داڭلىق ناخشىچى بولۇپ تونۇلغان.

ئازادلىقتىن كېيىن نىساخان ئۆزىنىڭ ياكىراق، يېقىملىق ناخشىلىرى بىلەن ئازاد ھەم بەختىيار يېڭى زامانىنى كۈيلەپ، خەلققە چوڭقۇر مەنىۋى زوق بەردى.

ئۇ، ھايات تىنىڭ ئاخىرىغىچە ناھىيە، ۋىلايەت، ئاپتونوم رايونى ۋە مەركەزدىكى مۇناسىۋەتلىك ئەدەبىيات - سەنئەت تارماقلىرىنىڭ 20 قېتىمدىن ئارتۇق ماددىي ۋە مەنىۋى مۇكاپاتىغا مۇيەسسەر بولدى. 1958 - يىلى بېيجىڭدە مەملىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەتلەر خەلق سەنئەتكارلىرىنىڭ ئەدەبىيات - سەنئەت كۆرىكىگە قاتنىشىپ، ماۋزېدۇڭ، لىيۇشاۋچى، جۇئېنلەي قاتارلىق دۆلەت رەھبەرلىرىنىڭ قوبۇل قىلىشىغا ئېرىشتى.

نىساخان ئۆز ئۆمرىدە 300 پارچىغا يېقىن كۇچا خەلق ناخشىلىرىنى سىستېمىلاشتۇرۇپ ئېيتىپ ۋە ئورۇنلاپ، ئۇنى ئاما ئارىسىغا تارقىتىپ، بۇ ناخشىلارنىڭ ئەۋلادتىن-ئەۋلادقىچە داۋاملىشىشىغا تۆھپە قوشتى. ئۇ جۇڭگو خەلق ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر جەمئىيىتى، جۇڭگو مۇزىكانتلار جەمئىيىتى، ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى، ئاپتونوم رايونلۇق مۇزىكانتلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى، كۇچا ناھىيىلىك سىياسىي كېڭەشىنىڭ ئەزاسى بولغانىدى.

ئۇ، 1987 - يىلى 85 يېشىدا كۇچادا ۋاپات بولدى.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

كۈچا ناھىيىلىك سىياسىي كېڭەش ۋە سەنئەت خىزمەتكۈچا خەلقى مەرھۇمنىڭ ۋاپاتىغا چوڭقۇر قايغۇ بىلەن تەزىيە بىلدۈردى. ئاق سۇ ۋىلايەتلىك مەدەنىيەت باشقارمىسى بىلەن ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتى، ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى ۋەكىل ئەۋەتىپ مەرھۇمنىڭ دەپنە مۇراسىمىغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلدى.

مۇقامچى ئابدۇكېرەم مخان

ئابدۇكېرەم مخان 1903 - يىلى ئاقسۇ ناھىيە ئايكۆل يېزا سايىبرىق كەنتىنىڭ قوشنىبرىق مەھەللىسىدە مەرىپەت-پەرۋەر ئۇقۇمۇشلۇق دېھقان ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئۇ، كىچىك چېغىدا دىنىي مەكتەپتە ئوقۇپ، ساۋاتلىق بولغاندىن كېيىن، ئائىلىسىدىكى ۋە جەمئىيەتتىكى مەدەنىي ھاياتنىڭ تەسىرىدە ناخشا - مۇزىكىغا ھەۋەس باغلاپ، دادىسى ئەرشىدىن ئاخۇنلىنىڭ شەرت - شارائىت يارىتىپ بېرىشى ئارقىسىدا، دۇتار، تەمبۇر قاتارلىق چالغۇلارنى ئۆگىنىپ، كېيىنكى كۈنلەردە ئۆز يۇرتىنىڭ كۆزگە كۆرۈنگەن سازەندىلىرىدىن بولۇپ يېتىشكەن. ئۇ، قۇمباش يېزىسىدىكى ئەينى يىللاردا جاماەتچىلىككە تونۇلغان ئاكا - ئۇكا سازەندە مەھەممەتجان ۋە يۇسۇپجانلاردىن ساتار، تەمبۇر، راۋاب، داپ قاتارلىق چالغۇلارنى چېلىشنى ئۆگەنگەن.

ئابدۇكېرەم مخان 12 مۇقامغا ۋارىسلىق قىلىپ، راك، چەبىيات، مۇشاۋۇرەك، چارىگاھ، پەنجىگاھ، ئۆزھال، ئوشاق، ناۋا قاتارلىق مەككىز مۇقامنى پۈتۈن قىسمى بويىچە يۇرۇشلەشتۈرۈپ ئورۇنلاپ، ئۆز زامانىدىكى سەنئەتسۆيەر خەلقنىڭ چوڭقۇر ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغانىدى.

ئۇ، ئاقسۇ دىيارىدىكى مەشھۇر مۇقامشۇناس، سازەندە

بولۇپلا قالماستىن. خەلق سەنئەتىنىڭ تەلەپچان ئۇستازى ئىدى. ئۇ، ئۆز ئۆمرىدە ناھايىتى كۆپ سازەندە ۋە مۇقامچىلارنى تەربىيىلىگەن. بۇلاردىن مەرھۇم مامۇت ئەلەم ساتارچى، ئابدۇقادىر مەخسۇم، ھامۇتخان قاتارلىق سازەندىلەر كىشىلەر تەرىپىدىن بۇگۈنگىچە يادلىنىپ كەلمەكتە. ئىبرايىم روزى، مىجىت ساۋۇت قاتارلىق پىشقەدەم سازەندىلەر ئۆزىنىڭ ياڭراق ئاۋازى بىلەن دىيارىمىزدا كۈي ياڭرىتىپ كەلمەكتە.

خەلق سەنئەتكارى، سازەندە داۋۇت مامۇت

خەلق سەنئەتكارى داۋۇت مامۇت (ساتارچى داۋۇتخان) دادىسى مامۇت قالۇن، بوۋىسى ئەمەت ساتارچىدىن قالغان ساتارنى بىر ئۆمۈر چېلىپ «خەلق سەنئەتكارى» دېگەن نام بىلەن ياشاپ ئالەمدىن ئۆتكەن.

داۋۇت مامۇت 1912- يىلى ئاقسۇ كونىشەھەر بازىرىنىڭ مىسكەرچى كوچىسىدا ئەلنەغمىچى خەلق سەنئەتكارى ئائىلىسىدە تۇغۇلغان. ئۇ ئەقلىگە كەلگەندىن باشلاپ، دادىسىغا ئەگىشىپ، ئاشخانا، چايخانا، توي-تۆكۈن، جامائەت سورۇنلىرىدا ساتار چېلىپ، ئاقسۇ كونىشەھەردىلا ئەمەس، ئاۋات، ئاقسۇ شەھەرلىرىدىمۇ داڭ چىقارغان. ئۇ يالغۇز ساتار چېلىشقا ماھىر بولۇپلا قالماستىن، تەمبۇر، راۋاب، داپ، غىجەك، ئىسكىرىپكا قاتارلىق سازلارنىمۇ ۋايىغا يەتكۈزۈپ چالاتتى. ئۇ ئۆمرىدە نۇرغۇن شاگىرتلارنى يېتىشتۇرگەن.

ھازىرغىچە نامى مەشھۇر بولغان خەلق سازەندىلىرى ئىچىدە مەشھۇر ئۇيغۇر كلاسسىك خەلق داستانى «سۇلتانى جەمجەمە» نى، «ئۆزھال» مۇقامىنىڭ داستان ۋە مەشرەپ،

نەغمىلىرىنى داۋۇتخاندەك ئورۇنلىغان بىرمۇ كىشى يوق. داۋۇتخان «سۇلتانى جەمجەمە» نى ساتارغا تەكشىلىگەندە ئاڭلىغۇچىلارنى سەلتەنەتلىك پادىشاھ تىرىلىپ، پۈتۈن ئالارغا پەندىي- نەسىھەت قىلمۇاتقانلىقىنى ئاڭلاۋاتقاندەك تۇيغۇغا ئېلىپ كېلەتتى. ئاقسۇ رايونى دائىرىسىدە 12 مۇقامنى بىر قەدەر تولۇق بىلىدىغان مۇقامچىمۇ داۋۇتخان ئىدى.

پىشقەدەم ئەلەرنىڭ ئېيتىشىچە، داۋۇتنىڭ نەغمە قىلىغان ئاشخانىلاردا خېرىدارلارنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەي، ئاشپەزلەرگە ئامەت كەلگەن.

داۋۇتخان 1953- يىلى ئاقسۇ ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىگە قوبۇل قىلىنغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ ماھارەت كۆرسىتىشىگە تېخىمۇ كەڭ زېمىن ھازىرلاندى. ئۇنىڭ ساتارىنى ئاڭلايدىغانلارمۇ كۆپەيدى. 1962- يىلى داۋۇتخان مائارىپ قوشۇنىغا ئالمىشىپ، ئاقسۇ كونىشەھەر ناھىيىسىنىڭ جام، بوزدۆڭ ۋە ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپلىرىدە مۇزىكا ئوقۇتقۇچىسى بولۇپ ئىشلىدى.

1983- يىلى 4-ئايدا ۋاپات بولدى. ئۇنىڭ ساتار بىلەن ئورۇنلىغان «سۇلتانى جەمجەمە» داستانى 1982- يىلى لېنتىغا ئېلىنغانىدى. ئۇ جوڭگو خەلق ئەدەبىيات- سەنئەت جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى ئىدى.

داڭلىق مۇقامچى مېجىت ساۋۇت

داڭلىق مۇقامچى، مۇزىكانت مېجىت ساۋۇت 1923- يىلى ئاۋات ناھىيە يېڭىسېرىق يېزىسىنىڭ تۇڭمەنبېشى كەنتىدە تۇغۇلغان. ئۇنىڭ دادىسى ساۋۇت ھاجىنىڭ ئۆز زامانىسىدىكى ئۇقۇمۇشلۇق، مەرىپەتپەرۋەر كىشىلەرنىڭ بىرسى بولۇپ،

داڭلىق هەم ماهىر غەزەلخان، هەم ئەل ئىچىدە يۇقىرى ئابرويغا ئىگە داڭلىق مۇقامچىلارنىڭ بىرسى ئىدى.

مەجبۇرىيەت ساۋۇت بالىلىق چېغىدىلا ئائىلىسىدىكى سازەندە، غەزەلخان ئەجدادلىرىنىڭ تەسىرى بىلەن خەلق ناخشا-مۇزىكىلىرى ۋە ئەلنەغمىسىگەزور ھەۋەس بىلەن ئىشتىياق باغلاپ ئۆنى ئۆگىنىۋالىدۇ. ئۇ 22 ياشقا كىرگەندە، دۇتار، راۋاب، تەمبۇر، ساتار قاتارلىق چالغۇلارنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ چالالايدىغان، ئەل - يۇرت ئىچىدە كۆزگە كۆرۈنگەن سازەندە ۋە مۇقامچىلارنىڭ بىرسى بولۇپ يېتىلىدۇ. ئۇ، 1948- يىلى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر ئۇيۇشما تەرىپىدىن قۇرۇلغان «سانائىي نەفىسە» نىڭ مۇزىكا ئەترىتىگە قوبۇل قىلىنىپ، خەلقنىڭ مەدەنىيەت جەھەتتىن ئاقارتىلىش ئىشلىرىغا تۆھپە قوشىدۇ.

1950- يىلى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك سەنئەت ئۆمىكىگە قوبۇل قىلىنىدۇ ۋە بۇ ئۆمەكتە مۇزىكانت بولۇپ ئىشلەيدۇ.

مەجبۇرىيەت ساۋۇت ئۇيغۇر «12 مۇقام» مۇزىكىلىرىغا چوڭقۇر ئىشتىياق باغلاپ، ئۇزۇن يىل ئىزدىنىش ۋە تىرىشىپ ئۆگىنىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ بارلىق مۇقام، داستان ۋە مەرغۇلىلىرىنى ئاجايىپ يۇقىرى ماھارەت بىلەن ئورۇنلىيالايدىغان دەرىجىگە يېتىدۇ.

مەجبۇرىيەت ساۋۇت داڭلىق مۇقامچى ھەم سازەندە بولۇپلا قالماستىن، يەنە كامالەتكە يەتكەن مۇزىكائەسۋابلىرى ئۇستىسىدۇر.

ئۇ ئۇيغۇر چالغۇلىرىدىن داپ، دۇتار، تەمبۇر، راۋاب قاتارلىقلارنى ناھايىتى كۆركەم ھەم نەپىس، سادالىق قىلىپ ياساپ، خەلقنىڭ چالغۇ ئەسۋابلىرىغا بولغان ئېھتىياجىنىمۇ تەمىن ئېتىپ كەلدى.

ئۇ، ئۆمرىدە كۆپلىگەن سەنئەتخۇمارلارنى تەربىيەلەپ قالماستىن، ئۆز پەرزەنتلىرىنىڭمۇ خەلقسەنئىتى جەھەتتە ئۆ-

سۇپ يېتىلىشى ئۈچۈن ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلدى.

1984- يىلى شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىسى ۋە شىنجاڭ تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ سەنئەت بۆلۈمى ئۇنىڭ ئۆزىپەرزەنتلىرى ئابدىرېشىت ۋە ئابدۇكېرىملەر بىلەن بىرلىكتە ئۇرۇنلىغان بىر قانچە ناخشا- مۇزىكىلىرىنى لېنتىغا ئېلىپ كەڭ تاماشىبىنلارغا تەقدىم قىلدى.

مېجىت ساۋۇت كۆپ يىللاردىن بۇيان مۇناسىۋەتلىك سەنئەت تەتقىقات ئورۇنلىرىنىڭ ئۇيغۇر مۇقاملىرى، ئەلنەغمىلىرى ۋە خەلق ناخشا- قوشاقلىرىنى يىغىش، توپلاش ۋە تەتقىق قىلىش ئىشلىرىغا يېقىندىن ياردەم بېرىپ كەلدى. ئۇ، ئۆز ھاياتىنى خەلقىمىزنىڭ مۇقام، ئەلنەغمە ئىشلىرى ئۈچۈن بېغىشلىغان پېشقەدەم، تەلەپچان تۆھپىكارلىرىمىزنىڭ بىرسىدۇر.

دولان مۇقامچىسى ئاۋۇت مۇسا

ئاۋۇت مۇسا 1923 - يىلى ئاۋات ناھىيىسىنىڭ غورۇچۆل يېزىسىدا تۇغۇلغان. ئۇ، ئۆسمۈرلۈك چاغلىرىدا دىنىي مەكتەپتە ئوقۇغان، چوڭ دادىسى يۈسۈپ سوپى ئەينى يىللاردىكى دولانلىقلار ئارىسىدا ئۈستا ئەلنەغمىچى بولۇپ، ئاۋۇت مۇسا ئۇنىڭ تەسىرىدە «دولان توققۇز مۇقامى» نى ۋايىغا يەتكۈزۈپ ئورۇنلاش ماھارىتىنى ئۆگەنگەن. چوڭ دادىسى ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ، چوڭ- كىچىك سورۇنلاردىكى مەشرەپلەردە نەغمە قىلىپ، يۇرت ئىچىدە تونۇلۇشقا باشلىغان. يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن، خەلق ئىچىدىكى پېشقەدەم دولان مۇقامچىلىرى ئالەمدىن ئۆتۈپ، ئاۋۇت مۇسا كېيىنكى كۈنلەردە مەشھۇر دولان مۇقامچىسى بولۇپ يېتىلگەن.

ئاۋۇت مۇسا ئازادلىقتىن كېيىن، ۋىلايەتلىك، ناپتونۇم رايونلۇق ۋە مەملىكەتلىك خەلق سەنئىتى تەتقىقات ئورۇنلىرىنىڭ دولان مۇقاملىرىنىڭ مۇقام ۋە مەشرەپ ئاھاڭلىرىنى لېنتىگە ئېلىش، توپلاش، تەتقىق قىلىش ئىشلىرىغا يېقىندىن ياردەم بەرگەن ھەمدە بۇگۈنكى كۈندە «دولان توقۇز مۇقامى» نىڭ سىستېمىلىق ھالدا توپلاپ رەتلىنىشى ئۈچۈن زور ياردەم بەرگەن. گەرچە ئۇ، ياشىنىپ قالغان بولسىمۇ، يەنىلا دولان مۇقاملىرىنى خەلق ئارىسىدا ئۇزۇلدۇرمەي داۋاملاشتۇرۇپ، كۆپلىگەن ياشلارنى تەربىيەلەپ يېتىشتۇرگەن. ئۇ، ھەم ئۇنىڭ شاگىرتلىرى ھازىر ئاۋات ناھىيىسىدىكى ھەر خىل مەشرەپ ۋە توي - تۆكۈنلەردە خەلقنىڭ دولان مەشرىپىگە بولغان تەشنالىقىنى قاندۇرۇپ كەلمەكتە،

دولان مۇقامچىسى مەمتاۋلا راۋاب

ئاتاقلىق خەلق ئەلنەغمىچىسى مەمتاۋلا راۋاب 1924-يىلى ئاۋات ناھىيىسىنىڭ غورۇچۆل يېزا قەدىمى ئايماقىدە تۇغۇلغان. ئۇنىڭ چوڭ دادىسى توختاخۇنمۇ داڭلىق مۇقامچىلارنىڭ بىرسى بولۇپ، 1917-يىلى 40 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن. ئانىسى تەرەپ چوڭ دادىسى مەممەت دورغا دېگەن كىشىمۇ ئەلنەغمىچى بولۇپ، 1933 - يىلى 86 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن.

مەمتاۋلا نىياز ئۆسمۇر چېغىدىن باشلاپلا ئائىلىسى ۋە يۇرتىدىكى خەلق ئەلنەغمىچىلىرىنىڭ تەسىرىدە دولان مۇقامىغا ھەۋەس بىلەن قىزىققان. ئۇ دىنىي مەكتەپتە ئوقۇپ ساۋاتىنى چىقارغاندىن كېيىن، ئائىلىسىدىكى تۇرمۇش يۈكىنى يەڭگىللىتىش ئۈچۈن بايلارنىڭ ئۆيىدە يالمىنىپ ئىش

لىگەن. ئەنە شۇ يىللىرى ئۇ داڭلىق راۋابچى مامۇت زەيـ
دىل (1988 ـ يىلى 110 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن) نى ئۇنـ
تاز تۇتۇپ، ئۇنىڭدىن دولان راۋابنى چېلىش، دولان مۇقامـ
لىرىنى ئېيتىشنى ۋە مەشرەپلەردە ئاجايىپ ياخشى ماھارەت
بىلەن نەغمە قىلىشنى ئۆگەنگەن. شۇنىڭدىن تارتىپ ئۇنىڭ
نامى ئەل ئارىسىدا، مەمتاۋلا راۋاب دەپ ئاتىلىپ، يۇرت
ئىچىدە تونۇلۇشقا باشلىغان.

مەمتاۋلا راۋاب 1952 ـ يىلى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك سەنـ
ئەت ئۆمىكىگە قوبۇل قىلىنغان. 1963 ـ يىلى يۇرتىغا قايـ
تىپ كېلىپ، ئاۋات ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى ۋە ناھىيـ
لىك مەدەنىيەت يۇرتىدا ئىشلىگەن. ئۇ، شۇ جەريانىدا دولان
مۇقام ئاھاڭلىرى ۋە مۇقام، مەشرەپ تېكىستلىرىنى سىستې
مىلىق ھالدا توپلاپ، يۇرۇشلەشتۇرۇپ ئورۇنلاپ، كۆپ قېتىم
ناھىيە، ۋىلايەت سەھنىلىرىدە ئۇنى ئۆزلەشتۈرۈپ ئورۇنلاش
ۋە دولان مۇقامى ئاھاڭلىرىدىن پايدىلىنىپ، بۇگۈنكى سەھـ
نە ناخشا ـ ئۇسۇل ۋە تىياتىر سەنئىتىنىڭ ئۆزگىچە مىللىي
شەكىللەر بىلەن ئورۇنلىنىشى ئۈچۈن بىر ئۆمۈر ئىزدەنگەن.
ئۇ، دولان ئاھاڭلىرى ئاساسىدا كۆپىنىگەن ئاھاڭلارنى ئىجاد
قىلىپ، سەھنە ۋە رادىئو ئىستانسىسىلىرىغا بۇ ئاھاڭلارنى تەقـ
دىم قىلىپ، خەلقىمىزنىڭ ئەنئەنىۋى خەلق سەنئىتىدىن
زوق ئېلىشنى تەمىن ئەتكەن. ئۇ، ئازادلىقتىن بۇيان كۆپ
قېتىم دولان مۇقامى ئاھاڭلىرى ۋە تېكىستلىرىنىڭ توپلاپ،
رەتلىنىشى ئۈچۈن ئالاھىدە ياردەمدە بولدى. مەمتاۋلا راـ
ۋاب ھازىرمۇ تەۋرۈك دولان راۋابنى ئۆز يېنىدىن ئايرـ
ماي، ناھىيە تەۋەسىدىكى ياش مۇقام ھەۋەسكارلىرىنىڭ
يېتىلىشى ئۈچۈن كۈچ چىقارماقتا.

داڭلىق دولان راۋابچىسى ئىمەمزى قۇربان

ئىمەمزى قۇربان 1927 - يىلى ئاۋات ناھىيىسىنىڭ غورۇچۆل يېزا ئايكۆل كەنتىدە راۋابچى قۇربان ئاخۇن دېگەن سازەندە كىشى ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن.

ئىمەمزى قۇربان كىچىك چېغىدىن باشلاپلا ئاتىسى قۇربان راۋاب بىلەن چوڭ- كىچىك خەلق مەشرەپلىرىگە بالىلىە بېرىپ، خەلق مەشرىپى ۋە دولان مۇقاملىرىغا زور ھەۋەس بىلەن ئىشتىياق باغلىغان. ئۇ، يېزىسىدىكى ئاتاقلىق دولان راۋابچىسى مامۇت تاش دېگەن كىشىنى ئۆزىگە ئۇستاز تۇتۇپ راۋاب چېلىش ماھارىتىنى پۈختا ئۆگىنىش بىلەن بىللە، ئۆز يېزىسىدىكى ياش مۇقام ھەۋەسكارلىرىدىن بارات ئاۋۇت، تۇنىياز تۇردى، ئابدۇقادىر مۇسا، ئەسئەت سوپى، ھەسەن راۋاب دېگەن كىشىلەرگە دولان راۋابىنى ياساش ۋە چېلىش ماھارىتىنى ئۆگىتىپ، دولان مۇقاملىرى ۋە دولان مەشرەپلىرىنىڭ خەلق ئىچىدە ئۈزۈلمەي داۋاملىشىشى ئۈچۈن بىر كىشىلىك ھەسسە قوشقان. ئۇ، 1950 - يىلدىن بۇيان ھەر دەرىجىلىك مەدەنىيەت - سەنئەت ۋە مۇقام تەتقىقاتى ئورۇنلىرىنىڭ دولان مۇقاملىرىنى يىغىش، توپلاش ئىشلىرىغا يېقىندىن ياردەم بەرگەنىدى.

ئىمەمزى قۇربان 1988 - يىلى ئالەمدىن ئۆتتى. بىراق ئۇنىڭ شوخ - يارقىن، لەرزان ئاۋازى، ئۇ چالغان دولان راۋابىنىڭ جاراڭلىق ساداسى بۈگۈنگىچە رادىئو كانايلىرىدىن ئۈزۈلمەي ياڭرىماقتا.

سەمەت سوپى

داڭلىق دولان مۇقامچىسى سەمەت سوپى 1925 - يىلى ئاۋات ناھىيىسىنىڭ غورۇچۆل يېزا بېشىرىق كەنتىدە دېھقان

ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن 4- ئەۋلاد دولان مۇقامچىسى بو-
لۇپ ، ئۇ ئاكىسى ئاۋۇت مۇسا ، ئىسمايىل دايىم، مەھەممەت
مۇسا ، ئەممەت ئۇستا قاتارلىق ئەلنەغمىچىلەرنىڭ تەسىرى
بىلەن ، ئۇستا دولان مۇقامچىلىرىنىڭ بىرى ھەم يېگىت بې-
شى بولۇپ ، خەلق ئارىسىدا پات - پات مەشرەپ تەشكىللەپ
خەلقنىڭ ئالاھىدە ھۆرمىتىگە ئىگە بولغان خەلق ئەلنەغمىچە-
سىدۇر.

ئۇ داڭلىق دولان مۇقامچىلىرىدىن ئىمىر ئىبراھىم ،
ئىمىن ئىسمايىل ، ئىمىر ئەممەت قاتارلىق مۇقامچىلارنى
تەربىيىلەپ چىقتى . ئۇنىڭسىز ئاۋات يېزىلىرىدا دولان مەش-
رىپى ئۆتكۈزۈلمەيدۇ ھەم قىزىمايدۇ.

سەممەت سوپى 1983 - يىلى تەڭرىتاغ كىنو ستوديىسى
ئىشلىگەن «چىگرا يېزىغا مۇھەببەت» ناملىق كىنو فىلىمىنىڭ
سۈرەتكە ئېلىنىشى ۋە ئاۋات ناھىيىسىدە دولان توققۇز مۇقام-
نىڭ لېنتىگە ئېلىنىپ، توپلاپ، رەتلىنىشى ئۈچۈن ھەممە خەلق
قوشاقلىرىنىڭ توپلاپ رەتلىنىشى ئۈچۈن يېقىندىن ياردەم
بەردى.

ئەلنەغمىچى تۇنىياز داۋۇت

خەلق ئەلنەغمىچىسى، مۇقامچى تۇنىياز داۋۇت 1942-
يىلى كۈچا ناھىيە كونىشەھەر سايباغ مەھەللىسىدە تۇغۇل-
غان . دادىسى داۋۇت مىسكەر ئۇقۇمۇشلۇق كىشى بولۇپ ، ئۇ-
نىڭغا كىچىك چېغىدىن باشلاپ ئۆز ھۈنىرى مىسكەرچىلىكنى
ئۆگەتكەن ھەم ئۇيغۇر چالغۇلىرىدىن دۇتار ، تەمبۇر ، راۋاب
قاتارلىقلارنىمۇ ئۆگەتكەن . شۇنىڭدىن كېيىن ، تۇنىياز دا-
ۋۇت خەلق ناخشا - مۇزىكىلىرى ۋە مۇقام ، ئەلنەغمە، خەلق
مەشرەپلىرىگە ئالاھىدە ھەۋەس بىلەن قىزىقىپ خەلق مەش-

رەپلىرىگە داۋاملىق قاتنىشىپ ، پىشقەدەم خەلق ئەلنەغمە - چىلىرىنى ئۈستاز تۇتۇپ ، كۆچا خەلقى ئارىسىدا كۆزگە كۆ - رۈنگەن ئەلنەغمىچىلەردىن بولۇپ يېتىلگەن .

ئۇ ، كۆچادىكى ئاتاقلىق مۇقام ۋە ئەلنەغمە ئۈستازلـ - رىدىن ئالىماخۇن ، ھوشۇر ئاخۇن ، نىساخان قاتارلىق خەلق سەنئەتكارلىرىدىن كۆچار سەنىمى ۋە كۆچار خەلق ناخشىلـ - رىنى ئۆگىنىپ ، ئەل ئىچىدە داڭلىق خەلق سەنئەتكارلىرىدىن بىرى بولۇپ يېتىلگەن .

ئۇ 1960 - يىللىرىدىن كېيىن ئۆزىنىڭ كامالەتكە يەت - كەن ئەلنەغمە ماھارىتىنى ئىشقا سېلىپ ، كۆچادىكى ھەر خىل تويـ - تۆكۈن ، ھېيت - بايرام ۋە سەيلە مەشرەپلىرىدە سو - رۇنغا چىقىپ ئۆزىنىڭ ئەلنەغمە ھاياتىنى باشلىغان . شۇنىڭ - دىن تارتىپ ئۇ ، بۇگۈنگە قەدەر كۆچا خەلق ئارىسىدا ئۈيـ - غۇر 12 مۇقام مۇزىكىلىرىدىن « ناۋا » ، « ئوشاق » ، « پەنجىگاھ » ، « مۇشاۋۇرەك » ، « ئۆزھال » ، « راك » قاتارلىق مۇقاملارنىڭ كەڭ تارقىلىشى ۋە ساقلىنىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشقان .

ئۇ ، كۆچا خەلق ناخشىلىرى ۋە كۆچا خەلق قوشاقلىـ - رىنى پۈختا ئىگىلىگەن سەنئەتكارلىرىمىزنىڭ بىرسى بولۇپ، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ھەر دەرىجىلىك ئەدەبىيات - سەنـ - ئەت ، ئەلنەغمە ۋە مۇقام تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغۇچى ئورۇن ۋە مۇناسىۋەتلىك كەسپىي خادىملارغا ئۆزى بىلىدىغان خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ۋە ئەلنەغمە ئاھاڭلىرىنى يەتكۈزۈپ بېرىپ ، خەلقىمىزنىڭ بۇ قىممەتلىك مىراسلىرىنىڭ توپلاپ ، نەشر قىلىنىش ئىشلىرىغا يېقىندىن ياردەم بەردى.

ئۇ ، 1990 - يىلى ئاپتونوم رايونلۇق « 12 مۇقام تەتـ - قىقات جەمئىيىتى » گە قوبۇل قىلىندى.

دولان مۇقامچىسى ئېمىر ئەمەت

دولان دېيارىدىكى ياش مۇقامچى ئېمىر ئەمەت 1943 - يىلى ئاۋات ناھىيىسىنىڭ غورۇچۆل يېزا ئايكۆل مەھەللە - سىدە خەلق ئىچىدىكى مەشھۇر ئەلنەغمىچى ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن.

ئۇ كىچىك چېغىدىن تارتىپ ئاتا كەسپىي — دولان مۇقامچىلىقىغا ئىشتىياق باغلاپ، خەلق مەشرەپلىرىگە قىزىقىپ ۋە قاتنىشىپ، 18 ياشقا كىرگەندە چوڭ - كىچىك مەشرەپ ۋە ھەر خىل كاتتا مەرىكە - يىغىلىشلاردا مۇستەقىل نەغمە قىلالايدىغان دەرىجىدە ماھارەت ئىگىلىگەن.

ئېمىر ئەمەت ناھىيە تەۋەسىدىن يەنە ئەلا ئىپلى، ئىمامنىياز ئابلىز، ئابدۇراخمان، ئوسمان سايىم، بەكرى ھەمەر قاتارلىق ئەلنەغمە خۇمارلىرىنى تەربىيىلەپ يېتىش - تۇرۇپ، دولان مۇقامچىلىقىنىڭ ئۇزۇلمەي داۋاملىشىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشقان. ئۇ ھازىر ئاۋات ناھىيىسى تەۋەسىدە داخىلىق مۇقامچىلارنىڭ بىرسى بولۇپ، دولان دېيارىدىكى سەنئەت خۇمار خەلقنىڭ ئالقىش ۋە ھۆرمىتىگە ئىگە ياش ھەم تالانتلىق دولان مۇقامچىلىرىنىڭ بىرسىدۇر.

دولان مۇقامچىسى ئابدۇقادىر مۇسا

ياش دولان مۇقامچىسى، سازەندە ئابدۇقادىر مۇسا 1943 - يىلى ئاۋات ناھىيىسىنىڭ غورۇچۆل يېزىسىدا، مەشھۇر خەلق مۇقامچىسى ھەم سازەندە ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئۇنىڭ ئاتا - بوۋىسى دولان دېيارىدىكى مەشھۇر خەلق مۇقامچىلىرىنىڭ بىرسى بولۇپ، ئابدۇقادىر مۇسا ئائىلىسىنىڭ تەسىرى ۋە ئۆزىنىڭ ئالاھىدە قىزىقىشى ئارقىسىدا،

ئوقۇغۇچىلىق چېغىدىن باشلاپ راۋاب چېلىش ماھارىتىنى پۈختا ئىگىلىگەن. 1960 - يىلى ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىگە قوبۇل قىلىنغان. 1965 - يىلىدىن كېيىن ئوقۇتقۇچى ۋە ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىنىڭ ئاممىۋى مەدەنىيەت سەنئەت كەسپىي خادىمى بولۇپ ئىشلىگەن.

ئابدۇقادىر مۇسا دولان مۇقاملىرى ۋە دولان ئۇسسۇللىرىنى پۈختا ئىگىلىگەن ماھىر، ياش خەلق سەنئەتكارلىرىنىڭ بىرسى بولۇپ، ئاۋات ناھىيىسىدە دولان سەنئىتىنىڭ مۇكەممەل ساقلىنىشى ۋە راۋاجلىنىشى ئۈچۈن ئالاھىدە كۈچ سەرپ قىلغان تۆھپىكارلارنىڭ بىرسىدۇر.

ئۇ پېشقەدەم دولان راۋابچىسى ئىمىرەمزى قۇربانىنى ئۇستاز تۇتۇپ، دولان راۋابنى يۇقىرى ماھارەت بىلەن چېلىشنى ئۆگەنسە، پېشقەدەم مۇقامچى ئاۋۇت مۇسا قاتارلىق خەلق مۇقامچىلىرىدىن دولان مۇقام تېكىستلىرىنى ۋە ئاھاڭلىرىنى پۈختا ئىگىلەپ، ناھىيە تەۋەسىدە ھەمزە مەتنىياز، كېرەمجان، مامۇت نەمەت، ئىزىز ئابلىز، قاتارلىق ياش مۇقام ھەۋەسكارلىرىنى تەربىيىلەپ، دولان دىيارىدىكى مۇقامچىلىقنىڭ ئەۋلادمۇ ئەۋلاد ئۈزۈلمەي داۋام قىلىشى ئۈچۈن ئايانماستىن كۈچ سەرپ قىلماقتا.

ئابدۇقادىر مۇسا يەنە ئاۋات ناھىيىسىدىكى مۇقام سورۇنلىرىدا يوقىلىپ كەتكىنىگە ئۇزاق يىللار بولغان ئاتا مەراس ئۇيغۇر چالغۇسى — قالۇننى قايتىدىن رېمونت قىلىپ، دولان ئەلنەغمىچىلىكىدىكى بىر بوشلۇقنى تولدۇردى ۋە بۇ تەۋەرۈك چالغۇنى يېڭىباشتىن سەھنىگە ئېلىپ چىقتى.

خەلق قوشاقچىسى موللا تۇردى

ئاتاقلىق خەلق قوشاقچىسى، شائىر موللا تۇردى شاد ئىلى، 1892- يىلى كۇچا ناھىيىسىنىڭ ياقا يېزا ئاقبۇيا كەنـ

ئۇيغۇر كتاب توپلاش

تىنده دېهقان ئائىلىسىده دۇنياغا كەلگەن. ئۇنىڭ ئاتىسى موللا شادىبەلى ۋە چوڭ دادىسى موللا خۇدابەردى ئەينى يىللاردىكى ئۇقۇمۇشلۇق كىشىلەردىن بولۇپ، خەلق ئىچىده تونۇلغان خەلق قوشاقچىلىرىدىن ئىدى.

موللا تۇردى كىچىك چېغىدىن باشلاپلا تىرىشچان هەم زېرەك ئۆسۈپ يېتىلدى. ئۇ ئۆز مەهەللىسىدىكى دىنىي مەكتەپته ئوقۇغانىدى.

موللا تۇردى ئەنه شۇ يىللىرى ئەرەب، پارس تىللىرىنى ئۆگىنىپ، شۇ يىللاردا نەشر قىلىنغان كۆپلىگەن كىتابلارنى ئوقۇدى، تۇرلۇك خاتىرە ۋە نەزمىلەرنى يازدى هەمده دادىسىنىڭ يازغان قوشاقلىرىنى قىزغىنلىق ئوقۇش بىلەن ئۆزىمۇ كۆپلىگەن قوشاقلارنى يازدى هەمخەلق ئارىسىدىكى ئوقۇمۇشلۇق كىشىلەر بىلەن تونۇشۇپ سىردىشىش ئارقىلىق نۇرغۇنلىغان خەلق قوشاقلىرى، خەلق چۆچەكلىرى، ماقال-تەمسىللەرنىمۇ ئاڭلىدى ۋە ئىجاد قىلدى.

موللا تۇردىنىڭ ئەينى يىللاردىكى ئىجادىيىتى ئاساسەن ئۆتمۈشتىكى فېئودالىق تۈزۈم ۋە ئۇنىڭ ئادالەتسىز هۆكۈمرانلىقىغا قارشى تېما ۋە مەزمۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالسا، ئازادلىقتىن كېيىنكى قوشاقلىرىدا، خەلقىمىزنىڭ بەختىيار، هۆر، ئازاد زامانغا بولغان چەكسىز مېهرى-مۇهەببىتى ۋە پارتىيە، خەلق هۆكۈمىتىنىڭ خەلققە ئېلىپ كەلگەن مېهرى-شەپقىتى كۈيلەنگەن. ئۇ، يەنە ئۆزىنىڭ ئۆتكۈر تىلى ئارقىلىق جەمئىيەتتىكى هەرخىل ناچار ئىللەتلەرنى مەسخىره قىلىش ئارقىلىق خەلقنى توغرا يولغا يېتەكلىگەن.

موللاتۇردى 1956-يىلى ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات-سەنئەت چىلەر بىرلەشمىسىنىڭ قۇرۇلتىيىغا قاتناشتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بىر قاتار ئىجادىي ئەمگىگى ئارقىلىق شۇ يىلى جۇڭگو

یازغۇچىلار جەمئىيىتى شىنجاڭ شۆبىسىنىڭ ئەزالىقىغا قوبۇل قىلىندى.

مولا تۇردى ئۆز ھاياتىدا كۆپلىگەن خەلق قوشاقلىرىنى توپلىغان ۋە يازغان بولسىمۇ، ھەر خىل تارىخىي سەۋەبلەر بىلەن ئۇ، كەڭ جامائەچىلىك بىلەن ئۇچرىشىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولالمىدى. ئۇ، 1970- يىلى 78 يېشىدا كۆچادا ۋاپات بولدى.

خەلق قوشاقچىسى ئايۇپ سامساق

مەشھۇر خەلق قوشاقچىسى ئايۇپ سامساق 1908- يىلى گەلپىن ناھىيىسىنىڭ گەزلىك يېزىسىدا ھۇنەرۋەن ئائىلىسىدە تۇغۇلغان. ئۇ كىچىك چېغىدىن باشلاپ ئاتىسىدىن كۆنچىلىك ھۇنىرىنى ئۆگەنگەن، يەنە بىر تەرەپتىن خەلق مەشرەپلىرىگە قاتنىشىش ئارقىلىق خەلق قوشاقلىرى ۋە ئېلىنغمىلىرىنى ئۆگەنگەن.

ئايۇپ سامساق ئۆز ھاياتىدا كۆپلىگەن قوشاقلارنى ئىجاد قىلدى. ئۇ 1953- يىلى شىنجاڭ ئۇلكىلىك ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ قۇرۇلتىيىغا قاتنىشىپ دادىل قەدەم بىلەن ئۆزىنىڭ ئىجادىيەت ھاياتىنى باشلىدى ۋە بىر قىسىم قوشاقلارنى ئېلان قىلدى. 1956- يىلى «شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى» تەرىپىدىن ئۇنىڭ قوشاقلار توپلىمى نەشر قىلىندى.

ئايۇپ سامساق 1956- يىلى 48 يېشىدا كەلپىندە ئالەمدىن ئۆتتى. تۆۋەندە ئۇنىڭ بىر قوشمىنى تونۇشتۇرىمىز.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

بىر قۇربان ھېيت خاتىرىسى

ئاھىيىمىز كەلپىنگە،
بىر قانچىلار باش بولدى.
ھېيت قۇربان كۈنىمىز،
ئاھايىتى بەلەن ئاش بولدى.

چاقىرىشتى چوڭلارنى،
خەتكە بىر - بىرلەپ يېزىپ.
چوڭلار گۆشنى يەپ كەتتى،
ئۇششاقلار قاراپ قېلىپ.

بېگىم تورغاي بېقىپتۇ،
قەپىزدە سايرىتىپ.
چوڭلار گۆشنى يەپ كەتتى،
ئۇششاقلارنى قارىتىپ.

كەلسە گۆشلەر ئالدىغا،
كۆزنى يۇمۇپ ھەدەپ يەر.
بۇگۈن مۇنداق يېگەن بىلەن،
ئاخىرەتتە نېمە دەر؟!

قىيامنۇ ئۇلۇغ كەلسە،
ئاتىلىقلار ئۆتەلمەيدۇ.
چوڭلار مۇنداق قىلمىغىلار،
خۇدايىم كۆتەرمەيدۇ.

ئەسكەرتىلىشچە: ئابلەت قەيۇم، ئابدۇقادىر سادىر، ئابدۇراخمان مامۇت، مەجىت ساۋۇت.

بۇ زامان شۇنداق زامان
گۈشنى چوڭلار يەيدىغان.
چوڭلار مۇنداق قىلمايدۇ،
ئاخىر ھالىڭلار يامان.

چوڭلار ھەدەپ گۈش يېسە،
ئۇششاقلار قاراپ قالدۇق.
ئاچچىقىغا بەس كېلەلمەي،
بۇ قېشاققىمۇ ئالدۇق.

بۇلتۇر مۇشۇكەم بىلەن،
ئۈرۈكمۇ سۇزۇلۇپتىكەن.
«ئىنساب» دېگەن بولمىسا،
بۇ كەلپىن بۇزۇلۇپتىكەن.

پۇقرالارنى يامان دەپ،
ئامبىلىڭغا دېسەڭچۇ.
قارىتىپ گۈش يېگۈچە،
ئىت تىزىكى يېسەڭچۇ.

تۇرداخۇنمۇ ياش تۇرۇپ،
ھاسا تاياق تايانىدى.
بۇ قوشاقنى بوش كۆرمەڭ،
ئەمدى قوشاق ئايتىدى.

1946 - يىلى كەلپىن.

审稿人：阿布力米提·沙迪克
编辑：吐尼牙孜·买提尼牙孜
责任编辑：贺加克·胡达伯迪
摄影：吐尼牙孜·买提尼牙孜
托乎提·艾山
克尤木·卡德尔
封面设计：夏迪叶·阿西木
刊头设计：帕尔哈提·依布拉英木
阿布拉·托乎提

中国民间歌谣集新疆传
·阿克苏民间歌谣（维吾尔文）
收集、整理：吐尼牙孜·买提尼牙孜
*
新疆青少年出版社出版
地址：乌市建设路九号　邮编：830002
阿克苏地区民间文学集成办编
新疆新华书店发行
喀什日报印刷厂印刷
开本：850×1168　1/32.　22印张
1993年5月第一次出版第一次印刷
ISBN7—5371—1535—4/I.543
印数：1—3570
单价：　精装14.00元